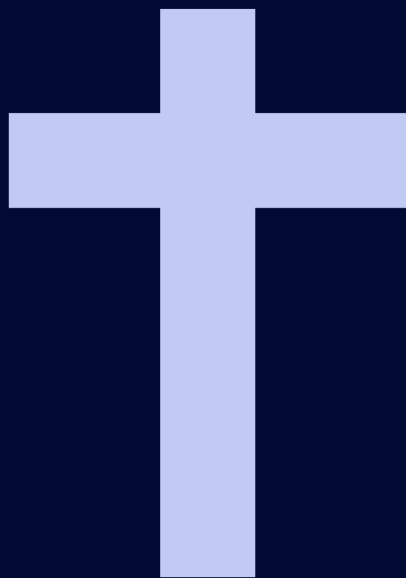

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus

Christ

New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

The New Testament of our Lord and Saviour Jesus Christ New Testament in Apache, Western (US:apw:Apache, Western)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Western Apache (Apache, Western)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Apache, Western

© 2012, Wycliffe Bible Translators. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023
22cab38e-86e0-5c5b-8972-5c0fa467c049

Contents

FRT	1
MATTHEW	2
MARK	43
LUKE	68
JOHN	110
ACTS	140
ROMANS	179
1 CORINTHIANS	199
2 CORINTHIANS	218
GALATIANS	230
EPHESIANS	237
PHILIPPIANS	244
COLOSSIANS	249
1 THESSALONIANS	254
2 THESSALONIANS	258
1 TIMOTHY	261
2 TIMOTHY	267
TITUS	271
PHILEMON	274
Hebrews	275
JAMES	289
1 PETER	294
2 PETER	300
1 JOHN	304
2 JOHN	309
3 JOHN	310
JUDE	311
REVELATION	313
Read the New Testament	334
GLOSSARY	346

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'
THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR
JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

AMERICAN BIBLE SOCIETY

BIK'EHGO'IHI'NAÑ BIYATI'

THE NEW TESTAMENT OF OUR LORD AND SAVIOUR JESUS CHRIST

WESTERN APACHE

[apw]

© 2012, AMERICAN BIBLE SOCIETY

printed in 1966 by the American Bible Society.

Reprinted by Permission.

www.americanbible.org

www.ScriptureEarth.org

Creative Commons (by-nc-nd)

(Attribution-NonCommercial-No Derivatives)

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>

THE BOOKS OF THE NEW TESTAMENT

THE GOSPEL ACCORDING TO MATTHEW

¹ Abraham bits'á'dí hanádaalinolt'íhíí Jesus Christ, David bá nítíni nyáázhi' naltsoos besi'aaníí. ² Isaac Abraham bá hizhchíí; Jacob Isaac bá náánázhchí; Judas hik'e bik'isyú Jacob bá hizhchíí; ³ Thámar, Pháres hik'e Zára Judas yá yishchíí; Ésrom Pháres bá náánázhchí; Áram Ésrom bá náánázhchí; ⁴ Amínadab Áram bá náánázhchí; Náasson Amínadab bá náánázhchí; Sálmon Náason bá náánázhchí; ⁵ Ráchab, Bóoz Sálmon yá yishchíí; Ruth, Óbed Bóoz yá yishchíí; Jesse Óbed bá hizhchíí; ⁶ David, ízisgo nant'án nlíni, Jesse bá hizhchíí; Urías n'íí bi'aahíí Sólomon David, ízisgo nant'án nlíni, yá yishchíí; ⁷ Robóam Sólomon bá hizhchíí; Abíah Robóam bá náánázhchí; Asa Abíah bá náánázhchí; ⁸ Jósaphat Asa bá náánázhchí; Jóram Jósaphat bá náánázhchí; Ozías Jóram bá náánázhchí; ⁹ Jóatham Ozías bá náánázhchí; Áchaz Jóatham bá náánázhchí; Ezékias Áchaz bá náánázhchí; ¹⁰ Manáesses Ezekías bá náánázhchí; Ámon Manáesses bá náánázhchí; Josías Ámon bá náánázhchí; ¹¹ Bábylonyú isnáhgo odestíídá', aí hadá' Jechonías, hik'e bik'isyú Josías bá náánázhchí; ¹² Bábylonyú isnáhgo odestiiníí bikédí'go: Saláthiel Jechonías bá hizhchíí; Zoróbabel Saláthiel bá náánázhchí; ¹³ Abíud Zoróbabel bá náánázhchí; Eliákim Abíud bá náánázhchí; Ázor Eliákim bá náánázhchí; ¹⁴ Sádóc Ázor bá náánázhchí; Áchim Sadóc bá náánázhchí; Eliúd Áchim bá náánázhchí; ¹⁵ Eleázar Eliúd bá náánázhchí; Mátthan Eleázar bá náánázhchí; Jacob Mátthan bá náánázhchí; ¹⁶ Joseph Jacob bá náánázhchí, Josephíí Mary holzéhi biká' nlií ni', Maryhíí Jesus, Christ holzéhi, yishchíí. ¹⁷ Áik'ehgo Abraham bits'á'dí David nehená'zhí' dííts'adah hanáolchíí; David bits'á'dí isnáhgo odestíízhí' dííts'adah hananáolchíí; áidí' isnáhgo odestiiníí bits'á'dí Christ nyáázhi' dííts'adah hananáolchíí.

¹⁸ Díí k'ehgo nko Jesus gozlií: Báá Mary holzéhi ilk'idá' Joseph baa hiiltíí, ndi doo hwahá yil niinéh da ndi Holy Spirit bits'á'dí'go biyi' mé' silíí. ¹⁹ Yil niinéhihíí, Joseph holzéhi, nnee nlt'éégo at'éhi, Mary doo dénchó'égo bich'í' godigháh hát'íí dahíí bighá, doo hadín yígólsínégo bíl ilk'inásht'aash, nzi. ²⁰ Áidá' yaa ntsekees nt'éégo, nayeelgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká' dí'ihíí bich'í' hadziigo gáníí, Joseph, David biye' níni, Mary ni'aa ándle'zhí' doo néndzid da; hiltsaa siliiníí Holy Spirit bits'á'dí'go at'éé. ²¹ Bizhaazhé ishkiinhi goleeh, aí Jesus holzeego ádnííí: bik'íí binchó'íí bits'á'zhí' hasdáyihinííí doleełhíí bighá. ²² Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi áníí n'íí begolne'go be'ánágót'íí, gáníígo, ²³ Isaa, na'ilíhn doo hwahá nneh dahíí hiltsaa hileeh, bizhaazhé ishkiinhi goleeh, aí bizhi'íí Emmánuel golzee doleeł, aí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil nlií, golzeego ágolzee. ²⁴ Áidí' Joseph ch'ínádzidgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ábínñiidyú ádzaago Mary yil nnáá: ²⁵ Áidá' doo yaa naghaa da, bizhaazhé dantsé ishkiinhi gozliízhí'; án Jesus yizhi' yá áyíílaa.

2

¹ Judéayú Bétlehem golzeegee Jesus gozliídá' Hérod nant'án nlií lék'e, áidá' ya'ái hanadáhdí' nnee daagoyánihi hikai, Jerúsalemzhí', ² Gádaaniigo, Jews binant'a' gozliíhíí hayú? Ya'ái hanadáhdí' bits'ílsqósé dah hiit'íhíí bighá daahohiikáahyú dekai. ³ Hérod nant'án nlíni ía'íí nnee dawa Jerúsalemnyú daagolíni bílgo díí daidezts'áqdá' doo bíl daagozhóq da lék'e. ⁴ Hérod okáah yebik'ehi

itisyú nadaandeehi la'íi begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi íla'áyíílaago, Hayú Christ goleehe? daayilniigo nayídaadiikid. ⁵ Áík'ehgo gádaabilni, Judéayú Bétlehem golzeegee; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi k'e'eshchihí k'ehgo, ⁶ Júda bini'yú Bétlehem nííni, Júda nant'an daanliini bíl dátedaant'éé: nant'an shichagháshé, Israel hat'íi, yá nant'aa doleehe nits'á'dígo goleehe bigha, ⁷ Hérod dánant'í'ego nnee daagoyanihi yiká o'í'a'dá' nayídaadiikid, Daadá' ts'isqosé dantsé hit'íi silij? niigo. ⁸ Áídí' Bétlehemiyú odaayis'a' gádaabilniigo, Ishkiin alts'iséé n't'éégo biká hadaanootaa; baa nohkai lək'eyúgo shil nanadaagodoñihgo shíi aldó' ákú hoshkaahyú disháh. ⁹ Nant'an aníihí daidezts'aqáda' dahiskai; hikaahdá' ya'ái hanadáhdí'go ts'isqosé dahs'aqo daayo'íi n'íi bádihyúgo hiltqoł n't'éégo, ishkiin alts'iséhi sitijee bik'ehdí' dahs'aq silij. ¹⁰ Ts'isqosé daayiltsaqáda' dázhó yaa bíl daagozhó lək'e;

¹¹ Áídí' kih yune' ha'ákaidá' ishkiin alts'iséhí báá, Mary holzéhi, yilgo daayiltsaqáda', yich'í' hayaa ádaadzaago daayokaah: ilinihi nadaayiné'íi yidá'ch'ida'iztaqo óodo, jeeh didlidgo likagolchini, frankincense holzéhi, la'íi jeeh nch'íi, myrrh holzéhi, yaa daizné'. ¹² Nnee daagoyani Bik'ehgo'ihinañ, Hérod bich'í'yú nádohkáh hela', daabilniigo yaa nadaiyeelgo, dabíi bini'yú onákai, lahyúgo. ¹³ Anákaidá' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Joseph bíl ch'í'nah anágodlaa nayeelí bee, gáníigo, Nádnáh, mé' hik'e báá bílgo Egyptyú bíl nkáh, akú nahísóotaq, nohwil nanágoisni'zhí'; Hérod k'ad mé' yizilheego yiká hantaa godigháh. ¹⁴ Áík'ehgo Joseph nádiidzaago mé'ihí hik'e baahí bílgo t'é'yú Egyptyú okai. ¹⁵ Hérod daztsaqzhí' da'akú naháztaq: Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidí aníi n'íi, ShiYe' Egyptdí' hannáh bíldishni, niidíi begolne'go ágodzaa.

¹⁶ Áídí' Hérod nnee daagoyani bich'í' nadaazhch'a'go yigoljida' dázhó bágochijidgo, ishikiñ naki bíl ledaagodzaadí' hayaa godezt'igo dawa natseedgo yengon'áá Bétlehemiyú, nnee daagoyani Jesus yaa nayídaadiikid n'íidí' godezt'igo. ¹⁷ Jérémy, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íi, gánniidíi begolne', ¹⁸ Rámayú la' bizhi daidits'ag, daachag la'íi chaal daadilwosh, Rachel bichagháshé yigha hichago, yati' inesk'azíi bee bich'í' yadaach'ikti' ndi doo hagot'éégo da lək'e, bichagháshé da'adaadihí bigha.

¹⁹ Hérod daztsaqáda' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi Egyptgee Joseph nayeelí bee bíl ch'í'nah anágodlaa, ²⁰ Gáníigo, Nádnáh, niye' hik'e báá bílgo Israel hat'íi bini'yú bíl nádnkáh: niye' daizilhee hádaat'íi n'íi nanezna'. ²¹ Áídí' nádiidzaago biye' hik'e baahí bílgo Israel hat'íi bini'yú onákai. ²² Arkeláus Judéayú nant'an nanásdlíi, bitaa Hérod sitij n'íi nnee nnañtizhgo Joseph ya'ikonziidá', akú digháhzhí' neldzid: áík'ehgo bindzeelí bee Bik'ehgo'ihinañ, Doo akú nñáh da, bilniid, áík'ehgo ni' lahyúgo Galilee golzeeyú okai. ²³ Áídí' kih goznílii Názaresh golzeegee ndaagozle'; Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi, An Názaresh holzee dolee, daanii n'íi begolne'go.

3

¹ Ái benagowaadá' John Baptize ágole'íi nnee yich'í' yahti'go nyáá, da'igoljyú, Judéa bigodesdzogíi biyi', gáníigo, ² Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahí biká' nagowaa. ³ Díinko Esaiás, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, yaa yahti'go gáníi n'íi, Da'igoljyú hadíinshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'í'daagohle', intín ilk'idezdohgo bá ádaahle', niigo. ⁴ John bidiyagé bighán ha'í'ahíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihi bílgo bihidán lək'e. ⁵ Áídá'go

Jerúsalemdí Judéa dahot'éhé ni' nagoz'aqáadí' la'íí túnlíínií Jórdan holzéhi binaayú dahot'éhé ni' nagoz'aqáadí' baa nánzàá, ⁶ Áík'ehgo bi'adaat'e' nchq'íí yaa nanádaagosni'dá', túnlíínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa.

⁷ Phárisees daanlíni hik'e Sádducees daanlíni baptize ádaalnéhíí yigha nehaskaigo yiltsaqáadá' gáyihni, Nohwíí, ch'osh bik'asda' golííhíí k'ehgo daakinok'ííhíí, hadín lá nohwádihyú nohwiniigodilne' goz'aanúí bits'á'nohkáh nohwihniid? ⁸ Da'anii nohwinchq'íí bits'á' ádaahdzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nołsı, nest'á' nht'éégo nádaant'íhíí k'ehgo nohwaa daide'aah. ⁹ Abraham bits'á'dí' daadihe'na'i doo ídikdaadoh'nii da: Bik'ehgo'ihí'nań dıí tséé naznılíí nnee Abraham bits'á'dí' daadihezna'hıí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwıkdishnıi. ¹⁰ Ch'il nkedn'aagee ilk'idá' bé'nıl'aqádogo ácha nnit'aq: ch'il dawa doo nest'án nht'ééhıí baa dahndéh dayúgo yó'ok'ehgo kq' diltk'ı yuyaa olkaadhi at'éé. ¹¹ Shihıí tú bee baptize ádaanohwish'ıı gádnıi, nohwinchq'íí bits'á'zhı' ádaasohdzaayúgo: ndi shiké'dı' la' shıtısigo at'éhi higháh, bikee hishleeıı ndi doo bik'eh sıt'ıı da: án Holy Spirit hik'e kq' yee baptize ádaanohwi'ıı doleeł. ¹² Be'ıłch'íhé dahyotııı, t'oh naghái ıłch'ıhi goz'aqáagee nágosho doleeł; binest'á'hıı ıłk'eyihıniıı; áıdá' bizhoolıı kq' doo ntsésıhi biyi' yuyaa yıdihıd.

¹³ Áıdı' Jesus Gálileedı' Jórdan túnlııızhı' nyáá, John baptize ábile'hıı bigha. ¹⁴ Áıdá' John doo hat'ıı dago gánıı, Shııgo née shaa ınyaa, shıı ni baptize áshııle'go dáıık'ehdá'? ¹⁵ Jesus gáııhıı, Ch'ík'eh ndi nzhq' k'adıı: nzhq'ogo ágot'eehıı dawa be'ıidle'go dáıık'eh. Áık'ehgo John baptize ábıılaa. ¹⁶ Jesus baptize áıı'delzaadá' tú biyi'dı' dagoshch'ı' hanázzaa: áıdı' yáá bich'ı' ıłts'á' ádzaago Bik'ehgo'ihı'nań bıSpirit hawú k'ehgo bich'ı' nke'enııhgo yiltsaanıı dáııłgo bıká' dahnezdaa: ¹⁷ Nt'éégo yaaká'dı'go yati' gánııgo yıdezts'aq, Dııńko shıYe' shıł nzhónı, án baa shıł gozhq'.

4

¹ Áıdı' Jesus Holy Spirit nabııaago da'ıgolııyú ch'ııdn nant'án nabıntaahyú óyáá. ² Dá doo ıyáné dizdın behıskaa, áı aqł hiskaqáadá' shıná' sılıı. ³ Na'ıntaahıı baa nyáágo gáııhıı, Ni Bik'ehgo'ihı'nań bıYe' nıııyúgo, dıı tsééhıı bán náodleeł, nııi. ⁴ Áıdá' Jesus gáııhıı, Ágágolzeego k'e'eshchıı, Nnee doo dá bán zhá yee hıınaa da doleeł, áıdá' Bik'ehgo'ihı'nań bıy-ati'ıı bıze'dı' behagohıgháhıı dawa yee hıınaa doleeł. ⁵ Ch'ııdn nant'án godııyıhgo ızısigo kıh goznılyú Jesus yıl o'áázhgo kıh biyi' da'ch'okaqahıı ts'ıdago goz'aanıı bıłatahyú yıl n'áázhgo, ⁶ Gánábııdo'ıııd, Bik'ehgo'ihı'nań bıYe' nıııyúgo gódah ch'ı'ńłt'e': ágágolzeego k'e'eshchıı, Bik'ehgo'ihı'nań bınal'a'á yaaká'yú daagolıınií nht'éégo bınádaadeh'ıı doleeł, ná daayııdoııı: áıdı', Doo tséé hitaıgo hayaa ngeeh dahıı bigha anádaanołteeł doo. ⁷ Jesus bıch'ı' hananádziıgo gáııhıı, Ágágolzeego k'ená'ıshchıı, Bik'ehgo'ihı'nań neBik'ehń doo nabıntaah da. ⁸ Áıdı' dzıı dázhı yúdahi bıká'yú yıl hananát'aazhgo nnee ıłtah at'éégo hadaazt'ı'ıı dawa la'ıı bı'ızısigo ágot'eehıı bıł ch'ı'nah áyıılaago; ⁹ Gáııhıı, Dıı nagoz'aanıı dawa naa dınısh'aa doleeł, hayaa ánne'go shonkaqahyúgo. ¹⁰ Jesus gánábııdo'ıııd, Yuwehyú, Satan: ágágolzeego k'ená'ıshchıı, Bik'ehgo'ihı'nań neBik'ehń zhá honkaqah, da án zhá bá na'ızııd. ¹¹ Áıdı' ch'ııdn nant'án bits'á'zhı' onázzaadá' Bik'ehgo'ihı'nań bınaadal'a'á yaaká'dı'hi baa hıkaıgo bıch'odaaznı'.

¹² Áıdı' Jesus John ha'áneztııgo ya'ıkonzııdád' Gálııleeyú óyáá; ¹³ Názaıethdı' dahııaago Capérnaımyú ngonle', túsıkaanıı bahyú, Zábulon hik'e Néphthalım bıgodesdzogıı biyi': ¹⁴ Esáıas, Bik'ehgo'ihı'nań bıńkááyú na'ızııdı, gánıııd n'ıı bıgolne'go, ¹⁵ Zábulon bıni' hik'e Néphthalım bıni' Jórdan túnlıı hanaayú

túsikaaní bich'ì' Gálileeyú, doo Jews daanlii dahíi bini'yú; ¹⁶ Godihilyú naháztaq n'íi kò' bená'dindíngo daayiltsaa; da'itsaah bichagosh'ohyú naháztaq n'íi bich'ì' idindláád silii.

¹⁷ Áidí' godezt'i'go, Nohwinch'íi bits'á'zhi' ádaahne', yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíi biká' nagowaa, niigo Jesus yaati' nkegonyaa.

¹⁸ Jesus túsikaaní Gálilee holzéhi bahyú higaaldá', nnee ilk'isyú naki, Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew lóg behaidlehé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayihileehii daanlii. ¹⁹ Áik'ehgo gádaayihii, Shiké' dahdoh'aash; lóg hayihileehii k'ehgo nnee shá nádaahohlángo ánohwishle'. ²⁰ Dagoshch'ì' lóg behaidlehé nanest'ólihií da'áigee ndaistsoozdá' Jesus yiké' dahn'aazh lék'e. ²¹ Áidí' dahnáidzaago ilk'isyú naki naayiltsaa, James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John, ái bitaa Zébedee bilgo tsina'eehii yiyi' naháztaq, bilógbehaidlehé nanest'ólihií nádaikadgo; áik'ehgo yich'ì' ánniid. ²² Dagoshch'ì' bitaa tsina'eehii yiyi' sidaadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus biké'.

²³ Áidí' Jesus, Gálileeyú dahot'éhé Jews ha'ánálséh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi nkt'éégo baa na'goni'íi yaa yaati'go, la'íi nnee bitahyú itah at'éégo kah yaa nadaakaihii hik'e daannihii náyihilziigo anádaak. ²⁴ Syria golzeeyú dahot'éhé Jesus baa daach'inii: ákú itah at'éégo daannihii hik'e kah yaa nakaihii, góyéégo bich'ì' nadaagowaahii, ch'iidn yisná ádaabiksinii, onádaatlishihii, la'íi daadi'ilihii yil nadaaskaigo Jesus nkt'éégo ánadaayisdlaa lék'e. ²⁵ Áik'ehgo nnee láágo Gálilee, Decápolis, Jerúsalem, Judéa, la'íi Jórdan túnlíinií hanaadí'hi biké' anátseel lék'e.

5

¹ Jesus nnee biké' anátseehii yiltsaaago dzilyú hayaa: áigee nezdaago bitsilke'yu aldó' baa hikai: ² Yil ch'ídaago'aah nkegonyaa, gánígo: ³ Hadíi ídaagoch'iyolba'íi biyaa daagozhó le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinii itah daanlii. ⁴ Chaał nadaakaihii biyaa daagozhó le': bá nádaagodojool. ⁵ Bijíidí' isht'edaagodnt'éehii biyaa daagozhó le': ni'gosdzán dá goz'aq nkt'éégo biyéé doleel. ⁶ Nzhoggo ágot'eehii dážhó hádaat'iihii bigha shiná' hik'e dibá' daanliinii biyaa daagozhó le': ái náda'doldii. ⁷ Bil daagoch'oba'íi biyaa daagozhó le': bíi aldó' baa goch'oba' doleel. ⁸ Bijíi biyi' daagozhóonii biyaa daagozhó le': ái Bik'ehgo'ihinañ daidołtséel. ⁹ Ilch'ì'gont'éehii benadaago'aahii biyaa daagozhó le': ái Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daabildi'ni doleel. ¹⁰ Nzhoggo ágot'eehii ye'ádaat'eehii bigha bich'ì' nadaagoch'inłkaadí biyaa daagozhó le': yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinii itah daanlii. ¹¹ Shii shigha nnee yati' yee daanohwokaayúgo, nohwiniidaagodnłsyúgo, la'íi léda'ikchoogo yati' dénch'óehii yee nohwaa yadaakti'yúgo, nohwiya daagozhó le'. ¹² Nohwił daagozhó le', dážhó nohwił daagozhó le': yaaká'di'go izisgo ágot'eehii nohwaa hi'né' doleel: nohwii dánohwintségo Bik'ehgo'ihinañ binkáayú nada'iziid n'íi da'ágát'éégo bich'ì' nadaagoch'inłkaad ni'.

¹³ Nohwii ni'gosdzán bi'ishiih daanohii: áidá' ishiihii doo nk'óqzh da siliiyúgo, nt'é bee nk'óqzh ánálne'? Doo nt'é bee nkt'éé da, daazhógo ch'élkaadgo biká' nach'ikai doo. ¹⁴ Nohwii ni'gosdzán biká' nnee bá'idindláadí daanohii. Dził biká'yú izisgo kih nagoznil dahgoz'aayúgo, doo hagotéégo nant'ì' da. ¹⁵ La'íi ik'ah k'ó'íi ch'idnłłah lék'eyúgo, doo táts'aa bil hayaa nch'i'áah da go'íi, áidá' ik'ah k'ó'íi biká' dahnásil'áhé biká' dahch'ilt'aah go'íi; áik'ehgo hadii kih yune' naháztaanii dawa yee daago'ii. ¹⁶ Nnee bináál

nohwits'á' idindláád le', áik'ehgo nlt'éégo ánádaah't'íikí daayo'íigo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn ízisgo at'ééhíí bee ch'í'nah ádaanołsı.

17 Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí dagohíí Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziid n'íí bek'e'eshchiiníí doo ánábiyishdijhyú níyáá daashoh'níí da: doo ánábiyishdijhyú níyáá da, áídá' dawa begolne'go níyáá. 18 Da'anii gánohwıldishnii, Yáá hik'e ni'godzán bílgo bech'ígonáhzhı' begoz'aaníí biyi'dí' ayáhágo isdzohíí la'íí dahts'idilhiikí doo daazhógo dá dahgoz'aą nt'éégo da, aął alzaazhı. 19 Hadín díí Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí ayáhágo ágot'eehíí ndi doo yikísk'eh at'éé dahíí, la'íí áik'ehgo nnee yıl ch'ídaago'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú dážhó doo ílł dahíí bee hojíí doleeł: áídá' hadín díí begoz'aaníí yikísk'eh at'ééhíí la'íí yee ilch'ígó'aahíí, án yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí bitahyú ízisgo at'ééhíí bee hojíí doleeł. 20 Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Pharisees daanlíni bitisgo nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daahleeh go'íí, nohwıldishnii.

21 Doo ánídá' díí k'ehgo nnee bángot'aągo daadesots'aą ni', Doo izilheé da; hadín izis-hı'í góyéégo bágóz'áni at'éé, golzeego: 22 Áídá' gádaanohwıldishnii, Hadín bik'isn doo nt'é bighá dayú yik'enniihíí góyéégo bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Ráca, yilniihíí baa yá'iti'go bágóz'áni at'éé: hadín bik'isn, Doo gonyáą da, yilniihíí ch'iidn bikq' diltł' yuyaa bágóz'áni at'éé. 23 Áik'ehgo bech'okąąhíí biká' dahnási'nihíí goz'aągee nt'éhéta Bik'ehgo'ihinań baa nánne'yúgo, nik'isn bíł dahgosín'ąąhíí bínálniihyúgo; 24 Da'áígee da'ch'okąąh goz'aągee nt'éhéta nánne' n'íí siné'dá' nik'isn bich'ı' nńáhgo ilk'ínágodolđoq; áídı' t'ąązhı' nádndáhgo áníta Bik'ehgo'ihinań baa nánne'. 25 Hadín naa dahgoz'aaníí dagoshch'ı' bíł ilk'ínágodnldoq, yána'iti'héyú bíł hi'ashdá'; dahyúgohíí dánko aayanáltihíí yaa nide'ahi at'éé, aayanáltihíí aasitíni yaa niktéehgo ha'anikt'e'. 26 Da'anii doo ch'ínánódáh át'éé da, dá aął na'ínłilgo zhá, nıldishnii.

27 Doo ánídá' ágádaach'iniigo ba'ikodaanołsı lán shı, Doo nant'ı' nahkai da, golzeego: 28 Áídá' shíí gádaanohwıldishnii, Nnee isdzán dážhó hát'íigo dénchq'ého yinel'jidíí ilk'idá' bijíí biyi' yuyaa nant'ı' deyaa. 29 Nináa dihe'nazhinéégohíí nchq'go ánát'ılł ánıłsiyúgo ha'aahgo yó'okne': nits'ı' lahzı' da'ádıhyúgo doo nzhq' da, áídá' nits'ı' dabiighago ch'iidn bikq' diltł' yuyaa, hell holzéhi, oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhq' da. 30 Nigan dihe'nazhinéégohíí nchq'go ánát'ılł ánıłsiyúgo nadnłgeeshgo yó'okt'e': nits'ı' lahzı' da'ádıhyúgo doo nzhq' da, áídá' nits'ı' dabiighago ch'iidn bikq' diltł' yuyaa oni'dolt'e'yúgo itisgo doo nzhq' da. 31 Gánádaadi'nii ni', Hadín bi'aa yó'onáyılt'e' hat'íiníí, naltsoos yiká' ilk'ínát'aash: 32 Áídá' shíí gádaanohwıldishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yıl nant'ı' na'aash dadá' yıl ilk'ínát'aazhyúgo, nant'ı' naghaago áile': hadín isdzán yó'okt'e' n'íí yıl nńááyúgo, áı nneehíí yıl nant'ı' na'aash hileeh.

33 Doo ánídá' gádaach'iniigo ba'ikonaadaanołdzı lán shı, Doo daazhógo nitł'a dahnádinłniih da le', áídá' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee hagot'éégo ánıiihíí k'ehgo áıle': 34 Áídá' shíí gádaanohwıldishnii, Doo yaaká' bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áígee Bik'ehgo'ihinań nant'aago dahsdaahíí bighá: 35 La'íí doo ni'godzán bee nohwitł'a dahnádaadidołniih da; áı Bik'ehgo'ihinań dahnádil'iséhi at'éé: doo Jerúsalem ndi bee da; áı ízisgo kıl goznłlíí nant'án ízisíí golínihi at'ééhíí bighá. 36 Doo nitsits'in ndi bee nitł'a dahnádinłniih da, nitsizıl dał'a ndi doo lıgaigo dagohíí dilłilgo áóléh át'éé dahíí bighá. 37 Ha'oh, dagohíí, Dah, zhá daadohnii, doo nohwitł'a dahnádaadidołniih da ndi da'aniiigo ádaadohnii: la'ihíí nchq'ihíí bits'á'dı'go at'éé.

³⁸ Doo ánídá' gádaadi'niigo ba'ikodaanohsj lán shj, Nohwiñáá hayi'ááyúgo biñáá hanádoh'aal, nohwiwoo hayi'ááyúgo biwoo hanádoh'aal: ³⁹ Áídá' shíí gádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁴⁰ Dahadín ni'íí bigha naa yá'iti'dá' nahayiiktsóozyúgo, ni'íícho aldo' doo baa rñchj' da. ⁴¹ Dala'á dahgostq'yú niindeyoodyúgo, nakidn dahgostq'yú bil n'aash. ⁴² Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'j' t'aazhij' hótq' da.

⁴³ Doo ánídá' gánádaadi'niigo ba'ikonaadaanoht'ee lán shj, Nit'ahdí' gólííníí zhá nil nzhqodá' nik'ennihíí bik'ennih le'. ⁴⁴ Áídá' shíí gádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁴⁵ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁴⁶ Hadín dant'éhéta níyókeedíí baa nné', hadín dant'éhéta bá ch'ínné'yúgo doo bich'j' t'aazhij' hótq' da. ⁴⁷ NohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁴⁸ Áík'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn bizhaazhé daanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah.

6

¹ Doo dá nnee binadzahgee zhá nnee bich'j' nkt'éego ádaanoht'ee da, daazhógo dédaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ² Tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné' lèk'eyúgo, doo nádih higaakíí besh dilwoshé yee aniigo da, daanzhoo ádaadil'iiníí Jews ha'ánáséh nagoznil yune' la'íí intínyú nnee bada'okíííí bigha ágádaat'íííí k'ehgo doo ánt'íí da. Da'anii gánoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ³ Áídá' tédaat'iyéhíí dant'éhéta baa nné'yúgo nigan dihe'nazhinéé ánát'íííí ne'eshganzhinééhíí doo yígótsj da le'. ⁴ Dánant'í'ego baa nné': áík'ehgo dánant'í'ego ánada'ch'ol'íííí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'j' nado'oniki at'éé.

⁵ Onkaqahgee doo daanzhoo ádaadil'íííí k'ehgo ánt'íííí da: áí ha'ánázéh yune' la'íí ík'ída'itingee naziigo da'okaqahgo bil daagozhóq, nnee daabinef'íííí. Da'anii gádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁶ Áídá' ni, onkaqahyúgo, ntééh yune' ha'ánáhgo, ídíl da'dént'íííí da'niTaa nagont'í'yú honkaqah; án dánant'í'ego ánada'ch'ol'íííí ndi yo'iiníí, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'j' nado'oniki at'éé. ⁷ Da'ohkaqahgee be'ádaadoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁸ Doo áík'ehgo ádaanoht'ee da: nohwiTaa hant'é bídaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' t'aazhij' ádaanoht'ee da: hadín nitl'aah yonkts'iyúgo, lahzhinéé bich'j' nnanint'aah. ⁹ Díí k'ehgo nkó da'ohkaqah: NohwiTaa yaaká'yú dahsíndaahíí, Nizhi'íí dilzihgo bígózih le'. ¹⁰ Nant'an níííííí begodowáh. Hagot'éego ánniyú yaaká'yú benagowaahíí k'ehgo ni'gostzán biká'yú aldo' begodolníííí. ¹¹ Díí jji daahiidaq doleekíí nohwá ágonksj. ¹² Hadín nchq'go nohwich'j' ádaaszaahíí bigha baa nágodent'aahíí k'ehgo néé aldo' nchq'go ádaasiidzaahíí bigha nohwaa nádaagodin'áah. ¹³ Nanohwída'dintaah yune' onohwoníííí hela', áídá' nchq'go at'ééhíí bits'á'zhj' hanánohwihi'niíííí: Dahazhij'

dawa bá nant'áá, ła'íi ninawodíi itisyú át'éhi, ła'íi ízisgo ánt'éhi dahazhí' bee sínzíi doleeł. Doleełgo at'éé. ¹⁴ Nnee binchq'híi bigha baa nádaagodeso'aayúgo, nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn áldó' nohwaa nágode'aahi at'éé: ¹⁵ Áidá' nnee binchq'híi bigha doo baa nádaagodeso'aayúgo, nohwitaa áldó' doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

¹⁶ Dáshiná' da'ohkaah lək'eyúgo, daanzhoq ádaadil'ini doo k'ehgo adaanoht'ee da: ái dáshiná' da'okaaahgee ídaadaagoch'iyolba'go binii hago ándaayol'íi, nnee dáshiná' oshkaahíi yídaagotsi le', daanzigo. Da'anii gádaanoht'ee, ík'idá' ái bich'í' nahasñili at'éé. ¹⁷ Áidá' ni dáshiná' onkaah lək'eyúgo, nitsizil nntłag, ninii tángis; ¹⁸ Ái bee nnee dáshiná' onkaahíi doo yídaagotsi da, niTaahíi zhá na'gont'í' ndi yígótsi: áik'ehgo dánant'í'ego ánada'ch'ol'íi ndi yo'iinií, niTaa, da'án nnee binadzahgee nich'í' nado'oniki at'éé.

¹⁹ Ni'goszán biká' dawahá nohwil da'ilíinií doo nadaanoht'ee da, dánko gólchoozhi nohwits'á' da'iyaa, beshihii nohwits'á' dichih, ła'íi da'in'íiíi nohwee dain'íi: ²⁰ Áidá' yaaká'yú zhá nada'noht'ee, akúyúgo zhá gólchoozhi doo nohwits'á' da'iyaa da, beshihíi doo nohwits'á' dichih da, ła'íi da'in'íiíi doo nohwee daino'íi at'éé da: ²¹ Dahayú nohwil ilini síniyú, ái zhá baa natsídaahkees doo. ²² Konáá'íi kots'í bikq'i at'éé: áik'ehgo konáá nnt'éeeyúgo kots'í dahot'éhé bikq' golini at'éé. ²³ Áidá' konáá doo nnt'éeé dayúgohíi, kots'íhíi dahot'éhé díhiki at'éé. Koyi' ná'dindíin n'íi kots'á' díhik siliyúgo, ái dážhó díhiki at'éé.

²⁴ Doo hadín binant'a' naki da, dała'á bil nchq'dá' ła'ihíi bil nzhqo doleeł at'éehíi bigha; dagohíi dała'á yotq'dá' ła'ihíi yich'olaa doleeł at'éé. Bik'ehgo'ihinañ hik'e hágólzilíi dála' doo hagog'éégo bá na'ch'iziidi at'éé da. ²⁵ Ái bigha gádaanoht'ee, Nohwi'ihina'íi doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'ésha' hishaa doleeł, daanoht'ee; dagohíi nohwits'í doo baa nohwil daagoyéé da le', hant'ésha' ágoshdle', daanoht'ee. Ya' idánhíi ihinaahíi bitisgo ilii gá, ya' diyagé kots'íhíi bitisgo ilii gá? ²⁶ Dł' yúdahyú nada'iniihíi baa natsídaahkees: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da, doo hayú binon'ík'edaayihiniíi bá gowa goz'aq da; da'ágát'éé ndi nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn bá da'diiné'. Ya' nohwíi ái bitisgo da'inohii gá? ²⁷ Nohwitaahyú hadín daahoneezii yaa natsékeesií zhá bee ayáhago ndi ts'idag ndikséngo ádidle' gá? ²⁸ Hant'é bigha diyagé baa nohwil daagoyéé? T'oh dénzhónéhíi baa natsídaahkees; doo nada'iziid da, doo da'it'ool da ndi nnt'éeégo daanoht'ee: ²⁹ Da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lək'e ndi doo díi t'oh dénzhóné k'ehgo ík'e'isdlaa da, nohwilishni. ³⁰ T'oh díi jii noht'ee, áidí' iskaa daadidliíi ndi Bik'ehgo'ihinañ nnt'éeégo bik'e'islaadá' danilt'eego ya' ái t'ohíi bitisgo Bik'ehgo'ihinañ nohwik'e'islaa gá, nohwíi nohwi'odla' ádaayaháhi? ³¹ Áik'ehgo, Hant'é da'iidaa shihíi? dagohíi, Hant'é da'iidlaa shihíi? dagohíi, Hant'é ádaagohiidle' shihíi? doo daadoht'ee baa nohwil daagoyéé da le'. ³² (Doo Jews daanlii dahíi ái zhá itisgo hádaat'íi:) áidá' ái dawa bídih daanoht'ee nohwitaa yaaká'yú dahsdaahn yígótsi. ³³ Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aanií hik'e bits'á'dí' nzhqogo ágot'eehíi ntsé biká hádaat'íi; áik'ehgo díi dawahá áldó' nohwíyéé doleeł. ³⁴ Áik'ehgo yiskaago hago ágot'eehíi doo baa nohwil daagoyéé da le': ái dabíi na'idint'og ndi at'éé. Dała'á jii nagont'ogíi da'ái zhá dávik'eh.

7

¹ Doo hadín baa nádaht'ii da le', áik'ehgo nohwíi áldó' doo nohwaa

nádaach'it'íí da doleeł. ² Aanádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nádaach'it'íí doleeł; dáholáago kaa daasohné' lán shí n'íí k'ehgo da'ágáholáago nohwaa nádo'né'. ³ Hant'é bigha nik'isn bináá yune' tsí alts'íséę sitaaníí hí'íí, áídá' nihíí nináá yune' tsí nchaahi sitaaníí doo hí'íí da? ⁴ Ni nináá yune' tsí nchaahi sitaáda', hagog'éęgo nik'isn gáhnii, Shik'isn, ai tsí alts'íséę nináá yune' sitaaníí ná haoshtííh? ⁵ Ni, nzhqo ídn'íni, ntsé nináá yune' tsí nchaahi sitaaníí hatííh; áík'ehgo nkt'éęgo go'íí nleehgo áníta nik'isn bináá yune' tsí alts'íséę sitaaníí bá hatííh.

⁶ Nt'é dilziníí doo gósé baa daahohnił da, la'íí nohwiyo' nkt'éhíhíí doo góchi bich'í' odaahołkaad da, ágádaaht'ííyúgo dánko yiká' nakai doleeł, áídí' nohwich'í' nádiikeego nohwik'idahjeeh.

⁷ Ídaadohkeed, áík'ehgo hant'é ídaadohkeedíí nohwaa hi'né'hi at'éé; hádaadoh'íí, áík'ehgo hant'é hádaadoh'iiníí nádaadohné'hi at'éé; dáádítíh ndaanots'í, áík'ehgo nohwá ch'í'ítííhi at'éé: ⁸ Hadín ídókeedíí baa hi'né'hi at'éé; hadín hádéz'iiníí hant'é hádéz'íí shíhíí náidiné'hi at'éé; hadín dáádítíh ndaałts'íhíí bá ch'í'ítííhi at'éé. ⁹ Nohwitaahyú la' nnee biye' golini, biye' bán bíyókeedyúgo, ya' tséęgo yaa yi'aah gá? ¹⁰ Dagohíí lóg bíyókeedyúgo, ya' ch'oshgo yaa yiłteeh gá? ¹¹ Daanołchq' ndi nohwichagháshé nt'é nkt'éhi baa hi'né'íí bídaagonołsyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahn hadín dant'éhéta nkt'éhíhíí bíyókeedíí yaa yiné'hi at'éé. ¹² Áík'ehgo nnee hagog'éęgo nohwich'í' ádaat'eego hádaaht'ííhíí k'ehgo nohwíí áldó' bich'í' ágádaanoht'ee: áí Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí hik'e binkááyú nada'iziid n'íí ye'ılch'ídaago'aahíí bik'ehgohi at'éé.

¹³ Ágołts'ósęgo ch'ígót'í'yú ch'ínohkáh: nteelgo ch'ígót'í'ihíí, goteelgo intínhíí góyéé nágost'aayú intín, ląągo ákóne' ha'ánáłséh. ¹⁴ Ágołts'ósęgo ch'ígót'í'ihíí, ágołts'ósęgo intínhíí, áí zhá ihí'naa bich'í' intín, da'akwíiyé zhá ákú ch'ekáh, doo ląągo da.

¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí ádaadil'íni baa daagonohsaą, áí dibel'íí bikágéhíí daabidiyágęgo nohwaa hikáh, áídá' biyi' yuyaahíí ma'cho dážhó shiná' daanliiníí k'ehgo at'éhi ádaat'ee. ¹⁶ Dá binest'a'híí bee bídaagonołsı doleeł. Ya' dahts'aa'íí hosh baa ndaach'ihinił née, née figs kq'dahosh baa ndaach'ihinił née? ¹⁷ Ch'il nkt'éhíhíí nest'án nkt'ééhíí bah dahnándahi at'éé; áídá' ch'il dénchq'éhíí nest'án dénchq'éhíí bah dahnándahi at'éé. ¹⁸ Ch'il nkt'éhíhíí doo nest'án dénchq'éhíí bah dahnándahi at'éé da, la'íí ch'il dénchq'éhíí doo hagog'éęgo nest'án nkt'éhíhíí bah dahnándahi at'éé da. ¹⁹ Ch'il dawa doo nest'án nkt'ééhíí bah dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kq' diltk' yuyaa olkaadhi at'éé. ²⁰ Áík'ehgo binest'a'ihíí bee bídaagonołsı doleeł.

²¹ SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashiłniíhíí doo dawa yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníí itah daaleeh da; hadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn aníhíí yikísk'eh at'ééhíí zhá itah daaleeh. ²² Áí bijíí nnee ląągo gádaashiłnií doleeł, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, ya' doo daanónjiigo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yałti' da lán? Ya' doo nich'í' ádaan'niigo ch'iidn hadaaniidzood da lán? Ya' doo nizhi' biláhyú ízigo ánágot'ííhíí be'ádaant'ee da lán? ²³ Nohwíí doo nohwídaagonsini ádaanoht'ee da: yúwehzhí' nohkáh, nchq'go ádaaht'íni, bíłdidishnił.

²⁴ Dahadín shíyésts'aągo shiyati' yikísk'eh at'ééhíí díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee goyáni tséé yiká' bigową ágodlaa: ²⁵ Ląągo nanágołtíí, la'íí tú ná dijol, la'íí bigową bich'í' nádiyol; ndi doo nagongeeh da: tséé biká' goz'aahíí bigha. ²⁶ Áídá' dahadín shíyésts'aą ndi shiyati' doo yikísk'eh at'éé dahíí, díí k'ehgo nkó at'éhi at'éé: nnee doo goyánihi sái biká' bigową ágodlaa: ²⁷ Ląągo

nanágołtj, ła'íí tú ná'dijoł, ła'íí bigowa bich'j' deyolgo nangóngo': gowa nabigoztł'j' silj. ²⁸ Jesus áí ąął yaa nagosni'dá' ilch'igon'ąąhíí bigha nnee bił diyadaagot'ee lək'e: ²⁹ Yebik'ehíí k'ehgo yil ch'ígó'aahíí bigha, doo nnee begoz'aanií ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíí k'ehgo da.

8

¹ Dził biká'dí' nkenáidiidzaadá' łąągo biké' anázeel lək'e. ² Nt'éégo ła' nnee lóód doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nagháhi biyahzhj' hayaa adzaago gábilnii, SheBik'ehń, náshínłziihíí bik'e sínłtjigo nígonsj, hánt'jyúgo náshínłziih. ³ Áík'ehgo Jesus yich'j' dahdidilniidí' yiká' ndelniihgo, Hasht'j; nándziih, yilnii. Áí dábilgo lóód n'íí ínásdjid lək'e. ⁴ Áídí' Jesus gábilnii, Hadín dánko bił nagolń' hela'; ti'i, okąąh yebik'ehi bich'j' ch'í'nah ádnle'go, nt'éhéta be'okąąhíí Bik'ehgo'ihí'nan baa nné', Moses ngon'ąą lək'ehíí k'ehgo, áík'ehgo nándziihíí nnee yidaagołsđ doleel.

⁵ Jesus Capernaum golzeeyú nyááda', áígee silááda dała'á gonenadín binant'a'íí nábokąąhgo baa nyáágo, ⁶ Gábilnii, ShiNant'a', shána'iziidíí di'il silínihii yaat'éégo bił na'dini'go gowayú sitj. ⁷ Jesus gábilnii, Ákú dishángo nasziih. ⁸ Silááda nant'an gábilnii, ShiNant'a', shigowa yune' ha'annángo ndi doo bik'eh sitj da: déhadziihgo ndi shána'iziidi nadziih ndi at'éé. ⁹ Shíí alód' shinant'a' golj, shihíí silááda bá nansht'aa: dała'á, Dah nnáh, biłdishniiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', biłdishniiyúgo shaa higháh; ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', biłdishniiyúgo áí áńle'. ¹⁰ Jesus áí yidezts'ąądá' débikđiyagodzaago nnee biké' náseehíí gáyilnii, Da'anii gádaanohwiłdishnii, Israel hat'í'íi bitahyú ndi doo hadín díí k'ehgo bi'odł' golni baa nsháh da. ¹¹ Ła'íí gánádish'nii, Łąągo ya'ái hanadáhdí' ła'íí ya'ái onadáhdí' nihikángo, Abraham hik'e Isaac ła'íí Jacob yil dahnáhaztąą doleel, yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee daanliiníí bitah: ¹² Áídá' nnee, yaaká'yú dahsdaahn bilaktł'áhgee daanlj le'at'éé n'íí, chagołheel yune' ohilkaad doo: áígee daach'ichag hik'e kowoo hdaach'idilk'ash doleel. ¹³ Jesus silááda binant'a'íí gáyilnii, Nádnáh; hagot'éégo osíndłąđdíí da'ái k'ehgo ná begolzaa. Áík'ehgo silááda binant'a' bána'iziidihíí da'áígee dagoshch'j' nadziih.

¹⁴ Áídí' Jesus Peter bigowa yune' ha'ayááda' Peter bi'aahíí bima nezgaigo sitjigo yłtsąą. ¹⁵ Bigan yedelniih, áík'ehgo nezgai n'íí bits'ą' gonyáá: áídí' nádiidzaago yá da'dezné'.

¹⁶ Áídí' o'í'ąązhj' godeyaago łąągo ch'iidn isná ádaabiłsiníí bich'j'yú yil neheskai: áík'ehgo hadaadzi'íí zhá bee ch'iidn hainiheyood, ła'íí daanniihíí dawa nádaayilziih: ¹⁷ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nan binkááyú na'iziidi, ganniid n'íí begolne'go, Néé doo daanldzil dahíí, ła'íí nohwikah n'íí dawa dabízhá ídá'áyiidłaa.

¹⁸ Jesus binaayú nnee łani ıla'at'ééhíí yłtsąądá', Hanaazh'j' nohwil nada'do'eel, nniid. ¹⁹ Áígee begoz'aanií ye'ik'e'ilchíhi baa nyáágo gábilnii, Ilch'ígó'aahíí, dahayú anadáályú níké' anáshdał doo. ²⁰ Jesus gábilnii, Ma' ndi bi'í'án daagolj, dló' yúdahyú nada'iniihíí ndi bit'oh daagolj; áídá' shíí nnee k'ehgo Niyááhíí doo hayú nshteehi at'éé da. ²¹ Ła' bitsilke'yuhíí gábilnii, ShiNant'a', haląą shítáa ntsé łehishteehyú dósha'. ²² Jesus gábilnii, Shiké' hínáát; áídá' nanezna'íí dabíí łedaahí'niil le'.

²³ Áídí' tsina'eehíí yehiyaadá' bitsilke'yu alód' ehikai. ²⁴ Nt'éégo tú yat'éégo bił deyol, áík'ehgo tsina'eehíí tú nádidáhíí beh nádik'ool: áídá' Jesus-híí ilhosh lək'e. ²⁵ Áík'ehgo bitsilke'yu bich'j' nnikaigo ch'ínadaabisidá' gádaanii, NohweBik'ehń, hasdánohwińł: dak'azhá tétł'áh nohwil ogo'eel. ²⁶ Áík'ehgo

gádaayih̄nii, Hant'é lą bighą ndaaldzid, ntsóląą'at'éégo nohwi'odlą doo hwoi da? nii. Áidá' nádiidzaago nyolhíi túhíi biłgo yich'į' hadziigo nkenágohelto'.
 27 Áík'ehgo n̄nee bił díyadaagot'éégo gádaan̄ii, N̄nee ląą daat'éhi díi, nyolhíi lą'íi túhíi ndi da'áyih̄niiyú ádaat'įi!

28 Hanaayú Gérgesenes daagolįyú bił nada'diz'eeldá' n̄nee lena'nihíi goz'aądí' n̄nee naki, ch'iidn isná ádaabihsinihíi, Jesus yaa n'áázh, bédaach'ildzidhíi bighą doo hadín alhánégo bit'ah ch'egháhi da. 29 Yat'éégo gádaan̄ii, Hago ląą ánohwile'go ánt'įi, Jesus, Bik'ehgo'ih̄i'nań biYe' n̄líni? Nohwiniigodilne'ú doo hwahá biká' ngonáh dadá' nohwiniigodnle' n̄ee?
 30 Áígee da'anahyú góchi da'iyąągo nanaksé'. 31 Áík'ehgo ch'iidn náda'okąąhgo gádaabihs̄nii, Hanohwinyóodyúgo, góchi nanaksé'íi beh nohwinyóod. 32 Áík'ehgo, Hahkeeh, yih̄n̄iid. Hakįídá' góchi nanaksé'íi yeh hikįi: nt'éégo góchi dawa hayaa nádnkįigo túsikáni yeh hikįi, áík'ehgo tú yil daadesdzii. 33 Áidí' góchi yinádaadéz'įi n'íi nádnkįigo kįh goznilyú okai, áígee ch'iidn isná ádaabihs̄i n'íi hago ádaabi'deszaahíi dawa yaa nadaagosni'. 34 Áidí' kįh goznilgee daagolínii dawa Jesus yich'į' ch'ínátsąą: áík'ehgo daayiltsąądá' náyokąąhgo gádaayih̄nii, Nohwini'dí' ch'ín̄n̄áh.

9

1 Áidí' Jesus tsina'eekíi yeh hiyaago hanaayú dabíi gólįyú bił oná'í'éeł.
 2 Nt'éégo lą' n̄nee di'ili baa daach'iskaą: Jesus daabi'odlą' yígolsįidá' n̄nee di'ilihíi gáyih̄nii, Shiye', nił gozhóq le'; ninchọ'híi bighą dák'ad naa nágodet'aah. 3 Áidá' begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi lą' dábiyi'yú, Díi n̄nee Bik'ehgo'ih̄i'nań ádil'įigo áni, daanzi. 4 Natsídaakesíi Jesus yígolsįigo gádaabihs̄nii, Nt'é bighą nohwijíi biyi' yuyaa nchọ'go natsídaahkees? 5 Hadíihíi doo nyeego ách'inih̄i da, Ninchọ'híi bighą dák'ad naa nágodet'aah; dagohíi, Nádnđáhgo dahnnáh? 6 Ni'goszán biká' n̄nee binchọ'híi bighą baa nágodet'aahíi shíi, n̄nee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonolsi doleehíi bighą, (n̄nee di'ili sitiiníi gáyih̄n̄iid,) Nádnđáhgo biká' sintiiníi dahnđnné'go gowayú nádnđáh. 7 Áík'ehgo nádiidzaago gowayú onádzaa. 8 N̄nee ląągo íla'adzaahíi díi daayo'įidá' bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ih̄i'nań ya'ihédaanzi, n̄nee díi k'ehgo á'į'įigo yaa goden'aąhíi bighą.

9 Jesus áidí' higaalgo n̄nee Matthew holzéhi tax nanáhi'nihígee sidaago yiltsąądá', Shiké' dahnnáh, yih̄nii. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa.

10 Jesus iyąągo nezdaago, tax bich'į' nadaahi'niihíhik'e n̄nee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi ląągo hikaigo Jesus hik'e bitsilke'yu yil da'iyąągo dahdinezbih̄. 11 Pharisees daanlíni daabo'įidá' Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Nt'é bighą nohwilch'ígó'aahíi tax bich'į' nadaahi'niihíi hik'e n̄nee doo dávik'ehyú ádaat'ee dahíi yil da'iyąą? 12 Jesus ái yidezts'aądá' gádaabihs̄nii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'an doo yaa nakáh bik'eh da, daannihíi zhá. 13 Hant'é niigo ágodi'niihíi bídaagonol'aah, Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíi bitisgo n̄nee ląadaach'oba'íi hásh'įi, niigo: shíi n̄nee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchọ'íi bits'ą'zhį' ádaahne', bildishn̄iiyú níyáá, áidá' doo n̄nee dávik'ehyú ádaat'eehíi ágaldishn̄iiyú níyáá da.

14 John bitsilke'yu Jesus yaa hikaigo gádaan̄ii, Nt'é bighą néé hik'e Pharisees daanlíni lahgee dáshiná' da'ohiikaąh, áidá' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okąąh da? 15 Jesus gádaabihs̄nii, Ya' ni'i'néhgee n̄nee íla'ádaat'eehíi n̄nee niinéhíi yil nakaiyúgo doo bił daagozhóq da n̄ee? Dahagee n̄nee niinéhíi bits'ą' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okąąh doleel. 16 Ko'íi dénchọ'éhíi doo nak'ą' ánídéhíi bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíi ilhanigháhgo dayúwehégo

onanádlaad. ¹⁷ Ła'íi wine áni alzaahíi ikagé wine benaktiníi dénchq'éhíi doo biyi' tádaach'iníi da: ágách'idzaayúgo wine benaktiníi kots'á' daidíldoh, áik'ehgo winehíi ąął ha'ijool, ła'íi wine bee nałtj n'íi da'ílii hileeh: áidá' wine áni alzaahíi wine benaktiníi ániidéhíi zhá biyi' tádaach'iníi, áik'ehgo da'íla nł'ée.

¹⁸ Jesus t'ah bich'j' yałti' nt'éégo nant'an ła' baa nyáágo biyahzhj' hayaa adzaago gábiłnıid, Shitsi' áni daztsąą: ndi yushdé', biká' ndenłnıhgo nnaahó'naa. ¹⁹ Áik'ehgo Jesus nıeehíi yiké' dahiyaago bitsilke'yu ałdó' biké' dahiskai.

²⁰ Nt'éégo isdzán dił bighánłłıgo nakits'adah bił łegodzaahi Jesus yine'dí' ninyaago bi'íi bidá'yú yedelıiih: ²¹ Ídił yałti'go gánıi, Bi'íi zhá ndi beden-shıiihyúgo nł'ée náshdleeh. ²² Jesus łéidiidzaago biłtsąą, áik'ehgo gábiłnıi, Shilah, nił gozhóq' le'; ni'odłá'íi nł'éeego ánániidlaa. Áik'ehgo dagoshch'j' nł'ée násdłłı. ²³ Áidı' Jesus nant'an bigowa yune' ha'ayáágo, tsısól yeda'do'aakıi hik'e nıee daagodnch'aadıi yiltsąągo, ²⁴ Ch'ínohkáh, yıłnıid: na'ılıhn doo daztsąą da, daazhógo ilhoshgo at'éé. Ái bighą baa daach'odloh lək'e. ²⁵ Nıee íla'adzaahıi dawa ch'ínánıśáądá' Jesus ha'ayáágo na'ılıhnıi bigan yiltsoodá' nádiidzaa. ²⁶ Áik'ehgo ái bınaayú dahot'éhé ágodzaahıi baa ch'inıi lək'e.

²⁷ Áidı' Jesus dayúweh higaalgo nıee naki bińáá ádaagodini biké' dahizh'aazh, adıid daadilwoshgo gádaanıi, David biye' nłini, nohwaa ch'onbáah. ²⁸ Kij yune' ha'ayáágo nıee bińáá ádaagodini baa n'áazh: Jesus gádaayıııi, Ya' ágá'ishłéhgo nohwi'odłá' golıı née? Ha'oh, nohwiNant'a', daabiłnıi. ²⁹ Áik'ehgo bińáá ádaagodiniıi bińáá yiká' ndelııigo, Hago nohwi'odłá' nel'aanıi dábik'ehgo nohwá begolne', biłnıid. ³⁰ Áik'ehgo bińáá nádaagosdłııgo, Hadıı yıgonolśııh hela', Jesus nłdzilgo baa daasni'. ³¹ Da'ágát'éé ndi o'áazhyú dahot'éhé yaa nadaagosni'.

³² Áidı' dahnádikáh nt'éégo nıee doo yałti' dahi, ch'iidn isná ábiłsini, Jesus baa bił ch'ikai. ³³ Áik'ehgo nıeehıi biyi'dı' ch'iidn habi'dinodzoodá', nıee doo yałti' da n'íi hadzii: áik'ehgo nıee íla'adzaahıi bił díyadaagot'eego gádaanıi, Israel hat'i'ıi bitahyú doo hak'i díi k'ehgo ágot'eehıi daahıltséhi da. ³⁴ Áidá' Pharisees daanłini, Ch'iidn nant'an binawodıi bee ch'iidn haini-hiyood, daanıi. ³⁵ Áidı' Jesus kij nagoznilyú hik'e gotahyú yitah naghaa, Jews ha'ánáśéh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo, yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanıi baa na'gonı'ıi nł'éhi yaa yałti'go, ła'íi nıee bitahyú iltah at'éégo daannıihıi hik'e kah yaa nakaihıi dawa náyihilziihgo naghaa.

³⁶ Jesus nıee łani yo'ııgo, dibelıı nadaabinyoodıi da'ádıhgo nakai łehıi k'ehgo doo daanłdzil dago iltanáhosąąhıi bighą dązhó yaa ch'oba' lək'e. ³⁷ Áidı' bitsilke'yu gádaayıııi, Nest'an dązhó łáągo nest'ąądá' nada'iziidıi doo łáą dahıi bighą doo hwoi da; ³⁸ Áik'ehgo nest'ą' yeBik'ehı bich'j' da'ohkąąhgo gádaabiłdohıiih, Nada'iziidıi nınest'ą' nádaayihıgeshyú daadn'áá.

10

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahıi yushdé' daayıłnıidá' spirits daanchq'i hadainihıyóod doleelgo yedaabik'ehgo yaa daagodez'ąą, iltah at'éégo daannıihıi hik'e kah iltah at'ééhıi yaa nadaakaihıi nádaayilziihgo ałdó' yaa daagodez'ąą. ² Nakits'adah nadaal'a'á gádaaholzee; dantséhıi Simon, da'án Peter holzéhi, hik'e bik'isn Andrew; James Zebedee biye'hi, hik'e bik'isn John; ³ Philip hik'e Barthólomew; Thomas ła'íi Matthew, tax bich'j' nahi'nıi; James, Alpheus biye'hi, hik'e Lebbéus, da'án Tháddeus holzéhi; ⁴ Simon, Cánaanite nłini, ła'íi Judas Iscáriot, Jesus ch'ıyido'aakıi. ⁵ Díi

nakits'adahíí Jesus odaahil'aago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíí bitahyú dohkáh hela', la'íí Samáriayú kih nagoznilyú dohkáh hela': ⁶ Israel hat'i'íí bitahyú, dibelíí ch'a'onehezdeehíí k'ehgo zhá bich'í' dohkáh. ⁷ Desohkaiyú, Yaaká'yú dahsdaahn nant'aahíí biká' nagowaa, daadohniigo baa yádaakti'. ⁸ Daannihíí nádaaholziih, nnee lóód doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakaihíí nkt'éégo ánadaahdle', nanezna'íí nádaabiho'naah, ch'iidn nnee biyi'dí' hadaanohohsood: daazhógo nohwaa daas'né', daazhógo nadaahniih. ⁹ Nohwibestso bisis biyi' yuyaa óodo, beshligai, dagohíí zhaali litsogé odaahníí hela'; ¹⁰ Hohkaahyú izis bena'iltinií, dagohíí nohwi'íicho naki, ik'e'an nohwikee, la'íí tsj be'idiltishé dahdaadohniíí hela': nnee na'iziidíí bá di'né'go goz'aa. ¹¹ Dahadíí kih nagoznil dagohíí gotahyú dohkáhyúgo, hadín nkt'éégo at'éehíí biká na'ídaadohkidgo, lahyú naadohkázhí' bíl nahísóotaa le'. ¹² Gowá yune' ha'ahkaigee, lch'í'gont'éehíí díí gowá yune' be'ágót'ee le', daadohni. ¹³ Áígee daagolíníí nkt'éégo ádaat'eeyúgo nohwil lch'í'gont'éehíí yil daanlii doo: doo nkt'éégo ádaat'ee dayúgo, nohwil lch'í'gont'éehíí dánohwíí nohwil nádodleeł. ¹⁴ Dahadíí doo hádaanohwit'íí dayúgo, nohwiyati' doo yídaayést'saa dayúgo, áí gowá dagohíí kih goznííí bits'á' dahnádohkáhgo, nohwikee baą leezhíí baa daaħaał. ¹⁵ Da'anii gádaanohwiłdishni, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíí bijii Sodom hik'e Gomórrah golzeegee daagolii n'íí biniidaagodilne'íí bitisgo áí kih goznilgee daagolíníí biniigodolniíí.

¹⁶ Ma' bitahyú dibelíí k'ehgo daanohwide'a': áí bigha ch'osh goyááhíí k'ehgo daagonohsaa, hawú ga'ádaanoht'eego doo t'aažhí' nádaadołghash da. ¹⁷ Nnee baa daagonohsaa: yánadaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł, la'íí Jews íla'ánát'íih nagoznil yune' hanohwínada'ílsas doleeł; ¹⁸ La'íí nant'ánchañ hik'e izisgo nant'ánhíí biyahzhí' nnádaanohwich'ilteeh doleeł, shíí shigha, áí hik'e doo Jews daanlii dahíí áldó' bináál shá nadaagołni' doleeł. ¹⁹ Nohwaa yá'iti'yú nohwil ch'ideskaiyúgo, hagog'éégošh' hasdzi, hant'éshh' dishni, doo daanohsj da: hant'é daadohniihíí da'ái bik'ehenkéézegee nohwaa hi'né' ndi at'éé. ²⁰ Áí doo dánohwíí hahdziih da, ndi nohwiTaa bits'á'dí'go Spirit-híí nohwinkááyú hadziih ndi at'éé. ²¹ Nnee la' bik'isn zideeyú nyide'aah doleeł, la'íí nnee la' bizhaazhé ágáyidoliik: chagháshé baą hik'e bitaa yich'í' nanádaagonkkaadgo bik'ehgo nabi'ditseed doleeł. ²² Shizhi' bee daanohwich'ozhiihíí bigha nnee dawa bíl daanohcho' doleeł: áídá' dahadíí dangont'ízhí' dahildóhíí hasdabi' dolteeł. ²³ La' kih goznilgee nohwiniidaagoch'idnłsjyúgo, lahyúgo náádohkáh: da'anii gádaanohwiłdishni, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nánsdzaazhí' Israel hat'i'í bikih nagoznilíí t'ah doo hwahá dawago nohkáh da doleeł. ²⁴ Bílch'ígót'aahíí bílch'ígó'aahíí doo yitigo at'éhi at'éé da, la'íí na'iziidíí doo binant'a' yitigo at'éhi at'éé da. ²⁵ Bílch'ígót'aahíí bílch'ígó'aahíí yilgo dáłekt'eego dávik'eh, la'íí na'iziidíí binant'a' yilgo dáłekt'eego dávik'eh. Bigowá golíníí Beelzebub daalch'iniigo daabich'ozhiíyúgo, bichagháshé itisgo ncho'go daabich'ozhíí doleeł. ²⁶ Áík'ehgo doo bédaaldzid da: k'ad dawahá bíl le'izkaad n'íí ch'í'nah ádolniik; la'íí k'ad dawahá nanl'í' n'íí bígózihgo ádolniik. ²⁷ Godilhił yune' nohwil nagoshni'íí idindláadyú baa nadaagołni: nant'í'ego bee nohwich'í' ha'odzihíí kih biká'dí' daadołwoshgo baa nadaagołni'. ²⁸ Hadíí kots'í nadailtseedá' koyi'siziiníí doo nadailtseed at'éé dahíí doo bédaaldzid da; áídá' ch'iidn biko' diltki' yuyaa kots'í hik'e koyi' siziiníí oyiné'híí, án zhá bédaaldzid. ²⁹ Ya' dlq'dichiné naki zhaali lichí'é dałá'á ilíigo nahniih gá? Da'ágát'éé ndi nohwiTaa doo hat'íí dayúgo dałá'á ndi doo ni'yú bits'á' naokáad at'éé da. ³⁰ Nohwitsizil ndi dawa ilk'idá' hotagi at'éé. ³¹ Áík'ehgo

doo nédaakdzid da, dlq'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohkij da. ³² Dahadín nnee binadzahgee, Án bígonsj, shihiihí, án shiTaa yaakáyú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³³ Áídá' dahadín nnee binadzahgee, Án doo bígonsj da, shihiihí, án shiTaa yaakáyú dahsdaahn binadzahgee ágáldidishniil. ³⁴ Ni'gosdzán biká'zhí' ilch'igont'ééhí nkeniné' doo daasho'ní da: doo ilch'igont'ééhí nkenishné'hí bigha niyáá da, bésh be'idiltishé niitáago niyáá. ³⁵ Nnee la' bitaa bil il nanágonkaad doleeł, isdzán bi'isdza' bil il nanágonkaad, la'í isdzán hik'e bá'iyéhí aldo' bil il nanágonkaadgo ashle'hí bigha niyáá. ³⁶ Nnee dabíi bichagháshé bich'í' nanádaagonkaad doleeł. ³⁷ Dahadín bitaa dagohíi báa shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da: la'í dahadín biye' dagohíi bitsi' shíi shitisgo bil nzhooníi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁸ Dahadín bitsi'ina'ááhíi doo dahiditijhgo shiké' dahdigháh dahíi doo shíyée hileehgo dávik'eh da. ³⁹ Dahadín bi'ihina' bil ilínií bits'á' da'ilíi hileeh: áídá' dahadín shíi shigha bi'ihina' doo bil ilíi dahíi, án zhá dahazhí' ihinaahíi yaa higháhi at'éé.

⁴⁰ Dahadín nánohwidnitiinií shíi aldo' náshidntíni at'éé; dahadín náshidntínií shides'a'íi aldo' náidntíni at'éé; ⁴¹ Dahadín nnee Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nlijhíi bigha nádnitiinií, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án aldo' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé; dahadín nnee dávik'ehyú at'ééhíi nlijhíi bigha náidntínií, nnee ágát'éhi nt'é Bik'ehgo'ihina' bainé'íi án aldo' da'áik'ehgo baa hi'né'hi at'éé. ⁴² Dahadín, Jesus yiké' higaahíi bigha, díi doo ízigo at'éé dahíi idee bee tú sik'azíi ndi yá ná'iksijhyúgo, da'aniigo gádaanohwidishnií, Bik'ehgo'ihina' bich'í' nayihinihíi da'aniigo biyée doleeł.

11

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi aal yil ch'ídaagoz'aqadá' Jews daanlíni bikijh nagoznilyú ilch'ígó'aahgo hik'e yati' baa gozhóni yaa nagolni'go onanádzaa. ² John ha'ásitij yune' Christ anát'ijhíi ya'ikonziidá' bitsilke'yu naki Christ yich'í' oyi'a'go, ³ Gáyilniiid, Ya' ni higháhi n'íi ant'ij née, dagohíi la'i biká daadéet'ij née? ⁴ Jesus gábilnii, John bich'í' nádoht'aashgo díi disohts'aaníi la'íi ho'iinií baa bil nagołni': ⁵ Bináá adaagodih n'íi bináá anágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee loód doo ináđih dahi, leprosy holzéhi, yaa nadaakai n'íi nt'éégo anádaidle', bijeyi' adaagodih n'íi da'idits'ag anádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo anádaidle', tédaat'iyéhíi yati' baa gozhóni bee bich'í' yáda'iti'. ⁶ Hadín shodlaago doo t'aazhí' at'éé dahíi biyaa gozhóq doleeł, nii.

⁷ Onát'aazhdá' Jesus nnee íla'at'ééhíi John yaa nagolni'go yich'í' yałti'go nkegonyaa gáníigo, Da'igolijyú nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai? T'oh bit'aq nteelíi bil godiyohíi née? ⁸ Nt'é hádaadeh'ijyú nasohkai áídá'? Nnee nt'éégo bik'e'izláhi née? Hadíi bidiyagé nt'ééhíi nant'an golijgee nadaakaihi at'éé. ⁹ Nt'é láq hádaadeh'ijyú nasohkai áídá'? Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi née? Ha'oh, Bik'ehgo'ihina' binkááyú na'iziidi yitigo at'éhi, nohwildishnií. ¹⁰ Díi baa k'eshchij n'íi án at'ij, Shinal'a'á náđih dish'aa, náđih ilch'igole'go. ¹¹ Da'aniigo gánohwidishnií, Nnee daagozliinií bitahyú doo la' John Baptize ágole'íi yitigo at'éé da: áídá' yaakáyú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadín dážhó doo ilíi dahíi John yitigo at'éé. ¹² John Baptize ágole'íi ni'gosdzán biká' nagháadí' godezt'igo nnee yaakáyú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliinií itah daaleeh dážhó hádaat'ijgo idéedaalnaa. ¹³ Bik'ehgo'ihina' binkááyú nada'iziidi n'íi la'íi begoz'aaníi baa k'eshchiinií ágone'íi dabíntsedá' yaa yil nadaagosni', John nyáazhí'.

14 Shiyati' nádaagodoh'aah hádaaht'íyúgo gánohwíldishnii, Elías, hígháh n'íí, át'íí. 15 Hadín bijeyi' golííníí, íyésts'ąą le'.

16 Dzaągee nnee daakinolt'ííhí hant'é bíł lishhah nishleego baa nagoshni'? Na'iniih nagoz'ąągee chągháshé íla'at'éégo íłch'í' ádaaniigo, 17 Tsísól bee nohwich'í' da'nt'aal ndi doo hak'i da'olzhizh da; nohwich'í' daahiichag ndi doo hak'i ch'adaashinołzhil da, daakídi'niihíí nnee díí goldohgee daagolííníí bíł dálek't'ee. 18 John doo iyąągo ła'íí doo idłąągo nyáá dadá', Ch'iidn biyi' golíí, daalch'inii. 19 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ishąągo ła'íí ishđłąągo niyááda' gádaashılch'inii, Án dichini ła'íí idłánihi, tax bich'í' nadaahi'niihíí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bit'eké nlíni, daach'inii. Da'anii igoyą'íí nt'é ádaat'ííhíí bee bígózłh.

20 Kłh nagozníí biyi' Jesus ízisgo áná'ol'ííhíí łaąągo ye'ánát'ííłda' binchọ'íí doo yits'ą'yúgo ádaane' dahíí bighą yıl daaditeh nkegonyaa, gáníigo, 21 Korázingee daagonohíinií, nohwá góyéé doleeł! Bethsáidagee daagonohíinií alđó' nohwá góyéé doleeł! NohwitaHyú ízisgo ánágot'ííhíí Tyre hik'e Sídongee ágágodzaayúgo, áígee daagolííníí doo ánídá' nak'ą'dich'ízhé bik'inazlaadá' íłch'ii yi yi' naháztaąągo binchọ'íí yits'ą'zhį'go ádaaszaa doleeł ni'. 22 Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí Tyre hik'e Sídón bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwíldishnii. 23 Nohwíí, Capérnaumgee daagonohíinií, yaaká'zhį'go hanohwidi'niihíí, nohwíí ch'iidntahzhį'go nohwidido'nik: nohwitaHyú ízisgo ánágot'ííhíí Sódongee ágágodzaayúgo, díí jii Sódóm t'ah goz'ąą doleeł ni'. 24 Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijíí ni', Sódóm golzeehíí, bitisgo nohwiniigodidolniił, nohwíldishnii.

25 Áídá' Jesus Bik'ehgo'ihí'nań yokąąhgo gáníí, ShiTaa, yaaká'zhį' hik'e ni'zhį' nant'án nlinihi, díí íłch'ígót'aahíí nnee daagoyąągo bíł ídaagozínihíí baa ch'anank'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánleehíí nich'í' ba'ihénsi.

26 Da'áik'ehgo ágot'ee le', shiTaa; da'áik'ehgo hánt'jigo ágónlaahihi. 27 ShiTaa bits'ą'dí'go dawa shaa hi'niił: doo hadín shíí, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshlíni, shígółsini at'éé da, shiTaa zhá; ła'íí doo hadín shiTaa yígółsini at'éé da, shíí biYe' nshlíni zhá, ła'íí dahadínta shiTaa bich'í' bígózłhgo áshłe'íí alđó' shiTaa yígółsı.

28 Daanohwigha nada'ohsiidíí ła'íí ndaazgo dahda'ohheekíí shich'í' nohkáh, áik'ehgo hádaasołgo ánohwishłe'. 29 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaalgo shits'ą'dí' ígonł'áah; shijíí yune' isht'egodnt'ee, doo itisgo ídésht'jii da: áik'ehgo nohwiyi' siziiníí hanáyol doleeł. 30 Izénázwodíí łahdí' nábiyi'hishaalyúgo doo ná nyee da doleeł, da'íghéelgo ánisiníí doo ná ndaaz da doleeł.

12

1 Áídá' Jews daagodnłsiníí bijíí Jesus t'oh naghái hentínií yi yi'yú higaak; bitsilke'yu yıl hikaahgo shiná' daasilijigo t'oh naghái binest'ą' nadaayiniilgo daayiyąą nkegonyaa. 2 Pharisees daanlíni daabıltsąądá' gábılñii, Dín'jii, godilziníí bijíí doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai. 3 Jesus gádaabılñii, Ya' David hik'e yıl nakaihíí bíłgo shiná' daasilijigo, hago ádaaszaa lán shihíí doo hwahá baa da'ohshiih da née? 4 Bik'ehgo'ihí'nań daach'okąąh goz'ąą yune' ha'akaigo, bán Bik'ehgo'ihí'nań ye' okąąhgo baa hi'né'go ni'né' n'íí, doo daayiyąągo bágoz'ánihi daayiyąą, áí bánhíí okąąh yedaabik'ehi zhá daayiyąągo goz'ánihi. 5 Da'ch'okąąh goz'ąą yune' okąąh yedaabik'ehi godilziníí bijíí doo daagodnłsı da ndi doo bee bída'itah dahíí, begoz'aaníí bek'e' eshchiiníí biyi' doo hwahá baa da'ohshiih da née? 6 Dzaągee hadín da'ch'okąąh goz'aaníí yitigo at'éhi naghaa, nohwíldishnii. 7 Dawahá nastseedgo bedaashich'okąąhíí bitisgo nnee łaadaach'oba'íí háshł'jii, niigo aníhíí bídaagonłsyúgo, shíí, doo shaa dahgoz'ąą dahíí, doo shaa yádaakti' da doleeł

ni'. ⁸ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh. ⁹ Áídí' dahiyaadá' Jews ha'ánálséh goz'ąą yune' ha'ayáá.

¹⁰ Áígee nnee bigan dała'ázhiinéé binawod ásdjidi itah sidaa lək'e. Nnee ła'i Jesus dant'éhéta bee baa dahgosit'aa daanzigo nayídaadilkid gádaaniigo, Ya' godilziníí bijjii ná'ch'ilzihií begoz'ąą née? ¹¹ Jesus gádaabihni, Nohwitahyú nnee ła' bidibehjii dała'áhi godilziníí bijjii o'i'án yune' ogo'yúgo, yiltsoodgo hanáidishood ya'? ¹² Nnee dibehjii yitigso íljii go'jii! Áík'ehgo godilziníí bijjii nlt'éégo ánách'ot'ijlgo goz'ąą. ¹³ Áídí' nnee bigan binawod ásdjidi yich'í' gáníí, Yushdé' dahdinlnih. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lahzhinééhíí ga'at'éé násdlijj.

¹⁴ Áídí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo, hagot'éégo Jesus daayizilhee doleełi yaa nadaagoshchjii. ¹⁵ Jesus díí yígółsigo áídí' dahnyaa: nnee biké' dahnánksąą, áí dawa náyihilzihi; ¹⁶ Áídí' gádaayihni, Ch'idaashinoh'aah hela': ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú ná'iziidi, Esáias holzéhi, gánniidíí begolne'go ánágot'ijl, ¹⁸ Shinal'a'á, haktíínií, shil nzhóni, shiyi'siziiníí bíł dábik'ehyú át'éhi daaneł'jii: shiSpirit-híí biká'zhí' ashłehgo doo Jews daanlijj dahíí bich'í' dábik'ehyú ágot'eehíí yaa nagolni' doleeł. ¹⁹ Doo nagont'og nago'aa da, doo dilwosh da doleeł; da'intínyú bizhihíí doo hadín yidits'ag da doleeł. ²⁰ Dábik'ehyú ánách'ot'ijlhi itis siljigo áyílaazhi' t'oh hichqodíí doo yitih da, túkq'íí beh hiit'í'íí det'ih dachhihíí doo yinktsees da doleeł. ²¹ Bíí bizhi'íí doo Jews daanlijj dahíí bada'ohíí doleeł.

²² Nnee ła' ch'iidn isná ábilsini bináá ágodih, ła'íí doo yakti' dahi baa bíł ch'ikaigo náyilzihi: áí nnee doo yakti' da n'íí yakti' ła'íí go'jii násdlijj. ²³ Nnee dawa bíł díyadaagot'eego gádaanniid, Áń David biYe' at'jii ya'? ²⁴ Phárisees daanlíni áí daidezts'ąądá' gádaannii, Ch'iidn nant'án, Beelzebub holzéhi, binawodíí bee díí nnee ch'iidn hainihiyood, daanii. ²⁵ Natsídaakeesíí Jesus yígółsigo gádaayihni, Nnee dałaháyú binant'a' golínií dabíí ikh'í' nanágonłkaadyúgo da'ílií hileeh; kih goznilgee daagolínií dagohíí dáła' naháztaaníí dabíí ik'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da: ²⁶ Satan nnee biyi'dí' Satan hainihiyodyúgo, dabíí ich'í' naná'idziid; áík'ehgo yebik'ehíí hagot'éégo nzaad begoldoh? ²⁷ Shíí Beelzebub bee ch'iidn haniisodyúgo, nohwíí daanohwiye'íí hadín bee ch'iidn hadainiyood áídá'? Áík'ehgo daanohwiye'íí ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁸ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee ch'iidn haniisodyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú ik'idá' nant'aa. ²⁹ Hagot'éégo ła' nnee nalwodi bigową yune' ha'ách'ighaago dawahá bíyéehíí ch'in'ijih? Nnee nalwodíí ntsé lich'ilt'ó hik'e go'jii. Áídá' dawahá bíyéehíí bits'ą' ch'in'ijih. ³⁰ Hadín doo bíł gonsht'jii dahíí shich'í' got'inihi at'éé; hadín doo bíł íła'áná'ishdle' dahíí shits'ą' ts'iktjigo áile'hi at'éé.

³¹ Áík'ehgo gádaanohwıldishni, Konchq'íí dawa ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań dənchq'go baa yách'ilti'híí bighą kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dənchq'go baa yách'ilti'yúgohíí doo kaa nágodinot'aah at'éé da. ³² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dənchq'go shaa yách'ilti'híí bighą kaa nágodit'aah doleeł: áídá' Holy Spirit dənchq'go baa yách'ilti'híí bighą doo kaa nágodinot'aah at'éé da, díí jji goldohíí hik'e nágoldohíí ndi. ³³ Ch'il nlt'ééyúgo, binest'ą' ałdó' nlt'éé ngolníí; áídá' ch'il dənchq'yúgo, binest'ą' ałdó' dənchq' ngolníí; ch'il hago'at'éehíí binest'ą' bee bigózini at'éé. ³⁴ Ch'osh bik'asda' golínií k'ehgo halinokt'ijhíí, hagot'éégo nlt'éégo yádaakti', nchq'go ádaanoht'eedá'? Kojíí yune' hagot'éégo goz'ąą shihíí bee yách'ilti'hi at'éé. ³⁵ Kojíí yune' nlt'éégo goz'aaníí bee nlt'éégo ách'ít'éhi at'éé: kojíí yune' nchq'go goz'aaníí bee nchq'go ách'ít'éhi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijjii nnee yati' da'ilínihíí dawa

yee hadaadzí' n'íí bighá baa yá'iti'doleel, nohwíldishnii. ³⁷ Niyati' n'íí bee nlt'éégo ánt'ééhíí ná ha'dodzih, dagohíí niyati' n'íí bee nángodot'aal.

³⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni la' Jesus gádaayiknii, Iich'ígó'aahíí, godiyihgo be'ígóziníí la' nohwíł ch'í'nah áńle'. ³⁹ Yich'í' hananádziigo gádaayiknii, Nchọ'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daańinolt'íhíí godiyihgo be'ígóziníí yiká daadéz'íí; áídá' be'ígóziníí doo bił ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nńee bich'í' be'ígóził alzaahíí zhá. ⁴⁰ Jonas taagi jii hik'e taagi t'é' lóg nchaahíí bibid sitíhíí k'ehgo shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, taagi jii hik'e taagi t'é' lęyi' sitíí doleel. ⁴¹ Bik'ehgo'ihí'nań nńee yándaago'aahíí bijii nńee Nínevehgee daagolii n'íí daahiziiigo nńee daańinolt'íhíí yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitiso daancho' ni', daadidoniił: Nínevehgee daagolíníí Jonas yałti'go daidezts'aądá' bincho'íí yits'á'zhí' ánádaaszaa; áídá' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴² Bik'ehgo'ihí'nań nńee yándaago'aahíí bijii isdzán nant'ánihi hayaad'igo nyááhíí hiziiigo nńee daańinolt'íhíí yaa yałti'go, Shíí shitiso daancho' ni', didoniił: án dázhq nzaad' nyáá, Sólomon bigoyá' yidits'ihgo; áídá' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ⁴³ Spirit ncho'íí nńee yiyi'dí' háyááda' tú áđihyú aanádaal, hayú hanayóolii yiká hantaago; áídá' doo hagee da lęk'e. ⁴⁴ Áík'ehgo gáníí, Shíí shigowáyú hadi' niyáá n'íyú nádésdzá; bigowá n'íí doo nt'é siné' da, nágolzhoogo dawahá nzhqogo neheshjaayú nádzá. ⁴⁵ Áík'ehgo spirits gots'idi daancho'i yil nakai, bíí bitisgo daancho'ihí, áí gowá yune' yil ha'akángo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nńee ntséda' at'éé n'íí bitisgo at'éé hileeh. Áík'ehgo díí ncho'go daańinolt'íhíí aldo' ágát'éé doo.

⁴⁶ Jesus nńee íla'adzaahíí t'ah yich'í' yałti'dá', báą hik'e bik'isyú dadányú nadaazi, yich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁷ Nńee la' gábiłnii, Nimaa hik'e nik'isyú dadányú nadaazi, nich'í' hadaadzii hádaat'iiigo. ⁴⁸ Nńee bił nagosni'íí gáyiknii, Hadín shimaa, hadín shik'isyú? ⁴⁹ Bitsilke'yu yich'í' dahdidilniigo gáníí, Kú shimaa hik'e shik'isyú! ⁵⁰ Dahadín shiTaa yaaká'yú dahsdaahn yikisk'eh at'ééhíí shik'isn, dagohíí shilah, la'íí shimaa at'éé.

13

¹ Da'ái bijii Jesus kiihí' ch'ínyáágo, túsikaaníí bahgee nezdaa. ² Áígee nńee ląágo baa náńtsáą, áík'ehgo tsina'eelí yeh hiyaago dahnezdaa; áídá' nńeehíí tábaayú íla'adzaa. ³ Áígee na'goni'íí yee ląágo yil ch'ígó'aah, gániiigo, K'edileehíí yil ke'go k'edileeyú óyáá; ⁴ K'edileege k'edilzií la' intín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dlq' íla'adzaago aął nádaihezlaa: ⁵ La' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, ákú leezh doo dázhq ląáyú da: leezh da'ayáhahíí bighá dagoshch'í' hadaazhjeed. ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aą dahíí bighá nádaahesga. ⁷ La'ihíí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihíí ighánłsaągo nadaistseed. ⁸ La' k'edilziíhíí leezh nlt'ééyú nanehezdee, áí zhá nest'án áyíłlaa, la' dała'á gonenadín, la'íí gostadin, la'íí tádin bitisyú análzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golíníí íyésts'aą le'. ¹⁰ Bitsilke'yu baa hikaigo gádaabiłnii, Nt'é bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yáńłti'? ¹¹ Áík'ehgo gábiłnii, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí doo bigózi da n'íí nohwíí bídaagonłsiihgo nohwaa daagodest'aądá' bíhíí doo baa daagodest'aą da. ¹² Dahadín íyésts'aągo ígoł'aahíí, bigoyá'íí itisgo baa nádo'né', áík'ehgo dayúweh bigoyá' bá ínágododaal: áídá' dahadín doo íyésts'aą dahíí, ayáhago ígoł'aą n'íí ndi bits'á' da'íłíí nádodleel. ¹³ Áí bighá ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee bich'í' yádaashti': dédainel'ii ndi doo daayo'ii da; dédaidits'ag ndi doo ídaayésts'aą da, doo bił ídaagozi da. ¹⁴ T'ah doo hwahá gágonéh dadá'

Esáias yaa nagolni' n'íi begolzaa, gánniidhi, Dédaadohts'ag ndihíi doo nohwíl ídaagozi da doleek; dédaaneł'íi ndihíi doo daah'íi da doleek: ¹⁵ Díi nneehíi bijíi daant'iz daazlii, doo da'dits'ag da daazlii, la'íi daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bináa yee daago'íi doleek ni', bijeyi' yee da'dits'ag doleek ni', bijíi yee bil ídaagozi doleek ni', áik'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziil doleek ni'. ¹⁶ Nohwíi nohwináa biyaa gozhóq, go'íihíi bigha: nohwijeyi' biyaa gozhóq, idits'ag-híi bigha. ¹⁷ Da'aniigo gádaanohwíldishnii, Doo alch'íde Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi, la'íi nnee nł'éeego ánát'íikíi daah'iiníi daayiltséh hádaat'íi ndi doo hak'i daayiltsaa da; daadohts'agíi daidits'ih hádaat'íi ndi doo hak'i daidezts'aa da.

¹⁸ Áik'ehgo k'edileehíi ilch'ígót'aahgo baa nagoni'íi nt'é golzeego ágolzeehíi ídaayesóts'aa. ¹⁹ Hadín yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yá'iti'íi iyéstsaago doo bil ígózí dadá', nchq'i nliihń baa nyáago bijíi yune' k'edolzaa n'íi bits'á' haiyine'. Áń k'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi át'ée; ²⁰ Áidá' tsétahyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago dagoshch'í' bil gozhóqgo náidmnehíi át'ée; ²¹ Áidá' biyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aa dago, da'anahzhí' begodigháh: áidá' yati'híi bigha nagont'ogíi, dagohíi biniigonł'éeéhíi baa gowáhgee dagoshch'í' t'aazhí' nanánihidéh. ²² Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' yidits'agdá' ni'godzán biká'zhí' nabi'dint'ogíi, hágołdzilgohíi k'ize'íidilteehíi ighánłsaago yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áik'ehgo doo binest'á' goleeh da. ²³ Leezh nł'éeeyú nanehezdee n'íi, yati' yidits'ago bil ígózinií át'ée; án nest'án ánail'íih, la' dała'á gonenadín, la'íi gostadin, la'íi tádin bitisyú ánail'íih.

²⁴ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa, gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'ée: nnee bik'edolzaayú k'edilzií nzhooníi k'eidnláa: ²⁵ Áidá' nnee da'alhoshdá' nnee bó'ni'íi áígee nyáago, t'oh naghái bitahyú t'oh dénchq'éhi k'eidnláadá' onádaa. ²⁶ T'oh naghái hájéedá' binest'á' gozliigee t'oh dénchq'éhi alđó' hájéed lék'e. ²⁷ Bik'edolzaa golíinií bánada'iziidíi baa hikaigo gádaabilnii, Nohwinant'a', k'edilzií nł'éhi la' k'edínláa ni'dá' díi t'oh dénchq'éhi hadígo hájéedhi gá? ²⁸ Gábilnii, Shó'ni'íi át'íi. Bánada'iziidíi gádaabilnii, Ya' ái t'ohíi daahi'nizh née? ²⁹ Dah; t'oh daahnizhyúgo, t'oh nagháihíi dánko bil daahnizhi at'ée. ³⁰ Ch'ík'eh dała' nołseeł le', inest'aazhí': áik'ehgo inest'aaago t'oh naghái daigeeshíi gádaaldishniih, T'oh dénchq'éhíi ntsé bee da'oht'ogó didlid doleekhíi bigha: áidá' t'oh nagháihíi shit'oh naghái bágową yune' ndaanohníi.

³¹ Áidí' Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi la' ch'í'nah anágodlaa gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'ée: nnee bik'edolzaayú ch'il mustard holzéhi biyigé k'eidnláa. ³² Ái biyigéhíi dázhq' alts'íséhi, ndi k'edolzaayúgo, dázhq' nchaa hileeh, ch'il dawa bitisgo nchaahi, áidí' ch'il dázhq' nneezgo hileehgo dlq' yúdahyú nada'iníihíi bits'adaaz'aahíi biyi'yú bit'oh ádaagole'.

³³ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee nanágolni' gáníigo, Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo ánánát'ée: isdzán ik'áan táadn ha'okáago, bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo aał dahndiilzoolzhí'. ³⁴ Díi dawa ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi Jesus nnee íla'adaadzaahíi yee yił nagosni'; dá ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá yee yich'í' yałti' lék'e. ³⁵ Ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníi n'íi begolne'go, ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi bee yashti' doleek; ni'godzán alzaadí' yushdí' godezt'igo nal'í' n'íi baa nagodishnih, nii ni'. ³⁶ Jesus nnee láni nádohkáh yiłniiidá' kih yune' ha'ayáa: áígee bitsilke'yu baa

hikaigo gádaabiñii, T'oh dénchq'ehi k'edolzaayú hentíj, nñiigo nagosínñi'íí nohwił ch'í'nah áñle'. ³⁷ Áík'ehgo gádaabiñii, K'edilzíí nzhóni k'edileehíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí ánsht'ee; ³⁸ K'edolzaahíí ni'godzáñ át'éé; k'edilzíí nzhónihíí yaaká'yú dahsdaahn nñee bilakt'áhgee sinilíí át'éé; áídá' t'oh dénchq'ehíí nchq'i nliñh bichagháshé át'éé; ³⁹ Ó'ni'hi k'edilzíí dénchq'ehíí k'eidnlááhíí ch'iidn nant'án at'éé; aqł inest'aaníí nnágodáhíí át'éé; la'íí náda'igeeshíí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ádaat'ee. ⁴⁰ T'oh dénchq'ehíí dała' alzaago kq' yune' didlidhíí k'ehgo nnágodzaago ágágot'ee doleeł. ⁴¹ Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí daadish'aago, da'ılchqophíí la'íí nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí shíí shilakt'áhgee goz'aaníí biyi'dí hadaayiniik; ⁴² Áídí' kq' yáadıñah yuyaa oyihılkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lıdaach'idilk'ash doleeł. ⁴³ Áídá' nñee dávik'ehyú ádaat'eehíí ya'ái k'ehgo bik'inada'didlaad doleeł, biTaa bilakt'áhgee goz'aayú. Hadín bijeyi' golííí, iyésts'aq le.

⁴⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí dant'éhéta koł ilíni ték'eyú nách'ides'ıj lehíí k'ehgo at'éé; nñee náidnné'go náides'ıjgo bił gozhóqo bíyéé dawa baa nahazniigo ték'ehíí nagohesnii.

⁴⁵ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: nñee bana'iniihi yoo' lán ilíni, dilkqophé holzéhi, yıkantaa: ⁴⁶ Áík'ehgo yoo' lán ilínihií yaa nyáago, bíyéé n'íí dawa baa nahazniigo yoo' n'íí nayihesnii'.

⁴⁷ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo ánánát'éé: lóg behaidlehé nanest'óli tayi' yuyaa olkaadgo, lóg iltah at'ééhíí ląągo bee hanáltaq: ⁴⁸ Dáhalk'ılgo, tábaqzhi' ndaidistq'go dinezbih, nkt'ééhíí táts'aa yiyi' odaihezñil, áídá' doo nzhqđ dahíí yó'odaiskaad. ⁴⁹ Díí k'ehgo ágot'ee doleeł nnágodáhgee: Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hıkáhgo, nñee dávik'ehyú ádaat'eehíí yits'a'zhí' nñee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yita'iláh, ⁵⁰ Áídí' doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí kq' yáadıñah yuyaa oyihılkaad: ákú daach'ichag la'íí kowoo lıdaach'idilk'ash doo. ⁵¹ Jesus gádaabiñii, Ya' díí dawa nkt'éégo bídaagonoıj néé? Ha'oh, nohweBik'ehń, daabiñii. ⁵² Jesus gánábıldo'niid, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi dała'á ntıjgo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí baa bił ch'ígót'aaníí díí k'ehgo at'éé: nñee bikqh golííí nainonihíí biyi'dí dawahá ániidéhi hik'e sá'áhíí ndi hanáyihí'niil.

⁵³ Jesus díí ılch'ígót'aahgo na'goni'íí aqł yaa nagosni'dá' dahnasdzá. ⁵⁴ Áídí' dabíí bini'yú nyáago Jews ha'ánáshéh goz'aq yune' yił ch'ídaago'aahgo, nñee bił díyadaagot'eego gádaañii, Hadí'go díí nñeehíí bigoyaq' gozłini, hagog'éégo ízigo ánát'ıjł? ⁵⁵ Díñ la' kqh ágole'íí biye', báq la' Mary holzee, bik'isyú James, Joses, Simon la'íí Judas daaholzee? ⁵⁶ Bilahkıíyú la' aldo' kú nohwił daanliıj? Díí nñeehíí hadí' díí dawa nágodn'áni? ⁵⁷ Áí bighaq bik'edaach'ishch'ii lək'e. Áík'ehgo Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi dahot'éhé nñee daabidnıj, áídá' dágolıjgee, bik'íí bitahyú doo hadín bidnıj da, nii. ⁵⁸ Áígee doo ląągo ízigo ánát'ıjł da lək'e, doo daabodlaq dahíí bighaq.

14

¹ Áídá' nant'án, Hérod holzéhi, Jesus ánát'ıjłíí ya'ikonziıdád', ² Bánada'iziidi gádaayihñii, Án John Baptize ágole'íí n'íí át'ıjłaq; daztsaqdí' naadiidzaa; áí bighaq ízigo ánát'ıjł.

³ Dabıntsédá' Hérod John yiłtsodgo kıyist'qđgo ha'áyıł'e' ni', Hérod bik'isn Philip bi'aa, Heródias holzeehíí bighaq. ⁴ John gábıñniidhíí bighaq, Án doo bił na'aashgo ná goz'aq da. ⁵ Hérod John yizilhee hát'ıjł ndi, nñee láni

yénáldzid lèk'e, Bik'ehgo'ihì'nañ binkááyú na'iziidi daanzihíí bigha. ⁶ Hérod bił lenágodáhgee nnágodzaago daagoch'inełłigo Heródias bizhaazhé na'ilíhníí biñáát ilzhishgo, Hérod yił goyikshóq lèk'e. ⁷ Áík'ehgo Hérod bit'á dahdidilñihgo gáyihñiid, Dant'éhéta shíhónkeedíí naa nshné'. ⁸ Áík'ehgo na'ilíhníí báq ábiłniigo, Hérod gáyihñiid, Bena'ikaahíí biká' John Baptize ágole'íí bitsits'in dahs'aągo shaa nkáah. ⁹ Nant'ánhíí doo bił gozhóq da, áidá' bit'á dahdidilñih n'íí bigha, la'íí nnee yił da'iyaaqahíí bigha, Baa daanohkaah, ñii lèk'e. ¹⁰ Ákú il'aago, ha'ána'ilka' yune' John bitsits'in nadain'aą. ¹¹ Áidí' bena'ikaahíí bee bitsits'in ha'adaiskaągo na'ilíhníí yaa yinkáq: áidí' báq yaa nainkáq. ¹² John bitsilke'yu akú hikaigo bits'ihíí nádaidnłłigo, lehdaistij, áidí' Jesus yaa hikaigo yił nadaagosni'.

¹³ Jesus díí ya'ikonziidá' dasahn bił o'i'éél, doo hadín naghaa dayú: áidá' nnee Jesus oyááhíí ya'ikodaanziiidá' il'anigo kih nagoznildí' dani' biké' nádesaa. ¹⁴ Jesus akú nyaáadá', nnee ląągo yo'ij, áí yaa daach'oba'go, daanñiihíí nádaayilziih.

¹⁵ K'ad o'i'aahgo bitsilke'yu baa hikai, gádaaniigo, Kú doo hadín gólłi da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh; áík'ehgo nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, idán nadaayihñiihyú. ¹⁶ Doo nádikáh bik'eh da; nohwíigo bá da'dohné', ñii, Jesus. ¹⁷ Bitsilke'yuhíí, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá hik'e lóg dánakiyé biłgo nadaahii'né', daabilñii. ¹⁸ Áí shaa daanohné', daabilñii, Jesus. ¹⁹ Nnee dawa, Ni'yú t'oh biká' dinohbiłh, yihñiidá' bán dijolé ashdla'ihíí hik'e lóg nakihíí biłgo náidmné'go hadag déz'ijigo ya'ihénziigo oskaqadi' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', áí nnee dawa yitada'izñii. ²⁰ Áígee nnee dawa da'iyaaqgo náda'isdjíd lèk'e: áidí' ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezláa. ²¹ Chagháshé hik'e isdzané doo bił otago da, dá nnee zhągo ashdladn doo náhóltagyú áholáni shi da'iyaa.

²² Áidí' Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Tsina'eekíí behohkáh, shádihyú nohwil ido'éel hanaayú, shíí nnee nádohkáh, biłdishñiidá'. ²³ Nnee nádohkáh yihñiidá', dasahndi wá'yú óyáá, okaaqhyú: o'i'ááyú akú dasahndi naghaa lèk'e. ²⁴ Áidá' tsina'eekíí tú ihñiyú hi'olyú tú nádidáhíí nabihñnaa lèk'e: bidázhí' nyolhíí bigha. ²⁵ Doo hwahá ha'i'aah dayú Jesus bich'í' higaal, tú yiká' higaalgo. ²⁶ Tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaaqgo, tsídaadolyizgo, Ch'iidn át'ij, daaniigo ndaaldzidyú daadilwosh. ²⁷ Dagoshch'í' Jesus bich'í' hadziigo, Nohwil daagozhóq le'; shíí ásh't'ij; doo nédaaldzid da, daabilñii lèk'e. ²⁸ Peter gábilñii, SheBik'ehñ, da'anii ant'ijyúgo, Tú biká' shich'í' nñáh, shihñii. ²⁹ Jesus, Yushdé', biłñii. Áidí' Peter tsina'eekíí biyi'dí' gódah ch'eyáago Jesus yich'í' tú yiká' deyaa lèk'e. ³⁰ Áidá' Peter adijid nyolgo yígoksiidgo neldzid; hayaa dezkaadá' nádidilghaazh, SheBik'ehñ, hasdáshilteeh, ñiiigo. ³¹ Dagoshch'í' Jesus bich'í' dahdidilñiidá' yiltsodgo gábilñii, Ni'odla' lantsoh ayáhá, hant'é bigha nił nagoki? ³² Áidí' tsina'eekíí yiyi' onát'aazhdá' nyolíí isht'idedzaa. ³³ Tsina'eekíí yiyi' nahátánihíí Jesus daayokaqah lèk'e, Da'anii Bik'ehgo'ihì'nañ biYe' nílni ląq, daayihñiiigo.

³⁴ Hanaayú bił nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú hikai. ³⁵ Nnee áígee daagolíníí Jesus ya'ikodaanziiidá' daagotahyú dahot'éhé anákeelgo, kah yaa nakaihíí dawa baa daayihesnil; ³⁶ Nidiyagé bidá'yú zhá ndi bedaadenolñih, daabilñiiigo nádaabokaqah: dawa bedaadelñiihíí nádaabi'dilziih lèk'e.

15

¹ Jerúsalemdí' begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni Jesus yaa hikai, gádaayihñiiigo, ² Hant'é bigha nitsilke'yú ilk'idá' nnee yánazij n'íí

yendaago'aahíí doo yikísk'eh ádaat'ee da? Dá doo daagonksigo táda'digisé da'iyaa. ³ Jesus gádaabihíí, Nohwíí hant'é bigha ik'idá' nnee ye'ádaaniihíí zhá daahonohta'go Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo bikísk'eh ádaanoht'ee da? ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań díí k'ehgo gos'aa, Nitaa hik'e nimaa dinksi, nii: la'íí, Hadín bitaa dagohíí báá yati' yee yokáahíí zideego bá goz'aa. ⁵ Áídá' nohwíí gádaadohíí, Hadín bitaa dagohíí báá, Nt'éhéta naa nshné' doleel n'íí Bik'ehgo'ihí'nań baa nshné', yihíí; ⁶ La'íí bitaa, báá bilgo doo yidnksi da ndihíí, da'áik'eh nkt'éé, daabikdohíí. Áik'ehgo ik'idá' nnee yendaagos'aaníí bee Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí doo nt'égo ádaanołsi da. ⁷ Nohwíí, nnee nzhóni ádaado'íí, Esáias da'aniigo dabínsé nohwaa nagolní' lək'e, gáníigo, ⁸ Díí nneehíí dáyati' zhá yee alhánégo shit'ah daanlij, dáyati' zhá yee daashidnksi, áídá' bijíí yee doo daashidnksi da. ⁹ Daashokaah ndi ch'éh ádaat'ij, nnee yegos'aaníí zhá yee ich'ídaago'aah.

¹⁰ Jesus nnee lani yushde' daayihniidá' gádaayihni, Shídaayelts'áágo bídaagono'aah. ¹¹ Kozé' yune' be'ogohigháhíí doo ncho'go kodilteeh da; áídá' kozé'dí' behagohigháhíí zhá ncho'go kodilteehi at'éé. ¹² Áídá' bitsilke'yu baa hikaigo Jesus gádaayihni, Áí ánnihíí Phárisees daanlíni daidezts'aa go doo bil daanzhoq dahíí bigonksi néé? ¹³ Áídá' gáyihni, K'edolzaahíí dawa shiTaa yaaká'yú dahsdaahn doo k'eidnláá dahíí hi'nizh doleel. ¹⁴ Ch'ík'eh da'áik'ehgo ádaat'ee: nnee bináá ádaagodiníí la' bináá ádaagodini lolqosíí k'ehgo ádaat'ee. Bináá ágodiníí la' bináá ágodini lolqosyúgo, da'íla o'i'án yuyaa okideel. ¹⁵ Peter gábihni, Ich'ígon'áahgo nagosíníí'íí nohwil ch'í'nah ánlé'. ¹⁶ Jesus gádaabihíí, Ya' nohwíí aldó' t'ah doo nohwil ídaagozi da néé? ¹⁷ Ya' doo hwahá bídaagonołsihda, hadíí kozé' yune' be'ogohigháhíí kobidyú bendaagowa', áídá' nláhyú bech'ígohigháh? ¹⁸ Hadíí kozé'dí' behagohigháhíí kojíídí' behagohigháhi at'éé; áí ncho'go kodilteehi at'éé. ¹⁹ Ncho'go nats'íkeesíí, izideehíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, ich'in'íihíí, lé'ikchoogo ánách'it'íihíí, ncho'go yách'ikti'íí, díí dawa kojíídí' behagohigháhi at'éé. ²⁰ Áí ncho'go daakodihinií at'éé: kogan dá doo tách'igisé da'ch'iyaa'íí doo ncho'go kodilteehi at'éé da.

²¹ Áídá' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sídon golzeehíí binaayú óyáá. ²² Isdzán áizhí' golíni, Cánaan hat'í'íí nlíni, baa nyáágo gábihni, ShiNant'a', David biYe' níni, shaa ch'onbáah; shizhaazhé na'ilíhnií góyéego bich'í' nagowaa, ch'iidn biyi' golíigo. ²³ Da'ágát'éé ndi doo yich'í' hadzii da. Bitsilke'yu baa hikai, gádaabihniigo, Yúwehyú nádnl'áá; án nohwiké' dilwoshgo anádaal. ²⁴ Jesus gáníí, Israel hat'í'íí bitahyú nnee dibelí ch'a'onehesdee'híí k'ehgo ádaat'eehíí zhá bigha niyáá. ²⁵ Áídá' isdzánhíí biyahzhí' hayaa adzaago bokaahgo gábihni, ShiNant'a', shich'oníih. ²⁶ Jesus gábihni, Chagháshé bán bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. ²⁷ Isdzán gánábikdo'niid, Da'anii, shiNant'a': da'ágát'éé ndi bán bizhool nnee bibiká'idáné biká'dí' nanihidéhíí, gósé daayiyaa. ²⁸ Jesus gánábikdo'niid, Isdzán, dázho ni'odla' golíí lá! Dá hánt'íihíí k'ehgo ná lalné' doleel. Áik'ehgo da'ái bik'ehenkééezgee bizhaazhé nkt'éé násdlíí. ²⁹ Jesus dahnadiidzaago túsikaaníí Gálilee holzéhi bit'ahyú nyáá; áídá' dzilyú óyáágo akú dahnezdaa. ³⁰ Nnee doo alch'idé baa nántsáágo, nnee doo nakai dahíí, bináá ádaagodiníí, doo yadaakti' dahíí, baa dahnagoz'aaníí, la'íí ik'e'an láágo, Jesus dées'eezgee ndaiheznilgo nádaailziih: ³¹ Áí bigha nnee íla'at'ééhíí nnee doo yadaakti' da n'íí yadaakti'go nádaasdlíigo daayiltsaa go, la'íí baa dahnagoz'aa n'íí nkt'éé nádaasdlíigo, doo nadaakai da n'íí nkt'éégo nakai nádaasdlíigo, bináá ádaagodih n'íí bináá nádaagosdlíigo daayiltsaa go bil

díyadaagot'ee: áík'ehgo Israel hat'i'i Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqahíi ya'ihédaanzí lék'e.

³² Áídí' Jesus bitsilke'yu yushdé' daayihñiida' gáyihñii, Díi nnee shaa náńtsáqahíi baa daach'oshba', dá bil nashkaigo taagiskaqá, k'adíi doo nt'é daiyaqá da: doo dá shiná' nádaadish'aa hasht'íi da, ágádaadzaayúgo nákaahyú dánko shiná' yik'e odaatlizh. ³³ Bitsilke'yu gádaabihñii, Da'igoljige hadí' bán díi nnee doo alch'idé dahíi bá daan'né'go nádaadihii'né'? ³⁴ Bán dijolé da'kwíi nadaahné', daabihñii, Jesus. Gosts'idi, la'íi lóg alts'iséhi ayáhago bilgo, daabihñii. ³⁵ Áígee nneehíi, Ni'yú dinohbijh, daayihñii. ³⁶ Bán dijolé gosts'idihíi, lógíi bilgo náidnné'go ya'ihénzigo oskaqadí' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yaa daizné'go nnee yitada'izñii. ³⁷ Dawa da'iyaaqágo náda'isdjíd lék'e: áídí' ch'ékaadíi táts'aa gosts'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ³⁸ Isdzané hik'e chagháshé doo bil otago da, dá nnee zhágo djídn doo náhóltagyú áholáni shí da'iyáqá. ³⁹ Áídí' nnee baa náńtsáqá n'íi onádaihes'a'dá', bíhíi ni' Mágdala golzeehíi binaayú bil o'í'éel.

16

¹ Phárisees hik'e Sádducees daanlíni Jesus yaa hikai, nabídaantaah daanzigo, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah ánle', daabihñii lék'e. ² Jesus gádaabihñii, O'i'aahgee gádaadohñii dák'eh, Gonlt'éé doleeł laq ko: yaak'os lichiihíi be'ígózi. ³ Áídá' t'ahbída' gádaadohñii dák'eh, Dégóchq'go o'i'aah laq: yaak'os lichiiigo dábégódzidgo bil hayilkáqahíi be'ígózi. Nohwíi nnee nzhóni ádaagono'iinií, yáa daanel'jigo hago ágonéhií bídaagono'sj; áídá' k'ad ágonéhií doo bídaagono'sj da. ⁴ Nchq'go ádaat'éhi nant'í' nakaihi daalno't'jiihíi godiyihgo be'ígóziníi yiká daadéz'j; áídá' be'ígóziníi doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Jonas holzéhi, nnee bich'í' be'ígózih alzaahíi zhá. Áídá' Jesus bits'á' dahnasdzaa. ⁵ Jesus bitsilke'yu hanaazhí' bil naná'diz'eeldá', bán yínadaasnah lék'e. ⁶ Jesus gádaabihñii, Bán benilzoolé, Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíi, baa daagonohsaq, ñii. ⁷ Bitsilke'yu ilch'í' yádaakti'go gádaañii, Bán doo daasii'né' dahíi bigha aníi. ⁸ Jesus ádaañiihíi yígótsigo gábihñii, Nohwíi nohwi'odla' da'ayáháhi, hant'é bigha bán doo daa-sooné' dahi baa ilch'í' yádaakti'? ⁹ Ya' doo hwahá bídaagono'sjiih da? Bán dijolé ashdlá'i nnee ashdladn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo bínadaañiih da née? ¹⁰ Lah aldo' bán dijolé gosts'idi, nnee djídn doo náhóltag dago bá da'desné' n'dá' ch'ékaadíi da'kwíi táts'aa bik'ehgo nádaahesoolaa n'íi, ya' doo bínadaañiih da née? ¹¹ Nt'é bigha doo nohwil ídaagozi da? Bán benilzoolé Phárisees hik'e Sádducees daanlíni bíyéehíi baa daagonohsaq, nohwildéniidíi, bán doo baa yashti'go ádishñii da. ¹² Bitsilke'yu áníita yídaago'sjíd, Bán benilzoolé baa daagonohsaq, doo ñiigo aníi da, áídá' Phárisees hik'e Sádducees daanlíni hagot'éégo ilch'í'idaago'aahíi baa daagonohsaq, ñiigo aníi lék'e.

¹³ Jesus Caesaréa Philíppi golzéhi binaayú nyáágo bitsilke'yu nayídaadiłkidgo gáyihñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee hadín nshjii daashihñii? ¹⁴ Bitsilke'yu gádaabihñii, La', John, Baptize ágol'jii n'íi át'jii, daanihñii; la'ihíi, Elías at'jii; la'ihíi Jeremías; dagohíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íi át'jii daanihñii. ¹⁵ Jesus gánábildo'niid, Nohwíi nohwich'í'yúgohíi, hadín át'jii daashildohñii? ¹⁶ Simon Peter gábihñii, Ni Christ ant'jii, Bik'ehgo'ihí'nań hináhi biYe'. ¹⁷ Jesus gábihñii, Simon Bar-jóna, ni niyaa gozhóq le': its'í hik'e diłnlíni doo nil ch'í'nah ayíílaa da, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn zhá nil ch'í'nah ayíílaago ádíniid. ¹⁸ La'íi gánildishñii, Ni Peter honlzéhi, daashodlaaníi kñh ágoch'ile'híi k'ehgo díi tséehíi biká' yisht'j: áík'ehgo ch'iidntahdí' ch'iidn binawodíi doo bitis

hileeh da. ¹⁹ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'aanii bá be'igeesé naa nshníl: áik'ehgo nt'éhéta ni'godzán biká' lesínt'ooní yaaká'yú aldó' lest'qo dolee; nt'éhéta ni'godzán biká' k'e'ín'aahí yaaká'yú aldó' k'e'dot'aah dolee. ²⁰ Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Shíí Jesus, Christ nshíiní hadín bil nadaagolni' hela'.

²¹ Áídí' godezt'i'go Jesus, Jerúsalemyú deyaago Jews yánazíni, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íi begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi biníidaagodnle'íi, la'íi bidizideedí taagi jii hileehgo naadiidáhíi dahkodá' bitsilke'yu yil na daagolni'go nkegonyaa. ²² Peter t'aazhí' bich'í' hananádiigo gáníi, SheBik'ehí, díi nits'á'zhí' begoz'aah le': nich'í' begolne' hela'. ²³ Jesus t'aazhí' adzaago Peter yich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiká'zhí' áñne': ni shil godnlkísh: Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíi k'ehgo doo natsínkees da laa, nnee binatsekeesíi zhá bee natsínkees, bilni.

²⁴ Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Dahadín shiké' dahdigháh hát'íyúgo, ídaayo'nahdá' bitsi'ihna'áhi dahyidotijhgo shiké' dahdowáh. ²⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bil goyéehíi, ái bits'á' da'ilíi hileeh: áidá' dahadín ídaayis'nahgo shíi shigha bi'ihí'na' da'ilíi silijí'íi, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doo. ²⁶ Ni'godzán dágoz'aah nt'éego ch'ist'íidá' koyi'siziiníi da'ilíi silijíyúgo, ái hant'é bits'á'dí' ch'it'íih? Dagohíi koyi'siziiníi hant'é bidená nch'iné'? ²⁷ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shiTaa bits'á'idindláádíi bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníi bil nánshkáh; áígee nnee da'á' daantúígee ánát'íidíi dá'ik'ehgo bich'í' nadi'ish'ni. ²⁸ Da'aníi gánohwídishni, Kúgee nadaaziiníi la' dá doo da'itsaahíi dailijhé shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'an nshijgo náshdaalgo daashiltsaago zhá.

17

¹ Áídí' gostán iskaagee Peter, James, hik'e John, bik'isnhíi, bilgo Jesus dasahndi yil okai lék'e, dzil n'ááyú. ² Áígee binadzahgee Jesus lahgo ánoh silij: binii bik'ina'didlaad silij, ya'ái k'ehgo, bidiyagéhíi ligai silij, idindláádíi k'ehgo. ³ Nt'éego áígee Moses hik'e Elías bil daanlijgo silij, Jesus yil yádaakti'go. ⁴ Peter Jesus gáyihni, NohweBik'ehí, kú nkaihíi nohwá nzhog: hánt'íyúgo dzaagee t'ohdahskán taago ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíi Moses bá, la'ihíi Elías bá. ⁵ T'ah yaakti'go áígee yaak'os dázhó bits'á'idindláadi biká' dahiyaa: nt'éego yaak'os biyi'dí' yati' yidezts'aah gáníigo, Díinko shiYe' shil nzhóni, baa shil gozhóni; án hódáayo'ks'aah. ⁶ Díi daidezts'aago Jesus bitsilke'yu hayaa ádaasdzaa, ndaaldzidgo. ⁷ Jesus baa nyáago bedaadesniigo gádaabihni, Daohsijh, doo ndaaldzid da. ⁸ Hadag daadéz'íi hik'e nnee doo la' dadá' Jesus zhá daayo'íi. ⁹ Dzildí' hayaa nákahdá' Jesus gádaabihni, Daahoksaah n'íi hadín bil nadaagolni' hela', shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dasitsáádí' naadiszaago zhá. ¹⁰ Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabihni, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daanii, begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi? ¹¹ Jesus gádaabihni, Elías da'aníi dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'. ¹² Áidá' gánohwídishni, Elías ilk'idá' rnyáa, ndi doo bídaagoch'iksí da ni', áidá' dá hádaach'it'íyú ánadaach'ol'íi lék'e. Ái k'ehgo shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, aldó' ádaashich'idoliil. ¹³ John, Baptize ago'íi n'íi, áyihniigo bitsilke'yu yídaagolsij.

¹⁴ Nnee láago íla'at'éehíi yaa hikaigo nnee la' Jesus yaa nyáago yich'í' hilzhizhgo gábihni, ¹⁵ ShiNant'a', shiye' baa ch'onbáah; onátkishgo goyéego bich'í' nagowaa: lahgee kó' yeh naká', lahgeehíi tú yeh naká'. ¹⁶ Nitsilke'yu baa bil ni'áázh ndi doo hagog'éego ilch'í' ánadaidle' da. ¹⁷ Jesus gádaabihni, Nohwi'odla' édaadihgo, dánohwíi zhá daanohwik'ehgo daakino'íi, dahosahzhí' nohwil nahashtáá? Dahosahzhí' laa nohwidag ánsht'ee? Yushdé' niye'

shich'ì' bìl nn'áash. ¹⁸ Jesus ch'iidn nldzilgo yich'ì' hadziigo ishkiiníi yiyi'dí háyáá: áík'ehgo da'ái bik'ehenkéézgee nlt'éé násdlíí. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo, Néehíi hant'é bigha doo hadaandzód da lán? daabihñii lèk'e. ²⁰ Jesus gádaabihñii, Nohwi'odlq' da'ayáhahíi bigha: da'anii gádaanohwíldishñii, Nohwi'odlq' mustard biyígé ga'at'éé ndi, díi dzihíi bich'ì' hadaahdziigo, Yúwehégo dihi'náh, daabíldohñiiyúgo, ágánéh: doo nt'é ch'éh ádaal'íi da doleeł. ²¹ Áídá' díi ga'at'éhíhíi dáshiná' da'ch'okaqahgo zhá habidi'nedzódihí at'éé.

²² Gálilee golzeegee naháztaqadá' Jesus bitsilke'yu gádaayihñii, Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaannihíi bilák'e shi'dolteeł: ²³ Daashizilheedá' taagi jii hileehgo naadishdáh, ñii. Ái bigha bitsilke'yu bijíi daannih lèk'e.

²⁴ Capérnaum golzeeyú hikaigo tribute bich'ì' nada'ch'iniihíi Peter yaa hikaigo, Ya' nìch'ígó'aahíi naná'i'nihíi nayiniil née? daabihñii. ²⁵ Peter, Ha'oh, ñii. Kìh yuné' oyáágo Jesus ntsé bich'ì' hadziigo gábihñii, Hagot'éégo baa natsínkees, Simon? Nì'godzán biká' ízigo nant'án daanliiníi, hadín tax dagohíi tribute bich'ì' nayiniil? Ya' dabíi bichagháshéhíi née, dagohíi nanidí' nakaihíi née? ²⁶ Peter, Nanidí' nakaihíi, ñii. Jesus gánábíldo'ñiid, Áík'ehgo bichagháshé doo nada'hiniil da. ²⁷ Da'ágát'éé ndi, doo hadaashkee da doleełhíi bigha, túsikaayú ñnáh, lóg behahidleełhíi táyi' ołdeelgo, lóg dantsé hánlee'íi bizé' ílts'á' ánle'; ákóne' zhaali siné'ihíi hanné'go tribute bich'ì' nada'ch'iniihíi shíi shá l'a'íi ni ná bich'ì' nahiniil.

18

¹ Áídá' Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabihñii, Yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee daanliiníi bitahyú hadín itisgo nlii? ² Áík'ehgo Jesus chagháshé alts'íséhi dała'á yushdé' yihñiiigo, bit'ahdí' dahyinesdaago, ³ Gáníi, Da'aniiigo gánohwíldishñii, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne'go chagháshé alts'íséhi k'ehgo ádaadohdle'yúgo zhá yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee daanliiníi itah hohleeł. ⁴ Dahadín díi chagháshéhíi k'ehgo ídaagoch'iyolba'íi, yaaká'yú dahsdaahn bílakt'áhgee daanliiníi bitahyú da'án itis nlii. ⁵ Dahadín shizhi'íi binkáayú chagháshé díi ga'at'ééhíi náidnltiiyúgo, shíi náshidnltini at'éé. ⁶ Dahadín díi doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlqahíi dała'á nchó'go at'íigo áile'íi, án tséé be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'qogo túnteel beh hilt'e'go tú yil didziihgo bá nzhqo doleeł ni'.

⁷ Nì'godzán biká' nnee nakóntaahíi bá góyéé doleeł: nakódintaahíi dá begolnéh go'íi; áídá' hadín na'íntaahíi bá góyéé doleeł! ⁸ Áík'ehgo nigan dagohíi nìkee nchó'go ánát'íił ánílsiyúgo, nadnłgeeshgo yó'ok'e': doo hagot'éégo nanñaa da ndi, nits'í lahzhí' ádił ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' nigan nakigo hik'e nìkee nakigo kq' dahazhí' dilti'íi biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqo da. ⁹ Niñáá nchó'go ánát'íił ánílsiyúgo, ha'aahgo yó'ome': niñáá dała'á ádił ndi dahazhí' ihí'naahíi biyi' onnáhgo doo hago'at'éé da, áídá' niñáá nakigo ch'iidn bikq' dilti'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqo da. ¹⁰ Ídaa daagonohdzaa, díi doo ízigo ádaat'ee dahíi l'a' doo daach'ohlaa da; yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nañ bí-nadaal'a'á biñádaadéz'iinihíi, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn biniizhí' dahazhí' daabineł'íi, nohwíldishñii. ¹¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, ch'a'onehesdeehíi hasdáhishñiiłhíi bigha niyáá. ¹² Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Nnee bidibehíi dała'á gonenadín golíidá' dała'á ch'a'oyáayúgo, ngost'ádin ngost'áihíi dákú nyiniil dá' dzilyú ch'a'oyáá n'íi hantaa gá? ¹³ Da'aniiigo gádaanohwíldishñii, Náidnltiiyúgo ngost'ádin ngost'ái doo hak'i ch'a'okai dahíi dawa bitisgo náid

nktiiní yaa bił gozhóq. ¹⁴ Áík'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn díí doo ízisgo ádaat'ee dahíí dała'á ndi doo ch'a'okaad hat'íí da.

¹⁵ Nik'isn nich'í' nch'ogo adzaayúgo, bich'í' nñángo bi'at'e'íí dasahndi bee bich'í' yánłti': nidits'agyúgo, nik'isn hosínłbáni at'éé. ¹⁶ Áídá' doo nidits'ag dayúgo, dała'á dagohíí naki biłgo bich'í' bił nkáh, áík'ehgo naki dagohíí taagi hilt'eego bináál bee yá'iti'íí da'aniigo bee bígózi doleeł. ¹⁷ Díí ndi doo yidits'ag dayúgo, Bik'ehgo'ihinañ daayodlaaní ha'ánáséhyú baa nagolní': áí ndi doo yidits'ag dayúgo, doo Jew nlii dahíí, tax bich'í' nahi'nii k'ehgo baa natsínkees doleeł. ¹⁸ Da'aniigo gádaanohwłdishnii, Nt'éhéta ni'gosdzán biká' lédaasłł'qohíí yaaká'yú aldó' łestł'qo doleeł; nt'éhéta ni'gosdzán biká' k'éda'so'aahíí yaaká'yú aldó' k'e'do't'aah doleeł. ¹⁹ Gánánohwłdish'nii, Naki doł'eego ni'gosdzán biká' nt'éhéta dała' haht'íí lək'eyúgo hohkeedgo, shiTaa yaaká'yú dahsdaahn nohwá áile'. ²⁰ Dahayú naki dagohíí taagi hilt'eego shizhi' yee da'okąąhgo ıla'at'ééyúgo, áígee ilní'gee shíí nshłi.

²¹ Peter baa nyáágo gábilnii, SheBik'ehń, shik'isn shich'í' dénch'ogo ánát'ílyúgo, da'kwiidnsh' baa nágodinsh'aah, gosts'idn née? ²² Jesus gábilnii, Gosts'idn doo nildishnii da, ndi gosts'idnhií gosts'idngo.

²³ Yaaká'yú dahsdaahn bilałł'áhgee begoz'aaní nant'án bánada'iziidíí baa hadaaz'aahíí ilk'ídaagodilđqoh hádaat'íhíí k'ehgo at'éé. ²⁴ Yołtag nkegonyaagee, bána'iziidi ła' gonenán doo náhółtagyú talents golzeego baa ha'áahi baa hí'la'. ²⁵ Doo hagot'éégo na'inił dahíí bighą, Díí nneehíí, bi'aahíí, hik'e bichągháshéhíí, ła'íí dawa bíyééhíí biłgo nahoníh, áí bee shich'í' nanáhó'nił, niigo bángon'áá, binant'a'. ²⁶ Áík'ehgo bána'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Shinant'a', ntsé nt'ah, ąął nich'í' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ²⁷ Áík'ehgo binant'a'íí baa ch'oba'go, Doo shich'í' na'inił da ndi nzhqo, bilniigo nanábines'íid. ²⁸ Áídá' án ch'ínyáágo ła' yił na'iziidi, dała'á gonenadín pence golzeego baa hayıl'áhi, yiltsąą: án yizidnłsoodgo, Shaa hánł'aahíí shich'í' nanáh'nił, yilnii. ²⁹ Yił na'iziidíí bich'í' hayaa adzaago nábokąąhgo, Ntsé nt'ah, dawa nich'í' na'ishnii ndi at'éé, bilnii. ³⁰ Ndi, Dah, niigo ha'áyıl'e', baa ha'áahíí na'haznilzhí'. ³¹ Ła' yił nada'iziidíí daabiltsąągo doo bił daagozhóq dago díí ágodzaahíí dawa binant'a' yił nadaagosni'. ³² Áídí' binant'a'íí biká'ł'aadgo gábilnii, Ni shána'iziidíí dážhó nch'q' ląą, ni shaa hánł'áhi doo shich'í' nanáh'nił da ndi nzhqo, nildéniid ni', náshonkąąhgo: ³³ Áík'ehgo ni aldó' bił na'izidíí baa ch'onba' le'at'éhi, shíí naa ch'osibáadhíí k'ehgo, ³⁴ Áík'ehgo binant'a' hashkeego ha'áná'ılka' yune' obił'a' biniigodilnéhgo, baa ha'áahíí dawa nanáyihznilzhí'. ³⁵ Díí k'ehgo shiTaa yaaká'yú dahsdaahn ádaanohwile', doo nohwijíidí' nohwik'isn nohwich'í' nch'ogo at'ééhíí bighą baa nádaagodinoh'aah dayúgo.

19

¹ Jesus díí ąął yee nyánłti'dá' Gálileedí' dahnyaa lək'e, ni' Judéa golzeeyú, túnlíiní Jórdan holzéhi bitisyú nyáá; ² Áígee nnee biké' náńłsąągo nádaayilziih lək'e.

³ Phárisees daanlíni aldó' baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilnii, Ya' nnee hant'éhéta bighą bi'aa yił ilk'ínát'aashgo goz'ąą née? ⁴ Jesus gádaabilnii, Ya' díí doo hwahá daahohshiih da née, dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihinañ nnee áyíłlaahn, nnee ła'íí isdzán áyíłlaa lək'e, ⁵ Gáníigo, Díí bighą nnee bitaa hik'e bąą yits'ą'gháhgo bi'aa yił nlii doleeł: áí naki n'íí dała'á nádodleeł. ⁶ Áík'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í dała'á silii. Áík'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinañ łayinłáahíí, dahadínłta ilk'iyóléh hela'. ⁷ Phárisees gádaabilnii, Ágát'éédá', nt'é

bigha naltsoos bee ilk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ilk'ínát'aashgo Moses ngon'áá lán gá? ⁸ Jesus gádaabilnii, Moses nohwíí daant'izíi bigha nohwí'aa bil ilk'ínát'aashgo nohwá ngon'áá lək'e: ndi dantsé godeyaadá' doo ágágot'ee da ní'. ⁹ Shíi gádaanohwíldishnii, Hadín bi'aa doo nnee la' yil nant'í' na'aash dadá', yil ilk'ínát'aazhdá' yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé: hadín isdzán yó'olt'e' n'íi yil nnááyúgo, án ałdó' nant'í' nagháhi at'éé.

¹⁰ Bitsilke'yu gádaabilnii, Na'i'neehíi ágát'ééyúgo, doo nch'inéh da ndi nzhqo. ¹¹ Jesus gádaabilnii, Doo nnee dawa díi yídaanel'aa da, hadíi ye'at'éé doleełgo baa daadest'aaníi zhá. ¹² Nnee la' doo nnádaaksé' dago daabi'deshchíni ádaat'ee: áídá' la'íi doo nnádaaksé' dago ádaalne': la'íi dabíi hádaat'íigo yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaquíi bigha doo nnádaaksé' da. Hadín díi yínel'aaníi ch'ík'eh ye'at'éé le'.

¹³ Jesus chagháshé alts'íséhi baa bil nch'izezkai lək'e, yiká' ndaadilniihgo yá okaa daabich'o'níigo: áídá' bitsilke'yu Doo ágádaaht'íi da, daakoñii. ¹⁴ Áídá' Jesus gáníi, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aazhí' daahínóhta' da; bíi ga'adaat'eehíi yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Chagháshé aał yiká' ndaadesñiíhdá' onádzaa.

¹⁶ Nt'éégo nnee la' Jesus yaa nyáágo gáyilnii, Iłch'ígó'aahíi nł'éhi nílini, hago laa nł'éhi áshne'go ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yaaká'yú bee hinshnaa doleeł? ¹⁷ Jesus gábilnii, Nt'é bigha nł'éhi shilnii? Doo hadín nł'éé da go'íi, dał'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá: áídá' ihi'naa nł'éhi biyi' onnáh hánt'íiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníi bikísk'eh ánt'ee le'. ¹⁸ Daat'éhihíi? nii. Jesus gábilnii, Doo ich'izilhee da, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'in'íih da, Doo lé' ch'ilchoo da, ¹⁹ Kotaa hik'e komaa ch'idnłsi: la'íi, Kot'ahdí' gólíníi koł nzhqo, dakíi ídił ch'ijqohíi k'ehgo. ²⁰ Nnee áni nagháhihíi gábilnii, Anists'ísédí' godezt'igo díi dawa be'ánsht'ee: áídá' nt'é zháshá' doo be'ánsht'ee da? ²¹ Jesus gábilnii, Nzhqo nleeh hánt'íiyúgo, tíi, dawahá níyéehíi naa nahoniihgo zhaal-ihíi tédaat'iyéhií bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleeł: áídí' yushdé' shiké' dahsinnáh. ²² Áídá' nnee áni nagháhihíi díi yidezts'aaqá', doo bil gozhqo dago onádzaa: dázho háłdzilhíi bigha.

²³ Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Da'aniigo gánohwíldishnii, Nnee háłdzili yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo bá nyee. ²⁴ Gánádaanohwíldish'nii, Líi bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háłdzilíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁵ Bitsilke'yu díi daidezts'aaqá' bil díyadaagot'eego gádaanii, Áídá' hadín zhá hasdabi'dilteeh? ²⁶ Jesus daabineł'íigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da go'íi; Bik'ehgo'ihí'nañ zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁷ Peter gábilnii, Isaa, nohwíyéé dawa bits'á' dahdihikaidá' níké' dahsiikai ní': áígee nt'é nohwich'í' nahi'niił? ²⁸ Jesus gádaabilnii, Da'aniigo gánohwíldishnii, Dawa ánidégo ánalzaago, shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nant'án biká'dahsdáhá bits'á'idindláadíi biká' dahsidaago, nohwíi shiké' nahkaihíi ałdó' nant'án biká' dahsdáhá nakits'adah biká' dahnahísóotaa doleeł, Israel nakits'adah hat'íi yaa yádaakt'igo. ²⁹ Dahadín bigowa, bik'isyú, bilahkiíyú, bitaa, báa, bi'aa, bichagháshé, dagohíi bini' shizhi'híi bigha yits'á' dahnyaahíi, dał'á gonenadín ánáhołaaqo baa det'aahi at'éé, la'íi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hínaa doleeł, yaaká'yú. ³⁰ Áídá' ląágo dantsé daanlii n'íi iké'yú doleeł; la'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleeł.

20

1 Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: nnee dahts'aa hentííníí bíyéé gólíni dázho t'ahbiyú bánada'iziidíí hantaayú dahiyaa. 2 Nnee bánada'iziidíí penny yich'í' na'iniilgo yángon'áádá' bidahts'aa hentííyú odais'a'. 3 Ngost'ái bik'ehenkéézyú shí onanádzaago na'hinih nagoz'áayú ła' daazhógo nadaazíigo yiltsáago, 4 Gádaayihni, Nohwíí áldó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. Áík'ehgo áí áldó' ákú okai. 5 Isk'áhníyáayú ła'íí taagi bik'ehenkéézyú shí onanádzaago da'ágánánádzaa. 6 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí onanádzaago ákú ła' daazhógo nadaazíigo náyiltsaa, Hant'é bigha daazhógo nasozíigo o'í'áá? yihni. 7 Doo hadín na'idziid nohwaidi'aah dahíí bigha, daabihni. Nohwíí áldó' shidahts'aa hentííyú dohkáh, yihni. Dávik'ehgo nohwich'í' nahishniil ndi at'éé. 8 O'í'áayú dahts'aa hentííníí bíyééhíí bik'ehgo na'idziidi gáyihni, Shánada'iziidíí bich'í' ádaanniigo bich'í' nada'hiniil, da'iké'yú náda'nziidíí ntsé, áídá' dantsé náda'nziidíí iké'yú. 9 Ashdla'i bik'ehenkéézyú shí náda'nziid n'íí ákú hikaigo dała'á ntíigo penny bich'í' nahas'nil. 10 Dantsé náda'nziid n'íí ákú hikaigo, néé itisgo nohwich'í' nahi'niil, daanzí lək'e; da'ágát'éé ndi dała'á ntíigo penny zhá bich'í' nahas'nil. 11 Díí bich'í' nahas'nilhíí bigha nnee bidahts'aa golííníí yída'iltahgo, 12 Gádaabihni, Dała'ádn lédihikeezhí' nada'iziid n'íí néé bíl dálet'eego nohwich'í' nahánil, néé gozdogyú nyeeo nada'idziidgo o'í'áá. 13 Nant'ánhíí na'iziidíí ła' gáyihni, Shit'eké, doo hagot'éégo nich'í' natseskees da: penny nich'í' nadihishniil, nildishniigo, da'áígee nil nzhoo ni' ya'? 14 Nich'í' na'henilihíí nádnné'go nádndáh: díí iké'yú na'nziidíí án áldó' nich'í' na'hánilhíí k'ehgo bich'í' na'hishniil. 15 Dashíí shíyééhíí dashíí hásh'ííyú ánash'íígo, áí doo shá goz'aa da néé? Ya' nil nni néé, nt'éégo ánsht'eehíí bigha? 16 Áík'ehgo iké'yú daanlii n'íí dantsé doleel, ła'íí dantsé daanlii n'íí iké'yú doleel: łaágo yiká ádaanniid ndi da'akwíyé habi'do'nil.

17 Jesus wá'yú Jerúsalemyú bitsilke'yu yil hikaahgo k'ihzhí' yil nikaigo gádaayihni, 18 Isaa, Jerúsalemyú dekai; ákú shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, okaañ yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaníí ye'ik'eda'ilkhíhi bílgo baa shi'diltehdá' shidizideego shá ngot'áah doleel, 19 Áídí' doo Jews daanlii dahíí yaa daashiltéehgo shaa daadloh doo, hashída'iltsaas doo, áídí' tsí'ılna'áhi bídaashilkałgo daashizilhee doleel: áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

20 Zébedee bichagháshé bááhíí binne'híí Jesus yaa yil hikaigo yich'í' daahilzhiizh, nahídóshkid nziigo. 21 Nt'é hánt'íí gá? bíhni, Jesus. Isdzán gábihni, Nant'án sínlíigo dahnándaago díí shinne'yu nakihíí ła' nigan dihe'nazhinéé dahsdaa doleelgo, ła'íí ni'eshganzhinéé dahsdaa doleelgo bá ngon'áah. 22 Áídá' Jesus gádaabihni, Nt'é biká hádaah'tiiníí doo bídaagonłsı da łaą. Idee be'ishdlaahíí be'ohdlaągo binołdzil néé, ła'íí baptize be'áshí'dilne'íí bee baptize ánohwi'dilne'go binołdzil néé? Binołdzil, daabihni. 23 Jesus gánábildo'niid, Idee be'ishdlaahíí da'anii be'ohdlaą doleel, ła'íí baptize áshí'dilne'íí da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleel: áídá' shigan dihe'nazhinéé dagohíí shi'eshganzhinéé sodaa doleehíí, doo shíí nohwaa godesh'aah da, áí dahadín shiTaa yágoz'aaníí zhá bágoz'áni at'éé. 24 İlk'isyú nakihíí ádaanlihíí Jesus bitsilke'yu gonenanhíí daidezts'áádá' doo bíl daabik'eh da. 25 Jesus bitsilke'yu ıla'áyíılaago gádaayihni, Doo Jews daanlii dahíí binadaant'a'íí isná ádaabiksıgo bá nadaant'aah, ła'íí bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíí da'ánííyú ádaat'íigo ádaabiksıgo bídaagonłsı. 26 Áídá' nohwihíí nohwitahyú doo ágágot'ee da doleel: áídá' dahadín nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíí, án nohwá áil'íí le';

27 Nohwitaahyú dahadín nant'án nshl̩j̩ le' nzhíí, án nohwá na'iziid le': 28 Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí nshl̩j̩ ndi, doo hadín shich'oníihíí bigha niyáá da, áídá' nnee bich'oshníihíí bigha niyáá, shi'ihí'na'íí nnee láni bá nahishníihíí bigha niyáá. 29 Jérikodí' dahnanáskaigo, Jesus biké' naadezaa.

30 Nt'éégo nnee naki bináá ágodini intín bahyú sikee lèk'e, áí Jesus higaal̩go ya'ikodaanziggo nádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' n̩líni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nádaabokaah. 31 Nnee Jesus biké' náseehíí, Godnch'áad, daabil̩niid: áídá' da'tiségo nanádaadilghaazhgo, NohwiNant'a', David biye' n̩líni, nohwaa ch'onbáah, daaniigo nanádaabokaah. 32 Jesus ninyáágo bich'í' ánniigo, Nt'é nohwá áshle'go ádohni? bil̩ni. 33 NohwiNant'a', gohiit'iggo ánánohwidle', daabil̩ni. 34 Jesus baa daach'osbaadgo bináá yedaadol̩niigo dagoshch'í' daago'íí nádaasdl̩j̩go biké' dahish'aazh lèk'e.

21

1 Áídí' Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage golzeezhí', áí dził Olives holzéhi si'aagee, áídí' Jesus bitsil̩ke'yu naki oyił'a', 2 Gáyil̩niigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash, áígee dagoshch'í' túlgayé bizhaazhé bil̩go dahst'oggo baa noh'aash: áí k'e'oh'adgo shaa nánohłogs. 3 Nnee lá' nt'éhéta nohwil̩niyúgo, NohwiNant'a' hát'íggo áhiit'íí, bil̩dohni; áík'ehgo dagoshch'í' nohwaa gode'aahgo nádohłogs. 4 Díí ánágot'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi gáníí n'íí begol̩néhgo ánágot'íí, 5 Sion bizhaazhé bil̩ nadaagołni', Díí'íí, ízisgo niNant'a' ídaagoch'iyolba'go túlgayé, áí túlgayé bizhaazhéhi, yiká' dahsdaago nich'í' boghéel. 6 Áík'ehgo Jesus da'ánííyú bitsil̩ke'yu ádaadzaa, 7 Túlgayé, bizhaazhé bil̩go, baa daizłogzgo bidiyágéhií yiká' dahdaiheznildá' Jesus yiká' dainesdaa. 8 Nnee láágo bidiyágé intínyú yídaagosteel lèk'e; lá'ihíí ch'il palm bits'ádaaz'aahíí nadaayihl̩geeshgo intínyú yídaagosteel. 9 Nnee bádih náseehíí, lá'íí biké'dí' náseehíí daadilwoshgo gádaani, Hosánna, David biYe' n̩líni: NohweBik'ehń bizhi' yee higaakíí ba'ihégosini at'éé; da'itise goz'aadí' Hosánna. 10 Áídí' Jerúsalemyú nýáágo áígee daagol̩níí dawa, hago laa ágodzaa daanzigo, Díí hadín at'íí? daani. 11 Nnee biké' náseehíí gádaani, Díí Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi at'íí, Názarethdí' nagháhi, áí Gálilee bigodesdzogíí biyi'dí'.

12 Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okaah goz'aqa yune' Jesus ha'ayáágo, baa nada'inihi lá'íí nada'ihnihi ch'inihiyood, lá'íí zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainiíhíí naz'aaní nanyihesgo', hawúcho baa nadaahinihíí biká'dah'sdáhá al̩dó' nanyihesgo', 13 Gáyil̩niigo, Ágáníígo bek'e'eshchíí, Shikihíí kih biyi' da'ch'okaahíí holzeego hojii doleek; áídá' nohwihíí daan'íihíí bigowa ádaagosolaa laa. 14 Bináá ádaagodiníí lá'íí doo nadaakai dahíí da'ch'okaah goz'aagee baa hikai; áígee nádaabil̩ziih lèk'e. 15 Okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi Jesus ízisgo áná'ol'ííhíí daayil̩tsaago, lá'íí da'ch'okaah goz'aagee chagháshé daadilwoshgo, Hosánna, David biYe' n̩líni, daaniigo daayil̩tsaago, dázhó doo bil̩ daagozhó da lèk'e. 16 Áík'ehgo gádaabil̩ni, Ya' díí ádaanihíí dints'ag née? Jesus gábil̩ni, Ha'oh; ya' díí doo hwahá daahohshih da née, Chagháshé al̩ts'íséhi lá'íí mé' t'ah da'ilbe'i dázhó n̩t'éégo ihédaanzigo ádaasíílaa?

17 Áídí' bits'á' dahiyaago kih goznildí' Béthany golzeezhí' nyáá; áígee sidaa lèk'e. 18 T'ahbiyú kih goznilyú nádesdzaago, shiná' sil̩j̩. 19 Ch'il fig intín bahyú o'áágo yil̩tsaago yaa nyáá, binest'a' da'ádihdá' bit'aqa zhá gólíígo yígolsiigo gáyil̩ni, Kodí' godezt'i'go dahazhí' ninest'a' da'ádih doleek. Áík'ehgo dagoshch'í' ch'il fig náhesga. 20 Bitsil̩ke'yu díí daayil̩tsaago bil̩ díyadaagot'eego

gádaanii, Hagot'éégo ch'il fig dagoshch'i' náhesgá ląą! ²¹ Jesus gádaabih̄nii, Da'anii gánohwídishnii, Nohwi'odla' golíyúgo, doo nohwil'nadaagoki dayúgo, doo díi ch'il fig ádzaahíi'k'ehgo zhá'ádaahne' da, áidá' díi dzihíi' bich'i' hahdziigo, Yúwehégo dihi'náhgo túnteel biyi' onidolné', daadohñiiyúgo, nohwá' ágáne'. ²² Da'ohkaahgo dant'éhéta daahohkeedíi, da'ohdlaągo ádaadohñiiyúgo, dawa nohwaa hi'né'hi at'éé.

²³ Jesus da'ch'okaah goz'ąą yune' i'ayáago, áígee nnee yil ch'ígó'aahgo, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, nnee yánazini bilgo baa hikaigo gádaabih̄nii, Hadín bik'ehgo ánánt'ijl? Hadín naa godin'ąągo ánt'ijh? ²⁴ Jesus gádaabih̄nii, Shíi' áldó' dala'ándi nanohwídishkid, shil'nadaagohni'yúgo, shíi' áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhíi' nohwil'nagoshni' doleel. ²⁵ John baptize ádaagole'íi hadi' begoz'áni? Yaaká'dí'go née, dagohíi' nnee bits'á'dí'go née? Líl yadaakti'go gádaahídi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwih̄nii, Áidá' nt'é bighą doo daahohdlaą da lán? ²⁶ Áidá', Nnee bits'á'dí'go, daan'niihyúgo, nnee bédaahildzid; nnee dawa John Bik'ehgo'ihina' binkáayú na'iziidi nlij daanzihíi' bighą. ²⁷ Áik'ehgo Jesus gádaayih̄nii, Néé doo bídaagonlzi da. Jesus gánábildo'nii, Shíi' áldó' hadín bik'ehgo ánásht'ijhíi' doo nohwil'nagoshni' da.

²⁸ Díi hagot'éégo baa natsídaahkees? Ła' nnee biye'ke naki; dala'á yaa nyáago, Shiye', díi jji shidahts'aa hentíyú na'iziidyú nńáh, yih̄nii. ²⁹ Án bich'i' hadziigo, Dah, doo akú disháh da, bilnii; áidá' bikédí'go biini' łahgo ánáyidlaago akú óyáá lęk'e. ³⁰ Biye' łahíi' yaa nanádaago da'ágányildo'nii. Áik'ehgo, Akú disháh, nniid; áidá' doo akú óyáá da. ³¹ Díi nakihíi' hadíi bitaa'ńíyú ádzaa? Dantséhi, daanii. Jesus gádaabih̄nii, Da'anii gánohwídishnii, Tax bich'i' nadaahi'niihíi' łahíi' nant'i' nakaihi danohwintsé Bik'ehgo'ihina' bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleeh. ³² John nt'éégo ágot'eehíi' yaa yałti'go nohwitahyú nyáa, ndi doo daahohdlaą da; tax bich'i' nadaahi'niihíi' łahíi' nant'i' nakaihi' zhá daabodlaą: nohwíi' bídaagonłsi' ndi bikédí'go nohwiini' doo łahgo ánadaasohdlaągo daahohdlaą da.

³³ Iłch'ígót'aahgo naná'gonihíi' łah' ódaayelts'ąą: łah' nnee bidák'eh golíiníi dahts'aa k'eidnláago yinaayú na'neznil, dahts'aa hahigeęs doleelgee yá ogoéed, biká'dí' ídést'iiníi ágólaa, łahíi' bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'ąądá' nzaadyú ni' goz'ąąyú óyáá: ³⁴ Da'nest'ąągee ngonyáago bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyil'a', binest'ą' łah' bá náyíné'go. ³⁵ Áidá' bá inádaadéz'ini nada'iziidíi yil'ndaazdeelgo dala'á nyída'eshtłizh, łahíi' daizes-híi, łahíi' tséé bee daayitséed. ³⁶ Bána'iziidíi ntsédá' oyil'a' n'íi bitisgo onayil'a': ái'ágánadaayidlaa. ³⁷ Da'iké'yú biye' oyil'a', Shiye' daidnłsi doleel, niigo. ³⁸ Áidá' biye' daayiltsąądá', dahts'aa yinádaadéz'ini gádaahídi'nii, Díi dahts'aa hentíiníi bíyéé doleelíi at'éé; yushdé', daazoldee, áik'ehgo bíyéé doleel n'íi daanohwíyéé doleel. ³⁹ Áik'ehgo yil'ndaazdeelgo dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'go daizes-híi. ⁴⁰ Áik'ehgo dahts'aa hentíiníi bíyééhíi nádzáago bidahts'aa bá yinádaadéz'inihíi' hagoshą' ádaile'? ⁴¹ Jesus gádaayih̄nii, Bidahts'aa golíiníi nnee doo bik'ehyú ádaat'ij dahíi' naitseedá', bidahts'aa hentíiníi bá yinádaadéz'ini łahíi' yá ch'ínágohet'aah, ái' inest'ąągo nest'ánhíi baa daach'ihiniil doo. ⁴² Jesus gádaabih̄nii, Díinko Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'e'eshchiiníi doo hwahá daahohshih da née? Tséé kih' ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áagee dantsé si'aaníi silij: díi nohweBik'eh' bik'ehgo ánágot'ijl, ái' daanéel'ijigo nohwil'diyadaagot'ee. ⁴³ Ái' bighą gádaanohwídishnii, Yaaká'yú dahsdaah' bilakt'áhgee daanohłijigo nohwaa ch'ígót'i' n'íi nohwaa nágodit'aahgo łahgo hat'i'íi, Bik'ehgo'ihina' yikisk'eh hikaahíi, baa godidot'aal, nohwits'á'. ⁴⁴ Dahadín ái' tséé yiká' nágo'yúgo, ałts'íségo nihiltqod:

áidá' dahadín áí tséé biká' naltq'yúgo, di'ílégo bik'aa doleeł. ⁴⁵ Okqaah ye bik'ehi itisyú nadaandeehíí hik'e Phárisees daanlíni ilch'ígót'aahgo na'goni'i Jesus yee hadzii n'íí daidezts'ąądá', bii ádaabilniigo yídaagolsjíd. ⁴⁶ Ha'ádaikt'e' hádaat'jii ndi nnee lání yédaaldzid, Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi nlij daanzihii bigha.

22

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yil nanágołni'go gáníí, ² Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii dii k'ehgo at'éé: ízigo nant'an biye' niinehi bá da'idaągo ngon'ąą. ³ Áik'ehgo binadaal'a'a ni'i'nehyú nohokáh daayilniid n'íí, yushde' bilniigo yil'aa: ndi doo akú hikáh da. ⁴ Nadaal'a'a la'i onáyil'a' gáníigo, Daabi'dokeedii gábilđohnii, Hidán dawa łalzaa: shimagashi hik'e bizhaazhé lik'ahii nasiltseed, dawa ąął nt'éégo alzaa: yushde' ni'i'nehyú nohokáh. ⁵ Áidá' áí doo akú ádaat'ee da, dabii hádaat'jiiyú oheskai, la' bidák'ehyú óyáá, la'ihii baa na'hinihyú óyáá: ⁶ La'ihii nant'an binadaal'a'a yil ndaazdeelgo yiniidaagodezlaadi' nadaistseed. ⁷ Nant'anhii dii ya'ikonziidá' hashkee: áik'ehgo bisiláadahii dai'aago nnee ádaat'jii n'íí nadaistseed, la'íi bikih nagoznilií daidnid. ⁸ Áidá' nant'an binadaal'a'a gáyilni, Ni'i'nehgo da'idaąhii łalzaa ndi daabi'dokeedii doo yik'e shijeed da. ⁹ Ái bigha da'ditinyú dohokáh, áígee hadin daah'iinii dawa ni'i'nehyú nohokáh, daabilđohnii. ¹⁰ Áik'ehgo nadaal'a'a intink'ehyú okai, hadii daayiltsaąhii dawa, doo bik'ehyú ádaat'ee dahii la'íi nt'éégo ádaat'eehii ila'adaizlaa: áik'ehgo nnee lání ni'i'nehyú hikai.

¹¹ Áígee nant'an ha'ayáadá' nnee niheskaihii yinel'jii, nnee la' ni'i'nehgo íhii doo gołjii dago yiltsaą: ¹² Áik'ehgo gáyilni, Shit'ekéhe, hagot'éégo kóne' ha'anyaa, ni'i'nehgo íhii doo ágondlaa dago? Áidá' nneehii doo nt'é nni da. ¹³ Nant'anhii binadaal'a'a gadaayilni, Bigan hik'e bikee lidaakt'oogo godihiiyú ch'idaanoł'e'; akú daach'ichag la'íi kowoo lidaach'idilk'ash doleeł. ¹⁴ Łąągo yiká ádaanniid ndi da'akwiyé habi'do'nil.

¹⁵ Phárisees daanlíni hagot'éégo Jesus yakti'gee daabihiljizh doleełgo ndaagoshchjii. ¹⁶ Phárisees biké' anakahii hik'e Hérod yil daagot'ini Jesus yich'jii odais'a', gadaabilniigo, Ilch'ígó'aahii, da'aniigo anniigo, la'íi Bik'ehgo'ihinań bich'jii'zhineégo goz'aanii da'aniigo baa ilch'igon'aahgo bídaagonłjii, nnee doo benildzid dago yánti': nnee doo la' itisgo sínłjii da. ¹⁷ Ái bigha nohwil nagolni', Dii hagot'éégo baa natsínkees? Ya' Caesar bich'jii' tax nadaach'iniłgo begoz'ąą née? Née dah née? ¹⁸ Ái nneehii doo bik'ehyú ádaat'ee dago Jesus yígółsigo gadaayilni, Nt'é bigha yashti'íi bee daashołjizhgo ádaashilđohnii, nohwii daanohshoq ádaadoł'ini? ¹⁹ Zhaali tax bidená nahi'niilii shaa noh'aahgo nesh'jii. Áik'ehgo zhaali la', penny holzéhi, baa daiz'ąą. ²⁰ Hadin be'ilzaa, hadin bizhi' biká' dahgoz'ąą? daayilni. ²¹ Caesar bíyéhi laą, daanii. Jesus gadaabilni, Caesar bíyéehii Caesar baa daanohnił, áidá' Bik'ehgo'ihinań bíyéehii Bik'ehgo'ihinań baa daanohnił. ²² Dii daidezts'ąądá' bil diyadaagot'eego bits'ą'yú dah hiskai.

²³ Da'ái bijjii Sádducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daanii, Jesus yaa hikaigo nayídaadiłkid, ²⁴ Gadaayilniigo, Ilch'ígó'aahii, Moses gáníí ni', La' nnee bichagháshé doo la' dago daztsaąyúgo, bik'isnhii bi'aa n'íi yil nnádo'neelgo, bik'isn n'íi chagháshé bá ágodolniil. ²⁵ Ilk'isyú gosts'idi nohwitahyú daagoljii ni': dantsé nnáahii daztsaą, bichagháshé doo la' da, áik'ehgo bi'aa n'íi bik'isn yil naná'náá: ²⁶ Nakigeehii ágánánadzaa,

taagigeehíí áldó', da'áik'ehgo gots'idzhí' dawa nanezna'. ²⁷ Da'iké'yú isdzánhíí áldó' daztsaa. ²⁸ Áik'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee díí gots'idihíí shá' hadíí bí'aa doleel, dawa yíl nadaaznaadá? ²⁹ Jesus gádaabihíí, Da'ókíih, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bina-wodíí doo bídaagonłsı dahíí bigha. ³⁰ Naach'idikáhgee doo nnádaach'ikse' da, doo ndaagoch'ihiniigo nnádaach'ikse' da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagoljıhíí k'ehgo daagoch'iljı. ³¹ Áidá' nanezna'íí naadiikáhíí, Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwich'ı' yałtı'ıı, ya' doo hwahá baa daahohshih da née, gánıigo, ³² Shıı Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yokaahıı nshlıı, Isaac, Jacob áldó' Bik'ehgo'ihí'nań yokaahıı nshlıı. Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'ıı yokaahıı nlıı da, daahinaahıı zhá. ³³ Nnee ıla'at'éehıı díí daidezts'aago, ılch'ıgó'aahııbigha bıł díyadaagot'ee.

³⁴ Jesus Sádducees daanlíni doo nt'é ndaado'nii dago áyílaago Phárisees ya'ikodaanzıigo, ıla'adzaa. ³⁵ Áı la' begoz'aanıı nt'éégo yıgółsini Jesus yich'ı' hadziigo nabıntaahgo nabıdıłkid, ³⁶ ılch'ıgó'aahıı, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıı hadıı itisgo at'éé? niigo. ³⁷ Jesus gábihıı, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijıı dawa bee nił nzhqo le'. niyi'siziinıı dawa bee, la'ıı ninatsekeesıı dawa bee nił nzhqo le'. ³⁸ Áı Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıı dantséhi la'ıı itisgohi at'éé. ³⁹ Nakigeehıı áldó' ágánánát'éé, Nit'ahdı' gólínıı nił nzhqo le', dani ıdıł njóqohıı k'ehgo. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aanıı la'ıı Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'ıı k'eda' eshchiinıı dawa díí nakihıı bits'á'dı'hi at'éé.

⁴¹ Phárisees daanlíni t'ah ıla'at'éégee, Jesus nabıdaadıłkid, ⁴² Gánıigo, Christ-hıı hagot'éégo baa natsıdaahkees? Hadıń biye' nlıı? David biye' nlıı, daabihıı. ⁴³ Jesus gánadı'nii, Hagot'éégoshá' David Holy Spirit yábiyıl'tıgo, SheBik'ehń, bıhıı, gánıigo, ⁴⁴ Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyıhııid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' benik'eh silıigo nıkel't'ááhyú ninıılzhı'. ⁴⁵ David, SheBik'ehń, bıhııigo bozhııyúgo, hagot'éégoshá' biye' nlıı áidá'? ⁴⁶ Jesus nnee doo la' bıch'ı' hanadzıih da lek'e, áı bıjııdı' godezt'ıgo nnee daaste'go, doo hadıń nabınánłkid da.

23

¹ Jesus nnee ıla'at'éehıı hik'e bitsılke'yu yich'ı' hadziı, ² Gánıigo, Begoz'aanıı ye'ık'eda'ılchıhi hik'e Phárisees daanlíni Moses nnee yá sizıı n'ıı k'ehgo nnee yá nazıı: ³ Áı bigha da'ádaanohwıhııyú ádaanoht'eego ádaah'tıı; ndi doo ádaat'ııhıı k'ehgo ádaah'tıı da: áı ádaanııyú doo ádaat'ıı da ndi ádaanıı. ⁴ Áı nneehıı nnee biwosyú ndaazgo dázhqo nyeego dahda'ogheelgo ádaayıłsı; áidá' da'ayáhá ndi doo ich'odaanıı da. ⁵ Nıt'éégo ánádaat'ııhıı dawa nnee dá bo'ıı hádaat'ııhıı bigha ánádaat'ıı: Bik'ehgo'ihí'nań biyati' la' bídaadest'ıqohıı nteelgo ádaile', bı'ıı bidá'yú áldó' nteelgo na'izlaago ádaayıłsı. ⁶ Da'ıdaagee nnee ızisgo ádaat'eehıı dahnádinbıhyú itah dahnaháztáago zhá bıł daanzhqq, la'ıı Jews ha'ánáłséh nagoznııl yune' nnee yánazıni dahnádinbıhyú itah dahnaháztáago áldó' bıł daanzhqq, ⁷ Na'hıııih nadaagoz'aayú bıch'ı' ádaach'ııniigo, la'ıı, ılch'ıgó'aahıı, ılch'ıgó'aahıı, daabihııigo zhá bıł daanzhqq, ⁸ Áidá' nohwihıı doo hadıń, ılch'ıgó'aahıı, nohwıhıı da le': dała'á nohwıł ch'ıgó'aahıı nlıı, Christ zhá; la'ıı nohwihıı daanohwıgha ıl'ısyú daanohlıı. ⁹ Ni'gosdzán bıká' nnee doo la', ShiTaa, bıłdohıı da le': dała'á, yaaká'yú dahsdaahń zhá, nohwıTaa at'éé. ¹⁰ Doo hadıń, ShiNant'a', nohwıhıı da le': dała'á nohwıNant'a' nlıı, Christ zhá. ¹¹ Hadıń nohwıtahıı ızisgo at'éehıı, nohwá na'iziıd le'. ¹² Hadıń itisgo ıdestiinıı ıdaagoch'olba'go ádolııı; áidá' hadıń ıdaagoch'olba'ıı itisgo at'éégo ádolııı.

13 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee goz'áni nnee bits'á' daanáda'dohť: nohwíi doo itah daahleeh dadá', nnee itah daaleeh dolee! n'íi t'aazhí' ádaanołsi. 14 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Isdzané itsaa daanlíni bigowa bits'á' nádaahohnił, la'íi daazhógo ádaadohniigo nzaad gont'i'go da'ohkaah: ái bigha nohwíi itisgo nohwiniigonkt'éégo nohwá ndaagodot'aal. 15 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Tú biká' la'íi ni' biká' dahot'éhé nadaanohtaah, dała'á ndi nohwíhiigháhíi bigha; nohwíhiyaayúgo nakidn nohwitisyú lenágołchogodgo ch'iidn biko' dilti' yuyaa bágoz'aq. 16 Nohwináá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, nohwá góyéé dolee! Dahadín da'ch'okaah goz'aanii biláhyú bit'a dahnádidiłnihdá', ái doo nt'é da, daadohni: ndi hadín óodo da'ch'okaah goz'aq yune'hi biláhyú bit'a dahnádidiłnihií, án zhá da'ániyú át'éé le', daadohni! 17 Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, óodohíi née, née da'ch'okaah goz'aanii bits'á'dí' óodo dilziigo alzaahíi née? 18 La'íi, Dahadín be'okaahíi biká' dahnási'nihi goz'aanii biláhyú bit'a dahnádidiłnihdá', ái doo nt'é da, daadohni; ndi hadín Bik'ehgo'ihinań baa hi'nihií ái yiká' dahsiné'íi biláhyú bit'a dahnádidiłnihií, án zhá da'ániyú át'éé le', daadohni. 19 Nohwíi doo daagonohsaq da, nohwináá ádaagodini: hadíi itisgo at'éé, Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'ihíi née, née yiká' dahsiné'íi Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'ihíi dilziigo áile'ihíi née? 20 Áik'ehgo dahadín Bik'ehgo'ihinań baa hi'né'i yiká' dahsiné'i biláhyú bit'a dahnádidiłnihií, ái hik'e biká' dah sihi'nihií dawa aldo' biláhyú bit'a dahnádidiłnihi. 21 La'íi dahadín da'ch'okaah goz'aanii biláhyú bit'a dahnádidiłnihií, ái hik'e ákóne' golínií aldo' biláhyú bit'a dahnádidiłnihi. 22 La'íi dahadín yaaká'yú biláhyú bit'a dahnádidiłnihií, Bik'ehgo'ihinań dahsdaagee goz'aanii hik'e áígee dah sdaahíi aldo' biláhyú bit'a dahnádidiłnihi. 23 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! T'oh mint, ámise, hik'e cúmmín daaholzéhi dá goneznanyú ik'é'niłgo, dała'á Bik'ehgo'ihinań baa nádaahné', áidá' Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii itisgo at'éehíi doo bee ádaanoht'ee da, dábikeyú ánách'ot'iłhií, koł goch'oba'íi, la'íi ko'odla' golínií: díi bee ádaanoht'ee le'at'éhi, la'ihíi doo baa daayołmah dago. 24 Nohwináá ádaagodih ndi la' bádih nadaahkaihií, do' alts'íséhi bitádaadołkaaldá' hii bighán ha'i'áhi odaahołmeeh. 25 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Idee hik'e its'aa biká'yú zhá tádaahgisdá', aadaach'ihinihií la'íi doo ádaagoch'idzaa dahíi zhá biyi' yune' begoz'aq. 26 Phárisee níni, nińáá ágodini, idee hik'e its'aahíi biyi' yune' ntsé tángis, áik'ehgo biká'dí' aldo' nt'éé dolee! 27 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Nnee le'shijeedíi biká'gee alzaahíi ligaigo análzaahíi k'ehgo ádaanoht'ee, áidá' ái biyi' yune'híi nnee daztsáni bits'in zhá sińil, ncho'íi zhá dawa begoz'aq. 28 Nohwíi aldo' nohwiká'dí'go zhá nnee bińáal nt'éégo ádaanoht'ee, áidá' nohwiyi' yune' nzhogó ách'idil'iinií hik'e ncho'híi bee hagolk'ıl. 29 Begoz'aanii ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanohlíni, daanohshoq ádaado'ini, nohwá góyéé dolee! Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íi le'shijeedíi biká'gee dant'éhéta bee bínádaach'ilnihií ádaagohle', la'íi nnee dábikeyú ádaat'ee n'íi le'shijeedíi biká'gee alzaahíi dénzhónégo ánádaahdle'híi bigha, 30 Gádaadohniigo, Nohwitaa n'íi t'ah daahinaadá' daagondliiyúgo, Bik'ehgo'ihinań binkáayú nada'iziidi n'íi

naatseedge doo itah daandlii da doleel ni'. ³¹ Ádaadohniigo, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ndaistseed n'íi bichagháshé daanohliigo dánohwíí ádaa nadaagolni'. ³² Nohwitaa n'íi ncho'go ádaat'ii n'íi aalzhi' beda'ohle'. ³³ T'iiish k'ehgo daanohliini, ch'osh bik'asda' golíinií k'ehgo hañnokt'iihí, ch'iidn biko' dilti' yuyaa nohwá goz'aanii hagot'éegoshá' bitis hahkáh?

³⁴ Ái bighá Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi, nnee daagoyáni, hik'e begoz'aanii ye'ik'eda'ikchihi nohwich'i' daade'a': ái la' nadaaltseed doleel, la'íi tsj'ina'áhi bídaahokka doleel; la'ihíi íla'ánadaht'iiige habída'oktsas doleel, la'íi daabi'odla'híi bighá yóiyahgo biní'da'doñih doleel, kih goznildí' lahyúgo kih goznizhi': ³⁵ Ái bighá ni'gosdzán biká' nnee dávik'ehyú ádaat'eehíi nadaastseedíi dawa bidil nohwik'izhi' didot'aal, dávik'ehyú át'éhi, Abel holzéhi, zedjidi' Barakias biye', Zakarias holzéhi, zedjizhi', Zakariasíi kih biyi' da'ch'okqahíi hik'e be'okqahíi biká' dahnási'nihi goz'aanii bigizhgee daaze-sohji n'íi. ³⁶ Da'aniigo gánohwidishni, Díi dawa díi daañnokt'iihí bik'izhi' didot'aal. ³⁷ Jerúsalem, Jerúsalem níini, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi natsíntseedíi, la'íi nich'i' daahil'aadíi tséé bee nbida'tsínne'íi, tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bit'ááh yune' bizhaazhé onáyinihi k'ehgo nichagháshé doo ałch'idn lináhishniil hasht'ii ndi doo hádaht'ii da ni'! ³⁸ Nikihií yó'agodot'aq. ³⁹ Gádaanohwidishni, Bik'ehgo'ihinañ bizhi' yee higaaíi ba'ihégoosini at'éé, daadohnihií bijji zhá nadaashoktséh.

24

¹ Jesus da'ch'okqah goz'aadí' ch'inyáadá', bitsilke'yu baa hikai, gádaabiñniigo, Díi da'ch'okqah goz'aagee kih nagoznilií níni'ii. ² Jesus gádaabiñni, Díi dawa daah'ii néé? Da'aniigo gánohwidishni, díi tséé ílká' dahnagoznilií doo la' ílká' dahnast'áá da doleel, dawa nanehilkaad doleel.

³ Áidí' Jesus dził Olives holzéhi biká'yú dahsdaago bitsilke'yu dasahndiyú baa hikaigo gádaabiñni, Nohwił nagolni' da'os'ah ágonéhi? Nádnádahíi hik'e nnágodáhi bilgo hant'é bee bígózí doleel? ⁴ Jesus gánadaabiłdi'ni, Ídaa daagonohdzaq, nnee la' ch'a'onohokt'e' hela'. ⁵ Nnee láágo shizhi' yee daahikáh doleel, Shíi Christ nshij, daaniigo; ái nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ⁶ Nagonlkaadíi ba'ikodaanohsj, la'íi nagonlkaadíi baa ch'ini daadohts'ag doleel: áidá' doo nohwijíi natsídaahiltq' da le': díi dawa begolne'hi at'éé, ndihíi t'ah doo hwahá nnágodáh da. ⁷ Nnee íltah at'éégo hadaazt'i'ii ílch'i' nanágonlkaad doleel, la'íi nnee da'á binant'a' daagolínihíi ałdó' ílch'i' nanágonlkaad doleel: da'adzaayú shiná' góyéehíi benagowaa doo, nadaagont'ogíi íltah at'éehíi benadaagowaa doleel, la'íi ni' nagohi'naa doleel. ⁸ Ái koniidaagont'éehíi begodigháh doleel. ⁹ Áígee nohwiní'daach'idihni'go odaanohwiniyood doleel la'íi nadaanohwiltseed doleel: la'íi shizhi' daanohwich'ozhíihíi bighá nnee íltah at'éégo hadaazt'i'ii dawa bil daanohcho' doleel. ¹⁰ Áígee nnee láágo t'aazhi' ánada'ne' doo, laa nadaagolni' doo, la'íi ílk'edaadi'ni doo. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'ini hahikáh doleel, áik'ehgo nnee láágo ch'a'odaayilkaad doleel. ¹² Doo bik'ehyú ágot'ee dahíi dázhó láágo begoz'aahíi bighá nnee láágo bil'ijóoníi édjilgo nádaanihik'as doleel. ¹³ Áidá' dahadín dánt'ogíi'zhí' dahildóhíi hasdábi'dolteel. ¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn bilakt'áhgee begoz'aanii nt'éégo baa na'goni'ii ni' dágoz'aq nt'éégo be'ánágoldoh doleel, nnee íltah at'éégo hadaazt'i'ii dawa yidiits'ih doleelhíi bighá; ái bikédí'go nnágodáh doleel. ¹⁵ Áik'ehgo gołchoqohgo o'ní'ihíi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi, Daniel holzéhi, yaa yałti' n'íi, godiyihgo goz'aagee sizijgo daah'iidá', (dahadín

ái yózhíhíí bíl ígózì le,) ¹⁶ Hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí, dzil naz'aaníí yich'í' okeeh doo: ¹⁷ Dahadín k'ih biká'yú dahsdaahíí nt'éhéta náidiiné'go gódah ch'ínádáh hela': ¹⁸ Ła'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi' na'iziidíí t'aqzhí' bidyágé yaa nánódáh hela'. ¹⁹ Áígee goldohíí daaltsaaníí ła'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! ²⁰ Haihíí biyi' ła'íí godilziníí bijjì ágónéh hela', daadohñiigo da'ohkqaah. ²¹ Áígee dantsé godeyaadí' godezt'i'go díí jjižhí' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágoñe' da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. ²² Áígee goldohíí doo dé'igodégo ánálzaa dayúgo, nñee doo ła' hasdáváh át'éé da: áídá' nñee bitahasdlaahíí bighá áígee goldohíí dé'igodégo ánádoñíí. ²³ Áígee nñee ła', Daadeh'íí, Christ kú nagháa, dagohíí, nlahyú nagháa, nohwilñiiyúgo, doo daahohdlaa da. ²⁴ Christ ádaadil'iiníí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleel, áí godiyihgo be'ígóziníí ch'í'nah ádaile' ła'íí ízigo ánda'ol'íih doleel; yídaanel'aayúgo áí bee nñee bitahasdlaahíí ndi ch'a'odaikaa doleel. ²⁵ Ídaayesóts'aq, ilk'idá' dabíntsé baa nohwil nagosisni'. ²⁶ Christ da'igoljyú nagháa, daanohwilch'iniiyúgo; ákú dohkáh hela': nagont'í' goz'aq yune' sidaa, daanohwilch'iniiyúgo; áí doo daahohdlaa da. ²⁷ Ya'ái hanadáhdí' ya'ái onadázhí' hada'didla'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nádishdaa. ²⁸ Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi ıla'at'éé doleel.

²⁹ Goyéégo nagoyaahíí bikedí'go ya'ái dilhił doleel, t'égona'áihíí doo bee got'ij da doleel, ts'iksqsé yáadí' nanihidéh doleel, ła'íí yáazhí'go inawodíí nagohi'naa doo: ³⁰ Áígee shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaaká'yú beshígóziníí ch'í'nah hileeh; áík'ehgo ni'godzán biká' nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íí doo bíl daagozhóq dago daachag doleel, shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'dí' shinawodíí bee ła'íí dázhó shits'á'idindláadgo náshdaalgo daashidołtseeł. ³¹ Áídí' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleel, bésh dilwoshé ádaaniigo bitahelááhíí díídí', ni'godzán nel'aadí' yáa nel'aqzhí' ıla'ádaile'. ³² Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'ígót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo, k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsì. ³³ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'jídá', k'ad náshdaazhí' athánégo godziihgo bídaagonołsì doleel. ³⁴ Da'aniigo gádaanohwildishñii, Díí daalinolt'jiihí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwilédéniidíí dawa begolzaago zhá. ³⁵ Yáa hik'e ni'godzán bílgo bech'ígonáh doleel, áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁶ Hadíí bijjì shíhíí, dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shíhíí ágone'íí nnee doo ła' yígółsì da, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ndi doo yídaagołsì da, shiTaa zhá yígółsì. ³⁷ Noe t'ah goljídá' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijjì ałdó' ágágot'ee doleel. ³⁸ Tú'idezjoolíí dabíntségo ágot'ee lək'ehíí k'ehgo ágot'ee doleel, da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ikse' ni', ła'íí łaa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', Noe tsina'eehí yiyi' oyaahíí bijjizhí', ³⁹ Tú'idezjoolíí doo yídaagołsì'égo tú'idezjoolgo dawa bíl ogo'éél; shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhgo ałdó' ágágot'ee doleel. ⁴⁰ Áí bijjì nñee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádilteehdá' ła'íí da'akú sizij doo. ⁴¹ Isdzáné naki da'ik'aayúgo, dała'á nádilteehdá' ła'íí da'akú sidaa doo.

⁴² Áí bighá biká nádaadeht'íih; da'kwíí bik'ehenkéézgo shíí, nohwe-Bik'ehhíí, nánshdáhíí doo bídaagonołsì da. ⁴³ Díí bídaagonołsì, nñee bigowa golíníí da'os'ah in'jiihíí hígháhgo yígółsiyúgo, yiká déz'ij doleel ni', áík'ehgo bigowa doo ch'ínódzjís át'éé da. ⁴⁴ Nohwíí ałdó' dahkodá' ikh'í'daanoht'ee: shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, dahagee nánshdáh, doo ndaashołíí dagee. ⁴⁵ Áídá' hadín na'iziidi begondlijhíí góyáni, binant'a' bigowałhíí yebik'ehgo nbiltjì n'íí, dahagee idán nana'níihgee idán nayinih. ⁴⁶ Na'iziidíí binant'a'

ábih̄niiyú át'íígo, binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóqó doleeł. ⁴⁷ Da'an̄iigo gádaanohwĩd̄ish̄n̄ii, Nant'án nt'é biyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbil̄téeh doo. ⁴⁸ Áídá' áí na'iziidi nchq'ihíí, Shinant'a' doo hwah nadáh da, íd̄ild̄i'niiyúgo; ⁴⁹ Isdzáné hik'e n̄nee la' nada'iziidíí nadain̄kaad nkegonyaago bil̄ nágodizyisíí bil̄go da'iyaa hik'e da'idl̄aayúgo; ⁵⁰ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'j̄i dagee, doo nyokíí dagee nadáhgo, ⁵¹ Nbih̄il̄geesh, áídí' hadíí daanzhóqó ádaagodil'ínihíí bich'j̄i'zh̄in̄éego nilteeh: áígee daach'ichag la'íí kowoo lídaach'id̄il̄k'ash doo.

25

¹ Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: ch'ekíí gonenan kq' nałbaakíí dahdaayo'aałgo n̄nee niin̄éhíí bich'j̄i'yú deskai. ² Ashdla'ihíí daagoyáá, áídá' ashdla'ihíí doo daagoyáá da. ³ Doo daagoyáá dahíí kq' nałbaakíí dahdaayo'aał ndi túkq'íí ik'e'an doo la' dahdaidn̄ziid da. ⁴ Áídá' daagoyááníí túkq'íí tús biyi' siziidgo ik'e'an dahdaidn̄'aa l̄ék'e, kq' nałbaakíí bil̄go. ⁵ N̄nee niin̄éhíí t'ah doo hwahá hígháh dadá', ch'ekíí bil̄ daanzj̄igo da'ilhaazh. ⁶ Tł'é'is'ahyú la' nádidilghaazh gán̄íigo, Daadeh'j̄i, n̄nee niin̄éhíí kodí' higaak; bich'j̄i' dohkáh. ⁷ Áík'ehgo ch'ekííhíí nádiikaigo bikq' nałbaakíí ilch'j̄i'daizlaa. ⁸ Áídá' doo daagoyáá dahíí daagoyááníí gádaayil̄n̄ii, Túkq'ííla' nohwaa daanohsiid; nohwikq' nohwits'á' daanestsiz. ⁹ Daagoyááníí gádaabil̄n̄ii, Dah; ágádaasiidzaayúgo, doo hwoi da hileeh: áídá' hayú nah̄in̄ih goz'aa'yú dohkáhgo la' nadaahoh̄n̄ii. ¹⁰ Nada'il̄n̄iihyú okaidá' n̄nee niin̄éhíí nyáá; áík'ehgo il̄k'idá' n̄t'éégo ádaadeszaago naháztaaníí ni'í'n̄éh yun̄e' okai: áídí' da'det'aa. ¹¹ Bikédí'go la' ch'ekíí n'íí nákaigo gádaan̄ii, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'ínt̄ij̄h. ¹² Áídá' n̄nee niin̄éhíí gádaabil̄n̄ii, Da'an̄iigo gánohwĩd̄ish̄n̄ii, Doo nohwídaagons̄i da. ¹³ Áík'ehgo biká ndaadeht'j̄ih; hadíí bij̄ij̄i sh̄ihíí, da'kwíí bik'ehenkééz sh̄ihíí shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí doo bídaagon̄s̄i da.

¹⁴ Yaaká'yú dahsdaahn̄ bilakt'áhgee begoz'aaníí díí k'ehgo at'éé: n̄nee n̄zaadyú deyaago bánada'iziidíí yushd̄é' nnohkáh yil̄niigo, biyééhíí yin̄ádaadéz'j̄igo yaidin'áá l̄ék'e. ¹⁵ La' bestso talent holz̄ehi ashdla'i yaidin'áá, la'íí naki yaidin'áá, la'íí dałá'á yaidin'áá; dawa daant̄j̄ígee dá yídaanel'aałgee yaidin'áágo; áídí' nant'ánhíí dagoshch'j̄i' dahnyaa. ¹⁶ N̄nee talents ashdla'i baadet'aaníí hant'é nayihes̄n̄iihíí baa nanáhaz̄niigo ashdla'i bá ígoya. ¹⁷ La'íí talents naki baadet'aaníí ałdó' naki bá ígoya. ¹⁸ Áídá' talent dałá'á baadet'aaníí l̄eyi' ogopeed yuyaa binant'a' bibestsöhíí náyides'j̄id. ¹⁹ Áídí' n̄zaad godeyaago binant'a'íí nádzáágo yil̄ daayołtag. ²⁰ Áík'ehgo talents ashdla'i baadet'aaníí talents ashdla'i bá ígoyahíí ałdó' ákú yinn̄é' gán̄iigo, Shinant'a', talents ashdla'i shá n̄nil n'íí talents ashdla'i shá ígoya. ²¹ Binant'a' gábil̄n̄ii, Negondl̄j̄igo shána'iziidí, n̄t'éégo ándzaa laq̄: da'ayáháhi ndi n̄t'éégo shá ánlaahíí bigh̄a l̄áni benik'ehgo ánishl̄é': shíí ninant'a' baa shil̄ gozhóóníí ni ałdó' baa nil̄ gozhóqó le'. ²² Talents naki baadet'aaníí ałdó' kú nyáá gán̄íigo, Shinant'a', talents naki shá n̄laa n'íí talents naki shá ígoya. ²³ Binant'a' gábil̄n̄ii, Negondl̄j̄igo shána'iziidí, n̄t'éégo ándzaa laq̄: da'ayáháhi ndi n̄t'éégo shá ánlaahíí bigh̄a l̄áni benik'ehgo ánishl̄é': shíí ninant'a' baa shil̄ gozhóóníí ni ałdó' baa nil̄ gozhóqó le'. ²⁴ Áídí' talent dałá'á baadet'aaníí kú nyáá gán̄íigo, Shinant'a', n̄nee doo bee gónedz̄aa dahi n̄l̄j̄igo nígons̄i, doo k'edínlaa dayú ná'igéesh, doo ish̄in̄lch'ii dayú lená'ílá: ²⁵ Nésdzidgo, nitalent-híí l̄eyi' yuyaa nádéł'j̄i ni'; koh, n̄iyéé naa náníné'. ²⁶ Binant'a' gábil̄n̄ii, Nchq'go shána'iziidí, bil̄ goyé'i n̄l̄j̄i, doo k'e'diláá dayú ná'ishgeesh, doo ish̄in̄lch'ii dayú lená'ishl̄á bígon̄s̄i: ²⁷ Áí bigh̄a bestso il̄káh

ch'ídaihiníí shizhaali bǎnné' le'at'éhi, áík'ehgo nánsdzaago bínágodáhíí bíl shaa nánné' doleeł ni'. ²⁸ Áík'ehgo talent-híi bits'á' nádo'né'go nnee gonenan talents biyéehíi baa no'né'. ²⁹ Dahadín dant'éhéta biyéé gólínií bitisgo baa nádo'né', áík'ehgo káágo biyéé doleeł: áídá' dahadín biyéé da'ayáháhi, biyéé gólíi n'íi ndi bits'á' nádidó'né'hi at'éé. ³⁰ Na'iziidi doo bik'ehyú at'éé dahíi chagolheezhí' ch'ídaanoht'e': ákú daach'ichag la'íi kowoo lídaach'idilk'ash doo.

³¹ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shits'á'idindláádíi bee dahnádisdzaago yaaká'dí'go nadaal'a'á dilzini bíl nánshkáh, biká'dahsdáhá biká'dí' shits'á'idindládi biká' dahsidáágo nansht'aa doo: ³² Shinadzahgee nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa íla'alnéhgo ílts'á' hishñiil, dibelíi nanyoodi bidibelíi hik'e gant'ízi bits'á'yihiníi k'ehgo. ³³ Dibelíi shigan dihe'nazhineégo nnihishñiil, áídá' gant'ízi she'eshganzhineégo. ³⁴ Áídí' shíi, Ízigo Nansht'aahíi, shigan dihe'nazhineégohíi gádaaldishñii, Yushde', shiTaa gozhóóníi nohwá ádaizlaahíi, ni'godzán nnit'aqáda' bee nadaanoht'aa doleełgo nohwá ílch'í'golzaahíi bee nadaanoht'aa le': ³⁵ Shiná' nshíigo shá da'desoné' ni': dibá' nshíigo tú shaa daasoziid ni': doo kígonsí dayú hishaalgo nádaashidołtíi ni': ³⁶ Shidiyáge áđihgo diyáge shá ádaagosolaa ni': dinshñiihgo shaa nanádaanohtaah ni': ha'ásítíigo shaa nahkáh ni'. ³⁷ Áík'ehgo dávik'ehyú ádaat'eehíi gádaashñiih, NohweBik'ehíi, dadá' shiná' nliigo daaniit'íigo ná da'de'né' lán? La'íi dibá' nliigo tú nadaasiidziid lán? ³⁸ Dadá' doo kígonsí dayú hínáalgo nádaanideltíi lán? La'íi nidiyáge áđihgo naa daasii'ni lán? ³⁹ La'íi dadá' dinníihgo dagohíi ha'ásintíigo daaniit'íigo naa nkai lán? ⁴⁰ Shíi, Ízigo Nansht'aahíi, bich'í' hasdziihgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwíldishñii, Shik'isyú doo ízigo at'éé dahi ndi ágádaasolaayúgo, shíi aldo' ágádaashisolaahi at'éé. ⁴¹ Áídí' she'eshganzhineéhíi aldo' díi k'ehgo bich'í' hasdziih, Nohwíi, da'ílii daahleehgo nohwá ndaagost'aahíi shits'á'zhí' daadohkáh, kó' dahazhí' díltí' yune', ch'iidn nant'an hik'e binadaal'a'á bílgo bá ílch'í'golzaayú. ⁴² Shiná' nshíigo doo shá da'desoné' da ni': dibá' nshíigo tú doo shaa daasoziid da ni': ⁴³ Doo kígonsí dayú hishaalgo doo nádaashidołtíi da ni': shidiyáge áđihgo diyáge doo shá ádaagosolaa da ni': dinshñiihgo la'íi ha'ásítíigo doo shaa noyaa da ni'. ⁴⁴ Áík'ehgo gádaashñiih, NohwiNant'a', dadá' shiná' nliigo, dagohíi dibá' nliigo, dagohíi doo kígonsí dayú hínáalgo, dagohíi nidiyáge áđihgo, dagohíi dinníihgo, dagohíi ha'ásintíigo daaniit'íigo doo nich'odaasii'ni' da lán? ⁴⁵ Áík'ehgo gádaaldishñiih, Da'anii gánohwíldishñii, Díi doo ízigo at'éé dahi ndi doo ágádaasolaa dayúgo, shíi aldo' doo ágádaashisolaahi at'éé da. ⁴⁶ Díihíi dahazhí' biniigodilne' doleeł, áídá' dávik'ehyú ádaat'eehíi dahazhí' daahinaa doleeł, yaaká'yú.

26

¹ Áík'ehgo Jesus díi aal yaa nagosni'dá' bitsilke'yu gádaayílnii, ² Nakiskaa hik'e bitis-hagowáh n'íi bee bíná' godínihgo da'idaa doleełíi bídaagonołsji, áígee shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shik'edaanníihíi bilák'e shi'dolteełgo tsí'ina'áhi bíshi'dilkał. ³ Áídí' okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi, la'íi nnee yánazíni okaah yebik'ehi da'itiséyú sitíni, Cáiapas holzéhi, bigowagee íla'adzaago, ⁴ Hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayizilheego yee ndaagoshchíi. ⁵ Áídá', Doo da'idaahíi bíjii daahiiltsood da, daanii, ágádaasiidzaayúgo nnee dánko bádaagochíihgo godnch'aad doleeł at'ééhíi bighá, daanii.

⁶ Béthyú Simon, kóod doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa naghaa n'íi bigowá yune' Jesus sidaadá', ⁷ Iyaago sidaago isdzán la' ch'il bik'ah lán

ílini tús alabáster be'alzaahi besi'áni ha'áyí'áágo Jesus baa nyáá, áí ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid. ⁸ Jesus bitsilke'yu díí daayiltsaágo doo bíl dávik'eh dago gádaanii, Nt'é bigha ik'ahíí da'ílíí yishchíí? ⁹ Áí ik'ahíí lúágo ílúgo nahiníihgo, zhaalihíí tédaat'iyéhíí baa hi'né' le'at'éhi. ¹⁰ Ádaaniihíí Jesus yígolsúidgo gábilíí, Nt'é bigha isdzánhíí nadaanoht'og? Nt'éégo áshíílaa. ¹¹ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai; áídá' shihíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleeł. ¹² Doo hwahá leeh shi'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ¹³ Da'aníí gánohwíldishníí, Ni'godzán dágoz'aa nt'éégo dahayú yatí' baa gozhóni baa na'goní'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goní' doleeł, bee bíná'godiníihgo.

¹⁴ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'adáahíí itah nlini, okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáágo, ¹⁵ Jesus hayúhíí nohwíł ch'ínsh'aahdá', hant'é shaa daanoht'og? daayilíí. Zhaali ligaií tádin naa do'né', daabilíí. ¹⁶ Áídí' godezt'i'go hagot'éégo ch'íidish'aal nzigo yiká' hédáa nkegonyaa.

¹⁷ Bán benilzooht'í da'ádíihgo bán alzaahi daadaaníí dantséhíí bijíí Jesus bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilíí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí hayú ná ilch'í'daagohíidle'? ¹⁸ Jesus gádaabilíí, Kíh goznilyú dohkáh, áígee nnee la' gádaabíldohníih, Ilch'ígó'aahíí gáníí, Ik'ídá' shaa gonyáá; nigowá yuné' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo shitsilke'yu bíl da'isháa doleeł. ¹⁹ Áík'ehgo Jesus ádaabilíí n'íí k'ehgo bitsilke'yu ádaát'íid; áígee bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godiníihgo da'idaaníí ilch'í'daizlaa. ²⁰ Áídí' o'í'ááyú nakits'adáahíí da'iyáágo yíł dahdinezbíh. ²¹ Da'iyáágo Jesus gáníí, Da'aníigo gánohwíldishníí, nohwíł la' ch'íshinoh'aah doleeł at'éé. ²² Áík'ehgo dázhó doo bíl daagozhógo dago dała'á daantúigo, SheBik'ehn, ya' shíí née? daanii nkegonyaa. ²³ Áík'ehgo gáníí, Dahadíí its'aa biyí'zhí' dała' bíl éédish't'áhi, án ch'íshí'aah doleeł. ²⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godolníí: áídá' nnee ch'íshí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nneehíí doo bi'deshchíí dayúgo nt'éé doleeł ní'. ²⁵ Áídí' Judas, ch'íbí'aah doleełíí, Jesus gáyilíí, Ilch'ígó'aahíí, ya' shíí née? Jesus gábilíí, Da'áígee ánníid.

²⁶ Da'iyáágo Jesus bán náidn'áágo ya'ihénzigo oskáadá' ilk'ídaiznégo bitsilke'yu yitaizníih, Nkóh daohsáa; díí shits'í at'éé, níigo. ²⁷ Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkáa, áí ya'ihénzigo oskáadá' íltah daidezkáa, Daanoht'og daohdláa, yíhíigo; ²⁸ Díínko shidíł k'ehgo at'éé, shidíł bee áníidégo lángont'aahi at'éé, nnee láágo bá idijooht'í, binchó'híí bigha baa nádaagodet'aahgo. ²⁹ Gádaanoht'og, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanáshdláa da, dahadíí bijíí shiTaa bilakt'áhgee goz'ááyú áníidéhi nohwíł naadaadishdlíígo zhá. ³⁰ Áídí' sí la' hadaidez'áadá', dzíł Olives holzéhi sí'ááyú okai. ³¹ Áígee Jesus gádaabilíí, T'é'go áshi'dilne'híí bigha daanoht'og t'áazhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchííhíí k'ehgo, Dibekíí Nanyoodíí biní'dishníí, áík'ehgo dibekííhíí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ³² Áídá' dasiitsáadí' naadisdzaago Gálileeyú nohwádíh disháh doleeł. ³³ Peter gábilíí, Nnee dawa nits'á' t'áazhí' ánadaaszaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. ³⁴ Jesus gánabíldo'níid, Da'aníigo gáníldishníí, T'é'go tazhik'áné doo hwahá áníih dadá' taadn, Án doo bígonsí da, shíldinnííł. ³⁵ Áídá' Peter gábilíí, Dała' níł dastsaah ndi, Án doo bígonsí da, doo níldoshníih at'éé da. La'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaanníid.

³⁶ Áídí' Gethsémane golzéhi goz'ááyú Jesus bitsilke'yu yíł hikaidá' Jesus gádaabilíí, Dádzaa nahísóotáa, nláhyú déyáá, oshkáahyú. ³⁷ Peter la'íí

Zébedee biye'ke naki Jesus yił okai, áídí' dázho doo bił gozhóq dago bijíi nniih nkegonyaa. ³⁸ Áík'ehgo gádaabiñii, Shiyi'siziiní dázho doo bił gozhóq da, dák'azhá dastsaahíi ga'at'éé: dádzaq nahísóotaqgo sha'ishhah daadeh'íi. ³⁹ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' hayaa adzaago okaqah gáníigo, Bígonedzaqyúgo, shiTaa, díi hishdlaq doleehíi shits'á'zhí' ánle': áídá' shíi doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu yaa nadzaago da'ihoshgo yiká nnyáá, áík'ehgo Peter gáyihñii, Dała'á ledihikeezhí' ndi sha' doo sha'ashhah daadeh'íi le'at'éé da? ⁴¹ Daadeh'íigo da'ohkaqah, nanohwída'dintaah bídaanołzil doleehíi bigha: nohwiyi'siziiní da'anii hát'íi ndi nohwits'ihíi doo nłzil da. ⁴² Nakidn onaanádzaagee na'okaqah gáníigo, ShiTaa níini, díi hishdlaq doleehíi doo hagot'éégo shits'á'zhí' alne' dayúgo hishdlaq, ni nik'ehgo ágone'. ⁴³ Bitsilke'yu da'ihoshgo yaa naanádzaa: dázho bił daanzigo. ⁴⁴ Áídí' yits'á' onaanádzaa, okaqahyú taadngee da'ágánadí'niigo. ⁴⁵ Áídí' bitsilke'yu yaa naanádzaago gádaayihñii, Akú da'ohoshgo hanádaahsok: shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bilák'e shi'dilteehgo ch'ishi'dot'aahíi ilk'idá' biká' ngonyáá. ⁴⁶ Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíi kodí' higaal.

⁴⁷ Jesus t'ah yałtí'dá' Judas, nakits'adahíi bił itah níini, nnee láqago bésh be'idiltshé la'íi tsj be'idiltshé dahdaayiniłgo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi nnee yánazini daabides'a'íi yił nálsáq. ⁴⁸ Ch'ibi'aah doleehíi ilk'idá' bebígózi doleehíi yengon'áq lək'e, gáníigo, Hadín hist's'osíi ái án doleek; án daahołtsod. ⁴⁹ Dagoshch'í' Jesus yaa nyáágo, Gozhóq, Iłch'ígó'aahíi, yiłniigo yizts'os lək'e. ⁵⁰ Jesus gábiñii, Shik'isn, hant'é bigha nyaa? Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayıłtsod. ⁵¹ Nnee dała'á Jesus yił hikaahíi bibízh be'idiltshé hayidziłgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi yontłzhgo bijaa naidnłgizh lək'e. ⁵² Jesus gábiñii, Nibízhíi Iłch'í'nántijh: dahadín bésh yee izilheehíi dabíi alđó' bésh bee nabizi'dodeeli at'éé. ⁵³ Ya' doo bígonłsı da née, shiTaa bich'í' oshkaqahyúgo binadaal'a'á yaaká'dí'hi nakits'adahyú sinili dagoshch'í' shich'í' yidił'aah go'íi? ⁵⁴ Áídá' ágádzaayúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi hagot'éégo begolne'? Da'ágágonéhgo goz'ąq go'íi. ⁵⁵ Da'ái bik'ehenkéézgee Jesus nnee baa nánsáqahíi gádaayihñii, Ya' bésh be'idiltshé la'íi tsj be'idiltshé dahdaanoñniłgo daashołtsodgo nánołsáq née, in'íihíi daach'ıłtsodhíi k'ehgo? Dawa jji la' da'ch'okaqah goz'ąq yune' nohwıl ch'ídaagonsh'aahgo dahsídáá at'éé ni', ndi doo hak'i daashołtsod da ni'. ⁵⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íi yee K'e'eshchiiníi begolne'híi bigha díi dawa ánagot'ijł. Áídí' bitsilke'yu dawa bits'á'zhí' ádaaszaago bits'á' ihadeskai.

⁵⁷ Nnee Jesus daabiłtsodíi okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini, Cáiaphas holzéhi, yaa yił hikai, begoz'aanú ye'ik'eda'ıłchíhi hik'e Jews yánazini biłgo ıla'at'éégee. ⁵⁸ Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikijh binaa lé'ditł'ijh yune' ha'ayáágo nada'iziidi bitahyú nezdaa, hago ágone'íi dá'ąqłzhí' yineł'íi hát'íigo. ⁵⁹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini, yánadaaltihi biłgo Jesus zidee hádaat'ijgo daazhógo yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'ij; ⁶⁰ Ndi doo la' da: láqago neheskai ndi dá doo at'éé dayú baa dahdaago'aahíi doo la' da. Nt'éégo nnee naki n'ááz, daazhógo baa dahdaago'aahi, ⁶¹ Gádaaniigo, Díi nnee, Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aanú tagoshniłgo, áídí' taagi jji hileehgo ánagoshdle'go bínes'ąq, níi ni'. ⁶² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini hizí'go Jesus gáyihñii, Ya' nihíi doo nt'é nniigo hadziłh da née? Díi naa dahdaago'aahgo naa yádaakt'íi hago at'éé. ⁶³ Áídá' Jesus doo nt'é nii da. Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ

hináhi biláhyú gánildishnii, Nohwił nagolní', ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihinań biYe' nłíí nées? ⁶⁴ Jesus gábilnii, Da'áígee ánniid: gádaanohwıldishnii, Díí bikédí'go shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhinée dahsídáágo, yaaká'dí' yaak'os shił honáhgo daashidołtséél. ⁶⁵ Áík'ehgo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyáge' ídá nayihesdzíízdá' gáníí, Bik'ehgo'ihinań nchq'go yaa yałti'; nt'é bigha nnee la'i baa yanánalti' doleeł? Bik'ehgo'ihinań nchq'go yaa yałti'íí daadisots'aa. ⁶⁶ Hagot'éégo baa natsídaahkees? Zideego bāngonot'aah daanii. ⁶⁷ Áídí' biniizhí' odaach'idihizheeh, la'íí ndaach'inłts'i; la'ihíí bitł'adaach'ika', ⁶⁸ Gádaaniigo, Christ nłíni, Bik'ehgo'ihinań binkááyú yánłti'yúgo, hadíí náninłts'i shihíí nohwił nagolní'.

⁶⁹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikih binaa lé'ditł'ih yuñe' Peter sidaa: áígee isdzán na'iziidi baa nyáágo, Ni la' ałdó' Jesus Gálileedí' nagháhi bil na'aash ni', bilnii. ⁷⁰ Áídá' dawa bináál, Dah, hant'é nniigo ánniihíí doo bigonsi da, nniid. ⁷¹ Kih bahgee ch'ínágoohen'ááyú ch'ínyáágo isdzán na'iziidi la'i náábiiłtsaago, áígee naháztaaníí gáyilnii, Díí nneehíí ałdó' Jesus, Názařehdí' golíni, yił na'aash ni'. ⁷² Bitł'a dahdidilniihdá' gánádo'niid, Áí nneehíí doo bigonsi da. ⁷³ Dět'ihék'e ałhánídí' nazíni Peter yaa hikaigo gádaayilnii, Da'anii ni áí itah nłíí, niyati'íí bee nígozi. ⁷⁴ Áídá' Peter bitł'a dahdidilniihgo hashkeego nchq'go yałti' nkegonyaa, Ai nneehíí doo bigonsi da, níí nt'éégo, áígee tazhik'áne ánniid. ⁷⁵ Peter Jesus gábilniiid n'íí yénálnii, Tazhik'áne doo hwahá ániih dadá' taadn, Án doo bigonsinihi at'éé da, shiłdinníł. Áídí' ch'ínyáágo dāzhq' doo bil gozhq' dago hichag.

27

¹ Hayilkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Jews yánazíni bilgo dawa hagot'éégo Jesus zidee doleełíí yaa nadaagoshchii: ² Áík'ehgo hídaistł'qogo dahdainłt'e', nant'án, Póntius Pílate holzéhi, yaa daidez'aa.

³ Judas, ch'íbin'áni, Jesus zideego bāngot'aaago yígoksiidá', dāzhq' doo bil gozhq' dago zhaali tádinhií okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Jews yánazíni bilgo t'aaqzhí' yaa náyiné', ⁴ Gáníigo, Nnee dávik'ehyú át'éhi ch'íní'ááhíí bigha doo bik'ehyú ásdzaa da. Áík'ehgo gádaabilnii, Néé doo nanohwinkł'og da. Dani naninkł'og le'. ⁵ Da'ch'okaqah goz'aa yuñe' zhaalihíí nayilkaadá' ch'ínyáágo da'idodleeł. ⁶ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií zhaali nádaidnné'go gádaanii, Zhaali biyi' ohilkaadíí biyi' yuyaa doo o'né'go goz'aa da, dił bigha nahasnilhií bigha. ⁷ Áík'ehgo yaa yádaakti'dá' zhaalihíí bee nnee goshtł'ish tús áiléhi bini' nahaznii, áígee anahdí' nadaakaihií lehi'níł doleełgo. ⁸ Áí bigha áídí' godezt'i'go díí jiižhí' áí ni'híí, Ni' dił bee nahazniihíí, holzee. ⁹ Áík'ehgo Jérémy, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi, gáníí n'íí begolzaa, Zhaali tádinhií, Israel hat'i'íí la'i, Áí nnee ilíí, daaniigo, nádaidnné'go, ¹⁰ Goshtł'ish tús áiléhi bini'íí yaa nadaihesnii, sheBik'ehń áshihniid n'íí k'ehgo. ¹¹ Jesus nant'án yidázhzhí' siziigo nayidikid gáyilniigo, Jews ízigo biNant'a'i nłíí nées? Da'áígee ánnii, bilnii, Jesus. ¹² Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehií, Jews yánazíni bilgo baa dahgoz'aa ndi doo nt'é nni da lék'e. ¹³ Áík'ehgo Pílate gábilnii, Łáágo naa yádaakti'íí ya' doo dints'ag da nées? ¹⁴ Áídá' t'ah Jesus doo nt'é bilnii da, yati' dała'á ndi; áí bigha nant'án dāzhq' bil díyagot'ee. ¹⁵ Bitis hagowáh n'íí bíná'godinłhgo da'idaagee ha'áshijeedíí dała'á, hadíí nnee hádaat'iiníí, nant'án bá ch'ínádaayíłteeh lék'e. ¹⁶ Áígee nnee doo bik'ehyú át'éé dago bígozini, Barábbas holzéhi, ha'ásitií lék'e. ¹⁷ Áík'ehgo nnee íła'adzaago Pílate gádaabilnii, Hadíí nohwich'i' ch'ínánshteeh hádaht'ii? Barábbas nées, dagohíí Jesus, Christ

holzeehíí nées? ¹⁸ Pílate yígólsi nnee dawa Jesus bił daanzhoqhií bigha okaqah yedaabik'ehi Jesus yik'edaannihgo baa daabidez'aa.

¹⁹ Pílate yánáltihgo dahnezdaadá' bi'aahíí, la' yich'i' yi'aa gábilniigo, Áí nnee dávik'ehyú át'éehíí doo baa nanna da, díí jjiigo baa naiseelgo shiniigonk't'éé. ²⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazini bilgo nnee íla'adzaahíí biini' yá ádaagozlaa, gádaayilniigo, Barábbas nohwá ch'ínánlteehdá' Jesus-híí zodéé, daadohni. ²¹ Nant'ánhíí gádaabilni, Díí nnee nakihíí hadíí nohwich'i' ch'ínánshteeh? Barábbas zhá hádaahiit'ji, daanii. ²² Pílate gánádaabikdo'niid, Jesus, Christ holzéhi, hago laq nohwá áshle' áidá'? Dawa gádaabilni, Ts'i'ina'áhi bíhołkałgo zodéé. ²³ Nant'ánhíí gádaabilni, Nt'é bigha, hant'é bee ncho'go adzaago? Nnee da'tiségo nnádaadilghaazhgo, Ts'i'ina'áhi bíhołkałgo zodéé, daabilni.

²⁴ Pílate doo hagog'éégo nnee yidag hagháh át'éé dago, la'íí godnch'áad nkegonyaago yígólsiidá', nnee íla'adzaahíí bináál tú náidnkáago bigan tayizgis, gániigo, Díí nnee dávik'ehyú át'éehíí bidikíí shíí doo nashink't'og da: dánohwíí nadaanohwink't'og le'. ²⁵ Nnee dawa gádaabilni, Bidikíí nohwiká'zhí' at'éé doleel, la'íí nohwichagháshéhií áldó' biká'zhí' at'éé doleel.

²⁶ Áík'ehgo Pílate Barábbas nnee yich'i' ch'ínáink't'íí, áidá' Jesus-híí habí' oltsaazdá' ts'i'ina'áhi bíhołkałgo zidéégo nneehíí yaa daidez'aa. ²⁷ Nant'án bisiláadahíí yáná'itih goz'aa yune' Jesus odaizt'e' lék'e, áígee siláada dawa baa íla'adaizlaa. ²⁸ Áidí' bidiyagé yaa daidnktsoozdá' diyagé lichí'i yá ádaagozlaa.

²⁹ Hosh diwozhi nánihezwodgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa, bigan dihe'nazhinéégo ts'i yaa daiztaq: la'íí bich'i' nádaahilzhishgo baa daadloh, Gozhóq, Jews ízigo biNant'a' nlíni! daaniigo. ³⁰ Áidí' bik'ídaadihizheeh, la'íí ts'ihíí naanádaidntaago bitsits'inyú nádainkt'ish. ³¹ Aqł baa daadlohda', diyagé yaa daidnktsoozdá' dabíí bidiyagé yá ánádaagosdlaa, áidí' ts'i'ina'áhi yiká' daizitheeyú bił nádezaq lék'e. ³² Ch'ínánłsáayú nnee Símon holzéhi, Cyréne golzeedí' gólíni, siláada daabiltsaago, Ts'i'ina'áhi bá dahngheeh, daabilni. ³³ Áík'ehgo Gólgotha golzeegee náńłsáq, áí golzeegego itsits'in si'áni golzeegego ágolzee.

³⁴ Áígee vinegar, nch'i' bił nadesdziidgo, Jesus yaa daizkaq: yizlił ndi doo yodlaq da. ³⁵ Áígee ts'i'ina'áhi yídaabiskaldá' bidiyagé ilta'isniigo yigha da'diljoł lék'e: Bik'ehgo'ihina'ń binkáayú na'iziidi gánú n'íí begolne'go ánágot'jił, Shidiyagé ilta'isni, la'íí iká' shi'íhíí yigha da'diljoł. ³⁶ Áidí' áígee naháztáago daabineł'jił lék'e. ³⁷ Nt'é baa dahgost'aaníí ádaagozlaago bitsit'á'gee díńko dahdaiztaq, Díí JESUS JEWS ÍZIGO BINANT'A' NLÍNI, golzeegego k'eshchii. ³⁸ Áígee nnee da'in'jhií naki áldó' Jesus ba'ashhahdí' ts'i'ina'áhi bídaahaskał, la' dihe'nazhinéégo, la'íí be'eshganzhinéégo.

³⁹ Bahyú ch'íhikáhíí bitsits'in daidiltsago yati' yee daabokáał, ⁴⁰ Gádaaniigo, Biyi' da'ch'okaqahíí tanágoshniłgo taagi jji hileehgo ánágoshdle', nni ni', halaq, Bik'ehgo'ihina'ń biYe' níłiyúgo dani hasdá'ánlteehgo ts'i'ina'áhi biká'dí' gódał ch'innáh. ⁴¹ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'łchíhi, la'íí Jews yánazini áldó' baa daadloh lék'e, gádaaniigo, ⁴² Nnee hasdáyiniidá' bihíí doo hasdá'ádilteeh da. Israel hat'i'íí ízigo biNant'a' nliyyúgo, ts'i'ina'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahohiidlaq. ⁴³ Bik'ehgo'ihina'ń ya'okí; án hat'íyyúgo hasdábólteeh: Bik'ehgo'ihina'ń biYe' nshłj, niidá', daanii. ⁴⁴ Da'n'jhií áígee ts'i'ina'áhi yídaayiskalíí áldó' da'áík'ehgo bee baa daadlohgo daabóch'iid lék'e. ⁴⁵ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézhí' ni' biká' dahot'éhé godilhił gozlił lék'e. ⁴⁶ Taagi nehenkéézgo shi Jesus nádidilghaazhgo gánúí,

Éli, Éli, láma sabákthani? áí, Bik'ehgohinshnaahíí, Bik'ehgohinshnaahíí, nt'é laq bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ⁴⁷ La' áígee nadaaziiníí daabidits'ago, Díí nneehíí Elías yich'í' anii, daanii. ⁴⁸ Dagoshch'í' nnee la' nádilwodgo túdaabits'osíí vinegar yiyi' naiz'aa, áídí' tsj yaa dahyiz'aaqo Jesus bizé'zhí' dahyída'nłtsiih. ⁴⁹ La'ihíí gádaanii, Ntsént'ah, bídaagonolzih, Elías baa highángo hasdábilteeh shj.

⁵⁰ Jesus nanádidilghaazhgo dabíí biyi'siziiníí be'ogoyáágo áyíílaa lək'e. ⁵¹ Áígee kih biyi' da'ch'okaqahíí biyi' yune' daadintsoozíí bighá'dí' hayaago ilch'idláád lək'e; ni' godihes'naadá' tséé daahesdla'; ⁵² Nnee leyí' nazjeedíí bá ilts'á' ádaagosdzaago ínashood daanlii n'íí ląágo naadiikai. ⁵³ Áí Jesus naadiidzaahíí bikédí'go leyí'dí' hakaidá' kih dilzini goznilyú okaigo, nnee ląágo daabıltsaa. ⁵⁴ Silááda gonenadín binant'a'íí, la'íí yil nakaihi Jesus daineł'ini, ni' nagohi'naago la'íí áígee ágodzaahíí daayıltsaaqadá' dązhó ndaaldzid, áík'ehgo gádaanii, Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini laq. ⁵⁵ Isdzáné ląágo Gálileedí' Jesus biké' anákahi, bich'odaanlihi, anahdí' nazji daabineł'jigo: ⁵⁶ Mary Mągdalene, la'íí Mary, James hik'e Joses bąá, la'íí Zébedee bichagháshéhíí bąáhi aldo' itah nazji. ⁵⁷ K'ad o'i'aahyú, nnee haldzili, Arimathéa golzeeyú gólíni, Joseph holzéhi nyáá, an Jesus yodłani: ⁵⁸ An Pílate yich'í' oyáágo Jesus bits'ihíí yiyókeed. Áík'ehgo Pílate anłigo Jesus bits'ihíí baa daach'idez'aa. ⁵⁹ Joseph Jesus bits'ihíí baa det'aaqadá' nak'ą'ligaihi nt'éhi yik'iyidesdzigo, ⁶⁰ Dabíí bitsébii'i'an anıdéhı goz'aa yune' nyinkłj, áí tséé biyi' yune' hayik'éhgo áyíílaahi: áídí' tséé nchaahi yidaidenłhızdá' onádzaa. ⁶¹ Mary Mągdalene, la' Maryhíí bilgo, tsébii'i'ánhíí bidázhj' sikee lək'e.

⁶² Ilch'í'golne'íí bijji hiskaqago okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, Phárisees daanłini bilgo, dała' Pílate yaa hikai, ⁶³ Gádaabiłniigo, Nohwinant'a', bınádaahiłniih, áík'izé'idilteehı t'ah hiıaadá', Taagi hileehgo bijji naadishdáh, niı ni'. ⁶⁴ Áí bigha nik'ehgo tsébii'i'ánhíí ch'í'itingee dązhó nt'izgo alne', taagi hileehı bijjizhı, doo ágát'éé dayúgo dánko bitsılke'yu t'ę'go hikáhgo bits'ı daayın'jıh, áídí', Jesus daztsaaqadı' naadiidzaa, nnee daayılniih: áík'ehgo iké'yú doo bik'ehyú ádaanii dahıı ntségo ádaanii n'ıí bitisgo ádaanii doleeł ákoh. ⁶⁵ Pílate gádaabiłni, Silááda tsébii'i'án yınádaadéz'ini nohwaa siıil: ti'i, nzhoggo nt'izgo ádaahle'. ⁶⁶ Áídí' okaigo, tsébii'i'ánhíí nzhoggo nt'izgo ádaizlaa, la'íí áígee silááda yınádaadéz'jigo ádaizlaa.

28

¹ Jews daagodnłsiníí bijji hiskaqago hayołkaalyú ínashood daagodnłsiníí bijji, Mary Mągdalene, la' Maryhíí bilgo tsébii'i'ányú daadéz'jyú ó'ááz. ² Nt'éégo adjıd ni'godes'naa: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí' nkenyáágo, tséé daadin'áanıí yó'oyılhızdá' yıká' dahnezdaa lək'e. ³ Biniizhı' hada'didla'hıı k'a'at'éé, bidiyagé zas k'ehgo dązhó ligai: ⁴ Inádaadéz'ini tsıdaadesyzyú daaditłid daasilji, nnee nanezna'hıı k'ehgo ádaasdzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á isdzáné gáyılni, Doo nédaaldzid da: Jesus tsj'ılna'áhi bíheskał n'ıí biká hadaanohtaago bıgonsj. ⁶ An doo hak'i da: naadiidzaa ni', anıı n'ıí k'ehgo, Yushdé', nohweBik'ehı bits'ı siné' n'gee daadeh'jı. ⁷ Ti'i, dáhale bitsılke'yu Jesus daztsaaqadı' naadiidzaahıı baa nagohınyú doh'aash; nohwádıh Gálilee golzeeyú óyáá; ákú daahołtséh: da'anıigo ádishni. ⁸ Tsébii'i'ánđı' hwéheego dahts'isteel, nédaaldzid ndi bil daagozhó lək'e; bitsılke'yu yil nagolnyú ots'ılteel.

⁹ Nt'éégo bitsılke'yu yil nadaagolnyú hi'ashgo, Jesus bideyaa, Gozhóq, bilniigo. Ákú Jesus yiyahzhı' hayaa adzaago yikee daayotą'dá' daayokaqah

lék'e. ¹⁰ Jesus gábilnii, Doo nełdzid da: shik'isyú, Gálileeyú dohkáh, biłdohnii, ákú daashiltséh ndi at'éé.

¹¹ Isdzáné ákú hi'ashdá' inádaadéz'ínihií ła' kih goznilyú hikaigo, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi hago ágodzaahíi dawa yił nadaagosni'. ¹² Okaqah yedaabik'ehi, Jews yánazíni biłgo ıla'adzaago baa nagoshchiđi' siláada bestso łaągo bitasnii, ¹³ Gádaayilniigo, Nnee gádaabiłdohniih, Bitsilke'yu t'é'yú nádaabinešt'iid, da'ilwoshdá'. ¹⁴ Nant'an ya'ikonziyúgo, nohwá bich'i' yádaahiilti'go doo hago ádaanohwile' at'éé da. ¹⁵ Siláada bestso nádaidmné'go, da'ádaabiłdi'niiyú ádaasdzaa: dúi jii ndi siláada ádaanii n'íi Jews bitahyú t'ah benagowaa.

¹⁶ Bitsilke'yu ła'ts'adahíi dziłyú okai, Jesus bándagoz'ąą n'yú, Gálileeyú. ¹⁷ Akú Jesus daayiltsąądá' daayokaqah: ndi ła'ihíi bił nadaagoki. ¹⁸ Jesus baa nyáągo gádaabilnii, Yaaká'yú, ni'gosdzán biká'gee ałdó', dawa beshik'ehgo shaa godet'ąą.

¹⁹ Áik'ehgo ti'i, dahdohkáh, il'aniyú hadaaszt'i'íi dawa bił ch'ídaagonoh'aah, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa, hik'e biYe', ła'íi Holy Spirit bizhi'íi bilázh'i' baptize ádaagoł'jigo: ²⁰ Ádaanohwiłdéniiđi' dawa bikísk'eh ádaat'eego bił ch'ídaagonoh'aah: áik'ehgo dahazh'i' nohwił nshłji, nnágodzaayú ndi. Doleełgo at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO MARK

¹ Bik'ehgo'ihinañ biYe', Jesus Christ, baa na'goni'íi baa gozhóni díinko be-godezt'i'; ² Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi binaltsoos biyi'dí' díi baa k'e'eshchij, Shíi, Bik'ehgo'ihinañ, shinal'a'á nádihyú ilch'í'gole' doleehí de'l'a'. ³ Da'igolíyú hadínshí dilwosh, NohweBik'ehñ bádihyú ilch'í'daagohle', intín ilk'ídezdohgo bá ádaahle', niigo. ⁴ Áik'ehgo John da'igolíyú baptize ádaagole', nnee yich'í' yádaakti'go gádaayihni, Nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne'go baptize ádaanohwi'dolne', áik'ehgo nohwinchó'híi bigha nohwaa nágodit'aah doleel. ⁵ Judéa dahot'éhé ni' goz'aadí' la'íi Jerúsalem golzeedí' baa nánzáá, ái dawa bi'adaat'e' nchó'íi yaa nanádaagosni'dá' túnlínií Jórdan holzéhi biyi' John baptize ádaabizlaa. ⁶ John bidiyagé bighán ha'i'áhíi bighaa alzaa, ikał hilchii biziz alzaa; nágonech'iidi hik'e dzilyú gosnihíi bilgo bihidán lék'e; ⁷ Nnee yich'í' yádaakti'go ganíi, Shiké'dí' la' shitisgo at'éhi higháh, ts'iyaa ashnehgo biket'óol k'e'ish'adzhi' ndi doo bik'eh sitíi da. ⁸ Shíhíi tú bee baptize ádaanohwishlaa: áidá' án Holy Spirit yee baptize ádaanohwi'íi doleel. ⁹ Ái benagowaadá' Jesus ni' Gálileege Názareth holzeedí' ch'inyáadá', túnlínií, Jórdan holzéhi, biyi' John baptize ábíílaa. ¹⁰ Tú biyi'dí' hanádaadá' dagoshch'í' yáa ilts'á' ádzaago, Holy Spirit hawú k'ehgo bich'í' nke'eníihgo yiltsaa: ¹¹ Nt'éégo yaaká'dí'go yati' gáníigo yidezts'aá, ShiYe' shil nzhóni nííi, naa shil gozhó. ¹² Dagoshch'í' Holy Spirit nabílaago da'igolíyú obinyood. ¹³ Satan nabíntaahgo ákú da'igolíyú dizdin behiskaa; tsétahgo daagolíni bilgo; áígee Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí' daagolínií baa hikaigo bich'odaazni' lék'e. ¹⁴ John ha'áneztíhíi bikédí'go Jesus Gálileeyú nyáá, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi baa na'goni'íi baa gozhóni yaa yakti'go, ¹⁵ Gáníi, Áígee baa gonyáá, Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíi biká' nagowaa; nohwinchó'íi bits'á'zhí' ádaahne', yati' baa gozhóni daahohdlaa le'. ¹⁶ Jesus túsikaaníi Gálile holzéhi bahyú higaaldá', Simon bik'isn Andrew bilgo lóg behaidléhé nanest'óli téh nádaayi'aa'go yiltsaa: ái lóg hadaayileehíi daanlíi. ¹⁷ Jesus gádaabihni, Shiké'yú doh'aash, lóg hayihileehíi k'ehgo nnee shá nádaahohláhgo ánohwishle'. ¹⁸ Áik'ehgo dagoshch'í' lóg behaidléhé nanest'ólihií da'áígee ndaistsoozdá' Jesus yiká' dahn'aazh lék'e. ¹⁹ Áidí' dahnáidzaago James, Zébedee biye', hik'e bik'isn John bilgo yiltsaa, ái tsina'eekíi yiyi' naháztáa, nanest'ólihií nádaikadgo. ²⁰ Dagoshch'í', Yushdé', bihni: áik'ehgo bitaa, Zébedee, hik'e bánada'iziidíi bilgo da'akú tsina'eekíi yiyi' naháztáadá' yits'á' dahn'aazh, Jesus bike'. ²¹ Áidí' Capérnaum golzeeyú okai; dagoshch'í' Jews daagodnksinií bijíi ha'ánálséh goz'aá yune' ha'ayáago ilch'ígó'aah lék'e. ²² Áígee ilch'ígót'aahíi yaa bil diyadaagot'ee: yebik'ehíi k'ehgo yil ch'ígó'aahíi bigha, doo begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi ádaat'eehíi k'ehgo da. ²³ Jews ha'ánálséh goz'aá yune' nnee la' spirit nchó'i biyi' golínihi sidaa lék'e; án nádidilghaazhgo, ²⁴ Gáníi, Doo nohwaa nanna da; hago láá át'éégo nohwich'í' goń'aahgo ant'íi, Jesus, Názarethdí' nannáhi? Ya' da'ílíi nohwiłchíyú nyaa née? Shíi nígonsi, hadín ant'íihíi, Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'go Dilzihgo Nlíni. ²⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáyihni, Handziih hela', an biyi'dí' hannáh. ²⁶ Áik'ehgo spirit nchó'ihíi nnee nádinigisdá' ádíid nádidilghaazhgo biyi'dí' halwod. ²⁷ Nnee dawa bil diyadaagot'eego nałdaadilkid gádaaniigo, Díi nt'é lahi? Áníi zhá ilch'ígó'aahi láa. Yebik'ehgo spirits daanchó'íi yich'í' hadziigo ndi daabidits'ag. ²⁸ Dagoshch'í' Gálilee golzeehíi dahot'éhé nt'éégo

baa ch'inii didezdaad lək'e. ²⁹ Jesus, James hik'e John biłgo ha'ánázéhdí' ch'ínakaigo Simon hik'e Andrew bigowa yuñe' ha'ákai. ³⁰ Ákóne' Simon bi'aahíí báá nezgaigo sitij; áík'ehgo dagoshch'í' Jesus yił nadaagosni'. ³¹ Baa nyáádá' bigan yiltsoodgo hadag áyíílaa; dagoshch'í' nezgai n'íí bits'á' gonyáá, áídí' nádiidzaago yá da'dezné'. ³² O'i'áázhi' godeyaago kah iltah at'éhi yaa nakaihií dawa, la'íí ch'iidn isnáh ádaabiisiníí Jesus bich'í'yú bił nch'eheskai. ³³ Áí kñh goznilgee daagolíníí dawa dadángee baa íla'adzaa. ³⁴ Áígee kah iltah at'éhi yaa nakaihií ląágo nádaayilzii, la'íí ch'iidn ląágo haineheyood; ch'iidnhíí bídaagolsihíí bigha Jesus, Hadaahdziih hela', daabiñii lək'e. ³⁵ T'ahbiyú doo hwahá got'íih dadá' Jesus nádiidzaago ch'ínyáá, doo hadín naghaa dayú óyáá, ákú oskaad. ³⁶ Simon hik'e yił nakaihií biłgo biké'yú okai. ³⁷ Baa hikaigo gádaabiñii, Nñee dawa hadaanintaah. ³⁸ Áík'ehgo Jesus gáníí, Noo', lahyúgo kñh nagoznilyú náádokáh, ákú nñee bich'í' yánadaahoshti'; díí bigha niyáhi. ³⁹ Áídí' Gálilee dahot'éhé biyi'yú Jews ha'ánátséh nagoznil yuñe' nñee yich'í' yałti'go naghaa, la'íí ch'iidn haineheyood lək'e. ⁴⁰ Nñee lóód doo ínádñh dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yich'í' hilzhiizhgo náyokaqah, gáníigo, Nashínlzihií bik'eh síntijigo nígonsi, hánt'íyyúgo náshínlzihi. ⁴¹ Áík'ehgo nñeehíí Jesus yaa ch'oba'go yich'í' dahdidilniidí' yee delñiihgo, Hasht'íí; nándzihi, yiñii. ⁴² Áí yiñniidá' dagoshch'í' lóód n'íí ínásdñdgo nñeehíí nádzii lək'e. ⁴³ Jesus bich'í' hadziidá' obił'a'; ⁴⁴ Gábiñiiigo, Hadín dánko bił nagolñí' hela': ti'i, okaqah yebik'ehi bich'í' ch'í'nah ádnđle'go, Moses ngon'áá lək'ehíí k'ehgo hanánidelzaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dant'éhéta baa nné', áík'ehgo nándzihií nñee yídaagolsi doleel. ⁴⁵ Áídá' da'ádzaayú yaa nagolñi'go deyaa, dahot'éhé ch'inii didezdaad, áí bigha Jesus doo dayúweh kñh goznilyú ch'í'nah aanádaal da, da'igolíyyú zhá naghaa: áídá' ilch'í'dí' nñee baa nántsáá lək'e.

2

¹ Áídí' da'kwíí iskaqago Jesus Capérnaum golzeeyú nádzá; áígee gowayú sidaa, daañii. ² Dagoshch'í' nñee ląágo baa nántsáá, dážhó doo hagee nágot'aa da, dáádítñh bahyú ndi: áígee yati' nł'éhi yaa yałti' lək'e. ³ Áígee nñee la' baa hikai, dñí' hilt'eego nñee di'ili baa daiskaqago, ⁴ Ch'ilaađhíí bigha Jesus doo bit'ah ch'idowáhgo da, áík'ehgo kñh biká'híí yó'adaiznil, Jesus bik'ehgee: áí aqł ch'í'í'ánego ádaizlaadí' di'ilihíí yiká' sitiiníí bee nkedaiztij. ⁵ Daabi'odla' Jesus yígolsñdá' di'ilihíí gáyihñii, Shiye', nincho'híí bigha dák'ad naa nágotet'aah. ⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la' naháztąą, dábiyi'yú na'ídaadilkidgo gádaañii, ⁷ Hant'é bigha díí nñee Bik'ehgo'ihí'nañ ádil'ijigo aníí laq? Hadín lá koncho'híí bigha kaa nágode'aah? Bik'ehgo'ihí'nañ zhá go'íí. ⁸ Na'ídaadilkidíí Jesus dagoshch'í' biyi'siziiníí bee yígolsñdgo gáyihñii, Nt'é bigha na'ídaadołkid? ⁹ Hadíhií doo nyeego di'ilihíí alch'iniih da, Nincho'híí bigha naa nágotet'aah; dagohíí, Nádnđáh, biká' síntiiníí dahnádnne'go dahnñáh? ¹⁰ Ni'gosdzán biká' nñee bincho'híí bigha baa nágotet'aahíí shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, beshik'ehgo bídaagonolsi doleelhíí bigha, (nñee di'ili sitiiníí gáyihñiid,) ¹¹ Nádnđáhgo biká' síntiiníí dahnádnne'go gowayú nádnđáh, niłdishñii. ¹² Dagoshch'í' nádiidzaago yiká' sitij n'íí dahnáyiné'go dawa biñáál ch'ínyáá; áík'ehgo nñee dawa bił díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihédaanzigo gádaañii, Doohwahá áík'ehgo daahiiltséhi da. ¹³ Áídí' Jesus túsikaaníí bahyú ch'ínánádzadá' nñee baa nanántsáá, áígee yił ch'ídaagoz'aa. ¹⁴ Jesus higaalgo Alphéus biye', Levi holzéhi, tax nanáhi'niłgee sidaago yiltsaadá' gáyihñii, Shiké' dahnñáh. Áík'ehgo nádiidzaago biké' dahiyaa. ¹⁵ Áídí' Levi bigowa yuñe' Jesus iyaqago nezdaago, tax bich'í' nadaahi'niłhíí la'íí nñee

doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí lǎ́ágo Jesus hik'e bitsilke'yu bilgo itah da'iyáago dahdinezbiḥ; nḥee gádaat'eehíí lǎ́ágo Jesus biké' análseel lék'e. ¹⁶ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi hik'e Phárisees daanlíni bilgo tax bich'í' nadaahi'níihíí lǎ́'íí nḥee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáago daayiltsáadǎ' bitsilke'yu gádaayilnii, Nt'é bighǎ tax bich'í' nadaahi'níihíí lǎ́'íí nḥee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Jesus yil da'iyáa? ¹⁷ Jesus áí yidezts'áadǎ' gádaabilnii, Doo hago'ádaat'ee dahíí izee nant'án doo yaa nakáh bik'eh da, daanníihíí zhǎ: shíí nḥee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí, Nohwinchǎ'íí bits'ǎ'zhí' ádaahne', bíldishniiyú níyáá, áidǎ' nḥee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo ágáldishniiyú níyáá da. ¹⁸ John bitsilke'yu hik'e Pharisees daanlíni bitsilke'yu dáshiná' da'okǎḥ ni': áík'ehgo Jesus yaa hikaigo gǎnii, Nt'é bighǎ John bitsilke'yu hik'e Phárisees bitsilke'yu dáshiná' da'okǎḥ, áidǎ' ni nitsilke'yu doo dáshiná' da'okǎḥ da? ¹⁹ Jesus gádaabilnii, Ya' ni'n'nehgee nḥee íla'ádaat'eehíí nḥee niinéhíí yil nakaiyúgo dáshiná' da'okǎḥ nées? Dah, nḥee niinéhíí yil nakaiyúgo doo dáshiná' da'okǎḥ at'éé da. ²⁰ Dahagee nḥee niinéhíí bits'ǎ' nádilteeh ndi at'éé, áígee dáshiná' da'okǎḥ doleeł. ²¹ Ko'íí dénchǎ'éhíí doo nak'ǎ' ánídéhíí bee ch'idi'aah da; ágách'idzaayúgo ánídéhíí ilhanigháhgo dayúwehégo onanádlaad. ²² Lǎ́'íí wine ání alzaahíí ikágé wine benáliníí dénchǎ'éhíí doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine ání alzaa'ihíí ikágé yidíldohgo na'nil, áík'ehgo winehíí ǎḥ ha'ijool, lǎ́'íí ikágéhíí kots'ǎ' yilchǎḥ: áidǎ' wine ání alzaa'ihíí wine benáliníí ánídéhíí zhǎ biyi' tádaach'inil. ²³ Lǎḥ Jews daagodnksinii bijjii Jesus t'oh naghái hentíiníí yiyi'yú higaal; bitsilke'yu yil hikaahgo t'oh naghái binest'ǎ' nadaayinil nkegonyaa. ²⁴ Phárisees daanlíni Jesus gádaayilnii, Dín'jii, nt'é bighǎ godilziníí bijjii doo baa nach'ighaa dahíí nitsilke'yu yaa nakai? ²⁵ Jesus gádaabilnii, Ya' David hik'e yil nakaihíí bilgo idán ádihgo shiná' daasilijigo, hago ádaasdzaa lán shíhíí doo hwahá baa da'ohshiih da nées? ²⁶ Abiathar okǎḥ yebik'ehi da'tiséyú sitijdá' Bik'ehgo'ihí'nań daach'okǎḥ goz'ǎḥ yune' ha'ayáago, bǎń Bik'ehgo'ihí'nań ye'okǎḥgo baa hí'né'go nii'né' n'íí náidmné'go yiyáḥ, lǎ́'íí yil nakaihíí aldó' lǎ́' yá'nné' lék'e; áí bǎńhíí okǎḥ yedaabik'ehi zhǎ daayiyáago goz'ánihi. ²⁷ Jesus gádaabilnii, Godilziníí bijjii nḥee bá alzaa, doo nḥee godilziníí bijjii bá alzaa da: ²⁸ Áí bighǎ shíí, nḥee k'ehgo Niyááhíí, godilziníí bijjii ndi beshik'eh.

3

¹ Jesus Jews ha'ánálséh goz'ǎḥ yune' ha'anánádzaago nḥee bigan dała'ázhinéé binawod ásdjidi ákóne' itah sidaa. ² Áík'ehgo Jesus daabich'inl'íí, godilziníí bijjii áí nḥeehíí náyilziih shí daabich'o'níigo; ágádzaayúgo dant'éhéta bee yaa dahdaago'aahíí bighǎ. ³ Jesus nḥee bigan binawod ásdjidi, Kodé' hizij, yilnii. ⁴ Áidí' nḥee daabineł'íiníí gádaayilnii, Ya' godilziníí bijjii nkt'éégo ách'ít'ijigo goz'ǎḥ nées, dagohíí nchǎ'i bee ách'ít'ijigo nées? Ya' nḥee hasdách'ilteehgo nées, dagohíí ch'izilheego nées? Áidǎ' doo nt'é daanii da. ⁵ Bijjii daant'izíí bighǎ Jesus doo bil gozhǎḥ dago déhashkeego nḥee yitah déz'ijdá' nḥee bigan binawod ásdjidi, Yushdé' dahdinl'ih, yilnii. Áík'ehgo bich'í' dahdidilniigo bigan nádzii, lǎzhinééhíí ga'at'éé násdlij. ⁶ Áidí' Phárisees daanlíni ch'ékaigo dagoshch'í' Hérod yil daagot'ini bilgo hagot'éégo Jesus daayizilheehíí yee ndaagoshchii. ⁷ Jesus bitsilke'yu bilgo túsikǎyú dahiskai: nḥee lǎ́ágo Gálileedí' lǎ́'íí Judéadí' biké' onálsǎḥ, ⁸ Jerúsalemdí' aldó', lǎ́'íí Iduméadí', Jórdan túnlíiníí hanaadí', lǎ́'íí Tyre hik'e Sidon binaadyúdí', ízisgo ánat'ijl'íí ya'ikodaanzijigo baa náńsǎḥ. ⁹ Akú nḥee lǎ́áhíí bighǎ Jesus bitsilke'yu gádaayilnii, Nḥee doo daashiljizh da doleełgo t'ahkodá' tsina'eeł ałs'íséhi kozhí' shǎ nnoł'eeł. ¹⁰ Nḥee lǎ́ágo

náilzii; áík'ehgo kah yaa nakaihií dawa bee denshchíd daanzigo bik'izhí' daalishjizh lék'e. ¹¹ Spirits daanchọ'íí dahagee daabo'ügee biyahzhí' hayaa ádaadzaago nádaadilghaazh, Ni, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlíni ánt'ü, daanıigo. ¹² Ch'ídaashinoh'aah hela', daayihni. ¹³ Áídí' Jesus wá'zhí' hayaadá' yił nakai doleehí, Yushdé', daayihniid: áík'ehgo baa hikai lék'e. ¹⁴ Bitsilke'yu doleehí nakits'adah hayinil, yati' baa gozhóni yaa yádaati'yú daido'aałgo, ¹⁵ İltah at'éégo daannihíí nádaayilziigho, ch'iidn ałdó' hadainihiyóódogo binawod baa daadest'aa: ¹⁶ Simon holzéhi Peter ałdó' yizhi' yá áyílaahi; ¹⁷ Zébedee biye', James holzéhi hik'e bik'isn John biłgo; áí Boanérgees yizhi' yá ádaayizlaa, i'nihií k'a'at'éégo golzeego ágolzee: ¹⁸ Andrew, Philip, Barthólemew, Matthew, Thomas, Alphéus biye' James holzéhi, Tháddeus, Símon, Cánaanite nlíni, ¹⁹ Ła'íí Judas Iscáriot, ch'íbidó'aałí: áí hayinildá' kih yune' ha'akai lék'e. ²⁰ Áígee nnee dázhó ląágo íla'ánánadzaa, áík'ehgo Jesus hik'e bitsilke'yu doo hagot'éégo ndi da'iyaa da. ²¹ Bik'íí ya'ikodaanzíídá' biká okai; Biini' éđih ląa, daanıigo.

²² Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Jerúsalemdí' hikaihií gádaanii, Ch'iidn binant'a', Beélzebub holzéhi, biyi' sizij lągo, án binawodíí bee nnee biyi'dí' ch'iidn hainihiyood, daabihni lék'e. ²³ Áídí' Jesus begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Yushdé', daayihniigo, na'goni'íí bee bił ch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégo Satan biyi'dí' dabíí hádi'nidzood doleel? ²⁴ Nnee dałaháyú binant'a' golínií dabíí ilch'i' nanádaagonłkaadyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. ²⁵ Dałá' naháztaaníí dabíí il'ídahnájahyúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da. ²⁶ Áík'ehgo Satan dabíí ich'i' naná'idziidgo ádaagodet'aaýúgo doo anahyú bengonowáh át'éé da, daazhógo bengonáh. ²⁷ Doo hadín nnee nalwodi bigowa yune' ha'agháhgo dawahá bíyéehíí yino'ijh at'éé da, ntsé nnee nalwodíí lhiłł'ooýúgo zhá; áídá' dawahá bíyéehíí yits'á' yin'ijh. ²⁸ Da'anıigo gádaanohwiłdishni, Nnee binchọ'íí dawa baa nágodit'aah doleel, Bik'ehgo'ihí'nań nchọ'go baa yách'ilti'íí ndi ałdó': ²⁹ Áídá' Holy Spirit dénchọ'go baa yách'ilti'yúghíí doo kaa nágodinot'áah at'éé da, áídá' dahazhí' bił ch'ígodeehíí bee bá goz'aa: ³⁰ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi, Ch'iidn biyi' golíí ląa, daabihnihií bigha Jesus díí k'ehgo yakti' lék'e.

³¹ Jesus bik'isyú bima biłgo akú hikai, dadányú nadaazi'dá' bich'i' oda'is'a', Yushdé', daabihniigo. ³² Nnee ląágo binaayú naháztaaníí gádaabihni, Nimaa Ła'íí nik'isyú dadányú nazij, níka daantaahgo. ³³ Hadín shimaa, hadín shik'isyú? bihni. ³⁴ Jesus nnee binaayú naháztaaníí yitah déz'íídá' gáníí, Kúnko shimaa Ła'íí shik'isyú. ³⁵ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań dáhát'ííyú ánát'ííhíí, shik'isn dagohíí shilah Ła'íí shimaa at'éé.

4

¹ Jesus túsikaaníí bahgee ilch'ígó'aah nkenágodidzaa: áígee nnee ląágo baa náńtsáá, áík'ehgo tsina'eehíí yihiyaago dahnezdaa; áídá' nneehíí tábaayú íla'adzaa lék'e. ² Áígee na'goni'íí yee ląágo yił ch'ígó'aah gáníigo, ³ Ídaayesólts'aa; k'edileehíí yił ke'go k'edileeyú óyáá, ⁴ K'edileegee k'edilzií Ła' íntín bahyú nanehezdee, áík'ehgo dló' íla'adzaago ałł nádaihezlaa. ⁵ Ła' k'edilzií tsétahyú nanehezdee, akú leezh doo dázhó ląáýú da; leezh da'ayáhahíí bigha dagoshch'i' hadaazhjeed: ⁶ Áídá' ya'ái hanadáhgee dilid; bikeghad doo yúyahyú nel'aa dahíí bigha nádaahesga. ⁷ Ła'ihíí hosh bitahyú nanehezdee, áík'ehgo hoshihíí igháńtsaaago nadaistseedgo binest'á' da'ádih. ⁸ Ła' k'edilzií leezh nł'ééyú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedí' nchaa daasilijigo nest'án áyílaa, Ła' tádin, Ła'íí gostadin, Ła'íí dałá'á gonenadín bitisyú ánálzaa. ⁹ Hadín bijeyi' golínií íyésts'aa le', nii, Jesus. ¹⁰ Jesus dasahndi

nnee la' t'ah binaayú nadaazí'íi bitsilke'yu bilgo nabídaadilkidgo gádaabih̄nii, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosín̄h̄nii'íi nt'é n̄niigo án̄nii? 11 Áík'ehgo gáyih̄nii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonōs̄ijhgo nohwaa daagodest'aa: áidá' doo néé zhiñéé daanlii dahíi ilch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni': 12 Áík'ehgo dédainel'ii ndi doo daayo'ii da dolee; dédaidits'ag ndi doo bil ídaagozi da dolee; doo ágát'éé dayúgo binchó'íi yits'á t'aaqzhi' nakáhgo binchó'híi bigha baa nágodit'aah dolee ni'. 13 Ya' ilch'ígót'aahgo nohwil nagosisni' n'íi doo nohwil ídaagozi da néé? Áidá' hagot'éégo ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi dawa nohwil ídaagozi dolee? nii, Jesus.

14 K'edileehii Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' k'edilee. 15 K'edilzií intín bahyú nanehezdee n'íi ái nnee yati' biyi' k'edolzaahíi ádaat'ee, áidá' yati' dédaidits'agdá' Satan baa nyaago daabijii yune' yati' k'edolzaa n'íi bits'á' hayiné'. 16 Da'ágánánát'éégo tsétahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago dagoshch'i' bil daagozhógo nádaidnne'hi; 17 Áidá' daabiyi'yú bikeghad doo yúyahyú nel'aa dago dá'anahzhi' begodigháh; áidá' yati'híi bigha nagont'ogíi bee, dagohíi nnee daabich'olaahíi bigha biniigonk'éehii begowáhgee dagoshch'i' t'aaqzhi' nanánihidéh. 18 Hosh bitahyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ag, 19 Áidá' ni'godzán biká'zhi' nabi'dintl'ogíi, hágołdzilgohíi k'izé'idilteehii, lá'íi dawahá biká' hágot'iiníi bijii biyi' bitis siljigo, hosh ighán̄s̄áágo yati' k'edolzaa n'íi naistseed, áík'ehgo doo binest'á' golee da. 20 Leezh nkt'ééyú nanehezdee n'íi yati' daidits'ago nádaagodin'aa, áík'ehgo nest'án ánádail'ijh, lá' tádin, lá'íi gostadin, lá'íi dała'á gonenadín bitisyú ánádail'ijh.

21 Jesus gánadaayil'nii, Ik'ah kó'íi ch'otijlgo táts'aa bil hayaa nch'í'áah néé? Kástiné yitl'áahyú nch'í'áah néé? Ik'ah kó'íi biká' dahnásikt'áhé biká' dahch'i'aahgo hi at'éé. 22 Dawahá nanli' n'íi ch'í'nah ádolnii; dawahá doo hit'ii da n'íi bigózihgo ádolnii. 23 Hadín bijeyi' golíiníi iyésts'aa 24 Da'dohts'agíi nkt'éégo ídaayesóts'aa. Dáhołaaqo kaa daasohné' lánsh̄i n'íi k'ehgo da'ágáhołaaqo nohwaa nádo'né'; lá'íi nohwíi daadohts'agíi dayúweh bitisyú ínágodáhgo nohwaa nádo'né', bilnii. 25 Dahadín iyésts'aaqo ígoł'aahíi, bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áidá' dahadín doo iyésts'aa dahíi ayáhago iyésts'aa n'íi ndi bits'á' da'ílíi nádodlee.

26 Jesus gáníi, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi díi k'ehgo at'éé: lá' nnee k'edilzií yil ke'go k'edilee; 27 Anágoldohgo t'é'gee ilhoshdá' t'ahbigo nádidáhdá' k'ednláá n'íi hadaazhjeedi' ndaandésaa, hagot'éégo sh̄ihíi doo yígóls̄i da ndi. 28 Ni' dabií inest'á' yindílsé, bit'aa ntsé hadaajah, áígeehíi bilatáhé daagoleeh, áidí' binest'á' nkt'éégo nt'í. 29 Nkt'éégo nest'aaqee dagoshch'i' t'oh bená'itkíshé bee higeesh nkegonigháh, da'nest'aaqee ngonyááhíi bigha.

30 Jesus gánádi'nii, Bik'ehgo'ih̄i'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi hant'é bil kshhah ndleego baa nadaagohiilni'? Nt'éshá' ilch'ígót'aahgo na'goni'íi baa nadaagohiilni'? 31 Ch'il mustard holzéhi biyigéhi k'ehgo at'éé; áík'edilzeegee k'edilzií dawa bitahgee bízhá akts'íséhihi at'éé: 32 Áidá' k'edolzaadá' hadag nołséel, áidí' ch'il dawa bitisgo at'éhi hileeh, bits'adaaz'aahíi ncha hileeh, áík'ehgo dló' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh ádaagole', bichagosh'ohyú. 33 Ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi ágádaat'eehíi ląágo Jesus Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bee bil nagosni' lək'e, bil ídaagozihíi bik'ehgo. 34 Dá'ilch'ígót'aahgo nada'goni'íi zhá bee bich'i' yałti' lək'e: áidá' dasahndi bitsilke'yu yil nadaaháztaayúgo, dawahá bil ch'í'nah áyíílaa. 35 Da'ái bijii o'í'ááyú Jesus bitsilke'yu gádaayih̄nii, Noo', hanaazhi' nohwil nada'do'éeł. 36 Nnee baa náñs̄áá n'íi nádihołséh

daayiln̄iidá', Jesus t'ah tsina'eehí yiyi' dahsdaago bitsilke'yu bił oda'iz'éél. Tsina'eeł ádaats'íséhi aldó' ba'ashhah dahi'eeł lək'e. ³⁷ Nt'éégo yat'éégo deyolgo tsina'eehí tú nádídáhí beh nádilk'oolgo bee ha'dezbih. ³⁸ Áídá' tsina'eeł biyi' iké'dí' tsi'aał biká' Jesus ilhosh: bitsilke'yu ch'ínádaabisidgo gádaabiln̄ii, Ilch'ígó'aahí, goyéégo nohwich'í' godegháhí doo nił hago'at'éé da née? ³⁹ Áík'ehgo ch'ínádzidgo nyolhí yich'í' hadzii, áídí' túsikaaní gáyiln̄ii, Dákohégo, nkegohin'áá le'. Áík'ehgo oyólgo nkenágohełtə' lək'e. ⁴⁰ Áídí' Jesus gádaabiln̄ii, Hant'é lá bighə nádaaldzid? Hant'é bighə doo Bik'ehgo'ihí'nań bada'ohlí da? ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu dážhə tsídaadesyizgo gádaakildí'ni, Nnee láá daat'éhi díi, nyolhí lá'íi tú ndi da'áyiln̄iiyú ádaat'íi.

5

¹ Hanaayú Gadarénes daagoljyú bił nada'diz'eel. ² Jesus tsina'eehí yiyi'dí' háyáago nnee lena'nihí goz'aadı' nnee spirit nchə'íi biyi' golíni baa nyáa, ³ An nnee lena'nihí goz'aayú golínihi; doo hadín línabółt'óh adzaa da, besh hishbizhíi bee ndi: ⁴ Goləən besh hishbizhíi lá'íi kokee bee línadaach'ilt'óhíi bee hbi'dest'əə ndi besh hishbizhíi ilk'ínáyidzijs, lá'íi bikee línadaach'ilt'óhíi nyihidzijs lək'e: doo hadín nzhəəgo ábóle' ágódzaa da. ⁵ Tł'é'gee lá'íi jjiıee dzilyú nnee lena'nihí bitahyú dádilwoshgo zhə naghaa, tsée yee n'idilgeeshgo. ⁶ Áídá' dánzaadí' Jesus yiltsaáda' yich'í' nádilwodgo yiyahzhí' hayaa adzaago, ⁷ Yat'éégo gáníi, Hago ləə áshíle'go ant'íi, Jesus, da'tiséyú át'éhi biYe' nłini? Shiniigodnléh hela', Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nánoshkəəh. ⁸ Jesus spirit nchə'íi ilk'idá' gáyiln̄iid, An biyi'dí' hannáh, spirit nchə'íi nłini. ⁹ Jesus nabidilkidgo, Hant'é honlzée? biln̄ii. Shíi Łani honszee: hiidłəəhíi bighə, nii. ¹⁰ Díi goz'aadı' ch'ídaanohwinyóod hela', niigo náyokəəh. ¹¹ Áııee dzil binahzhí'yú góchi da'ayaəgo nanalsé' lək'e. ¹² Áík'ehgo ch'iidn dawa nádaayokəəh, Góchi biyi' onohwinyóod, ái beh náhiilzéh, daaniigo. ¹³ Áík'ehgo Jesus baa goden'áá. Spirits daanchə'íi nneehíi yiyi'dí' hanalsááda' góchi yiyi' onalsáá; áídí' góchi n'íi (nakidn doo náhółtagyú shi,) hayaa nádnkijgo túsikáni yeh nalsáágo tú yil daadesdzii. ¹⁴ Góchi yináadaadz'íi n'íi nádnkijgo kih goznilyú lá'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. Nnee yil nadaagosni'íi ái ágodzaahíi daineł'íyú oheskai lək'e. ¹⁵ Jesus yaa hikaidá' nnee ch'iidn isná ábilsi n'íi, spirits daanchə'i łani biyi' goljy n'íi, bidiyagé góljigo, biini' ndi goljigo sidaago daayiltsəə lək'e; áík'ehgo ndaaldzid. ¹⁶ Nnee bináál ágodzaahíi hagot'éégo nnee ch'iidn isná ábilsi n'íi biyi'dí' Jesus ch'iidn hainiyoodíi, lá'íi góchi hago ádaaszaahíi yaa nadaagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo, Nohwini'dí' ch'innáh, yilniigo náyokəəh nkegonyaa. ¹⁸ Jesus tsina'eehí yeh nádzaago nnee ch'iidn isná ábilsi n'íi nábokəəhgo, Nił nádósh't'aash, nii lək'e. ¹⁹ Áídá' Jesus, Dah, biln̄ii, gowayú nádndáhgo nit'eké Bik'ehgo'ihí'nań dážhə ná áyílaahíi baa bił nadaagoln̄i, lá'íi hagot'éégo naa ch'oba'íi. ²⁰ Áídí' dahiyaago Decápolis binayú Jesus bá áyílaahíi yaa nagoln̄i' nkegonyaa; áík'ehgo nnee dawa bił díyadaagot'ee lək'e. ²¹ Jesus hanaayú bił naná'dez'eeldá' ákú nnee ləəgo baa nántsáá; an tábaayú sizij lək'e. ²² Áııee Jews ha'ánalséhíi yebik'ehi lá' Jáirus holzéhí nyáa; an Jesus yiltsaáda' yiyahzhí' hayaa adzaago, ²³ Náyokəəhgo gáníi, Shitsi' alts'íséhi k'azhə datsaah: noo', nłt'éé nádleeh doleelgo bik'enln̄ih; áík'ehgo hiıaa doo. ²⁴ Áík'ehgo Jesua yil onát'aazh; higaalgo nnee ləəgo biké' nalseełgo daabiljizh lək'e. ²⁵ Áııee isdzán dił bighánljigo nakits'adah bił łegodzaa, ²⁶ Izee nant'an lán ch'éh ádaabil'jıd, lá'íi bizhaali dawa nayihinił ndi doo nzhəə nádleeh da, áídá' da'tiségo adzaa. ²⁷ Jesus ya'ikonziıgo bine'dí'

ch'ilaagee ninyaago bi'íi yedelñiih lèk'e. ²⁸ Ídił yalti'go gáníi, Bi'íi zhá ndi bedenshñiihyúgo, nkt'éé náshdleeh. ²⁹ Dagoshch'í' dił bighánlíi n'íi ésdjíd; áik'ehgo kah yaa naghaa n'íi nábi'dilziigo yígolsjíd lèk'e. ³⁰ Jesus, bina-wodíi bits'á' hagoshi adzaago yígolsjídgo, dagoshch'í' nnee biké' nántsááhíi yich'í' ledidzaago gáníi, Hadín shi'íi yedelñiih? ³¹ Bitsilke'yu gádaabiñii, Nnee ninaayú daakijizhgo híi; nt'é bigha, Hadín shedelñiih, nñii áidá'? ³² Hadín át'íiníi yígolsjíggo, nnee yitah dez'íi. ³³ Isdzánhíi ábi'dilzaahíi yígolsjídgo néldzidgo dithidgo Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago, adzaahíi da'aniigo yaa yil nagosni' ³⁴ Jesus gáyihñii, Shilah, ni'odla'íi nkt'éégo ánaniidlaa; ilch'í'gont'éégo nadáál, kah baa nanñaa n'íi nándzii. ³⁵ Jesus áígee t'ah yałti'dá' Jews ha'ánátséhíi yebik'ehi bigowadı nnee hikaigo gádaabiñii, Nitsi' dastsaa; nt'é bigha ilch'ígó'aahíi dayúweh nañt'og áida'? ³⁶ Ádaañihíi Jesus yidezts'aago ha'ánázéh yebik'ehi gáyihñii, Doo néıldzid da, Bik'ehgo'ihinañ hondlää. ³⁷ Áidí' Peter, James hik'e bik'isn Johnhíi zhá yil dikáhgo ngon'áá. ³⁸ Ha'ánázéh yebik'ehi bigowayú nyáágo godnch'aadgo la'íi nnee díyat'éégo daachago yiltsaa. ³⁹ Gową yune' ha'ayáágo gádaabiñii, Nt'é bigha daagodinolch'aadgo daachag? Na'ilíhn doo daztsaa da, daazhógo ilhoshgo at'éé. ⁴⁰ Ái bigha nnee dážhó baa daadloh lèk'e. Nnee íla'adzaahíi, Ch'inohkáh, daayihñiidá', na'ilíhnhíi báá, bitaa hik'e yil nakai n'íi bilgo na'ilíhn sitji yune' ha'akai. ⁴¹ Áígee bigan yiltsodgo gáyihñii, Talítha cúmi; ái, Na'ilíhn, nádndáh, (niłdishñii,) golzeego ágolzee. ⁴² Dagoshch'í' nádiidzaago dahiyaa; án nakits'adah bil legodzahi. Áígee dážhó kol díyadaagodzaa lèk'e. ⁴³ Ágodzaahíi hadín baa bil nadaagoñi' hela', daayihñii, Jesus; la'íi gánádaabiłdo'niid, Bá da'dohné'.

6

¹ Jesus áidí' dahiyaa, dabíi gólíyú nádzáá; bitsilke'yu biké' hikaahgo. ² Jews daagodnksiníi bijji, ha'ánátséh goz'aa yune' Jesus ilch'ígó'aah nkegonyaa: nnee láágo daidits'ago bil díyadaagot'eego gádaañii, Hadí' láá yígolsjídihí? Bigoyá'íi hadí' baa hí'né'i, godiyihgo ánágot'íi ndi ánýol'íiłgo? ³ Díñ la'kih ágole'hi nlii, Mary bizhaazhé ya', James, Joses, Juda hik'e Simon daabik'isn ya'? Bilahkiihíi aldó' la' akú bil nahétaa? Ái bigha bik'edaach'ishch'ii lèk'e. ⁴ Jesus gádaabiñii, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi dahot'éhé nnee daabidnksi, áidá' dágoljige, bik'íihíi la'íi dała' naháztaaníi bitahyú zhá doo hadín bidnksi da. ⁵ Ái bigha akú doo ízisgo ánat'íi da ndihíi daañihíi da'kwíiyé zhá yik'e daadilñiihgo nádailzii. ⁶ Doo daabodlää dahíi bigha bil díyagot'ee lèk'e. Áígee ilch'ígó'aahgo gotahyú naghaa.

⁷ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi, Yushdé', daayihñiidá', dánaki nláágo zhá odaayihí'aago spirits ncho'íi daabidits'ago yá ndaagoz'aa; ⁸ Gádaayihñiiigo, Desohkaiyú doo hant'é daahné'go da, gish zhá; izis bena'iltiníi dahgo, bán aldó' dah, nohwibestso bisis biyi' zhaali da'ádihgo: ⁹ Kee biká'na'ast'ónihíi biyi' desol'eez, ni'íicho doo naki da le'. ¹⁰ Gánádaayil'do'niid, Dahagee gowayú ha'ahkáhgo, da'áígee dinohbñ le'gá, lahyú desohkaizhí'. ¹¹ Dahagee nnee daagolíníi doo hádaanohwit'íi dayúgo, nohwiya'ti' doo yídaayést'saa dayúgo, áidí' dahdohkáhgo nohwikee baą leezhíi baa daalhaal, ái bee doo hádaanohwit'íi dahíi bígózi doo. Da'aniigo gánohwíłdishñii, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijji Sódóm hik'e Gomórrah golzeegee daagoljii n'íi bini-idaagodilne'íi bitisgo hagee nohkai n'íígee daagolíníi biniidaagodolñii. ¹² Áik'ehgo nakits'adahíi dahdikaigo nnee yich'í' yádaakti', Nohwincho'íi bits'á'zhí' ádaahne', daañiigo. ¹³ Ch'iidn láágo nnee biyi'dí' hadainiheyood, la'íi daañihíi láágo ik'ah yil yedaadilñiihgo nádailzii. ¹⁴ Nant'an

Hérod holzéhi Jesus ya'ikonzi; (dahot'éhé bizhi' bígoziidgo;) áík'ehgo gáníí, John Baptize ágole' n'íí daztsaádi' naadiidzaa laa, áí bigha ígozisgo ánát'íí. ¹⁵ Áídá' la'íí, Elías at'íí, daanii. La', Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú na'iziidi at'íí, dagohíí doo ánídá' Bik'ehgo'ihina'na' binkaáyú na'iziidi n'íí ga'at'éhi, daanii. ¹⁶ Hérod Jesus ánát'ííhí ya'ikonziidá' gáníí, John, bitsits'in nadik'ii n'íí át'íí: daztsaádi' naadiidzaa laa. ¹⁷ Dabíntsedá' Hérod oda'is'a'go John daayiltsoodgo ha'adaayist'e', Heródias holzéhihí bigha, án Hérod yił nnaa lék'e, bik'isn Philip t'ah yił nannee ndi. ¹⁸ John Hérod gáyilniiid, Nik'isn bi'aa doo bił na'aashgo ná goz'aą da. ¹⁹ Áí bigha Heródias John yik'enniihgo bidizidee hat'íí ndi doo hagot'éégo da lék'e: ²⁰ Hérod John yidnisi, nnee dávik'ehyú át'éehíí, dilzihgo bá habi'delzaahíí nliigo yígótsigo binádéz'íí lék'e; Hérod yidits'ago yaa bił gozhóq, bił nagodinlt'ee ndi. ²¹ Áídá' Heródias bá ilch'í'golzaa, Hérod bił lenágodáhgo nnágodzaagee bá da'odaągo nadaant'aahíí, siláada bá nant'an daanliiníí, la'íí Galileegee nnee itisgo ádaat'eehíí dawa da'iyaa. ²² Heródias bizhaazhé na'ilíhníí ha'ayaadá' ilzhishgo Hérod la'íí yił da'iyaa'íí yił daagoyilshóq, áík'ehgo Hérod na'ilíhníí gáyilnii, Dant'éhéta hánt'iiníí shíhónkeed, áík'ehgo naa nshné'. ²³ Bit'a dahdidilniihgo gánáyild'nií, Dant'éhéta shíhónkeedíí, dawahá bánansht'aahíí ihí'go ndi naa densh'aa. ²⁴ Áídí' na'ilíhníí onádaayú bimaa gáyilnii, Nt'é bíhóshkeed? Áík'ehgo bimaa gábilnii, John Baptize ágole'íí bitsits'in bíhónkeed. ²⁵ Áík'ehgo na'ilíhníí dagoshch'í' ha'ánádaadá' hwéhego Hérod yich'í' nnilwodgo gáníí, John Baptize ágole'íí bitsits'in bena'ikaahíí biká' dahs'aągo dagoshch'í' shaa nkaah. ²⁶ Nant'ánhíí dázhógo doo bił gozhóq da; áídá' bit'a dahdidilniih n'íí bigha, la'íí nnee yił da'iyaa'íí bigha doo hagot'éégo, Dah, yilnii da. ²⁷ Áík'ehgo dagoshch'í' nant'ánhíí siláada John bitsits'in náyí'aahgo oyil'a': áík'ehgo ha'áná'ilka' yune' bitsits'in nadain'áádá', ²⁸ Bena'ikaahíí bee bitsits'ini ha'ádaiskaągo, na'ilíhníí yaa yinkáá; áídí' na'ilíhníí bimaa yaa nainkáá. ²⁹ John bitsilke'yu ya'ikodaanzíidá' bits'íhíí nádaint'íigo tsébi'i'án yune' odaizt'íí lék'e. ³⁰ Odais'a' n'íí Jesus yaa nákaigo hago ánádaát'íidíí, la'íí nt'é ilch'ídaagos'aąhíí dawa baa bił nanádaagosni'. ³¹ Áídí' Jesus gádaabilnii, Noo', danéé zhá da'igol'íyú ch'a'ohkáh, hanádaahidzoolyú; nnee láągo baa nihikáhíí bigha doo da'iyaa da le'ágot'ee lék'e. ³² Áík'ehgo doo hadín naghaa dayú dabíí zhá bił oda'iz'eel. ³³ Áídá' nnee bił oda'iz'eelgo daabiltsaą lék'e, áík'ehgo láągo Jesus yídaagos'íidgo il'anigo kih goznildí' dán'go akú dantsé ník'íí, áídí' baa nántsáá. ³⁴ Jesus akú bił nda'iz'eelgo nnee láągo íla'adzaahíí yo'íigo yaa daach'oba', dibel'íí nanyoodíí da'adíhgo nakai lehíí k'ehgo ádaat'eehíí bigha; áík'ehgo láągo yił ch'ídaago'áh nkegonyaa. ³⁵ O'i'áázhí' godeyaayú bitsilke'yu baa hikaigo gádaabilnii, Kú da'igol'íyú doo hadín gól'íí da, k'ad o'i'aahzhí' goldoh: ³⁶ Nneehíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, bán nadaayihíihyú; bi'idán da'adíhíí bigha. ³⁷ Áídá' Jesus gádaabilnii, Nohwíigo bá da'dohné'. Bitsilke'yu gánádaabildo'niid, Bán naki gonenadín zhaali, penny holzéhi, dávik'ehgo nadaahiilniihyú nkáh née, bá da'n'né'go? ³⁸ Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? nii, Jesus, Ti'i, akú hadaadeh'íí. Yídaagos'íidá' gádaanii, Ashdla'i laa, lógíí naki bilgo. ³⁹ Jesus gádaabilnii, Nnee dawa ni'yú t'oh dot'izhi biká'yú il'anigo dinohbih daabildohnii. ⁴⁰ Áík'ehgo da'la'á gonenadíngo la'íí ashdladingo dinezbih. ⁴¹ Áídí' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidnné'go hadag déz'íigo ya'ihénziigo oskaádi' il'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; la'íí lóg nakihíí nnee dawa yitada'iznii. ⁴² Áígee nnee dawa da'iyaaągo náda'isdíid lék'e. ⁴³ Ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaihezlaa, bán

hik'e lóg bilgo. ⁴⁴ Nnee ashldladn doo náhóltagyú áhołánishj bání daiyáá. ⁴⁵ Áídí' Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Tsina'eehí beh hohkáhgo shádihyú nohwil ido'eeł hanaayú, Bethsáidayú, shíhí nnee nádohkáh bildishniidá'. ⁴⁶ Nádohkáh yihniidá' dasahndi wá'yú óyáá, okaahyú. ⁴⁷ O'i'áá ni' tsina'eehí tú ihni'yú hi'ol, áídá' Jesus dasahndi ni'yú naghaa lék'e. ⁴⁸ Bil da'o'olgee bidázhj' nyolgo bich'j' nagont'ogo Jesus yiltsaa; áík'ehgo doo hwahá ha'i'aah dayú bich'j' higaal, tú yiká' higaalgo; ba'ashhah ch'egháhgo. ⁴⁹ Nt'éégo tú yiká' higaalgo bitsilke'yu daabiltsaadá', ch'iidn at'j' daanzigo nádaadidilghaazh: ⁵⁰ Dawa daabiltsaaqo tsídaadolyiz. Áídá' dagoshch'j' Jesus bich'j' hadziigo, Nohwil daagozhó le': shíí ást'j'; doo nédaaldzid da, daabilni lék'e. ⁵¹ Áídí' tsina'eehí itah yiyi' oyáágo nyolii isht'idedzaa: áí bigha dázho bil díyadaagot'eego tsídaadolyiz. ⁵² Bání godiyihgo lággo alzaa n'ii doo bil ídaagozi da; áídá' bijí ntl'iz daasilj. ⁵³ Hanaayú bil nada'dez'eeldá' ni' Gennésaret golzeeyú nda'iz'eelgo tsina'eehí dah daayihiztl'ó. ⁵⁴ Áígee tsina'eehí biyi'dí' hakaidá' dagoshch'j' nnee Jesus yídaagoksjid. ⁵⁵ Áík'ehgo daagotahyú dahot'éhé anákeelgo daannihí ch'id yiká' nashjeed, hayú Jesus naghaa ch'iniyú anádaayoltéh. ⁵⁶ Dahayú naghayú kih nagoshjaayú, la'í kih nagoznilyú, la'í gotahyú, daannihí intínk'ehyú ndaayihiniil, Jesus náyokaahgo, Ni'í bidá'yú zhá ndi bedaadenliih, daabilniigo: áík'ehgo bedaadesniihí dawa nádaabi'dilzii.

7

¹ Pharisees daanlíni hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi la' bilgo Jerúsalemdí' hikaihí Jesus yaa íla'adzaa. ² Jesus bitsilke'yu la' bigan dáchjzhágo da'iyaaqo daa yiltsaa, áí dá doo daagodnsgo táda'digisé da'iyaaqo ágolzee; áí daayiltsaadá' yída'iltah lék'e. ³ Phárisees hik'e Jews daanlíni dawa daagodnsgo tánáda'digisyúgo zhá náda'idijh, ilk'idá' nnee yánazj n'ii yendaago'aahí k'ehgo. ⁴ Na'hiniih nagoz'aadí' nnáhikáhgee daagodnsgo táda'digisigo zhá da'iyaa. İlk'idá' nnee n'ii yedaagos'aaní lággo aldo' yee anádaat'jil, idee, isaa, be'ibízhé besh litsogi alzaahí daagodnsgo tádaasgisgo, biká'idané aldo'. ⁵ Phárisees hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus nayídaadilkidgo, Hant'é bigha nitsilke'yu ilk'idá' nnee yánazj n'ii yendaagos'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee dago dá doo daagodnsgo táda'digiségo da'iyaa? daanii. ⁶ Jesus gádaabilni, Nohwí nnee nzhóni ádaadol'ini, Esáias da'aniigo dabíntsedá' nohwaa nagolni' lék'e, díí k'ehgo nohwaa k'eshchijgo, Díí nnee dá yati' zhá bee daashidnsg, áídá' bijí bee doo daashidnsg da. ⁷ Da'iljzhj' daashokaah, nnee yegos'aaní zhá yee ilch'ídaago'aah. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ yengon'aaní k'ihzhj' ádaasolaadá' ilk'idá' nnee n'ii yendaagos'aaní zhá bikisk'eh ádaanoht'ee, isaa, ideeta daagodinogsgo tádaahgisgo; la'í da'áík'ehgo lágayú anádaaht'jil. ⁹ Áídí' gánádaabildi'ni, İlk'idá' nnee n'ii nohwá yendaagos'aaní zhá nldzilgo daahonohtá'hí bigha Bik'ehgo'ihinañ yengon'aaní daazhógo k'ihzhj' ádaanołj. ¹⁰ Moses gánniid, Nitaa hik'e nimaa dinłj, la'í, Hadín bitaa dagohí báá yati' yee yokáalí zideego bá goz'aq: ¹¹ Áídá' nohwihí gádaadohni, Hadín bitaa dagohí báá, Nt'éhéta bee nich'oshni doleeł n'ii Corban at'éé, yihniihí, áí golzeego Bik'ehgo'ihinañ baanshné' golzeego ágolzee; áík'ehgo án doo zideego bá goz'aq da, daadohni. ¹² Adohniigo bitaa dagohí báá doo dayúweh bich'onni da ndi nzhog, daadohni; ¹³ Áík'ehgo ilk'idá' nnee n'ii yendaagos'aaní nohwichagháshé bil ch'ídaagonoh'aahí bikisk'eh ádaanoht'eego Bik'ehgo'ihinañ biyati'í doo nt'égo ádaanołj da: la'í da'áík'ehgo lágayú anádaaht'jil.

14 Áídí' n̄nee dawa, Yushdé', daayil̄n̄niidá' gádaayil̄n̄ii, Daanohwigha shídaayelts'áágo bídaagono'aaah: 15 Nt'é koká'dí' koyi' yuñe' be'ogohigháhíí doo nchọ'go kodilteeh da: áídá' nt'é koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. 16 Hadín bijeyi' golííníí íyést'saą le'. 17 N̄nee íla'at'éé n'íí bits'á' Jesus kih yuñe' ha'ayaadá' bitsilke'yu ilch'ígó'aahgo nagolni' n'íí yaa nabídaadilkid. 18 Áík'ehgo gádaabil̄n̄ii, Ya' nohwíí áldó' t'ah doo nohwil̄ ídaagozi da n̄ee? Nt'éhéta koká'dí' koyi' yuñe' be'ogohigháhíí doo nchọ'go kodilteeh dahíí, ya' doo hwahá bídaagono'siñh da n̄ee? 19 Áí kojíí doo biyi' yuñe' ogohigháh da go'íí, áídá' kobid yuyaa be'ogohigháh, áídí' nláhyú bech'ígohigháh; Jesus anííhíí bee idán dawa nt'éé, n̄ii. 20 Gánádaabil̄do'n̄iid, Koyi'dí' behagohigháhíí zhá nchọ'go kodilteehi at'éé. 21 Koyi'dí', kojíí biyi'dí' díínko behagohigháh: nchọ'go nats'ikeesíí, nant'í' na'idaahíí, iké' na'idaahíí, na'iltseedíí, 22 Ich'in'íñhíí, dawahá dayúwehégo ídách'it'íiníí, nchọ'go ách'it'ééhíí, nach'ich'aahíí, nchọ'íí doo bich'í' t'aązhi' ách'it'éé dahíí, bíyééhíí hách'it'íñhíí bighá hach'ishkeehíí, nchọ'go yách'ilti'íí, ída'ch'odlíhíí, koni' ádiníí áldó': 23 Díí nchọ'íí dawa koyi'dí' behagohigháh, áí nchọ'go daakodihinií at'éé.

24 Áídí' Jesus dahiyaago Tyre hik'e Sidon golzeehíí binaayú óyáá, áígee kih yuñe' ha'ayáá, akú nashaahíí doo hadín yígoksiñh da, nzigo: áídá' doo hagot'éégo nádaabido'íñhgo da. 25 Áídá' isdzán bizhaazhé na'ilíhíí spirit nchọ'i biyi' golíni Jesus ya'ikonzi, áík'ehgo baa nyaágo biyahzhi' hayaa adzaa: 26 Isdzánhíí Greek k'ehgo yałti'íhi, Syropheniciadí' gólíni; án nábokaąh, Ch'iidn shizhaazhé biyi' golíni biyi'dí' hanyóód, bil̄niigo. 27 Jesus gábil̄n̄ii, Chagháshé ntsé bá daach'idiné'go nt'éé: bán chagháshé bits'á' nách'idiné'go gósé bich'í' och'ilkaadgo doo bik'eh da. 28 Isdzán gánábil̄d'i'n̄ii, Da'anii, shi-Nant'a': da'ágát'éé ndi gósé biká'idáné bich'í' nakaihíí bán bizhool chagháshé bits'á' nanihidéhíí daayiyaa. 29 Jesus gábil̄n̄ii, An̄niihíí bighá nádndáh; ch'iidn nizhaazhé biyi'dí' háyáá. 30 Isdzánhíí bigowayú nadzaago, akú bizhaazhé biká'dahstíné yiká' dahstij̄ ląą, ch'iidn da'ádij̄hgo.

31 Áídí' Jesus dahnadidzaago Tyre hik'e Sidon golzeedí' túsikaaníí Gálílee golzeezhi' nadzáá, Decápolis golzeeyú ch'ínyáágo. 32 Áígee n̄nee bijeyi' ágodini, doo nt'éégo yałti'i, Jesus baa bil̄ ch'ikai l̄ek'e; Biká'nln̄ih, daabilch'iniigo nádaabich'okąąh. 33 N̄nee íla'at'ééhíí bits'á' dasahndi yil̄ o'áázhdá' bijeyi' odol̄niih, áídí' hadnzhéédgo n̄neehíí bizaad yedel̄niih; 34 Hadag déz'ij̄go dey-oldá', Éphphtha, bil̄n̄ii, áí, Ch'ínádendláad, golzeego ágolzee. 35 Dagoshch'í' bijeyi' ch'ínádendláad, la'íí bizaad n'íí nt'éé násdl̄ij̄go, nt'éégo yałti'. 36 Hadín bil̄ nadaagołni' hela', bil̄n̄ii, Jesus: ádaabil̄n̄iid ndi da'tiségo yaa nanádaagol̄ni'; 37 Dážhó bil̄ díyadaagot'ee l̄ek'e, gádaaniigo, Dawahá dážhó nt'éégo ladaile': kojeyi' ágodij̄h n'íí ich'idits'ago anáidle', la'íí doo yách'ilti' da n'íí ndi yách'ilti'go anáidle'.

8

1 Áí benagowaadá' n̄nee ląągo íla'adzaa, doo nt'é daiyaa dago Jesus bisilke'yu, Yushdé', yil̄n̄iidgo gádaayil̄n̄ii, 2 N̄nee íla'at'ééhíí baa daach'oshba', dá bil̄ nashkaigo taagiskaą, k'adíí doo nt'é daiyaa da. 3 Bigowayú dáshiná' onádaasil'a'yúgo, nákaahyú dánko shiná' yik'ee odaatkish: la'íí n̄zaadí' neheshkaihíí bighá. 4 Bitsilke'yu gádaabil̄n̄ii, Da'igolj̄íígee hadí' bán nádaach'idiné', díí n̄nee bá daan'né'go? 5 Jesus gádaabil̄n̄ii, Bán dijolé da'kwíí nadaahné'? Gosts'idi, daan̄ii. 6 Áígee n̄neehíí, Ni'yú dinohbij̄h, daayil̄n̄ii: áídí' bán gosts'idi

náidnné'go ya'ihénzigo oskaadí' ilk'ídaizné'go bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo; áik'ehgo yitada'iznii. ⁷ Lóg alts'íséhíí da'ayáhágo áldó' nadaané': áí ya'ihénzigo oskaadgo, Díí áldó' nnee bitadaahñiih, ñii, Jesus. ⁸ Áik'ehgo da'iyaaago náda'isdíid: áídí' ch'ékaadíí táts'aa gots'idi bik'ehgo nádaihezlaa. ⁹ Nnee díidn doo náhóltagyú áholánishí da'iyaa: áídí' onádaihes'a' lèk'e.

¹⁰ Dagoshch'í' bitsilke'yu bílgo tsina'eekíí beh hikai, áídí' Dalmanútha golzeeyú bíl nda'iz'eel. ¹¹ Phárisees baa hikaigo yíl lahada'dit'áh nkegonyaa, bídaantááh daanzigo gádaabilñii, Yaaká'dí' godiyihgo be'ígózini nohwíl ch'í'nah áñle'. ¹² Jesus biyi'siziiníí doo bíl gozhóó dago gáníí, Nt'é bighá díí daakinolt'ííhí be'ígózini yiká daadéz'íí? Da'anñii gádaanohwíldishñii, be'ígózini doo bíl ch'í'nah ádaalnéhi at'éé da. ¹³ Áídí' tsina'eekíí yeh nanadzaago hanaayú yits'á' bíl naná'diz'eel.

¹⁴ Bitsilke'yu bán yínádaasñah ni', dała'á zhá tsina'eekíí biyi' si'aa lèk'e. ¹⁵ Jesus bíl ch'ígó'aahgo gádaabilñii, Bán benilzoolé Phárisees daanlíni bíyééhíí, la'íí Hérod áldó' bíyééhíí baa daagonohsaa. ¹⁶ Bitsilke'yu ílch'í' yádaakti'go gádaañii, Bán doo daasii'né' dahíí bighá aníí. ¹⁷ Jesus ádaañiihíí yígótsigo gábilñii, Hant'é bighá bán doo daasoné' dahi baa ílch'í' yádaakti'? Ya' doo hwahá bídaagono'aah da, doo nohwíl ídaagozi da nee? Ya' nohwíjii t'ah daant'iz? ¹⁸ Nohwiñáá daagoljídá' doo bee daadeh'íí da née? Nohwijeyi' daagoljídá' doo bee ídaayesóts'aa da née? Ya' doo bínádaañiih da née? ¹⁹ Bán dijolé ashdlá'i ilk'ídaasiiné'go nnee ashdladn doo náhóltago bá da'dená' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gots'idi, daañii. ²⁰ Bán dijolé gots'idi ilk'ídaasiiné'go nnee díidn doo náhóltago bá da'dené' n'dá', ch'ékaadíí da'kwíí táts'aa bik'ehgo ndaahesolaa lán? Gots'idi, daañii. ²¹ Áik'ehgo Jesus gánádo'ñiid, Nt'é bighá doo nohwíl ídaagozi da?

²² Áídí' Jesus Bethsáidayú nýáá; áígee nnee biñáá ágodini baa bíl ch'ikaigo, Bik'enlníh, daabilñiiigo nádaabokaah. ²³ Áik'ehgo nnee biñáá ágodinihíí bigan yiltsoodgo kñh goznííí bits'á'yú oyilóóz; ákú biñáá yik'ídihihheedá' yiká' ndelñiihgo gáyilñii, Nt'éhéta hí'íí née? ²⁴ Déz'íígo gáníí, Nnee hikahgo daash'íí ndi t'íis hikahi ga'at'éé. ²⁵ Jesus nneehíí biñáá yiká'nnádelñiihdá', Díín'íí, bíñii; áníita biñáá nágosdlíigo nnee dawa nlt'éégo yo'íí lèk'e. ²⁶ Áídí' Jesus gowayú onábíl'a' gábilñiiigo, Kñh goznilyú dáko nádódáh hela', hadín bíl nagolní' hela'.

²⁷ Áídí' Jesus bitsilke'yu bílgo Caesaréa Philíppi golzéhi biñayú kñh nagoznilyú okai: hikaahyú bitsilke'yu nayídaadilkidgo gáyilñii, Nnee hadín át'íí daashilñii? ²⁸ Gádaabilñii, La', John, Baptize ágole' n'íí át'íí, daañii; la'ihíí, Elías at'íí, la'ihíí, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi n'íí la' at'íí, daañii. ²⁹ Jesus gádaabilñii, Nohwíí nohwich'í'yúgohíí, hadín át'íí daashíldohñii? Ni Christ ánt'íí, yilñii, Peter. ³⁰ Jesus gádaabilñii, Hadín shaa bíl nadaagoñi' hela'. ³¹ Áídí' bíl ch'ídaago'aah nkenágodidzaa gáníígo, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'ídn shiniigodilnéh da, Jews yánazíni, okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'íí dago shidizideedá' taagi jññ hileehgo naadishdáh. ³² Áí doo nain'í' dago aníí. Áídá' Peter bich'í' yałti' nkegonyaago, Doo anñii da, bíñiiigo. ³³ Áídá' Jesus t'aazhí' adzaago bitsilke'yu la'ihíí yich'í' déz'íígo Peter nldzilgo bich'í' hadziigo, Satan, yúwehyú shiké'zhí' áñne': Bik'ehgo'ihí'nañ binatsekeesíí k'ehgo doo natsínkees da laa, nnee binatsekeesíí zhá bee natsínkees, bíñii.

³⁴ Áígee nneehíí bitsilke'yu bílgo yiká anñiidgo gádaayilñii, Dahadín shiké' dahdigháh hát'ííyúgo, ídaayo'nahdá' bitsí'ílna'áhi dahyidotííhgo shiké' dahdowáh. ³⁵ Dahadín bi'ihí'na' yaa bíl goyééhíí áí bits'á' da'ilíí hileeh: áídá'

dahadín ídaayis'nahgo shíí shigha lá'íi yati' baa gozhónihíí bigha bi'ihina' da'ilíí silíí'íí, án ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hinaa doleel. ³⁶ Ni'godzán dágoz'aa nt'éégo ch'ist'íídá', koyi'sizini da'ilíí silííyúgo, áí hant'é bits'á'dí ch'it'íih? ³⁷ Dagohíí koyi'sizini hant'é bidená nch'iné? ³⁸ Díí nch'ogo nant'í' nakaigo daalinolt'íihíí bitahgee dahadín shik'e ídaayándzihíí, lá'íí shiyati' yik'e ídaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, ałdó' án bik'e ídaayánsdzí doo, nánshdáhgee, shiTaa bits'á'idindláádíí bee shits'á'idindláádgo, binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bíł nánshkáhgo.

9

¹ Jesus gádaabihíí, Da'aníí gánohwíldishníí, kúgee nadaaziiníí lá' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nań binawod golíigo nant'aa nkegonyaago daayiltséh.

² Áídí' gostán iskaagee Peter, James hik'e John, Jesus dasahndi yíl okai lék'e, dzil n'ááyú; áígee binadzahgee Jesus lahgo ánołih silíí. ³ Bidiyáge bik'ina'didlaad silíí, zas k'ehgo ligoigo, nnee ni'godzán biká'gee doo hadín ágát'éégo ligoigo áyóle' at'éé da. ⁴ Áígee Moses hik'e Elías bíł daanligo silíí: Jesus yíl yadaakti'go. ⁵ Peter Jesus gáyihíí, NohweBik'ehń, kú nkaihíí nohwá nzhog; t'ohdahskán táago ádaagohiidle'; lá' ni ná, lá'ihíí Moses bá, lá'ihíí Elías bá. ⁶ Nt'éshq' dishníí nzilék'e; ndaaldzidhíí bigha. ⁷ Áígee yaak'os biká' dahiyaa: nt'éégo yaak'os biyi'dí' yati' daidezts'aa gáníigo, Díínko shiYe' shil nzhóni; hodaayelts'áá. ⁸ Dagoshch'í' bitsilke'yú lédaadnghalgo, nnee doo lá' dadá' Jesus zhá itah sizíigo daayo'íí. ⁹ Dzildí' nkenádikaigo, Jesus gádaabihíí, Daaholtsaa n'íí hadín bíł nadaagołni' hela', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dasitsaađí' naadis-dzaago zhá. ¹⁰ Áík'ehgo áníí n'íí doo hadín yíl nadaagolni' da lék'e, áídá' gádaakildi'nii, Nt'éshq' áihíí, dasitsaađí' naadishdáh, nihií?

¹¹ Bitsilke'yú nabídaadiłkidgo gádaabihíí, Hant'é bigha Elías dantsé hígháh, daaníí, begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi? ¹² Jesus gádaabihíí, Elías da'aníí dantsé hígháhgo dawahá ilch'í'nádaidle'; áídí' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, díí k'ehgo shaa k'e'eschchíí lék'e, doo ałch'ídn shiniigodilne' da, lá'íí doo shil da'ch'ołtag da doleel. ¹³ Áídí' gánohwíldishníí, Elías ilk'idá' nyááda' baa k'e'eshchiiníí k'ehgo nnee dabíí hádaat'íiyú ánadaayol'íil lék'e. ¹⁴ Áídí' bitsilke'yú lá'ihíí yaa nákaídá' nnee láágo binaayú nadaazíigo begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi yíl ládaadit'áhgo Jesus yiltsaa. ¹⁵ Nnee dawa Jesus daayiltsaađo bíł díyadaagot'ee, áídí' dagoshch'í' baa bíł daagozhógo bich'í' nádnkíí. ¹⁶ Áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi gádaayihíí, Nt'é baa bíł ladaadoht'áh lán? ¹⁷ Áík'ehgo nnee íla'at'ééhíí lá' gáníí, ilch'ígó'aahíí, shiye' naa bíł ní'ááz, spirit nch'og'í biyi' golíigo doo yakti' da. ¹⁸ Dahagee nabihílaagee nádinigis; áídí' bizédí' tánwosh hahigháh hileeh, biwoo'íí kidiłk'ash, lá'íí doo nłdzil da hileeh: nitsilke'yú hadainihiyoodgo nádaahoshkaah: ndi doo hagog'éégo da ni'. ¹⁹ Jesus gábihíí, Nohwi'odłá' édaadihgo daakintoł'íihíí, dahosahzhí' nohwil nahashtaa? Dahosahzhí' laa nohwidag ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bíł nn'áash. ²⁰ Áík'ehgo ishkiinhíí baa bíł hikai: nt'éégo spirit nch'og'ihíí Jesus yiltsaađá' dagoshch'í' ishkiinhíí nádinigisgo ni'yúnágo'; áígee anáyis lék'e, bizédí' tánwosh hahigháhdá'. ²¹ Jesus ishkiin bitaahíí nayidilkid gáníigo, Dadá' át'íí godeyáhi? Alts'í éedá' át'íni, nii. ²² Lahgee spirit nch'og'ihíikog biyi' onábilt'ee, tú ałdó' biyi' onábilt'ee, bizilheego ch'éh ábil'íigo; bínil'ááyúgo nohwaa ch'onbaahgo nohwich'onni. ²³ Jesus gábihíí, Ondlaayúgo, dahadín odlaaníí dawahá bá laalne'hi at'éé. ²⁴ Dagoshch'í' ishkiinhíí bitaa hichago nádidilghaazhgo gáníí, Shíí oshdlaa; doo oshdlaa dagee oshdlaađo áshínłsi. ²⁵ Jesus nnee láágo bich'í'

dahikeego yiltsaadá' spirit nchọ'i nldzilgo yich'i' hadziigo gáníí, Spirit nchọ'i nílni, doo yáńtí'i da, doo idints'agi da, biyi'dí' halyeedá' t'aazhí' onándáh hela', níkdishńii. ²⁶ Áídí' spirit nchọ'íí nádídilghaazhdá' nádinigisgo ábíílaago biyi'dí' háyáá; áídí' ishkiinhíí daztsáni k'a'ánolìh silìj; áík'ehgo nńee ląágo, Daztsaa ląa, daanii lẹk'e. ²⁷ Áídá' Jesus ishkiinhíí bigan yiltsoodí' náidnłqozgo hizí'. ²⁸ Áídí' Jesus kịh yuńe' ha'ayáádá' bitsilke'yu dasahndi nabídaadiłkidgo, Nohwihíí nt'é bigha doo hadaandzood da lán? daabiłńii. ²⁹ Jesus gádaabiłńii, Spirit nchọ'i ga'at'éhíhíí dáshíná' da'ch'okaaąhgo zhá habidi'nedzoodhi at'éé.

³⁰ Áídí' dahnánáskaidá' Gálilee golzeeyú ch'ékai; áídá' Jesus akú naghaa ndi nńee doo ła' bígólşí hat'íí da. ³¹ Bitsilke'yu bił ch'ídaago'aah gáníigo, Shíí, nńee k'ehgo Niyááhíí, nńee bílák'e shí'dolteełgo daashizilhee; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh. ³² Hant'é ńiigo aníhíí doo bił idaagozı da, áídá' nabídaadiłkidzhi' nédaaldzid.

³³ Jesus Capérnaum golzeeyú ńyáá: áígee kịh yuńe' ha'ayáádá' bitsilke'yu nayídaadiłkid gáníigo, Hohkaahyú nt'é baa lił nadaagołńi? ³⁴ Áídá' doo hant'é daanii da: Nohwitahyú hadín itisgo at'éhi? daaıłdı'ńii ni', hikaahyú. ³⁵ Áígee Jesus nezdaago nakits'adahíí yiká áńniídá' gádaayiłńii, Dahadín shíí dantsé le' nziyúgo, án iké'zhí' hileeh doo, án dawa yá áil'íi doo. ³⁶ Chągháshé ła' íńi'gee nyinłqoz: áídí' dahyinkıjgo bitsilke'yu gádaabiłńii, ³⁷ Dahadín shizhi'íí binkááyú chągháshé díí ga'at'ééhíí náidnłtjıyúgo, shíí náshidnłtini at'éé; ła'íí dahadín náshidnłtiiníí doo shíí zhá náshidnłtjı da ndi shides'a'íí ałdó' náidnłtini at'éé.

³⁸ John gábiłńii, ShiNant'a', nńee ła' doo bił daandlıj dahíí nizhi'íí binkááyú nńee biyi'dí' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ij; áík'ehgo, Doo ágánt'ij da, daabiłn'ńiid, doo bił daandlıj dahíí bigha. ³⁹ Áídá' Jesus gábiłńii, Doo ágádaabiłdohńii da: dahadín shizhi'íí binkááyú godiyihgo ána'ol'ıjlıí, doo dénchọ'ęgo áshıłdoni' at'éé da. ⁴⁰ Hadín doo nchọ'go nohwich'i' na'iziid dahíí, án bił daagohiit'ij. ⁴¹ Hadín shizhi'íí bigha, Christ bíyée daanohłjıhíí bigha, idee bee tú nohwá nayiziidíí, da'anıigo gánohwıłdishńii, Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' nayihıńiılıí da'anıigo bíyée doleeł. ⁴² Dahadín díí doo ízigo ádaat'ee da ndi daashodlaanıí dała'á nchọ'go at'ıjgo áile'íí, án tsée be'ik'áhi nchaahi bik'osyú bidest'łqogo túnteel beh hilt'e'go bá nzhqo doleeł ni'. ⁴³ Nigan nchọ'go ánat'ijıł ánıłsıyúgo nadnłgeesh; nigan dała'á ádıh ndi dahazhı' ihı'naahıí biyi' onńáhgo doo hago at'éé da, áídá' nigan nakigo ch'iidn bikq' diltı'i, kq' dahazhı' diltı'íí biyi' yuyaa onńáhyúgo doo ná nzhqo da: ⁴⁴ Ákú ch'osh doo nanńe' da, ła'íí kq' doo nłtsées da. ⁴⁵ Nikee nchọ'go ánat'ijıł ánıłsıyúgo nadnłgeesh; nikee dała'á ádıh ndi dahazhı' ihı'naahıí biyi' onńáhgo doo hago at'éé da, áídá' nikee nakigo ch'iidn bikq' diltı'i, kq' dahazhı' diltı'íí biyi' yuyaa oni'dolt'e'yúgo doo ná nzhqo da: ⁴⁶ Ákú ch'osh doo nanńe' da, ła'íí kq' doo nłtsées da. ⁴⁷ Nińáá nchọ'go ánat'ijıł ánıłsıyúgo ha'aah; nińáá dała'á ádıh ndi Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee goz'ąa yuńe' ha'áńńáhgo doo hago at'éé da, áídá' nińáá nakigo ch'iidn bikq' dahazhı' diltı'i biyi' yuyaa oni'dilt'e'yúgo doo ná nzhqo da: ⁴⁸ Ákú ch'osh doo nanńe' da, ła'íí kq' doo nłtsées da. ⁴⁹ Daakówa kq' bee hadaakodılńe' doleeł, ishıj k'ehgo, be'okaaąhıí natseedgo Bik'ehgo'ihı'nań baa hi'ńiılıí ishıj bee daadılł'qsh doleeł. ⁵⁰ Ishıj nłt'éé ndi doo nk'óqzh da silijyúgo, nt'é bee nk'óqzhgo ánálńe'? Nohwiyi' ishıj daagolıj le', áídí' ilch'ı' daanohjqq le'.

10

¹ Áídí' Jesus dahnádidzaago ni' Judéa golzéhi goz'ąayú túńlíńińi Jórdan holzéhi

hanaayú nyáá: ákú nnee baa nanánítsáá; áígee ílch'ígó'aah n'íi k'ehgo yich'í' yalti'go nkenágodidzaa.

² Phárisees daanlíni baa hikaigo nabídaantaahgo gádaabilnii, Ya' nnee bi'aa ílk'ínát'aashgo goz'aqá née? ³ Gábilnii, Moses nt'é nohwilniigo nohwá ngon'áqá lán? ⁴ Áídí' gádaanii, Naltsoos bee ílk'ínch'ít'aashíi layile'go isdzánhíi yil ílk'ínát'aashgo Moses bá ndaagoz'aqá ni'. ⁵ Jesus gádaabilnii, Nohwijíi daant'ízií bighá díi begoz'aaníi Moses bee nohwich'í' k'e'eshchíi lék'e. ⁶ Dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'naán nnee áyíílaadí' godezt'í'go nnee lá'íi isdzán áyíílaa. ⁷ Díi bighá nnee bitaa hik'e báq yits'á'gháhgo bi'aa yil nlii doleek; ⁸ Ái naki n'íi da'á nádooleek; áik'ehgo doo naki dilt'ee dadá' bits'í da'á silíi. ⁹ Áik'ehgo dahadíni Bik'ehgo'ihí'naán layinlááhíi, dahadínta ílk'íyóléh hela'. ¹⁰ Áídí' kíh yune' bitsilke'yu da'ái baa nabínádaadikid. ¹¹ Jesus gáyilnii, Hadín bi'aa yil ílk'ínát'aazhdá' lá'i yil naná'nááyúgo nant'í' nagháhi at'éé. ¹² Dagohíi isdzánhíi biká' yil ílk'ínát'aazhdá' lá'i yil naná'nááyúgo, isdzánhíi ch'a'onáá hileeh.

¹³ Jesus chagháshé alts'iséhi baa bil nch'ihezkaí lék'e, yiká' ndaadilniih daabich'o'níigo; áidá' bitsilke'yu, Doo ágádaaht'íi da, daakolnii. ¹⁴ Áidá' Jesus daabitsaago doo bil bik'eh da lék'e, áik'ehgo bitsilke'yu gádaayilnii, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aqzhí' daahínóhtá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanlii. ¹⁵ Da'aniiigo gádaanohwildishnii, Dahadíni chagháshé alts'iséhíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁶ Áik'ehgo dahnáidiktééhgo yiká' ndaadelniigo yá da'oskaqad.

¹⁷ Áídí' lahýúgo Jesus dahnasdaadá' nnee bich'í' nádilwodgo biyahzhí' hilzhiizhdá' nabíidikid, Ílch'ígó'aahíi nt'éhi nílinihi, hago laqá áshne'go ihí'naa doo ngonel'aqá dahíi bee hinshnaa doleek? niigo. ¹⁸ Jesus gábilnii, Nt'é bighá nt'éhi shilnii? Doo hadín nt'éé da go'íi, da'á zhá, Bik'ehgo'ihí'naán zhá. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'naán ngon'áqá lek'ehíi bígonksí go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo na'ch'iktsee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'íkchoo da, Doo nach'ich'aa da, Kotaa hik'e komaa ch'idnksí. ²⁰ Nneehíi gábilnii, Ílch'ígó'aahíi, ánists'isédí' godezt'í'go díi dawa bee ánsht'ee. ²¹ Jesus bil nzhoggo bine'íiigo gábilnii, Da'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawahá níyéehíi naa nahonihgo zhaalihíi tédaat'iyehíi bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ílini níyéé doleek: áidí' yushdé' tsí'ílna'áhi dahntíiigo shiké' dahsinnáh. ²² Jesus ánídá' nneehíi ádaatsídézkeezgo doo bil gozhóq dago onádzaa; dázhó háldzilíi bighá.

²³ Áídí' Jesus bitsilke'yu yitah déz'íidá' gádaabilnii, Nnee hádaakdzilíi Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁴ Bitsilke'yu Jesus áníhíi bighá bil díyadaagot'ee lék'e. Áidá' Jesus gánádaabikdo'niid, Shichagháshé, nnee hádaakdzilíi zhá ya'okíhíi Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Líi bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeedá' nnee háldzilíi Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Bitsilke'yu díi daidezts'aqadá' dázhó bil díyadaagodzaago gádaakídi'nii, Áidá' hadín zhá hasdábi'dilteeh? ²⁷ Jesus daabine'íiigo gáníi, Nneehíi ái doo layole' at'éé da, Bik'ehgo'ihí'naán zhá go'íi: Bik'ehgo'ihí'naán zhá dawa layile'hi at'éé.

²⁸ Peter gábilnii nkegonyaa, Nohwíyéé dawa bits'á' dahidiikaidá' níké' dahsiikai ni'. ²⁹ Jesus gádaabilnii, Da'anii gádaanohwildishnii, dahadíni bigowa, bik'isyú, bilahkíiyú, bitaa, báq, bichagháshé, bi'aa, dagohíi bini' shíi shighá lá'íi yati' baa gozhónihíi bighá yits'á' dahnyaayúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi'

gową, bik'isyú, bilahkíyú, báá, bichagháshé, ła'íi bini' dała'á gonenadín k'a'ánaholaągo, biniigodilnehíi bíhii'né'go, baa det'aahi at'éé, ła'íi łahgo nágodesdzaago ihi'naa doo ngonel'aą dahíi yee hińaa doleeł. ³¹ Áídá' łaągo dantsé daanlii n'íi iké'yú doleeł; ła'íi iké'yú daanlii n'íi dantsé doleeł.

³² Áídí' Jesus ádił higaalgo Jerúsalemyú wá'yú intínk'eh ch'okaah lék'e; áígee bił díyadaagot'ee; ła'íi biké' hikaahíi nédaaldzid lék'e. Nakits'adáhi k'ihzhi' yił nnanakaigo bich'i' ágonéhíi baa bił nadaagolni'go nkenágodidzaa, ³³ Gáníigo, Isąą, Jerúsalemyú dekai; ákú shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi biłgo baa shi'dilteehdá' shidizideego shá ngot'áah doleeł, áídí' doo Jews dannlii dahíi yaa daashiltéehgo, ³⁴ Shaa daadloh doo, hashída'itśaas doo, shik'ídaadihizheeh doo, ła'íi daashizilhee doleeł; áídí' taagi jii hileehgo naadishdáh.

³⁵ Áídí' James hik'e John biłgo, Zébedee biye'kehíi, Jesus yaa n'áázhgo gáyihii, NohwiNant'a', nt'é níhókeedíi nohwá łańle'. ³⁶ Hant'é nohwá áshle' haht'íi gá? biłhii, Jesus. ³⁷ Gádaabiłhii, Ízisgo ánt'ee sínliige ła' nigan dihe'nazhińéé dahsdaa doleełgo, ła'íi ni'eshganzhińéé dahsdaa doleełgo nohwá ngon'áah. ³⁸ Áídá' Jesus gádaabiłhii Nt'é shíhóhkeedíi doo bígonoksí da łaą: idee be'ishdlaąhíi be'ohdlaągo bínołdzil née? Baptize be'áshi'dilne'eíi bee baptize ánohwi'dilne'go bínołdzil née? ³⁹ Bíńdzil, daabiłhii. Jesus gánabiłdo'ńiid, Idee be'ishdlaąhíi da'anii be'ohdlaą doleeł, baptize áshi'dilne'íi da'anii bee baptize ánohwi'dilne' doleeł, ⁴⁰ Áídá' shigan dihe'nazhińéé dagohíi shi'eshganzhińéé sodaa doleełíi, doo shíi nohwaa godesh'aah da; ái dahadíń bá ilch'i'golzaahíi zhá baa godet'aahi at'éé. ⁴¹ Áík'ehgo bitsilke'yu gonenanhíi James hik'e John ádaanihíi daidezts'aądá' doo bił daabik'eh da nkegonyaa lék'e. ⁴² Jesus bitsilke'yu ła'áyílaago gádaayihii, Doo Jews daanlii dahíi bánant'án daanliigo ha'ńilíi isná ádaabiłsigo bá nadaant'aah; ła'íi bitahyú nnee ízisgo ádaat'eehíi da'áníyú ádaat'igo ádaabiłsigo bídaagonoksí. ⁴³ Áídá' nohwihíi nohwitahyú doo ágágot'ee da doleeł: áídá' dahadíń nohwitahyú ízisgo ánsht'ee le' nzihíi, án nohwá áil'ii le': ⁴⁴ Nohwitahyú dahadíń nant'án nshlii le' nzihíi, án nohwá na'iziid le'. ⁴⁵ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi nshlii ndi, doo hadín shich'onihíi bighą niyáá da, áídá' nnee bich'oshnihíi bighą niyáá, shi'ihina'íi nnee łańi bá nahishniłhíi bighą niyáá.

⁴⁶ Jériko golzeeyú hikai: áídí' Jérikodí' dahiskaigo bitsilke'yu nnee łaągo biłgo náńśáągo nnee bińáá ágodini, Bartiméus holzéhi, Timéus biye'híi, intín bahyú sidaa, idókeedgo. ⁴⁷ Jesus, Názarehdí' gólíni, higaalgo nnee bińáá ágodini ya'ikonzii'dá' nádidilghaazh nkegonyaaago gáníi, Jesus, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁸ Nnee łaągo, Godnch'áad, daabiłhii: áídá' da'tiségo nanádidilghaazhgo gánádo'ńiid, David biYe' ńlíni, shaa ch'onbáah. ⁴⁹ Jesus ninyáągo gáníi, Yushdé' daabiłdohhii. Áík'ehgo nnee bińáá ágodinií yich'i' áńniidgo gádaabiłhii, Nił gozhóągo nádndáh: yushdé' niłhii. ⁵⁰ Íicho idáiditsoozdá' nádihiitahgo Jesus yich'i' nyáá. ⁵¹ Jesus gánabiłdo'ńiid, Nt'é ná áshle' háńt'ii gá? Nnee bińáá ágodinií gábiłhii, SheBik'ehń, desh'iiigo ánáshidle'. ⁵² Jesus gábiłhii, Ti'i, ni'odla'íi nł'éégo ánániidlaa. Áík'ehgo dagoshch'i' bińáá nágosdliigo biké' dahiyaa.

11

¹ Áídí' Jesus bitsilke'yu biłgo Jerúsalem k'ad yaa hikáh, Béthphage ła'íi Béthany golzeezhi', dził Olives holzéhi si'aągee, áídí' bitsilke'yu naki oyił'a', ² Gáyihiiigo, Ti'i, nohwádihyú gotahyú doh'aash: dáha'ah'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óągo baa noh'aash, doo hwahá hadín yiká' dahndaahi da;

ái k'e'oh'adgo kú nánohłoos. ³ Dahadín, Nt'é bighą k'e'oh'ad? nohwilniiyúgo, gábilđohniih, NohwiNant'a' hát'íigo áhiit'iji; áik'ehgo dagoshch'i' nohwaa gode'aahgo nádohłoos. ⁴ Áik'ehgo o'áázh, ákú túlgayé zhaazhé kih bitah na'iztínhíi bahyú ch'íná'it'ihgee dahast'łoogo yaa n'áázh, áidí' k'eda'yi'ad. ⁵ Áígee ła' nadaaziiníi gádaabilni, Nt'é bighą túlgayé k'e'oh'ad? ⁶ Jesus áníihíi bee ágádaabilni; áik'ehgo onádaist'e'. ⁷ Áidí' túlgayéhíi Jesus yaa daizłoogzo bidiyágéhíi biká' dahdaiheznildá' Jesus túlgayéhíi yiká' dahnezdaa. ⁸ Nnee łaągo bidiyágé intínyú yidaagosteel lək'e; ła'ihíi ch'il palm bits'adaaz'aahíi nadaayihilgeeshgo intínyú yidaagosteel. ⁹ Nnee bádih náseełíi ła'íi biké'dí' náseełíi daadilwoshgo gádaanii, Hosánna: NohweBik'ehń bizhi' yee higaakíi ba'ihégosini at'éé: ¹⁰ David, bits'á'dí' hadaakinelt'aahíi, nant'aa n'íi k'ehgo nohweBik'ehń bizhi' bee kú ngowáhíi ba'ihégosi: da'tiséyú goz'aądí', Hosánna. ¹¹ Áidí' Jesus Jerúsalemyú nyáągo da'ch'okaąh goz'aą yune' oyáá: ákú dawahá daineł'íidá ilk'dá', o'i'ąągo Béthanyú nakits'ádałíi biłgo onákai.

¹² Iskaą hik'e Béthanydí' nákaahdá' Jesus shiná' siliji; ¹³ Dańzaadí' ch'il fig bit'aą golíigo o'áągo yiłtsaągo yaa nyáá, nt'éhéta baa dahsné' nolı nziigo: áidá' yaa nyáádá' doo nt'é baa dahsné' da łaą, bit'aą zhą, figs doo hwahá daant'aą dagee goldohíi bighą. ¹⁴ Áik'ehgo Jesus gábilni, Kodí' godezt'i'go doo hadín nits'á'dí' nest'a' náyódąą at'éé da. Áníihíi bitsilke'yu daidezts'aą.

¹⁵ Áidí' Jerúsalemyú hikai: áígee da'ch'okaąh goz'aą yune' Jesus ha'ayáągo, baa nada'inihi ła'íi nada'ihnihi ch'inihiyood nkegonyaa, ła'íi zhaali yiká' ilkáh ch'ínadainihihi naz'aaníi nanyihesgo'; hawúcho baa nadaahinihihi biká' dah'sdáhá ałdó' nanyihesgo'; ¹⁶ Áidí' doo hadín nt'éhéta da'ch'okaąh goz'aaníi ihni'yú ch'ínayiné' dago ngon'aą. ¹⁷ Áidí' bił ch'idaago'aahgo Jesus gádaabilni, Ya' díinko doo bek'e'eshchiji da née? Shikihíi nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi dawa kih biyi' da'ch'okaąhíi holzeego hojii doleeł, áidá' nohwihíi daan'ijihíi bigową adaagosolaa łaą. ¹⁸ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi hik'e okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi díi ya'ikodaanziiidá' hagot'éégo daabizilheehíi ch'eh yaa natsídaakees: áidá' bee yił ch'ígó'aahíi nnee dawa bił díyadaagot'eehíi bighą yedaaldzid lək'e. ¹⁹ Áidí' o'i'ąáyú kih goznildí' onádaa.

²⁰ T'ahbiyú ch'il fig o'áhi n'íi naach'okahgo bikeghadí' náhesgągo daayiltsaą lək'e. ²¹ Jesus áníi n'íi Peter yénálniihgo gáyilni, NohweBik'ehń, isąą, ch'il fig doo nant'aą at'éé da bilni n'íi náhesgą łaą. ²² Jesus gádaabilni, Bik'ehgo'ihinań baa daahohłíigo daahohdłą. ²³ Da'anii gádaanohwidishni, Dahadín díi dził bich'i' hadziigo, Yúwehégo dihi'nángo túnteel biyi' oni'dolné', yilniiyúgo, ła'íi bijii biyi'dí' doo bił nagoki dago, áidá' áníihíi begolne' yodłayúgo, da'áníihíi k'ehgo bá adolnił. ²⁴ Ái bighą gádaanohwidishni, Dant'éhéta da'ohkaąhgo daahohkeedíi nohwaa do'négo daahohdłą, áik'ehgo nohwaa hi'né'hi at'éé. ²⁵ ła'íi dahayú nasoziiigo da'ohkaąhgee dahadín nohwil dahgoz'aą lək'eyúgo baa nágodenoh'aah; áik'ehgo nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi nohwaa nágode'aah ałdó'. ²⁶ Áidá' doo baa nádaagodeso'aą da lək'eyúgo, nohwiTaa yaaká'yú dahsdaahíi ałdó' doo bik'ehyú ádaanoht'ee dahíi doo nohwaa nágode'aahi at'éé da.

²⁷ Áidí' Jerúsalemyú naanáka: áígee da'ch'okaąh goz'aą yune' Jesus anádaągo okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi ła'íi Jews yánazini baa hikaigo, ²⁸ Gádaabilni, Hadín bik'ehgo ánánt'ijł? Hadín naa godin'ąągo ánt'ijh? ²⁹ Jesus gádaabilni, Shíi ałdó' dała'ándi nanohwidishkid, shil nadaagołni'yúgo, shíi ałdó' hadín bik'ehgo ánásht'ijłi nohwil nagoshni'

doleel. ³⁰ Ya' John baptize ádaagole'íi yaaká' dí'go née, dagohíi nnee bits'á'dí'go née? Shił nadaagoñi'. ³¹ Lił yádaakti'go gádaakildi'nii, Yaaká'dí'go daan'niihyúgo, gánohwiłniih, Áídá' nt'é bigha doo daahohdlaa da lán? ³² Áídá', Nnee bits'á'dí'go daan'niihyúgo nnee bédaahildzid, nnee dawa John da'anii Bik'ehgo'ihinań binkáayú na'iziidi nlii n'íigo yídaagolsihíi bigha. ³³ Áík'ehgo Jesus gádaayihii, Néé doo baa nadaagohiilni'da. Jesus gánabiłdo'niiid, Shił ałdó' hadínbik'ehgo ánásht'ijlii doo nohwił nagoshni' da.

12

¹ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bee bich'i' yádaakti' nkegonyaa. Ła' nnee dahts'aa k'eidnláadá' yinaayú ná'neznil, dahts'aa hahigees doleelgee yá ogoéed, biká'dí' idést'iinii ágólaa, la'íi bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'ądád' nzaadyú ni' goz'ąayú óyáá. ² Da'nest'ąagee ngonyáago bána'iziidi bidahts'aa bá yinádaadéz'ini yich'i' oyił'a', binest'ą' la' bá náyiné'go. ³ Áídá' bił ndaazdeelgo nyída'eshtizhdá' dádilkqohgo onádais'a'. ⁴ Áídí' bána'iziidíi la'ihii onaayíl'a'; án bitsits'in yinída'desnih, la'íi ncho'go ánadaabil'jídá' án ałdó' onádais'a'. ⁵ Áídí' la' onaayíl'a'; án daizes-hij; áídí' da'áík'ehgo ląągo odaihes'a', la' nyída'eshtizh, la'ihíi nadaistseed. ⁶ Áídá' dała'á ná'godzii lęk'e, biye' bił nzhóni, án da'iké'yú oyił'a', Shiye' daidnłsi doleel, niigo. ⁷ Áídá' bidahts'aa yinádaadéz'ini gádaakildi'nii, Díi dahts'aa hentíinii bíyéé doleelíi át'éé, yushdé', daazoldee, áík'ehgo bíyéé doleel n'íi daanohwíyéé doleel. ⁸ Áík'ehgo yił ndaazdeelgo daizes-hijdá' dahts'aa hentíidí' ch'ídaist'e'. ⁹ Áídá' dahts'aa hentíinii bíyéehíi hago ádaabile'sha'? Án nádáhgo dahts'aa bá yinádaadéz'ii n'íi naitseedá' dahts'aa hentíinii la'ihii yá ch'ínágohet'aah. ¹⁰ Díinko Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e' eshchiinii doo hwahá daahohshiih da née: Tsée kih ádaagole'íi yó'odaisne'i n'íi, hagon'áagee dantsé si'aanii silij; ¹¹ Díi nohweBik'ehń bik'ehgo ánágot'ijli, ái daanéel'ijigo nohwił díyadaagot'ee, niihíi daahohshíi née? ¹² Áídí' Jesus ha'ádait'e' hádaat'ij ndi nnee lani yédaaldzid, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi bíi ádaabilniigo yídaagolsi lęk'ehíi bigha; áík'ehgo bits'á' okai.

¹³ Áídí' la' Phárisees daanlíni, la' Hérod yił daagot'ini bilgo Jesus bich'i' odaach'is'a', yałti'gee daabihiljizh, daabich'o'núigo. ¹⁴ Ái baa hikaigo gádaabilnii, Ilch'ígó'aahíi, da'anii ánniigo, nnee doo bénildzid dago yánłti'go bídaagonłzi; nnee doo la' itisgo sínłtji da, áídá' Bik'ehgo'ihinań bich'i'zhinéego goz'aanii da'aniiigo baa ilch'ígón'aah. Ya' Caesar bich'i' tax nadaach'iniiłgo begoz'ąą née? Née dah née? ¹⁵ Bich'i' nadaahii'niił née, née doo bich'i' nadaahii'niił da née? Áídá' daazhógo ádaaniigo Jesus yígółsiigo gádaabilnii, Nt'é bigha yashtí'íi bee daashołjizhgo ádaashildohni? Zhaali la', penny holzéhi, shaa noh'aahgo nesh'ii. ¹⁶ Áík'ehgo la' baa daiz'ąą. Jesus gádaabilnii, Hadín be'ilzaa, hadín bizhi' biká' dahgoz'ąą? Caesar bíyéhi ląą, daabilnii. ¹⁷ Áík'ehgo Jesus gádaabilnii, Caesar bíyéehíi Caesar baa daanohnił, áídá' Bik'ehgo'ihinań bíyéehíi Bik'ehgo'ihinań baa daanohnił. Áígee nneehíi bił díyadaagot'ee lęk'e.

¹⁸ Áídí' la' Sáducees daanlíni, nanezna' n'íi doo naadikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nayídaadilkidgo gádaanii, ¹⁹ Ilch'ígó'aahíi, Moses gáníigo nohwá k'eshchij lęk'e. Ła' nnee bik'isn bi'aa yits'ą' daztsąayúgo, bichągháshé doo la' dayúgo, nneehíi bik'isn n'íi bi'aa yił nnádo'nełgo bik'isn n'íi chągháshé bá ágodolniił, niigo. ²⁰ Łah nnee ilk'isn gosts'idi daanlii lęk'e, ái dantséhíi nnaágo bichągháshé doo la' dago daztsąą. ²¹ Bik'isn nakigeehíi yił nnaná'naágo dananástsąą, bichągháshé doo la' dago; taagigeehíi da'ágánánadzaa. ²² İlk'isyú gosts'idíi dawa nanezna', bichągháshé doo la' dago. Dá'iké'yú isdzánhíi ałdó'

daztsaa. ²³ Áík'ehgo nanezna'dí' naach'idikáhgee hadíí bi'aa dolee? Ik'isyú gots'idihíí dawa yil nadaaznaada'. ²⁴ Jesus gádaabihni, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí doo bidaagonolsi dahíí bigha da'olsi shi ya'? ²⁵ Naach'idikáhgee doo nnádaach'itse' da, doo ndaagoch'ihiniigo nnádaach'itse' da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí k'ehgo daagoch'ilíí. ²⁶ Áídá' ya' Moses binaltsoos biyi'dí' aníhíí k'ehgo nanezna'íí naadikáhíí doo hwahá baa daahohshiih da née? Ch'il biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań Moses gáyihni, Shíí Abraham yokaqahíí nshlíí, Isaac, Jacob aldó' yokaqahíí nshlíí. ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nań doo nanezna'íí yokaqahn nlii da, daahinaahíí zhá: áígee nohwíí dázho da'olsi.

²⁸ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi da'á nneehíí Jesus yil lahadaadit'áhgo yidezts'aada' Jesus goyáágo t'aazhi' yich'í' hadziigo yígolsiidá' nayidíkid gánígo, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí hadíí itisgo at'éé? ²⁹ Jesus gábihni, Dantsé begoz'aaníí díinko, Israel hat'i'íí daanohíni, ídaayesóts'aq; Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Nant'an da'á nlii; ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhogo le', niyi'siziiníí dawa bee, ninatsekeesíí la'íí ninawodíí dawa bee; áí dantségee begoz'aaníí at'éé. ³¹ Nakigeehíí ágánánát'éé, Nit'ahdí' gólíníí nił nzhogo le', dani ídił njóóhíí k'ehgo. Díí begoz'aaníí bitisgo at'ééhíí doo la' da. ³² K'e'ilchiihíí gábihni, Bik'ehgo'ihí'nań da'á nlii, nniihíí da'anii annii, Ikch'ígó'aahíí, ba'ashhahíí doo la' da, dabíí zhá: ³³ An kojíí dawa bee koł nzhogo, konatsekeesíí dawa bee, koyi'siziiníí la'íí konawodíí dawa bee, la'íí kot'ahdí' gólíníí koł nzhogo, dakó ídił ch'ijóóhíí k'ehgo, áí okaqahgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihinihíí dawa didlidíí, la'íí natseedíí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nch'ihinihíí dawa bitisgo at'éé. ³⁴ K'e'ilchiihíí góyáágo hadziigo Jesus yígolsiidá' gábihni, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliiníí k'azhá itah nleeh laq. Áí bikédí'go nnee daaste'go doo hadín nabínáníkid da.

³⁵ Jesus da'ch'okaqah goz'aq yune' ikch'ígó'aahgo gáníí, Hagot'éégoshá' begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi Christ David biye' nlii, daanii? ³⁶ David dabíí Holy Spirit yábiyiti'go gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyihniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ni'ina' ni'isna' ashle'go nikel't'áahyú ninilzhí'. ³⁷ David dabíí sheBik'ehń bihniigo bozhíí; hagot'éégoshá' biye' nlii áídá'? Áígee nnee láágo bił daagozhógo daidezts'aq lək'e.

³⁸ Jesus ikch'ígó'aahgee gáníí, Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi baa daagonohsaa, áí bidiyagé daanneezihí daagolígo nakaigo, la'íí na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo bił daanzhoq, ³⁹ Jews ha'ánátséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbıhyú itah dahnánázt'aq, la'íí da'idaagee nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbıhyú itah dahnánázt'aq aldó' bił daanzhoq: ⁴⁰ Áí isdzané itsaa daanlíni bigowá yits'á' nádaagohi'aa, la'íí daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: áí itisgo binii gonkt'éégo bándagodot'aa.

⁴¹ Jesus zhaali biyi' ohilkaadíí bit'ahgee dahnezdaa, nnee áí biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yine'íígo: nnee láágo hádaaldzilíí bizhaali doo alch'idé odaayihilkaad da lək'e. ⁴² Áídá' isdzán itsaa níni tét'iyéhi ákú nyáágo zhaali naki doo ílinihi da oyilkaad, áí nakigo zhaaliché'é ílíí. ⁴³ Áík'ehgo Jesus bitsilke'yu yiká anniidgo gádaayihni, Da'anii gádaanohwıdshni, Áí itsaa tét'iyéhíí nnee dawa zhaali odaiheskaadíí bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴⁴ Nnee hádaaldzilíí bizhaali dálahzhí' zhá odaiheskaad, áídá' bíhíí tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá yee golíni n'íí oyilkaad.

13

¹ Áídá' Jesus da'ch'okaqah goz'aqdí' ch'inyáágo, bitsilke'yu da'á gábihni,

Iłch'igo'aahíí, dín'íí, tséé ntso laa nkt'éhi, la'íí kih ntso laa gonkt'éhi goznil!
 2 Jesus gábilnii, Ya' díí kih ízigo ádaagoszaahíí hí'íí née? Díí tséé ilká' dah-
 nagoznílíí doo la' ilká' dahnast'áá da doleeł, dawa nanehiłkaad doleeł. 3 Áídí'
 da'ch'okaał goz'aaníí hanaayú dził Olives holzéhi biká'yú Jesus dahsdaago,
 Peter, James, John hik'e Andrew biłgo zhá nabídaadilkid, gádaaniigo, 4 Nohwił
 nagolní', da'os'ah ágonéhi? Dawa be'ágoné'go hant'é bee bígózi doleeł? 5 Jesus
 gádaabilnii godeyaa, Ídaa daagonohdzaa, nnee la' ch'a'onohokt'e' hela': 6 Nnee
 láágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíí Christ nshíí, daaniigo; áí nnee láágo
 ch'a'odaayilkaad doleeł. 7 Nagonłkaadíí ba'ikodaanołsi, la'íí nagonłkaadíí baa
 ch'iniigo daadohts'agdá', doo nohwijíí natsídaahiltq' da le'; áí dawa begolne'hi
 at'éé ndihíí t'ah doo hwahá nnágodáh da. 8 Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí
 ilch'i' nanágonłkaad doleeł, la'íí nnee dala'á binant'a' daagolínihíí áldó' ilch'i'
 nanágonłkaad doleeł: da'adzaayú ni' nagohi'naa doleeł; shiná' góyéehíí be-
 nagowaa doo, la'íí nyé'i daats'idits'ag doleeł: áí koniidaagonkt'ééhíí be-
 godigháh doleeł.

9 Áídá' ídaa daagonohdzaa: yánádaaltihíí yaa nádaanohwide'aah doleeł;
 Jews ha'análséh nagozníl yune'hanohwínáda'ítsas doleeł; la'íí nant'ančań
 hik'e ízigo nant'an daanliiníí daabinááł shaa yádaakti'go biyahzhi' nadaa-
 soziji doo. 10 Yati' baa gozhóni nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íí dawa ntsé
 bił na'goni' ndi at'éé. 11 Nohwaa yá'iti'yú bił desohkaigo yánádaaltihíí yaa
 daanohwidez'aayúgo, doo hwahá hadaahdziih dadá' nt'éshá' dishniih doo
 daanołsi da, la'íí doo nohwiini' láá da le': áídá' daazhógo nohwaa hi'né'íí
 baa hadaahdziih, da'ái bik'ehenkéézgee: doo dánohwíí yádaakti' da, Holy Spirit
 nohwiláhyú yakti' doleeł. 12 Nnee la' bik'isn zideeyú nyiiltéeh doleeł, la'íí nnee
 la' biye' ágáyidoliik; chagháshé bitaa, báá biłgo yich'i' nanáda'idziidgo, ádaaniigo
 nabi'ditseed doleeł. 13 Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bigha nnee dawa bił
 daanohchq' doleeł; áídá' dahadín dąngont'i'zhi' dahildqhií hasdábi'dolteel.

14 Áík'ehgo gołchqohgo o'ní'ihíí, Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi Daniel
 holzéhi yaa yakti' n'íí, doo bágoz'aą dagee siziigo daah'iidá', (dahadín áí
 yózhííhíí bił ígózi le',) hadíí Judéa golzeeyú daagolíníí dził naz'aaníí yich'i'
 okeeh doo. 15 Dahadín bikih biká'yú dahsdaahíí gódah ch'ínádahgo bikih
 yune' ha'awáh hela', nt'éhéta náidiiné'go. 16 La'íí dahadín k'edolzaahíí yiyi'
 na'iziidíí t'aazhi' bidiyagé yaa nánódáh hela'. 17 Áígee goldohíí daaltsaaníí
 la'íí isdzané mé' daabilbe'íí bá góyéé doleeł! 18 Haihíí biyi' ágonéh hela',
 daadohniigo da'ohkaah. 19 Áígee goldohíí Bik'ehgo'ihinań dawahá áyílaadí'
 godezt'i'go díí jizhi' goyéégo nagowaahíí áí ga'at'éhi doo hwahá be'ágoné'
 da, áí doo be'ágánágo'néh át'éé da. 20 Áígee goldohíí nohweBik'ehń doo
 dé'igodégo áyílaa dayúgo, nnee doo la' hasdawah át'éé da: áídá' nnee bitahas-
 dlaahíí, dabíí yitahzlaahíí bigha áígee goldohíí dé'igodégo áyílaa. 21 Áígee
 nnee la', Daadeh'íí, Christ kú naghaa; dagohíí, Daadeh'íí, nlahyú naghaa,
 nohwilniiyúgo, doo daahohdlaa da: 22 Christ ádaadil'iiníí la'íí Bik'ehgo'ihinań
 binkááyú nada'iziidi ádaadil'iiníí hahikáh doleeł, áí godiyihgo be'igóziníí
 ch'i'nah ádaile', la'íí ízigo ánda'ol'ih doleeł, yídaanel'aayúgo áí bee nnee
 bitahasdlaahíí ndi ch'a'odailkaad doleeł. 23 Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa:
 ídaayesółts'aą, ilk'idá' dabíntsé dawa baa nohwil nagosisni'.

24 Áí benagowaadá', goyéégo nagoyaahíí bikédí'go ya'ái dilhił doleeł,
 t'égoná'áihíí doo bee got'íí da doleeł, 25 Ts'iksqsé yáadí' nanihidéh doleeł,
 la'íí yáazhi'go inawodíí nagohi'naa doleeł. 26 Áígee shíí, nnee k'ehgo
 Niyááhíí, shinawodíí bee, la'íí dązhó shits'á'idindláadgo yaak'os biyi'dí'

náshdaalgo daashidołtseek. ²⁷ Áídá' shinadaal'a'á yaaká'dí' ohish'aa doleek, bitahelááhíí dǵídí, ni'gospzán nel'aqadí' yáa nel'aqazhí' íł íła'ádaile'. ²⁸ Ch'il fig holzéhi bits'á'dí' nohwil ch'igót'aah; bits'ádaaz'aahíí dit'ódé daaleehdí' bit'aq daagoleehyúgo k'ad shíí nágodleehgo bídaagonołsǵ: ²⁹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daah'íídá', k'ad náshdaalzhi' alhánégo godziihgo bídaagonołsǵ: ³⁰ Da'anii gánohwidishnii, díí daalínolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá. ³¹ Yáa hik'e ni'gospzán bílgo bech'ígonáh doleek; áídá' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleek.

³² Hadíí bijíí shíhíí dagohíí da'kwíí bik'ehenkéézgo shíhíí ágone'íí nnee doo la' yígólsǵ da, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí la'íí biYe' ndi doo yídaagołsǵ da, shiTaa zhá yígólsǵ. ³³ Da'os'ah begonáh shíhíí doo bídaagonołsǵ dahíí bighá ídaa daagonohdzaq, biká nádaadeht'ííh, la'íí da'ohkaqah. ³⁴ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee la' bigowa yits'á dahiyaago lahyú óyááhíí k'ehgo ánsht'ee; án bánada'iziidíí bíyéé gólíníí yebik'ehgo áyíílaa, dała'á daantíígee binasziid golíígo; la'íí dáádítíh yaasidaahíí nádét'ííhgo yángon' áq. ³⁵ Áík'ehgo nádaadeht'ííh: bikíh golíníí da'os'ah nadáh doleekíí doo bídaagonołsǵ da, o'í'áqgo shí, t'é'ís aho, tazhik'áne ádaaniigo, dagohíí t'ahbí shí nadáh doleek: ³⁶ Doo nádaadeht'ííh dayúgo dahíko nádaalgo da'olhoshgo nohwiká niigháh. ³⁷ Ádaanohwidishniihíí da'ái nnee dawa ádaabíldishnii, Nádaadeht'ííh.

14

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgo da'idaqazhí', la'íí bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaqazhí' naki yilkaah godziih: okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'íłchíhi bílgo hagot'éégo dánant'í'eego Jesus daayiltsoodgo daayiziltheego yee ndaagoshchíí lék'e. ² Áídá', Doo da'idaqahíí bijíí daahiiltsood da, nnee dánko bádaagochííhgo godnch'aad doleekíi at'ééhíí bighá, daanii.

³ Béthanyú Simon, lóód doo ínádíh dahi leprosy holzéhi yaa nagmaa n'íí, bigowa yune' Jesus iyaqago sidaadá', isdzán la', ch'il bik'ah spikenard holzéhi lán ílíni, tús alabáster bee alzaahi besi'áni ha'áyí'áqgo baa nyáá; áídí' tús bidá'gee yists'íłgo ik'ahíí Jesus bitsits'in yiká' yaa yiziid lék'e. ⁴ Áígee la' doo bíł dábik'eh dago gádaakíldi'nii, Nt'é bighá ik'ahíí da'ílíí yishchíí? ⁵ Ik'ahíí taadn gonénadín zhaali, penny holzéhi, bitisyú izlíigo nahaznii lánshí n'íí zhaalihíí tédaat'iyéhíí bitahi'niih le'at'éhi, daanii. Áík'ehgo isdzánhíí yída'íltah lék'e. ⁶ Áídá' Jesus gáníí, Doo nt'é daabíldohnii da; hant'é bighá nadaanołt'og? Nt'éégo áshíílaa. ⁷ Tédaat'iyéhíí dabik'ehn nohwitahyú nadaakai, áí hádaaht'íígee nt'éégo ádaaht'íí doleek: áídá' shíhíí doo dahazhí' nohwitahyú nashaa da doleek. ⁸ Yínel'aqahíí aqł layiílaa: doo hwahá leeh shí'dilteeh dadá' ik'ahíí shits'í yiká' yaa yiziid. ⁹ Da'anii gádaanohwidishnii, Ni'gospzán dágoz'aq nt'éégo dahayú yati' baa gozhóni bee na'goni'gee, díí isdzán adzaahíí baa na'goni' doleek, bee bíná'godíníhgo.

¹⁰ Áídí' Judas Iscáriot, nakits'áadahíí itah níni, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yaa nyáá, Jesus ch'íyí'aah doleelgo. ¹¹ Áí daidezts'aqadá' bíł daagozhóq lék'e, áík'ehgo Judas zhaali yaa daayiné'go yándaagoz'aq. Áídí' hagot'éégo Jesus ch'íyí'aahíí yiká' déz'íí.

¹² Bán benilzoolé da'ádíhgo bán alzaahi daadaaníí, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'goníihgee dibekíí zhaazhé zesdíídá', bitsilke'yu Jesus gádaayíhni, Bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godíníhgo da'ídaaníí hayú ná íłch'í'daagohíidle'? ¹³ Áídí' bitsilke'yu naki oyíł'a', gáyíhniigo, Ti'i, kíh goznilyú doh'aash, áígee nnee la' tús tú beyo'áti nohwaa híńáh doleek: án biké'doh'aash. ¹⁴ Dahayú

ha'ayááyú, nnee bigową goliíní gábil̄dohnīh, Ilch'ígó'aahíí gánīnii, Gosta' nakaahíí hayú bágoz'aą, ákóne' bitis-hagowáh n'íí bee bíná'godin̄hgo shit-silke'yu bil̄ da'ishąą doleeł? ¹⁵ Áík'ehgo ik'ehyú dahnágost'aą yune', il̄k'idá' dawa sinili, nohwiba' goz'aąyú bil̄ nkáh doleeł: ákóne' nohwá il̄ch'í'gohle'. ¹⁶ Áídí' bitsilke'yu dahizh'aazhgo k̄h goznilyú ó'áázh, ákú Jesus da'ádaabil̄nii n'íí k'ehgo yaa n'áázh: áígee bitis hagowáh n'íí bee bíná'godin̄hgo da'idaaníí il̄ch'í'daizlaa. ¹⁷ Áídí' o'i'ááyú Jesus nakits'ádahíí yil̄ hikai. ¹⁸ Áígee da'iyąągo naháztaądá' Jesus gáníí, Da'anii gánohwıldishnii, Nohwíí ła' ch'ishinoh'aah doleeł, hadín bil̄ dała' ishaaníí. ¹⁹ Áík'ehgo doo bil̄ daagozhóq dago dała'á daantíigo, Ya' shíí née? daabil̄nii nkegonyaa. ²⁰ Jesus gádaabil̄nii, Nakits'adah daanohiiníí dała'á, hadíí its'aa biyi'zhí' dała' bil̄ éedisht'áhi. ²¹ Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dá shaa k'e'eshchiiníí shee godol̄niik: áídá' nnee ch'ishí'aahíí bá góyéé doleeł! Áí nneehíí doo bi'deshchj̄i dayúgo bá nł't'éé doleeł ni'.

²² Da'iyąągo Jesus bán náidn'aągo ya'ihénzigo oskaądá' il̄k'ídaizné'go bit-silke'yu yitaiznīh, Nkóh, daohsaą: díí shits'í át'éé, niigo. ²³ Áídí' idee beda'iskaaníí náidnkaą, áí ya'ihénzigo oskaądá' iltah daizkaągo dawa daay-odlaą. ²⁴ Jesus gádaabil̄nii, Díínko shidil̄ nnee łaągo bá idijookíí bee ánídégo Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee bil̄go lángont'aahi at'éé. ²⁵ Da'aniiigo gádaanohwıldishnii, Kodí' godezt'i'go dahts'aa bitoohíí doo naanášdláą da, dahadíí bijj̄i Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aąyú ánídéhi naadishdląągo zhá.

²⁶ Áídí' s̄i ła' hadaidez'aądá', dził Olives holzéhi si'aąyú okai. ²⁷ Áígee Jesus gádaabil̄nii, Tł'é'go áshi'dilne'híí bighą daanohwigha t'aązhí' ádaahne': díí baa k'e'eshchiiníí k'ehgo, Dibel̄j̄i Nanyoodíí biní'dishn̄h, áík'ehgo dibel̄j̄ihíí da'adzaayú nkenelt'ee doleeł. ²⁸ Áídá' dasiitsáądí' naadisdzaago Gálileeyú nohwád̄h disháh doleeł. ²⁹ Peter gábil̄nii, Nnee dawa nits'á' t'aązhí' ánádaasdzaa ndi, shíí doo ágáoshne' at'éé da. ³⁰ Jesus gánábildo'niid, Da'aniiigo gánildishnii, Tł'é'go tazhik'áne doo hwahá nakidn ánīh dadá' taadn, Áń doo bígonsj̄i da, shildinníil. ³¹ Áídá' Peter nawode gábil̄nii, Dała' nił dastsaaah ndi, Áń doo bígonsj̄i da, doo niłdoshnīh at'éé da. ła'ihíí bitsilke'yu dawa da'áík'ehgo ádaan̄niid. ³² Áídí' Gethsémane golzéhi goz'aąyú hikaidá' Jesus bitsilke'yu gádaayil̄nii, Dádzaą nahísóotaą, oshkaąhyú déyááda'. ³³ Áídí' Peter, James, ła'íí John yil̄ okai, áígee Jesus dázhó doo bil̄ gozhóq dago bijj̄i nnīh nkegonyaa lék'e. ³⁴ Áík'ehgo gádaabil̄nii, Shiyi'siziiníí dázhó doo bil̄ gozhóq da, dák'azhá dastsaaahíí ga'at'éé; dádzaą nahísóotaągo daadeh'j̄i. ³⁵ Áídí' da'anahyú óyááyú ni'zhí' adzaadá' okaąh, gáníigo, Bígonedzaąyúgo, díí shich'í' begodigháhíí shits'á'zhí' begodogaal. ³⁶ Gánádi'nii, Ábba, shiTaa, doo nt'é ná nyee da; díí hishdląą doleełí shits'á'zhí' ánle': áídá' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ³⁷ Áídí' bitsilke'yu dá'ilhoshgo yaa nadzaa, áík'ehgo Peter gáyil̄nii, Simon, il̄hosh née? Dała'á ledihikeezzhí' ndishą' doo dín'j̄i le'ágot'ee da née? ³⁸ Daadeh'j̄iigo da'ohkaąh, nanohwída'dintaah bídaanołdzil doleełhíí bighą. Nohwiyi'siziiníí da'anii hat'j̄i ndi nohwits'ihíí doo nłdzil da. ³⁹ Áídí' on-aanádzaayú da'ágánádi'niigo naa'okaąh. ⁴⁰ Áídí' bitsilke'yu da'ilhoshgo yaa nánádzáá, (dázhó bil̄ daanzigo,) áígee hant'é daan̄nīh shihíí doo yídaagołs̄i da lék'e. ⁴¹ Taadngee baa naanádzáágo gádaabil̄nii, Akú da'olhoshgo hanádaahsoł gádnii: shí k'adí', shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bilák'e shi'dilteehgo ch'ishí'det'aąhíí il̄k'idá' biká' ngonyáá. ⁴² Nádohkáh, hiikaah le': ch'ishí'aahíí kodí' higaał.

43 Dagoshch'ì' Jesus t'ah yałti'dá', Judas, nakits'ádahíi bił itah nlíni, nnee ląágo bésh be'idiltłishé la'íi tsì be'idiltłishé dahdaayiniłgo okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi, la'íi Jews yánazíni daabides'a'íi yił nátsáá. 44 Ch'íbi'aah doleełi ilk'idá' bebígózi doleełi yengon'áá lək'e, gánígo, Hadín hist's'qsí án doleeł; daahołtsoodgo binádaadeh'ígo bił dohkáh. 45 Áík'ehgo Judas ákú nyáágo dagoshch'ì' Jesus yich'ì' dah-eswodgo, lłch'ígó'aahíi, lłch'ígó'aahíi, yiłniigo yizts'qs.

46 Áídí' Jesus yił ndaazdeelgo daayıltsood. 47 Áídá' bit'ahgee naziiníi dała'a bibéshbe'idiltłishé hayidziłzgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni binal'a'áhi yon-łłzhgo bijaa naidnłgizh lək'e. 48 Áídí' Jesus nnee baa nánłsaąhíi gádaayılñii, Ya' bésh be'idiltłishé la'íi tsì be'idiltłishé dahdaanołniłgo daashołtsoodgo nánolsaą née, in'íhíi daach'ıłtsoodhíi k'ehgo? 49 Dawa jji la' da'ch'okaąh goz'ąą yune' nohwıl ch'ıdaagonsh'aahgo nohwitah nashaa ni' ndi doo hak'i daashołtsood da ni': áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi begolne' doleełhíi bighą ánagot'ıł. 50 Áígee bitsılke'yu dawa bits'á'zhì' ádaasdaago bits'á' ıłhadeskai. 51 Nnee áníid nagháhihi nak'á'łigaihi zhá binasti'go Jesus yiké' itah higaal lək'e; án nnee áníid nakaiyéhi bił ndaazdeel: 52 Áídá' nak'á' binasti' n'íi yiyi' halwodgo dáłichiigo ch'a'olwod.

53 Nnee Jesus daabiłtsoodíi okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yaa yił hikai: áígee okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, hik'e begoz'aaní ye'ik'eda'ılchíhi biłgo ıła'adzaa lək'e. 54 Peter da'anahgo biké'dí' higaal, áídí' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bikłh binaa lé'dit'ıłh yune' ha'ayáa: áígee kq' diltłi'zhì' aasiníli yił naháztąą, nániłdziiłgo. 55 Okaąh yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi yánadaaltíhi dawa Jesus zidee hádaat'ıgo, yaa dahgosi'aahíi yiká daadéz'ıı ndi doo la' da lək'e. 56 Lááni daazhógo ádaanıigo baa dahgo'aahgo baa yádaakti' ndi doo la' lək't'ee da. 57 Áígee nnee la' daahizı'go léda'ılchoogo baa yádaakti', gádaanıigo, 58 Án gánígo daadihiits'ag ni', Díi kłh biyi' da'ch'okaąhi nnee áyılıaahíi taanágoshnił, áídí' taagi jji hileehgo la'ihíi nnee doo áyılıaa dahíi ánagoshdle', niigo. 59 Gádaanıi ndi doo lək't'eego ádaanıi da. 60 Áídí' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ıhı'gee hizı'go Jesus nayıdıłkidgo gáníi, Ya' nihíi doo nt'é nniıhgo hadziıh da née? Díi naa dahgo'aahgo naa yádaakti'ıı hago'at'éé? 61 Áídá' Jesus doo nt'é nii dago doo t'ąązhì' hanádzii da. Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nabınadıłkidgo, Ya' ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nań Dilzini biYe' nłji née? biłñii. 62 Jesus, Ha'oh, án nshłji, nii: shíi nnee k'ehgo Niyááhíi, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú binawod golíni bigan dihe'nazhińéego dahsídaágo yaaká'dí' yaak'os shıł honahgo daashidołtsééł. 63 Áík'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bidiyágé ıdánayihesdzıłzdá' gáníi, Nt'é bighą nnee la'i baa nanaagolni' doleeł? 64 Bik'ehgo'ihí'nań nchq'go yaa yałti'ıı daadis-ots'ąą: hagoł'éégo baa natsídaahkees? Dawa gádaanıi, Zideego bąngonot'aah.

65 Áídí' la' bik'ıdaadihizheeh nkegonyaa, la'íi binii yináda'isti'dá' nádainłts'ı, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yánłti'yúgo, hadín náninłts'ı shıhíi nohwıl nagolni', daabiłniigo; la'íi aasiníli bit'adaayika' lək'e. 66 Peter yúyahyú kłh binaa ledn'aahíi biyi' yune' sidaadá' isdzán, okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidi, baa nyáa: 67 Án Peter kq'zhì' nániłdziiłgo yo'ııdá', Ni la' aldó' Jesus, Nazaréne nlíni, bił na'aash ni', biłñii. 68 Áídá', Dah, hant'é nniigo ánniıhíi doo bígonsı da, niı. Áídí' kłh bahgee ch'ınágoohen'ááyú ch'ınyáa; áígee tazhik'áne ánniıd lək'e. 69 Áígee isdzán na'iziidi naabiłtsaą, áík'ehgo áígee naziiníi gáyıłñii, Díi nneehíi áı itah nłji. 70 Áídá', Dah, naado'niıd. Dét'ıhék'e áígee naziiníi Peter gánádaayıłdo'niıd, Da'anıi ni áı itah nłji: Gálileedí'

gonlǐj, áí yádaakti'híi k'ehgo yánłti'. ⁷¹ Áídá' Peter bitł'a dahdidilñiihgo hashkeego nchog'o yakti' nkegonyaa gánłigo, Nñee baa yádaakti'íi doo bigonsj da. ⁷² Nt'éégo tazhik'áne ánádo'niid nakidngee. Peter Jesus gábilñniid n'íi yénálniih, Tazhik'áne doo hwahá nakidn ániih dadá' taadngee, Án doo bigonsj da, shıldinnıił. Áí yaa natsekeesgo hichag lək'e.

15

¹ Hayilkááyú okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, Jews yánazíni, begoz'aanií ye'ik'eda'ılchíhi, ła'íi yánádaaltihi dawa bilgo ıla'adzaago Jesus yaa ndaagoshchij, áídí' ıldaistł'qodá' dahdainlqozgo Pıláte yaa daidez'aa. ² Áígee Pıláte Jesus nayıdıłkid, Ya' ni Jews ızisgo biNant'a'i nłjı née? Da'áígee ánnii, bilñii, Jesus. ³ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıi doo ałch'ıdáyú baa dahgoz'aa da; ndi doo nt'é nıi da lək'e. ⁴⁻⁵ Áık'ehgo Pıláte nabınádıłkid, Nihıi doo nt'é shılñni da née? Doo ałch'ıdáyú naa dahgost'aa da laq akoh. ⁶ Bitis hagowáh n'ıi bee bıná'godinıhgo da'ıdaagee ha'áshijeedıi dała'a, hadıi nñee hádaat'ıiniı, Pıláte bá ch'ınáyılteeh lək'e. ⁷ Áígee nñee, Barábbas holzéhi, ha'ásitij lək'e; án nñee nant'an agohet'aa nkegonyaago nada'ıltseedihi yıl ha'áshijeed. ⁸ Áık'ehgo nñee Pıláte yaa nánłsáago daadilwoshgo gádaayılñii, Da'ánál'ıjhi k'ehgo nohwá ánléh. ⁹ Ya' Jews ızisgo biNant'a' nohwá ch'ınánshteehgo hádaat'ıi née? bilñii, Pıláte. ¹⁰ Pıláte yıgólşj, nñee dawa Jesus bil daanzhoqıı bigha okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehıi Jesus yik'edaannıihgo baa daabidez'aa. ¹¹ Áídá' okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi nñee ląago ıla'adzaahıi biini' yá ádaagozlaa, gádaayılñiiigo, Barábbas nohwá ch'ınánılteeh, daadohñii. ¹² Áık'ehgo Pıláte gánádaabilđo'niid, Jews ızisgo biNant'a', daadohñiiigo daahohshıhıshq' hago laq nohwá áshłéh áídá'? ¹³ Áídá' nnádaadılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıi. ¹⁴ Nt'é bigha, hant'é bee nchog'o adzaago? nıi, Pıláte. Áídá' da'tiségo nanádaadılghaazhgo, Tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zodée, daanıi.

¹⁵ Áık'ehgo Pıláte nñeehıi yıl daagoyılshqó hát'ıigo Barábbas bich'ı' ch'ınáınłtıi, áídá' Jesus habı'oltsaazdá' tsı'ılna'áhi bıhołkałgo zideego nñeehıi yaa daidez'aa. ¹⁶ Áídı' siláada yáná'ıtih goz'aa yune', Pretorium holzéhi, Jesus odaızt'e'; áígee siláada dawa baa ıla'adaızlaa. ¹⁷ Áídı' diyáge lichıigo dotł'ızhi Jesus yá ádaagozlaadá' hosh diwozhi nánihezwozgo nant'an bich'ah k'ehgo alzaahi bik'e daidez'aa. ¹⁸ Áídı' daidnłşigo ádaadıl'ıigo, Gozhqó, Jews ızisgo biNant'a' nłni, daabilñiiigo yaa daadilwosh nkegonyaa lək'e. ¹⁹ Áídı' tsı'ıi bee bitsits'inyú nádainłtish, áídı' bik'ıdaadihızheeh, áídı' biyahzhı' nádaahılzhıshgo daayokaqah nádaadi'niihé lək'e. ²⁰ Aqł baa daadlohda' diyáge lichıigo dotł'ızh n'ıi yaa daidnłtsoozdá' dabıi bidıyáge yá ánádaagosdlaa, áídı' tsı'ılna'áhi yıká' daızılheeyú bil nádezaa. ²¹ Nñee ła', Simon holzéhi, Alexánder hik'e Rúfus bitaahi, Cyréne golzeedı' gólını, k'edolzaadı' nádaalgo, siláada tsı'ılna'áhi yogheelgo ádaabızlaa. ²² Áık'ehgo Gólgotha golzeeyú bil nánzázq; áı golzeego itsits'in sı'áni golzeego ágolzee. ²³ Áígee wine, jeeh nch'ı'i, myrrh holzéhi, bil nadesdziidgo Jesus yaa daızkáq; áídá' doo yodlaq da. ²⁴ Áígee tsı'ılna'áhi yıdaabiskałdá' bidıyáge ıla'ısniigo yigha da'dıljoł lək'e, hadıi gonesnaahıi bıyéé hileehgo. ²⁵ Ngost'ái bik'ehenkéézgee tsı'ılna'áhi yıdaabiskał lək'e. ²⁶ Nt'é baa dahgost'aaniı ádaagozlaago dıınko bik'ehgee dahgoz'aa, JEWS ızisgo BINANT'A' NŁNı, golzeego k'e'eshchij. ²⁷ Áígee nñee da'in'ıjhi naki ałdó' Jesus ba'ashhahdı' tsı'ılna'áhi bıdaahaskał, ła' dihe'nazhıneégo, ła'ıi

be'eshganzhinéégo. ²⁸ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e' eshchiiní, Begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahíi bíl da'ch'oktag lèk'e, nii n'íi begolzaa. ²⁹ Bahyú ch'íhikáhíi bitsits'in daidiltasgo yati' yee daabokáalgo gádaanii, Háhái', biyi' da'ch'okáahíi taagoshniigo taagi jii hileehgo anágoshdle', nni ni', ³⁰ Haláa, dáni hasdá'idnlteehgo ts'i'ina'áhi biká'dí' gódah ch'innáh. ³¹ Okáah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníi ye'ik'eda'ik'híhi bílgo Jesus yaa daadloh, gádaahídi'niigo, Nnee la'íi hasdá'yihiniil; áidá' bíhíi doo hasdá'idilteeh da. ³² Christ, Israel hat'i'íi ízisgo biNant'a' nliiníi, haláa ts'i'ina'áhi yiká'dí' naadowáh, áík'ehgo daahihiltasáago zhá daahohiidlaah. Áidí' bit'ahyú ts'i'ina'áhi bíl bídaach'iskaíi yati' yee daabokáal lèk'e. ³³ Isk'áhnyáadí' taagi nehenkéézzhí' ni' biká' dahot'éhé godilhiil gozlii lèk'e. ³⁴ Taagi nehenkéézgo Jesus nádidilghaazhgo gáníi, Éloi, Éloi, láma sabákthani? ái, Bik'ehgohinshnaahíi, Bik'ehgohinshnaahíi, nt'é laa bigha shits'á'zhí' ándzaa? golzeego ágolzee. ³⁵ La' áígee nadaaziiníi daabidits'ago, Isaa, Elías yich'í' anii, daanii. ³⁶ La' nádilwodgo tú daabits'osíi vinegar yiyi' naiz'aa, áidí' ts'i' yaa dahyiz'áago Jesus bizé'zhí' dahyída'nhtsih, gáníigo, Ntsént'ah; bídaagonolzihi, Elías baa highángo nanábidilteeh shí. ³⁷ Áidí' Jesus nádidilghaazhgo oyol. ³⁸ Áígee kih biyi' da'ch'okáahíi biyi' yune' daadintsoozíi bighá'dí' hayaago ikh'idláad lèk'e.

³⁹ Siláada dala'á gonenadín binant'a'íi Jesus bich'í'go siziiníi Jesus nádidilghaazhdá' oyolgo yigoisidá' gáníi, Díi nneehíi da'anii Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliini laa. ⁴⁰ Isdzané anahdí' nazii daabine'íigo, Mary Mágdalene, Mary, James iké'yú nagháhi hik'e Joses baahíi, la'íi Salóme bílgo, itah nazii lèk'e. ⁴¹ Ái Jesus Gálileeyú naghada' biké' anakah lèk'e, bich'odaaniiigo; la'íi isdzané Jerúsalemyú bíl hikaihíi aldó' láago itah nadaazii.

⁴² K'ad o'i'aahyú ikh'í'golne'íi bijii, ái iskaa hik'e Jews daagodnksiníi bijii doleeíi bigha. ⁴³ Nnee Joseph holzéhi, Arimathéa golzeeyú gólíni, doo biini' háh dago Pílate yich'í' oyáa, Jesus bits'ihíi yíyokeedgo; án nnee godnksíni, yánadaaltihíi itah nliini, Bik'ehgo'ihinañ nant'aa doleeíi yibad sidáhi. ⁴⁴ Pílate, Jesus daztsaa shí dasha'at'éé nzigo, siláada binant'a' yiká ánniidgo nayidíkid, Ik'idá' daztsaa née? yihniigo. ⁴⁵ Áík'ehgo siláada binant'a', Ha'oh, daztsaa, bikhniiddá' Pílate Jesus bits'ihíi Joseph yaa yiden'áa. ⁴⁶ Áík'ehgo Joseph nak'a'ligaihi nht'éhi nayihesni, áidí' Jesus bits'ihíi ts'i'ina'áhi yiká'dí' nanáidnhtjigo nak'a'ligaihi yik'íyidesdiz, áidí' tsébi'i'ángo ágolzaa yune' nyintíidá' tséé yidaidenhtiz lèk'e. ⁴⁷ Mary Mágdalene hik'e Joses báa bílgo hayú nniltiiníi daayo'íi ni'.

16

¹ Jews daagodnksiníi bijii aaldá' Mary Mágdalene, Mary, James baahíi, Salóme bílgo, ik'ah kika'golchihíi nadaahesni ni', Jesus bits'í yee yidizhish doleeigo. ² Áík'ehgo dázhó t'ahbi godilziníi bijii ya'ái hagaaldá' tsébi'i'ányú hikai. ³ Áígee, Hadínshá' tséé daadin'áahíi nohwá yó'idohis? daahídi'ni. ⁴ Áidí' hadag daadéz'íigo tséé n'íi yó'olyizgo daayiltsaa; tséé dázhó nchaago. ⁵ Tsébi'i'án yune' ha'ákaidá' nnee áni nagháhihi, bi'íi nneezi ligaihi dihe'nazhinéégo sidaago daayiltsaa; áík'ehgo tsídaadolyiz lèk'e. ⁶ Áidá' nneehíi gádaabihíi, Tsídaadotheez hela': Jesus, Názaethdí' gólíni, ts'i'ina'áhi bíheska' n'íi biká hadaanohitaago bigonsi; án naadiidzaa ni'; doo hak'i da: nniltíi n'íígee daadeh'íi. ⁷ Ti'i dohkáh, bitsilke'yu, Peter bílgo, Jesus Gálileeyú nohwádih deyaa, bíldohni: ákú daabidohtséel, da'ánohwi'nihi k'ehgo. ⁸ Áidí' tsébi'i'ándí' dahale ch'ínakaidá' nádnkii; daiditid la'íi bíl díyadaagot'ee daasilii: nédaildzidgo doo hadín nt'é daayihni da lèk'e.

⁹ Godilziníi bijji t'ahbi Jesus daztsaadi' naadiidzaada' Mary Mágdalene dantséyich'i' hit'ijigo ádelzaa, á isdzánhíi biyi'dí' ch'iidn gost'idi haniyóod n'íi.

¹⁰ Án nnee Jesus yił nakai n'íi doo bił daagozhóó dago chaal naháztaayú yaa nyáágo yił nagosni'. ¹¹ Áída' Jesus náhi'na'go isdzán bo'ijigo ya'ikodaanzii ndi doo daayodlaa da lək'e.

¹² Ái bikédí'go Jesus yił nakai n'íi naki itínk'ehyú hi'aashgo bich'i' lahgo hit'ijigo ádelzaa. ¹³ Áídí' onát'aazhgo la'ihíi yił nadaagosni' ndi doo daabodlaa da lək'e.

¹⁴ Ái bikédí'go bitsilke'yu łats'adahíi da'iyáago naháztaago Jesus bich'i' hit'ijigo ádelzaa, áígee doo da'odlaa dago bijii daant'izii bigha bich'i' yádaakti', daztsaadi' naadiidzaahíi bikédí'go la' daabo'ijihíi doo daayodlaa dahíi bigha.

¹⁵ Áídí' gábilnii, Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo yati' baa gozhóni nnee dawa baa bił nadaagolni' le'. ¹⁶ Dahadín odláadi' baptize ábi'delzaahíi hasdádolteek; áída' dahadín doo odláa dahíi dahazhi' biniigonł'éégo bá ngodot'aał. ¹⁷ Áídí' díinko godiyihgo ánágot'ijihíi da'odlaaníi ádaadoliik; shizhi' bee ch'iidn hadaanyood doleek; la'íi yati' lahgo at'éégo yee yádaakti' doleek; ¹⁸ Ch'osh bik'asda' golíni nádaihiniik doleek; dant'éhéta kozilheehíi daidláa ndi doo hago ádaabile' da doleek; la'íi daannihíi yiká' ndaadilniigo nádaadziih doleek.

¹⁹ Áík'ehgo Jesus aqł bich'i' yádaakti'dá' yaaká'yú onábi'doltii, áígee Bik'ehgo'ihinań bigan dihe'nazhinéégo dahnezdaa. ²⁰ Áídí' dahiskaigo dahot'éhé yati' baa gozhóni yaa nadaagolni' lək'e, beBik'ehn yił niijigo nada'iziidgo, godiyihgo ánágot'ijihíi bee biyati' da'anii at'éhi ch'i'nah áile'go. Doleeko at'éé.

THE GOSPEL ACCORDING TO LUKE

¹ Nnee láágo nohwitahyú hago ánágot'ííhíí dakiké'go yek'eda'ishchijigo, ² Nnee da'íltse godezt'i'gé' bináál ánágot'ííhíí, Jesus biyati' yaa nadaagolní'íí nohwil nadaagosní'híí k'ehgo yek'eda'ishchij; ³ Áík'ehgo Theóphilus, ízisgo ánt'éhi, shíí áldó' da'íltse godezt'i'gé' hago ánágot'ííhíí bígosíisjido go dakiké' ánágot'ííhíí bee nich'í' k'e'eshchij hasht'íí, ⁴ Hago ánágot'ííhíí nil na'gosni' n'íí da'aníigo bígonksííhíí bigha nich'í' bek'e'eshchii.

⁵ Hérod Judéa yánant'aaná' nnee, Zakarías holzéhi, okaqah yedaabik'ehi Abía hat'i'íí itah nlij lé'e: án bi'aad, Elísabeth holzéhi, Aaron hat'i'i nlij. ⁶ Zakarías lá'íí bi'aad bilgo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dánkt'éégo ádaat'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'ááníí lá'íí biyati'íí nzhoggo yikisk'eh hi'ash lé'e. ⁷ Bichagháshé doo hwaa da, Elísabeth doo íchiih dahíí bigha; saan lá'íí hastiin daasilij'. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee Zakarías okaqah yebik'ehgo baa gonyáaná', ⁹ Nnee okaqah yedaabik'ehi dahgos'aaníí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqah goz'aa yune' dilidgo likagolchinihíí yidilti'go habi'doltij lé'e. ¹⁰ Likagolchinihíí dilti'go biká' ngonyaaná' nnee láágo dadányú dała'adzaago da'okaqah lé'e. ¹¹ Ákóne' likagolchinihíí biká' dahsi'aaqgo yidilti'íí dihe'nazhinéégo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bil ch'í'nah adzaa. ¹² Zakarías yiltsaaqgo yik'e tsidolyizgo bilgoyéé'go gozlij. ¹³ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyihii, Doo néndzid da, Zakarías: Bik'ehgo'ihí'nañ ni'okaqahíí yidezts'aa; ni'aad Elísabeth bizhaazhé ishkiini ná yilchii, aí mé'ihíí bizhi' John bá áñle'. ¹⁴ Baa nil gozhóq doleel, dázhó nil gozhóq doleel; nnee láágo mé' goleehíí yaa bil daagozhóq doleel. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ízisgo at'éé doleel, wine dagohíí íhnágodilhisíí doo yidlaa da doleel; t'ah bimaa bibishch'id yiyi' sitijé' godezt'i'go Holy Spirit bee baa godet'aa doleel. ¹⁶ Díí mé' goleehíí nnee Israel hat'i'íí láágo beBik'ehñ, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahñ, yich'í' nnáhiikáhgo áidoliil. ¹⁷ Elías biyi'siziiníí lá'íí binawodíí k'ehgo beBik'ehñ yádn dahdidogaal doleel, nnee bichagháshé nlt'éégo yaa tsínadaadikeesgo áidoliil, lá'íí hayíí doo ídaayésts'aa dahíí nnee nlt'éégo ádaat'eehíí bigoyá' yidaayésts'aaqgo áidoliil; beBik'ehñ yaa higháhíí nnee bijíí yune' bá ilch'í'gole'go áidoliil. ¹⁸ Zakarías Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gáyihii, Hago at'éégo shiye' goleehíí bígonsi doleel, shíí hastiin siljina' shi'aadn áldó' sá silij? ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'í' hananádzii, gáníigo, Shíí Gábríel honszee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee sizíí; shíí nich'í' hasdzi-ihgo díí nlt'éégo ágone'íí baa nil nagoshni'go shi'dol'aad. ²⁰ Doo yáníti' da nleeh, díí ágone' dishniihíí begolzaahíí bijijí zhá hanánzdiih, doo shondlaa dahíí bigha, ágone' dishniihíí da'aníi begolne'hi at'éé. ²¹ Nnee dała'at'éé n'íí Zakarías ch'éh yiba' naháztáa, hat'íí bigha doo hwaa ch'ínádáh da daanzigo. ²² Ch'ínázzaaná' doo hago'at'éégo nnee yich'í' hadzii da: áík'ehgo hat'íhíta bich'í' ch'í'nah adzaa shí daanzi; t'ah doo yafti' dago daazhógo na'ígizh lé'e. ²³ Áígee binasdziidíí aal áyílaaná' bigowayú onázzaa. ²⁴ Áí bikédé'go bi'aad Elísabeth hiltsaa siljina' yaa ch'anant'í'go ashdla'i dahitaa, gáníigo, ²⁵ Nnee bich'í' siste' n'íí shich'á'zhí'go shá áile'híí bigha sheBik'ehñ shaa ch'ozbaago díí k'ehgo shá ágólaa. ²⁶ Isdzán holtsaaníhíí gostán behitaaqgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á, Gábríel holzéhi, yaaká'gé' kih goznil Názaresh golzeezhí' yí'aad, aí kih gozníí Gálíleehíí biyi', ²⁷ Áígee it'eedn k'ad nnee, Joseph holzéhi, baa hiiktini yich'í' oyáá lé'e, aí nneehñ David hat'i'i nlij; it'eedn Mary holzee.

28 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi Mary yaa nyáágo gáyihni, Nił gozhóq le', Bik'ehgo'ihinañ dázhó naa ch'oba'go nohweBik'ehñ nił nli: dázhó niyaa gozhóq doleełgo isdzané bitahgé' haniltí. 29 Án yo'íigo ábihnihií bigha tsídolyiz, yaa tsídiskeezgo hat'íshá' niigo aní nzi lé'e. 30 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gábihni, Doo néndzid da, Mary: Bik'ehgo'ihinañ naa ch'oba'go haniltí. 31 Isaa, hinktsáá nleehgo ishkiini hinchii, án Jesus golzeego ánlí. 32 Ízigo at'éé doleeł, Da'tiséyé At'éhi biYe' holzee doo; án David yá niltíigo godoleeł, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ David yánant'aa lé'e n'í yánant'aago ábile': 33 Jacob hat'i daanliini dahazhí' yánant'aa doleeł; nant'aago doo bee nnágódáh da. 34 Mary Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáyihni, Hago'at'éégo dí, shika' doo hwaá daná? 35 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gábihni, Holy Spirit niká'zhí' at'éé doleeł, Da'tiséyú At'éhi binawodí niká'zhí' áilé: áík'ehgo ni'imé' goleehí dázhó dilzini doleeł, Bik'ehgo'ihinañ biYe' holzee doo. 36 Elisabéth, nik'í, doo ilchíhi da daach'inii n'í, sá silí ndi áldó' hiltsaá, gostán bedahitaá, bi'imé' ishkiin doleeł. 37 Bik'ehgo'ihinañ doo hat'í ch'éh áil'í da. 38 Mary gání, Shí Bik'ehgo'ihinañ biyéé nshí; ha'aa dishni, da'ánnihií bikisk'ehyú áshidolí. Áigé' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bich'á' onázza. 39 Áigé' Mary daházeego anahyú beezhí'yú kih goznilyú Judahí biyi' oyáá lé'e; 40 Ákú Zakarías bigowayúne' ha'ayáágo Elisabéth yich'í' hadzii. 41 Elisabéth Mary biyati' yidezts'áago biyi' mé' dehes'naa lé'e; la'í Elisabéth Holy Spirit bee baa godet'á lé'e: 42 Án nawode hadzii laa gánígo, Isdzané bitahgé' niyaa gozhóq doleeł, mé' nibishch'id biyi' sitiini áldó' biyaa gozhóq doleeł. 43 Hago'at'éégo láhi sheBik'ehñ bimaa shaa ch'oba'go shaa nyáá? 44 Niyati'í disets'áaná' mé' bił gozhóqgo shiyi' dehes'naa laa. 45 Isdzán osdlaadí biyaa gozhóq: Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hí binkááyú ábihnihií da'anii begolne'hí bigha. 46 Mary gání, Shijí dawa bee sheBik'ehñ ízigo at'ééhí baa nagoshni, 47 Shiyi'siziini Bik'ehgo'ihinañ Hasdáshítíni yaa bił gozhóq. 48 Shí binal'a'á nshíni doo hat'í be'ansht'ee da ndi n't'éégo shaa tsinádeskeez: kogé' godezt'i'go nnee daalnoł'íhí dawa, isdzán biyaa gozhóni daashihni doleeł. 49 Dázhó k'a'at'éhi dázhó n't'ééhí áshílaa; án bizhi'í dilzih. 50 Ilké' nánot'íhí dahadn Bik'ehgo'ihinañ bił diyinihií baa ch'oba' doleeł. 51 Binawod ch'í'nah áyílaa: bijí yune' dázhó ádaadilkahí yil nadaagodesgeed, 52 Nnee hayí ízigo ádaat'ee n'í hayaa ánáyidlaaná' doo ízigo ádaat'ee da n'í hadag ánáyidlaa. 53 Hayí dáshiná' nakai n'í dawahá n't'ééhí yá ná'nné' ni; áiná' ízis da'it'iinihií dádilkoogo onáyis'a' lé'e. 54 Bána'iziidí, Israel holzéhi, bich'ozni, biłgoch'oba'í yee yénálnihgo; 55 Dahazhí' Abraham la'í bich'á'gé' hadaalinolchiíhí bił goch'oba', daanohwitaa n'í ágáyihni n'í k'ehgo, nii, Mary. 56 Mary Elisabéth yil sikeego taagi dahitaá lé'e, áigé' bigowayú onázza. 57 Elisabéth ilchiigee ngonyaa lé'e; áigee ishkiin yizhchí. 58 Hago'at'éégo Elisabéth Bik'ehgo'ihinañ baa ch'ozbaadí, ba'ashhahgé' daagolíni la'í daabik'íhí yaa t'ídaanzigo bił daagozhóq lé'e. 59 Mé' tsebí beyiskaágo circumcise alnehgo baa ch'ikai; Zakarías holzee doleeł, bitaa bizhi'hí k'ehgo, daach'inii. 60 Áiná' mé' bi-maahí, Dah; John bizhi' hileeh, nii. 61 Nik'í doo la' ágágołzee da, daabilch'inii. 62 Áík'ehgo mé'í bitaahí bich'í' na'ída'ch'igizhgo, Dí mé'í hat'í holzee doo? daabilch'inii. 63 Áík'ehgo Zakarías biká' k'e'elchihí hat'íigo na'ígizh, áigé', Dí mé'í John holzee doo, niigo biká' k'e'eshchí. Ái bigha nneehí bił díyadaagot'ee lé'e. 64 Áigé' dahíko Zakarías hanádziigo, Bik'ehgo'ihinañ ya'ahenzi lé'e. 65 Áigé' ba'ashhahgé' daagolíni tsídaadesyiz: dí ágodzaahí ni'

Judéa biyi' dahyisk'idyú daagoch'ilíiní dawa bitahyú didesdlaad. ⁶⁶ Hayíí aí ch'inii daidezts'aanii bijíi yuyaa nazné'go, Díi mé'íi hagoshá' at'éé hileehi! daanii. Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ yil nlii lé'e. ⁶⁷ Zakarías, mé' bitaahíi, Holy Spirit yábiyilti'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti', gáníigo, ⁶⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'i'i beBik'ehñ ba'ahégosj; nnee biyééhíi yaa nyáágo hanáyinilhíi bighá, ⁶⁹ Bána'iziidíi, David holzéhi, bich'á'gé' hadaakinolchiikíi bitahgé' dážhó nalwodi hasdánohwiñiil doleelíi nohwá hayiltíi; ⁷⁰ Ni'gosdzán alzaagé' yúshdé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi daadilzini yinkááyú nohwich'í' hadziigo gánohwiñniid: ⁷¹ Nohwik'edaannihíi lá'íi hayíi bíl daanlchó'íi dawa nohwidás sizíi doleel; ⁷² Daanohwitaa n'íi áyihni n'íi k'ehgo nohwaa daach'oba', lá'íi aí bílgo godiyhgo lángot'aa n'íi yénálniih, ⁷³ Bik'ehgo'ihí'nañ bit'a dahdidilniigo díi k'ehgo nohwá ngon'áá, ⁷⁴ Nohwíi hayíi nohwik'edaannihíi nohwidás sizíigo, doo nídaahildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'idziid doo, ⁷⁵ Dáhandaañna'zhí' daagodinlzigo lá'íi nlt'éégo binadzahgee ádaant'eego. ⁷⁶ Ni, mé'íi, Da'tiséyú At'éhi binkááyú na'iziidíi honlzee doo: ni nohweBik'ehñ bádnyú ilch'í'goléhgo dahnnáh; ⁷⁷ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyééhíi hago'at'éégo binchó'íi bá da'ízlíi ánánlne'go hasdaakáh doleelgo yídaagoksihgo ánlé', ⁷⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ daahohiikaahñ nohwaa ch'oba'íi binkááyú; da'án bik'ehgo yaaká'gé' idindláadíi nohwaa nyáá, ⁷⁹ Hayíi chagotheeyú naháztaaníi da'itsaah yédaaldzidíi bá idindláádgo ágole', lá'íi ilch'í'gont'éégo yikisk'eh hiikaahgo áile', nii lé'e, Zakarías. ⁸⁰ Mé' nchaa silíigo biyi'siziiníi dážhó nalwod silíi, Israel hat'i'i bich'í' ch'í'nah ádilne'íi bijíizhí' da'izliiyú naghaa lé'e.

2

¹ Áiná' nant'án Caesar Augústus holzéhi nnee dawa daantíige tax nahi'nii doleelgo bizhi' ádaagole'go yágon'aa lé'e. ² (Cyrénus, Síriayú nant'án nliiná', díi nach'ihí'nii doleelgo kozhi' ádaagoch'ile'íi da'íltse álzaa lé'e.) ³ Nnee dawa bizhi' ádaagole'yú onádaaskai lé'e, hayú kih goznílgé' daagolíiyú. ⁴ Joseph aldó' itah onádaa, Gálilee bigodzogíi biyi' Nazareth golzeegé' Béthlehem golzeezhí', Judéahíi biyi'gee, David golíi n'íiyú, (Joseph David yil hat'i'i lé'ehíi bighá.) ⁵ Mary dak'adégo ilchihi, Joseph baa hiiltíni yil hi'ash lé'e, bizhi' ádaagole'yú. ⁶ Áigee sikeená' ilchihiíi biká' ngonyaa lé'e. ⁷ Da'íltse ilchihi ishkiin yishchíi, mé'ihíi nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíi yiyi' nyinkíi; ná'ch'injahíi doo lá' hayú bá goz'aa dahíi bighá. ⁸ Mé' sitiiníi da'anahyú nnee nada'nyoodíi bidibelíi yinádaadéz'íi lé'e, tlé'yú. ⁹ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bich'í' ch'í'nah adzaago Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláadíi bee ike'dendláád; áik'ehgo nnee nada'nyoodíi tsídaadesyiz. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gábilni, Doo nédaaldzid da: íyínlts'aa sáá, yati' dážhó nlt'éhi nnee dawa bee bíl daagoyilshó doleelíi baa nohwil nagoshni'. ¹¹ Díi jii David golíi n'íiyú nnee hasdáyihiníi nohwá gozlii, Christ nohweBik'ehñ. ¹² Díi bee bídaagonolj doleel, mé'ihíi nadik'á' bik'ídisdizgo magashi yiyi' náda'idíihíi yiyi' sitíigo daaholtséh. ¹³ Dahíko Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á da'íltse ch'í'nah ádilzaahíi láágo yaaká'gé' yil ch'í'nah ánadedlaa, aí Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahédaanzigo gádaanii, ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiségo at'éhi yaaká'zhí'go daach'inlji le', lá'íi ni' biká'yú nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi bee ilch'í'gont'ééhíi biyéé le'. ¹⁵ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'yú onákainá' nada'nyoodíi, Béthlehemiyú dokáh, daakíid'nii, Díi ágodzaahíi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil ch'í'nah ágolaahíi daanel'íiyú dokáh. ¹⁶ Áik'ehgo áigé' dagoshch'í' deskaigo Mary, Joseph, lá'íi

mé' magashi yiyi' náda'idijhíí yiyi' sitijgo yaa hikai. ¹⁷ Daayiltsaana' mé'ihíí ábıldı'nii n'íí dahot'éhé yaa nadaagosni'. ¹⁸ Hayíí daidezts'aanii nada'nyoodíí ádaabihíí yaa bíl díyadaagot'ee. ¹⁹ Maryhíí díí dawa yénálnihgo dayúweh bijíí yuyaa yaa natsekees lé'e. ²⁰ Nada'nyoodihíí da'ádaabıldı'niihíí k'ehgo hayíí daidezts'aahíí la'íí daayo'ijhíí bigha Bik'ehgo'ihina' ízisgo at'éehíí yaa nadaagolni'go, la'íí ya'ahédaanzigo t'aazhi' onákai. ²¹ Tsebíí beyiskaana' mé' círcumcise ábi'delzaana' Jesus bizhi' bá álzaa, aí bizhi'íí doo hwaa goleeh daná' Bik'ehgo'ihina' binal'a'á yaaká'gé'ihí bizhi' bá áyílaahi. ²² Moses ngon'aq n'íí k'ehgo Mary godnksigo ilch'ibi'dilne'íí biká' ngonyáago, mé' Bik'ehgo'ihina' baa hiltéehgo Mary la'íí Joseph bílgo Jerúsalemyú odaistij lé'e; ²³ (Mé' da'iltse ishkiin daagolehíí Bik'ehgo'ihina' bá sanigo nihi'niiigo ngon'aqgo k'eshchijhíí bigha); ²⁴ La'íí Bik'ehgo'ihina' hat'ihíta ye'okaahíí yaa daayiné'go odaistij lé'e aldó', hawú naki, dagohíí hawúcho bizhaazhé naki, Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii k'ehgo. ²⁵ Jerúsalemgee nnee la', Símeon holzéhi, nkt'éego at'éhi, Bik'ehgo'ihina' yidnksini naghaa lé'e; án Israel hat'i'i yil goyishóqogo anáyidle'íí higháhíí yiká déz'ij lé'e: Holy Spirit biká'zhi' at'éhi. ²⁶ Holy Spirit bee bíl chí'nah ágolzaago gábi'idi'nii, T'ah doo hwaa dantsaah daná' Bik'ehgo'ihina' Its'áltini, Christ holzéhi, hinktséh. ²⁷ Holy Spirit nábihilaago da'ch'okaah goz'aq yune' nyáá; ákú Jesus bima la'íí bitaa bílgo begoz'aanii k'ehgo bá okaahgo ádaabistijiná', ²⁸ Áígee Símeon mé' náyinkijgo Bik'ehgo'ihina' ya'ahenzigo gáníí, ²⁹ SheBik'eh, aníita áshihníí n'íí k'ehgo nána'isiidíí shil gozhóqogo chí'k'eh shee ngonowáh: ³⁰ Shí shinaahíí bee hago'at'éego hasdá'íiníí doleekíí hish'ij, ³¹ Áí nnee dawa biba' ilch'í'ndlaa n'íí; ³² Án bich'á'idindíiníí nnee doo Jews daanlij dahíí bee bá got'ij doleek, la'íí nnee niyéehíí, Israel hat'i'i, án bee ízisgo ádaat'ee doleek. ³³ Jesus ábıldı'niihíí bitaa, bima bílgo yaa bíl díyadaagot'ee lé'e. ³⁴ Símeon bá da'oskaana' Mary, Jesus bimaahíí, gáyihíí, Íyínks'aq sáq, díí mé'ihíí Israel hat'i'i láqgo bigha naanándéh, la'íí láqgo nádikáh doleehíí bigha habi'doltini at'éé; godiyihgo be'ígózini baa yádaach'ilti' doleeki; ³⁵ (Bésh be'idiltshé nijíí bighálgeedhíí k'ehgo nijíí nniih doleek;) nnee bijíígé' natsekeesí chí'nah alneh doleehíí bigha. ³⁶ Phánuel, Áser hat'i'i itah nlíni, bitsi', Anna holzéhi, Bik'ehgo'ihina' binkááyú yakti'i nlij lé'e; án sá silij, nanneego gots'idn legodzaa; ³⁷ Itsaa nlijgo tsebidin díí'í bíl legodzaa, da'ch'okaah goz'aqgé' dá doo chí'gháhá dajij biigha la'íí dat'é' biigha dáshiná' okaahgo Bik'ehgo'ihina' yá na'iziid lé'e. ³⁸ Án aldó' da'áígee nyáago, Bik'ehgo'ihina' yich'í' ahénzi, áíge' Jerúsalemgee daagolíníí hago'at'éego hasdábidi'nii doleekíí yiká daadéz'íiníí Jesus yaa yil nadaagosni'. ³⁹ Bik'ehgo'ihina' hago'at'éego gos'aanii aq yikisk'eh ádaaszaana' dabíí daagolijyú, Gálilee bigodzogí biyi' Nazareth golzeeyú, onákai. ⁴⁰ Mé' n'íí noksehá' biyi'siziiníí ndzil silij, goyáq silij; la'íí Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'íí biká'zhi' at'éé lé'e. ⁴¹ Jesus bima la'íí bitaa bílgo dalenágodáhgee Jerúsalemyú onat'ash lé'e, bitis-hagowáh n'íí bee bína'godihgo náda'idijhíí bigha. ⁴² Jesus nakits'adah bíl legodzaana', dalenágodáhgee ákú onakáhíí k'ehgo ákú okai lé'e; ⁴³ Aq bengonyaana' onákai, ndi Jesus t'aazhi' ídestaq lé'e Jerúsalemgee; bima la'íí bitaahíí dá doo yidaagosij dago. ⁴⁴ Jesus bíl hikah daanzigo názeelgo o'í'áayú; bik'íí la'íí hayíí bídaagosiníí bitahyú chí'eh yiká daantaa lé'e. ⁴⁵ Doo hwaa hayú nádaankij dahíí bigha t'aazhi' Jerúsalemyú biká daantaayú onát'aazh. ⁴⁶ Taagiskaayú da'ch'okaah goz'aq yune' nnee daagoyááníí ilch'ídaago'ahíí íyésts'aqgo la'íí nayidilkidgo naháztaayú itah sidaago yaa hikai lé'e. ⁴⁷ Bíl'ígóziníí la'íí nabidíkidgo yígótsigo hadzi'híí bigha nnee daabidezts'aanii bíl díyadaagot'ee lé'e. ⁴⁸ Jesus bima la'íí

bitaahí daabiltsaago bił díyadaagot'ee: áík'ehgo bimaá gábilnii, Shizhaazhé, hat'íí láá bighá ánt'ini? Nitaa lá'íí shíí ch'éh níká hantaahíí bighá doo nohwíł daagozhó da ni'. ⁴⁹ Jesus gábilnii, Hat'íí bighá shiká hanoktaa? ShiTaa binasdziidíí baa nashaago shá goz'aa, ya' doo bígonoksi da née? ⁵⁰ Hat'íí niigo aníí shíhíí doo yídaagoksi da lé'e. ⁵¹ Áík'ehgo yíł onákai Názarethyú, bimaá lá'íí bitaa da'ádaabilniiyú át'éé lé'e: bimaahíí bizhaazhé ábilniiidíí dawa yaa natekees lé'e. ⁵² Áík'ehgo Jesus goyáago honaał, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań da'áigeego bił at'éé, áigé' nnee ałdó', dayúweh begoldoh lé'e.

3

¹ Tibérius Caesar holzéhi nant'ánchań nliigo ashdla'adah legodzaa lé'e, áiná' iké'gee sitiin, Póntius Pílate holzéhi, ni' Judéa golzéhi yánant'aa, taagigee sitiin, Hérod, ni' Gálilee golzéhi yánant'aaná' bik'isn Philip Ituréa lá'íí Trakonítis yánant'aa, lá'íí Lysánias Ábilene yánant'aa lé'e, ² Ánnas lá'íí Cáriphas okaał yebik'ehi da'tiséyú sitini daanliiná' Zakariás biye', John holzéhi, da'izliiyú Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' hadzii. ³ Jórdan túnlínihíí binaayú nnee yich'í' yałt'igo gádaayihii, Nohwinchó'íí bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', áík'ehgo nohwinchó'íí nohwá da'izlii' ánalne'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, Esaiás holzéhi, binaltsoos biyi'gé' díí bak'e'eshchii, Da'izliiyú hadńshí gániiigo dilwosh, NohweBik'ehń bádnyú ilch'í'daagole', intín ilk'ídezdohgo bá ádaale'. ⁵ Nadaashwozhíí hanágodibih, lá'íí dził naz'aaníí, nadaask'idíí hayaa álne'; lá'íí godigizíí ilk'ínádoldoł, lá'íí godilwohí dilkoh ánalne' doo; ⁶ Áígee nnee dawa hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nań hasdá'iiniil doleekí daidołseeł. ⁷ Áigé' nnee John baptize ádaabile' hádaat'iiigo yaa hikaihíí gáyiiniigo yich'í' yałt'í', Nohwíí t'íish bik'asda' golíni' k'ehgo daalinoł'iihíí, hadń lá nohwádneyú nohwiniigodilne'íí bich'á' nołkáh nohwilniiid? ⁸ Da'anii nohwinchó'íí bich'á' ádaaldzaayúgo ch'í'nah ádaadi'nosł, nest'a' nł'éégo nádaant'ihíí k'ehgo nohwaa daide'aah, Abraham bich'á'gé' daadihe'na'i doo idilkaadoł'nii da: Bik'ehgo'ihí'nań díí tséé naznilíí nnee Abraham bich'á'gé' daadihezna'íí k'ehgo áile'yúgo áile', nohwildishnii. ⁹ Tsint'áni nkedn'aagee k'ek'éhgo godes'taa; tsint'áni dawa doo nest'án nł'ééhíí baa dahndéh dayúgo, yó'ok'éhgo kó' dilti' yuyaa olkaadhi at'éé. ¹⁰ Nneehíí John nayídaadiłkidgo gádaabilnii, Hago ádaahi'ne' áiná'? ¹¹ John gánii, Hadń bi'íicho naki shíhíí, lá'ihíí bi'íicho da'ádih shíhíí yaa yinołsós; hadń bich'iyán láá shíhíí hadń bich'iyán da'ádih shíhíí lá' yaa yinoné'. ¹² Tax bich'í' nadaahi'niiłkí ałdó' baptize ádaabi'dilne'yú hikaigo John gádaayihii, Ilch'ígó'aahíí níłni, hago laa ádaahi'ne'? ¹³ John gábilnii, Da'kwíí nohwich'í' nadaahi'niiłgo goz'aa shíhíí doo bitisyú daahokked da. ¹⁴ Siláada ałdó' nabídaadiłkidgo gádaanii, Nohwihíí hago laa ádaahi'ne'? John gábilnii, Hadń biní'dołhíí hela', hadń da'izliiyú baa dahdaagoł'aah hela'; lá'íí hanádaaldéhíí, da'ái nohwíł daanzhoqgo nzhoo. ¹⁵ Nada'ohíigo nnee dawa bijíí yune' gádaanzí, Díí nnee, John holzéhi, Christ at'íí née, dah née? ¹⁶ John dawa yich'í' hananádziigo gáyiini, Shíhíí tú bee baptize ádaanohwish'ii, áiná' shiké'gé' lá' shitisgo at'éhi higháh, biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sitíida; án Holy Spirit lá'íí kó' yee baptize ádaanohwił'ii doleekí. ¹⁷ Be'ilch'íhé dahyotíł, t'oh naghái ilch'íhi goz'aaagee nágošo doleekí, binest'a'híí náyiziidgo ilk'eyihiniłná' bizhoolíí kó' doo ntsésihi biyi' yuyaa yidilid. ¹⁸ Áigé' nnee yich'í' yałt'igo láágo yíł ch'ígó'aah lé'e. ¹⁹ Hérod, nant'án níłnihi, nchó'go at'iiigo bik'isn Philip holzéhi bi'aad, Heródias holzéhi, yaa yiheltii, lá'íí nchó'go ánát'iidíí John yee bich'í' yałt'í' lé'e, ²⁰ Hérod nchó'go ánát'iidííbitisgo adzaa, John ha'áyíł'e'. ²¹ Nnee dawa baptize ádaabilne'na',

Jesus áldó' baptize ábi'delzaago yáá bich'ì' ałch'á' ádzaago, ²² Holy Spirit hawú k'ehgo bich'ì' nke'enúihgo yaaká'gé' yati' gánúigo yidezts'ąą, ShiYe' shıł nzhóni nlıı; naa shıł gozhóó. ²³ Áígee Jesus tádin shı bıl łegodzaa, án Joseph biye' (bido'nıı), Josephıı Héli biye', ²⁴ Hélihıı Mátthat biye', Mátthatıı Levi biye', Levihıı Mélki biye', Mélkihıı Jána biye', Jánaahıı Joseph biye', ²⁵ Josephıı Mattathıas biye', Mattathıasıı Amos biye', Amosıı Náum biye', Náumıı Ésli biye', Éslihıı Nágge biye', ²⁶ Nággehıı Máath biye', Máathıı Mattathıas biye', Mattathıasıı Sémei biye', Sémeihıı Joseph biye', Josephıı Júda biye', ²⁷ Júdahıı Joánna biye', Joánnaahıı Rhésa biye', Rhésahıı Zoróbabel biye', Zoróbabelhıı Saláthiel biye', Saláthielhıı Néri biye', ²⁸ Nérihıı Mélki biye', Mélkihıı Áddi biye', Áddihıı Cósam biye', Cósamhıı Elmódah biye', Elmódamhıı Er biye', ²⁹ Erhıı Jóse biye', Jósehıı Eliézer biye', Eliézerhıı Jórım biye', Jórımhıı Mátthat biye', Mátthatıı Levi biye', ³⁰ Levihıı Símeon biye', Símeonhıı Júda biye', Júdahıı Joseph biye', Josephıı Jónan biye', Jónanhıı Eliakim biye', ³¹ Eliakimhıı Mélea biye', Méleahıı Ménan biye', Ménanhıı Máttaha biye', Máttahahıı Náthan biye', Náthanhıı David biye', ³² Davidhıı Jesse biye', Jessehıı Óbed biye', Óbedhıı Bóoz biye', Bóozıı Sálmon biye', Sálmonhıı Náasson biye', ³³ Náassonhıı Amínadab biye', Amínadabıı Áram biye', Áramhıı Ésrom biye', Ésromhıı Pháres biye', Pháresıı Júda biye', ³⁴ Júdahıı Jacob biye', Jacobıı Isaac biye', Isaacıı Abraham biye', Abrahamhıı Thára biye', Thárahıı Nákor biye', ³⁵ Nákorhıı Sárúk biye', Sárúkhıı Rágau biye', Rágauhıı Phálec biye', Phálecıı Héber biye', Héberhıı Sála biye', ³⁶ Sálahıı Caınan biye', Caınanhıı Arfáxad biye', Arfáxadıı Sém biye', Semhıı Noe biye', Noehıı Lámek biye', ³⁷ Lámekhıı Mathúsala biye', Mathúsalahıı Enok biye', Énokhıı Járed biye', Járedhıı Maléleel biye', Maléleelhıı Caınan biye', ³⁸ Caınanhıı Énos biye', Énosıı Seth biye', Sethıı Adam biye', Adamıı Bik'ehgo'ihı'nań biye'.

4

¹ Jesus, Holy Spirit bıl nlııgo Jórdan túnlııgé' t'ąązhı' nádesdzaa lẹ'e, Spirit-hıı nabiınaago da'izlııyú óyáá, ² Áígee dizdin behıskaą, ákú ch'iidn nant'án nabıntaah lẹ'e. Akú nagmaaná' doo hat'ıı yıyąą da: áı dizdin ąął iskaąaná' shıná' silıı lá. ³ Ch'iidn nant'án bich'ì' hadziigo gábilıı, Ni Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nlııyúgo díı tséhiı bán náodleeh, nıı. ⁴ Áıná' Jesus gábilıı, Ágágolzeego k'e'eshchıı, Nıee doo dá bán zhá yee hıınaa da doleel, áıná' Bik'ehgo'ihı'nań biyati'ıı dawa yee hıınaa doleel. ⁵ Áígé' ch'iidn nant'án dzıl dázhó yúdahi biká'yú yıl hananásht'aazhgo, áígé' nıee iltah at'éégo hadaazt'ııı dawa ch'inesk'ohıı dábich'ì' bıl ch'ı'nah áyıláa lẹ'e. ⁶ Áígé' ch'iidn nant'ánhıı gánábıldo'ııı, Díı dahot'éhé ízısgo ágot'eehıı naa nıshné', dawa bee nik'ehgo: díı ałk'ıná' dawa shaa hi'né'hi at'éé; dahadınta baa nıshné' hásht'ııyúgo baa nıshné'. ⁷ Ni shonkaąhyúgo díı dawa nıyéé doleel. ⁸ Jesus gánábıldo'ııı, Ágágolzeego k'ená'ishchıı, Satan, shiké'gé' ınáh: ágágolzeego k'ená'ishchıı, Bik'ehgo'ihı'nań neBik'ehń zhá honkaąh, da'án zhá bá na'ızııd. ⁹ Ch'iidn nant'án Jesus Jerúsalemyú yıl o'áázhgo, kııh biyi' da'ch'okąąhıı hadago goz'aanıı bilatahyú yıl n'áázhgo gáyıııı, Bik'ehgo'ihı'nań biYe' nlııyúgo kogé' gódah ch'ı'ńkt'e': ¹⁰ Ágágolzeego k'e'eshchıı, Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'yú daagolıınıı nkt'éégo bıńadaadel'ıı doleel, ná daayıldo'ııı: ¹¹ Áígé', Doo tséé hitałgo hayaa nageeh dahıı bighá ánadaanołteel doo, golzeego k'e'eshchıı. ¹² Jesus ch'iidn nant'án yich'ì' hananádziigo gáyıııı,

Bik'ehgo'ihinaan neBik'ehndoo nabintaah da, golzee. ¹³ Ch'iidn nant'an dawa yee nayineztaad hik'e, Jesus yich'azhigo dahnasdzaa, det'jhezhi'.

¹⁴ Aige' Jesus Holy Spirit nabiinaago Galileeyu onadzaa: akú dahot'ehé nkt'éégo baa ch'iniigo didezdaad lé'e. ¹⁵ Jews ha'anáséh nagoznil yune' ilch'igó'aahgo nagmaago nnee dawa daabidnisi.

¹⁶ Nazarethyú gólíi n'íyú nadzaa: akú Jews ha'anáséh goz'aa yune' oyáá, Jews daagodnisiinií bijii akóne' onadáhgee, aige' ozhíhgo hizí', ¹⁷ Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi n'íi, Esáias holzéhi, naltsoos biyati' biyi' k'eshchiinií Jesus baa hit'áá. Ái naltsoosií ilch'á' ayíílaa, gáníigo k'eshchiigee, ¹⁸ Bik'ehgo'ihinaan sheBik'ehndoo biSpirit-híi shiká'zhí' nlii, nnee tédaat'iyehíi yati' baa gozhóni bee bich'i' yadaashti' doleeigo Bik'ehgo'ihinaan hashidilaahíi bigha; dázhó doo bil daagozhóó dahíi nkt'éégo anáshdle' doleeíi bigha shidol'aad, isnáh daanliinií hago'at'éégo yich'akáhgo la'íi bináá ádaagodiníi hago'at'éégo ch'ínadaaghaalgo anádaadle'go bil nagoshni'go, hayíi bich'i' nagont'ogíi biyi'gé' hahishniil doleeigo, ¹⁹ La'íi Bik'ehgo'ihinaan nnee yaa ch'oba'íi biká' ngonyaagee baa nagoshni'híi bigha shi'dol'aad.

²⁰ Aige' naltsoosií ilch'i' anáyiidlaago, nal'a'á yaa náyin'áágé' nánezdaa. Ha'anáséh goz'aa yune' yil naháztaanií dawa daabine'íi lé'e. ²¹ Nnee yich'i' yati' nkegonyaago gáníi, Díi Bik'ehgo'ihinaan biyati' bek'eshchiinií díi jii daasido'kts'aanihíi begolne'.

²² Nnee dawa nkt'éégo baa yadaakti' lé'e, yati' nzhóni yee hadziihíi yaa bil díyadaagot'eego gádaakildi'nii, Díi la' Joseph biye' at'éé? ²³ Jesus gábi'nií, Yati' ilch'igó'aahíi bee gádaashildonii, Izee nant'an níini, dani na'nliizii: Capérnaumyú anát'íi'íi yaat'idaandzigo kú aldó' dani gonlíiyú ágánt'íi'. ²⁴ Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi dá golíigee doo habi'dit'íi da, da'aniigo ádaanohwíldishnii. ²⁵ Shíi da'aniigo nohwil nadaagoshni', Elías t'ah hinaaná' dá doo nagot'ijhé taagi legodzaagé' gostán dahitaa, aigee shiná' góyéehíi benagowaa lé'e, Israel hat'i'i bitahgee isdzané biká' da'adini láágo daagolíi; ²⁶ Ndi Elías doo hwaa la' bich'i' bi'dol'aad da, naniyúgo itsaa Sídon godzogíi biyi' kih goznil Sarépta golzeeyú gólínihi zhá bich'i' bi'dol'aad lé'e.

²⁷ Bik'ehgo'ihinaan binkááyú na'iziidi, Elíseus holzéhi, t'ah hinaaná' Israel hat'i'i bitahgee nnee láágo lóódo doo inádh dahi, leprosy holzéhi, yaa nakai; ndi doo la' nádzii daná' nnee Náaman holzéhi, Síriayú gólíni, zhá nádzii lé'e.

²⁸ Ha'anázéh yune' naháztaanií díi Jesus aníihíi daideztsa'ana' bádaagoshchiid,

²⁹ Áik'ehgo daahizigo Jesus ch'idaaniyood, dziil nan'aahíi biká' gotahyú yil nálseel lé'e, aige' gódah ch'idaahilt'e' daanzi. ³⁰ Áiná' nneehíi bigizhyú ch'inyáá lé'e.

³¹ Aige' Capérnaum golzeeyú nyáá, Galílee godzogíi biyi', akú Jews daagodnisiinií bijii dawahn ilch'igó'aah lé'e. ³² Yebik'ehgo ilch'igó'aahíi bigha nnee bil díyadaagot'ee.

³³ Jews ha'anáséh goz'aa yune' la' nnee ch'iidn biyi' gólínihi sidaa lé'e, án nawode ³⁴ Gáníi, Doo nohwaa nanna da; hago láá at'éégo nohwich'i' gon'aahgo ant'íi, Jesus, Nazarethgé' nannáhi? Ya' da'izliiyú anohwílehíi bigha nyaa née? Shíi nígonsi hadn ant'íihíi; Bik'ehgo'ihinaan bich'á'gé'go Dilzihgo Níini. ³⁵ Jesus ndzilgo hadziigo gáy'nií, Handziih hela', an biyi'gé' hannáh. Nnee ihni'gee nnee ch'iidn biyi' gólínihií ch'iidn nkíbidest'ehgo dá doo hago ábile'é biyi'gé' halwod. ³⁶ Nnee dawa bil díyadaagot'eego gádaakildi'nii, Díi yati'íi hago'at'éhi! Dawa yebik'ehgo la'íi binawod golíigo spirits daanchó'i haokáh yihniigo hainiyood. ³⁷ Dahot'ehé nnee bitahyú nkt'éégo baa ch'inií didezdaad lé'e.

³⁸ Nádiidzaago ha'anázéhgé' ch'ínadzaago Simon bigowa yune' ha'ayáá. Simon bi'aadíi bima yóiyahgo nezgai; ái bigha nádaach'okáah. ³⁹ Yit'ahgé'

sizijgo hat'íi binesgai shíhíí náines'íhgo nkt'éé násdlijí: áík'ehgo dagoshch'í' nádiidzaago yá da'dezné'.

⁴⁰ O'i'áázhi' godeyaago hayíi bik'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihíi Jesus bich'í'yú yil neheskai; áík'ehgo dała'á daantíigo yik'e daadilniigo nádailyih lé'e. ⁴¹ Nnee ch'iidn biyi' daagolíníi ląągo ch'iidn nádaadihilghaashgo haikáhná' gádaanii, Ni, Christ Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nłini. Ch'iidn Jesus, Christ nliigo yídaagokshíi bighą, nłdzilgo yich'í' hadziigo, Hadaaldziih hela', yilnńiid. ⁴² Hayokkaalyú ch'ínyáago da'izliiyú óyáá: áiná' nnee biká hadaantaago, áike'égo baa hikai, doo yich'á' digháh hádaabit'íi dahíi bighą. ⁴³ Áík'ehgo yich'í' hadziigo gáníi, Łahyú kih nagozńilíi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi baa yashti' doleel: ái bighą shi'dol'aad. ⁴⁴ Gálileeyú Jews ha'ánátséh nagozńil yuné' nnee yich'í' yałtigo naghaa lé'e.

5

¹ Jesus túsikaaníi Gennésaret holzéhi bahyú sizijná' nnee daalıjizh, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' daidits'ih hádaat'íhíi bighą, ² Túsikaągee tsina'eekíi naki silaago yiltsąą, nnee łog hadaileehíi tsina'eel' yiyi'gé' hakaigo bilógbehaidlehé nanest'óli tádaigisgo. ³ Jesus tsina'eekíi dała'á Simon biyéehíi yeh hiyaaná', Simon gáyihńii, Da'anahzhi' shil'ń'eel. Áigé' tsina'eekíi yiyi' dahnezdaa, áigé' nnee yil ch'ígó'aahgo yich'í' yałti'. ⁴ Aął nyánti'na' Simon gáyihńii, Tú ląáyú idn'eelgo áigé' nilógbehaidléhé ténłtsosgo beha'ílee. ⁵ Áík'ehgo Simon gábihńii, łch'ígó'aahíi, ch'éh ádaahiit'íigo iskaą ndi doo ła' hadaasiidlee da: da'ágát'éé ndi da'áshihńiiyú áshne'go shilógbehaidlehé hayaa ashle', ńii. ⁶ Ágádaadzaago łog dązhó ląągo hayíleego bilógbehaidlehé bich'á' ndaasdlaad lé'e. ⁷ Ła' yil hada'ileehíi anahyú tsina'eekíi bil' dahna'eekíi yich'í' yída'dishgish, Nohwich'odaahńiih, daaniigo, Áík'ehgo ái bich'í' bil'nda'iz'eelgo tsina'eekíi da'ála łog biyi' ha'desbihgo tsina'eekíi hayaa tétł'á'o'eel nkegonyaa. ⁸ Simon Peter díi yiltsąągo Jesus biyahzhi' hayaa adzaago gáníi, SheBik'ehń, shich'á'zh'igo dahnnáh, nnee binch'ó' łanihi nshłijhíi bighą. ⁹ Simon ła'íi yil hada'ileehíi bilgo dawa bil' díyadaagot'ee, łog dązhó ląągo hadaizlee'híi bighą: ¹⁰ James ła'íi John bilgo, Zébedee biye'kehi, Simon yil nada'iziidi, alđó' bil' díyadaagot'ee. Jesus Simon gáyihńii, Doo nénłdzid da; kodé' godezt'i'go łog hayihileehíi k'ehgo nnee shá náhiláh doleel. ¹¹ Áík'ehgo bitsina'eekíi tábaąyú ndaayisńilná' dawahá akúyaa ndaizńilná', Jesus yiké' dahiskai lé'e.

¹² Jesus kih gozńilyú nyáago nnee łóod doo ínádih dahi, leprosy holzéhi, yaa nagháhi Jesus yiltsąąná' hayaa adzaago náyokaąhgo gáyihńii, SheBik'ehń, náshínlziihíi bik'e sántíigo nígonsi, hánt'íiyúgo náshínlziih. ¹³ Jesus yich'í' dahdidilniigé' yedelńii'go gáyihńii, Hasht'íi, nándziih. Ái dábilgo łóod n'íi ínásdjid lé'e. ¹⁴ Jesus gábihńii, Hadń dánko bil' nagolńi' hela': ti'i, okaąh yebik'ehń bich'í' ch'í'nah adńdle'go, Moses ngon'áą lé'ehíi k'ehgo hat'ihíta be'okaąhíi Bik'ehgo'ihí'nań baa nné', hanánidelzaahíi bighą, áík'ehgo nándziihíi nnee yídaagoksi doleel. ¹⁵ Áiná' yúwehyú ch'inii didezdaad: áík'ehgo nnee doo alch'igé' Jesus yałti'íi daidits'ih hádaat'íi ła'íi kah iltah at'éhi yaa nakaihíi nádaabi'dilzii hádaat'íhíi bighą baa hikáh lé'e.

¹⁶ Áigé' Jesus dasahn da'izliiyú óyááyú oskaąd. ¹⁷ Áiná' ła' jii Jesus łch'ígó'aahgo Phárisees daanłini ła'íi begoz'aaníi łch'ídaago'aahi itah naháztąą lé'e, Gálilee biyi', Judéa biyi' daagotahgé', ła'íi Jerúsalemgé' hikaihi: Jesus Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bilniigo nádailyih.

18 Jesus yaŋti'ná' ła' nnee di'ili Jesus bich'i' ndaach'ılteehgo biyahzhi' ndaach'ılteehgo ch'éh ádaach'it'ji lé'e. 19 Dázhó ch'iláađgo doo hayú Jesus bich'i' ch'ígót'i' dahíi bigha k̄ih biká'yú hádaach'istjigo Jesus siziiníi bik'ehgé' ch'í'ángo ádaach'izlaagé' a'ádaach'istjii lé'e. 20 Jesus nnee bi'odla' yígolsj̄dná' di'ilihíi gáyik̄nii, Shik'isn, ninchó'íi da'izlíné nádleeh. 21 Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi ła'íi Phárisees daanlíni bilgo dábiyi'yú na'ídaadikidgo gádaanii, Hadn láhi án Bik'ehgo'ihinań ádil'jigo aníi? Hadn konchó'íi da'izlíné áile? Bik'ehgo'ihinań zhá go'íi. 22 Jesus ái natsídaakesíi yígolsj̄dná' gáyik̄nii, Hat'íi bigha dánohwiyi'yú na'ídaadołkid? 23 Hayíhíi doo nyeego ách'iniih da, Ninchó'íi da'izlíné nádleeh, dagohíi, Nádnáhgo dahnnań? 24 Ni'gosdzán biká' nnee binchó'íi da'izlji alne'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, beshik'ehgo bídaagonołsi doleehíi bigha, (nnee di'ili sitiiníi gáyik̄nid,) Nádnáhgo biká' síntiiníi dahnádné'go gowayú nádndáh, niłdishnii. 25 Nnee bináal dagoshch'i' nádiidzaago yiká' sitjii n'íi dahnáyiné'go gowayú onázzaa, Bik'ehgo'ihinań ya'ahénzigo. 26 Nneehíi dawa dázhó bil díyadaagot'eego Bik'ehgo'ihinań ya'ahédaanzj, áigé' tsídaadesyzigo gádaanii, Díi jji anágot'jji doo hwaa ła' hat'íi gát'éego daahiit'jii da.

27 Díi bikédé'go Jesus ch'ínázzaago tax nanáhi'níiige nnee tax bich'i' nahi'niik̄hi, Levi holzéhi, sidaago yiłtsaa lé'e: áik'ehgo gáyik̄nii, Shiké' dahnnań. 28 Áik'ehgo dawahá da'akú naznilná' nádiidzaago Jesus yiké' dahiyaa lé'e. 29 Levi bigowayú Jesus bá da'odađ: áigee nnee ła'ágo tax bich'i' nadaahi'niik̄i, nnee ła'ihíi bilgo, Jesus ła'íi bitsilke'yu itah da'iyaažhi' naháztąą. 30 Áiná' Phárisees daanlíni ła'íi bitahyú begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi bilgo Jesus bitsilke'yu yída'iltahgo gádaayik̄nii, Hat'íi bigha tax bich'i' nadaahi'niik̄i ła'íi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi bil da'oksađ? 31 Jesus gádaabik̄nii, Doo hago'ádaat'ee dahíi izee nant'án doo yaa nakah bik'eh da, daanezgainíi zhá. 32 Shíi nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, Nohwinchó'íi bich'á'zhj' ádaalne', bildishniiyú níyáa, áiná' doo nnee dábi'ehyú ádaat'eehíi ágáldishniiyú níyáa da. 33 Phárisees Jesus gádaayik̄nii, Hat'íi shá' bigha John bitsilke'yu dáshiná' da'okaađ, ła'íi Phárisees bitsilke'yu aldo' ágádaat'ee; áiná' ni nitsilke'yuhíi doo dáshiná' da'okaađ da? 34 Jesus gádaabik̄nii, Ya' ni'i'néhgee nnee dała'ádaat'eehíi nnee niinéhíi yił nakaiyúgo dáshiná' da'okaađ née? 35 Dahagee nnee niinéhíi bich'á' nádilteeh ndi at'éé, áigee dáshiná' da'okaađ doleel.

36 Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi aldo' yee hadziigo gábiik̄nii, Doo hadn íi aníidéhíi haizqođgo íi dénchó'ehíi yenádi'aah da; ágázzaayúgohíi aníidéhíi biká' ch'ída'i'án hileehná' íi dénchó'ehíi aníidéhíi béedit'ąago doo ła't'ee da. 37 ła'íi wine aníi alzaahíi ikágé wine bee naktiníi dénchó'ehíi doo biyi' tádaach'inil da; ágách'idzaayúgo wine aníi alzaa'ihíi ikágé yidilđohgo na'nil, áik'ehgo winehíi ađal ha'ijool, ła'íi ikágéhíi koch'á' yiłchqoh. 38 Áiná' wine aníi alzaahíi wine bee naktiníi aníidéhíi zhá biyi' tádaach'inik; áik'ehgo daanłt'éé nt'éé. 39 Hadn wine da'iktsé alzaahíi yodlaaníi, doo aníi alzaahíi hát'jida; Wine da'iktsé alzaahíi zhá nłt'éé, niik̄híi bigha.

6

1 Jews daagodnksiníi bijji nakigeehíi Jesus t'oh naghái hentíiníi yi'iyú higaak; bitsilke'yu yił hikaahgo t'oh naghái binest'ą' nadaayiniik; áigé' daidnzhishgo daayiyaa lé'e. 2 Phárisees daanlíni ła' gádaabik̄nii, Hat'íi bigha godilziníi bijji doo hat'íi baa nach'ighaa dahíi ádaakt'jii? 3 Jesus gáníi, Ya' David ła'íi yił nakaihíi bilgo shiná' daasiljigo hago ádaaszzaa lán shihíi doo hwahá baa da'okshih da née? 4 Bik'ehgo'ihinań daach'okaađ goz'aa yune' ha'ayáago, bán Bik'ehgo'ihinań ye'okaađgo baa hi'né'go ni'né' n'íi náidnné'go

yiyaq, la'ii yił nakaihiı aldó' la' yá'nné' lé'e; aí bánhiı okqah yedaabik'ehi zhá daayiyaqgo goz'ánihi. ⁵ Shıı, nnee k'ehgo Niyááhiı, godilzinıı bijıı ndi beshik'eh, nii, Jesus. ⁶ Lah Jews daagodnksinıı bijıı ha'ánátséh goz'aa yuné' Jesus ha'ayáágo ilch'ígó'aah lé'e: akóne' nnee bigan dihe'nazhinéego binawod ásdııdi itah sidaa. ⁷ Begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi la'ii Phárisees daanlıni bıłgo Jesus daineł'ıı lé'e, godilzinıı bijıı nneehıı náyilziih shı daanzıgo; ágázaayúgo Jesus hat'ihıta yee yaa dahdaago'aahıı bigha. ⁸ Áiná' Jesus aí natsıdaakesıı yígótsıhiı bigha nnee bigan binawod ásdııdi gáyıhıı, Nádnáhgo kodé' hizıı. Áik'ehgo nádiidzaago áıgee hizı' lé'e. ⁹ Jesus begoz'aanıı ye'ik'eda'ilchıhi la'ii Phárisees bıłgo gádaayıhıı, Dała'á nanohwıdaadishkid, ya' godilzinıı bijıı nt'éego ách'ıt'ııgo goz'aa née, dagohıı dénchó'ego ách'ıt'ıı née? Ya' nnee hasdách'ilteehgo née, dagohıı ch'ızııheego née? ¹⁰ Jesus nnee yitah déz'ıı lé'e, áıgé' nnee bigan binawod ásdııdi gáyıhıı, Yushdé' dahdinłıh. Ágázaaná' bigan nt'éé násdıı, lahzhinéehıı ga'at'éé. ¹¹ Nnee Jesus yik'edaannıhiı hadaashkeego gádaakıdı'nıı, Jesus hagoshá' ádaahiidle'? ¹² Áiná' Jesus dasahn dzııyú óyáá okqahgo, Bik'ehgo'ihı'nań yich'ı' okqahgo iskaq.

¹³ Hayıłkááyú biké' hikahıı, Yushdé', daayıhııdná' nakits'adah hayııl: aí shinadaal'a'á daayıhıı; ¹⁴ Simon, (Peter yızhi' yá áyıılaahıı,) bik'isn Andrew, la'ii James, John, Philip, Barthólemew, ¹⁵ Matthew, Thomas, la'ii James Alphéus biye'i, Simon Zelótes holzéhi, ¹⁶ Judas James bik'isn, la'ii Judas Iscáriot, ch'ıbido'aal doleeł.

¹⁷ Dzilgé' yił nkenákainá' dzııı bitl'ááhgee sizıı, áıgee biké' hikahıı, la'ii nnee láágo Judéagé', Jerúsalemgé', la'ii tádá'yú Tyre la'ii Sıdongé' daagolınihi daabid-its'ıh hádaat'ııgo, la'ii daanezgahıı nádaabidilziih hádaat'ııgo baa náıtsáá; ¹⁸ Hayıı spirits nchó'i biyi' daagolıniı aldó' baa hikai: áik'ehgo náda'bidilziı lé'e. ¹⁹ Nnee dawa bedaadilchiid hádaat'ıı lé'e: binawodıı nádaabilziıhiı bigha.

²⁰ Biké' hikahıı yineł'ııgo gáyıhıı, Nohwıı tédaanoł'tiyéhiı nohwiya gozhóq doleeł: Bik'ehgo'ihı'nań bilakt'áhgee daanliinıı itah daanołıı. ²¹ K'adıı shiná' daanołinıı nohwiya gozhóq doleeł: náda'dołdóq. K'adıı daalchagıı nohwiya gozhóq doleeł: daaldloh doleeł. ²² Shıı, nnee k'ehgo Niyááhiı, shıgha nnee nohwik'edaannıhyúgo, la'ii doo hádaanohwit'ıı dayúgo, nchó'go nohwich'ı' yádaaktı'yúgo, nohwizhi' nchó'go yaa yádaaktı'yúgo nohwiya gozhóq doleeł. ²³ Áı bijıı dázhó nohwıł daagozhóqgo yaadaoıjah le': yaaká'yú itisgo nohwaa hi'né'i dázhó nchaa doleeł: nnee nohwik'edaannıhiı bich'á'gé' nnee daanlınihiı Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziıdi n'ıı aldó' ágádaayıksı lé'e. ²⁴ Áiná' nohwıı ízisgo da'olt'iinıı, nohwá góyéé doleeł! al'ıná' dawa hádaakt'iinıı nohwıyéé. ²⁵ K'adıı náda'sołdııdı, nohwá góyéé doleeł! shiná' daanołıı doleeł. K'adıı daaldlohıı, nohwá góyéé doleeł! ik'edaadoł'nıı la'ii daolchag doleeł. ²⁶ Nohwıı nnee dawa nt'éego nohwaa yádaaktı'ihıı, nohwá góyéé doleeł! aí bich'á'gé' nnee daanlınihiı Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú nada'iziıdı daazhógo ádaadil'ini n'ıı ágádaayıhııid aldó'.

²⁷ Shııı daashidołts'agıı gádaanohwıłdishıı, Nohwik'edaannıhiı nohwıł daanzhóq le', hayıı bıł daanołchó'ıı nt'éego bich'ı' ádaanoł'tee le', ²⁸ Yati' yee daanohwókaalıı nt'éego bich'ı' natsıdaakes le', la'ii nchó'go nohwich'ı' ádaat'eehiı bá da'okqah le'. ²⁹ Hadń nit'ah yonłts'ıyúgo lahzhinéé bich'ı' nnanınt'aah; hadń ni'ıcho nich'á' náidıłtsoozyúgo n'ıı aldó' doo baa nıchı' da. ³⁰ Dahadń hat'ıı níyókeedıı baa nné'; hadń dahat'ihıta níyéehıı nich'á' náidnné'yúgo doo t'aaqzhı' bınáhónkeed da. ³¹ Nnee hago'at'éego nohwich'ı' ádaat'eego hádaakt'ııhiı k'ehgo nohwıı aldó' bich'ı' ágádaanoł'tee. ³² Hayıı bıł daanołshoonıı zhá nohwıł daanzhóqyúgo, hago'at'éego nt'éé aí? Nnee

doo daagodnłsı dahıı ndi hayıı bıl daanzhoonıı bıl daanzhoq. ³³ Hayıı nł'éeqo ádaanłsı shıhıı zhá bich'ı' nł'éeqo ádaanłt'eeyúqo, hago'at'éeqo nł'ée áı? Nnee doo daagodnłsı dahıı ndi ágádaat'ını at'ée áldó'. ³⁴ Nohwıı hadn hat'ıı bá ch'ıdaasholné'yúqo t'aazhı' shaa nné' daanłsıqo, hago'at'éeqo nł'ée áı? nnee doo daagodnłsı dahıı ndi dawahá lálch'ínádai'né'i at'ée, da'áıqee shaa nai'né' daanzıqo. ³⁵ Nohwik'edaannııhıı nohwıl daanzhoq le', la'ıı nł'éeqo ádaakt'ıı, dahat'ıhıta ch'ıdaanolné' le' doo shaa nané' daanłsı dago; áık'ehgo yaaká'gé' ląąqo nohwaa nané' la'ıı Da'tiséyú At'éhi bichagháshé daanłıı doleek: áń nnee doo ahédaanzı dahıı la'ıı daanch'ıı ndi yich'ı' nł'éeqo at'ée. ³⁶ NohwiTaa bıl goch'oba'hıı k'ehgo nohwıı áldó' nohwıl goch'oba' le'. ³⁷ Doo hadn baa nádaakt'ıı da le', áık'ehgo nohwıı áldó' doo nohwaa nádaach'ıt'ıı da doleek: nnee doo nch'og'oo baa natsıdaalkes da le', áık'ehgo doo nch'og'oo nohwaa natsıda'ıkes da: nnee nohwıch'ı' nch'og'oo ánát'ııhıı baa nádaagodenol'aah le', áık'ehgo nohwıı áldó' nohwaa nágodet'aah: ³⁸ Nnee baa daanolné', áık'ehgo nohwıı áldó' nohwaa na'né'; áı nł'éeqo bınel'aądgo, hayaa ilk'ınábénisdzilgo, nł'éeqo aął nnésgohgo haláh odaazlııqo nohwaa nach'ıné'. Dáholąąqo kaa daasolné' lánshı n'ıı k'ehgo da'ágáholąąqo nohwaa nádo'né'. ³⁹ İlch'ıgót'aahgo na'gonı'ıı yee hadziigo gádaabılñııd, Ya'nnee bıńáá ágodınıı la' nnee bıńáá ágodınıı lolqqs née? ágádaaszaayúqo shá' da'ála ínłwozh yuyaa olıdeek? ⁴⁰ Bılch'ıgót'aahıı bılch'ıgót'aahi doo yıtısigo at'éhi at'ée da: áıná' daakówa nł'éeqo kol ch'ıdaakost'aayúqo, áı bıl ch'ıgót'aahıı ga'ách'ıt'ée daach'ıleeh. ⁴¹ Hat'ıı bighá nik'ısn bıńáá yune' tsıakch'ıséę sitaanıı hí'ıı, áıná' nihıı nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı doo hí'ıı da? ⁴² Ni nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı doo hí'ıı daná', hat'ıı bighá nik'ısn gáñıı, Shik'ısn, ai tsı alch'ıséę nıńáá yune' sitaanıı ná haoshtııh? Ni nzh'og'oo ádnł'ını, iltsé nıńáá yune' tsı nchaahi sitaanıı hatııh, áık'ehgo nł'éeqo go'ıı nleehgo, ánıta nik'ısn bıńáá yune' tsı alch'ıséę sitaanıı bá hatııh. ⁴³ Tsınt'áni nł'éhıhıı doo nest'án dénc'oh'éhıı baa dahnándahi at'ée da; la'ıı tsınt'áni dénc'oh'éhıı nest'án nł'éhıhıı doo baa dahnándahi at'ée da. ⁴⁴ Tsınt'áni dała'á hentııqo nest'án baa dahnándahıı bee bıgózı. Figs doo hosh baa ndaach'ıhıñııhı at'ée da, la'ıı dasts'aa'ıı doo hosh díwozhıı baa ndaach'ıhıñııhı at'ée da. ⁴⁵ Nnee nł'éhıhıı bıjıı yune' nł'éeqo goz'aanıı bich'á'gé' nł'éhıhıı zhá bee hagowá; áıná' nnee nch'og'ıı bıjıı yune' nch'og'oo goz'aanıı bich'á'gé' nch'og'ıı zhá bee hagowá: hago'at'éeqo yách'ıłti' shıhıı kojıı yune' hago'at'éeqo goz'aą shıhıı bich'á'gé' ách'ıñııhi at'ée.

⁴⁶ Hat'ıı bighá, SheBik'ehń, sheBik'ehń, daashılđolñııgo shıch'ı' ádaadolñııná' da'ánohwılđıshııyú doo ádaanłt'ee da? ⁴⁷ Dahadn shaa nyááhń shıyést's'ąqo shıyati' yıkısk'eh at'éeéhń, díı k'ehgo ako at'éhi at'ée: ⁴⁸ Nnee yúyahgo hagogéedgo tsée bıká' bigowá ágodlaa: áık'ehgo tú idezjoolgo bigowahıı bıdilk'ol ndi doo hago adzaa da; nłdzılgo tsée bıká' ágolzaahıı bighá. ⁴⁹ Áıná' dahadn shıyést's'ąqo ndi doo yıkısk'eh at'ée dahń, díı k'ehgo ako at'éhi at'ée, nnee bigowá dá sái zhá yıká' ágodlaa, doo tsée bıká' dahgoz'aą dago; áı gowahıı yıch'ı' tú idezjoolgo dagoshch'ı' nangóngo'; áık'ehgo aanábıgot'ııł gozlıı.

7

¹ Jesus nnee bıdaayést's'aanıı aął yıch'ı' nyánłti'ná' Capérnaum golzeeyú óyáá. ² Siláada dała'n gonenadın bınant'a'ıı yána'ızııdı bıl nzhónı nezgaigo dak'azhá datsaah lé'e. ³ Nant'ánhıı Jesus yaat'ınzıqo nnee Jews yánadaazını Jesus bıch'ı' odais'a' gánııqo, Yushdé', kú nńáhgo shá na'ızııdı shá nánłzııh, daabılđolñııh. ⁴ Áık'ehgo Jesus yaa hikaigo nádaayokąqo gádaanıı, Díı álñııhıı bá ándle'go dá bık'eh: ⁵ Bıl daanjooqo ha'ánalzéh goz'aanıı nohwá ágolaa. ⁶ Áık'ehgo Jesus

yil onákai. Nant'ánhíí bigową t'ah bich'į' hikahná' nant'án bit'eké Jesus bich'į' hil'aad gáníigo, ShiNant'a', nich'į' nagónt'ogíí bighą dáko akú nódáh hela'; shigową yune' ha'annáhgo ndi doo bik'eh sitíí da: ⁷ Naa nsháhgo doo bik'eh sitíí da nsíhíí bighą doo dashíí naa niyáá da: déhadziihgo ndi shána'iziidn nádziih ndi at'éé. ⁸ Shíí áldó' shinant'a' golíí, shihíí siláada bá nansht'aa, dała'á, Dahnnáh, bíldishniiyúgo dahdigháh; ła'íí, Yushdé', bíldishniiyúgo shaa higháh, ła'íí shána'iziidi, Díí áńle', bíldishniiyúgo áí áile'. ⁹ Jesus áí yidezts'aąnán' dé bíł díyagodzaago, nnee biké náłseełíí yich'į' adzaago gáyihni, Gánohwíldishni, Israel hat'íi bitahyú ndi doo hwaa hadn díí k'ehgo bí'odłá' golíni baa nsháh da. ¹⁰ Jesus yich'į' oda'is'a'íi gowayú nákınán' nezgai n'íi nł't'éé násdłiigo yaa nakai lé'e.

¹¹ Áí iskaą hik'e Jesus kįh goznil, Nain golzeeyú óyáá; bitsilke'yu ła'íi nnee yil okai. ¹² Áí kįh goznil ch'íná'itłh goz'aaníí yich'į' higaalgo, nnee éđih ch'ídaach'ilteeh lé'e, bimaa itsaanán' dabíí zhą bizhaazhé ishkiin dała'áhi; áí isdzánhíí nnee łaągo yil náłseeł lé'e. ¹³ Jesus yiltsaąnán' bijíí nniihgo gáyihni, Doo nchag da. ¹⁴ Jesus yaa nyáągo tsilhwón yedolchidgo, tsilhwón daayo'aahíí daahizi'. Áígé' hadziigo gáníí, Shik'isn, nádndáh, nildishni. ¹⁵ Éđihgo sitíí n'íi nezdaago yakti' nkegonyaa. Áík'ehgo Jesus isdzánhíí bizhaazhé yaa náńłtíí. ¹⁶ Nnee dawa tsídaadolyizgo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ahédaanzigo gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi ízisgo at'éhi nohwitah silí; ła'íí, Bik'ehgo'ihí'nań nnee hayiheznílií yaa nyáá. ¹⁷ Judéa dágoz'aą n't'éégo, ła'íi binaayú daagotahyú Jesus nł't'éégo baa ch'inií lé'e. ¹⁸ John bitsilke'yu díí ánágot'įđdíí dawa yaa bíł nadaagosni'.

¹⁹ John bitsilke'yu naki, Yushdé', daayihniidná' gádaayihni, Jesus bich'į'yú doł'aashgo gáldońi', Ya' ni higháhi n'íi áńt'įí née? dagohíí ła'i biká daadéet'įí née? ²⁰ Nnee nakihíí Jesus yaa n'áázgho gádaabihni, John Baptize ágole'íi nich'į' nohwides'a', gánił'n'niihgo, Ya' ni higháhi n'íi áńt'įí née? dagohíí ła'i biká daadéet'įí née? ²¹ Yaa n'áázhnán' Jesus nnee łaągo náyhilzii, kah iltah at'éhi yaa nakaihíí áldó', spirits ncho'i biyi' daagolínií bá hanesdzood; ła'íi binaá ádaagodiníí daago'įigo ánayidlaa. ²²⁻²³ Áík'ehgo áí nnee bich'į' hil'aadíí gáyihni, John bich'į' nádoł'aashgo díí hoł'iinií ła'íi disołts'aaníí baa bíł nagóńi': binaá ádaagodih n'íi binaá ánágodle', doo nadaakai da n'íi náhikáh, nnee lóód doo ínádih dahi yaa nadaakai n'íi nł't'éégo ánádaidle', bijeyi' ádaagodih n'íi da'idits'ag ánádaidle', nanezna' n'íi naahikáhgo ánádaidle', tédaat'iyéhií yati' baa gozhóni bee bich'į' yáda'iti'.

²⁴ Nnee John daabis'a'íi t'aązhi' onát'aazhnán', Jesus nnee dała'at'ééhíí John yaa nagolni'go yich'į' yakti' nkegonyaa gáníigo, Da'izłiyyú hat'íi hádaadel'įyyú nasołkai? Tł'oh bit'aą nteelíí bíł godiyolíí née? ²⁵ Hat'íi hádaadel'įyyú nasołkai áiná'? Nnee nł't'éégo bik'e'izłáhi née? Hayíí bidiyagé nł't'ééhíí ła'íi ízisgo daagolínií nant'án golíige nadaakaihi at'éé. ²⁶ Hat'íi łaą hádaadel'įyyú nasołkai áiná'? Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi née? Ha'aa, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi yitiso at'éhi, nohwíldishni. ²⁷ Díí bak'e'eshchij n'íi án át'įí, Shinal'a'á nádn dish'aa, nádn ilch'į'gole'go. ²⁸ Gánohwíldishni, Nnee daagozłiinií bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi doo ła' John Baptize ágole'íi yitiso at'éé da: áiná' Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee daanliinií bitahyú hadn dázhó doo ilíí dahíí John yitiso at'éé. ²⁹ Nnee dawa Jesus daidezts'aaníí ła'íi tax bich'į' nadaahi'niłkíí John baptize ádaabizlaa n'íi, Bik'ehgo'ihí'nań dázhó nł't'éégo at'éé, daanii. ³⁰ Áiná' Phárisees ła'íi begoz'aaníí nł't'éégo yídaagolsini, John doo hwaa baptize ádaabizlaa dahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áaníí doo hádaat'įđ dago yich'ą'zhi' ádaat'ee lé'e.

7 Ła'ihí hosh bitahyú nanehezdee; áík'ehgo hoshihí igháńsąągo nadaistseed. 8 Ła' k'edilzії leezh nł'éeýú nanehezdee, áí zhá hadaazhjeedgo dała'á gonenadín bitisyú análzaa. Aął nagosńi'ná' gáńńiid, Hadń bijeyi' golíńií iyésts'aą le'. 9 Bitsilke'yu nabídaadilkidgo gádaabilńii, Iłch'ígót'aahgo na'goni'íi bee nohwil nadaagosíńi'íi hat'íi ńiigo áńńii? 10 Jesus gáńií, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'áni doo bigózi da n'íi nohwíi bídaagonońsijhgo nohwaa daagodest'aą: áína' ła'ihí iłch'ígót'aahgo na'goni'íi zhá bee bil na'goni'; áík'ehgo dédainel'ijj ndi doo daayo'ijj da doleel, ła'íi dédaids'ag ndi doo bil idaagozi da doleel. 11 Iłch'ígót'aahgo na'goni'íi hat'íi ńiigo ádishńii shihíi baa nohwil nagoshńi': K'edilzihií Bik'ehgo'ihí'nań biyati' at'éé. 12 K'edilzії itínyú nanehezdee n'íi ái nńee yati' daidezts'aą, ndi ch'iidn nant'án nyáągo yati' bijíi yune' benagoz'aaníi bich'á' náyihezlaa'íi ádaat'ee, doo da'osdlaądgo hasdakai dahíi bighą. 13 K'edilzії tsée yiká' nanehezdee n'íi nńee bil daagozhóągo daidezts'aą; áína' t'oh bikeghad ádijhíi k'ehgo ádaat'eego, dét'ihézhí' yati' daayodlaą, áína' nabída'dintaahgee t'aązhi' nanánihidéh. 14 K'edilzії hosh biyi' nanehezdee n'íi nńee yati' daidezts'aą, ndi dahikáhyú ni'gosdzán biká' ágot'eehíi, ízigo it'íńií, ła'íi gonedlińií zhá yaa natsídaakesíi ádaat'ee, áík'ehgo doo nest'a' goleeh da. 15 K'edilzії leezh nł'éeýú nanihezdee n'íi yati' daidezts'aąná' daabijíi nł'éhi biyi' yuyaa yati' ích'iyolta', áík'ehgo nest'a' nł'éehíi yinkt'aą dayúweh yaa hikaahgo.

16 Doo hadń ik'ah kọ'íi yidiktlaadgo dahat'ihíta yit'ááh ch'aanáidil'ijj da, dagohíi doo kástiné yit'ááhyú nyikt'ááh da; áína' ik'ah kọ'íi biká' dahnásikt'áhé yiká' dahyi'aah, áík'ehgo hayíi ha'áhikáhíi ái kọ'íi yee daago'ijj. 17 Dawahá nanl'i' n'íi ch'í'nah ádolńiik; dawahá doo hit'ijj da n'íi bigózihgo hit'ijj doo. 18 Ái bighą da'dołts'agíi nł'éeągo ídaayesołts'aą: dahadń iyésts'aągo ígoł'aahń bigoyá'íi itisgo baa nádo'né'; áína' dahadń doo iyésts'aą dahń, ayáháągo ígoł'aą n'íi ndi bich'á' da'ílii nádodleel.

19 Jesus bimaa ła'íi bik'isyú bilgo baa hikai, ndi Jesus baa ch'ilaąhíi bighą doo hago'at'éęgo baa hikáh da lę'e. 20 Nimaa ła'íi nik'isyú bilgo naa hikáh hádaat'ijhíi bighą dadányú nadaazi, daabilch'inniid. 21 Jesus hadziigo gáńií, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidezts'aągo yikísk'eh ádaat'eehíi shimaa ła'íi shik'isyú ádaat'ee.

22 Łah jji Jesus tsina'eehíi yeh hiyaa, bitsilke'yu bilgo: bitsilke'yu gádaayilńii, Noo', hanaazhi' nohwil nada'do'eel. Áík'ehgo bil dahda'n'eel. 23 Bil da'o'olyú Jesus ilhaazh lę'e: áigé' dát'éęgo deshch'iidgo tú nádidáh silijgo tsina'eehíi bidaadesk'olgo ńgodzid lę'e. 24 Áík'ehgo Jesus ch'ínádaabisidgo gádaabilńii, NohweBik'ehń, nohweBik'ehń, k'azhá tétt'áh nohwil ogo'eel. Áík'ehgo ch'ínádzidgo ńch'iidíi ła'íi tú hashkeego nádidáhíi yich'i' hadziigo óch'iidgo nkenághelto'. 25 Jesus bitsilke'yu gáyilńii, Hago'at'éęgo nohwi'odłá'íi doo bada'ohíi da? Tsídaadolyiz ła'íi bil diyadaagot'eego gádaakildi'ńii, Hago'at'éęgo laą, díi nńeehń tú ła'íi ńch'iidíi ndi da'áyilńiiyú ádaat'ee!

26 Gadarénes daagoljiiyú Gálilee binaazhi'yú bil nada'diz'eel. 27 Jesus tsina'eehíi yiyi'gé' háyáągo kįh goznilgé' nńee ła' doo áńina' godezt'i'go ch'iidn biyi' golini baa nyáá, án bidiyagé da'ádihgo nagháhi, nńee łena'ńiki goz'aąyú golini, doo kįh biyi' da. 28 Jesus yiltsąąná' nádidilghaazhgo yiyahzhi' hayaa adzaago, nawode gáńií, Hago ląą áshile'go ánt'ijj, Jesus, Bik'ehgo'ihí'nań da'tiséyú at'éhi biYe' ńlíni? Nánoshkaąh, shiniigodoléh hela'. 29 (Jesus spirit nchọ'íi alł'iná' gáyilńiid, An biyi'gé' hannáh. Doo alł'ídn ch'iidnhií nabih-esłaa da: besh hishbizhíi ła'íi kokee bee łńadaach'ikt'óhíi bee łibi'dest'og; ndi łibi'dest'ooníi nyihidziizgo ch'iidn da'ilijyú onábinyo'.) 30 Jesus nabidilkidgo, Hat'íi honlzée? bilńii. Shíi Łáni honszee, nńiid: ch'iidn doo alł'ídé biyi'

oheskai dahíi bighá. ³¹ Jesus nádaayokaqahgo, Doo yúyahgo o'i'ányú dolkáh nohwíldonii hela', daanniid. ³² Áígee dzilyú góchi da'ayaago nanaksé': ch'iidn Jesus nádaayokaqahgo gádaanii, Góchi behokáh. Áík'ehgo Jesus yaa goden'áá. ³³ Áík'ehgo nneehíi yiyi'gé' hakaigo góchi nanaksé'íi yiyi' oheskaigé' túnteel sikaaníi yeh naksáago hayaa nádnkijgo tú yil daadesdzii. ³⁴ Góchi yináadaadéz'ij n'íi díi ágodzaahíi daayiltsaana' nádnkijgo, kih goznilyú lá'íi binaayú gotahyú yaa nadaagosni'. ³⁵ Nnee bil nada'gosni'íi ái ágodzaahíi dainel'íyú oheskai lé'e. Jesus yaa hikainá' nnee ch'iidn biyi' golíi n'íi Jesus bikeeyú sidaago daayiltsaa, ái nneehíi ch'iidn biyi'gé' haheskaigo k'adíi biini' golíigo bidiyagé' golíigo sidaa, áík'ehgo ndaaldzid lé'e. ³⁶ Nnee bináat ágodzaahíi hago'at'éego nnee ch'iidn isná ábikš n'íi biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo nailzihií yaa nadaagosni'.

³⁷ Nnee Gadarénes daanliinií bini'yú daagolínihíi dawa ndaaldzidhíi bighá Jesus, Nohwich'á'zhí' dahnnáh, daayilnii; áík'ehgo tsina'eehíi yeh nádzaago t'aqzhí' bil oná'í'ée. ³⁸ Nnee ch'iidn yiyi'gé' hanaksáá n'íi nábokaqahgo, Nil nádósh't'aash, nii: áiná' Jesus t'aqzhí' onábí'a', gáníigo, ³⁹ Nigowayú nádndáhgo Bik'ehgo'ihí'na' hago nkt'éego ánaniidlaahíi baa nagoln'yú. Áík'ehgo Jesus hago nkt'éego ánabiidlaahíi kih dágoznil nt'éego yaa nagoln'igo anádaa. ⁴⁰ Jesus hanaayú bil naná'dez'eelná' akú nnee láago biba' da'at'éego Jesus baa nyáahíi yaa bil daagozhó lé'e.

⁴¹ Nnee lá' Jáirus holzéhi, Jews ha'ánálséhíi yebik'eh'én, Jesus yaa nyáa lé'e; yiyahzhí' hayaa adzaago náyokaqahgo gáníi, Shigowayú n'áh: ⁴² Bizhaazhé da'áhi it'eedn nakits'ádah shí bil légodzáhi k'azhá datsaahíi bighá ánií. Jesus higaalyú nnee daabikjizh lé'e.

⁴³ Áígee isdzán díi bigháníígo nakits'ádah bil légodzáhi itah lé'e, dawahá biyéé n'íi izee nant'an yich'í' nayiheznil ndi doo hwaa lá' nábilzih da. ⁴⁴ Án Jesus yine'gé' ninyaago bi'íi bidá'yú yedelniih: dagoshch'í' díi bigháníi n'íi ésdjíd. ⁴⁵ Jesus gáníi, Hadn shedelniih? Nnee baa nááksááhíi, Nohwíi doo hwaa ádaahiit'ij da, daanniidgo, Peter lá'íi yil nakaihií Jesus gádaayilnii, NohweBik'eh'én, nnee láago ninaayú nááksáago daahjizh, hat'íi bighá, Hadn shedelniih? nni, áiná'? ⁴⁶ Jesus gáníi, Shinawodíi lahzhí' shich'á'zhí' adzaahíi bighá hadnshí shedelniihgo bígonsi. ⁴⁷ Isdzánihíi doo nant'í' dago yígokšjídna' tsídolyizgo ditlido Jesus yiyahzhí' hayaa adzaago hat'íi bighá Jesus yedelniih shíhíi, lá'íi hago'at'éego dagoshch'í' nábi'dilzihií nnee dawa yináat nagosni' lé'e. ⁴⁸ Jesus isdzánihíi gáyilnii, Shilah, nil gozhó le': ni'odl'íi nkt'éego ánaniidlaa; ilch'í'gont'éego dahnádnáh.

⁴⁹ Áígee t'ah yaht'iná' Jews ha'ánálséhíi yebik'eh'én bigowagé' nnee lá' baa nyáago gábilnii, Nitsi' daztsaa; Jesus doo dayúweh naákt'og da. ⁵⁰ Jesus díi yidezts'aago gáníi, Doo nndzid da: ondláago zhá nitsi' nkt'éé nádodleek. ⁵¹ Jesus gowayú nyáána' Peter, John lá'íi James bilgo lá'íi it'eedn daztsaanihíi bitaa lá'íi bimaa zhá bil ha'ashkáh, nniid lé'e. ⁵² It'eedn n'íi nnee dawa baa daachag lá'íi baa ch'aadaaneshzhil: áiná' Jesus gáníi, Doo daachag da, it'eedn doo daztsaa da, daazhógo alhoshgo at'éé. ⁵³ Ái bighá nnee dázhó baa daadloh, it'eedn da'anii daztsaa yidaagokšihíi bighá. ⁵⁴ Jesus nnee da'adzaahíi, Ch'inoókáh, daayilniiidna' it'eedn bigan yiltsoodgo gáyilnii, Shina'ilí, nádndáh. ⁵⁵ Bi'ihí'na' nágosdlíigo dagoshch'í' nádiidzaa lé'e: áigé' Jesus, Bá'dokné', nii. ⁵⁶ Bitaa lá'íi bimaa bil díyadaagot'ee: áiná' Jesus gábilnii, Díi ágodzaahíi hadn baa bil nadaagoln'i' hela'.

9

¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíí dała'áyílaago ch'iidn dawa bitisgo binawod daagoljigo yedaabik'ehgo, la'íí kah iltah at'ééhíí yaa nadaakaihíí nádaayilziihgo yaa daagodez'aq. ² Áíge' Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa nadaagolni'go, la'íí daanezgaihíí nádaayilziihgo odais'a'. ³ Áígee gádaabilnii, Desołkaiyú doo hat'íí daalne'go da, gish, izis bena'iltiníí, bání, dago-híí zhaali; doo íicho naki nadaanilgo da. ⁴ Dahayú gowaqee ha'álkaigee, lahyú nádesołkaizhi' da'áígee nasółtaq le'gá. ⁵ Dahadn doo nádaanohwidilteeh dayúgo dahdołkáhgo nohwikee baq leezhíí baa daalhaal, aí bee doo hádaanohwit'jii dahíí bigózih doo. ⁶ Áík'ehgo dahdikaigo daagotahyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni', la'íí dahayú nakaiyú náda'ihilziih lé'e.

⁷ Hérod nant'an Jesus anát'jii dáwa yaat'inzigo, hadnshq' ádaayilnii, nzi lé'e, la', John daztsaqé' naadiidzaago an at'jii, daanihíí bigha; ⁸ La'ihíí, Elías n'íí nádzáá, daanii; la'ihíí, Doo aníiná' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íí naadiidzaahi at'jii, daanii. ⁹ Hérod gánniid, Shí la' John shik'ehgo bitsits'in nadaach'idnk'ii ni'; hadn lqáhi aína', dín dá baa idists'ag nt'éé? Áík'ehgo Jesus yiltséh hat'jii lé'e.

¹⁰ Odais'a' n'íí nákaigo hago anádaat'jii n'íí Jesus yil nadaagosni'. Áíge' anahyú da'izliyyú, kih goznil Bethsáida holzéhi ba'ashhahyú yil okai lé'e. ¹¹ Aína' nnee yidaagoljiggo biké' onalsáq: áík'ehgo Jesus baa bil gozhóqo Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí yaa bich'j' yakti', la'íí hayíí nádaabi'dilziih hádaat'iiníí nádaayilzii lé'e. ¹² O'i'áqzhi' godeyaayú nakits'adahíí Jesus gádaayilnii, Ai nnee dała'at'ééhíí dahayú gotahyú nádaadn'áá, dahayú njeehíí nádaagodi'aahgo, la'íí dahat'ihíta daiyaaníí yiká daadéz'jiiyú; kú da'izliyyú nahétaqahíí bigha. ¹³ Aína' Jesus gádaabilnii, Nohwihíí bá da'dołné'. Áík'ehgo gádaanii, Bán dijolé dá'ashdla'á zhá nadaahii'né, lóg dánakiyé bilgo; díí nneehíí dawa idán bá nadaahiilniihyúgo zhá bá da'n'é. ¹⁴ Nnee dała'at'ééhíí ashdladn doo náhółtag dayú hilt'ee lé'e. Jesus bitsilke'yu gáyilnii, Nnee dała'at'ééhíí ashdladingo il'anigo dinołbih daabildołniih. ¹⁵ Ágádaanniidná' nnee dawa dinezbih. ¹⁶ Áíge' Jesus bán ashdla'ihíí lóg nakihíí bilgo náidnné'go hadag déz'jigo ya'ahenzigo oskaqdná' ilk'ídaizdlaad, áíge' bitsilke'yu yaa daizné', nnee yitada'iniihgo. ¹⁷ Áígee nnee dawa da'iyaaqo náda'isdjii lé'e: áíge' ch'ékaadíí táts'aa nakits'adah bik'ehgo nádaach'iheszlaa.

¹⁸ Lah Jesus dasahn okaqah, bitsilke'yu zhá bil naháztqago; áíge' Jesus bitsilke'yu nayidilkidgo gádaabilnii, Nnee hadn at'jii daashilnii? ¹⁹ Áík'ehgo gádaabilnii, La' John Baptize ágole' n'íí daanihii: la'ihíí Elías at'jii; la'ihíí doo aníiná' Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi n'íí daztsaqé' naadiidzaahi at'jii daanihii. ²⁰ Jesus gánado'niid, Nohwihíí hadn at'jii daashildołnii? Peter gánii, Bik'ehgo'ihinañ Ats'áltini, Christ holzéhi, ant'jii. ²¹ Bitsilke'yu nldzilgo yich'j' hadziigo gáyilnii, Hadn aí bil nadaagolni' hela'; ²² Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, doo alch'idn shiniigodilne' da, Jews yanazini, okaqah yedaabik'ehi bánadaant'aahi, la'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi doo hádaashit'jii dago shidizideená' taagi jii hileehgo naadishdáh.

²³ Dawa yich'j' hananádziigo gánado'niid, Dahadn shiké' dahdigháh hat'jiiyúgo ídaayo'nahná' dajii biigha bitsilma'áhi dahyidotjiihgo shiké' dahdowáh. ²⁴ Dahadn bi'ihina' yaa bil goyééhíí, aí bich'q' da'izlii hileeh: aína' dahadn ídaayis'nahgo shíí shigha bi'ihina' da'izlii siljii'n, an ihina' doo ngonel'aq dahíí yee hinaa doo. ²⁵ Ni'gosdzán dágoz'aq nt'éégo ch'ist'jina' koyi'sizini da'izlii siljigo ch'a'och'itkizhyúgo, aí hat'íí bich'q'gé' ch'it'jiih?

26 Hadn shik'e idaayándzihíí la'íí shiyati' yik'e idaayándzihíí, shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, áldó' nánshdáhgo bik'e idaayánsdzí doo, shich'á'idindláádgo, shiTaa bich'á'idindláádíí la'íí binal'a'á yaaká'yú daagolíníí dilzini bich'á'idindláádíí bee shich'á'idindláádgo. 27 Shíí da'aniigo nohwil nadaagoshni', kúgee nadaaziiníí la' dá doo da'itsaahíí dailíhé Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago daayiltséh.

28 Díí ánniidíí dáshí tsebíiskaago Peter, James, la'íí John bilgo, Jesus yil okai lé'e, dzil n'ááyú okaahyú. 29 Jesus okaahná' binihíí lahgo at'éégo silij, bidiyagéhíí dázhó lugaigo bik'ina'didlaad silij. 30 Áígee nnee naki, Moses holzéhi la'íí Elías holzéhi Jesus yil yádaakti' silij: 31 Áí nneehíí dázhó bich'á'idindláád silij, áíge' Jesus datsaah doleelíí yaa yádaakti', Jerúsalemyú áne'ihí. 32 Peter la'íí yil nakaihíí dázhó bil daanzij: ndi t'ah daadez'ijná' Jesus bich'á'idindláádgo la'íí nnee naki yil nadaazí'íí daayiltsaa. 33 Áí nnee nakihíí Jesus yich'á'zhí'go dahnasht'aazhná' Peter Jesus yich'í' hadziigo, SheBik'ehñ, kú nkaihíí nohwá nlt'éé: chagosh'oh taagi ádaagohiidle'; la' ni ná, la'ihíí Moses bá, la'ihíí Elías bá, nii lé'e: dá doo natsekéesé da. 34 T'ah yakti'ná' yaak'os biká' dahiyaa lé'e: biyaa nágonahgo tsídaadolyiz. 35 Áí yaak'os biyi'gé' yati' yidests'aa, gáníigo, Díínko shiYe' shil nzhóni: hodaayohts'aa. 36 Áíhíí aal yakti'ná' Jesus dasahn daayiltsaa. Bitsilke'yu díí ágodzaahíí nadain'í'go doo hadn yil nadaagosni' da.

37 Áí iskaq hik'e dzilgé' gódah nákaigo nnee láágo baa nántsáá lé'e. 38 Áí nneehíí la' nádidilghaazhgo gáníí, Ilch'ígó'aahi, nánoshkaqah, shiye' shá ní'ij; da'ái zhá shizhaazhéhi. 39 Lahgee spirit nchó'i nabihííaa, áígee dilwosh; nádinigisgo bidayi'gé' itáwosh haigháh nádleeh, áíge' bini-igonlt'éégo doo bich'á'digháh da. 40 Nitsilke'yu nádaahoshkaqah hadaini-hiyoodgo; ndi doo hago'at'éégo da. 41 Jesus gáníí, Nohwi'odla' édaadihgo dánohwíí zhá daanohwik'ehgo daalnoht'ííhíí, dahónsahzhí' nohwil nahashtáá, dahónsahzhí' laq nohwidah ánsht'ee? Yushdé', niye' shich'í' bil nn'aash. 42 T'ah yich'í' higaalná' ch'iidn yaabilt'e'gé' nádinigis lé'e. Áiná' Jesus spirit nchó'íí nldzilgo yich'í' hadziigo haiinyood, áik'ehgo ishkiiníí náyilziigo bitaa yaa náinltíí.

43 Daakowa Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíí baa kil díyadaagot'ee lé'e. Dawahá yaa ánat'ííhíí baa kil díyadaagot'eego Jesus bitsilke'yu gáyilnii, 44 Díí yati'íí nlt'éégo idaasinóhts'aaago nohwijíí yune be'ogohigháh le': shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nnee baa daashich'ide'aah. 45 Áik'ehgo bitsilke'yu Jesus hat'íí niigo aníhíí doo bil idaagozi da, doo yidaagołsi da doleelgo yaa ch'anant'í' lé'e: áíge' na'ódaadikidzhí' bil daagoyéé.

46 Jesus bitsilke'yu ladaadit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi? daakildi'niigo. 47 Jesus bitsilke'yu natsídaakeesíí yígolsjido, chagháshé alch'íséęhi náidnloqzgo ba'ashhahgé' yinesdaago, 48 Bitsilke'yu gáyilnii, Dahadn shizhi'íí binkááyú díí chagháshéhíí náidnltjyúgo shíí áldó' náshidnltíni at'éé; dahadn náshidnltínií shides'a'ń áldó' náidnltíni at'éé: dahadn nohwitahyú doo iljí dahíí ízigo at'éé doleel.

49 John gáníí, SheBik'ehñ, nnee la' nizhi'íí binkááyú nnee biyi'gé' ch'iidn hainiyoodgo daahiit'ijgo, Doo ágánt'ij da, daabilde'niid; doo bil daagohiit'ij dahíí bigha. 50 Jesus John gáyilnii, Doo ágádaabilhdohnii da: hadn doo nchó'go nohwich'í' na'iziid dahn bil daagohiit'ini at'éé.

51 Jesus yaaká'zhí'go nábidí'dilteehíí biká' ngonyaago, Jerúsalemyú digháhgo biini' layílaa, 52 Áik'ehgo bádnyú bá ilch'í'daagole'go binadaal'a'á odai'a': áí Samáritans bigotahyú híkai. 53 Ndi áígee daagolíníí Jesus doo

hádaayit'ij da lé'e, Jerúsalemyú deyaá daanzihí bigha. ⁵⁴ Jesus bitsilke'yu John la'í James bilgo dí yidaagołııdgo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' yaaká'gé' kọ'í daahwıkeedgo dí nneehıı daadndlid née, Elıas adzaahıı k'ehgo? ⁵⁵ Jesus bich'ı' adzaago ndzilgo bich'ı' hadziigo gádaabıhıı, Spirit nohwiyi'sizini hago'at'éehıı doo bıdaagonołı da. ⁵⁶ Shıı, nnee k'ehgo Niyáahıı, doo nnee da'izlıı ishchihıı bigha niyáa da, áiná' hasdáhishııhıı bigha niyáa. Áıgé' lahyúgo gotahyú onanákaı.

⁵⁷ Itınyú ch'okaahyú nnee la' Jesus yich'ı' hadziigo gánıı, Dahayú anadaáatyú nıke' anáshdaal doo. ⁵⁸ Jesus gábihıı, Ba' ndi bı'ı'án daagolıı, dló' yúdahyú nada'ınıihıı bit'oh daagolıı; áiná' shıı, nnee k'ehgo Niyáahıı, doo hayú nsh-teehi at'éé da. ⁵⁹ Jesus nnee la'ıhi gáyıhıı, Shıke' dahnnáh. Áı nneehıı gánıı, ShiNant'a', halqa shıtaa ıłsé lehishteehyú dóshá'. ⁶⁰ Jesus áı nneehıı gánáyıldo'niid, Nanezna'ıı dabıı ledaalı'niıl le': áiná' nihıı Bik'ehgo'ıhi'nań bilakt'áhgee begoz'aanıı baa nagolı'ıgo dahnnáh. ⁶¹ Nnee la'ıhi gánado'niid, ShiNant'a', nıke' dahdisháh doleeł; áiná' ıłsé shigowayú nádishdáhgo áıgee naháztaanıı bıł nanágoshıı' hik'e. ⁶² Jesus gábihıı, Dahadń bengohildzıse ałk'ıná' yıłtsoodná' t'ąazhı' nádést'ııń Bik'ehgo'ıhi'nań bilakt'áhgee daanliınıı itah hıleeheıı doo yik'eh sıtıı da.

10

¹ Díı bikédé'go Jesus la' gots'idin hanayıniılıı bádń dá nakigo nlaago kıh nagoznılyú hayú deyaa shıyú odaihes'a'. ² Jesus gádaabıhıı, Nest'a' dázho káago nest'aqna' nada'iziidıı doo hwoı da: áık'ehgo nest'a' yeBik'ehń bich'ı' da'okkaghgo gádaabıldo'niıl, Nada'iziidıı ninest'a' nádaayihigeeshyú daadn'áa. ³ Dahdołkáh: ba' bitahyú dibelıı bizhaazhé k'ehgo daanohwideł'a'. ⁴ Bestso bizis, izis bena'ıltınıı, dagohıı nohwıkee ik'e'an dahdaadolné' hela': itınyú daahokáhyú nnee da'adzaayú doo bıł nadaagołıı' da. ⁵ Gowayune' ha'alkaıgee ıłsé gádaadołııhıı doleeł, ıłch'ı'gont'éehıı díı gowayune' be'ágót'éé le'. ⁶ Nnee nkt'éégo at'éehıı áıgee sidaayúgo nohwıł ıłch'ı'gont'éehıı yıł nlıı doo: áiná' nnee doo hwaa ágát'éé da lé'eyúgo, nohwıł ıłch'ı'gont'éehıı dánohwıı nohwıyéé nádodleeł. ⁷ Gowayune' ha'alkaıgee, da'áıgee dınołbıh le'gá, áıgee dahat'ıhıta nohwá daach'idiné'ıı daahoksaago, la'ıı dahat'ıhıta nohwá náda'ch'ıłsııhıı daahodłdłago: hadń na'iziidıı bich'ı' na'ı'niılgo goz'ąą. Doo daazhógo gotahkaıgo da. ⁸ Dahagee kıh goznıłgee ha'alkaıgo, áıgee hádaanohwich'ıt'ııyúgo, idán nohwıdáhgee daach'izné'ıı daahoksaago doleeł: ⁹ Áıgee daanezgahıı nádaahoksiıhgo bich'ı' gádaabıldo'niıl, Bik'ehgo'ıhi'nań bilakt'áhgee daanliınıı itah daaleehgo nohwá ch'ıgót'ı'. ¹⁰ Dahagee kıh goznıłgee ha'alkaıgo, áıgee doo hádaanohwich'ıt'ıı dayúgo, áıgee da'ditinyú nołkahgo gádaadido'niıl, ¹¹ Daagonoıııgee dá leezh zhá ndi nohwıkee bıdaahıt'ıhıı k'eda'ıldéh, áı bee doo hádaanohwıł'ıı da bıgózıh doo, ndi díı bıdaagonołı, Bik'ehgo'ıhi'nań bilakt'áhgee daanliınıı itah daaleehgo nohwá ch'ıgót'ı' nı'. ¹² Shıı nohwıł nagoshıı', Bik'ehgo'ıhi'nań yándaago'aahıı bıjıı Sódombiniıgodılne'ıı bitisgo áı kıh goznılıı biniıgodolıı. ¹³ Koráıngıee daagonoııınıı, nohwá góyéé doleeł! Bethsáıdagee daagonoııınıı, nohwá góyéé doleeł! Nohwıtahyú ızisgo ánágot'ııhıı Tyre la'ıı Sıdongıee ágágodzaayúgo, áıgee daagolıınıı doo áınıná' nak'a' dich'ızhé bık'ınazlaaná' ıłch'ıı yıı' naháztaago bınoh'ıı yich'á'zhı' ádaaszaa doleeł nı'. ¹⁴ Bik'ehgo'ıhi'nań nnee yándaago'aahıı bıjıı Tyre la'ıı Sıdon bitisgo nohwııııgodııdıı. ¹⁵ Nohwıı, Capérnaumıee daagonoııınıı, yaaká'zhı'go hanohwıdı'niıhıı, nohwıı ch'ııdıntahzhı'go nohwıdıdı'niı. ¹⁶ Hadń daanohwıyésts'aanıı shıı shıyésts'ąą ałdó'; hadń

daanohwich'olaahíí shíí áldó' shich'olaa; hadn' shich'olaahíí shides'a'n áldó' yich'oláhi at'éé.

17 Gosts'idinhíí bíl daagozhógo nákaigo gádaanii, NohweBik'ehń, nizhi'íí binkááyú ch'iidn ndi benohwik'eh. 18 Jesus gádaabińii, Ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, yaaká'gé' hada'didla'híí k'ehgo gódah ch'ínogo'go hish'íí ni'. 19 Shíí t'íish lá'íí ch'ígodahistas doo lá' lanohwile' dago, lá'íí nohwik'edaannihíí binawod bitisgo nohwinawod golíigo nohwaa godini'áá; áik'ehgo doo hat'íí nohwiní'dómíh át'éé da. 20 Da'ágát'éé ndi ch'iidn da'ádaadońiiyú ánadaat'ííhí doo da'ái zhá baa nohwil daagozhógo da le'; áiná' yaaká'yú daanohwizhi' ágolaahíí baa nohwil daagozhógo le'.

21 Áiná' Jesus Holy Spirit bee bíl gozhógo gánńiid, ShiTaa, yaaká'zhí' lá'íí ni'zhí' nant'an n'ínihi, díí ilch'ígót'aahíí nnee daagoyáago bíl ídaagozínihíí baa ch'anank'í' n'íí mé' ga'ádaat'eehíí bich'í' ch'í'nah ánlaahíí ba'ahénsi: da'áik'ehgo ágot'ee, shiTaa; da'áik'ehgo hánt'íigo ágonlaahi. 22 ShiTaa bich'á'gé'go dawa shaa hi'níí: doo hadn' shíí Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nshk'ini shígótsini at'éé da, shiTaa zhá; doo hadn' shiTaa yígótsini at'éé da, shíí biYe' nshk'ini zhá, lá'íí dahadn' shiTaa bich'í' bígózihgo áshle'íí áldó' shiTaa yígótsi.

23 Bitsilke'yu zhá yich'í' adzaago gáyilńii, Hadn' hat'íí daal'íiníí daayo'íiníí biyaa gozhógo doleek: 24 Shíí nohwil nagoshni', doo alch'idé Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi lá'íí nant'an daanlíni daal'íiníí daayiltséh hádaat'íí ndi doo hwaa daayiltsaa da; daadołts'agíí daidits'íh hádaat'íí ndi doo hwaa daidezts'aa da.

25 Begoz'aaníí nkt'éégo yígótsini lá' Jesus hat'íí nayíntaahgo gáníigo hizí', Ilch'ígót'aahíí, hago ashne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíí bee hinshnaa doleek? 26 Jesus gáníí, Begoz'aaníí hago'at'éégo k'e'eshchíí? Hónzhiigo hat'íí ni'ídi'ńii? 27 Nneehíí gáníí, Bik'ehgo'ihí'nań neBik'ehń nijíí dawa bee nił nzhog le', niyi'siziiníí dawa bee, ninawodíí lá'íí ninatsekeesíí dawa bee; na'ashhahgé' gólíiníí nił nzhog le', dani ídił njóóhíí k'ehgo. 28 Jesus gánábildo'ńiid. Da'áígee ádíńńiid: díí bee ánt'ééyúgo hinńáá doleek. 29 Begoz'aaníí nkt'éégo yígótsini nnee binadzahgee nzhog ádil'íí hat'íigo Jesus gánáyildo'ńiid, Na'ashhahgé' gólíiníí nńiihíí, hat'íí nńiiigo áńńii? 30 Jesus hananádziigo gáníí, Lá' nnee Jerúsalemgé' Jériko yuyaa higaalyú nnee da'n'íihi bik'idahishjeedgo dawahá biyéehíí bich'á' nádaidnńilgo yóiyahgo biní'da'disńihná' bich'á' onákai, k'azhá datsaahgo da'akú ndaabistíiná'. 31 Okaaq yebik'ehi áí itín yuyaa higaalyú, áí nnee sitiiníí yiltsaa, ndi lahzhinéégo lédnyaago ch'ínyáá lé'e. 32 Lá' nnee Levi hat'í'íí n'íni áldó' áí nnee sitiiníí yiltsaa, ndi án áldó' lahzhinéégo ya'ishhah ch'ínánádzaa. 33 Áiná' lá' nnee Samáritan n'íni higaalyú, áí nnee sitiiníí yiltsaago yaa nyáá; áik'ehgo yaa ch'oba'go, 34 Ik'ah lá'íí wine bílgo hagee bídaant'oodgee yik'í yaa daayiziidgo yik'ída'disdiz, áigé' Samáritanhíí dabíí bitúlgayé yiká' dahyistíigo ná'ch'injahyú yinkt'íí, áik'ehgo nkt'éégo áyiltsi lé'e. 35 Iskaa hik'e bizhaali, penny holzéhi, naki hayiné'go ná'ch'injahíí yebik'ehń yaa yinné' gáyilńiiigo, Díí nneehń shá nkt'éégo áńtsi: díí zhaali naa niné'íí bitisyú izlíyúgo, nich'í' naná'dihishńil, nánsdzaago. 36 Áí nnee taagihíí hayíhíí nnee be'nest'íidihíí ba'ashhahgé' gólíhíí k'ehgo ábíílaa nńzi? 37 Begoz'aaníí nkt'éégo yígótsiníí gáníí, Nnee bílgoch'ozbaadíí. Jesus gábińii, Dahńńáh, ni áldó' ágánt'íí le'.

38 Ch'okaahyú Jesus lá' gotahzhí' oyáá: áígee isdzán Martha holzéhi bigowayú nyáágo, ha'áńńáh bílńiiigo ha'ayáá. 39 Akóne' Martha bik'isn, Mary holzéhi, Jesus yit'ahgé' nezdaa ni'yú, bílch'ígót'aahíí yíyésts'aaago. 40 Martha láágo nabi'dintl'ogo Jesus yaa nyáágo gáníí, SheBik'ehń, ya' shik'isn doo

shich'onii dago dasahn na'isiidíi doo nił hago'at'éé da née? Nik'isn bich'onni, biłńne'. ⁴¹ Jesus gábiłńii, Martha, Martha, nani'dintl'ogíi zhá ląágo baa natsínkees: ⁴² Áiná' dała'á zhá íziso ilíni; aí Mary nágodn'ąą, doo hago'at'éégo bich'á' nádi'né' da.

11

¹ Łahn Jesus okaąah lé'e; ąął oskaądná' bitsilke'yu dała'á gábiłńii, She-Bik'ehń, da'ohiikaąahgo nohwil ch'ígon'áah, John bitsilke'yu yił ch'ígon'ąą lé'ehíi k'ehgo. ² Áík'ehgo Jesus gáníi, Da'olkaąahgee gádaadidołńiił, NohwiTaa yaaká'yú dahsídaahń, Nizhi'íi dilzihgo bígózih le'. Nant'án níłhíi begodowáh. Hago'at'éégo ánniiyú yaaká'yú benagowaahíi k'ehgo ni'gospzán biká'yú alđó' begodolńiił. ³ Dajji biigha daahiidaaníi nohwá ágonksí. ⁴ Nohwinchó'híi nohwá da'izlíné ánandle'; nohwíi alđó' nnee nchó'go nohwich'í' ádaadzaahíi baa nádaagodent'aah. Nanohwída'dintaah yune' onohoníił hela'; áiná' nchó'go at'éehíi bich'á'zhí' hanánohwihi'ńiił. ⁵ Jesus gádaabiłńii, Tł'é's'ahgo nohwíi łá' dąnko nit'eké bich'í' nńahgo gábiłńiił, Shit'éké, bán dijolé taagi shá ch'íhinjáh; ⁶ Ła' shit'ekéhi shaa nyaaná' doo hat'íi bá'dishné' da. ⁷ Bigową yune' nit'ekéhi dąnko gániłđińiih, Doo nashińłł'og da: alł'iná' dáadítih da'dintąą, shichągháshé bił shiijéed; doo hago'at'éégo nádishdąhgo dahat'íhíta naa nshné' da. ⁸ Gádaanohwiłdishńii, Ái nneehń nádiidąhgo nnee idókeedíi dahat'íige yaa yiné', doo bit'ekéhił zhá bighą da, dayúweh idókeedhíi bighą. ⁹ Áík'ehgo gádaanohwiłdishńii, Da'đolkeed, áík'ehgo hat'íi daadołkeedíi nohwaa hi'né'hi at'éé; nadaanołtaad, áík'ehgo hat'íi bíka daanołtaadihíi nádaadołné'hi at'éé; dáadítih ndaanolks'í, áík'ehgo nohwá ch'í'ítijhi at'éé. ¹⁰ Hadń idókeedń baa hi'né'hi at'éé; hadń nantaadń hat'íi yika ntaadíi náidiné'hi at'éé; hadń dáadítih nyinkłs'ihń bá ch'í'ítijhi at'éé. ¹¹ Nohwitahyú łá' nnee biye' golíni, biye' bán biyókeedyúgo, ya' tséégo yaa yi'aah gá? Dagohíi lóg biyókeedyúgo, ya' t'íishgo yaa yiłteeh gá? ¹² Dagohíi iyęęzh biyókeedyúgo, ya' ch'ígodahistasgo yaa yiłteeh gá? ¹³ Daanołchó' ndi nohwichągháshé nł'éhi baa hi'né'íi bídaagonolksiyúgo, itisgo nohwaa natsekeesgo nohwitaa yaaká'yú dahsdaahń hadń Holy Spirit biyókeedíi yaa yiné'hi at'éé.

¹⁴ Jesus ch'iidn doo yałti' dahíi hainyood lé'e. Ch'iidn habi'dinodzoodná' nnee doo yałti' da n'íi hadzii; áík'ehgo nnee dała'adzaahíi bił díyadaagot'ee. ¹⁵ Áiná' łá' gádaanńii, Ch'iidn nant'án Beélzebub holzéhi binawodíi bee Jesus ch'iidn hainihyood. ¹⁶ Ła'ihíi nayídaantaahgo gádaanńii, Yaaká'gé' godiyihgo be'ígózinił nohwil ch'í'nah ánle'. ¹⁷ Áiná' Jesus, aí nnee natsídaakesíi yígółsigo gáyilńii, Nnee ilch'í' t'ekédaas'anihíi dabíi ilch'í' nanádaagonłkaadyúgo da'izlłi hileeh; nnee dała' naháztaaníi dabíi ilł'ídahnájahyúgo doo anahyú begonowáh at'éé da. ¹⁸ Áík'ehgo Satan dabíi ich'í' naná'ídziidyúgo hagosą' yebik'ehíi bínagońaal doleel? Ni Beélzebub bee ch'iidn haniyóod daashilđołńiihíi bighą ádishńii. ¹⁹ Shíi Beélzebub bee ch'iidn haniisoodyúgo, nohwíi daanohwiye'íi hadń bee ch'iidn hadainiyood áiná'? Áík'ehgo daanohwiye'íi ch'í'nah ádaanohwile'. ²⁰ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nań binawodíi bee ch'iidn haniisoodyúgo, da'anńigo Bik'ehgo'ihí'nań nohwitahyú alł'iná' nant'aa. ²¹ Nnee nłdzili yenagonłkaad doleelíi alł'iná' dahyoné'go bigową yinádéz'ijyúgo, dawahá biyéehíi doo hago anéh da: ²² Áiná' łá' nnee bitisgo nłdzilihi bich'í' nanálwodgo isná ábidlaayúgo, yenagonłkaadíi ya'olłi n'íi bich'á' náyidinnńilgo nnee yitah'inih. ²³ Hadń doo bił gonsht'ij dahń shich'í' got'ij'hi at'éé; hadń doo bił dała'á ná'áshdle' dahń shich'á' ts'iltjigo áile'. ²⁴ Spirit nchó'íi nnee yiyi'gé' háyáaná' tú áđihyú aanádał, hayú hanayóolłi yika ntaago; áiná' doo hagee

dahíí bighą gáníí, Shigowayú hagé' níyáá n'íyú nádésdzá. ²⁵ Bigową n'íí nł'éeego nágołzhoogo dawahá nzhóogo neheshjaayú nádzá. ²⁶ Áík'ehgo spirits gots'idi daanchọ'i yíl nakai, bíí bitisgo daanchọ'ihí, áí gową yune' yíl ha'akáhgo áígee ndaagoleeh: áík'ehgo nnee iltsená' át'ée n'íí bitisgo at'ée hileeh.

²⁷ Jesus t'ah yałti'ná' ła' isdzán dała'ách'ít'ée biyi'gé' hadziigo Jesus gáyilnii, Isdzán bibishch'id biyi'gé'go sínljigo nnłbe' n'íí biyaa gozhó doleel. ²⁸ Áíná' Jesus gáníí, Hadń Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yidits'ago yikísk'eh at'éehn, ángo biyaa gozhó doleel.

²⁹ Nnee łaągo dała'adzaaná' Jesus gáníí nágodidzaa, Dázhó nchọgo daalinolt'jłi: godiyłhgo be'ígóziníí yika daadéz'j; áíná' be'ígóziníí doo bil ch'í'nah ádaalne'hi at'ée da, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi n'íí, Jonas holzéhi, nnee bich'j' be'ígóził alzaahíí zhá. ³⁰ Jonas nnee Nínevehgee daagolíníí bich'j' be'ígóził alzaahíí k'ehgo shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, daalinolt'jłi bich'j' be'ígóził doleel. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijj isdzán nant'ánihi hayaadé'go nyááhń hizjigo daalinolt'jłi yaa yałti'go, Shíí shitisgo daanchọ' ni', didonil: án dázhó nzaadgé' nyáá, Sólomon bigoyá' yidits'łhgo; áíná' k'adíí Sólomon bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³² Aayá'iti'gee nnee Nínevehgee daagolj n'íí daahizjigo nnee daalinolt'jłi yaa yádaakti'go, Nohwíí nohwitisgo daanchọ' ni', daadidonil; Nínevehgee daagolíníí Jonas yałti'go daidezts'aaná' binchọ'íí yich'á'zhj'go ánadaasdzaa; áíná' k'adíí Jonas bitisgo ánsht'éhi niyáá. ³³ Doo hadń ik'ah kọ'íí yiditłaadgo nagont'j' yú nyil't'áah da, dagohíí doo táts'aa yíl yaa nyí'aah da, áíná' ik'ah kọ'íí biká' dahnásilt'áahyú daach'ilt'aah, áík'ehgo hayíí ha'áhikáhíí áí kọ'íí daayo'j doleel. ³⁴ Kínáá'í kits'í bikọ'i at'ée: kínáá nł'éeýúgo kits'í dahot'éhé bikọ' golini at'ée; áíná' doo nł'ée dayúgohíí kits'íhí dahot'éhé dilhłi at'ée. ³⁵ Áík'ehgo ádaagots'idząą, dahyúgo kiyi' ná'dindíín n'íí kich'á' dilhłi nádleeh. ³⁶ Kits'í dahot'éhé biyi' adindíinyúgo, hayú doo dilhłgo baa dahgoz'ąą dayúgo, kits'í dahot'éhé bich'á'idindíín doo, ik'ah kọ'íí bich'á'idindíínhí k'ehgo.

³⁷ Jesus t'ah yałti'ná' Phárisee nłnihi, Shil ináá, bilnii: áík'ehgo Jesus itah iyaągo nezdaa. ³⁸ Jesus Phárisees bi'at'e'híí k'ehgo dá doo táadígisé itah iyaągo nezdaago Pháriseehíí bil díyagot'ee lẹ'e. ³⁹ Jesus gábilnii, Nohwíí Phárisees daanołni, idee ła'íí its'aa biká'yú zhá táadaakgis; áíná' nohwiyi'yú aadaach'ihí'niłkí ła'íí daanchọ'íí zhá begoz'ąą. ⁴⁰ Nohwíí doo daagonołsáni da, hadń nohwits'í áyílaahn shá' da'án nohwiyi'ihíí ałdó' áyílaa? ⁴¹ Dawahá nohwijí biyi'gé' nł'éeéhíí nnee bá daadołné'; áík'ehgo dawahá nohwá nł'ée doleel. ⁴² Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! t'oh mint holzéhi, ła'íí rue holzéhi, ła'íí t'oh iltah at'éeéhíí dágonenanyú ilk'é'nilgo dała'á Bik'ehgo'ihí'nań baa nádaalné', áíná' nł'éeego ágot'eehíí doo bikísk'eh ádaanoł'tee da, Bik'ehgo'ihí'nań bil'ijóóníí doo baa natsídaalkees da: áí bee ádaanoł'tee doleel ni', ła'ihíí doo baa daayołnah dago. ⁴³ Phárisees daanołni, nohwá góyéé doleel! nohwíí Jews ha'ánálséh nagoznil yune' nnee ízisgo ádaat'eehíí dahnádinbıhyú itah dahnasółtąągo zhá, ła'íí nahi'niłh nagoz'ąayú nohwich'j' ádaach'iniigo nohwil daagozhó. ⁴⁴ Begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi ła'íí Phárisees daanołni, daanołshọ ádaagonoł'ni, nohwá góyéé doleel! ła'ch'izhjeegí doo daat'j dahíí ga'ádaanoł'tee, áí ła'ch'izhjeegí biká' ch'í'ch'ihikáh, dá doo bídaagoč'łsinégo.

⁴⁵ ła' Jews bich'j' begoz'aaníí nł'éeego yígółsini Jesus gáyilnii, Ilch'ígó'aahíí, ágánniyú nohwíí ałdó' ánohwilnii. ⁴⁶ Jesus gáníí, Begoz'aaníí nł'éeego bídaagonołsini, nohwíí ałdó' nohwá góyéé doleel! heel ndaazi nnee biká' dahda'ohołheeh, áíná' nohwihíí dázhó da'ayáhągo ndi doo bich'odaalnii da.

47 Nohwíí nohwá góyéé dolee! nohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi nadaistseedi ǵeshijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ilnihíí ádaagole'. 48 Nohwitaa n'íí ánádaat'ijl n'íí nohwil dábik'ehgo ch'í'nah ádaal'ji: daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí nadaistseed, nohwíí ǵeshijeegíí biká' dahat'ihíta bee bínádaach'ilnihíí ádaagole'. 49 Áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań bigoya'íí gánniid ǵe'e, Binkááyú nada'isiidíí ǵa'íí shinadaal'a'á koch'j' daadish'aa, ǵa' nadaach'iltseed dolee, ǵa'íí biniidaagoch'idile' dolee: 50 Áík'ehgo ni'godzán alzaagé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi dawa bidil nada'ijóóhíí, daakinolt'ijhíí bik'izhij' didot'aa, 51 Ábel zesdiigé' Zekariás zesdiizhij' nnágot'i'go, Zekariási bech'okaahíí biká' dahnási'nihíí goz'aaníí ǵa'íí kih biyi' da'ch'okaahíí bigizhgee daztsaa ǵe'e: da'anii ádaanohwidishnii, daakinolt'ijhíí bik'izhij' didot'aa. 52 Begoz'aaníí nǵ'éeego bídaagonoǵsini, nohwá góyéé dolee! nohwíí igoya' bich'j' bená'igisé nádaadoǵtaa: nohwíí doo ha'akáh daná' nnee ha'akáh dolee n'íí t'aaqzhij' ádaanoǵsij. 53 Jesus ágáníiná' begoz'aaníí ye'ik'eda'ikchíí ǵa'íí Phárisees daanlíni bá daagoshchijidgo ǵáágo nayídaadikid: 54 Yá nakída'ip'áágo, k'izé hadzii daanzigo, dahat'ihíta yik'izhij' daidi'aahíí bigha.

12

1 Díí bee ánágot'ijlná' nnee doo náhóltag dayú daǵa'adzaago dázhó daakiljizhná' Jesus bitsilke'yu iltsé gáyihni nkegonyaa, Phárisees daanlíni binchó'íí bán benilzoolé ga'at'éhi baa daagonoǵsaa, áí nnee binadzahgee nzhóni ádaadil'ini at'éé. 2 K'ad dawahá bil ǵe'izkaad n'íí ch'í'nah ádolnih; ǵa'íí k'ad dawahá nanl'ij' n'íí bigózhigo ádolnih. 3 Áík'ehgo godilhiyú hat'íí daadohni n'íí got'ijzhij' didots'ij; kih biyi' yune' dataqanégo hat'íí daadohni n'íí kih biká'gé' didots'ij. 4 Shit'ekéhíí, gádaanohwidishnii, Hayí kits'í nadailtseedná', bikédé'go doo hago ádaanéh dahíí doo bédaaldzid da. 5 Shíí nohwil nadaagoshni' hadń bédaaldzid: ich'izishiiníí bikédé'go ch'iidn bikó' diltki' yuyaa kaa o'ilkadíí án bédaaldzid; gánohwidishnii, án bédaaldzid. 6 Ya' dló'dichiné ashda'i zhaali lich'é naki izlijgo nahiniih gá? Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań daǵa'á ndi doo yaa yinah da. 7 Nohwitsizil dawa alk'iná' hotagi at'éé. Áík'ehgo doo nédaaldzid da: dló'dichiné doo alch'idé bitisgo da'inohij da. 8 Gánádaanohwidish'nii, Dahadń nnee binadzahgee, Áń bigonsij, shihniihń, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binadzahgee ágáidishnii: 9 Áiná' hadń nnee binadzahgee, Áń doo bigonsij da, shihniihń, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binadzahgee, Doo yígólsij da, bilidishnii. 10 Dahadń shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, nchó'go shaa yakti' ndi binchó'íí bá da'izlíné ánadolnih; áiná' dahadń Holy Spirit nchó'go yaa yakti'ń binchó'íí doo bá da'izlíné ánálné' at'éé da. 11 Jews ha'ánálséhíí, ǵa'íí nadaant'aahíí, ǵa'íí aasinilíí binadzahgee ndaanohwidel'aago, hago'at'éégo sha' hasdziih, dagohíí hat'ííshá' dishnii gádnii, doo daanoǵsij da: 12 Holy Spirit da'ái bik'ehen'áágee biyi' hat'íí daadohniihíí nohwil ch'ígó'aah ndi at'éé.

13 Nnee daǵa'at'ééhíí ǵa' Jesus yich'ij' hadziigo gáníí, Ilch'ígó'aahíí, shik'isn hat'íí nohwíyéé doleehíí ǵahzhij' shaa no'né', bilnii. 14 Jesus gábihni, Dawahá nanohwíntǵogíí hadń nohwá ilch'ij'ishle'go hashiktij? 15 Áigé' Jesus gánádo'niid, Daagonoǵsaa le', dawahá dayúwehégo ádáhádaal'tiiníí baa daagonoǵsaa: kíyééhíí ǵáá ndi doo áí bee ch'ihinaa da. 16 Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yich'ij' hadziigo gáyihni, Nnee ízisgo it'iiníí ǵáágo na'inǵ'ih: 17 Dabíí gáldi'nii, Hago áshnéh, shimest'a'íí doo hayú bá nágot'aa da. 18 Áigé'

gánádi'nii, Hago áshnéhíí bígonsi: dawahá bá gowa shíyééhíí nanágohishniigo nchaago ánágošhdlehgo, shinest'á'íí ła'íí dawahá shíyééhíí ákóne' oshniil. 19 Shiyi'siziinií gábilishni, Shiyi'siziinií, dawahá níyééhíí da'kwíí legodzaayú dábik'ehyú ilk'eyihiniil; áik'ehgo hanányoł, ináá, idláá, nił gozhóó le'. 20 Áiná' Bik'ehgo'ihinań gábilniid, Doo gonyáá da; díí t'é' niyi'siziinií níhókeed: dawahá níyééhíí ilk'ehiniilí hadń bíyéé doleeł áiná'? 21 Hadń dabízhá nzhooníí zhá ádáhat'íigo ilk'eyihiniilná' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee doo nzhoq da, án nneehń ágát'éé.

22 Jesus bitsilke'yu gáyihniid, Ái bighá gánohwiłdishni, Nohwi'ihina'íí doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishá' hisháá doleeł, daanołsigo; dagohíí nohwits'í doo baa daanohwił goyéé' da le', hat'íishá' ágošhdle', daanołsigo. 23 Ki'ihina'íí idán bitisgo ilíni at'éé, kits'ihíí diyagé bitisgo ilíni at'éé. 24 Gaagé baa natsídaakkes: doo k'eda'dilee da, doo náda'igeesh da; doo hayú binon'ilk'edaayihiniilí bá gowa goz'áá da; da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań bá da'diiné': nohwíí dló' bitisgo da'inołji! 25 Nohwitahyú hadń daahóneezíí yaa natsekeesíí zhá bee ayáhágo ndi hadag ndikséhgo ádidle' gá? 26 Áik'ehgo ágát'éhi dé'iyáhá ndi ch'éh ádaale'ná', hat'íí bighá ła'ihíí baa daanohwił goyéé'? 27 T'oh dénzhónéhíí baa natsídaakkes, hago'at'éégo nadaanse'íí: doo nada'iziid da, doo da'it'ool da; da'ágát'éé ndi Sólomon ízisgo at'éé lé'e ndi, doo díí t'oh dénzhóné ga'at'éégo ik'e'isdlaa da, nohwíłdishni. 28 Áik'ehgo t'oh díí jji nołseełí, áigé' iskaá daadidliidí ndi Bik'ehgo'ihinań nkt'éégo bik'e'islaaná'; ái t'ohíí bitisgo Bik'ehgo'ihinań nohwik'e'islaa, nohwíí nohwi'odla' ayáháhi. 29 Áik'ehgo hat'íí da'iidaá shihíí dagohíí hat'íí da'iidlaá shihíí zhá doo baa natsídaakkes da, doo nohwiini' háh da le'. 30 Ni'godzán biká' nnee itah at'éégo hadaazt'i'íí ái zhá itisgo hádaat'íi: áiná' hat'íí bidn daanołinií Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa nohwá yígółsi.

31 Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aaníí itisgo biká hádaakt'íi, áigé' díí dawahá áldó' nohwíyéé doleeł. 32 Doo nédaakzdida da, doo hwoigo shiké' hołkah dahíí, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa bilakt'áhgee daanliinií itah daanołjigo nohwá ngon'áá, ái bił goyilshóó. 33 Dawahá nohwíyééhíí nohwaa nahiniil le', tédaat'iyéhíí baa daanołné'; bestso bisis doo sa'i hileeh dahíí nádaadoł'aah, yaaká'zhí' ilínihií doo édjíhi nádaadoł'aah, ákú da'in'íihíí doo keda'in'íih dayú, ła'ihíí dooleé doo nohwich'á' da'iyáá dayú. 34 Dahayú nohwił ilíni sinilyú ái zhá baa natsídaakkes doo. 35 Ík'eda' sołdlaago t'alkoná' nohwikó' daadilt' le', 36 Nnee binant'a' ni'inehgee k'ad nadáhgo yiba' naháztaahíí k'ehgo ádaanoł'ee le'; nadzáágo dáádít'ih níyínkts'igo dagoshch'í' yá ch'ída'it'íih doleeł. 37 Nadaal'a'á binant'a' nadzááná' daadéz'íihíí biyaa gozhóó doleeł: da'anii gánohwiłdishni, ik'e'idleego, Dinolb'ih, yihniigo yich'í' iikaah. 38 K'ad t'é'is'ahzhí' godeyaayú, dagohíí hadiyeskaayú biká daadéł'íigo nadzááyúgo, ái nadaal'a'á biyaa gozhóó doo. 39 Díí bídaagonołsi, nnee bigowa golíinií da'os'ah in'íihíí hígháhgo yígółsiyúgo yiká déz'íi doleeł ni', áik'ehgo bigowa doo ch'í'nódzíis at'éé da. 40 Nohwíí áldó' t'alkoná' ilch'í' daanoł'ee, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí dahagee nánsdháh, doo ndaashółíí dagee.

41 Peter gábilni, SheBik'ehń, ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee yáńti'íí, ya' nohwíí zhá nohwá ánnii née, dagohíí dawa bá ánnii née? 42 Jesus gáníí, Hadń begondliigo na'iziidíí góyáni, binant'a' bigowańíí yebik'ehgo nbil'íi n'íí, dahagee idán nana'níihghee idán nayiniil. 43 Na'iziidíí binant'a' ábilniiyú at'íigo binant'a' nadzááyúgo, án biyaa gozhóó doleeł. 44 Da'aniiigo gádaanohwiłdishni, nant'án hat'íí bíyééhíí dawa yebik'ehgo na'iziidíí nbil'teeh doo. 45 Áiná' ái na'iziidíí, Shinant'a' doo dáhah nadáh da, idil'di'niiyúgo; isdzané ła'íí nnee

nada'iziidíí nadainlkaad nkegonyaayúgo, iyaa la'íí idlaago bił nágodezyzyúgo; ⁴⁶ Áí na'iziidi binant'a' doo yiká déz'íí dagee, doo nyohíí dagee nadáhgo nbihilgeesh, áigé' hayíí doo da'odlaa dahíí bich'í'zhinéégo nilteeh. ⁴⁷ Áí na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí yígólsí ndi doo hwaa ágádzaa da, doo hwaa ilch'í'ádidlaa dahíí nábi'diltsas. ⁴⁸ Áíná' na'iziidi binant'a' hat'íí áile' hábit'iiníí doo yígólsí dahíí, nábi'diltsas dávik'ehyú adzaayúgo ndi, dé't'ih nábi'diltsas doleeł. Hadń ląágo baa hi'né'íí, án ląágo bínádokik; hadń nnee ląágo yá'nné'yúgo, án ląágo yíná'dókeed doo.

⁴⁹ Shíí kq' ni'gosdzán biká'zhí' nkedinshniłgo niyáá: ałk'iná' diltki' le' lán! ⁵⁰ Shíí baptize áshidilne'; áí dáhah hadó' begolne'! ⁵¹ Ya' ni'gosdzán biká'zhí' ilch'í'gont'ééhíí nkeniiné' daanołsı née? Dah, nohwildishnii; nnee ilk'ídaashniyú niyáá: ⁵² Kodé' godezt'i'go ashdla'i kįh dała'á biyi' daagoljıyúgo, taagi yich'í' nakit'éé doleeł, dagohíí naki yich'í' tak't'éé doo. ⁵³ Nneehń biye' yil nanágonlkaad doo, biye'ń bitaa yil nanágonlkaad doo ałdó'; la'íí isdzán bi'isdza' yil nanágonlkaad doo, bi'isdza'ń bimaa yil nanágonlkaad doo ałdó'; isdzán yá'iyéhn yil nanágonlkaad doo, isdzán bá'iyéhn yil nanágonlkaad doo ałdó'.

⁵⁴ Jesus nnee dała'at'ééhíí yich'í' hadziigo gánniid, O'i'áh biyaayú yaak'os dahnankse'go daal'ıyúgo dagoshch'í' gádaadołnii, Nagolłtjı ląa; áik'ehgo da'ágánágot'ıjı. ⁵⁵ Hayaagé'go nch'iidyúgo, Gozdog doleeł ląa, daadołnii; áik'ehgo ágánágot'ıjı. ⁵⁶ Nohwíí nnee nzhóni ádaagonol'ini, yaak'os la'íí ni'gosdzán hago ágonéhií bídaagonol'siná', hat'íí bigha k'ad ágonéhií doo bídaagonol'sı da? ⁵⁷ Hat'íí bigha doo dánohwíí nohwí'at'e' hago'at'éé shıhıí bídaagonol'sı dasha'?

⁵⁸ Hadń naa dahgoz'aaníí nant'án yaa bił hi'ashyú dagoshch'í' bił ilk'ínágonłdóq; dahyúgohíí aayanáltihíí yaa nidołt'eelgo at'éé, áik'ehgo aayanáltihíí aasitini yaa niltéehgo, aasitiiníí ha'ániłt'e'. ⁵⁹ Doo ch'ínánódáh át'éé da, dá ałł na'ínıilgo zhá, nildishnii.

13

¹ Áíná' la' nnee áigee dała'at'ééhíí Jesus yil nadaagolni'go gádaayılñii, La' nnee Gálileegé' hikaihi Pílate nabistseedgo bidihíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa dainé'íí bidihíí bił nanádisgeed lé'e. ² Jesus gádaabilñii, Ya' áí nnee Gálileegé' daagolíníí nnee la'ihíí Gálileegé' daagolíníí bitisgo bincho' ye'adaat'eehíí bigha biniidaagodeszaa daanołsı née? ³ Dah, nohwildishnii: áíná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaalñe' dayúgo, nohwíí ałdó' áí k'ehgo nanołne'. ⁴ Dagohíí lah nnee tsebiits'adah hilt'éhi Silóamgee tsée ilk'ehist'ini nneezgo nadn'áhi biká' nágo'go nabistseed n'íí, ya' áí la'ihíí Jerúsalemgee daagolíníí bitisgo bincho' ye'adaat'eehíí bigha adzaa daanołsı née? ⁵ Dah, nohwildishnii: áíná' nohwíí daanohwincho' doo bich'á'zhí' ádaalñe' dayúgo, nohwíí ałdó' áik'ehgo nanołne'.

⁶ Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yaa nanágonni'go gáníí, La' nnee bidasts'aa hentíiníí biyi'gee ch'il fig holzéhi o'áá lé'e; áik'ehgo nneehń áí fig o'áhi bah dahnándahíí yiká déz'ıjgo nyáá ndi doo la' da ląa. ⁷ Nnee bidasts'aa hentíiníí bá yaa nádéz'iiníí gáyılñii, Kú dín'ıjı, díí fig sikaadíí bah dahnándahíí biká nádisht'ıjgo taagi legodzaa, t'ah doo la' nádish'aa da: k'ínk'é; hat'íí bigha o'áá doleeł, doo bah dahná'ndah daná'? ⁸ Áik'ehgo gáníí, Shinant'a', ch'ík'eh da'áik'ehgo o'áágo lenágodáhgo nzhq, áik'ehgo dahat'ihíta bich'í' int'aaníí bił k'enádishdlee: ⁹ Áik'ehgo bah dahnisdeeyúgo nłt'éé: dahyúgohíí k'ídńk'i. ¹⁰ Jews daagodnłsiníí bijjı Jesus la' Jews ha'ánálséh goz'aą yune' ilch'ígót'aah lé'e.

11 Áígee ła' isdzán spirit nchọ'i kah naghaago ábíl̄sini biyi' golíigo tsebiits'ádah bił ɓegodzaahi itah lé'e, án hayaa isk'idgo doo ilk'idídọq̄hi da. 12 Jesus yil̄tsaągo yich'i' áníigo gáyil̄nii, Isdzán, kah nan̄naahí bich'á' ni'doltij. 13 Yiká ndel̄niigo dagoshch'i' isdzánhíi ilk'ínádezdọq̄d, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań náshil̄zihgo bich'i' ahénsi, nii lé'e. 14 Áígee Jews ha'ánálséh yebik'ehń hashkee, Jesus Jews daagodn̄siníi bijji ná'ilzihií bigha, áik'ehgo n̄nee dała'at'ééhíi yich'i' hadziigo gáníi, Gostán iskaązhi' na'iziidíi bee goz'ąą: ái gostán iskaaníi biyi' nádaanohwidil̄zihyú nohołkáh, doo godilziníi bijji da. 15 Jesus hananádiigo ái n̄neehíi gáyil̄nii, Ni, nzhọq̄ ádn̄'ini, nohwíi dała'á nołtjigo godilziníi bijji nohwimagashi dagohíi nohwitúlgayé dahast'ooníi k'eda'ol'adgo túyú daadołq̄z góya? 16 Díi isdzánihíi, Abraham bich'á'gé' bi'dishchíni, Satan dahbihestł'q̄ogo tsebiits'ádah bił ɓegodzaahi, godilziníi bijjishą' doo k'e'it'ad da née? 17 Ágán̄niidná' n̄nee Jesus yich'i' daagot'iiníi ádaa yádaaniidzi: áiná' n̄nee ła'ihíi dawa bił daagozhọq̄, Jesus dážhọ nt'éégo adzaahíi bigha.

18 Áígé' Jesus gáníi, Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee begoz'aaníi hago'at'ééhíi? Hat'íi bił ɓisht'a nshné' baa nagoshni'? 19 N̄nee ła' mústard biyigé dážhọ ałch'íséhi náidn'ąągo bikíyaayú k'eidnláa; ái ch'il dážhọ nchaahi silijigo bich'ádaaz'aahíi biyi'yú dlọ' yúdahyú nada'iniihíi bit'oh ádaagozlaahíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee begoz'aaníi át'éé. 20 Áígé' gánádo'niid, Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee begoz'aaníi hat'íi bił ɓisht'a nshné'go baa nagoshni'? 21 Isdzán ik'áán taadn ha'okáągo bán benilzoolé yił ná'ist'oodgo ąął dahndilzoolíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee begoz'aaníi át'éé. 22 Jesus Jerúsalemyú higaalgo kih nagoznilyú ła'íi daagotahyú ilch'ígó'aah lé'e. 23 ła' bich'i' gán̄niid, ShiNant'a', ya' n̄nee da'ayáhago hasdáhikáh doleel née? Gáyil̄niid,

24 Ágolch'óshigo ch'ígót'i' ch'inołkáh bich'i' dahdaanołdoh: łaągo ha'akáh hádaat'ij doleel ndi ch'éh ádaat'ij doleel, nohwildishnii. 25 Bigową golíiníi nádidángo dáádítłh nohwich'á' da'ditijhná' da'dányú nasozijigo dáádítłhíi nádaanołts'igo gádaadołniil, Nohwinant'a', Nohwinant'a', nohwá ch'í'íntijh; nohwich'i' hadziigo gádaanohwidonniil, Hagé' nałkaihi shi, shíi doo nohwidaagonsi da: 26 Áiná' gánádaadołniil, Nińáál da'iidaą ni', nohwida'itinyú ilch'igon'aah ni'. 27 Áiná' gánohwidonniil, Hagé' nołkaihi shi doo nohwidaagonsi da, nohwildishnii; yúwezhí' nołkáh, daanohwigha nchọ'go ádaat'ini. 28 Abraham, Isaac, Jacob, ła'íi dawa Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee goz'ąą yune' naháztaągo daal'ijigo, áiná' nohwíi nohwich'á' da'detaągo, daalchag ła'íi nohwiwoo' lídaadołk'ash doo. 29 N̄nee ha'i'áh biyaadé'go, ła'íi o'i'áh biyaadé'go, yúdaazhidé'go, ła'íi hayaadé'go nihikáhgo, Bik'ehgo'ihí'nań bilaktł'áhgee goz'ąą yune' dahnaháztaą doo. 30 N̄nee ła' iké'yú daanlij n'íi da'it̄sé doleel; ła' da'it̄sé daanlij n'íi iké'yú doleel.

31 Da'ái bijji ła' Phárisees daanlínihi baa hikaigo Jesus gádaayil̄nii, Kogé' dahnnáh; Hérod nizil̄hee hat'íi. 32 Jesus gábil̄nii, Ti'i, ái ba'íi k'ehgo n̄líni gádaadołnii, Díi jji ła'íi iskaą shíi ch'iidn n̄nee biyi'gé' ch'inihisood, ła'íi ná'iszihi; nakiskaągo áníita shinasdziid ąął ashłeh. 33 Da'ágát'éé ndi díi jji ła'íi iskaą ła'íi nakiskaągo da'ái k'ehgo hishgaal: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi Jerúsalemyú zhá datsaah dávik'eh. 34 Jerúsalem, Jerúsalem n̄líni, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi natsínłtseedíi, ła'íi nich'i' daahi'aadíi tséé bee nabida'tsísínłne'íi; tazhik'áne bi'aadíi bit'ats'in bitł'ááh yune' bizhaazhé onáyiniłíi k'ehgo nichągháshé doo ałch'idn ɓínáshishniil hasht'ij ndi doo hádaat'ij da ni! 35 Nikijhíi

yó'agodot'aa: da'aniigo gádaanohwíldishnii, Bik'ehgo'ihí'nań bizhi' yee higaahn ba'ahégosini at'éé, daadołniihíı bijjı zhá nadaashołtséh.

14

¹ Łah Jews daagodnksiniı bijjı Jesus Phárisee nant'án nłini bigową yune' iyaayú óyáágo, dé'at'éégo daayinł'ıı lé'e. ² Jesus ła' nnee nádaanilzołi yiłtsaa. ³ Áık'ehgo nnee begoz'aaniı nł't'éégo yıdaagołsini ła'ıı Phárisees daanłini yich'ı' hadziigo gáyıłnii, Ya' godilziniı bijjı na'ch'ilziihgo goz'aa née, dah née? ⁴ Doo hadń bich'ı' hanadzii da lé'e. Áık'ehgo nnee kah yaa nagháhihıı náidnloqzge' náilziih, áigé' onáyıł'aad. ⁵ Áigé' gánádaabiłn'niid, Hadń godilziniı bijjı bitúłgayé dagohıı bimagashi o'i'án yúyaa ogo'yúgo dagoshch'ı' hanáidishood ya'? ⁶ Áigee doo hadń hananádzii da lé'e.

⁷ Nnee kú neheskaihıı hagee nnee itisgo ádaat'eehıı dahnádaadinibjıhgee dahnihbijłgo yiłtsaańa' ıłch'ígót'aahgo na'gonı'ıı yee hadziigo gánıı, ⁸ Ni'i'néhgee da'idaayú nńáh, niłnıidyúgo, nnee itisgo ádaat'eehıı dahnádinibjıhyú dahnódaa hela'; ágándzaayúgo nnee nitisgo at'éhi, Kú nńáh, biłdo'niid n'ıı; ⁹ Áık'ehgo nnee bá da'idaaniı nich'ı' nigháhgo gánıldidoniłgo at'éé, Ai dahsındaageehıı dıı nneehıı baa goń'aah; ádaayándzigo dá'ıch'ı'égee goz'aaqee dahnádaa. ¹⁰ Kú nńáh golzeego naa ch'inihıt'áágo akú nyaago dá'ıch'ı'égee goz'aaqee dahnádaa; áık'ehgo nnee bá da'idaaniı nyaágo, Shit'eké, yúdahgee dahnádaa, niłniigo, kú neheskaihıı bińáał itisgo nni'dilteeh. ¹¹ Hadń itisgo ádeštjıhń ádaagoch'olba'go ádolniıł; áiná' ádaagoch'olba'ń itisgo at'éégo ádolniıł.

¹² Jesus nnee bá da'idaaniı áldó' yich'ı' hadziigo gáyıłnii, Nigowąqee ha'iz'aaqee da'idaayúgo, dagohıı o'i'áágo da'idaayúgo, doo dá nit'eké, nik'isyú, nik'ıı, dagohıı ızis da'it'iniı na'ashhahgé' daagolıniı zhá, Kú nohołkáh da'olśaaayú, biłnıı da; ágándzaayúgo ni áldó', Kú nńáh, nádaaniłdo'niiki at'éé, t'aaqzhi' ni nich'ı' naná'doho'nił. ¹³ Ná da'idaayúgo tédaat'iyéhıı, baa dahnagoz'aaniı, doo nadaakai dahıı, ła'ıı bińáa édaagodinıı, Da'olśaaayú nohołkáh, daabiłnıı doo: ¹⁴ Áık'ehgo niyaa gozhóq doleek; áı doo hat'ıı nich'ı' nanádaihi'niıł dahıı bighą: nnee nł't'éhi nanezna'ıı naadikaihıı bijjı nich'ı' nanádo'nił.

¹⁵ Nnee ła' Jesus yił iyaaniı dıı yidezts'aaqee gábiłnii, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'aa yune' hadń bán yiyaa doleekıı biyaa gozhóq doleek. ¹⁶ Jesus gábiłnii, Nnee ła' ızisgo bá da'idaaqee, nnee łaágo, Kú da'olśaaayú nohołkáh, yiłnıid lé'e: ¹⁷ Áigé' da'idaaniı biká' ngonyááqee binal'a'á gáyıłnii, Hayıı, Kú nohołkáh, daabiłdénıidıı, Yushdé', daabiłnıı; ałk'iná' ałł á'ilzaa. ¹⁸ Áiná' nnee dała'á daantjıgo, Doo akú disháh da, daanıi nkegonyaa. Nnee da'ıltséhıı gánıı, Ni' nagohéłnii ni', áı nish'jıyú díyáa: shá ch'ıgon'aah, nánoshkaqah. ¹⁹ Ła'ihıı gánádo'niid, Shıı magashi bena'ibaaqé gonenan nahéłnii ni', áı bınshtáahyú díyáa: shá ch'ıgon'aah, nánoshkaqah. ²⁰ Ła'ihıı áldó' gánádo'niid, Shıı shi'aad gozłjı ni', áı bighą doo akú nsháh da. ²¹ Nal'a'á binant'a' áı nneehıı hat'ıı daaniihıı yił nagosni'. Nant'ánhıı bágóchjıdgo binal'a'á gáyıłnii, Ti'i, dahale, kįh gozłlıı biyi' da'itinyú, kįh bigizh ch'énádaagozt'i'yú nnee tédaat'iyéhıı, baa dahnagoz'aaniı, doo nadaakai dahıı, ła'ıı bińáa édaagodinıı, Yushdé', daabiłnıı. ²² Áigé' nal'a'áhıı binant'a' gáyıłnii, Shinant'a', áshıłnıihıı ałk'iná' begolzaa, ndi t'ah goz'aa. ²³ Nant'ánhıı binal'a'á gáyıłnii, Ti'i, da'itinyú ła'ıı kįh bińaayú ch'il lédaant'i'yú nihiyóod, áık'ehgo shigową yune' ch'ilaa doleek. ²⁴ Nnee, Kú da'olśaaayú nohołkáh, ch'éh ádaabiłdénıidıı shi'idán doo daayoljı at'éé da.

²⁵ Jesus nnee lą́ągo yił náseeł: áí yich'į' adzaago gáyılñniid, ²⁶ Dahadń shaa nyááhn bitaa, bima, bi'aad, bichagháshé, bik'isyú, bilahkiíyú, ła'íí dabíí bi'ihí'na' ndi shitisgo bił nzhooníí, án doo shiké' higaakíí át'ée da. ²⁷ Dahadń bitsį'ılna'ááhíí doo dahiditįihgo shiké' dahdigháh dahń, doo shiké' higaakíí át'ée da. ²⁸ Nohwitaahyú dahadń yúdahyú nil'aago ilk'e'ishtł'i nziyúgo, án iltsé ndaahgoshą' da'kwíí ileeh shihíí yotag, dá bínıl'aą shį ąął ashłéhzhį' nziigo? ²⁹ Dahyúgohíí kįh bitł'ááh lédn'aahíí ąął áyíılaaná' hat'íí áile'ihíí doo ąął áile' yínés'aą dayúgo, nnee bińáát doo ąął áile' dahíí baa daadloł nkegonyaa, ³⁰ Gádaañiigo, Áí nneehíí itł'i nkegonyaa ndi doo ąął áile' yínés'aą da. ³¹ Ła'íí nant'án, nant'án ła' yił nagonłkaad doleelyúgo, iltsé ndaahgoshą' yaa natse-kees, shisilááda gonenango doo náhółtag dayú ła' nant'ánhíí bisilááda nadin doo náhółtag dayúhi bił nagonshkaad dávik'eh shį, nziigo? ³² Dahyúgohíí, yił nagonłkaadíí t'ah nzaadgé' hikaahná', bá ch'íníłh nadai'aahíí bidáhzhį' daidil'aa gádaayılđinįihgo, İł'eké náodleeh. ³³ Áík'ehgo nohwitaahyú dahadń biyééhíí dawa bił nzhọqohíí bighą doo yich'ą'hígháh hát'įđ dahń, doo shiké' higaakíí át'ée da.

³⁴ Ishįh nł'ée, ndi ishįh doo nk'óqzh da silįyúgo, hat'íí bee nk'óqzhgo ánálne'? ³⁵ Łįđ bichan ndi bił nadigeedgo kíyaayú doo nalkaad bik'eh da; daazhógo ch'élkád. Hadń bijeyi' golíńíí iyést's'aą le.

15

¹ Tax bich'į' nadaahi'ñiłhí ła'íí nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dawa Jesus yídaayést's'aągo yich'į' nihikáh lé'e. ² Phárisees daanłini ła'íí begoz'aaníí ye'ik'eda'ılchíhi Jesus yída'ıłtahgo gádaañi, Áí nnee, nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí yich'į' nihikáh, ła'íí yił da'ayaą.

³ Áík'ehgo Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolñi' gáníigo, ⁴ Nohwitaahyú ła' dahadń dibelįđ dała'á gonenadın da'izlıyú yinoyotgo, dała'á ch'a'oyááyúgo, ngost'ádin ngost'áihíí dakú nyiníłshą', áiná' dała'á bich'ą' ch'a'oyááhíí yika ntaah, dá náidnłtįzhį'? ⁵ Náidnłtįná' yaa bił gozhóqo biwosyú dahılteeh. ⁶ Bigowayú nádzáągo bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyíılaago gádaayılñii, Shıl nohwıl daagozhóq le'; shidibelįđ ch'a'oyáá n'íí náidłtįh. ⁷ Da'áík'ehgo alđó' nnee dała'á nchọ'go at'ééhń binchọ' yich'ą'zhį' adzaahn, ngost'ádin ngost'ái nnee daanjọq daanzigo binchọ' doo yich'ą'zhį' ádaane' dahíí bitisgo yaaká'yú baa kol daagozhóq doleel, nohwılđishñii.

⁸ Isdzán ła' zhaali béshłigai be'alzaahi gonenan nainilgo, dała'á baa ch'a'oltọ'yúgo, kọ' yidılłaadgoshą' nágołshóhgé' yiká déz'įđ, danáidn'aązhį'? ⁹ Náidn'aąná' bit'eké ła'íí ba'ashhahgé' daagolíníí dała'áyíılaago gádaayılñii, Shıl nohwıl daagozhóq le'; zhaali shich'a'oltọ' n'íí nádi'ąą. ¹⁰ Da'áík'ehgo alđó' nnee dała'á nchọ'go at'ééhń binchọ' yich'ą'zhį' adzaahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bińáát gózhóq doleel, nohwılđishñii.

¹¹ Jesus gánádo'ñiid, Ła' nnee biye' naki golįđ lé'e: ¹² İké'gee nagháhíhíí bitaa gáyılñii, Shitaa, dawahá nıyééhíí lahzhį' shıyéé doleelíí shaa nné'. Áík'ehgo bá ilk'íyiné'go yaa yiné'. ¹³ Da'kwíí iskaą hik'e iké'gee nagháhíhíí dawahá biyééhíí dała'áyíılaago nzaadyú óyáá, ákú da'adzaayú anáłwołgo dawahá biyéé n'íí ąął ch'ayishchįh. ¹⁴ Dá ąął ch'ayishchįná' áígee shiná' góyéégo daagodeyaa lé'e; áík'ehgo dawahá yıđn nlıigo nkenyaa. ¹⁵ Nnee ła' áígee daagolíníí yá ná'nziid; góchi yá nádi'né'go. ¹⁶ Góchi bi'idán dák'azhą yiyąą ndi nnee doo ła' bá'diné' da. ¹⁷ İdínagoszıđgo gádıldi'ñii, Shitaa yánada'iziidíí lą́ągo bi'idán daagolıđ, ik'e'an nazñilgo, áiná' shihíí shiná' dák'azhą shizılhee!

18 Shíí nádishdáhgo shitaa bich'iyú nádésdzá, áík'ehgo gábilishñiih, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í, la'íí ni nich'í' nch'og'go asdzaa, 19 Doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da: nánada'iziidíí k'ehgo nashínłteeh. 20 Áík'ehgo nádiidzaago bitaa yich'í' onádzaa. T'ah n'zaadgé' nádaahná' bitaa biltsaago baa ch'ozbaadgo bich'í' nádilwod, bizénáschidgo bizts'os lé'e. 21 Biye' gábilñii, Shitaa, yaaká'zhí' bich'í, la'íí ni nich'í' nch'og'go asdzaa, doo niye' daashilch'inii bik'eh sitíí da. 22 Áíná' bitaahíí yánada'iziidi gádaayilñii, Diyágé dážhó itisgo nł'éhíhíí kú ndaanoltsosgo bá ádaagole'; gan bik'edn'áne bik'e daadoł'aa, kee aldo' bá ádaagole': 23 Magashi zhaazhé bidines'ah n'íí nádaadoł't'e'go bá daazolthee; áík'ehgo daahiidaago nohwil daagozhóq le': 24 Díí shiye' daztsaą nsí n'íí t'ah hínaa láą; ch'a'otkizh n'íí nádiltíih. Áík'ehgo bil daagozhóq nkegonyaa. 25 Biye' iltsé nagháhihíí k'edolzaayú naghaa n'íí nádaak: án k'ih yit'ahzhí' nnyááná' besh dilwoshé bee idot'aahná' da'ch'ilzhishgo yidezts'aa. 26 Nada'iziidi la' yiká ánniidgo nayidilkid, Hat'íí bigha ágot'íih? 27 Gábilñii, Nidizhé nádzáá; nitaa magashi zhaazhé bidines'ah n'íí bá zesdij, nidizhé dánł'ée nt'éégo baa nadzááhíí bigha. 28 Áík'ehgo bágóchijidgo doo ha'agháh dahíí bigha bitaa bich'í' ch'ínyáágo, Ha'ánñáh, bilñiigo nábokaa lé'e. 29 Bitaa yich'í' hadziigo gábilñii, Doo alch'idé legodzaa da nich'oshñiigo áshilñiihíí dawa bikisk'eh ánsht'ee ni'; ndi gant'ízi zhaazhé ndi t'ah doo hwaa shaa nłteeh da, shit'eké bil shil daagozhóq le'at'éhi: 30 Áíná' díí niye', bizháan da'adzaahíí yil anákeelgo dawahá níyéé n'íí aął ch'ayishchijná' nádzááyú, dagoshch'í' magashi bidines'ah n'íí bá zínłij. 31 Bitaa gábilñii, Shiye', ni nł gonshij, shiyééhíí dawa níyéé. 32 Nohwil daagozhóq, nohwil gonedlijigo dávik'eh go'íí: díí nidizhé daztsaągo daandzi n'íí hínaa; ch'a'otkizh n'íí nádiltíih.

16

1 Jesus bitsilke'yu yich'í' hananádzii, Łah nnee ízisgo it'ini la' nnee bána'iziidihi bíyééhíí dawa yinádéz'ijigo nyinłtij lé'e; áí nnee ízisgo it'ij n'íí gádaabilch'inii, Niyééhíí yinádéz'iiníí dawahá nich'á' da'izłij áil'ij. 2 Áík'ehgo bána'iziidíí, Yushdé', yilñiidgo gábilñii, Hat'íí láą daanilch'iniiigo naa idists'ag? Naltsos biká'dawahá shiyééhíí shá beda'izoh n'íí shaa nán'aah; k'adíí dawahá shiyééhíí doo shá binádín'ij da. 3 Na'iziidíí gádilđi'nii, Hago laą ashne'? Shinant'a' dawahá bá binádesh'ij n'íí shich'á' nágodn'aa: doo nagoshgeed bik'eh da; idóshkeedyúgohíí ádaayánsdji. 4 Shíí hago ashne' bígonsi, kodé' ch'ínáshí'dolt'e'go nnee bitashaa doleelgo. 5 Áík'ehgo binant'a'íí yaa hadais'aa n'íí, Yushdé', daayilñiigo, da'iltséhíhíí gábilñii, Shinant'a' da'kwíí naa ha'áá? 6 Mazhíil dał'á gonenadíni ik'ah bee kedaanes'aaqo, nii. Áík'ehgo gánáyildo'niid, Dagoshch'í' nádaahgo ashldadin zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'ılchíí. 7 Ła' gánáyildo'niid, Nihíí da'kwíí naa ha'áá? Áík'ehgo gáníí, T'oh naghái ízis nchaahíí dał'á gonenadín dádeskadgo. Áík'ehgo gánáyildo'niid, Tsebídín zhá shaa ha'áá ánágódle'go k'e'elchíí. 8 Nant'án bána'iziidná' bich'í' nach'aahn, Gonyááyú ándzaa laą, yilñii: díí jii ni'godzán biká' ágot'ee zhineé nakaihíí daahnolł'ijíí, idindíin zhineé nakaihíí bitisgo daagoyáą. 9 Ni'godzán biká' ízis it'iiníí bee nohwit'eké ádaagódle'; áík'ehgo ásdijidgo dahazhí' daagolijyú nohwá ch'ídaadotijil, nohwilishñii. 10 Hadn da'ayáhago ágot'eehíí ndi begondlijigo nayik'í'iziidyúgo ízisgo ágot'eehíí aldo' begondlijigo nayik'í'iziid doleel: hadn ayáhago doo bik'ehyú át'ée dayúgo dážhó itisgo doo bik'ehyú át'ée da doleel. 11 Áík'ehgo ni'godzán biká' it'iiníí doo nzhoggo ádaanłsi dayúgo, hadn yaaká'yú it'iiníí nohwaa yiné' áíná'? 12 Ła' bíyéhi doo bá nzhoggo ádaanłsi dayúgo, hadn dánohwíí nohwíyééhíí nohwaa yiné' áíná'?

13 Doo hadn binant'a' naki da: dala'a bil ncho'na' la'ihii bil nzhoo doleeli at'eehii bigha, dagohii dala'a yota'na' la'ihii yich'olaa doleeli at'ee. Bik'ehgo'ihina' la'ii it'iinii dala' doo hago'at'ee'go ba na'ch'iziidi at'ee da. 14 Pharisees daanlini, zhaali adahadaat'inihi, dii dawa daidezts'aana' Jesus yaa yadaakti'go yaa daadloh le'e. 15 Aik'ehgo gayihniid, Nnee binadzahgee daanolshoo adaanol'ii ndihii Bik'ehgo'ihina' nohwiji yune'ii yigotsi: nnee hat'ii itisgo daayo'nihi, ai Bik'ehgo'ihina' bil ncho'. 16 Bik'ehgo'ihina' yegos'aanii la'ii binkaayu nada'iziidii adaaniihi yebik'ehgo ngohyaa, John nyaazhi: aige' yushde' godezt'igo Bik'ehgo'ihina' bilakt'ahgee begoz'aanii nte'ee'go baa na'goni'ii t'ah baa nadaagolni' goldoh, aik'ehgo nnee dala'a daantugee dazho hadaat'ii'go ideedaalnaa. 17 Yaa la'ii ni'godsan bilgo bech'igonahgo doo nyee da, aina' begoz'aanii dazho da'ayahago ndi bech'igowahgo nyee. 18 Dahadn bi'aad yi ilk'inat'aazhgo la'i yi nnana'naayugo an nant'i' naghaa: la'ii dahadn isdan bika' y'onayit'e'n yi nnaayugo ai nnee nant'i' naghaa.

19 Lah nnee izisgo it'iinii, nak'a' nte'ehi lichigo dot'izhi bidiyage le'e, daji biigha idan lan ilinii zha yiyani. 20 Ai nnee bich'igot'i'gee la' nnee idokeedi da lood zahi, Lazarus holzehi, ndaabich'istii. 21 Nnee izis it'iinii iyaage' ban bizhool nanidehii sha doné' hado' nzi le'e: la'ii lichane baa hikahgo bika' loodii daayinaad. 22 Nnee tet'iyé n'ii daztsaago Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaakayu daagoliiii Abraham bijilazhi' ideyolta'go onadaabistii le'e: nnee izis it'ii n'ii aldó' daztsaago le'tii. 23 Ch'iidntahyu dazho biniigonkte'ee'go hadag dez'ii'go nzaadyu Abraham Lazarus ideyolta'go yiltsaa. 24 Aik'ehgo Abraham nawode yich'i' anniid, Abraham, shita, shaa ch'onba'go Lazarus shich'i' n'aa, bilazhoozhi tu bee nayolt'oodgo shizaad sha yinol'az; dii ko'ii biyi' nyee go shich'i' nagowaahii bigha. 25 Aina' Abraham gabihniid, Shiye', t'ah hinnaana' binanlini, dawaha nte'ehii nyee ni', aina' Lazarus doo hat'ii nte'ehi biyee da ni': k'adii an nte'ee'go abidilzi, aina' nihii k'adii niniigonkte'ee. 26 Nohwi nohwizhgee dazho yuyahgo nalwozh aldó': aik'ehgo kode' azhi' nach'idikah doleel n'ii doo hago'at'ee'go aku nach'idikah at'ee da; aina' doo yushde' nach'idikah at'ee da. 27 Aik'ehgo nnee izis it'ii n'ii ganniid, Shita, nanoshkaah, Lazarus shita bigowayu n'aa: 28 Shik'isyu ashda'i golii; ai doo kuyaa goyee'go goz'aa yuyaa dikah da doleehii bigha Lazarus bil nagolni'go n'aa. 29 Abraham gabihniid, Bi Moses la'ii Bik'ehgo'ihina' binkaayu nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii yedaagoyii; ai yidaayests'aa le'. 30 Aganniid, Dah, shita Abraham: aina' dahadn dazsanihi bich'a'ge' nana'ayugo shik'isyu bincho'ii yich'a'zhi' adane' doleel. 31 Abraham ganabido'niid, Moses la'ii Bik'ehgo'ihina' binkaayu nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii doo daidits'ag dayugo, dazsani naadiidzaago bil nadaagolni' ndi doo da'odlaa da doleel go'ii.

17

1 Jesus bitsilke'yu gayihniid, Nakidintaahii dabegolne' go'ii, aina' hadn na'intaahii ba goyee doleel. 2 Tsee be'ik'ahi nchaahi bik'osyu bidest'oo go tunteel beh hilt'e'go ba nzhoo doleel ni', dii doo izisgo adaat'ee dahii dala'a ncho'go at'ii'go doo aile' da doleehii bigha.

3 Idadaadesolt'ii: nik'isn nich'i' ncho'go at'iiyugo bee bich'i' yanti'; aik'ehgo, Shaa nagoon'aa, nihiyugo baa nagoon'aa. 4 Dala'a jii gost'idn nich'i' ncho'go anadzaayugo, gost'idn nich'i' anadzaago, Shaa nagoon'aa, nihiyugo, baa nagoon'aa. 5 Jesus binadaal'a'a gadaabihni, Nohwi'odla'ii

dayúweh nohwá bínáhodaalگو ántsí. ⁶ Áík'ehgo Jesus gádaabihñii, Nohwi'odla' mústard biyígé ga'at'éeyúgo ndi, díí tsí sýcamine holzéhi gádaabikdoññii, Dáni nikeghadgé' hádníts'qodgo túnteel biyi'gee ík'endléé; áík'ehgo da'ánñiiyú ane' doleeł. ⁷ Nohwitaahyú ła' bána'iziidíí bá nagodzizyúgo, dagohíí magashi bá nanyoodyúgo, ya' kíyaagé' nádzáágo gáyihñiih nées, Yushdé', dák'ad ndaahgo ináá? ⁸ Dah, áiná' gáyihñiih, Shá á'íle', áigé' ík'e'idleego shich'í' n'ííkáah, aqł iyááagé' aqł ishdláayúgo; bikédé'go ináá ła'íí idláá. ⁹ Ya' bana'iziidíí da'áyiññiiyú adzaahíí bigha, Ahíyi'ee, yiññii nées? Dah, nsi. ¹⁰ Nohwíí ałdó' da'ánohwíłdi'ññiihíí dawa ádaasolaayúgo gádaadoññiih, Nohwíí doo nił daandlii dago ná nada'idziid: hat'íí, Ádaale', nohwíłdi'ññiihíí zhá ádaasiidlaa.

¹¹ Jerúsalemyú higaalyú Jesus Samária ła'íí Gálilee bigizhyú higaal lé'e. ¹² Gotah yuñe' oyáágo nñee gonenan kóod doo ínádih dahi, léprosy holzéhi, yaa nakaihi baa hikai, áí da'anahyú naziiigo, ¹³ Daadilwoshgo gádaañii, Jesus, Nant'an, nohwaa ch'onbáah. ¹⁴ Jesus áí nñeehíí yiltsaago gádaayihñii, Daadołkáhgo okaqah yedaabik'ehi bich'í' ch'í'nah ádaadołdle'. Hikahná' nł't'éé nádaaslii lé'e. ¹⁵ Áí nñee dała'á nábi'dilzihií yígoksiidgo t'aqzhi' Jesus yaa nadzáá, nádzihií Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénziigo dilwoshgo, ¹⁶ Jesus biyahzhi' hayaa adzaa, Ahíyi'ee, yiñniigo: án Samáriagé' gólínihi. ¹⁷ Áigé' Jesus gábiññii, Gonenan nádaadzihná' ngost'áhií hayú? ¹⁸ Dadín zhá lahgé' nñeehihi t'aqzhi' nadzáá, Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénziigo. ¹⁹ Nádnáhgo hínáál, ni'odla'íí nł't'éégo ánániidlaa, yiññii.

²⁰ Phárisees daanlíni Jesus nayídaadiłkidgo gádaayihñii, Da'os'ah Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aa doleełí kú bengowáh? Jesus gáníí, Doo hwit'iigo kú bengowáh da: ²¹ Kúńko dín'íi! dagohíí, Nláhyú nláh! doo daach'inii da: Bik'ehgo'ihí'nañ ałk'iná' nohwiyi' yuñe' nant'aa. ²² Jesus bitsilke'yu gáyihñii, Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí bijii dała'á nách'oltséh hádó' daanołsih doleeł, ndi doo ndaahołtséh át'éé da goldohíí dahagee biká' ngowáh. ²³ Nláhyú daadel'íi, dagohíí, Kú daadel'íi, daanohwíłch'inii doo: áiná' akú dołkáh hela', biké' dołkáh hela'. ²⁴ Hada'didla'íí bee yáá dáłazhiñéégé' lahziñéégo bee got'ii nágodleeh; áík'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, ánsht'ee doleeł ch'í'nah áshi'delzaahíí bijii. ²⁵ Dab'íłtsé' łaágo shiniigodilñe'go daałinolt'íiłí doo hádaashit'ii da doleeł. ²⁶ Noe t'ah golíiná' ágot'ee n'íí k'ehgo shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, nánshdáhíí bijii ałdó' ágágot'ee doleeł. ²⁷ Áiná' Noe tsina'eełí yiyi' oyaaazhi' da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nnádaach'ılse' ni', ła'íí łaa daagoch'ihiniłgo nnádaaze' ni', áigé' tú idezjoolgo aqł tú bił daach'idesdzi'. ²⁸ Lot t'ah golíiná' ałdó' da'ágágot'ee ni'; da'ch'iyaa ni', da'ch'idlaa ni', nada'ch'ihihñiih ni', kaa nadaahi'ñiih ni', k'eda'ch'idilee ni', ła'íí gowa ádaagoch'ile' ni'; ²⁹ Áiná' Lot Sódongé' ch'ínyááhíí bijii ko' ła'íí tséé liko'i, brimstone holzéhi, yaaká'gé' náłtáágo aqł daakowáá'. ³⁰ Shíí, nñee k'ehgo Niyááhíí, ch'í'nah ádideshdle'híí bijii ałdó' ágágot'ee doleeł. ³¹ Áí bijii hadn bikih biká'yú dahsdaahn bikih yuñe' biyéehíí siné'i, gódah yiká o'ánáodáh hela': da'áík'ehgo ałdó' nñee k'edolzaahíí yiyi' nagmaahn t'aqzhi' ánáo'ne' hela'. ³² Lot bi'aadn bínádaaññiih. ³³ Dahadn bi'ihí'na' yaa bił goyéehñ, áí bich'á' da'izlii hileeh; áiná' dahadn ádaayis'nahgo bi'ihí'na' da'izlii silii'n ihí'naa doo ngonel'aq dahíí yee hiñaa doo. ³⁴ Shíí gánohwíłdishñii, Áí bitł'é' nñee naki dashteezhgo, dała'á nádiltehná' ła'íí da'akú sitiigo doo. ³⁵ Isdzané naki hıst'a da'ík'aayúgo, dała'á nádiltehná' ła'íí da'akú sidaa doo. ³⁶ Nñee naki k'edolzaayú na'aashyúgo, dała'á nádiltehná' ła'íí da'akú sizii doo. ³⁷ Hayú, nohweBik'ehñ? daabiññii. Jesus gádaabiññii, Dahayú its'í siné'yú ch'ishoogi dała'at'éé doleeł.

18

¹ Da'ch'okaqah nt'éégo doo kil iyeeh dago Jesus na'goni'íi bee ilch'ígó'aahgo
² Gánniid, Lah kih goznilyú yánáltihñ gólíi, Bik'ehgoihi'nañ doo yidnksini da, nnee doo bil ilíni da: ³ La' isdzán, itsaa nlíni, áígee golíni dakozhá baa nadáhgo gábilñii, Shá ilk'ígodnldóqoh, nnee la' shik'enniihíi bigha. ⁴ Dét'ihézhí', Dah, yilñii: ndi bikédé'gohíi dabíi gádildi'nii, Bik'ehgo'ihí'nañ doo dinsí da, nnee doo shil ilíi da; ⁵ Da'ágát'éé ndi díi itsaahíi ts'ishildíihíi bigha bá ilk'ígodishdóqoh; dahyúgohíi kú nádáh nt'ééyúgo shiyilhá. ⁶ Jesus gánádo'niid, Yánáltihñ doo dávik'ehyú át'éé dahñ ánniidíi ídaayesóts'aa. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee hayíniliíshá' dajji biigha la'íi dat'é' biigha bich'í' ádaañiihíi bich'í' ídést'saaqo nzaad godihigháh ndi yá ilk'ígodildóqoh. ⁸ Dagoshch'í' yá ilk'ígodildóqoh, nohwildishñii. Da'ágát'éé ndi shíi nnee k'ehgo Niyááhíi nánsdzaagoshá', ni'goszdzán biká' nnee daashodlaaníi la' daastséh shí? ⁹ Jesus nnee la' dázhó nshoq daanzigo dabíi zhá ádaa da'odlíigo, la'íi doo hadñ yil da'óltagi da, ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee hadziigo gáyilñii: ¹⁰ Lah nnee naki wá'yú da'ch'okaqah goz'aa yune' o'áázh lé'e; da'á Phárisee nlíni, la'n tax bich'í' nadaahi'níi. ¹¹ Phárisee nlínihn ídá'okaqahgo gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi la' nnee ádaat'eehíi k'ehgo doo ánsht'ee dahíi bigha naa ahénsí, áí aadaanchí'íi, doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi, nant'í' nadaakaihíi, díi tax bich'í' nahi'níihñ ndi doo bik'ehgo ánsht'ee da. ¹² Shíi dalán godilzinií biyi' nakidn dáshiná' oshkaqah, la'íi dawahn shíyééhíi dágonenanyú ilk'é'nilgo da'á Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nanáshishñil. ¹³ Áiná' tax bich'í' nahi'níihñ da'anahyú sizijigo bijíilázhí' nyínkts'í, dá doo hadag dighaalé gáníigo okaqah, Bik'ehgo'ihí'nañ, shíi shinchó' láníni shaa ch'onba' le'. ¹⁴ Shíi nohwil nadaagoshñi', Áí nneehñ gowayú onádzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee bízhá binchó' n'íi bich'á'né'ná' la' nneehíi, dah: hadñ itisgo ádestíihñ ádaagoch'olba'go ádolñii; áiná' hadñ ádaagoch'olba'n itisgo at'éégo ádolñii. ¹⁵ Jesus mé' baa ndaach'ihéznil lé'e, yiká ndaadilñiih daabich'ido'núigo: áiná' Jesus bitsilke'yu daayiltsaaqo, Doo ágádaat'íi da, daabilñiid. ¹⁶ Áiná' Jesus, Yushdé', daayilniigo, Ch'ík'eh chagháshé shich'í' nihikáh le', doo t'aaqzhí' daahínóltá' da; bíi ga'adaat'eehíi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanlii, niigo. ¹⁷ Da'aniiigo gádaanohwildishñii, Da-hadñ chagháshé alch'íséhií k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníi nágodn'aqayúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileeh. ¹⁸ Lah nant'an Jesus nayidíikidgo gáyilñii, Ilch'ígó'aahíi nt'éhi nílini, hago laq áshne'go ihí'naa doo ngonel'aa dahíi bee hinshnaa dolee? ¹⁹ Jesus gábilñii, Hat'íi bigha nnee nt'éhi shilñii? doo hadñ nt'éé da go'íi, da'á zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ ngon'áq' lé'ehíi bígonksí go'íi, Doo nant'í' nach'ighaa da, Doo ich'izilhee da, Doo ich'in'íih da, Doo lé'ch'ikchoo da. Kitaa la'íi kimaa ch'idnksí. ²¹ Nneehíi gábilñii, Áníi nashaagé' godezt'igo áí dawa bee ánsht'ee. ²² Jesus áí yidezts'aqaná' gábilñii, Da'á zhá doo bee ánt'éé da: ti'i, dawa níyééhíi naa nahoniihgo, zhaalihíi tédaat'iyéhií bita'iníih, áik'ehgo yaaká'yú dawahá lán ilíni níyéé dolee: áiná' yushdé', shiké' dahsinnáh. ²³ Áí yidezts'aqaná' doo bil gozhóq da silíi: dázhó ízis it'íihíi bigha. ²⁴ Doo bil gozhóq da silíigo Jesus bígoksíidná' gáníi, Nnee ízis da'it'iiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah daaleehgo dázhó bá nyee! ²⁵ Ljí bighán ha'i'áhíi bená'kadé bigha'i'ányú ch'égháhgo bá nyeená' ízis it'iiníi Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah hileehgo itisgo bá nyee. ²⁶ Nnee áí daidezts'aaníi gádaañii, Áiná' hadñ zhá hasdábí'dilteeh? ²⁷ Jesus gáníi, Nnee dahat'ihíta doo layole' at'éé dahíi Bik'ehgo'ihí'nañ layile'hi at'éé. ²⁸ Peter gábilñii, Nohwíi nohwíyéé dawa bich'á' dahdihikainá' níké' dahsiikai

ni'. ²⁹ Jesus gánádaabikdo'niid, Da'anii gádaanohwiłdishnii, Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee daanlijzhí' itah nlijhíi bigha bigowa, bi'aad, bik'isyú, bima, bitaa, dagohíi bichagháshé yich'á' dahnyááyúgo, ³⁰ Án díi goldohíi biyi' aí bitisgo doo alch'ídn baa na'né' doleeł, la'íi lahgo náhodeszaago ihinaa doo ngonel'aa dahíi yee hinaa doleeł.

³¹ Jesus bitsilke'yu nakits'adahíi yil its'akaigo gádaayihniid, Jerúsalem yúdag deikai, ákú Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, shaa k'eda'ashchiinií dawa begolne'. ³² Nnee doo Jews daanlij dahíi baa shi'dilteehgo shaa daadloh doleeł, yúyahgo shiniidaagodile' la'íi shik'ídaadihizheeh doleeł: ³³ Hashída'ıltsaas doo, la'íi daashizilthee doleeł, áigé' taagi jji hileehgo naadishdáh. ³⁴ Áiná' hat'íi niigo aníihíi doo la' yidaagołsi da: aníihíi baa ch'anani'iggo doo bil'idaagozi da.

³⁵ Jesus Jériko k'ad yaa higháhná', la' nnee biñáá ágodini idókeedgo itín bahyú sidaa: ³⁶ Nách'olseełi yidezts'aago, Hat'íi lla' ágodzaa, niigo na'idilkid lé'e. ³⁷ Áik'ehgo gádaabilch'inii, Jesus, Názareshgé' gólíni, kúk'e higaal. ³⁸ Áik'ehgo nádidilghaazhgo gáníi, Jesus, David biYe' rílini, shaa ch'onbáah. ³⁹ La' ádn náseełi bil daadestehgo, Godnch'áad, daabilnii, áiná' da'tiségo dilwosh, gáníigo, David biYe' rílini, shaa ch'onbáah. ⁴⁰ Jesus nnyáágo, Yushdé' bil dołkáh, nii: bit'ahzhí' nyááná' nayidilkidgo ⁴¹ Gáyihni, Hat'íilá ná áshle' hánt'ij gá? Nnee biñáá ágodinií gábilnii, SheBik'ehñ, desh'ijgo anáshídle'. ⁴² Jesus gábilnii, Niñáá nágódleeh, ni'odla' nł'éégo anániidlaa. ⁴³ Dagoshch'í' go'ij nasdljigo biké' dahiyaa, Bik'ehgo'ihinañ ba'ahenzigo: áik'ehgo nnee dawa daayiltsaana' Bik'ehgo'ihinañ ya'ahedaanzil lé'e.

19

¹ Jesus Jériko yú ch'ínyáá lé'e. ² Ákú la' nnee Zacchéus holzéhi, tax bich'í' nadaahi'niikíi da'tiséyú sitíni, ízis it'ini golji lé'e. ³ Jesus holzeehn yiltséh hat'ij; áiná' nnee daahijzhgé' bíi alch'íséhíi bigha ch'éh histseh nzi lé'e. ⁴ Áik'ehgo náseełi yádn nádilwodgo Jesus ch'égháh doleełyú gashdla'á nan'áhi yiká'zhí' hayáa. ⁵ Jesus áigee nyááná' hadag déz'ijná' gábilnii, Zacchéus, dáhale gódah ch'innáh; díi jji nich'í' hasta' deyaá. ⁶ Áigé' dáhalego gódah ch'ínádzaago yaa bil gozhógo gowayú yil onát'aazh. ⁷ Nnee aí daayiltsaana' bída'iltahgo gádaanii, Nnee doo bik'ehyú át'éé dahñ yaa hasta' oyáa. ⁸ Zacchéus nnyáágo Jesus gáyihni, ShiNant'a', dawahá shiyéehíi ihni'gé' tédaat'iyehíi baa hishniik; áiná' dahat'ihíta bee bich'í' nashich'a'yúgo, díidn dábitisyú da'ágánaolaaago bich'í' nanádishhniik. ⁹ Jesus gábilnii, Díi jji behasdách'igháhíi kogee naháztaaníi bee bá goz'aa, Zacchéus aldo' Abraham bich'á'gé' bi'dishchini at'éégo. ¹⁰ Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, nnee ch'a'onezdeehíi biká daadesh'ij la'íi hasdáhishniikíi bigha niyáa. ¹¹ Nneehíi ídaayests'aago Jesus ilch'ígót'aahgo na'goni'íi yee bil nanádaagołni', Jerúsalemyú dák'azhá hígháhíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihinañ nant'aa doleełi dagoshch'í' ch'í'nah áile' daanzihíi bigha. ¹² Lah nnee ízisgo at'éhi nzaadyú óyáa, nant'an ábi'dilne'go, áigé' nádahgo. ¹³ Nnee gone-nan bánada'iziidi, Yushdé', daayihniidgo, bestso pounds holzéhi dała'ágo daantijgee yita'iznii gáyihniigo, Díi zhaalihíi bigowáhgo ádaale', danánsdzaazhí'. ¹⁴ Áiná' nnee áigee daagolíníi daabich'olaaahíi bigha ch'inii nadai'aahíi biké' odais'a' gádaaniigo, Díi nneehñ doo nohwinant'a' hileeh hádaahiit'ij da. ¹⁵ Nant'an ábi'delzaagé' nádzáago, Shánada'iziidi zhaali baa daasinilíi yushdé' shá daabikdołnii, nii lé'e, dała'á daantijgee zhaali da'kwíi ádaizlaahíi bigonsihíi bigha. ¹⁶ Da'ıltsé baa nyáahn gábilnii, Shinant'a', nizhaalihíi gonenan itisyú anáyiidlaa. ¹⁷ Áik'ehgo gáyihni, Nł'éégo shána'iziidi, nł'ééyú

ándzaa lą́ą: da'ayáhá ndi nkt'éégo shá ánlaahíí bighą gonenáągo kįh goznili bá nant'áągo ánishle'. 18 Iké'gee nanádzááhń gáníí, Shinant'a', nizhaalihíí ashdla' itisyú ánáyiidlaa. 19 Áík'ehgo gáyikńii, Nihíí ashdla'go kįh goznili bá nant'áą doo. 20 Ła' nanádzáągo gáníí, Shinant'a', kóh nizhaali, bił isíídisgo ná sílné' ni': 21 Nńee doo begónedząą dahi nńííhíí bighą nénásdzid: hat'íí doo ninne' dahíí dahnné', hat'íí doo k'edínlaa dahíí náhigéesh. 22 Nant'ánhíí gábikńii, Dáni niyati'íí bee ch'éédént'ąą, nchọ'go shána'izíídi. Nńee doo begónedząą dahi nshłįgo bígónłsj, doo ni'niné' dahíí nádishné'hi, ła'íí doo k'edíláá dahíí náhishgeeshi: 23 Hat'íí bighą áiná' shizhaalihíí doo shá ha'árnıl da, kú nánsdzaago bínągodzaahíí bił hanańil doleeł ni'? 24 Nńee bit'ahyú nadaaziiníí gáyikńii, Bizhaali bich'ą' nadaadołńiłgo nńee bizhaali gonenanńń baa daanołńił. 25 (Nohwinant'a', án la' ałk'iná' gonenan bíyéé, daabikńii.) 26 Gádaanołńiłdishńii, Dakówa hat'íí kiyééhíí kaa nado'né' doleeł; ła'íí doo hat'íí kiyéé dahíí, kiyéé lé'e ndi kich'ą' nadido'né' doleeł. 27 Áiná' díí daashich'ółaaahíí, doo binant'a' hishłeeh hádaashit'įį dahíí, kú shidáhyú ndaa-hołt'e'go shińáál nadaaktseed.

28 Jesus ąął nagosńi'ná' ádn dahiyaa wą'yú Jerúsalemyú. 29 Béthphage ła'íí Béthany k'ad yaa highánńá', dził Olives holzéhi si'ąągee nyááná' bitsılke'yu naki oyıl'a', 30 Gáyikńiigo, Ti'i, nohwádneyú gotahyú doł'aash; dáha'ał'aashgee túlgayé zhaazhé dahast'óógo baa noł'aash, t'ah doo hwahá hadń yiká' dahndaahi da: áí k'e'ol'adgo kú nánołqqs. 31 Dahadń, Hat'íí bighą k'e'ol'ad? nohwikńiiyúgo, gábikdidolńił, NohwiNant'a' hat'įįgo áhiit'įį. 32 Doł'aash, yikńii n'íí dahazh'aazh, áík'ehgo Jesus dá ábikńii n'íí k'ehgo túlgayé zhaazhé yaa n'áázh. 33 K'edaayi'adná' nńee áí túlgayé bíyéhihi gádaabikńii, Hat'íí bighą túlgayé zhaazhé k'e'ol'ad? 34 Gádaayikńii, NohwiNant'a' hat'įįgo áhiit'įį. 35 Áígé' túlgayé zhaazhé Jesus yaa daizłqzgo bidiyágéhíí biká' dahdai-heznılńá' Jesus yiká' dainesdaa. 36 Bił higaalyú bádnyú nńee bidiyágé yídaagosteel lé'e. 37 Jerúsalemyú k'ad yaa higháhgo, dził Olives holzéhi si'ąągé' hayaa iditingee biké' náseełíí ízisgo áná'ol'įįkńii daayıltsąąhíí bighą bił daagozhóógo Bik'ehgo'ihí'ńań ya'ahédaanzįgo nádaadidilghaazhgo gádaańii nkegonyaa: 38 Ízisgo Nant'án, nohweBik'ehń bizhi' yee higaalń ba'ahégosini at'éé: yaaká'yú ik'į'gont'éé, da'tisé goz'ąągee idindíín. 39 Nńee bináál ágot'įįdíí ła' Phárisees daanłini Jesus gádaayikńii, Ik'į'gó'aahíí nłini, níké' náseełíí, Doo daagonłch'aad da, daabikńii. 40 Áiná' gádaayikńii, Áí doo daagonłch'aad dayúgo dá tséé ndi nádaadidilghaash go'įįnohwikńiłdishńii.

41 Alhánégé' higaalńá' kįh goznilił yıltsąągo yaa hichag. 42 Gáníigo, Díí jįį ndi hat'íí bee niyi' ik'į'gont'éé doleełíí bígónłsjyúgo nkt'éé doleeł ni'! Áiná' naa ch'anal'į'. 43 Nik'edaannihíí nińaa łeedaagodigeedgo łeezh nińaa łeedn'aago doo hwaa ch'ígót'i' da doleełíí bich'į' goldoh. 44 Nkínádaanidikt'eeh doo, ni ła'íí nichągháshé niyi' daagolíníí; doo ła' hayú tséé ik'į'idaanasdláągo ádaanile' da; Bik'ehgo'ihí'ńań naa nyááná' doo bígónłsj dahíí bighą. 45 Da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus ha'ayáągo ákone' baa nada'inihíí ch'inihiyood nkegonyaa lé'e; 46 Gádaayikńiigo, Díńko bek'e'eshchįį, Shikįhíí kįh biyi' da'ch'okąąhíí át'éé, áiná' nohwihíí daan'įįhíí bigową ádaagosolaa ląą. 47 Dawa jįį da'ch'okąąh goz'ąą yune' ik'į'gó'aah lé'e. Okąąh yedaabik'ehi ła'íí begoz'aanú y'e'ik'eda'ik'chíhi ła'íí nńee itisgo nadaandeehi daabizılhee hádaat'įį, 48 Ndi doo hago ádaabile' da: nńee nkt'éégo bich'į' idaayést'sąąhíí bighą.

20

1 Łah da'ch'okąąh goz'ąą yune' Jesus nńee yil ch'ígó'aahgo nkt'éégo

na'goni'íí yaa nagolni'go okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi, begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi, la'íí Jews yánazini baa hikaigo, ² Gádaabihni, Hadn bik'ehgo anánt'ijl, nohwil nagólni', hadn naa godin'áago ánt'ijh? ³ Jesus gádaabihni, Shíí áldó' da'á nanohwídishkid; áí shil nadaagołni': ⁴ Ya' John baptize ádaagole'íí yaaká'gé'go née, dagohíí nnee bich'á'gé'go née? ⁵ Lil yádaakti'go gádaakłdi'nii, Yaaká'gé'go daan'niihyúgo gánohwíłdi'niih, Áiná' hat'íí bigha doo daaholđlađ da lán? ⁶ Áiná', Nnee bich'á'gé'go, daan'niihyúgo: nnee nohwil ledaats'ihne': John da'anii Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi nlij ni' daanzihíí bigha. ⁷ Áík'ehgo, Doo baa nadaagolni' da, daanii. ⁸ Jesus gánabıldo'niid, Shíí áldó' hadn bik'ehgo anásht'ijhí doo nohwil nagoshni' da. ⁹ Jesus díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee nnee yil nanagolni' nkegonyaa; La' nnee dasts'aa k'eidnláago bá yinádaadéz'ini yá ch'ígohet'aqaná' lahyú ni' goz'aayú óyáá, ákú sidaago nzaad begodigháhyú. ¹⁰ Da'nest'áagee ngonyáago la' bána'iziidi bidasts'aa bá yinádaadéz'ini yich'ı' oyl'a', binest'a' la' bá náyiné'go: áiná' dasts'aa bá yinádaadéz'inihíí nbída'eshtlızhná' dá díłqoqho onádaabis'a'. ¹¹ Bána'iziidíí la'ihí onaayıl'a': án áldó' nyída'eshtlızhgo yiniidaagodezlaaná' dá díłqoqho onádais'a'. ¹² Áíge' taagiee onaayıl'a': án áldó' yinída'desnihgo ch'ídaist'e'. ¹³ Dasts'aa hentínií bíyéehíí, Hago ashle'? nii. Shiye' shil nzhónihi dish'aa: án zhá daayıltsaago daidnłsı doleel shı. ¹⁴ Áiná' dasts'aa yinádaadéz'ini án daayıltsaqaná' gádaakłdi'nii, Díí dasts'aa hentínií bíyéé doleelí át'éé: halaq, daazołdee, áíge' bíyéé doleel n'íí daanohwíyéé doleel. ¹⁵ Áík'ehgo dasts'aa hentínií yiyi'gé' ch'ídaist'e'go daizes-híí. Áiná' dasts'aa hentínií bíyéhi hago ádaabile'sha'? ¹⁶ Án nádángo dasts'aa bá yinádaadéz'ıí n'íí nailtseedná' dasts'aa hentínií la'ihí yá ch'ínágohet'aah. Nnee áí daidezts'aqaná' gádaanniid, Begolneh hela'. ¹⁷ Áiná' yinel'ıigo gádaabihni, Áiná' díí bek'e'eshchiinií hat'íí golzeego ágolzee, Tsée kih ádaagole'íí yó'odaisne' n'íí, ilhagon'áagee da'ıltsé si'aaní silij? ¹⁸ Dahadn áí tsée yiká' nágo'yúgo bizéigo ábile'; áiná' dahadn áí tsée biká' naltq'yúgo ik'án k'ehgo ábile' doleel.

¹⁹ Da'áígee begoz'aaníí ye'ik'eda'ilchíhi la'íí okaqah yedaabik'ehi itisyú nandeehíí, ilch'ígót'aahgo na'goni'i yee hadzii n'íí bíí ádaabihniigo yídaagołshíí bigha ha'adaikt'e' hádaat'ij, ndi nnee da'á adzaahíí yédaaszii'. ²⁰ Daabinel'ıigo anadaal'izi bich'ı' odais'a', nnee nzhóni ádaadil'ıigo, Jesus biyati'íí bee daahiljizh daanzigo, nant'ánchań baa daanłteehgo baa yá'iti' doleelgo. ²¹ Áík'ehgo nabídaadikidgo gádaabihni, Ilch'ígó'aahíí, nł'éégo yánłti', la'íí da'áígee ilch'ígón'aahgo bídaagonłzi, nnee doo la' itisgo sínłtij da, dawa nich'ı' dátekt'ee, Bik'ehgo'ihinań bich'ı'zhineé goz'aaníí da'aniigo baa ilch'ígón'aah: ²² Ya' Caesar bich'ı' nadaach'iniilgo begoz'aq née, dah dó'nolij? ²³ Áiná' nadaach'aahíí yígółsigo gádaabihni, Hat'íí bigha yashti'íí bee daasholjizhgo ádaashıldołni? ²⁴ Zhaali, penny holzéhi, la' shaa no'aahgo nesh'ıí. Hadn be'ilzaa, hadn bizhi' biká' dahgoz'aq? Caesar biyéhi laq, daabihni. ²⁵ Jesus gánádaabıldo'niid, Caesar bíyéehíí Caesar baa daanołniil, áiná' Bik'ehgo'ihinań bíyéehíí Bik'ehgo'ihinań baa daanohniil. ²⁶ Nnee bináál Jesus aníhíí doo bee daahiljizh at'éé da: áiná' t'aqzhı' hanadzihíí baa bil díyadaagot'eego, doo hat'íí daanii da lé'e.

²⁷ Áíge' la' Sáducees daanłni, nanezna' n'íí doo naadiikáh da daanihi, Jesus yaa hikaigo nabídaadikid, ²⁸ Gádaaniigo, Ilch'ígó'aahíí, Moses gánıigo nohwá k'e'eshchij lé'e, La' nnee bik'isn bi'aad yich'á' daztsaayúgo, bichagháshé doo la' dayúgo, nneehń bik'isn n'íí bi'aad yil nnádo'neelgo bik'isn n'íí chagháshé bá ágodolniil, niigo. ²⁹ Lah nnee ilk'isn gosts'idi daanlij lé'e: áí da'ıltséhíí

nnáágo bichagháshé doo ła' dago daztsaa. ³⁰ Bik'isn nakigeehíi isdzánhíi yil nnaná'náágo bichagháshé doo ła' dago dananástsáá. ³¹ Taagigeehíi áldó' isdzánhíi yil nnaná'náágo dananástsáá; gots'idihíi dawa da'ágánáadaazaa: bichagháshé doo ła' dago nanezna'. ³² Dá'iké'yú isdzánhíi áldó' daztsaa. ³³ Áík'ehgo nanezna'gé' naach'idikáhgee hayíi bi'aad doleeł, ik'isyú gots'idihíi dawa yil nadaaznaana'á? ³⁴ Jesus gádaabihíi, Nnee díi ni'godzán biká' nakaihíi nnádaalse', ndaagohiniigo nnádaalse': ³⁵ Áíná' yaaká'go yil da'otagihíi nanezna'gé' naadikaigo doo nnádaalse' da, doo ndaagohiniigo nnádaalse' da: ³⁶ Doo nanánne' da: Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi k'ehgo daagolíi; naadikaihíi itah daanliigo, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlii. ³⁷ Nanezna'íi naadiikáhgo Moses, ch'il yaa nagosni'íi bee nohwich'í' dá'ígóziigo ágolaa, gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań, Abraham yokaqahń, da'án Isaac, Jacob áldó' yokaqahń, yilniigo yozhii. ³⁸ Áń doo nanezna'íi yokaqahń nlii da, daahinaahíi zhá: nnee nanezna' ndi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee t'ah daahinaa.

³⁹ Áigé' begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi ła' gádaabihíi, Iłch'ígó'aahíi, nł't'éégo hándzii. ⁴⁰ Ái bikédé'go nnee daaste'go doo hadń nabínánłkid da. ⁴¹ Jesus gánádaabikdo'niid, Hago'at'éégo, Christ David biye' nlii, daach'ini áíná'? ⁴² David dabíi naltsoos Psalms holzéhi biyi' k'e'eshchii gáníigo, Bik'ehgo'ihí'nań sheBik'ehń gáyihniid, Shigan dihe'nazhinéégo síndaa, ⁴³ Nik'edaannihíi ni'isna' ashle'go nikelł'áahyú ninilzhi'. ⁴⁴ David, sheBik'ehń bihniigo bozhíi, áík'ehgo hago'at'éégo biye' nlii áíná'?

⁴⁵ Nnee dawa bidaayéstsaago Jesus bitsilke'yu gádaayihíi, ⁴⁶ Begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíi baa daagonołsaa, ái bidiyagé daanneezihii daagolíigo nakaigo, ła'íi na'hinih nadaagoz'aayú bich'í' ádaach'iniigo zhá bil daagozhóq, ła'íi Jews ha'ánátséh nagoznil yune' nnee yánazini dahnádinbıhyú itah dahnaháztąago, ła'íi da'adaagee nnee ízigo ádaat'eehíi dahnádinbıhyú zhá itah dahnaháztąago bil daagozhóq. ⁴⁷ Ái isdzané itsaa daanłini bigowa yich'á' nádaagohi'aa ła'íi daazhógo ádaaniigo nzaad gont'i'go da'okaqah: ái itisgo biniigonł't'éégo bándagodot'aal.

21

¹ Jesus hadag déz'iigo nnee ízis da'it'iiníi zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa bizhaali odaayihilkaadgo yiltsaa. ² Áigé' isdzán itsaa nłini tét'iyéhi zhaali naki doo ilíi le'at'éhi oyilkaadgo yiltsaa. ³ Áík'ehgo gáníi, Da'aniigo gádaanohwidishni, ái itsaa tét'iyéhíi nnee dawa zhaali odaiheskaadíi bitisgo zhaali oyilkaad: ⁴ Nnee ízis da'it'iiníi bizhaali Bik'ehgo'ihí'nań yaa daayiniigo zhaali biyi' ohilkaadíi biyi' yuyaa odaiheskaad: áíná' itsaahn tét'iyé ndi bizhaali da'ái zhá goyihni oyilkaad.

⁵ Nnee ła' da'ch'okaqah goz'aaníi tséé dénzhónéhi ła'íi dawahá dénzhónéhi ndaayihezniłi be'ágolzaahi yaa yádaakti'ná' Jesus gáníi, ⁶ Díi dao'iiníi tséé ilká' dahnagoznili doo ła' ilká' dahnast'áq da doleeł, dawa nanehikaad doleeł. ⁷ Áík'ehgo nabídaadiłkidgo gádaabihíi, Iłch'ígó'aahíi, da'os'ah ágonéhi, dawa be'ágone'go hat'íi bee bigózi doleeł? ⁸ Áík'ehgo gábihíi, Ádaa daagonołdzaa, nnee ła' ch'a'onohoł'e' hela': ła'ágo shizhi' yee daahikáh doleeł, Shíi Christ nshlii; alł'iná' Christ nádaakíi biká' ngonyáa, daaniigo: ái biké' dahdołkáh hela'. ⁹ Áigé' nagonłkaadíi ła'íi ilch'í' nadaagontł'ogíi baat'ídaanołsi ndi doo ndaaldzid da: ái iltsé begolne'hi at'éé; ndi nnágodáhíi doo dagoshch'í' begolne' da. ¹⁰ Áigé' gánádaabikdo'niid, Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi ilch'í' nanágonłkaad doleeł, ła'íi nnee dał'a'á binant'a' daagolínihíi áldó' ilch'í'

nanágonlkaad doleel: ¹¹ Da'adzaayú ízisgo ni' nagohi'naa doleel, shiná' góyéehíí benagowaa doo, la'íí nadaagont'ogíí iltah at'éehíí benadaagowaa doleel; dázhó négodzidíí la'íí godiyihgo be'ígóziníí yaaká'gé'go bee ádaagot'íí doleel. ¹² Áí dawa t'ah doo hwahá begolne' daná' nnee daanohwiltsoodgo nohwiniidaagodile' doleel, Jews ha'ánálséhíí bich'í' odaanohwilt'e' doleel, la'íí ha'ádaanohwiltkaad doo, la'íí shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá ízisgo nant'án la'íí nant'ánchañ biyahzhí' nádaanohwilt'eeh doo, nohwaa yádaakti'go. ¹³ Dzaagee shá nadaagołni' doleel. ¹⁴ Doo iltse hat'íí dishniih shíhíí baa natséskees dago nohwiini' ladaale': ¹⁵ Shíí yati' nohwaa hishniil doo, góyáago ádaanohwish'íí doleel, hayíí nohwaa dahdaagoz'aanií doo nohwitísigo hanádaadziih dago, doo nohwaa daagodiit'aah dago. ¹⁶ Dá daanohwitaa, nohwimaa, nohwik'isyú, nohwik'íí, la'íí nohwit'eké ndi nohwaa yáda'iti'go ndaanohwiiniil doleel; la'íí ádaaniigo nohwíí la' nadaanohwiltseed doleel. ¹⁷ Shizhi' bee daanohwich'ozhííhíí bighá nnee dawa nohwik'edaanniíh doleel. ¹⁸ Da'ágát'éé ndi nohwitsits'in biká'gé' nohwitsizilíí dała'á ndi doo ch'a'odeel da doleel. ¹⁹ Daagoyéego nohwich'í' na'idziid ndi hadag ádaanoł'ee, áík'ehgo nohwiyi'siziinií bídaagowa'. ²⁰ Jerúsalemyú siláada biñaa leednt'i'go daol'íyyúgo, daagołchqohíí biká' ngonáhgo bídaagonołsi doo. ²¹ Nnee Judéa golzeeyú daagolínií dził naz'aanií yich'í' okeeh doo; Jerúsalem yune' daagolínií ch'ínókáh; la'íí da'dáryú daagolínií Jerúsalem yune' dáko ha'aokáh hela'. ²² İlk'ínagodildqohíí goldoh biká' ngowaa, baa k'e'eshchiinií dawa begolne' doleel. ²³ Áígee goldohíí daaltsaaníí la'íí isdzáné mé' daabilbe'íí bá góyéé doleel! Ni'godzán biká' góyéégo nagowaa doo, díí hat'íí áígee biníidaagodidolniil. ²⁴ Bésh be'idiltshé bee nabi'ditseed doo, la'íí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí bi'isna' daanlii doo: doo Jews daanlii dahíí Jerúsalem yiká' nakai doleel, doo Jews daanlii dahíí aql bengonyaazhi'.

²⁵ Ch'ígona'ái, t'é'gona'ái, la'íí ts'iksqsé biyi' godiyihgo be'ígóziníí hit'íí doo; ni'godzán biká' nnee iltah at'éégo hadaazt'í'íí hat'íí bighá ánágot'íí doo yídaagołsi dago bitah góyéégo nagowaa doo; túnteel la'íí túnteel nádidáhíí díyat'éégo ánií doleel; ²⁶ Ni'godzán biká' hago ágonéh shíhíí bik'e nnee natsídaalyiz doleel: yaagé' benagowodíí ndi nahi'naa doo. ²⁷ Áígee áníita shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, yaak'os biyi'gé' shinawod bee, la'íí dázhó shich'á'idindláádgo náshdałgo daashidołtseeł. ²⁸ Díí benagowaahíí bee nkegonyaaná' hadag yaa daanoł'aago hadag daadeł'íí; hasdánohwidí'niíhíí biká' ngonyááhíí bighá. ²⁹ Ilch'ígót'aahgo na'goni'íí yee yił nagolni'; Fig bitsinií la'íí tsí dawa daanoł'íí; ³⁰ Bit'aq nádaagodleełgo daal'íiná' k'ad shíí nágodleełgo bídaagonołsi. ³¹ Da'áík'ehgo áí be'ádaagone'íí goldohgo daal'íiná' Bik'ehgo'ihinañ nant'aahíí biká' nagowaago bídaagonołsi doo. ³² Da'anii gádaanohwidishnií, Díí daalinolt'ííhíí doo nohwee ch'ígonáh da, díí ádaanohwidéniidíí dawa begolzaago zhá' ³³ Yáá la'íí ni'godzán bilgo bech'ígonáh doleel, áiná' shiyati'íí doo bech'ígowáh da doleel.

³⁴ Ídádaadesól'íí, daazhógo anákeehíí, bil nádaagodiyisíí, la'íí ni'godzán biká' ágot'eehíí doo bee ádaanoł'ee da le'; ágádaanoł'eeyúgo dánohwinats'áaná' áí bijíí dánko bee nohwiká ngododaal at'éé. ³⁵ Áí bijíí be'ijizhé iljizhíí k'ehgo nnee dawa ni'godzán biká' daagolínií bee biká' ngowáh. ³⁶ Áík'ehgo dákozhá daadoł'íí la'íí da'olkaqah, áík'ehgo nohwidziilíí nohwá ágolzaahíí bee áí ágone'íí dawa bich'á'zhí' ádaalne' doleel, la'íí shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shidáhzhí' daadołsiil. ³⁷ Dajíí biigha Jesus da'ch'okaqah goz'aq yune' ilch'ígó'aah; t'é'gohíí dził Olives golzéhi si'aayú bee náilkáhyú onadáh lé'e. ³⁸ Dázhó t'albi nnee dawa da'ch'okaqah goz'aayú nihikáh lé'e, bídaayéstsaayú.

22

¹ Bání benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaní, bitis hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo holzéhi alhánégé' begogaal. ² Okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ilchíhi Jesus dáhago'at'éégo daayizilheego ch'éh yiká daadéz'íi; nnee yédaaldzidhíi bigha.

³ Áigé' Judas, Iscáriot holzéhi, Satan bihiyáá, án nakits'adahíi itah nlíni. ⁴ Judas dahnyaago okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi bisiláada yánadaant'aahíi hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aah doleehíi yaa yił yádaakti'. ⁵ Ái yaa bił daagozhógo zhaali la' baa daach'iné'go ndaagoch'is'aa l'é'e. ⁶ Judas bił dávik'ehgo hago'at'éégo Jesus ch'íyí'aahíi yiká déz'íi, nnee dała'at'ééhíi doo la' daná'.

⁷ Bání benilzoolé da'ádihgo bán álzaahi daadaaní bijijee ngonyáá, dibelíi zhaazhé zesdijigo Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'né', bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo. ⁸ Jesus Peter la'íi John oyił'a' gáníigo, Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo da'adaaníi nohwá ilch'igole', da'iidaa doleelgo. ⁹ Áigé' gádaabihíi, Hayú ná ilch'igohiidle' hánt'íi? ¹⁰ Jesus gádaabihíi, Kih goznil yune' ha'a'aashgee la' nnee tús tú beyo'áhi nohwaa higháh doleek; hayíi goz'aa yune' ha'aghahíi biké' ha'a'aash; ¹¹ Áigee bigowa golínií gáyikdohíi, ilch'igó'aahíi gánihíi, Gosta' nakaahíi hayú bágoz'aa, akóne' bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo shitsilke'yu bił da'ashaq doleek? ¹² Áik'ehgo ik'ehyú dahnágost'aa yune' alk'iná' dawa sinili bił nkáh doleek; akóne' nohwá ilch'igole'. ¹³ Ákú ó'áázh, áik'ehgo Jesus da'adaabihíi n'íi k'ehgo yaa n'áázh: áigee bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'adaaníi ilch'idaizlaa. ¹⁴ Da'adaagee ngonyáágo bitsilke'yu bilgo dahdinezbił l'é'e. ¹⁵ Gádaayihíi, Doo hwahá shiniigodilne'é díi bitis hagowáh n'íi bee bíná'goniihgo da'adaaníi dázhó nohwil daashaq hásh'íi ní: ¹⁶ Doo naanashdáq da, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee goz'ayú díi bee bíná'goniihíi begolzaago zhá, nohwildishíi. ¹⁷ Idee yee náidnkáago ya'ahénzigo oskaadgé' gáníi, Díi nádaado'aahgo daanohtijee la' da'oldlaah: ¹⁸ Gánohwidishíi, Kogé' godezt'igo dasts'aa bitoohíi doo naanashdláq da, Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleekíi begodeyaago zhá.

¹⁹ Áigé' bán náidn'aaago ya'ahénzigo oskaadná' ilk'idaizné'go bitsilke'yu yitainíi gáníigo, Díi shits'í at'éé, nohwaa hi'né'hi: díi be'ánadaakt'íi, bee shínádaadohíhgo. ²⁰ Da'áik'ehgo aldo' da'ch'iyáaníi bikédé'go idee beda'iskaaníi náidnkáago gáníi, Díi idee besikanihíi shidił nohwá idijookíi bee áníidégo Bik'ehgo'ihí'nań la'íi nnee bilgo lángont'aahi at'éé. ²¹ La' ch'ishí'aahíi kú bił ishaq, biká'da'adáné yiká' dahdésni. ²² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dá shá ngolchíinií shegodolníi: áiná' ch'ishí'aahíi bá góyéé doleek! ²³ Bitsilke'yu nahádaadikidgo nkegonyaa, gádaakildi'niigo, Hadn nohwitahyú nlíni ágáne'?

²⁴ Łada'dit'áh nkegonyaa, Nohwitahyú hadn itisgo at'éhi baa ch'iníi doo? daakildi'ni l'é'e. ²⁵ Jesus gádaabihíi, Doo Jews daanlij dahíi ízisgo binadaant'a'íi isná ádaayisigo yá nadaant'aah; la'íi nnee yánadaant'aahíi ich'odaaníhi daaholzee. ²⁶ Áik'ehgo doo ádaanoht'ee da: nohwitahyú la' itisgo at'ééhíi dá'iké'yú nagmaahíi ga'at'éé le'; itisgo nandeehíi kánada'iziidíi ga'at'éé le'. ²⁷ Hayíhíi itisgo at'ééhíi, biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi née, ya' bána'iziidhíi née? Biká'da'adáné yich'í' dahsdáhihíi go'íi. Áiná' shihíi nohwá na'iziidhíi k'ehgo nohwitah nshíi. ²⁸ Góyéégo shich'í' nagowaa ndi nohwíi da'akú shil daanohtíi ní: ²⁹ Beshik'eh doleekíi shiTaa shaa gon'áaníi k'ehgo, benohwik'eh doleekíi nohwaa dinsh'aah; ³⁰ Nansht'aayú ná'ishdijhíi nohwil da'ashaq doleek, la'íi

nant'án dahsdaagee dahnadaasóhtaa doleel, Israel nakits'adah hat'i'íí bá nadaanoht'aah doleel.

³¹ Simon, Simon, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, nánohwidiniil hat'íí, t'oh naghái ch'ílk'híí k'ehgo ádaanohwidoliigo: ³² Áiná' ni ná osékaad ni', ni'odla'íí doo bee yó'ogonáhgo da: shich'í' nnándzaago nik'isyú nldzilgo ánádaandle'. ³³ Peter Jesus gáyihii, SheBik'ehń, nił ha'ánshteeshgo, nił shidizideego ndi ałk'iná' naa ádinsht'aa. ³⁴ Jesus gánábildo'niid, Peter, tazhik'áne doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Án doo bígonsi da, shildińniil, niłdishnii. ³⁵ Jesus gádaabihii, Nohwibestso bizis la'íí izis bena'iltiníí la'íí nohwiikee ik'e'anhíí da'ádihgo odaanohwił'a'ná', ya' dahat'íhíta bídaanołdih lá née? Doo hat'íí da, daabihii. ³⁶ Áigé' Jesus gádaabihii, K'adíí hadń bibestso bizis la'íí izis bena'iltiníí gólíiníí daidoné': hadń bibeshbe'idiltkishé da'adiníí bi'íicho baa nahónihgo la' nayóhíih. ³⁷ Díí bek'e'eshchiiníí dá be'áshí'dilne' goz'aa, nohwildishnii, Begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dazhí' bił da'ch'óhtag l'é'e: hat'íí baa shak'e'eshchiiníí dawa begolne'go goz'aa. ³⁸ Bitsilke'yu gádaabihii, NohweBik'ehń, díń'íí, kúnko besh be'idiltkishé naki silaa. Jesus gáníí, Dá'aał.

³⁹ Da'ch'iyáágé' ch'ínyáágo dził, Olives holzéhi, si'aaýú onadáhíí k'ehgo ákú onádzaa; bitsilke'yu biké' onákai. ⁴⁰ Akú nyááyú gádaabihii, Nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleehíí bigha da'olkaah. ⁴¹ Tséé bee its'idesne'i hayú naltó' shíhíí dávik'ehyú yich'á' nyááyú hilzhiizhgo okaah gáníigo, ⁴² ShiTaa, ni hánt'íiyú ánágot'íilyúgo, díí hishdlaa doleehíí shich'á'zhí' áne': áiná' shíí doo beshik'eh da, ni zhá benik'eh. ⁴³ Yaaká'gé' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bił ch'í'nah adzaago, nldzilgo ánábiidlaa. ⁴⁴ Dázhó biniigodelzaago dázhó nldzilgo okaah l'é'e: áik'ehgo bidihíí biká'zhí' dasta'go ni'yú nahikaad. ⁴⁵ Okaahgé' nádiidzaago bitsilke'yu, doo bił daagozhóó dahíí yik'e da'ílhoshgo, yaa nyáágo, ⁴⁶ Gádaayihii, Hat'íí bigha da'olhosh? Nádołkáhgo, nakída'dintaahíí bídaanołdzil doleehíí bigha da'olkaah.

⁴⁷ Jesus t'ah yakti'ná' nnee baa náńsáá l'é'e, nnee Judas holzéhi, nakits'adahíí bił itah nłinihi, bádn higaalgo, Jesus yit'ahzhí' nyáágo yizts'os l'é'e. ⁴⁸ Jesus gábihii, Ya' shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, shizaa nint'aaago ch'íshín'aah née? ⁴⁹ Jesus yit'ahzhí' naziiníí hago ágone' shíhíí bił ídaagoziigo gádaanii, NohweBik'ehń, ya' besh be'idiltkishé bee da'ntkish née?

⁵⁰ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini binal'a'áhi la' yóntkizhgo dihe'nazhińéego bijaa naidnłgizh l'é'e. ⁵¹ Jesus, Dákozhi' áshle', daabihii l'é'e. Án bijaa'íí yedelniigo náyilzii. ⁵² Áigé' Jesus okaah yebik'ehi itisyú nadaandeehíí, la'íí silááda yánadaant'aahíí, la'íí nnee yánaziiníí nádaabidilteehgo baa hikaihíí gádaayihii, Ya' besh be'idiltkishé la'íí tsj be'idiltkishé dahdaanołniigo nánolsaa née, in'íihíí daach'iltsoodhíí k'ehgo? ⁵³ Dawa jii da'ch'okaah goz'aa yune' nohwitah nashaa ni', ndi doo hago ádaashole' da ni': k'adíí bee nohwik'eh, godilhiłíí bee nohwinawod gozłjii.

⁵⁴ Áigé' daayiltsoodgo onádaizt'e'go okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikihyú yił hikai. Peter da'anahgé' iké' higaal. ⁵⁵ Okaah yebik'ehi da'tiséyú sitini bikih binaa lé'dit'íih yune' ilní'gee dedaach'idishjeego ch'ídinezbił, Peter ákú itah nezdaa. ⁵⁶ Isdzán na'iziidíí Peter kó'zhí' nezdaago yiltsaa, yineł'íigo gáníí, Díń nneehń Jesus yił na'aash ni'. ⁵⁷ Áiná' Peter isdzánhíí gáyihii, Dah, án doo bígonsi da. ⁵⁸ Áigé' dé't'ihé hik'e la' nnee biłtsaaago gánábildo'niid, Ni ałdó' ái itah nłjii. Áiná' Peter nneehíí gáyihii, Doo ái itah nshłjii da. ⁵⁹ Dał'a'á lenádihikeez hak'e la'ihíí gánábildo'niid, Da'aniiigo díń nneehń Jesus yił nłjii ni'; Gálikeegé' nneehi nłjii. ⁶⁰ Áiná' Peter nneehíí gánáyildo'niid, Shíí hat'íí nniigo ánnii shíhíí

doo bígonsi da. T'ah yałti'go tazhik'áne ánniid. ⁶¹ Áík'ehgo Jesus Peter yich'ì nánésne'go yineł'íid. Peter Jesus, Tazhik'áne doo hwahá ádí'niih daná' taadn, Doo bígonsi da, shikdinniik, biłni n'íi yénálniih. ⁶² Áíge' ch'ínyáago dázhó doo bił gozhó dago hichag lé'e.

⁶³ Nnee Jesus yinádaadéz'iinihi baa daadloh la'íi ndaabinłhaal lé'e; ⁶⁴ La'íi bináá nada'ist'i'go biniyú nádainłts'íná' nayídaadiłkid gádaaniigo, Bik'ehgo'ihinań binkááyú yáńłti'yúgo, hadń nínłts'ì shihíi nohwil nagólńi'. ⁶⁵ Dayúweh ncho'go yich'ì' yádaakti'go daayoch'iid lé'e.

⁶⁶ Hayilkááyú nnee báyaníi, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi dała'adzaagé' yánadaaltihíi bich'ì'yú Jesus odaist'e'ná' gádaabiłni, ⁶⁷ Ni Christ nłi née? nohwil nagólńi', Áiná' Jesus gádaabiłni, Shíi nohwil nadaagoshni'yúgo doo daashołdłaq da doleeł go'íi: ⁶⁸ La'íi shíi nanohwídaadishkidyúgo doo shich'ì' hanádaadołdziih da, doo ch'ínádaashidoł'aa da go'íi. ⁶⁹ Kogé' godezt'i'go Bik'ehgo'ihinań binawodi dihe'nazhińéego shíi nnee k'ehgo Niyááhíi dahnshdaa doleeł. ⁷⁰ Dawa gádaabiłni, Ya' Bik'ehgo'ihinań biye' nłi née? Áík'ehgo gádaayilni, Da'áígee ádaashikłni. ⁷¹ Hat'íisha' bigha la' nnee baa yánánalti' doleeł? Alk'iná' dabíi bizé' yee ánniidhíi daadesiits'aq, daani.

23

¹ Nnee dała'adzaahíi dawa nádiikaigo Pílate bich'ì'yú Jesus yił onalsáá. ² Áíge' baa dahdaago'aa nkegonyaa, gádaaniigo, Dín nneehń déncho'ého ilch'ígó'aahgo nnee ch'a'oyihłkaad, Caesar doo bich'ì' nadaahołni da, nohwilni la'íi, Shíi Christ, ízisgo nant'án nshłi, ni. ³ Pílate Jesus nayidilkid gáyilniigo, Ya' ni Jews ízisgo binant'a'í nłi née? Da'áígee ánnii, biłni, Jesus. ⁴ Pílate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi, la'íi nnee dała'at'éehíi yich'ì' hadziigo gáníi, Dín nneehń doo nagont'og ye'at'éé dago bígosłsıid. ⁵ Ndi dayúweh gádaanii, Gálileegé' ilch'ígó'aah godeyaa lé'e, Jews daagolııgee nnee dahot'éhé yił daagoshkish, áíge' kú bengonyaa. ⁶ Pílate díi yidezts'aqaná' na'odilkid gánıigo, Ya' dín nneehń Gálileegé' nagháhi née? ⁷ Hérod yánant'a'íi yiyi' naghaa lągo yıgolsıid, áíge' Hérod bich'ì' obidol'aad, Hérod k'adıi Jerúsalemyú naghaa lé'e.

⁸ Hérod Jesus yiltsaqaná' dázhó yaa bił gozhó: ląago baat'ínzihíi bigha doo ániiná' yiltséh hát'ıi da lé'e; godiyıhgo ána'ol'ıiıi la' hostséh nzıgo. ⁹ Áík'ehgo na'odilkidgo nzaad godeyáa ndi Jesus doo hat'ıi biłni da. ¹⁰ Okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ılchíhi bit'ah nazıi, baa dahdaagoz'aaníi yee nawode ádaaniigo. ¹¹ Hérod la'íi bisiláadahíi Jesus yaa daadlohgo yedaandı'ıih lé'e, áíge' dázhó nł'éego yik'e da'ılaago Pílate bich'ì'yú onádais'a'.

¹² Hérod la'íi Pílate díi dabí'ıltséná' dázhó doo ilch'ì' at'éé da n'ıi, ániıta áı bıjıi il'eké silıi lé'e.

¹³ Pílate okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi nadaant'aahíi la'íi nnee dała'áyıılaago, ¹⁴ Gáyilni, Dín nneehń nnee ch'a'oyihłkaad daadołniigo shaa bił nołkaihn nohwináal nahódelkid ndi baa yádaakti'ihíi doo da'ani dago bi'at'e' nł'éego bígosłsıid: ¹⁵ Hérod bich'ì'yú odaanohwil'a' ni'; áiná' Hérod díi k'ehgo bígolsıid: doo hat'ıi yıgha zıdee bik'eh da, doo hago ánat'ııı da. ¹⁶ Áík'ehgo hab'ıltsaasgé' ch'ínánshteeh. ¹⁷ (Da'adaqagee kogo goz'aq lé'e, nnee la' ha'ásitini bich'ì' ch'ínáltee.) ¹⁸ Nnee dála' nádidilghaazhgo, Áı nneehń yúwehyú, Barábbas nohwá ch'ínánłtee, daani lé'e: ¹⁹ (Nnee Barábbas holzéhi kıl gozıilıi biyi' nant'án agohet'aa nkegonyaa, la'íi nnee nastseedhıi bigha ha'ábı'dolt'e'.) ²⁰ Nnee dała'adzaahíi Pílate bich'ì' hananádzii, Jesus

Joseph doo hwaa itah ánát'íid da:) án Jews daanlíni bik'ih goznil Arimathéa golzeegé' gólíni; Bik'ehgo'ihí'nań nant'aa doleehí ya'olíi lé'e. ⁵² Dín n'neehń Pílate yich'í' oyáá, Jesus bits'ihíi yíyókeedgo. ⁵³ Tsí'ihna'áhi yiká'gé' nanáidnktíigo nak'á'ligaihi yik'iyidesdiz, áigé' tsébií'i'ángo ágolzaa yune' nyintíi lé'e, doo hwahá hadń ákóne' nnilteehi da. ⁵⁴ Jews daagonksiníi bijíi bee nkegonyaago ílch'í'golne'íi bijíi lé'e. ⁵⁵ Isdzáné Gálileegé' Jesus yíl hikaihíi tsébií'i'ányú Joseph yiké' hikaigo Jesus bits'ihíi hago'at'éégo nniktíi shíhíi daayítsaa lé'e. ⁵⁶ Onákaiyú hkağolchini la'íi ik'ah yíl ílch'í'daizlaa; áigé' Jews daagodnksiníi bijíi hádaayoł, dąngot'ąą lé'ehíi k'ehgo.

24

¹ Ái iskaą hik'e godilziníi bijíi dązhó t'albigo tsébií'i'ányú hkağolchini ílch'í'daizlaa n'íi odaizné', la'i áldó' yíl hikai. ² Tsébií'i'ányú hikaigo tséé daadin'ąą n'íi yó'olyiz lé'e. ³ Ákóne' ha'ákaigé' Jesus nohweBik'ehń bits'ihíi doo hwaa da lé'e. ⁴ Hayúsha' daanzina' n'nee naki bidiyagé' dązhó bik'enadidlaadi bit'ahgé' nazíi silíi. ⁵ Isdzáné tsídaadolyizgo hayaa ádaadzaa nt'éégo n'neehíi gádaabihíi, Hat'íi bigha hináhi nanezna'íi bitahyú hádaadeł'íi? ⁶ Áń doo hwaa da, naadiidzaa: t'ah Gálileeyú naghaaná' gádaanohwihíi n'íi bėnadaahíi shí, ⁷ Shíi, n'nee k'ehgo Niyááhíi, n'nee binchó' daagolíníi baa shich'ilteehego tsí'ihna'áhi biká' dastsaa, áiná' taagi jii hileehgo naadiishdáh. ⁸ Áik'ehgo ái áńi n'íi yėnadaahíi. ⁹ Tsébií'i'ángé' nákaiyú łats'adahíi la'íi la' Jesus biké' hikahíi áldó' bil nadaagosni'. ¹⁰ Mary Mągdalene, Jóanna, la'íi Mary, James bimaa, la' isdzáné bilgo nadaal'a'á díi yíl nadaagosni'. ¹¹ Ndi daazhógo ádaanii daanzigo doo daayodłaa da. ¹² Áiná' Peter nádiidzaago tsébií'i'ányú nádilwod; hayaa adzaago ákóne' déz'íid, nak'á'ligai n'íi daazhógo sinilgo yiltsaa, áik'ehgo t'ąązhi' gowayú onádzaa, hagosha' ágodzaa nzigo.

¹³ Da'ái bijíi la' naki dilt'eego Jerúsalemhíi da'dányú gots'idi dahgostó'yúshigotah, Emmáus golzeeyú dezh'aazh. ¹⁴ Díi ánągot'íihíi dawa yaa hł nagolni'go goldoh. ¹⁵ T'ah yádaakti'go hł nagolni' nt'éégo Jesus bit'ah nyáago bil dahiskai. ¹⁶ Áiná' daineł'íi ndi hadń át'íiníi doo bídaagoksíid da alzaa lé'e. ¹⁷ Jesus gádaabihíi, Hat'íilá baa hł nagołni' goldoh, doo nohwil daagozhógo dago? ¹⁸ Dał'a'á, Cléopas holzėhíi, gábihíi, Ya' dani zhá Jerúsalemyú asta'nyáhi, áńi áigee ánągot'íihíi doo bígonksí da née? ¹⁹ Hago ágolzaahi áldohíi? níi, Jesus. Áik'ehgo gánadaabildo'ńiid, Jesus, Názařthgé' nłinihi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi, dązhó ízisgo áná'ol'íihíi, biyati' nłdzili, Bik'ehgo'ihí'nań la'íi n'nee dawa binááhihi áłn'ńii. ²⁰ Áń dánohwíi nohwí'okąąh yebik'ehi itisyú nadaandeehíi la'íi nohwá nadaant'aahíi bąngot'aahgo bidizideego ndaistíi, áigé' tsí'ihna'áhi yiká' daizes-híi. ²¹ Áiná' nohwíi Israel hadaasiit'íi hasdánohwiníi ląą daandzi: n'íi díi ánągot'íihíi n'íi yúshdé' taagi jii silíi. ²² Nohwitahgé' la' isdzáné nohwil díyadaagot'eego ádaanohwizlaa, áń dązhó t'albiná' tsébií'i'ányú okai ląą; ²³ Ndi Jesus bits'ihíi ákú doo hwaa da ląągo, t'ąązhi' nakai gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'gé'hi nohwich'í' ch'í'nah ádaadzaago gádaanohwihíi, Jesus hinaa. ²⁴ Ła' bil nahikaihíi tsébií'i'ányú okai, isdzáné da'ádaanii n'íi k'ehgo yaa hikai: ndi Jesus doo hwaa daayiltsaa da. ²⁵ Áigé' Jesus gádaabihíi, Nohwíi n'nee doo daagoyáni daanołnihi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi nadaagosni'íi doo dáhah daahółłąąh da: ²⁶ Christ áik'ehgo biniigodilne'go áigé' yee ízisgo at'éehíi baa godidot'aalgo dávik'eh ląą née? ²⁷ Mosesgé' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi ádaanihíi dawa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiiníi dahot'éhé dabíi baa k'e'eshchiiníi

hat'íi golzeego ágolzeehíi yil nadaagosni'. ²⁸ Gotah dezh'aazh n'íyú dák'ad nikáh: Jesus bádñ dayúweh dahiyaa nt'éégo, ²⁹ Nił nahátąą le', daabiñiigo nádaabokąąh; alk'iná' o'i'ąą, k'ad t'é' goleeh, daabiñii. Áík'ehgo yil ha'ákaiyú yil nahátąą. ³⁰ Da'iyąągo bił dinezbihgo bán náidn'ąągo ya'ahéñzigo oskaądná' ilk'iyiné'go baa daizné'. ³¹ Ániita áígee hadñ át'ii shihii nzhogo daayiltsąą; nt'éégo Jesus dádainel'ii'zhí' yit'ąą tsídaazghal. ³² Gádaakildi'nii, Nohwijii dážhó dilti' ngonoligo at'éé, itinyú nohwich'í' yałti'ná', án Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'eda'ashchiinii hat'íi niigo aníhii baa nohwil nagolni'ná'. ³³ Áíge' dagoshch'í' nádiit'aazhgo Jerúsalemyú onát'aazh, ákú łats'adahii łaii nnee łá' ishah dala'adaat'eego baa n'áázh, ³⁴ Nt'éégo gádaabiñii, NohweBik'ehñ da'anii naadiidzaa lá, Simon bich'í' ch'í'nah ádilzaa alđó'. ³⁵ Nnee áni n'áázhií itinyú hago ágodzaahii, łaii hago at'éégo Jesus bán ilk'iyiné'gee yinádaagosdziiđii yaa nadaagosni'.

³⁶ Gádaaniiná' Jesus dabii ái bitah sizii siliiigo gádaayilñii, Itch'í'gont'éehii bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³⁷ Ndi bił diyadaagodzaago tsídaadesyiz, ch'iidn daahiiltsąą daanzigo. ³⁸ Jesus gádaabiñii, Hat'íi bighą tsídaadołyiz? Hat'íi bighą na'ódikidii nohwiini' biyi' begoz'ąą? ³⁹ Shigan łaii shikee daanel'ii, da'anii shii ásht'ii: shídaadołnih, áík'ehgo bídaagonołsijh; ch'iidn bits'í łaii bits'in doo golii da go'ii, daal'ii go'ii nkoh, shii shits'í łaii shits'in golii. ⁴⁰ Áñniidná' bigan łaii bikee yil ch'í'nah áyíłaa. ⁴¹ Dážhó bił daagozhóó łaii bił diyadaagot'ee ndi t'ah doo da'odłąą daná' Jesus gádaabiñii, Dahat'ihita hidąąhii łá' daasołné' née? ⁴² Łóg sit'éédhii łaii gosnih yaa daizné'. ⁴³ Náidnné'go bináál yiyąą lé'e. ⁴⁴ Áíge' gádaayilñii, T'ah nohwil nshiiiná' dii bee nohwil nadaagosisni' go'ii, Moses ngon'ąą lé'ehi shaa k'e'eshchiinii, łaii Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'ii k'eda'ashchiinii, psalms holzéhi ndi, biyi' dábegolne' goz'ąą, daanohwidishñii ni'. ⁴⁵ Áíge' Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinii hat'íi niigo anii shihii bił idaagozigo ádaabizlaago, ⁴⁶ Gádaabiñii, Shii Christ nshini, shiniigodilne'go taagi jii hileehgo naadiishdáh golzeego shak'e'ashchii, áík'ehgo dábi'ehyú ágodzaa: ⁴⁷ Łaii Jerúsalemge' godezt'igo shizhi'ii bee ya'iti' nnee dahot'éhé hadaazt'ii bitahyú, bidaanchó'ii yich'ą'zhí' ádaane'go binchó'hii bighą baa nádaagodit'aah golzeego. ⁴⁸ Dił daal'ii go'ii ákoh baa nadaagołni'.

⁴⁹ ShiTaa nohwaa yiné'go ngon'áanii nohwaa dishné': Jerúsalem yuñe' nahísółtąą, yaaká'gé' nawodii bee nohwaa ngonyáázhi'.

⁵⁰ Áíge' Jesus Jerúsalemge' binadaal'a'á yil ch'ékai, Béthanyzhí', yádn ninyáągo, áígee hadag yaa dilniigo yá da'oskaąd, Nohwiya gozhóó doleeł, nii. ⁵¹ Yá da'oskaądná' yich'ą' yaaká'yú hadag be'ogoyáá. ⁵² Binadaal'a'á daaboskaądgé' Jerúsalemyú onákai, dážhó bił daagozhóógo: ⁵³ Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ahédaanzigo da'ch'okąąh goz'ąą yuñe' dáda'okąąh nt'éé lé'e.

THE GOSPEL ACCORDING TO JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' Yati' golíí lèk'e, Yati' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nlií, Yati'íí Bik'ehgo'ihí'nań nlií. ² Yati'íí dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nań yíl nlií. ³ Áń dawahá áyíílaa; áń doo hak'i dayúgo dawahá álzaahíí doo álzaa le'at'éé da. ⁴ Ihi'naahíí biyi' golíí; áí ihi'naahíí nnee yee daago'íí. ⁵ Got'iiníí godíihíyú idindláád; godíihíí got'iiníí doo yitis nlií da.

⁶ Bik'ehgo'ihí'nań nnee John holzéhi yides'a'. ⁷ Áń Begot'ínihií nnee yíl nagolní'go nyáá, bíí bee nnee dawa da'odlaq doleełgo. ⁸ John doo Begot'iiníí nlií da, áídá' Begot'iiníí yaa nagolní'go nyáá. ⁹ Da'anii Begot'ínihií nnee ni'gosdzán biká' daagolíníí dawa bee daayo'íí. ¹⁰ Áń ni'gosdzán nneehíí yitah silíí, áń ni'gosdzán áyíílaa, ndi ni'gosdzán biká' nneehíí doo bídaagolşı da lèk'e. ¹¹ Dabíí áyíílaahíí yaa nyáá, áídá' dabíí hat'i'ihíí doo hádaabit'íí da. ¹² Áídá' hadíí hádaabit'iiníí, daabosdlaqadíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daaleehgo yaa goden'áá: ¹³ Áí nádaagosdliiníí doo nnee hadaazt'i'íí bee da, doo kots'ihíí bee da, doo nnee bits'á'dí'go da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nádaagosdlií. ¹⁴ Yati'íí nnee silíígo nohwitahyú gólíí lèk'e, dawahá ye'at'éhihi bilgoch'oba'íí ła'íí da'anii ágot'éhi nlií, (Bik'ehgo'ihí'nań biYe' dała'áhi nliíhíí bigha íziso at'éégo bits'á'idindláád, áí bits'á'idindláádíí daahihíiltsaą ni'.)

¹⁵ John baa nagolní'go nádidilghaazh lèk'e gáníígo, Dín áldishnii ni', ágádéniid n'dá', Shiké'dí' hígháhíí dashíntsé golííhíí bigha shitisgo at'éé. ¹⁶ Dawahá yegoyihíiníí nohwaa hi'né', bilgoch'oba'íí dahiké'go nohwaa hi'niil. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses biláhyú ngot'aq lèk'e, áídá' bilgoch'oba'íí hik'e da'anii ágot'éhi Jesus Christ yíl nyáá. ¹⁸ Doo hadín Bik'ehgo'ihí'nań yo'íí da; biYe' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nań adíboltá'íhi, áń zhá ch'í'nah áyíílaa.

¹⁹ Jerúsalem golzeedí' okaqah yedaabik'ehi hik'e Lévités daanlínihi Jews daanlíni odaabis'a', Hadín łaq ánt'ee? daabihniigo nabídaadikidá' John gáníí lèk'e, ²⁰ Shíí doo Christ ánsht'ee da, doo nayí'í'go da da'aniiigo ádaa nagolní'. ²¹ Áídí' nayínádaadikid, Hadín ánt'éé gá? Elías nííí née? Dah, doo áń nshlií da, nii lèk'e. Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí, ya' áí nííí née? Dah, niigo hadzii. ²² Gánádaayíldo'niid, Áídá' hadín ánt'éé gá? Nohwíl nagolní'go hadín daanohwides'a'íí bil nadaagohiilni'. Hant'é nniigo ádaa nagolní'? ²³ Áídí' gáníí, NohweBik'ehń bádihyú ilch'ígodezdqhggo ádaahle', dishniigo shíí da'igolííyú dilwoshi nshlií, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi aníí n'íí k'ehgo. ²⁴ Nnee na'ídaadikidihíí Phárisees daanlíni daabin'á'. ²⁵ Nabídaadikidgo, Doo Christ nííí dadá', ła'íí doo Elías dagohíí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidihíí nííí dadá', nt'é bigha baptize an'íí? daanii. ²⁶ John bich'í' hadzii, Shihíí tú bee baptize ash'íí: áídá' ła' nohwitahyú sizíí, doo bídaagonolşı dahi; ²⁷ Da'án shiké'dí' hígháhíí shitisgo at'éhi, biket'óól k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sííí da. ²⁸ Áí Bethábara golzeeyú Jórdan túnlíiníí hanaayú ágodzaa, John baptize ágole'gee.

²⁹ Iskaq hik'e John Jesus bich'í' higaalgo yo'íígo gáníí, Daadeh'íí, dibekíí biZhaazhé Bik'ehgo'ihí'nań bíyéhi áídí' higaal! Áń ni'gosdzán biká' nnee bincho'íí da'ííí yílchiíh. ³⁰ Dín áldishnii ni' gádéniid n'dá', Nnee ła' shiké'dí' hígháh, áń dashíntsé gólííhíí bigha shitisgo at'éé. ³¹ Dashíí ndi doo bígonsí da ni': áídá' Israel hat'i'í bil ch'í'nah ágolne'híí bigha tú bee baptize ádaagoshle'go niyáá. ³² John yaa nagolní'go gáníí, Holy Spirit yaaká'dí' hawú k'ehgo Jesus

yich'i' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hish'íí. ³³ Shíí ndi doo bígonsí da ní: áídá' hadín tú bee baptize ádaagoshlé'go shides'a'n shich'i' gánniid ní, Hadín Holy Spirit yaaká'dí' bich'i' nke'eníhgo biká' dahnezdaago hí'ínní, án Holy Spirit bee baptize ádaagole'íí át'éé. ³⁴ Díí hiltsaq hik'e baa nagosisni', Díí da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' laq, dishniigo.

³⁵ Iskaq hik'e John bitsilke'yu naki yił nadaazi'; ³⁶ Jesus higaalyú ndainel'íí'go gánniid, Daadeh'íí, dibel'íí biZhaazhé, Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéhi! ³⁷ John bitsilke'yu nakihíí ágáníigo daabidezts'aqago Jesus yiké' dahizh'aazh. ³⁸ Jesus t'aazhí' déz'íigo biké' hi'ashgo yiłtsaago gáyihni, Hant'é biká hanohtaago aht'íí? Áík'ehgo gádaanii, Rábbi, (Iłch'ígó'aahíí golzeego ágolzee,) hayú gonlíí? ³⁹ Jesus gádaabilni, Yushdé' ákú dokáhgo bígonosíh. Áík'ehgo yił okaigo hayú sidaahíí yídaagolsíid, t'ahbídí' gonenádn ledihikézyú nákaigo, ákú dá yił naháztaq lək'e. ⁴⁰ Nnee nakihíí John aníhíí daidezts'aanii, Jesus yiké' ó'áazhíí dała'á Andrew holzee, Simon Peter bik'isni. ⁴¹ Andrewhíí ntsé bik'isn Simon holzéhi yaa nyáago gáyihni, Messías baa nt'áazh, áí Christ golzeego ágolzee. ⁴² Áídí' Simon Jesus yaa yił n'áazh. Jesus Simon yinel'íí hik'e gáyihni, Simon, Jona biye' níni, Céphas honléé doleel, tséé golzeego ágolzee.

⁴³ Iskaq hik'e Jesus Gálileeyú deyaago, Philip yaa nyáago, Shiké' hínáát, yihni. ⁴⁴ Andrew la'íí Peter Bethsáida golzeedí' na'aash, la'íí Philip aldo' áídí' naghaa. ⁴⁵ Philip Nathánael yaa nyáago gáyihni, Jesus, Joseph biye', Názareshdí' gólíni baa nkai, Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aanii biyi' Moses bak'e'eshchíí lək'ehi, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi níí aldo' bak'eda'ashchíí lək'ehi. ⁴⁶ Nathánael gábilni, Hant'é nzhooníí Názareshdí' behagowáhshq? Philip gánábildo'niid, Ákú dot'aashgo bígonosíh. ⁴⁷ Jesus Nathánael bich'i' higaalgo yo'íigo gáníí, Da'anii Israel hat'íí níni kudí' higaal, doo k'izé'át'éhi da. ⁴⁸ Nathánael gábilni, Hagot'éégo shígonosí? Jesus gábilni, Philip doo hwahá níká aníí dadá', fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí ní. ⁴⁹ Nathánael gábilni, Ni iłch'ígó'aahíínlíni, Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' níí ləq; Israel hat'ííhi ízigo biNant'a' níí ləq. ⁵⁰ Jesus gábilni, Fig ch'il bit'ááhyú síndaago nish'íí nídishni níí bighq shondlaq née? Díí bitisgo ágot'éhi hí'í doleel. ⁵¹ Jesus gánábildo'niid, Da'anii, da'aniiigo gánohwídishni, Shíí, nnee k'ehgo Niyáahíí, yáá iłts'á'álnéhgo shik'ehdí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníí hadagodí' hayaago iłdenánadikahgo daah'íí doleel.

2

¹ Taagi hileehíí bijíí Gálileehíí biyi' Cána golzeegé ní'í'néh; ákú Jesus báahi itah lək'e: ² Jesus aldo' bitsilke'yu bílgo ní'í'néhyú daabi'dokeed. ³ Dasts'aa bitoo ásdíidá' Jesus báq gábilni, Dasts'aa bitoo ásdíid. ⁴ Jesus gábilni, Shimaa, hago laq anishléhgo anni? Shágoz'aanii doo hwahá bengowáh da. ⁵ Báq nada'iziidíí gáyihni, Hant'é daanohwíniyú dakú ádaat'íí doleel. ⁶ Áígeé tús tséé álzaahi gostán sínil, Jews daanlíni daagos'aahíí k'ehgo yee táda'digisíí bighq, túsíí dała'ágo nadin dagohíí tádin gallons dávik'eh lək'e. ⁷ Jesus gádaabilni, Túsíí tú bee hada'dołbi. Áík'ehgo dáhalk'ílgo hada'desbi. ⁸ Jesus gánádaabildo'niid, Ła' hakaahgo bik'ehgo da'idaaníí bich'i' dohkaah. Áík'ehgo odaiskaq. ⁹ Bik'ehgo da'idaaníí tú dasts'aa bitoo silíhíí yizlíh, hadí' hídzid shíhíí doo yígólsí dago, (nada'iziidíí tú hadaiziidíí zhá yídaagolsí ndihíí,) bik'ehgo da'idaaníí nnee niinéhi yiká anniidgo, ¹⁰ Gáyihni, Nnee dawa da'idaq débegonyaago dasts'aa bitoo nzhónihíí ntsé yita'ikaah; áídí' dahádaat'íizhí' da'odlaqadá' doo nzhoq dahíí yita'ikaah: áídá' níhíí dasts'aa bitoo nzhónihíí aníita bitasínkaq. ¹¹ Áí Jesus dantsé godiyíhgo adzaa, Gálilee biyi', Cána

golzeegee, áík'ehgo ízisgo ye'at'éhi bee bígoziid; áídí' bitsilke'yu daabosdlaqad lék'e.

¹² Díí bikédí'go Capérnaum golzeeyú bii hik'e báá, bik'isyú ła'íi bitsilke'yu yił okai; akú da'akwii bedahiskaa.

¹³ Bitis-hagowáh n'íi bíná'godiníhgo Jews daanlíni da'iyaaquí biká' ngonyáágo Jesus Jerúsalemyú óyáá. ¹⁴ Akú da'ch'okaqah goz'aa yune' nnee ła' magashi, dibelíi, hawúcho baa nadaahinihi, ła'íi zhaali ilkáh ch'ídaihiinihí binasdziid yaa naháztaqago yiká nnyáá. ¹⁵ Tłóół ilkénásgisíi il'áyíilaago dawa, dibelíi, magashita biłgo da'ch'okaqah goz'aa biyi'dí' ch'íinihiyood; ła'íi zhaali ilkáh ch'ídaihiinihi bizhaalihí yayinkáá, áídí' zhaali yiká' ilkáh ch'ínadaihiinihí naz'aaníi nanyihesgo'. ¹⁶ Áídí' hawúcho baa nadaahinihi gáyihniid, Díihí ch'ídaahohniik; shiTaa bikihíi kih biyi' na'inihi ádaagole' hela'. ¹⁷ Nikihíi dázho godilziníi begoz'aa doleelgo dázho hásh'íihíi bigha shidizidee, golzeego bek'e'eshchiiníi bitsilke'yu yínadaalni.

¹⁸ Áídí' Jews daanlíni gádaabihni, Nt'é godiyihgo be'ígóziníi nohwil ch'í'nah ánlé', díi ánánt'íihíi bigha? ¹⁹ Jesus gádaabihni, Díi kih biyi' da'ch'okaqahíi aqal nanádaagohniilgo, taagi jii hileehgo ánágoshde'. ²⁰ Jews daanlíni gábihni, Díi kih biyi' da'ch'okaqahíi ágolne'go dizdin gostán legodzaa, áídá' nihíishá' taagi jii hileehgo ánágodle'? ²¹ Ndi bíi bits'íhi kih biyi' da'ch'okaqahíi k'ehgo yaa yałti'. ²² Jesus daztsaađí' naadiidzaadá' bitsilke'yu nt'é ni n'íi yínadaalni; áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníi ła'íi Jesus áni n'íi daayosdlaqad lék'e.

²³ Jerúsalem golzeeyú bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaaníi bijii, Jesus akú itah nliigo nnee łaágo daabosdlaqad, godiyihgo áná'ol'íihíi daayiltsaađá'. ²⁴ Áídá' Jesus nneehíi doo yada'okíi da, nnee dawa yígótsihíi bigha. ²⁵ Doo hadín nnee ye'at'éehíi baa bił nagolni' bik'eh da; dabíi nnee ye'at'éehíi dawa yígótsihíi bigha.

3

¹ Nnee Phárisees daanliiníi itah nlíni, Nicodémus níholzéhi, Jews binant'a' nlíni lék'e. ² Án t'é'yú Jesus yaa nyáágo gáyihni, Ni, ilch'ígó'aahíi nlíni, doo hadín godiyihgo áná'ol'íihíi ánl'íihíi áyóléh át'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yił nliiyúgo zhá: ái bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' ilch'ígó'aahíi nliigo bídaagonlzi. ³ Jesus gábihni, Da'anii, da'aniiigo gánildishni, Nnee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee daanliiníi itah nlii doo. ⁴ Nicodémus gábihni, Hagot'éégo nnee nágodleeh, báyañ silíidá'? Ya' komaa bibishchid bih nách'idáhgo nágoch'idleeh née? ⁵ Jesus gáníi, Da'anii, da'aniiigo gánildishni, nnee tú bee ła'íi Holy Spirit bee nágosdliiyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee goz'aa yune' ha'agháh. ⁶ Kots'í bee gozliiníi kots'í át'éé, áídá' Holy Spirit bee gozliiníi spirit at'éé. ⁷ Doo nił díyagot'éé da le', Nágoch'idleeh, niłdishniihíi bigha. ⁸ Nyolíi da'adzaayú nyol, ái dints'agdá' hadí' nyolíi, hayúgo nyolíi doo bígonłsi da; dawa Holy Spirit bee nádaagosdliiníi ágádaat'éhi at'éé. ⁹ Nicodémus gábihni, Hagot'éégo łaá ágołnihi? ¹⁰ Jesus gábihni, Ni Israel hat'i'i yił ch'ígó'aahi nliidá', díishá' doo bígonłsi da? ¹¹ Da'anii, da'aniiigo gánildishni, née bídaagonlziníi zhá baa yadaahiiti', hant'é daahiit'inií zhá baa nadaagohiilni; áídá' baa nadaagosilni'íi doo nádaagodoh'aah da. ¹² Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi baa nohwil nagosisni' ndi doo shondlaqad dáda', yaaká'yú ágot'eehíi baa nohwil nagoshni'yúgo hagot'éégo shondlaqad? ¹³ Doo hadín yaaká'yú bił ogoyáa da, shíi nnee k'ehgo Niyááhíi zhá, yaaká'dí' nkeniyáa, yaaká'yú gonshlii.

14 Moses da'igolíyú t'íish dahyidnktíhí k'ehgo, shíí áldó' nnee k'ehgo Niyááhí dahshidi'dolteeł: 15 Hadín shosdlaádhíí íhi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hínaa doleełhíí bighą.

16 Bik'ehgo'íhi'nań ni'gosdzán biká' nnee dázhó bíł daanzhóqhíí bighą biYe' dała'áhi yaa yinktíí, áík'ehgo dahadín bosdlaádhíí doo da'íłíí hileeł da, áídá' íhi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hínaa doleeł. 17 Bik'ehgo'íhi'nań biYe' ni'gosdzán biká'zhí' nkeyínł'a'íí ni'gosdzán biká' nnee doo yíl ch'ígóweł doleełhíí bighą nkeyínł'a' da, áídá' ni'gosdzán biká' nnee bíí bee hasdádokaahíí bighą.

18 Hadín bosdlaádhíí doo bíł ch'ígódeeh da: áídá' hadín doo bosdlaáđ dahíí íłk'idá' bíł ch'ígódíni at'éé, Bik'ehgo'íhi'nań biYe' dała'áhi doo yosdlaáđ dahíí bighą. 19 Díí bighą nnee bíł ch'ígódíh, begot'iiníí ni'gosdzán biká' begonyáá, áídá' nnee doo got'iiníí bíł daanzhóq da, chagołheeł zhá bíł daanzhóq, nchó'go ádaat'eehíí bighą. 20 Dahadín nchó'go at'éé lėk'eyúgo, got'iiníí bíł nchó', bí'at'e' nchó'íí doo bígozih hat'íí dahíí bighą, doo got'íyú ch'égháh hát'íí da. 21 Hadín nł'éégo at'ééhíí, bí'at'e'íí Bik'ehgo'íhi'nań ye'at'éégo bígozih doleełhíí bighą got'íyú ch'égháh.

22 Áí bikédí'go Jesus, bitsilke'yu bíłgo, Judéa golzeeyú okai; baptize ádaagole'go akú déł'ihézhí' yíl naháztaą lėk'e.

23 John áldó' Aenon golzeeyú baptize ágoł'íí, Sálímhíí bit'ahyú, akú tú ląáhhíí bighą: áígee nnee neheskaigo baptize ádaaszaa. 24 Doo hwahá John ha'ánteeh dadá'.

25 John bitsilke'yu la'íí Jews daanlíni la' okąązhinéégo táko'digisíí yaa ladaagodit'áh nkegonyaa. 26 Áídí' John yaa hikaigo gádaayilńii, lch'ígó'aahíí nłíni, nnee Jórdan túnlíni hanaayú bíł na'aash n'íí, baa nagolńi' n'íí, án kú naghaa, baptize ádał'íígo nnee dawa bich'í' nihikáh. 27 Áík'ehgo John gáníí, Nnee doo hant'é yót'íí at'éé da, yaaká'dí' baa hí'né'yúgo zhá. 28 Nohwíí shídaanołsigo, Shíí doo Christ nshłí da, dishńii ni', dabíntségo bidol'aadíí nshłí. 29 Ishkiin niinéhíí na'ilíhn yíl niinéhíí, bíí niinéhi at'éé: niinéhíí bit'ekéhíí, bíyésts'ąągo sizíigo, bizhii yidits'ago dázhó bíł gozhóq: áí k'ehgo shíí áldó' dázhó shíł gozhóq síłí. 30 Bíí itisgo bá godigháh, áídá' shihíí t'ąązhí' shá godigháh. 31 Hadín yaaká'dí' nkenyááhíí dawa yitisgo nłí: hadín ni'gosdzán biká'gee nliiníí ni'gosdzán ye'at'éé, áík'ehgo dá ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa yałti': hadín yaaká'dí'go nkenyááhíí dawa yitisgo nłí. 32 Áń nt'é yo'iiníí, nt'é yidezts'aaníí, áí dawa yaa nagolńi'; áídá' doo hadín bosdlaáđ da. 33 Hadín yaa nagosni'íí bosdlaádhíí, Bik'ehgo'íhi'nań da'anii ląą niigo yiká' iskał. 34 Hadín Bik'ehgo'íhi'nań bides'a'íí Bik'ehgo'íhi'nań biyati' yee yałti': Bik'ehgo'íhi'nań Holy Spirit doo yídaanel'ąągo baa yiné' da. 35 Bik'ehgo'íhi'nań biYe' bíł nzhóqgo dawa yebik'ehgo yaidin'ąą. 36 Dahadín Bik'ehgo'íhi'nań biYe' yosdlaádhíí, íhi'naa doo ngonel'ąą dahíí yee hínaa doo: dahadín doo yosdlaáđ dahíí íhi'naa doo yiltséh da; áídá' Bik'ehgo'íhi'nań bihashke' biká'zhí' siné'.

4

1 John biké' hikaahíí bitisgo Jesus biké' anáseełíí áyidedlaago, la'íí baptize ádaayizlaago Phárisees daanlíni ya'ikodaanzíigo Jesus yígoksíidá', 2 (Da'ágát'éé ndi Jesus doo baptize áł'íí da, bitsilke'yu zhá,) 3 Judéadí' Gálileeyú naadeszaa.

4 Dá Samáriayú zhá bá ch'ígót'i' lėk'e. 5 Áígee kłh goznilyú nýáá, Sýchar gołzéhi, ni' Jacob biye', Joseph holzéhi, yaa gon'ąą n'íí bit'ahgee goz'áni.

6 Áígee Jacob bitúhahidleeh goz'ąą. Jesus higaalgo isk'áhnyááyú hiyaago túhahidleehgee dahnezdaa. 7 Isdzán, Samáritan nłíni, tú haileehyú nýáá: Jesus,

Tú shá ná'ílsjìh, bíñii. ⁸ (Bitsilke'yuhíi kìh goznilyú hidán nadaihiñiihyú okai.) ⁹ Isdzán Samáritan nlinihíi gábiñii, Hant'é lá bigha ni, Jew níni, shíi Samáritan nshlíni tú shídókeed? Jews daanlíni Samáritans daanliiníi doo ilch'í'ádaat'ee da. ¹⁰ Jesus gábiñii, Hant'é Bik'ehgo'ihí'nañ kaa yiné'íi, lá'íi hadín, Tú shá ná'ílsjìh, niñiihíi bígonksiyúgo shí'ókeed doleeł ni', áik'ehgo tú bits'á'dí' ihí'náhi naa nizíid doleeł ni'. ¹¹ Isdzán gábiñii, Doo nt'é bee tú haleeh da, túhahidleehee yúyah: áidá' hadí' tú bits'á'dí' ihí'náhi nádziid? ¹² Nisha' Jacob, bits'á'dí' daadihe'na'i, bitisgo ánt'ee? án díi túhahidleehe nohwá ágólaago, bits'á'dí' bíi lá'íi bichagháshé lá'íi bimagashi da'idlaa ni'. ¹³ Jesus gánábildo'niid, Dahadín díi tú yodlaaníi dibá' nánádleeh: ¹⁴ Áidá' dahadín tú baa nsiidgo yodlaaníi doo dibá' nánáodleehe at'éé da; tú baa nsiidíi túhahidleehee k'ehgo biyi'dí' tú hanánlíi doleeł, dayúweh ihí'naa doo ngonel'aq dayú níi doleeł. ¹⁵ Isdzán gánábildo'niid, Díi tú áññiihíi lá' shaa nziid, doo dibá' nánáshdleehego da, lá'íi doo kú nánshdáhgo tú hanáshidleehe dahíi bigha. ¹⁶ Jesus gábiñii, Tí'i, níka' biká nádndáhgo bíi nánt'aash. ¹⁷ Isdzán, Shika' da'ádìh, bíñii. Jesus gánábildo'niid, Shika' da'ádìh, nñiihíi da'anii áññii: ¹⁸ Nika' ashdlá'adá' k'adyúgo bíi na'aashíi doo níka' at'éé da: díi da'anii áññii. ¹⁹ Isdzán gábiñii, Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú na'iziidi níiigo bígosíisjìd. ²⁰ Daanohwitaa n'íi díi dzilíi biká' da'okaqah ni'; áidá' nohwihíi, Jerúsalemyú zhá nnee da'okaqahgo bá goz'aq, daadohñii. ²¹ Jesus gánábildo'niid, Isdzán, shondlaa, dahagee díi dzilíi biká'yú, dagohíi Jerúsalemyú shiTaa doo daahokqah da doleeł. ²² Nohwíi nt'é daahokqah shíhíi doo bídaagonłsì da: néehíi nt'é daahoiikaqah shíhíi bídaagonłzì; hasdách'igháhíi Jews daanliiníi bits'á'dí' benagowáhi. ²³ Kodí' begoldoh, da'aniiigo da'okaqahíi biyi'siziiníi bee da'aniiigo shiTaa daayokaqah doleehee kú begoz'áni at'éé: shiTaahee ágát'éégo da'okaqahíi yiká déz'jì. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ spirit níi, hadín daabokaqahíi biyi'siziiníi bee da'aniiigo daabokaqahgo dávik'eh. ²⁵ Isdzán gábiñii, Messias, Christ holzéhi, hígháhgo bígonsì: án n'yaágo dawa nohwil nagolñi' ndi at'éé. ²⁶ Jesus gábiñii, Shíi nich'í' yasht'ihíi án ánsht'ee.

²⁷ Áik'ehgo bitsilke'yu nákaigo isdzán bich'í' yałti'híi bigha bíi díyadaagot'ee lék'e: áidá' doo lá' gánñii da, Nt'é bigha na'idnłkid? dagohíi, Nt'é bigha bíi ilch'í' yánłti'? ²⁸ Áik'ehgo isdzán bitús da'akú si'aađá' kìh goznilyú onálwodgo nnee yił nadaagolñi', ²⁹ Yushdé', nnee dahot'éhé ánásht'jìdíi yaa shil nagosñi'íi daahołséh: ánsħa' Christ at'jì? ³⁰ Áik'ehgo kìh goznildi' dahnádnzqa, bich'í' dahdeskaigo.

³¹ T'ah daahiikááhdá' Jesus bitsilke'yu nádaabokaqah, NohwiNant'a', ináa, daabiñiiigo. ³² Áidá' gádaabiñii, Hidán hishaaníi doo bídaagonłsì da. ³³ Bitsilke'yu gádaahłdi'ñii, Hadín lá' hidán baa yiné'? ³⁴ Jesus gádaabiñii, Shin'á'n dabíi háł'íyú ánásht'jìłgo, lá'íi binasdziid bá laashle'go shihidán at'éé. ³⁵ T'ah díi' daahiit'jìh yidziisha' int'aqzhì', daadohñii? Nohwil nagosñi', hadag ádaahnéhego daadeh'jì; ilk'idá' daadiigaago da'ildlaadgee ngonyaa. ³⁶ Hadín ildlaadíi nest'án dáł'a'áile'go ihí'naa doo ngonel'áni bich'í' nahi'niik: áik'ehgo k'e'dileehíi lá'íi ildlaadíi bíłgo dáł'a' bíi daagozhó doleeł. ³⁷ Díi beha'odzihíi da'anii ágolzee, Lá' k'e'dilee, lá'íi ildlaad. ³⁸ Doo k'edaadisolaa dagee daahołdlaadyú nohwidél'a': nnee lá'i k'ednláhi, binasdziid n'íi daahisołdlaad.

³⁹ Isdzán, Ánásht'jìd n'íi dawa yaa shil nagosñi', niñiihíi bigha kìh goznildi' Samáritans daanlíni l'áago Jesus daayosdlaad lék'e. ⁴⁰ Samáritans daanlíni baa hikaigo, Dakú síndaa, daabiñii: da'áige sidaago naki beiskqa. ⁴¹ Biyati'híi bigha dayúwehégo l'áago nádaabosdlaad; ⁴² Ái isdzánhíi gádaayilñii, K'adíi doo

daniyati' zhá bigha da'osiidlaad da, danée da'disiit'aahíi bigha, la'íi da'anii ni'godzan biká' nneehíi hasdáyiniikíi, áí Christ nliigo bídaagonli.

⁴³ Nakiskaqa hik'e Gálileeyú onanádzaa. ⁴⁴ Jesus ádaanagoñi'go gánniid, Bik'ehgo'ihinañ binkáayú na'iziidi dabíi bini'yú doo hadín bidnksíni at'éé da. ⁴⁵ Gálileeyú nyaáadá' Gálileeyú daagolíníi bíl daagozhoggo k'édaabiñniid, Jerúsalemyú da'idaagee anát'iid n'íi dawa daayo'ii n'íi bigha: bíi aldó' da'idaayú naaskai ni'go. ⁴⁶ Áidí' Gálilee biyi' Cána golzeeyú Jesus nádzáa, tú dasts'aa bitoo ayíílaa n'yú. Áígee nant'an la' biye' nniih lək'e, Capérnaum golzeegee. ⁴⁷ Áí nneehíi Jesus Judéadí' Gálileeyú nyaáago ya'ikonziidá' yaa nyaáago náyoskaqa, Shiye' nánlzihiyú rñáh, yilniigo, dak'azhá datsaahi. ⁴⁸ Jesus gábiñii, Godiyihgo be'idaagozini la'íi ízisgo anágot'iihíi daah'iyúgo zhá da'ohdlaqa. ⁴⁹ Nant'ánhíi gábiñii, Shigowayú rñáh, shizhaazhé doo hwahá datsaah dadá'. ⁵⁰ Jesus gábiñii, Nádndáh; niye' hínaa, nkt'éé násdlíi. Nnee Jesus aníhíi yosdlaadgo dahnasdzáa. ⁵¹ T'ah nádaakdá' bánada'iziidíi bidááh hikaigo bíl nadaagolni', Niye' hínaa, daabiñniigo. ⁵² Nneehíi na'idnłkid, Da'kwíi bik'ehenkéézdá' t'aqzhí' bá nágodesdzaa lán? biñniigo. Gádaabiñii, Adaqadá' hayaazhí' da'á bik'ehenkéézdá' nezgai n'íi bits'á' gonyáa ni'. ⁵³ Bitaa yígólsi, da'ái bik'ehenkééz n'dá' Jesus, Niye' hínaa, biñni ni': áík'ehgo osdlaad, la'íi bikih yune' naháztaaníi dawa aldó' da'osdlaad. ⁵⁴ Jesus Judéadí' Gálileeyú nyaáadá' díi nakigee godiyihgo adzaa lək'e.

5

¹ Díi bikedí'go Jews daanlíni da'iyaaahíi begonyáadá', Jesus wá'yú Jerúsalemyú óyáa. ² Jerúsalemyú dibelíi nahiniih goz'aaníi bahgee túdahskaqa lək'e, Hébrew biyati'íi k'ehgo Bethésda golzéhi, áígee ashdla'yú chagosh'oh nagoz'aqa. ³ Áígee iltah at'éégo kah yaa nakaihíi ląágo, bináa ádaagodini, doo nakai dahi, daadi'ilihíi aldó', tú dihi'náhií yiba' íla'at'éé. ⁴ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi lahgee túdahskaaníi yeh nadáhgo tú nádihi'ná: tú dehes'naago hadín ntsé téh híyááhíi, nt'é yaa nagmaa láshí n'íi nádzii. ⁵ Nnee la' tádin tsebií bíl legodzaago kah yaa nagmaago áígee sitii lək'e. ⁶ Jesus bo'iidá' dásitiiigo rzaad ogoyááhíi yígólsigo gábiñii, Ya' nándzii hánt'ii née? ⁷ Nnee kah yaa nagmaahíi gábiñii, Tú nahi'naagee doo hadín téh shilteeh da: dá doo téh hisháhé dashintsé la' téh nádáh. ⁸ Jesus gábiñii, Nádndáh, biká'sintiihíi dahnádnne'go dahnádnáh. ⁹ Nneehíi dagoshch'i' nádziigo yiká' sitii n'íi dahnáyidnné'go dahnasdzáa: áí Jews daagodnksiníi bijii lək'e.

¹⁰ Áík'ehgo Jews daanlíni nnee nádzihiíi gádaayihii, Díi godilziníi bijii: biká'ntéhíi anané'go doo begoz'aqa da. ¹¹ Áík'ehgo gábiñii, Nnee náshilzihiíi gáshilniid, Biká'sintiihíi dahnádnne'go dahnádnáh. ¹² Áidí' nabídaadiłkid, Nnee daat'éhi, Biká'sintiihíi dahnádnne'go dahnádnáh, niñniid? ¹³ Nnee nádzihiíi hadín nábilzii shíhíi doo yígólsi da: áígee nnee ląáadá' Jesus lahyúgo oyáa lək'e. ¹⁴ Díi bikedí'go da'ch'okaaah goz'aqa yune' Jesus nnee nádzii n'íi yaa nyaáago gáyihii, Nkt'éé násíndlii gádnii áko: ncho'go anáo'ne' hela', ágánándzaayúgo dánko da'tiségo nich'i' nágodiidáh. ¹⁵ Nneehíi Jews daanlíni yaa nyaáago, Náshidilzihiíi Jesus at'ii, daayihii. ¹⁶ Díi daagodnksiníi bijii adzaahíi bigha Jews daanlíni Jesus yaa yadaakti'go daizilhee hádaat'ii.

¹⁷ Áidá' Jesus gádaabiñii, ShiTaa t'ah na'iziid, shí aldó' na'isiid. ¹⁸ Godilziníi bijii begoz'aaníi doo yikísk'eh at'éé dahíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihinañ shiTaa yilniigo Bik'ehgo'ihinañ yil da'la' nliigo adilzihiíi bigha Jews daanlíni dayúwehégo daabizilhee hádaat'ii. ¹⁹ Jesus gánadaabiłdo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwiłdishii, Shíi, Bik'ehgo'ihinañ biYe' nshiiníi, dashí zhá doo nt'é

5 Jesus déz'jigo nnee láágo bich'í' nálseelgo yiltsaáda' Philip gáyihni, Hagot'éégo bán nadaahiilnih, díí nnee dawa da'iyáago? 6 Díí áníhíí daazhógo Philip bebígozihgo ánniid: dabíí hagot'éégo áile' yígótsi ndi. 7 Philip gábihni, Zhaali, penny holzéhi, naki gonenadín bán bee nahazni ndi dała'á ntjigo ayáhágo bita'isné' ndi, doo bínenol'aa at'éé da. 8 Bitsilke'yu dała'á Andrew holzéhi, Simon Peter bik'isnhi, gábihni, 9 Kú ła' ishkiin bán dijolé ashdlá'i barley alzáhi yisné', lóg naki bilgo: áidá' hagot'éégo dawa bínel'aa, nnee lánihíí? 10 Jesus bitsilke'yu gáyihni, Nnee dinohbih, daabildohni. T'oh dážhó láágo lək'e. Áík'ehgo nnee dinezbj, ashdladn doo náhóltagyú áhóláni shj. 11 Áígee Jesus bán náidnné'go ya'ihénzigo oskaáda', bitsilke'yu yaa daizné', áidí' bitsilke'yu nnee nadaaháztaaní yitada'izni; lógíí áldó' da'ái k'ehgo, dá daabihwihzhj. 12 Dawa náda'isdjiggo, bitsilke'yu gádaayihni, Ch'ékaadíí nádaahohlá, doo ła' da'íí hileehgo da. 13 Áík'ehgo aal nádaihezlaago táts'aa nakits'adah hadaidesbj, bán ashdlá'i bits'á'dí' ch'ené'íí, nnee yi'oh da'iyááhíí. 14 Nneehíí Jesus godiyihgo adzaahíí daayiltsaáda' gádaanii, Án da'anii Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú Na'iziidihíí, ni'gosdzán biká'zhj' hináhi.

15 Jesus nnee dabízhá daabik'ehgo dak'azhá binant'a' ádaabidléhgo yígótsjídá', dasahn dzilyú ch'a'onánóot'jíd. 16 O'i'ááyú bitsilke'yu túsikaayú onanákaí, 17 Akú tsina'eelíí yeh hikaigo túsikaaní hanaayú bil dahda'n'eel, Capérnaum golzeeyú. Godihil gozljídá' Jesus doo hwahá baa hináh da. 18 Tú nádidáh, adjíd nyolhíí bighá. 19 Taagi dagohíí djí' shj dahgostoyú bil oda'is'eeldá', Jesus tú yiká' tsina'eelíí yich'í' higaalgo daayiltsaa: áík'ehgo tsídaadesyiz lək'e. 20 Áidá' Jesus gádaabihni, Shíí ásht'j, doo ndaakdzid da. 21 Áidí' bil daagozhógo tsina'eelíí beh nñáh, daabihniid: dagoshch'í' ni'zhj' bil nda'iz'eel, deskai n'yú.

22 Iskaá hik'e nnee túsikaaní hanaayú naháztaaní akú tsina'eelíí dała'á zhá si'aa n'go daayo'j, ła'íí Jesus bitsilke'yu tsina'eelíí yeh hikaiyú doo itah yeh hiyaa da, áidá' bitsilke'yu dasahndi okaigo daayo'j. 23 (Jesus bán ya'ihénzigo oskaadíí bikédí'go, bán daach'iyáá n'gee bahyú Tibérias golzeedí' tsina'eelíí ndaahaz'eel:) 24 Áík'ehgo nnee Jesus ła'íí bitsilke'yu doo hak'i dago yídaagótsjídá', dabíí tsina'eelíí yeh heskaigo, Capérnaum golzeeyú bil oda'iz'eel, Jesus yíka daantaago. 25 Túsikaaní hanaadí' baa hikaidá' gádaabihni, Ilch'ígó'aahíí, dadá' kú nyaa? 26 Jesus bich'í' hadzii, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishni, Doo godiyihgo ánásh'j'íí daah'j n'íí bighá shíka daanohtaa da, bán bee náda'soldjíd n'íí zhá bighá ádaah't'j. 27 Doo hidán da'íí hileehíí bighá nada'ohsiid da, hidán dahazh'í' ihí'naazh'í' nnel'aaahíí zhá hádaah't'j, shíí nnee k'ehgo Niyááhíí nohwaa nshné': Bik'ehgo'ihí'nañ shiTaa, bíyéé nshjigo shebígozihgo shiká' izkał. 28 Áidí' gádaabihni, Hago ádaahii'ne'go Bik'ehgo'ihí'nañ binasdziidíí nadaahiidziid? 29 Jesus gádaabihni, Díí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá na'idziidi at'éé, án shíí shides'a'n daashohdlaago. 30 Áík'ehgo gádaabihni, Godiyihgo be'ígóziníí daat'éhi nohwil ch'í'nah ánle'go daahiiltséhgo daanohidláa doleel? Itah áná'ol'j'íí daat'éhi án'j'í? 31 Bits'á'dí' daadihe'na'íí da'igoljyú manna daayiyaa leh lək'e: díínko bek'e'eshchiiní k'ehgo, Yaaká'dí' bán kaa daizné'go daach'iyaa. 32 Jesus gánádaabildo'niid, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishni, Yaaká'dí' bán nohwaa hi'né' n'íí doo Moses nohwaa daizné' da; shiTaa yaaká'dí' bán da'aniihi nohwá da'dihiné'. 33 Yaaká'dí' nkenyááhíí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bánhi at'éé, án ni'gosdzán biká' nneehíí ihí'naa yaa yiné'. 34 Gádaabihni, NohweBik'ehh, díí bánhíí dayúweh nohwá dihi'né' le'. 35 Jesus gádaabihni, Shíí bán be'ihí'naahíí nshj: dahadíí shaa nyááh' doo shiná' holeeh at'éé da; shodlaah' doo dibá' holeeh

at'éé da. ³⁶ Iik'ida' gádaanohwíldéniid, Daashoh'íí ndi doo daashohdlaa da. ³⁷ ShiTaa shaa yinilíi dawa shaa hikáh; dahadín shaa nyááhn doo yó'ósht'e' at'éé da. ³⁸ Yaaká'dí' níyáá, doo dashíi hásh't'íyú ánásht'íígo da, ndi shin'a'n dabíi há't'íyú ánásht'íígo níyáá. ³⁹ Díínko shiTaa shin'a'n há't'íí, shaa yinilíi doo la' shich'a'othíish da, áidá' nnágodzaahíi bijíi dawa nádaabihishnah doleeł. ⁴⁰ Díínko shin'a'n há't'íí, hadín shíi, biYe' nshíinií, sho'iinií la'íi shodlaaníi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hináa doleeł: áík'ehgo nnágodzaahíi bijíi nábihishnah doo. ⁴¹ Yaaká'dí' bán nke'né'íi nshíi, níihíi bigha Jews daanlíni baa daanet'íi lék'e. ⁴² Ái gádaakídi'nii, Díin la' Jesus, Joseph biye', báá bitaa bílgo bídaagonlzihíi át'íi ya'? Hagot'éégo, Yaaká'dí' níyáá, níi áidá'? ⁴³ Áík'ehgo Jesus gádaabihíi, Doo shaa daaneht'íi da. ⁴⁴ Doo hadín shaa nowáh át'éé da, shiTaa shin'a'n shich'í' ábíilaayúgo zhá: nnágodzaahíi bijíi nábihishnah doleeł. ⁴⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binkáayú nada'iziidi binaltsoos biyi' k'e'eshchíi gáníigo, Dawa Bik'ehgo'ihí'nañ bíl ch'ídaago'aah doleeł. Dahadín shiTaa yidezts'aaqo bits'á'dí' ígo'aaaníi shaa hináh. ⁴⁶ Da'ágát'éé ndi doo hadín shiTaa yo'íi da, shíi bits'á'dí' nshíinií zhá shiTaa yíłtsaa. ⁴⁷ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishíi, Shodlaaníi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hináhi at'éé, ⁴⁸ Bán be'ihí'naahíi nshíi. ⁴⁹ Bits'á'dí' daadesona'íi da'igol'íyú manna daayiyaa n'íi nanezna'. ⁵⁰ Díínko bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé, nnee yiyaaqo doo datsaah da. ⁵¹ Shíi bán hináahíi, yaaká'dí' nkenyáahíi nshíi: dahadín díi bánhíi yiyaaqúgo dahazhí' hináa doleeł: ní'gosdzán biká' nnee bán yee daahinaa doleełgo baa daanshné'íi shitsí' at'éé. ⁵² Jews daanlíni lahada'dit'ángo gádaakídi'nii, Hagot'éégo díi nneehíi bitsí' nohwaa yiné'go daahiidaa? ⁵³ Jesus gádaabihíi, Da'anii, da'aniiigo gádaanohwíldishíi, Shíi nnee k'ehgo Niyááhíi shitsí' daahsaaqo, la'íi shidił daahdlaayúgo zhá ihi'naahíi nohwiyi' golíi. ⁵⁴ Hadín shitsí' yiyaaníi la'íi shidił yidlaaníi ihi'naa doo ngonel'aa dahíi yee hináhi at'éé; nnágodzaahíi bijíi nábihishnah doleeł. ⁵⁵ Shitsí' da'anii hidán át'éé, la'íi shidił da'anii hidlaaníi át'éé. ⁵⁶ Hadín shitsí' yiyaaníi la'íi shidił yidlaaníi shiyi' golíi, bíi ałdó' biyi' gonshíi. ⁵⁷ ShiTaa hináhi shin'a'híi k'ehgo, la'íi shiTaa bee hinshnaahíi k'ehgo hadín shiyaaníi shee hináa doleeł. ⁵⁸ Án bán yaaká'dí' nke'né'hi at'éé: doo daanohwitaa n'íi manna daayiyaaqo ndi nanezna' n'íi k'ehgo da: hadín díi bán yiyaaníi dahazhí' hináa doleeł. ⁵⁹ Capérnaum golzeegé ilch'ígó'aahgo ágánniid, Jews ha'ánáséh goz'aa yune'. ⁶⁰ Łáqo biké' hikaahíi ái daidezts'aaqá' gádaanii, Dázhó doo bigózi dahi yee aníi; hadín ái yígótsi? ⁶¹ Biké' hikaahíi Jesus aníihíi yaa yida'íłtaago yígótsi, áík'ehgo gádaabihíi, Díi ádishníihíi doo nohwíł daabik'eh da née? ⁶² Shíi, nnee k'ehgo Niyááhíi, dabíntsé sídáá n'yú shíł onágodzaago daashoh'íyúgo, nt'é daadohíi? ⁶³ Spirit-híi ihi'naa aayiné'hi at'éé; kots'íhíi doo nt'é áile' da: yati' bee nohwich'í' hasdziihíi spirit hik'e ihi'naahíi át'éé. ⁶⁴ Áidá' nohwitahyú la' doo da'ohdlaa da. Jesus dantsé ilch'ígó'aah godeyaadá' hadíi doo daabodlaa dahíi, la'íi hadín ch'íbido'aahn yígótsi. ⁶⁵ Áík'ehgo gánadí'nii, Díi bigha gádaanohwíldéniid, Doo hadín dabíi bik'ehgo shaa hináh da, shiTaa bik'ehyúgo zhá.

⁶⁶ Díi bikédí'go biké' hikaah n'íi łáqo t'aaqzhí' ádaadzaago, doo dayúweh yíł nakai da lék'e. ⁶⁷ Jesus bitsíłke'yu nakits'adahíi gádaayihíi, Nohwíł ałdó' shits'á' dahdohkáh née? ⁶⁸ Simon Peter gábihíi, NohweBik'ehń, hadín bich'í' nkáhgo áidá'? Dani zhá yati' dahazhí' be'ihí'naahíi bee yánłti'. ⁶⁹ Ni Christ, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi biYe' níłigo, daahosiidlaadgo da'aniiigo bídaagonlzi. ⁷⁰ Jesus gánádaabíłdo'niid, Nohwíł nakits'adah hołt'eehíi hanohwiñil, ndi nohwitahyú dałá'á ch'iidn níi. ⁷¹ Ái Judas Iscáriot, Simon biye' áyihíi: án

áidí' shin'á'n bich'í' nádésdzá. ³⁴ Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: hayú nýááyú doo nohkáh át'éé da. ³⁵ Jews daanlíni gádaahí'di'nii, Díi nnee hayú doo baa nkáh dayú deyaago anii? Jews daanliiní doo Jews daanlii dahíi bitahyú itanáhosaa n'íi yich'í' deyaayú, doo Jews daanlii dahíi yił ch'ídaago'aahgo anii shi? ³⁶ Nt'é níigo anii, Shíka daanohtaa ndi doo shaa nohkáh át'éé da: la'íi, Hayú nýááyú doo nohkáh át'éé da? ³⁷ Da'idaaní bennágódahíi bijii, nnee ląágo íla'adzaahíi bijii, Jesus hizí'dá' adiid hadziigo, Dahadín dibá' siliihn shich'í' nowáhgo odlaa, nii. ³⁸ Dahadín shodlaahń biyi'dí' tú hináhi hálíi doleeł, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi k'ehgo. ³⁹ (Díi k'ehgo Holy Spirit yaa yałti', án hadíi daabodlaaníi bee baa godot'aal: Holy Spirit doo hwahá hadín baa det'aah dadá', Jesus ízisgo ye'at'éehíi doo hwahá ch'í'nah ábi'dilne' dahíi bigha.)

⁴⁰ Nnee ląágo díi yati'íi daidezts'aadá' gádaanniid, Díni da'anii Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíi át'íi ląá. ⁴¹ La'íi gádaanii, Díni da'anii Christ nlii ląá. La'íi gádaanii, Ya' Christ Gálileedí' hígháhgo lán? ⁴² Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi shá' gáníi, Christ David hat'íi bits'á'dí' goleeł, Béthlehem golzeedí' hígháh, David golíi lẹk'egee? ⁴³ Áik'ehgo áigege Jesus bigha nnee ilts'á'kai. ⁴⁴ La' daabiłsood hádaat'íi ndi doo daabiłsood da.

⁴⁵ Aasinilíi okaah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Phárisees daanlíni bílgo yaa nákaigo gádaabiłnii, Nt'é bigha doo daahołsood da? ⁴⁶ Aasinilíi gádaabiłnii, Doo la' nnee díi nneehíi k'ehgo yałti' da. ⁴⁷ Phárisees daanlíni gánádaabiłdo'nii, Ya' nohwíi aldó' nohwich'í' na'deshch'a' née? ⁴⁸ Ya' la' nant'án daanlíni dagohíi Phárisees daanlíni daabosdlaa née? ⁴⁹ Áidá' díi nneehíi begoz'aaníi doo yídaagołsi dahíi nchó'íi bee bá ha'odzii. ⁵⁰ Nicodémus, Phárisees itah nlii, (łah t'í'eyú Jesus yaa nyáá lẹk'e n'íi,) gádaabiłnii, ⁵¹ Bedaagosiil'aaníi k'ehgo ya' nnee dá doo daadihiits'íhė, la'íi dá doo ánát'íi bídaagonłzihė baa yáhiilti' née? ⁵² Áik'ehgo gánádaado'nii, Ya' ni aldó' Gálileedí' nannaa née? Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi biyi' dín'íi, áik'ehgo bígonłsi ndi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíi doo la' Gálileedí' hígháh golzee da. ⁵³ Áidí' nnee dawa bigowayú nnáheskai lẹk'e.

8

¹ Jesus dził Olives golzeeyú óyáá. ² Dázhó t'ahbi da'ch'okaah goz'aayú nádzáá lẹk'e, akú nnee dawa baa íla'adzaa; áik'ehgo nezdaago bíłch'ídaago'aah. ³ Begoz'aaníi ye'ik'eda'íłchíi hik'e Phárisees daanlíni bílgo isdzán la' baa yił hikai, án nant'í' naghaago bígoziid lẹk'e; áik'ehgo isdzánhíi íłn'í'zhí' ndaist'e'dá', ⁴ Jesus gádaayílnii, Íłch'ígó'aahíi, díi isdzánhíi nant'í' naghaago, da'anii ánát'íi bígoziid. ⁵ Ágádaat'íiníi bíł ndaats'inolne' le'gá, níigo Moses nohwee ngon'áá ni', begoz'áni biyi': nihíi ánniiyúgo nt'é níi? ⁶ Nayídaantaahgo ágádaayílnii, dáhagot'éégo izadaahilt'e' daanzigo. Jesus hayaa adzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'e'eshchii lẹk'e, doo yidezts'aą da hik'ehgo. ⁷ Dayúweh nahódaadiłkidgo Jesus hizí'go gádaabiłnii, Nohwitahyú la' binchó' da'adíhíi ntsé idolne'. ⁸ Áigege hayaa ánádzaago bigan yee leezh yiyi'yú k'ená'eshchii lẹk'e. ⁹ Nnee díi daidezts'aadá' binchó' daagolíníi yídaagołsiigo, báyanđi' áni nagháhíyú onáhezkai: áik'ehgo Jesus dasahn ch'íntłzh, isdzán bádihgee siziiníi bílgo. ¹⁰ Jesus hadag adzaago isdzán zhá siziiigo yiłtsaągo yich'í' hadzii, Isdzán, nnee nchó' daaniłniihíi hayú okai? Ya' doo la' nnee nił ch'ígonyíi da? ¹¹ Isdzánhíi gábiłnii, SheBik'ehń, doo hadín da.

Jesus gánábíldo'niid, Shíí ndi doo nił ch'ígonoshheeh at'éé da: ti'i, nchọ'íí bee ánáó'ne' hela'.

¹² Łah Jesus nnee gánádaayíldo'niid, Shíí ni'godzán biká' nnee begot'iiníí nshłj: dahadín shiké' higaalń doo chagołheelyú higaal da doleeł, áídá' ihí'naa be'idindláádíí bíyéé doleeł. ¹³ Phárisees daanlíni gádaabíłnii, Dani zhá ádaa nagolńi'; ádaa nagolńi'íí doo da'anii da. ¹⁴ Jesus gábiłnii, Dashíí ádaa nagoshńi' ndihíí ádaa nagoshńi'íí da'anii: hadí' níyááhíí ła'íí hayú déyááhíí bígonsłhíí bigha; áídá' nohwihíí hadí' níyááhíí ła'íí hayú déyááhíí doo bídaagonołsı da. ¹⁵ Nohwihíí nnee k'ehgo zhá aayádaakti'; shihíí doo hadín baa yashti' da. ¹⁶ Áídá' shíí aayashti'yúgo, aayashti'íí da'aniihi: shíí doo dasahn aayashti' dahíí bigha, shíí ła'íí shiTaa shin'ła'n bíłgo aayáhiilti'. ¹⁷ Bedaagoso'laaníí biyi' nnee naki dáłekt'éégo yaa nadaagolńi'yúgo da'anii golzeego dahgoz'ąą. ¹⁸ Dashíí ádaa nagoshńi', ła'íí shiTaa shin'ła'n aldo' shaa nagolńi'. ¹⁹ Áík'ehgo gádaabíłnii, NiTaahíí hayú? Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí doo shídaagonołsı da, shiTaa ndi doo bídaagonołsı da: shídaagonołsiyúgo shiTaa aldo' bídaagonołsı doleeł ni'. ²⁰ Jesus zhaali ilch'í'nihi'niil goz'ąą yune' aníí, da'ch'okąąh goz'ąą yune' ilch'ígó'aahgo: áídá' doo hadín bíłsood da łaą: bidizi'deehíí doo hwahá biká' ngowáh dahíí bigha. ²¹ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí dahdisháh, ch'éh shiká daadeh'jı doleełgo t'ah nchọ'go ánádaaht'jıłgo nanohne' doleeł: hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da. ²² Jews daanlíni gádaanii, Hayú déyááyú doo nohkáh át'éé da, nihiíshą', dabíí adizıldeego anii née? ²³ Áídí' gádaayíłnii, Nohwíí yáá bit'ááhđí' nahkai; shihíí yaaká'dí' nashaa: nohwíí díí ni'godzán biká' nnee daanołjı; shihíí doo ni'godzán biká' nnee nshłj da. ²⁴ Áí bigha, T'ah nchọ'go ánádaaht'jıłgo nanohne', daanołhwıłdishnii: án nshłiníí doo daahohdłąą dayúgo, t'ah nchọ'go ánádaaht'jıłgo nanohne' doleeł. ²⁵ Áík'ehgo gánádaabíldo'niid, Hadín łaą ánt'jı? Jesus gádaabíłnii, Dantsé nohwıl nago-sisni'dá' ánsht'ee daanołhwıłdishnii n'íí, da'án ánsht'ee. ²⁶ T'ah łaągo nohwich'jı' hasdziih godziih, łaągo nohwaa yádaashti' doleeł: áídá' shin'ła'n da'aniiigo, án shıł nagosni'íí zhá ni'godzán biká' nnee baa bíł nagoshńi'. ²⁷ Jesus biTaa baa yałti'íí doo yıdaagołsı da. ²⁸ Jesus gánádaabíldo'niid, Shíí, nnee k'ehgo Niyááhíí, dahdaashołteehdá', án nshłjıhíí bídaagonołsı ndi at'éé, dashíí shínik'ehgo doo nt'é áshłe' da; áídá' shiTaa shıł ch'ígon'ááníí bee yashti'. ²⁹ Shin'ła'n t'ah bíł nshłj: shiTaa doo hwahá dasahndi yó'oshıł'e' da; dávik'ehn dá bíł bik'ehyú ánásht'jıł. ³⁰ Ágáníigo yałti'gee łaągo daabosdłąą. ³¹ Jews daanlíni Jesus daayosdłąądíí gádaayíłnii, Shiyati'íí dayúweh bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo da'anii shiké' hikaahíí daanołjı; ³² Áík'ehgo da'anii ágot'eehíí bídaagonołsı doleeł, áídí' da'anii ágot'eehíí ch'ídaanołwinił.

³³ Gádaayíłnii, Abraham hat'i'íí daandlíni ádaant'ee, doo hadín bi'isna' daasiidłjı da: áídá' hagoł'éégo ánnihi, Ch'ídaanołwide'niil, nnihií? ³⁴ Jesus gádaabíłnii, Da'anii, da'aniiigo gádaanołhwıłdishnii, Dahadín nchọ'go ánat'jıłkí nchọ'íí yisna' nłjı. ³⁵ Isna' nliiníí doo dahazhı' binant'a' bigową yune' goljı da: áídá' biye'híí zhá dahazhı' bigową yune' goljı. ³⁶ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ch'ídaanołhwiznilyúgo, da'aniiigo ch'ídaanołwi'des'nil. ³⁷ Abraham hat'i'í daanołjıgo nohwıgonsı; da'ágát'éé ndi daashizołhee hádaaht'jı, shiyati'íí doo hak'i nohwiyi' bá goz'ąą dahíí bigha. ³⁸ Shíí shiTaa bits'ą'dí' bígoł'ąąhíí bee nohwich'jı' yashti': nohwihíí nohwitaa bits'ą'dí' bídaagonoł'ąąhíí ánádaaht'jıł. ³⁹ Áídí' gádaabíłnii, Abraham bits'ą'dí' daadihe'na'. Jesus gádaabíłnii, Abraham bichągháshé daanołjıyúgo Abraham at'íiníí k'ehgo ánádaaht'jıł doleeł ni'. ⁴⁰ Áídá' k'adíí daashizołhee hádaaht'jı, shíí da'anii ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' disiits'áni baa nohwıl nagoshńi': díí doo Abraham ye'at'éé da

at'íí, daanii: bíí, Shíí ásht'íí, nii. ¹⁰ Áík'ehgo, Hagot'éégo nináá nágosdlíí? daabilnii. ¹¹ Gáníí, Nnee, Jesus holzéhi, gosht'ish áyíílaago, shináá yídezhizhdá' gáshihniid, Ti'i, tá'ngis, túsikaayú Silóam holzéhi: áík'ehgo ákú óyáágo ta'désgiz, áídí' shináá nágosdlíí. ¹² Ánhíí hayú? daabilnii. Doo bígonsí da, nii.

¹³ Nnee bináá ágodih n'íí Phárisees daanlíni yaa yíl hikai. ¹⁴ Jews daagodnksiníí bijíí Jesus gosht'ish áyíílaago nnee bináá nágosdlíí lék'e. ¹⁵ Phárisees daanlíni nabídaadikid, Hagot'éégo nináá nágosdlíí? Gádaayihni, Jesus gosht'ish shináá yídezhizh, áídí' ta'désgizgo gosh'íí násisdlií. ¹⁶ Phárisees daanlíni la' gádaanii, Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí'hi da laq, godilziníí bijíí doo godnksí dahíí bigha. La'íí gádaanii, Hagot'éégo nnee Bik'ehgo'ihina'na' doo yidnksí dahíí godiyihgo ána'ol'íí? Áík'ehgo bigha ílts'á'kai. ¹⁷ Nnee bináá ágodih n'íí gánádaayído'niid, Nihíí nináá ánágodlaahíí nt'é bilnii? Bik'ehgo'ihina'na' binkáayú na'iziidi at'íí bildishnii, nii. ¹⁸ Jews daanlíni nnee bináá ágodih n'íí bináá nágosdlííhíí doo daayodlaq dago báq hik'e bitaa yiká ánniidgo, ¹⁹ Nayídaadikid, Ya' díí nohwizhaazhé bináá ágodihgo gozlíí dohnii n'íí née? Hagot'éégo go'íí k'adíí? ²⁰ Báq hik'e bitaa gádaabilnii, Díí nohwizhaazhé át'éégo bigonlzí, bináá ágodihgo gozlíí ni: ²¹ K'adíí hagot'éégo go'íí, hadín bináá ánágodlaahíí doo bigonlzí da: án goyaa silíí; nahódaadołkid: dabíí ádáyalti' le'. ²² Báq hik'e bitaa Jews daanlíni yédaaldzidhíí bigha ádaanii lék'e: dahadíí, Christ at'íí, niigo baa nagolni'yúgo Jews ha'ánátséhdí' ch'élt'e'go ílk'idá' ndaagoz'aa lék'e. ²³ Áí bigha báq hik'e bitaa ágádaanniid, Án goyaa silíí; nahódaadołkid. ²⁴ Nnee bináá ágodih n'íí yiká ánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihina'na' zhá ba'ihénnzi: díí nneehíí Bik'ehgo'ihina'na' doo yidnksí dago bídaagonlzí, daanii. ²⁵ Nneehń gáníí, Bik'ehgo'ihina'na' doo yidnksí da shíhíí, yidnksí shíhíí doo bígonsí da: da'ágát'éé ndi da'á zhá bígonsí, shináá ágodih n'íí, k'adíí gosh'íí. ²⁶ Phárisees daanlíni gánádaabildo'niid, Hagot'éégo áníílaa? Hagot'éégo nináá ná ánágodlaa? ²⁷ Nneehń gádaabilnii, Ík'idá' nohwil nagosisni' ndi doo daashidołts'aa da ni: nt'é bigha nohwil nanágošhni'? Ya' nohwíí áldó' biké' hikaahíí daahleeh née? ²⁸ Áídí' dénchó'ego bich'í' yádaakti'go gádaanii, Ni zhá biké' higaahíí nííí dagá; néehíí Moses biké' hikaahíí daandlií. ²⁹ Bik'ehgo'ihina'na' Moses yich'í' yahti' n'go bídaagonlzí: áídá' díí nneehíí hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonlzí da. ³⁰ Nneehń gánádaabildo'niid, Hagot'éégo hadí' naghaa shíhíí doo bídaagonłsí da, áídá' shináá shá ánágodlaa. ³¹ Hadín Bik'ehgo'ihina'na' doo daayidnksí dahíí doo bídaayést'saa dago bídaagonlzí: áídá' dahadíí Bik'ehgo'ihina'na' yokaaahíí, la'íí án dábil bik'ehgo' ánat'ííhíí Bik'ehgo'ihina'na' bíyésts'aa. ³² Ni'gosdzán álzaadí' yushdí' godezt'i'go nnee bináá ágodihgo gozlíí n'íí go'íí nasdlíí t'ah doo golzee da. ³³ Díí nneehíí doo Bik'ehgo'ihina'na' bits'á'dí' dayúgo, doo nt'é áyóléh át'éé da. ³⁴ Gádaabilnii, Nchó'íí zhá bil gosínílnihi, nohwil ch'ídaagons'h'aa nihó'nii née? Áík'ehgo Jews ha'ánátséhdí' ch'ídaabist'e'. ³⁵ Ch'ídaabist'e'íí Jesus ya'ikonziidá' baa nyáágo gábilnii, Ya' Bik'ehgo'ihina'na' biYe' hondlaq née? ³⁶ Nneehń gáníí, Hadínhíí baa shil nagolni', sheBik'ehń, áík'ehgo hoshdlaa doleel. ³⁷ Jesus gábilnii, Ík'idá' hííí, nich'í' yahti'íí án át'íí. ³⁸ Nneehń, SheBik'ehń, noshdlaa, nii. Áídí' yoskaad.

³⁹ Jesus gáníí, Aayá'iti'híí bigha ni'gosdzán biká'zhí' niyáá, hadíí doo daago'íí dahíí daago'íí nádaadleehíí bigha; áídá' hadíí daago'íiníí bináá ádaagodih daaleeh. ⁴⁰ Áígee Phárisees daanlíni la' bit'ahyú nadaaziiníí díí daidezts'aa dá' gádaabilnii, Ya' née áldó' nohwináá ádaagodih née? ⁴¹ Jesus gánádaabildo'niid, Nohwináá ádaagodihyúgo nohwinchó'íí ádih doleel ni: áídá' k'adíí, Daagohiit'íí, daadohni; áík'ehgo nohwinchó'íí t'ah be'ádaanoht'éé.

10

1 Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Dahadín dibelji ha'ánániki ch'ígót'i'dí doo ha'ánádáh dadá' lahyúgo yitisyú ha'ánádáhíí, án in'jhi dagohíí aayihí'niiki nlii. 2 Hadín ch'ígót'i'dí ha'ánádáhíí dibelji nanyoodi nlii. 3 Ch'íná'it'ih yaa sidaahn bá yó'o'it'ih; án bidibelji yich'i' aníigo daidíts'ag: dabíí bidibelji bizhi' yee yich'i' aníigo ch'iyihiniil. 4 Dabíí bidibelji ch'iyihiniildá', yádih dahdigháh, áík'ehgo dibelji biké' dahnádkéséh: bizhiihíí yídaagoksihíí bigha. 5 Nnee doo yídaagoksi dahíí doo yiké' dahdikáh da, daazhógo bits'á' dahnádkéséh; án bizhiihíí doo yídaagoksi dahíí bigha. 6 Ái Jesus bil ch'ígó'aahgo ádaabikniid; áidá' nt'é niigo anii shihíí doo bil ídaagozi da. 7 Jesus gánadaabikdo'niid, Da'anii, da'aniigo gádaanohwiłdishnii, Shíí ch'ígót'i'íí nshlii, dibelji ha'áná'niilgee. 8 Dashíntse híkaihií dawa da'in'jhií lá'íí aadaayihí'niikií daanlii; áí dibelji doo daabidits'ag da. 9 Shíí ch'ígót'i'íí nshlii: hadín shíí shinkááyú ch'ínyááhíí hasdádogaak, áík'ehgo ha'ánádáhdí' ch'ínádáhgo da'iyaa doleel. 10 In'jhií in'jhií bigha nádáh, lá'íí na'iltseedhií bigha, dawahá da'ííí yilchihíí bigha: shihíí ko'ihí'na' daagolji doleehíí bigha niyáá, dázho bitisyú ch'ída'izkaadyú ihí'naahíí bee daach'ihinaa doleel. 11 Shíí dibelji nanyoodíí nt'éhi nshlii: dibelji nanyoodíí nt'éhi bi'ihí'na' ndi bidibelji yá nyiné'. 12 Hadíí na'iziidíí, doo dibelji nanyoodíí nlii dahíí, doo dibelji biyéé dahíí, ma'cho higaalgo yo'iidá' dibelji yits'á'yúgo nádilwo'i; áík'ehgo ma'chohíí dibelji lá' yil ndaadeel, lá'ihíí náhokéséh. 13 Na'iziidíí daazhógo na'iziidhií bigha, dibelji doo yaa bil goyéé dahíí bigha yits'á' nádilwo'. 14 Shíí dibelji nanyoodíí nt'éhi nshlii, shidibelji bídaagonsi, shíyééhíí shídaagoksi. 15 ShiTaa shígótsihíí k'ehgo shíí áldó' shiTaa bígonsi: shí'ihí'na'íí dibelji bá ndiishné'. 16 Shidibelji lahyúgo ha'ánsinil: áí áldó' bil nánishkáh, áí shizhiihíí daidiits'ih doleel; áí da'ázhí' nádleeh, dibelji nanyoodíí da'á hileeh. 17 Shi'ihí'na'íí nniishné', nádidiishné' doleelgohíí bigha shiTaa bil nshoq. 18 Doo hadín shits'á' náidoné' át'éé da, dashínik'eh ndiishné'. Dashíí shinawodíí bee ndiishné', dashíí shinawodíí bee nádidiishné'. Díí shiTaa yee shá ngon'áá ni'.

19 Díí yati'híí bigha Jews daanlíni ílts'á'kai. 20 Láágo gádaanniid, Ch'iidn biyi' golji, biini' ádih; nt'é bigha hídaayołts'aa? 21 Lá'íí gádaanniid, Ch'iidn biyi' golínií doo díí k'ehgo yałti' da go'íí. Ya' ch'iidn nnee bináá ágodinií yinaá yá ánágodle' née?

22 Haigo Jerúsalemgee da'ch'okaaq goz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań bá its'ágót'áá bee biná'goniighgo da'idaagee ngonyáá. 23 Da'ch'okaaq goz'aagee Solomon bich'ínágohin'áá yune' Jesus anádaal lek'e. 24 Jews daanlíni baa íla'adzaago gádaabiknií, Da'os'ahzhí' láá nohwil nagolní'go ánt'ee? Christ nííyúgo dabígózi go nohwil nadaagolní'. 25 Jesus gádaabiknií, Nohwil nadaagosisni' ni', ndi doo daashohdlaq da: shiTaa bizhi' bee áná'esh'jhií dabígózi go yee shaa nagolní'. 26 Áidá' doo shidibelji daanohlii dahíí bigha doo daashohdlaq da. 27 Shidibelji shizhiihíí daidits'ag, áí bídaagonsi, áí shiké' anakah: 28 Ihi'naa doo ngonel'aa dahíí baa daasiiné'; doo da'ííí daaleeh dago doo hadín shilák'e hayoniil at'éé da. 29 ShiTaa shainilíí dawa yitigo at'éhi nlii; doo hadín shiTaa bilák'e hayiniil yinel'aa da. 30 Shíí hik'e shiTaa bilgo da'á ndlii. 31 Jews daanlíni tséé nádaayiheslaa, yee daabone'go. 32 Jesus gádaabiknií, ShiTaa bits'á'dí' nt'éégo áná'ol'jhií doo alch'idn nohwil ch'í'nah ashlaa da; hadíihíí bigha ndaashidone'? 33 Jews daanlíni gádaabiknií, Nt'éégo áná'íl'jhií bigha doo ndaaninlne' da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nań déncho'go baa yánti'híí bigha; ni nnee níni Bik'ehgo'ihí'nań áná'íl'jhií bigha. 34 Jesus gádaabiknií, Dilzini daanohlii nohwildéniid, golzeego nohwá begoz'aaníí biyi' bek'e'eshchii shi ya'? 35 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daasné'íí nnee dilzini dai'niigo yozhiiyúgo,

Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií doo k'ihzhì' ngot'aa dago; ³⁶ Ya' shíi shiTaa its'á'shínttígo ni'godzán biká'zhì' nkeshinl'a'íi, Bik'ehgo'ihinañ nchq'go baa yáñtí', daashildohnii née; Bik'ehgo'ihinañ biYe' nshlji, dishniihí bigha? ³⁷ ShiTaa ánát'ijí k'ehgo doo ánásht'ijí dayúgo, doo daashohdlaa da. ³⁸ Áidá' be'ánásht'ijíyúgo, doo daashohdlaa da ndi, ánásht'ijí daahohdlaa; áí bee shiTaa shiyi' goljhi, la'íi shiTaa biyi' gonshijhi bídaagonosj, la'íi daahohdlaa doleeł. ³⁹ Áí bigha daabiltsoodgo ch'éh ánáadaabil'ijí; ndi bits'á' hach'iyáa. ⁴⁰ Áidí' Jesus Jórdan túnlínií hanaayú onaanázaa, John dantsé baptize ágólaa goz'azhì'; akú naghaa. ⁴¹ Nnee lágógo baa heskaigo gádaanii, John doo godiyhgo áná'ol'ijí áyílaa da: ndi John díi nneehí yaa nagolni' n'íi dawa da'anii lèk'e. ⁴² Áik'ehgo áígee lágógo daabosdlaad.

11

¹ Béthany golzeegee nnee la', Lázarus holzéhi, nniih lèk'e, áí kih goznilgee Mary la'íi bik'isn Martha daagolji. ² (Án Maryhíi Jesus ik'ah yik'i yaa yiziidgo bitsizil bee bikee yá k'eyildee n'íi, án bilah Lázarus holzéhi nniih.) ³ Lázarus bilahkíi Jesus yich'ì' yati' bá ot'áá, NohweBik'ehñ, nił nzhóni nniih, daayihniigo. ⁴ Jesus yidezts'áadá' gáníi, Díi nniihíi doo datsaahgo at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihinañ ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah alnéhgo ágot'ijí, la'íi Bik'ehgo'ihinañ biYe' ízisgo ye'at'éehíi ch'í'nah hileeh doleełhíi bigha. ⁵ Jesus, Martha hik'e bik'isn la'íi Lázarus bilgo bil daanzhoq. ⁶ Lázarus nniihgo ya'ikonziidá', da'akú sidaago naki bee náyiskaq lèk'e. ⁷ Áí bikédí'go Jesus bitsilke'yu gádaayihni, Judéayú náadookáh. ⁸ Áidá' bitsilke'yu gádaabihni, NohwiNant'a', da'ániidégo Jews daanlíni nił ndaazihé'go hádaat'ijí ni'; ndi ya' akú nádíndzaa née? ⁹ Jesus gánadaabil'ido'niid, Ya' dałá'á jji doo nakits'adah lénadíhikos da née? Dahadín jjihi yiyi' naghayúgo, doo hayaa nageeh at'éé da, díi ni'godzán biká' begot'iinií yo'ijhi bigha. ¹⁰ Dahadín t'é'yú higaalyúgo hayaa nageeh, biyi' yune' begot'iinií adihíi bigha. ¹¹ Ánniidií bikédí'go gánadaayil'ido'niid, Nohwit'eké Lázarus ilhosh; ch'ínánsiidyú déyáa. ¹² Bitsilke'yu gádaabihni, NohweBik'ehñ, Lázarus ilhoshyú nł'éé nádleeł gádnii. ¹³ Jesus, Lázarus daztsaa, niigo aníi: áidá' bitsilke'yuhíi hánayolgo ilhoshgo áyihni lágó daanzj lèk'e. ¹⁴ Jesus ániita ch'í'nah ádaagozlaa, Lázarus daztsaa, niigo. ¹⁵ Da'ohdlaa doleełhíi bigha doo akú nashaa dahíi nohwá shil gozhóq; ndi halaa bich'ì'yú dookáh. ¹⁶ Thomas, Dídyus holzéhi, itsilke'yu yil daanlíni gádaayihni, Néé aldo' akú dookáh, Jesus bil nadaan'ne' doleełgo. ¹⁷ Lázarus ilk'idá' le'sitijigo díi' bee yiskaayú Jesus nyáa lèk'e. ¹⁸ Jerúsalem dí' nakidn dahgostq'yú shi Béthany goz'aa: ¹⁹ Áidí' Jews daanlíni lágógo Martha hik'e Mary bilah n'íi bigha bidag yádaalti'go baa heskai. ²⁰ Martha Jesus higháhgo ya'ikonziigo dagoshch'ì' yich'ì' ch'ínyáago yaa nyáa, Mary kih yune' sidaadá'. ²¹ Martha Jesus gáyihni, SheBik'ehñ, kú síndaayúgo shilah doo daztsaa da doleeł ni'. ²² K'ad ndi dant'éhéta Bik'ehgo'ihinañ bíhónkeedíi naa yiné'go bígonsj. ²³ Jesus gábihni, Nilah naadidodaal. ²⁴ Martha gábihni, Nnágodzaahíi bijji nách'idikáhgee naadidodaalgo bígonsj. ²⁵ Jesus gábihni, Shíi shilahyú nnee naadidokaah, shíi ihinahi nshlji: dahadín shodlaayúgo daztsaa ndi, hinaa nádodleeł: ²⁶ Dahadín hinaago shodlaanií doo datsaah at'éé da. Ya' díi hondlaa née? ²⁷ Martha gábihni, Ha'oh, sheBik'ehñ: Christ, Bik'ehgo'ihinañ biYe' ni'godzán biká' higháhi níiigo hoshdlaa. ²⁸ Gánniidá' onázaago dant'éhego bik'isn Mary gáyihni, Ilch'ígó'aahíi kú nyáago nokéed. ²⁹ Mary áí yidezts'áadá' dagoshch'ì' nádiidzaago yich'ì' oyáa. ³⁰ Jesus Martha baa nyáa n'íige t'ah sidaago, doo hwahá kih goznilyú hígháh da. ³¹ Jews daanlíni bidag yádaalti'go kih yune' yil

naháztaq n'í Mary hwéheego nádiidzaago ch'ínyááhí daayo'jigo yiké' dahiskai, Lázarus le'sitijú hichagyú deyaa shi, daanii lək'e. ³² Mary, Jesus sidaayú nyáádá' yiltsaągo yiyahzhí' hayaa adzaa gánúgo, SheBik'ehń, kú síndaayúgo shilah doo daztsaą da doleeł ni'. ³³ Jesus Mary la'í Jews daanlíni yil hikai n'í bilgo daachago yo'jídá' biyi'siziiní doo bil gozhóq da lək'e, ³⁴ Áík'ehgo gání, Hayú ndaasoktj lán? NohweBik'ehń, yushde' ákú dín'j, daabihńii. ³⁵ Jesus hichag lək'e. ³⁶ Jews daanlíni, Dázhó bil nzhq lək'e! daanii. ³⁷ Áídí' la' gánádaado'niid, Nnee bináá ágodini déz'jigo ánáyidlaa n'í, díi nnee aldó' doo datsaah dago áyílaa doleeł lán shi ya? ³⁸ Jesus bidayi' chad nadesdzaago, Lázarus le'sitijú nyáá. Tsébi'i'án yune' sitj, tséé binásgee daaden'áągo. ³⁹ Jesus gání, Tséé yó'odaah'aah. Nnee daztsaaní bilah Martha gábihńii, SheBik'ehń, k'adíi nłch' silj go'j, díi' yiskaądá' daztsaą n'í bigha. ⁴⁰ Jesus gábihńii, Ondlaąyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi hłtséh doleeł, ya' doo ágánikde'niid da lá née? ⁴¹ Áík'ehgo daztsaaní sitjgee tséé binásgee daaden'aaní yó'odaiz'ąą. Jesus hadag déz'jídá'gání, ShiTaa, shidints'agí na'ihénsi. ⁴² Dábik'ehn shidints'ago bigonsi, ndi kú nnee nadaazhíi bigha áde'niid, shin'a'í daayodlaą doleełhíi bigha. ⁴³ Ágánniidá' adjíd yiká aní, Lázarus, aadí' ch'ínáh, yihńii. ⁴⁴ Nnee daztsaą n'í bigan la'í bikee nadik'ą' bik'ídaadesdizgo; binii aldó' nadik'ą' bik'ídesdizgo ch'ínyáá. Jesus gádaabihńii, K'eda'oh'ad, áík'ehgo dowáh. ⁴⁵ Áídí' Jews daanlíni ląągo Mary yil hikai n'í, Jesus adzaahí daayo'jigo daabosdlaą lək'e. ⁴⁶ Áídá' la', Phárisees daanlíni yich'j' okaigo, Jesus anát'jídíi yaa yil nadaagosni'.

⁴⁷ Áík'ehgo okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees daanlíni bilgo nnee yánádaaltihíi íla'ádaizlaago gádaayihńii, Hago ląą ádaahi'ne? Díi nneehíi godiyhgo aná'ol'jłíi ląągo anát'jł. ⁴⁸ Dayúweh díi k'ehgo anát'jłyúgo nnee dawa dńko daabodlaąh doleełi at'éé; la'í Romans daanlíni nalséehgo nohwi'okaąh goz'aaní la'í nohwini'íi nohwaa daagohet'aah. ⁴⁹ Áídí' ái ádaanniidíi la', Cáiaphas holzéhi, ái legodzaahíi biyi' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini gádaabihńii, Doo nt'é bídaagonosj da, ⁵⁰ Nnee dała'á nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhq, áík'ehgo zhá Jews daanlíni dawa doo da'ílii hileeh da, ái doo nohwił bídaagozi da ląą. ⁵¹ Díi doo dabínik'ehgo aníi da: ái legodzaahíi biyi' okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitjgo, Jesus Jews daanlíni yá datsaah doleełi dabínsé yaa nagolni'; ⁵² Doo Jews daanlíni zhá bá datsaah da, ndihíi Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dawa íłts'á'yú nadaakaihíi dała'ázhj' análnéhgo aldó' bá datsaah doleeł. ⁵³ Ái bijjídí' godezt'i'go hagog'éego Jesus daayizilheehíi yee nadaagoshchj. ⁵⁴ Ái bigha Jesus doo dayúweh Jews daanlíni bitah ch'í'nah naghaa da; ndi áídí' da'igoljyú ba'ashhahgee goz'áni biyi' kłh goznł Ephraim golzeeyú óyáá, áígee bitsilke'yu yil naháztaq.

⁵⁵ Bitis-hagowáh n'í bee biná'godinłhgo Jews da'iyáahíi bich'j' goldohdá', Jews daanlíni ląągo okaąh zhinéego íłch'j' ádaach'idilne'híi bigha í'anidí' Jerúsalem yúdag oheskai. ⁵⁶ Da'ch'okaąh goz'ąą yune' nadaazi'go Jesus yiká daadéz'jigo gádaahíi'ni, Nt'é daanohsi, da'idaąyú hínáh doleeł shi ya? ⁵⁷ Okaąh yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'í Phárisees daanlíni, dahadíi Jesus hayú naghahíi yígółsiyúgo bil nadaagolni'go yá ndaagoz'ąą, daayiltsoodhíi bigha.

12

¹ Bitis-hagowáh n'í bee biná'godinłhzhj' gostán yilkaah godzihdá' Jesus Béthanyú nyáá, Lázarus daztsaądí' náyihılna' n'í goljyú. ² Áígee o'í'áayú

bá áda'ch'izlaago Martha koch'í' ndaahazkaq, Lázarus itah bił da'ch'iyaa lək'e. ³ Mary ik'ah lán ílını, spikenard holzéhi, dała'á dahdidleego Jesus bikee biká'zhí' yaa yiziidgo bitsizil yee k'eyildée: kih yune' ik'ah kikaqolchiní dahot'éhé godideznag. ⁴ Áída' Judas Iscáriot, Simon biye', Jesus bitsilke'yu itah nłını, ch'íbido'aahí gání, ⁵ Zhaalihí tét'iyéhí bitah'i'niihí bigha nt'é bigha dí ik'ah doo taagi gonenadın penny izliigo nahaznii da? ⁶ Díí áníhí doo tédaat'iyéhí yaa bił goyéego anii da; ndi in'íhi nliihí bigha anii, bestso bizis nay'aago bestso biyi' odaach'ihikaadí náyihinił. ⁷ Jesus gání, Ch'ík'eh at'í: leeh shi'dilteehí bijii doleełhí bigha da'áik'ehgo nainé' nzhoo. ⁸ Tédaat'iyéhí dávik'ehn nohwitahyú nadaakai; shihí doo dávik'ehn nohwitahyú nashaa da doleeł. ⁹ Jews daanlíni ląągo Jesus ákú naghaago yidaagosiigo baa náńsáá, doo dá Jesus zhá bigha da, Lázarus daztsaadi' náyihılna' n'íi daayiltséhí bigha aldo'.

¹⁰ Áída' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Lázarus aldo' zideego doleełi yaa nadaagoshchii; ¹¹ Bíi bigha Jews daanlíni ląągo Jesus daayos-dlaadgo bits'á' daheskaihi bigha zideego hádaat'ii.

¹² Ái iskaq hik'e nnee ląągo da'idaayú híkaihi Jesus Jerúsalemyú hígháhgo ya'ikodaanzii dá, ¹³ Ch'il, palm holzéhi, bits'adaaz'aahí daayonilgo, yidaahzhí' deskaigo nádaadilghaazhgo gadaanii, Hosanna: Israel hat'íi biNant'a' nłını, Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee higaahí bits'á'dí gózhó le'. ¹⁴ Jesus túlgayé bizhaazhé yaa nyáago yiká' dahnezdaa; dá bek'e'eshchiiní k'ehgo, ¹⁵ Doo néndzid da, Sion bizhaazhé nłını: níń'ii, niNant'a' higaal, túlgayé bizhaazhé yiká' dahsdaago, nii. ¹⁶ Jesus bitsilke'yu dantségee doo bił idaagozi da: ndi Jesus ízigo ye'at'éehí ch'í'nah ágolzaada, díi bak'e'eshchii n'íi la'íi ábi'dilzaahí yinádaalnii. ¹⁷ Jesus Lázarus daztsaadi' náyihılna'go tsébi'i'ándi' ch'ínnań yilniiid n'dá' nnee bináal' ánagot'ii n'íi yaa nadaagosni'. ¹⁸ Godiyihgo ágodzaahí ya'ikodaanziihí bigha nnee Jesus yidaahzhí' onalsáá. ¹⁹ Áik'ehgo Phárisees daanlíni gadaahıdi'nii, Doo hagot'éego ladaahodle'go da laq; daadeh'ii, ni'godszań biká' nnee dawa bıké' dahnádnksáá.

²⁰ Nnee Greeks daanlíni la' itah náńsáá, da'idaagee da'ch'okaqahyú. ²¹ Ái Philip yaa hikai, Gálilee biyi' Bethsáida golzeedí' gólını, áik'ehgo gadaabihii, Jesus daahihıltséh hádaahiit'ii. ²² Philip Andrew yil nagolni'yú óyáa: Andrew, Philip yil o'áazhgo Jesus yil nadaagosni'.

²³ Jesus gadaabihii, Shíi, nnee k'ehgo Niyáahí, ízigo be'ansht'eehí ch'í'nah hileehí bee biká' ngonyáa. ²⁴ Da'anii, da'aniiigo gadaanohwidishnii, T'oh naghái biyigé doo leezh biyi' onehezdeego daztsaa dayúgo da'ágat'éé nt'éé: áida daztsaayúgo zhá binest'á' ląá hileeh. ²⁵ Dahadın bi'ihina' bił ilíhí bi'ihina' bits'á' da'ılıi hileeh; áida' dahadın díi ni'godszań biká'gee bi'ihina' doo bił ilíi dahíi ihina' doo ngonel'aa dahíi yee hina' doo. ²⁶ Dahadın shá na'iziidyúgo shiké' higaal le'; hayú nashaayú ákú shá na'iziidíi aldo' naghaa doleeł: dahadın shá na'iziidíi shiTaa bidnshih at'éé. ²⁷ Shiyi'sizini doo bił anii da k'adí; nt'ésha' dishnii? ShiTaa, díi shich'í' ágonéhí bits'á' hasdáshinłteeh, dishniih née? Dah, díi shich'í' ágonéhí bigha niyáahi at'éé. ²⁸ ShiTaa, ízigo nizhi'íi ch'í'nah ánle'. Áik'ehgo yaaká'dí' hadziihí ganniid, Ik'idá' ízigo nizhi'íi ch'í'nah áshlaa ni', áik'ehgo ch'í'nah ánánáshdle'. ²⁹ Nnee bit'ahgee nadaaziiní la' ái daideztsaago gadaanii, Ides'nih: la'íi gadaanii, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'dí'hi bich'í' hadzii. ³⁰ Jesus gání, Díi hadzi-ihí doo shíi shigha da, nohwíi nohwigha ánniid. ³¹ K'adíi díi ni'godszań biká' ágot'eehí baa yá'iti': áik'ehgo ni'godszań binant'a' ch'idolt'eeł. ³² Shíi ni'dí' ts'idag dahshidi'diiltiyúgo nnee dawa ích'í'go ashdléh. ³³ Hagot'éego dat-saah doleełi bebígózhíi bigha áganniid. ³⁴ Nnee gánaadao'nii, Begoz'aaníi

biyi', Christ dahazhì' golíí, golzeego nées daasidiits'aa: nt'é bigha, Nnee k'ehgo Nyááhíí ts'ídago dahbidi'dolteel, nñii áídá'? Nnee k'ehgo Nyááhíí nñiihíí hadín áhññii? ³⁵ Jesus gádaabihñii, Be'idindláádíí dét'ihézhì' t'ah nohwá begot'íí. Be'idindláádíí t'ah golíídá' bee nahkai, dahyúgo godihikíí nohwitis hileeh: dahadín godihikíyú naghahíí hayúgo higaahíí doo yígótsì da. ³⁶ Be'idindláádíí t'ah nohwá begot'íídá', be'idindláádíí daahohdlaa, áík'ehgo idindláádíí bichagháshé daadoleel. Jesus díí yee hadziidá' yits'á' nyáágo yits'aa nádest'ííd lèk'e.

³⁷ Godiyihgo áná'ol'ííhíí ląągo bináát áyíílaa ndi t'ah doo daabodlaa da: ³⁸ Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi gánñiid n'íí begolne'híí bigha ágodzaa, NohweBik'ehñ, nadaagosiilñi'íí hadín yosdlaad? Ła'íí hadín nohweBik'ehñ bigan binawodíí bił ch'í'nah alzaa? ³⁹ Áí bigha doo da'odlaa da, Esáias gánádo'ñiidhíí bigha. ⁴⁰ Bináá ádaagodihgo, la'íí bijíí daant'izgo áyíílaa; dahyúgo bináá yee daayo'íí, la'íí bijíí bee bił ídaagozi, áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasziih doleel. ⁴¹ NohweBik'ehñ bits'á'idindláádíí yo'íídá' yaa yakti'go Esáias ágánñiid lèk'e.

⁴² Da'ágát'éé ndi nant'án daanlíni ląągo Jesus daayosdlaad ndi Phárisees daanlíni yédaaldzidgo doo ch'í'nah yaa nadaagolñi' da, Jews ha'ánátséhdí' ch'ínohwidinedzoodhi at'éé dánko daanzigo: ⁴³ Bik'ehgo'ihí'nañ bił nzhooníí doo dážhó hádaat'íí dadá' nñee bił nzhooníí zhá itisgo hádaat'íí.

⁴⁴ Jesus hadííd hadziigo gánñiid, Dahadín shodlaahíí doo shíí zhá shodlaa da, áídá' shin'á'n áldó' yodlaa. ⁴⁵ Hadín sho'íníí shin'á'n yo'íí. ⁴⁶ Be'idindláádíí nshłigo ni'gosdzán biká'zhì' niyáá, dahadín shodlaahíí doo godihikíyú naghahíí le' at'éé da. ⁴⁷ Dahadín ádishñiihíí yidits'agdá' doo yikísk'eh at'éé dahíí, án doo baa yashti' da: ni'gosdzán biká' nñee doo baa yashti'go niyáá da, hasdáhishñiigo niyáá. ⁴⁸ Dahadín doo háshit'íigo shiyati' doo nágodí'aah dahíí baa yakti'íí gólíí: yati' bee yásílti'íí nnágodzaahíí bijíí baa yakti' doleel. ⁴⁹ Doo dashínik'eh yásílti' da, shiTaa shin'á'n nt'é dishñiigo yashti'íí, nt'é dishñiigo hasdziihíí shá ngon'áá. ⁵⁰ Díí bígonsì, hadín biyati' bikísk'eh at'ééhíí ihí'naa doo ngonel'aa dahíí yee hínaa doleel: áík'ehgo shiTaa áshihñiihíí bikísk'eh yashti'.

13

¹ Bitis-hagowáh n'íí bee biná'godiníhgo da'idaahíí dabíntsé, Jesus ni'gosdzán yits'á' biTaa yich'í' nádiidáhíí biká' ngonyáágo yígótsídá', ni'gosdzán biká' biké' hikaahíí bił nzhooqo dąngonyáázhì' bił nzhoo. ² O'í'ááyú da'ch'iyáadá' Simon biye', Judas Iscáriot holzéhi, Jesus ch'í'bidi'aahgo ik'idá' ch'iidn nant'án natsíbilkeesgo ábíltsì; ³ Jesus biTaa dawa baidin'áągo yígótsì, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ yits'á'dí' nyáá, Bik'ehgo'ihí'nañ yich'í' nádesdzaago áldó' yígótsì; ⁴ Áík'ehgo da'iyáadí' nádiidzaago iká' bi'íhíí ídaa yidiltsooz; ádíí niibek'e'ildéhé náidnłtsoozgo ídináisti'. ⁵ Betádígisé biyi'zhì' tú yaa yiziidgo, bitsilke'yu bikee yá tádaizgizdí' niibek'e'ildéhé binasti' n'íí bee yá k'edaayildéh nkegonyaa. ⁶ Ádíí Simon Peter baa gonyáágo gábilñii, SheBik'ehñ, ya' shikee shá tánángis nées? ⁷ Jesus gábilñii, Nt'é bigha asht'íínií k'adyúgo doo bígonksì da, ndi bígonksìh ndi at'éé. ⁸ Peter gábilñii, Shikee doo shá tánógis at'éé da. Jesus gánábildo'ñiid, Nikee doo ná tásígiz dayúgo, doo nił gonsht'íí da. ⁹ Simon Peter gábilñii, SheBik'ehñ, doo shikee zhá shá tánángis da, shigan hik'e shitsits'in áldó' shá tánángis. ¹⁰ Jesus gábilñii, Dahadín ténáltki'íí bikee zhá táyigis bik'eh, áík'ehgo dásizíí nt'éégo tanásgiz: nohwíí tádaanohwidesgiz, ndi doo dánohwigha da. ¹¹ Hadín ch'í'bido'aahíí yígótsìhíí bigha ágánñiid, Doo dánohwigha tádaanohwidesgiz da. ¹² Aął bikee yá tádaizgizgo iká' bi'íhíí

ánágodlaa, áídí' dahnánezdáago gádaabih̄nii, Nohwá ásdzaahíí bídaagonōs̄i née?
 13 Iłch'ígó'aahíí ła'íí nohweBik'eh̄n daashik̄doh̄nii: da'áígee ádaadoh̄nii áí;
 án nsh̄l̄ih̄íí bigh̄a. 14 Shíí nohweBik'eh̄n ła'íí nohwił ch'ígó'aahíí nsh̄l̄ini
 nohwiikee nohwá tádaasigizi: áík'ehgo nohwíí ałdó' nohwiikee látádaah̄gisgo
 dábik'eh. 15 Be'ol'ij̄i doleeh̄íí nohwiñáál ásh̄laa, áík'ehgo nohwíí ałdó' ágádaah̄t'ij̄i
 le'. 16 Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaano hwildish̄nii, Na'iziidíí doo binant'a' yit̄isgo
 at'éé da; hadín hil'a'íí binł'a'íí doo yit̄isgo at'éé da. 17 Díí bídaagonōs̄igo,
 be'ánádaah̄t'ij̄iyúgo nohwił daagozh̄ō doleel̄.

18 Doo dánohwigha nohwaa yashti' da: hadíí hanohwiñilíí bígons̄i: ndi
 Bik'ehgo'ih̄i'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begol̄ne' doleeh̄íí bigh̄a, Hadín
 bán bił hishaaníí shich'í' got'ij̄h. 19 Doo hwahá begol̄ne' dadá' baa no-
 hwił nagosh̄ni', áík'ehgo be'ágodzaago da'án nsh̄l̄ij̄go daahohdl̄aą doleel̄.
 20 Da'an̄ii, da'an̄iigo gádaano hwildish̄nii, Dahadín deł'a'n náidn̄t̄ij̄iyúgo, shíí
 ałdó' náshid̄ilteeh; hadín náshidn̄t̄ij̄ih̄íí shinł'a'á ałdó' náid̄ilteeh. 21 Jesus
 ágán̄niidá' biyi'siziiníí doo bił gozh̄ō dago, nagol̄ni'go gáníí, Da'an̄ii, da'an̄iigo
 gádaano hwildish̄nii, Nohwíí ła' ch'ish̄inoh'aah doleel̄. 22 Hadínsh̄a' áyih̄nii
 daanz̄igo bitsilke'yu nádaah̄né'ij̄i. 23 Bitsilke'yu ła', Jesus bił nzhónihi, Jesus
 bitil̄zh̄i' bínent̄ij̄i l̄ek'e. 24 Áík'ehgo Simon Peter áí nay'izh̄gizh̄go gáyih̄nii,
 Nahód̄n̄kid, hadín áyih̄nii áí? 25 Bitil̄zh̄i' bínent̄iníí Jesus gáyih̄nii, SheBik'eh̄n,
 hadín áh̄n̄ii áí? 26 Jesus gáníí, Ee'si'áągo baa dish'ałíí, án áłdish̄nii. Yee'iz'aągo
 Judas Iscariot yaa yin'áą, Simon biye'. 27 Ee'ist'aąh̄íí náidn'aądá' ch'iidn̄
 nant'an, Satan holzéhi beh hiyáá. Jesus gábih̄nii, Nt'é ánle'íí dah̄ale ánle'.
 28 Da'iyáągo naháztaaníí nt'é bigh̄a ágábih̄n̄iidíí doo ła' yigok̄s̄iid da. 29 Judas
 zhaali bizis nayi'aahíí bigh̄a Jesus ágábih̄nii, daanz̄i l̄aą, Da'idaaníí bá hidán
 nayih̄niih̄go, dagohíí, Tédaat'iyéhíí nt'éhéta yaa daayiné', yo'niigo aníí l̄aą
 daanz̄i. 30 Judas ee'ist'aąh̄íí náidn'aąh̄íí bikédí'go dagoshch'í' ch'inyáá; áídí'
 t'ré' gozlj̄i.

31 Ch'inyáádá' Jesus gáníí, K'adíí shíí, n̄nee k'ehgo Niyááhíí íz̄isgo
 be'ánsht'eeh̄íí ch'í'nah al̄ne', Bik'ehgo'ih̄i'nañ íz̄isgo ye'at'ééhíí shíí shee
 ch'í'nah al̄ne'. 32 Áík'ehgo Bik'ehgo'ih̄i'nañ íz̄isgo ye'at'ééhíí shíí shee ch'í'nah
 alzaayúgo, Bik'ehgo'ih̄i'nañ ałdó' íz̄isgo be'ánsht'eeh̄íí dabíí ch'í'nah áidol̄íí,
 dagoshch'í' ch'í'nah áidol̄íí. 33 Shichagh̄ashé, dé't'ih̄ézh̄i' t'ah nohwił nashkai.
 Shiká daadeh̄ij̄i doleel̄; Jews daanl̄ini ádaabik̄d̄eniidíí k'ehgo nohwíí ałdó'
 gánohwidish̄nii, Hayú déyááyú doo nohkáh at'éé da. 34 Begoz'aaníí aníid̄ehi
 bee nohwá ngonsh'aah, k̄ł daano h̄j̄ōgo; dashíí sh̄ł daano h̄sh̄ōh̄íí k'ehgo
 nohwíí ałdó' k̄ł daano h̄j̄ō doleel̄. 35 Díí bee shiké' hikaahíí daano h̄l̄ij̄go n̄nee
 dawa yídaagok̄s̄i doleel̄.

36 Simon Peter gábih̄nii, SheBik'eh̄n, hayú d̄inyaa? Jesus gábih̄nii, Hayú
 déyááyú k'adyúgo doo shiké' n̄n̄ah da; áídá' ikédí'go shiké' n̄n̄ah doleel̄. 37 Peter
 gábih̄nii, SheBik'eh̄n, nt'é bigh̄a k'adyúgo doo níké' dish̄ah da? Shíí nigh̄a
 dasiits̄aą ndi dábik'eh. 38 Jesus gábih̄nii, Ya' shíí shigh̄a dantsaah née? Da'an̄ii,
 da'an̄iigo gánik̄dish̄nii, Tazhik'áné doo hwahá an̄iih̄ dadá', taadn doo bígons̄i da
 shik̄n̄iih̄ ndi at'éé.

14

1 Doo nohwij̄íí natsídaahilt̄o' da le': Bik'ehgo'ih̄i'nañ daahohdl̄aą, shíí ałdó'
 daashohdl̄aą. 2 ShiTaa gol̄ij̄iyú k̄áągo nohwiba' goz'aą: doo ágát'éé dayúgo
 doo nohwił nagosh̄ni' da doleel̄ ni'. Ákú nohwá iłch'í'goshl̄éhyú déyáá. 3 Ákú
 nohwá iłch'í'goshl̄aadá' nánshdáhgo t'aązh̄i' nohwił nádishkáh; hayú sídááyú
 nohwíí ałdó' ákú nasólt̄aą doo. 4 Hayú déyááyú bídaagonōs̄i, it̄inh̄íí ałdó'
 bídaagonōs̄i. 5 Thomas gábih̄nii, NohweBik'eh̄n, hayú d̄inyaahíí doo bídaagonl̄zi

dadá' hagot'éégo itínhíí bídaagonlzi? ⁶ Jesus gábilnii, Shíí itínhíí nshlji, da'anii ágot'eehíí, la'íí ihi'naahíí nshlji: shíí shinkááyú zhá shiTaa yaa higháhi at'éé. ⁷ Shídaagonolsiyúgo shiTaa aldó' bídaagonolsi doleel ni': kodí' godezt'i'go bídaagonolsi, la'íí daahołtsaa. ⁸ Philip gábilnii, NohweBik'ehń, niTaa nohwil ch'i'nah ánle', áík'ehgo nohwil dádaabik'eh. ⁹ Jesus gábilnii, Philip, ya' nohwil nashkaigo nzaad ogoyáadá' t'ah doo shígonlsijh da née? Hadín sho'iiníí shiTaa yo'ji; áídá' nt'é bigha, NiTaa nohwil ch'i'nah ánle', nńii? ¹⁰ ShiTaa biyi' gonshlji, la'íí shiTaa shiyi' golji doo hondlāah da née? Yati' bee yashti'íí doo dashínik'eh yashti' da: shiTaa shiyi' golíiníí ánásht'ijhíí dabíí ánáyol'ijh. ¹¹ ShiTaa biyi' gonshljiigo, la'íí shiTaa shiyi' goljiigo shondlāah: dagohíí ánásht'ijhíí zhá bigha shondlāah. ¹² Da'anii, da'aniigo gádaanohwildishnii, Hadín shodlaaníí ánásht'ijhíí k'ehgo ánát'ijh doleel; ánásht'ijhíí bitisgo ndi ánát'ijh doo; shíí shiTaa bich'i' nádésdzáhíí bigha. ¹³ Shizhi' hohshiigo nt'éhéta daahóhkeedíí nohwá łashle', shiTaa ízigo ye'at'ééhíí biYe' bee ch'i'nah ádolnii doleelgo. ¹⁴ Shizhi' hohshiigo dant'éhéta daahóhkeedyúgo nohwá łashle'.

¹⁵ Nohwil daanshoqyúgo bengoni'ááníí bikísk'eh ádaanoht'ee. ¹⁶ ShiTaa hoshkaah doleel, áík'ehgo la' Kich'oniihíí nohwaa naadit'aah, án dahazhi' nohwil nli doleel. ¹⁷ Án Spirit da'anii ágot'éhi ch'i'nah áile'hi; da'án ni'godzán biká' nnee doo hagot'éégo nágodí'aah da, doo daayo'ji da, doo yídaagołsi dahíí bigha: áídá' nohwíí bídaagonolsi; nohwil nli, la'íí nohwiyi' goljihíí bigha. ¹⁸ Nohwits'á' nádésdzáágo doo dasahndi ádaanoht'ee da doleel: áídí' nohwich'i' nádishdáát. ¹⁹ Dét'ihézhí' ni'godzán biká' nnee doo nádaashiłséh da; da'ágát'éé ndi nohwíí daashołséh: shíí hinshnaahíí bigha nohwíí aldó' daahinohnaa doleel. ²⁰ Ái bijji shíí shiTaa biyi' nshlji, nohwíí shiyi' daanołji, shíí nohwiyi' daanshljijhíí bídaagonolsi doleel. ²¹ Hadín bengoni'ááníí yígółsigo yikísk'eh at'ééhíí, án bił nshoq: hadín bił nshooníí shiTaa bił nzhóni at'éé, áík'ehgo án shił nzhooqgo bich'i' ch'i'nah ádinszi doleel. ²² Judas, doo Iscáriot dahi, gábilnii, NohweBik'ehń, nt'é bigha ni'godzán biká' nnee doo bich'i' ch'i'nah ádnłéh dadá', née zhá nohwich'i' ch'i'nah ádnłéh doleel? ²³ Jesus gábilnii, Nnee bił nshoqyúgo shiyati'íí yikísk'eh at'éé doleel: shiTaa bił nzhooq doleel, áík'ehgo baa nt'aashgo bił daagondli doleel. ²⁴ Hadín doo bił nshoq dahíí shiyati'íí doo yikísk'eh at'éé da: yati' daadohts'agíí doo dashíí shiyati' at'éé da, shiTaa shin'á'n biyati' at'éé. ²⁵ Díí ágot'eehíí bee nohwich'i' yásłti', t'ah nohwitahyú nshlji dá'. ²⁶ Kich'oniihíí, Holy Spirit holzéhi, shizhi' biláhyú shiTaa nohwich'i' daidil'aa doleelíí dawa nohwil ch'ígó'aah doleel, nohwil nagosisni'íí dahot'éhé bínádaahniihgo ánohwil doleel. ²⁷ Iłch'i'gont'ééhíí nohwaa nshné', iłch'i'gont'ééhíí shits'á'dí' begoz'ánihíí nohwaa daanshné': doo ni'godzán bits'á'dí' ágot'eehíí k'ehgo nohwaa daanshné' da. Doo nohwijíí natsídaahiltq' da le', doo nédaaldzid da le'. ²⁸ Gádaanohwildéniidíí daadisots'aa, Deyáádí' nohwaa náshdáh doleel. Nohwil daanshoq lək'eyúgo nohwil daagozhó doleel ni', shiTaa bich'i' nádésdzá dishniihíí bigha; shiTaa shitisgo at'éhi nli. ²⁹ Doo hwahá begolne' dadá' nohwil nagosisni', be'ágodzaadá' da'ohdlaq doleelhíí bigha. ³⁰ Kodí' godezt'i'go doo lāago nohwich'i' yádaashti' da: díí ni'godzán binant'a' higaahíí bigha, án doo shebik'eh da. ³¹ Ni'godzán biká' nnee shiTaa shił nzhooqgo yídaagołsi doleelhíí bigha, shiTaa shá ngon'ááníí k'ehgo ánásht'ijh. Daohsijh, hikaah le'.

15

¹ Shíí dasts'aa dahnanłsé'íí da'aniihíí nshlji, shiTaaahíí dahnanłsé'íí nłt'éégo áyılsiníí nli. ² Shits'ádaaz'aahíí doo nest'á' áile' dahíí dawa shits'áyiniił: áídá' shits'ádaaz'aahíí nest'á' áile'íí náyigeesh, nest'án dayúweh lāago áiléh doleelhíí

bigħa. ³ Nohwíi ilk'idá' yati' bee nohwich'i' yásilti'íi bee daanohwidilkqod. ⁴ Shiyi' daanohłji, shíi áldó' nohwiyi' nshłji. Its'ádaaz'aahíi doo dabízhá nest'a' áyóléh át'éé da, bá'ó'áhi yiyi' nliyyúgo zhá; nohwíi áldó' nest'a' doo ádaahłe' da, shiyi' daanohłjiyúgo zhá. ⁵ Shíi dasts'aa dahnansé'íi bá'ó'áhi nshłji, nohwíi shits'ádaaz'aahíi daanohłji. Dahadíni shiyi' nliinií, ła'íi biyi' nshliinií, án nest'a' ła'ágo áiléhi nłji; shíi da'ánshdłhyúgo doo nt'é ádaahłéh át'éé da. ⁶ Nnee ła' doo shiyi' nłji dayúgo, its'ádaaz'aahíi ła' yó'olt'e'go náhasganhíi k'ehgo yó'obi'dilt'e'; nnee ái its'ádaaz'aahíi lenádaihezlaago kq' biyi' odaiskaadgo nłid. ⁷ Shiyi' daanohłjiyúgo, shiyati' nohwiyi' begoz'aayúgo, dahádaahł'ihíi daahóhkeedgo nohwá ádaadolnił. ⁸ Nohwinest'a' ła'ágo ánádaahł'ihíi bee shiTaa ízisgo at'ééhíi ch'í'nah ábi'dilzi; áik'ehgo da'aniiigo shiké' hikaahíi daanohłji. ⁹ ShiTaa bił nshqohíi k'ehgo nohwíi shil daanohshqo: dayúweh shil daanohshqo le'. ¹⁰ ShiTaa yegos'aaníi bikísk'eh ánsht'eego dávik'ehn bił nshqohíi k'ehgo bengoni'áaníi bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo, dávik'ehn shil daanohshqo doleel. ¹¹ Shits'a'dí' kol'ijóóníi nohwiyi' daagolji doleelgo, ła'íi dázhq nohwil daagozhqo doleelhií bigħa be'ánohwidéniid. ¹² Díinko bengoni'áni at'éé, Shil daanohshooníi k'ehgo nohwíi áldó' kł daanohjqo doleel. ¹³ I'ijóóníi díi bitisgo at'éhi doo hadíni ye'at'éé da, nnee bi'ihí'na' bit'eké yá nyiné'i. ¹⁴ Bengoni'áaníi be'ádaanoht'eeyúgo shit'eké daanohłji. ¹⁵ Kodí' godezt'i'go doo dayúweh shá na'iziidíi daanohwidishniigo daanohwoshíi da; na'iziidíi binant'a' ánát'ihíi doo yígólšj da: áidá' shit'eké daanohwidishniigo daanohwoshíi; shiTaa bits'a'dí' disiits'á'íi dawa nohwil ígózigo ashłaaahíi bigħa. ¹⁶ Nohwíi doo hadaasisolłji da, shíi hanohwiheñil, nest'a' ánádaahł'ihíi yú dahdohkáhgo nohwaa godini'á'á, ái nest'a' daagolji nt'éé doleelgo; áik'ehgo dant'éhéta shizhi' biláhyú shiTaa bídaahóhkeedyúgo, nohwaa yidoné'hi at'éé. ¹⁷ Díinko nohwá ngoní'á'á, kł daanohjqo le'. ¹⁸ Ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, nohwik'edaanniihíi dabíntsé shik'edaanniihgo bídaagonłšj. ¹⁹ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíi bich'i'zhineé daanohłjiyúgo, ni'gosdzán biká' nnee dabíi bich'i'zhineéhíi bił daanzhóni at'éé; áidá' ni'gosdzán biká' ágot'eehíi doo bich'i'zhineé daanohłji da, ndi bits'a' nohwiniñil, ái bigħa ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniih. ²⁰ Nohwich'i' hasdzii n'íi bínádaahł'ii, Na'iziidíi doo binant'a' yitisgo at'éé da, nohwildéniid. Shiniidaagodezlaayúgo, nohwíi áldó' nohwiniidaagodile'; ádishniihíi yikísk'eh ádaat'ee lək'eyúgo, nohwíi áldó' ádaadohniihíi yikísk'eh ádaat'ee doleel. ²¹ Shizhi'híi bigħa díi dahot'éhé ye'ádaanohwile', shides'a'n doo yídaagołšj dahíi bigħa. ²² Doo niyáágo bich'i' yádaasilti' dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni'; k'adíi binchq'íi bigħa doo nt'é yik'ídaagodi'áh da. ²³ Dahadíni shik'enniihíi shiTaa áldó' yik'enniih. ²⁴ Bitahyú áná'ol'ihíi doo hwahá hadíni áile'hi ashłaa dayúgo, doo nchq'go ádaadzaa da doleel ni': k'adíi shíi hik'e shiTaa biłgo daanohwiłtsaągo nohwik'edaannii. ²⁵ Dabíi bich'i' begoz'aaníi biyi' k'e'eshchiinií, Doo nt'é bigħa shik'edaannii da, golzeego dahgoz'aaníi begolne'go ánágot'ijł. ²⁶ Kich'oniihíi, án shiTaa bits'a'dí' nohwich'i' dish'aa doleelíi nyáágo, Holy Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi, shiTaa yits'a'dí' nłini, án shaa nagolni' doleel. ²⁷ Nohwíi áldó', dantsé godezt'i'dí' nohwil nashkaihií bigħa shaa nadaagołni' doleel.

16

¹ Doo t'aązhi' nanánohohdéh da doleelhií bigħa díi dawa bee nohwich'i' yádaasilti'. ² Jews ha'ánálséhdí' ch'ídaanohwinihiyood doleel: ła'íi dahadíni nohwizes-hiinií Bik'ehgo'ihí'nañ bá áshł'íi nzi doleelíi baa gowáh. ³ Ái shiTaa

doo yídaagoksi da, shíí ndi doo shídaagoksi dahíí bigha anádaat'iji doleel. ⁴ Díí baa nohwil nagosisni'íí baa gonyáágo, bínádaakniih doleelhií bigha nohwil nagosisni'n'. Ilch'ígonsh'aahgo godeyaadá' díí doo baa nohwil nagosisni' da ni', t'ah nohwil nashkai n'íí bigha. ⁵ K'adíí shides'a'n bich'í' deyaáa; áídá' doo la', Hayú dínyaa? daashildohniigo nashídaadołkid da. ⁶ Díí baa nohwil nagosisni'híí bigha nohwijií biyi' doo nohwil daagozhóo da daasoliji. ⁷ Da'ágát'éé ndi da'aniiigo anohwilkishni; dahdisháhíí nohwá nzhoo: doo dahdiyaa dayúgo, Kich'oniihíí doo nohwaa hináh da; áídá' óyááyúgo zhá nohwich'í' dish'aa doo. ⁸ Án nyáágo ncho'go ágot'eehíí, nzhooogo ágot'eehíí, la'íí aayá'iti'íí ni'gospdzán biká' nnee yił ch'í'nah ádaile' doo. ⁹ Doo daashodlaa dahíí bigha ncho'go ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleel; ¹⁰ ShiTaa bich'í' deyaáago doo nádaashoktséh dahíí bigha nzhooogo ágot'eehíí bił ch'í'nah ádaile' doleel; ¹¹ Díí ni'gospdzán binant'a' baa yá'iti'híí bigha aayá'iti'íí bił ch'í'nah ádaile' doleel. ¹² Łáágo t'ah nohwich'í' yashti' ndi k'adíyúgo doo nohwil ídaagozi da. ¹³ Áídá' Spirit da'anii ágot'éhi ch'í'nah áile'hi nohwaa nyáágo, da'anii ágot'eehíí dawa nohwá yígótsi doleel: doo dabínik'eh yałti' da doleel; nt'éhéta yidits'agúí zhá yaa yałti' doo: la'íí begoldohíí nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁴ Shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go, yaa nohwil nagolni' doleelíí ízisgo be'ánsht'eehíí nohwil ch'í'nah áidoliil. ¹⁵ ShiTaa bits'á'dí'go be'ágot'eehíí dawa shiyéhi at'éé. áí bigha shits'á'dí'go be'ágot'eehíí náidiiné'go nohwil ch'í'nah áidoliil, déniid. ¹⁶ Dét'ihézhí' doo nádaashoktséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashoktséh, shiTaa bich'í' deyaáhíí bigha. ¹⁷ Bitsilke'yu la' gádaakildi'nii, Dét'ihézhí' doo nádaashoktséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashoktséh: la'íí, ShiTaa bich'í' deyaáhíí bigha, daanohwiłnihií, nt'é niigo aníí? ¹⁸ Gádaanii, Nt'é niigo aníí, Dét'ihézhí', nihií? Néé doo bídaagonłzi da nt'é niigo aniihíí. ¹⁹ Jesus nabídaadilkid hádaat'iiigo yígótsigo gádaabikni, Dét'ihézhí' doo nádaashoktséh da: áídí' dét'ihézhí' nanádaashoktséh, dishnihií bigha nałídaadołkid née? ²⁰ Da'anii, da'aniiigo gádaanohwilkishni, Daahchag, la'íí chaal ádaanoht'eedá' ni'gospdzán biká' nnee bił daagozhóo doleel; doo nohwil daagozhóo da doleel, áídá' doo nohwil daagozhóo dahíí nohwil daagozhóo nádaadodleel. ²¹ Isdzán ilchiigo doo bił gozhóo da, ilchiige ngonyááhíí bigha: áídá' ishchijihíí bikédí'go, ni'gospdzán biká'zhí' nnee yishchijihíí yaa bił gozhóogo, nihi n'íí doo yínálniih da. ²² Áík'ehgo doo nohwil daagozhóo da k'adíí: ndi nádaanohwiłtsaago nohwil daagozhóo doleel, doo hadín nohwil gozhóóníí nohwits'á' náidoné' át'éé da. ²³ Áí bijji doo nashídaadołkid da doleel. Da'anii, da'aniiigo gádaanohwilkishni, Nt'éhéta shiTaa shizhi' biláhyú bídaahókkeedíí nohwaa daayiné' doleel. ²⁴ Doo nt'é shizhi' biláhyú daahókkeed da ngoheyaa: da'ókkeedgo nohwaa hi'né', áík'ehgo dážhó nohwil daagozhóo doleel. ²⁵ Díí ilch'ígót'aahgo na'goni'íí bee nohwil nagosisni': ndi ilch'ígót'aahgo na'goni'íí doo dayúweh bee nohwil nadaagoshni' dahíí baa gowáh, áídá' dabígóziigo shiTaa baa nohwil nadaagoshni' doleel. ²⁶ Áí bijji shizhi' biláhyú da'ókkeed doleel: shiTaa nohwá hoshkaah doo daanohwilkishniigo da: ²⁷ ShiTaa dabíí bił daanohshoo, nohwil daanshooohíí bigha, la'íí shiTaa bits'á'dí' níyáágo daahosodlaadhíí bigha. ²⁸ Shíí shiTaa bits'á'dí' ni'gospdzán biká'zhí' nkeniyáa: k'adíí ni'gospdzán bits'á'dí' shiTaa bich'í' nádésdzá. ²⁹ Bitsilke'yu gádaanii, Áníita dabígóziigo yánłti', ilch'ígót'aahgo na'goni'íí dee bee yánłti' da. ³⁰ Dawa bigonłsigo k'adíí bídaagosiilziid, doo hadín nanódikid bik'eh da: díí bee Bik'ehgo'ihina' bits'á'dí' nyaago daanosiidlaad. ³¹ Jesus gádaabikni, Áníita da'osodlaad née? ³² Isaa, iltahosohkaigo danohłtjige gowayú onáhasohkaidá', shízhá dasahndi ch'ídishtkish doleelíí baa gowáh, ilk'idá' biká' ngonyáa: ndi

doo dasahndi ch'ínítlizh da, shiTaa bíł nash'aashíí bigha. ³³ Shíí shiláhyú ílch'ígont'éehíí be'ádaanoht'ee doleelhíí bigha díí bee nohwich'í' hasdzii. Ni'godzán biká' góyéégo nagowaahíí biyi' nahkai: áídá' nohwíł daagozhóó le'; ni'godzán biká' ágot'eehíí bitis silíí.

17

¹ Jesus díí aqł ánniidá' yaaká'yú déz'íggo gáníí, ShiTaa, baa gowáh n'íí biká' ngonyáá; shíí, niYe' nshkíiníí, ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánlé'go, shíí áldó' ízisgo ánt'éehíí ch'í'nah ánshe'. ² Daahinaahíí dawa beshik'ehgo shá ngoñ'aa, hadíí shaa daadín'aqahíí dawa dahazhí' ihí'naahíí baa daadinsh'aa doleelgo. ³ Díínko dahazhí' ihí'naahíí át'éé, danizhá Bik'ehgo'ihí'nañ da'aníhi nílíhíí nídaagolsí, lá'íí shíí, Jesus Christ shínní'a'íí, áldó' shídaagolsí doleel. ⁴ Ni'godzán biká' ízisgo be'ánt'éehíí ch'í'nah ánishłaa: na'idziid shaa dín'aqł n'íí aqł ashłaa. ⁵ ShiTaa, k'adíí ni'godzán t'ah doo álne' dadá' ízisgo níł be'ánsht'ee n'íí bee dani ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah ánlé'. ⁶ Ni'godzán biká' nnee bitahdí' lá' shaa nnilíí bich'í' nizhi' bigózigo ashłaa: níyéé daanlijí ni', shaa nnil; niyati' yikísk'eh ádaat'ee. ⁷ Dawahá shaa dín'aqahíí ni nits'á'dí'go yídaagolsí. ⁸ Yati' shaa dín'aqahíí bee bich'í' yádaasíiti'; áí nádaidnné', nits'á'dí' níyááhíí da'aníigo yídaagolsí, lá'íí shínní'a'íí daayosdlaqł. ⁹ Bá da'oshkaqah: ni'godzán biká' nneehíí doo bá da'oshkaqah da, áídá' hadíí shaa nnilíí zhá bá da'oshkaqah; áí níyéé daanlijíhíí bigha. ¹⁰ Shíyééhíí dawa níyéé, níyééhíí dawa shíyéé; áík'ehgo áí bee ízisgo be'ánsht'eehíí ch'í'nah áshi'delzaa. ¹¹ K'ad doo ni'godzán biká' nashaa da doleel, áíhíí ni'godzán biká' nakai, shihíí nich'í' dahnádishdáh. ShiTaa diyini, hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahórtá', dała'á ndlijíhíí k'ehgo dała'á daanlijí doleelgo. ¹² Ni'godzán biká' t'ah bíł nashkaidá', hadíí shaa nnilíí nizhi' binawodíí bee daahóshtá' ni'; binádaadesh'íggo doo lá' ch'a'otłizh da, ndi da'ílíí hileeh yá gozlíni zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí begolne'híí bigha. ¹³ K'ad nich'í' nádesdzá; shíł gozhóóníí dážhó bee bíł daagoyłshóó doleelhíí bigha díí ni'godzán biká'zhí' bee yashtí'. ¹⁴ Niyati'íí baa bíł nadaagosisni'; ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee dahíí bigha ni'godzán biká' nnee bik'edaanníih. ¹⁵ Ni'godzán bits'á'níí doo dishniigo oshkaqah da, áídá' nchó'íí bits'á'go ádaansí, dishniigo oshkaqah. ¹⁶ Ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ánsht'ee dahíí k'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí doo be'ádaat'ee da. ¹⁷ Da'aníihíí nits'á'dí' begoz'aaníí bee hadaanle': niyati' da'aníhi. ¹⁸ Ni'godzán biká'zhí' shidíní'a' n'íí k'ehgo, bíí ni'godzán biká'zhí' odaal'a'. ¹⁹ Bíí bigha godiyini be'ánsht'eego ádishdle', bíí áldó' da'aníhi bee hadaadilne' doleelhíí bigha. ²⁰ Doo dabíí zhá bá da'oshkaqah da, hadín díí nnee biyati'híí bigha daashodlaqł doleelíí áldó' bá da'oshkaqah; ²¹ Áí dawa dała'á daanlijí doleelgo; ni shiTaa nliníhíí shiyi' nlijí, lá'íí niyi' nshlijíhíí k'ehgo bíí áldó' dała'á daanlijígo nohwiyi' daanlijí doleel: shínní'a'go ni'godzán biká' nnee daayodlaqł doleelhíí bigha. ²² Ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nne'íí baa daasiiné'; dała'á ndlijíhíí k'ehgo dała'á daanlijí doleelhíí bigha: ²³ Shíí biyi' daanshlijígo, ni shiyi' nlijígo, díí nnee dážhó nł'éégo ádaabile'go dała'á daanlijí doleel; áík'ehgo ni'godzán biká' nnee shidíní'a'go yídaagolsí doleel, lá'íí níł nshqohíí k'ehgo níł daanzhohíí áldó' yídaagolsí doleel. ²⁴ ShiTaa, hadíí shaa nnilíí hayú nashaayú bíł daanshlijí doleelgo hasht'íí; áík'ehgo ízisgo be'ánsht'eehíí shaa nne'íí daidołtséél, ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' níł nshqo lək'ego. ²⁵ ShiTaa, dážhó nł'éégo ánt'éehíí, ni'godzán biká' nnee doo nídaagolsí da lək'e: ndi shíí nígonsí, lá'íí díí nneehíí shínní'a'go yídaagolsí.

26 Nizhi' baa bił nadaagosisni', baa bił nanádaagoshni' doleek; i'ijóni bee nił nshooní biyi' daagoljí doleek, ła'íi biyi' daanshłj doleehíi bigha.

18

1 Jesus ágánniidá' bitsilke'yu biłgo tú da'ayáhágo nłini, Cédron golzéhi, hanaa deskai, áígee dégózhónégo goz'aazhí' yil okai. 2 Judas, ch'íbi'aahíi, aldó' dégózhónégo goz'aaníi yígółsi: Jesus łałgee akú bitsilke'yu yil onákah lək'e. 3 Ákú siláada ła'íi aasinilíi, okałah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi hik'e Phárisees odais'a'ihíi, kọ'nalbaahíi, kọ'diltłishíi ła'íi benagonlkaadíi daayonilgo Judas yil hikai. 4 Jesus díi bee bich'í' ágonéhíi dawa yígółsi go ái nneehíi yich'í' nyáago gádaayilnii, Hadín biká hadaanohtaa? 5 Nneehíi gádaabilnii, Jesus, Názařehdí' gólíni. Shíi án ánsht'ee, nii, Jesus. Judas, ch'íbi'aahíi, aldó' itah sizij lək'e. 6 Shíi án ánsht'ee, daabilniiidá' dagoshch'í' t'aazhí' deheskaigo ni'zhí' nanehezdee. 7 Jesus gánádaabildo'niiid, Hadín biká hadaanohtaa? Jesus, Názařehdí' gólíni, nádaado'niiid. 8 Jesus gánadí'nii, Shíi án ánsht'ee, daanohwidéniid: shíi shiká hadaanohtaayúgo, díi nneehíi ch'ík'eh nádókáh: 9 Nnee shaa nnilíi doo ła' shaa ch'a'okáad da, aníi n'íi begolne'híi bigha anii. 10 Simon Peter, bésh be'idiltłishé naitijhíi hayidzizgo, okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi bijaa dihe'nazhineégo naidnłgizh. Na'iziidíi Málkas holzéhi. 11 Jesus Peter gáyilnii, Nibízh be'idiltłishé bizis biyi' onántij: shiTaa idee yee sha'ikaahíi hishdlał ndi at'éé. 12 Áidí' siláada ła'íi binant'a' ła'íi aasinilíi Jews odais'a'íi Jesus daayiltsoodgo lidaayist'oo, 13 Áidí' dantsé Ánnas holzéhi bich'í' odaizlqoz; án Cáiaphas baadaaní, Cáiaphas-híi ái łegodzaahíi biyi' okałah yebik'ehi da'tiséyú sitij lək'e. 14 Cáiaphas Jews daanłini yich'í' yałti'go gánniid lək'e, Nnee dała'a nnee dawa yá datsaahgo zhá nzhoo.

15 Simon Peter Jesus yiké' óyáá, bitsilke'yu ła'i aldó': án okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bigółsi go kih yune' Jesus yil ha'a'azh. 16 Áidá' Peter dáádítłhgee sizij. Áidí' Jesus bitsilke'yu ła'ihíi, okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yígółsini, ch'ínyáago, isdzán dáádítłh yaa sitíni yich'í' hadziigo Peter yil ha'a'azh. 17 Isdzán dáádítłh yaa sitíni Peter gáyilnii, Ni aldó' ła' ái nneehíi bitsilke'yu itah nłj nsj. Dah, shí doo ái nshłj da, nii, Peter. 18 Nada'iziidíi ła'íi aasinilíi gozk'azíi bigha deda'deshjeedgo nádaaniłdziilgo kọ'zhí' nadaazi: Peter aldó' itah nániłdziilgo sizij lək'e.

19 Okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni Jesus biké' hikaahíi ła'íi ilch'ígó'aahíi yaa nabíidłkid lək'e. 20 Jesus gábilnii, Ni'gosdzán biká' nnee ch'í'nah bich'í' yádaashti' ni'; Jews ha'ánálséh nagoz'ał yune', ła'íi da'ch'okałah goz'ał yune' dávik'ehn ilch'ígonsh'aah ni', Jews daanłini ıla'ánádaat'ijłhgee; doo nt'é nash'í'go yashti' da ni'. 21 Nt'é bigha nashídnłkid áidá'? Hadíi daashidezts'aaníi nt'é daabilde'niidíi yídaagolsi: ái nahódaańłkid. 22 Ágánniidá' aasinilíi ła', Jesus bit'ahdí' sizíni, bonłts'í, gáníigo, Ya' áik'ehgo okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni bich'í' yách'łti' née? 23 Jesus gábilnii, Doo bik'ehgo hasdzii dayúgo baa shil nagolní: áidá' da'aniiigo hasdziyúgo nt'é bigha shónłts'í? 24 Ánnas, Jesus łest'oo go Cáiaphas, okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, bich'í' oyi'a' ni'. 25 Simon Peter nániłdziilgo sizij lək'e. Gádaabilch'inii, Ni aldó' ła' bitsilke'yu nłj daandzi. Dah, shí doo án nshłj da, nádo'niiid. 26 Okałah yebik'ehi da'tiséyú sitíni yána'iziidíi ła', án Peter yijaa naidnłgizh n'íi bik'íi nłini, gáníi, Ni née, dégózhóné goz'ałgee ái nneehíi bił nish'ij ni'? 27 Peter, Dah, nádo'niiid; áígee tazhik'áne ánniiid.

28 Cáiaphas bikih goz'ałdí' yána'itihé yune' Jesus odaizlqoz: dázhó t'ahbi lək'e; Jews daanłini ákone' ha'a'íikaiyúgo bitis-hagowáh n'íi bee

bíná'godiníhgo da'idaagee doo itah daahiidleeh da, okaqah zhinéégo doo ilch'i'daandléh dahíi bigha daanzigo, doo ha'akáh da lék'e. ²⁹ Áík'ehgo nant'án, Pílate holzéhi, bich'i' ch'ínyáágo gádaabihni, Ái nneehíi hago láá adzaago bił nohkai? ³⁰ Jews gádaabihni, Doo ncho'go adzaa dayúgo doo naa bił nokáh át'éé da. ³¹ Pílate gánáadi'nii, Dánohwíi bedaagoso'aaníi bee baa yádaakti'. Jews daanlíni gánádaadi'nii, Nnee zideego begoz'aaníi doo bee daagosiil'aa da. ³² Jesus hagot'éégo datsaah doleełi dabíi yaa nagolni' n'íi begolne'go ánágot'íi. ³³ Pílate yáná'itihé yune' onanádzaago, Jesus yich'i' hadziigo gáyihni, Ya' ni Jews ízigo biNant'a' níi née? ³⁴ Jesus gábihni, Ya' danínik'eh ánnii née, dagohíi la' ágádaashihniigo nił nadaagolni'híi bigha ánnii née? ³⁵ Pílate gáníi, Ya' shíi Jew nshíi gá? Dani bił hánt'i'íi la'íi ni'okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daanidez'aa: hago ándzaa áidá'? ³⁶ Jesus gábihni, Beshik'ehíi doo díi ni'gosdzán biká' begoz'aa da: beshik'ehíi díi ni'gosdzán biká' begoz'ayúgo, Jews daanlíni doo baa shi'deltii dahíi bigha shinadaal'a'á nadaagonkaad doleeł ni': n'íi beshik'ehíi díi ni'gosdzán doo bits'á'dí' begoz'aa da. ³⁷ Pílate gábihni, Nant'án níi láá ya'? Jesus gábihni, Da'áígeé ánnii, Nant'án nshíihíi. Da'anii ágot'eehíi baa nagoshni' doleełhíi bigha gosilíi, la'íi ái bigha ni'gosdzán biká'zh'i' niyáá. Nnee daantúgeé da'anii zhinéé ádaat'eehíi shiyati' yidits'ag doo. ³⁸ Pílate gánábildi'nii, Da'anii ágot'eehíi nnihií nt'é golzeego ágolzee? Díi ánniidá' Jews daanlíni yich'i' ch'ínánádzaago gádaayihni, Díi nneehíi doo hago adzaa dago bigosíisjíd. ³⁹ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhgo da'idaagee nnee la' nohwá ch'ínálteehgo daagoso'aa: áík'ehgo Jews ízigo biNant'a' nohwá ch'ínánshteeh née? ⁴⁰ Nanádaadilghaazhgo gádaanii, Díi nneehíi dooda, Barábbas zhá nohwá ch'ínánkteeh. Barábbas-híi in'íhi níi lék'e.

19

¹ Pílate aniigo Jesus habí'oltsaz. ² Siláada ch'il diwozhi náníhezwozgo nant'án bich'ah k'ehgo alzaahi bik'edaidez'aa lék'e, la'íi diyagé lichíi dot'izhi bá ádaagozlaa, ³ Áidí' bich'i' hayaa ánádaat'íigo, Gozhó le', Jews ízigo biNant'a' níni! daaniidá' daayołs'i. ⁴ Pílate ch'ínánádzaago nnee gádaayihni, Kúnko, doo hago adzaa dago bigosíisjíd, ái bídaagonołs'i doleełhíi bigha nohwich'i' bił ch'ínánsht'aazh. ⁵ Áík'ehgo Jesus ch'il diwozhi bich'ahdá' bi'íhíi nneezi lichiiigo dot'izhi golíigo ch'ínyáá. Pílate gádaabihni, Kú nneehíi sizii nko! ⁶ Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi aasinilíi daabiltsaáda' nádaadilghaazh, Tsi'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, tsi'ılma'áhi bíhołkałgo zodéé, daaniigo. Pílate gánádaabildo'niid, Dánohwíi tsi'ılma'áhi bídaahołkałgo daazołhéé: shíi doo hago adzaa dago bigosíisjíd. ⁷ Jews daanlíni gádaabihni, Da'áík'ehgo nohwá goz'áni bikísk'eh datsaah dávik'eh, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' ádil'íihíi bigha.

⁸ Pílate díi yidezts'aáda' dayúwehégo biini' háh silii; ⁹ Yáná'itihé yune' ha'ánánádzaago Jesus gáyihni, Hadí' nannáhi? Ndi Jesus doo bich'i' hadzii da. ¹⁰ Áík'ehgo Pílate gábihni, Ya' doo shich'i' handziih da née? Ya' ch'ínáninshteehgo dagohíi tsi'ılma'áhi bini'dilkałgo beshik'ehíi doo bigonłs'i da née? ¹¹ Jesus gábihni, Doo shenik'eh da doleeł ni', yaaká'dí' doo naa godet'aa dayúgo: ái bigha hadín naa shinkíinií itisgo ncho'go adzaa. ¹² Áidí' Pílate ch'ínábilteeh hat'íi: ndi Jews daanlíni nádaadilghaazhgo gádaanii, Díi nnee ch'ínánkteehyúgo doo Caesar bit'eké níi da: dahadíni ízigo nant'án ádil'íinií Caesar yits'á'zh'i'go na'ídiltee.

¹³ Díi yidezts'aáda' Jesus yił ch'ín'áazhgo Pílate yánáltihíi biká'asdáhá yiká' dahnezdaa, ái Pavement golzeegeé ánágot'íi, Hebrew k'ehgo Gábbatha

golzéhi. ¹⁴ Bitis-hagowáh n'íi bee bíná'godiníhíi bá ilch'í'golnéhíi bijji, gostán bik'ehenkéézyú shj: Pílate Jews daanlíni gádaayihíi, Kú nohwiNant'a' sizij nko! ¹⁵ Áídá' nádaadilghaazh, Zodéé, zodéé, tsj'ina'áhi bíhołkał. Pílate gánádaabildo'niid, Ya' nohwiNant'a' tsj'ina'áhi bíhishkałgo zis-héé née? Okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi gádaani, Caesar zhá nohwinant'a' nlii. ¹⁶ Áídí' Pílate Jews daanlíni yaa daabistij, tsj'ina'áhi yídaabikałgo. Áík'ehgo Jesus nádaidnłt'e'go yił onaksáá lək'e. ¹⁷ Jesus dabíi bitsj'ina'áhi yogheelgo, itsits'in si'áni, golzeego ágolzéhi goz'aazhi' bił nánzáá, ái Hebrew k'ehgo Gólgotha golzee: ¹⁸ Akú Jesus tsj'ina'áhi yídaayiskał, la'íi nnee naki alód' ba'ashhahdí' tsj'ina'áhi bídaabi'deskał, Jesus iní'gee dahdaistijdá' nneehíi dá'il'an dahshteezh.

¹⁹ Pílate k'e'eshchij, JESUS NÁZARETHDÍ' GÓLÍNI JEWS ÍZISGO BINANT'A' NLÍNI, golzeego dahgoz'áni tsj'ina'áhi yiká' yiyiskał. ²⁰ Jews daanliinií ląágo k'e'eshchiinií daayozhi'; Jesus tsj'ina'áhi bíheskałi křh goznlii da'ahánégo goz'aq: áík'e'eshchiinií Hebrew, Greek, la'íi Latin k'ehgo k'e'eshchij lək'e. ²¹ Jews bi'okqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi Pílate gádaayihíi, Jews biNant'a' nlii, doo ágoléh da; Jews biNant'a' nshkij niigo ágoléh. ²² Pílate hanádzii, Nt'é ágoshlaahíi ilk'idá' ágoshlaa, nii lək'e.

²³ Siláada Jesus tsj'ina'áhi yídaiskałdá', bidiyágéhíi díiyú ilk'idaiznil, dántijgee dała'á bíyéego; iká'íhíi doo hadilkad da: ndi dahot'éhé bida'zhj' ngont'igo hist'ool. ²⁴ Áík'ehgo gádaakidi'nii, Díi doo k'ad ndaahiidozqos da, daazhógo bigha da'doljołgo, hadín gonesnaahíi bíyéé doleek: díinko Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií begolné'go anágot'ijł, Shidiyágéhíi ilta'is'nii, shi'íhíi bigha da'diljoł. Áík'ehgo siláada díi ye'ánadáat'ijid.

²⁵ Jesus tsj'ina'áhi bíbideskałi ba'ashhahgee baá la'íi baá bik'isn, Mary, Cléophas bi'aad, la'íi Mary Mágdalene nazij lək'e. ²⁶ Jesus baá hik'e bitsilke'yu dała'á bił nzhónihíi ba'ashhahgee nazijgo yiltsaqadá', baá gáyihii, Shimaa, kú nizhaazhé! ²⁷ Áídí' bitsilke'yu dała'á siziinií, Kú nimaa! yihii. Áídí' godezt'igo yił onát'aazh, bitsilke'yu bigowayú.

²⁸ Díi bikédí'go Jesus dawa aqł alzaahíi yígółsigo, Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií begolne'go gánii, Dibá' séljii. ²⁹ Áígee nk'ózhi, vinegar holzéhi, ts'aa bee sikaq: tú daayilt'o'íi vinegar yee daiz'aqadí' tsj' nneezi híyssop holzéhi, bilátahgee yaa dahdaiz'aqago, Jesus bizé'zhj' dahyída'nłtsii. ³⁰ Jesus vinegar yits'óqzdá' gánii, Aqł alzaa: áídí' hayaa onot'aqadá' dabíi biyisizini be'ogoyáago ayíílaa lək'e. ³¹ Ilch'í'golne'íi bijji lək'e, ái godilzinií bijji (dážhó nzhóqogo godilzihgo,) Jews daanlíni kots'í tsj'ina'áhi biká' dahnaztjigo doo bił dádaabik'eh dahíi bigha bijád daahotihgo nanáhó'nił, daayihiiigo Pílate nádaayoskaqad. ³² Áík'ehgo siláada hikaigo Jesus ba'ashhahdí' tsj'ina'áhi bídaahiskałi dantséhíi bijád daayihetj', la'ihíi alód'. ³³ Áídá' Jesus yaa hikaigo, ilk'idá' daztsaqago yídaagoksjidhíi bigha yijád doo daayihezti' da. ³⁴ Siláada la' ba'ask'eh yune' besh nneezii oyilgeed, áídí' dagoshch'j' dił la'íi tú bił ha'ijool. ³⁵ Ái yo'ijhn yaa nagolni', na'goni'íi da'anii; da'aniiigo nagolni'go yígółsi, nohwii alód' da'ohdlaq doleelgo. ³⁶ Díi be'ánágot'ijidíi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií, Bits'in doo la' k'e'iltqod da doleel, nihií begolne'go ágodzaa. ³⁷ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinií la'i alód' gánadi'nii, Hadín yighátsi'nłgeedíi an daineł'ij doleel.

³⁸ Díi bikédí'go Joseph, Arimathéadi' gólíni, Jesus yits'a'dí' ígoł'aahíi nlíni, dánant'j'ego Jews daanlíni yénaldzidhíi bigha, an Jesus bits'ihíi yíyókeed: áík'ehgo Pílate baa godin'áq. Akú nyáágo Jesus bits'ihíi naidnné'. ³⁹ Nicodémus

aldó, t''é'yú Jesus yaa nyáá n'íí, jeeh nch'í'i, myrrh holzéhi, aloes bił nadesdziidi, dała'á gonenadín dahdidlee'i shı yogheelgo nyáá. ⁴⁰ Jesus bits'ihíí nádaidnné'go nak'á'ligaihi yik'ídaidesdiz, hkağolchiníi biłgo, Jews daanlíni nnee ledaihiñiíhíi k'ehgo. ⁴¹ Ts'i'ılma'áhi bíheskałgee dégózhóné goz'aa: áí biyi' tsébi'i'án ánídéhi goz'aa, doo hwahá hadín ákóne' nnilteehi da. ⁴² Jews daanlíni ilch'i'golne'íi bijjiihíi bigha, la'íi tsébi'i'án da'alhánédí' goz'aañíi bigha Jesus bits'í ákóne' ndaizné' lék'e.

20

¹ Godilziníi bijjii Mary Mágdalene, t'ahbi, t'ah godilhiłdá' tsébi'i'ányú Jesus le'sitij n'íígee nyáá, nt'éégo tséé daadin'áá n'íi yó'ot'aağo yiłtsaa. ² Áídí' nádilwod, Simon Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'íi, Jesus bił nzhqo n'íi, yiłgo yaa hılwodgo gáyihñii, NohweBik'ehñ tsébi'i'ándí' ch'ídaistij láá, hayú ndaistij shihíi doo bídaagonlzi da. ³ Áík'ehgo Peter hik'e Jesus bitsilke'yu la'ihíi biłgo ch'ín'áazhgo tsébi'i'ányú ó'áazh. ⁴ Dała' nátsidnłteel: ndi bitsilke'yu la'ihíi Peter yaa dilwod, tsébi'i'ányú dantsé hılwod: ⁵ Ts'iyaa adzaago ákóne' déz'iidgo nak'á'ligaihií zhá akú sinilgo yiłtsaa, ndi doo ha'ayáá da. ⁶ Simon Peter ákú nyáá dábikeyé, án tsébi'i'án yune' ha'ayáago nak'á'ligaihií zhá sinilgo yiłtsaa, ⁷ Nak'á'ligai bitsits'in bik'ídesdiz n'íi dasahn hisdisgo anahyú siné', doo nak'á'ligai la'ihíi bił sinil da. ⁸ Bitsilke'yu la'i tsébi'i'ányú dantsé hılwodíi aldó' ha'ayáago yiłtsaağo osdlağad. ⁹ Bik'ehgo'ihinañ biyati' bek'e'eshchiinií, Daztsaađi' naadiidáh doleeł, ñiihíi doo hwahá bił idaagoziñ da. ¹⁰ Áídí' bitsilke'yu bigowayú onát'aazh.

¹¹ Mary tsébi'i'ángee hichago sizij: hichagdá' ts'iyaa adzaago tsébi'i'án yune' déz'iid, ¹² Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí'hi naki bidiyáge daaligaihi, Jesus bits'í siné' n'íígee sikeego yiłtsaa, la' nés'aa n'íígee sidaago, la'íi dés'eez n'íígee. ¹³ Gádaabiññii, Isdzán, nt'é bigha nchag? Mary gábiññii, SheBik'ehñ nádaidnłtjij láa, hayú ndaistij shihíi doo bigonsi da. ¹⁴ Ágáññiidá' t'aažhi' adzaago Jesus sizijgo yiłtsaa, ndi Jesus at'íihíi doo yígoksiid da. ¹⁵ Jesus gábiññii, Isdzán, nt'é láa bigha nchag? Hadín biká dín'ii? Ái ni' goz'aaníi dégózhónégo ágósiníi át'ii láa nzigo gáyihñii, Jesus bits'ihíi nádnłtjij lék'eyúgo, hayú nñtjij shihíi shil nagolní', áík'ehgo nadishné'. ¹⁶ Jesus, Mary, biññii. Mary leđidzaago Hebrew k'ehgo, Rabbóni, biññii; shilch'ígó'aahíi golzeego ágolzee. ¹⁷ Jesus gábiññii, Shedinołchid hela'; doo hwahá shiTaa bich'i' dahnádishdáh dahíi bigha: áidá' shik'isyú bich'i' nñahgo shá bił nadaagolní', ShiTaa, nohwíi aldó' nohwíTaa, Bik'ehgo'ihinañ hoshkağahñ, nohwíi aldó' Bik'ehgo'ihinañ daahohkağahñ bich'i' nádésdzá. ¹⁸ Áík'ehgo Mary Mágdalene Jesus bitsilke'yu yaa nyáago gádaayihñii, NohweBik'ehñ hish'ii, áídí' ábiññii n'íi yił nadaagosni'.

¹⁹ Da'ái bijjii o'i'áayú, godilziníi bijjii, Jesus bitsilke'yu íla'adzaa lék'e, Jews daanlíni yédaaldzidhíi bigha dáádítjiihíi da'dentááđá' Jesus bitahyú sizijgo daayiltsaa, nt'éégo gábiññii, ilch'i'gont'ééhíi bee nohwich'i' goz'aa le'. ²⁰ Ágáññiidá' bigan la'íi ba'ask'ehgeehíi yił ch'í'nah ayíílaa. Bitsilke'yu beBik'ehñ daayiltsaađá' bił daagozhqod. ²¹ Jesus gánádaabiłdo'ñiid, ilch'i'gont'ééhíi bee nohwich'i' goz'aa le'. ShiTaa shides'a'híi k'ehgo nohwíi aldó' daanohwidish'aa. ²² Ágáññiidá' yiká'zhí' deyołgo gádaayihññiid, Holy Spirit nohwaa det'aa: ²³ Dahadín binchq'uhíi bigha baa nágodenoh'aañíi, ái binchq'íi baa nágodet'aa; dahadín binchq'uhíi bigha doo baa nágodenoh'aa dahíi, binchq'íi t'ah yegoyihíi.

²⁴ Thomas, nakits'áadahíi itah nłni, Dídymus holzéhi, Jesus nyááđá' doo áígee itah sidaa da lék'e. ²⁵ Bitsilke'yu la'ihíi bił nadaagolni', NohweBik'ehñ

daahiiltsaa, daabilniigo. Thomas gáníi, Bigan biyi' besh bikisk'eh nagoz'aahíi hish'iyyúgo zhá, besh odaaz'aa n'íi yune' nadishniihgo, la'íi ba'ask'ehgee o'i'án yune' nadishniihyúgo zhá oshdlaa doleel.

²⁶ Tsebií yiskaá hik'e Jesus bitsilke'yu kih yune' naháztaá lək'e, k'adíi Thomas bilgo: áígee dáádítih da'dentáá ndi Jesus ákóne' bitahyú sizijgo nanádaayiltsaago gábilni, Iłch'i'gont'éehíi bee nohwich'i' goz'aá le'. ²⁷ Áidí' Thomas gáyiłni, Dzaá bedenłihgo shigan nıl'i; yushde' dahdenłihgo sha'ask'ehgee o'i'ánhi nabik'ínłih; doo odlaa dahíi doo nłijgo da, ondlaa le'. ²⁸ Thomas gábilni, SheBik'ehn, Bik'ehgohinshnahń nłij láá. ²⁹ Jesus gábilni, Shi'ijhi bigha shosindlaa: hadín doo sho'ij da ndi shodlaaní biyaa gozhóo doo.

³⁰ Jesus bitsilke'yu bináat godiyihgo aná'ol'ijhi láago ayíiııaa, la' dıi naltsoosıi biyi' doo bak'e'eshchij da: ³¹ Áidá' Jesus, Christ nlij, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' biYe' nlij daahodlaa doleelgo; áidí' daahodlaago bizhi'ıi biláhyú daahinohnaa doleelhi bigha dıi bak'e'eshchij.

21

¹ Dıi bikedı'go túsikaaní Tibérias golzéhi bahgee Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'i'nah aná'delzaa; dıi k'ehgo ch'i'nah aná'delzaa. ² Simon Peter, Thomas, Dídyms holzéhi, Nathánael, Gálilee biyi' Cánagee golıni, Zébedee biye'ke, la'íi Jesus bitsilke'yu naki dawa dała' naháztaá lək'e. ³ Simon Peter gádaabilni, Ha'ishleehyú déyáa. Yił nakaihi gádaabilni, Néé aldo' akú nił nkáh. Dahiskaigo dagoshch'i' tsina'eehi yiyi' okai; ái bit'e' doo nt'e hadaizlee da. ⁴ Hayołkaaldá' Jesus tábaayú sizij; áidá' bitsilke'yu Jesus at'ıını doo yıdaagokı da. ⁵ Jesus gádaabilni, Shichagháshé, lóg la' hadaasolee née? Dah, daabilni. ⁶ Gánádaayıdo'niid, Tsina'eehi dihe'nazhinéego lóg behaidlehé nanest'ólihi tédalaad, áik'ehgo la' hadaahlee. Áidí' ái tédalaad nt'éego lóg dázhó lááhi bigha doo hagog'éego hadaıtij bik'eh da. ⁷ Bitsilke'yu dała'á Jesus bil nzhónihı Peter yich'i' gáníi, NohweBik'ehn at'ij laa. Simon Peter hadín at'ıını yaa idezts'aadá', na'ıdziid bigha bi'ıi adayidiltsooz n'ıi anágodlaago tayi' yáhit'ag. ⁸ Jesus bitsilke'yu la'ihı, lóg behaidlehé nanest'ólihi lóg bee halk'ııgo daidołshoolgo, tsina'eehi yee hikai, (doo anahdı' táts'á ngont'i' da, dała'á gonenadın da'des'eezyú shı.) ⁹ Táts'á haskaidá' tsıid dilt'ıgo, lóg la'ıi bán bilgo k'óká' sııilgo daayiltsaa. ¹⁰ Jesus gádaabilni, Lóg hadaasolee'ıi la' deda'nohnił. ¹¹ Simon Peter, tsina'eehi yiyi' oyáago, lóg behaidlehé nanest'ólihi lóg nchaahı bee halk'ııgo tábaazhi' nyidenłshóod, lógıi dała'á gonenadın biká'yú ashdladın taagi: lóg dázhó láá ndi lóg behaidlehé nanest'ólihi doo odlaad da. ¹² Jesus gádaabilni, Yushde' da'ohsaa. Bitsilke'yu daaste'go doo la', Hadín ant'ij? daabilni da, beBik'ehn at'ijgo yıdaagokııdhi bigha. ¹³ Áidí' Jesus bán náidné'go bita'izné', lóg aldo'. ¹⁴ Dıi bilgo taadn Jesus bitsilke'yu yich'i' ch'i'nah adelzaa, daztsaadı' naadiidzaahı bikedı'go.

¹⁵ Aađ da'iyaadá' Jesus Simon Peter gáyiłni, Simon, Jonas biye' nłini, ya' dıi bitisgo nił nshoq née? Peter gábilni, Ha'oh, sheBik'ehn; shı nzhóonıi bıgonłı. Jesus gánádo'niid, Shidibelıi bizhaazhé shá biza'hıniı. ¹⁶ Nakidnee Jesus gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nłini, nił nshoq née? Peter gábilni, Ha'oh, sheBik'ehn, shı nzhóonıi bıgonłı gádnii. Jesus gánábildo'niid, Shidibelıi shá biza'hıniı. ¹⁷ Taadnee gánábildo'niid, Simon, Jonas biye' nłini, nił nshoq née? Peter doo bil gozhóo da, taadn, Nił nshoq née? bilniidhi bigha. Áik'ehgo Peter gábilni, SheBik'ehn dáwa bıgonłı gádnii; shı nzhóonıi bıgonłı. Jesus gánábildo'niid, Shidibelıi shá biza'hıniı. ¹⁸ Da'anıi, da'anıigo gánıdishni, Anıi nannaadá' dani ak'ená'idléehgo, dahánt'ııyú nannaa ni': hastiin sııilijohıi

19 Díí Jesus yee ánniid, da'itsaah daat'éhi Peter yee datsaahgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah ádolniiłgo. Ágánniidá' Peter, Shiké' hínááł, yihńii. 20 Peter t'aazhí' déz'iidgo, Jesus bitsilke'yu bil nzhónihíí biké' higaalgo yiltsaa; án da'iyáá n'íígee Jesus bitíldí' yínentíídá', SheBik'ehń, hadííhíí ch'íní'aah doleeł? nńiid lək'e. 21 Peter biltsaađá' Jesus gáyihńii, SheBik'ehń, láí nńeehń hago annéh áídá'? 22 Jesus gábihńii, Hasht'íyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninkł'og áízhí'? Nkú shiké' hínááł! 23 Áí bitsilke'yu dała'á doo datsaah da, ch'íniihíí Jesus yil nakaihíí bitah didezdaad: ndi Jesus, Doo datsaah da, doo bihńiid da; daazhógo, Hasht'íyúgo nánisdzaazhí' hínaa, hant'é naninkł'og áízhí', bihńiidá'. 24 Da'án, doo datsaah da, daalch'íniihíí bińááł díí dawa ánágot'íí lək'ehíí yaa nagolńi'dí' yak'e'eshchijí ałdó': yaa nagosńi'íí da'aniigo bídaagonlzi. 25 Ła'íí ląágo ałdó' Jesus ánát'íí; áí dawa naltsoos bee álzaayúgo, ni'godzán biká' doo hayú bá goz'aa da doleeł shí nsj.

THE ACTS OF THE APOSTLES

¹ Theóphilus nílni, alk'iná' Jesus ánát'íhíí la'íi ích'ígó'aah nkegonyaahíi dawa naltsoos biká' ashlaa, ² Binadaal'a'á hahesnilíi Holy Spirit binkááyú bíl ch'ídaagóz'aaná' yaaká'yú onádaazhí' áí naltsoos biyi' baa nagosisni': ³ Jesus biniigodelzaahíi bikédé'go dizdin yiskaaníi biyi' binadaal'a'á bich'í' ch'í'nah ánádil'íh, da'anii hinaago yídaagoksíhíi bigha, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee bégóz'aaníi bich'í' zhínéego ágot'éhíhíi baa yíl nadaagolni': ⁴ T'ah yíl naháztaqána' gádaabihni, Jerúsalem bich'á' daadołkáh hela' shiTaa aníhíi begolzaazhí', áí baa nohwíl nagosisni' n'íi. ⁵ John da'anii tú bee baptize áil'íi ni'; áiná' nohwíi da'kwíi yiskaągo Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolniil. ⁶ Łaahikaiyú nayídaadilkid gádaaniigo, NohweBik'ehń, ya' dák'ad Israel hat'i'i dabíi naalidziidgo ánandle' née? ⁷ Áíge' Jesus bich'í' hananádzii, Hagee ágone'ihíi nohwíi doo hago'at'éégo bídaagonoksi bik'eh da, shiTaa zhá yebik'ehi at'éé. ⁸ Holy Spirit nohweh hiyáágo nohwinawod goleeh: áígee Jerúsalemyú, Judéayú, Samáriayú la'íi ni'gosdzán nánel'aayú shaa nadaagolni' doleel. ⁹ Aął yaa hadzii'íi bikédé'go binadaal'a'á t'ah dainel'íiigo dahbi'didiltiigo yaak'os biyi' yune' bíl ogoyáa. ¹⁰ Bíl ogoyááyú binadaal'a'á t'ah daadéz'íiigo nnee naki bidiyagé daahgaihi bit'ahgé' daahizi'go; ¹¹ Gádaabihni, Gálileegé' nnee daanokni, hat'íi bigha yaaká'yú daadeł'íi? Díi Jesus yaaká'yú nohwich'á' onábi'doltiigo daal'iiníi da'ái k'ehgo nádodaal dahagee. ¹² Áíge' binadaal'a'á dził Ólivet golzeegé' Jerúsalemzhí' náka, áí da'áłhání, Jews daagodnksinií bijii oná'ikdahíi ga'áhosahyú goz'aą lé'e. ¹³ Nákaayú dák'ehéyú nágot'aą yune' onákai, áígee Peter, James, John, Andrew, Philip, Thomas, Barthólemew, Matthew, James, Alphéus biye', Simon Zelótes, la'íi Judas, James bik'isn, naháztaq. ¹⁴ Kóne' áí dawa isdzáné la', Mary, Jesus bima, la'íi Jesus bik'isyú bílgo dała'á daabiini'go da'okaąh lé'e. ¹⁵ Áiná' Jesus daayodlaaníi dała'an gonenadínhíi biká'yú nadin shi dała'adzaagee Peter da'ihni'gé' hizí'go gáníi, ¹⁶ Nnee daanokni, shik'íyú, Judas, Jesus ha'ádaizt'e' n'íi yágo'iiníi, doo hwahá ágone' daná' Holy Spirit David binkááyú yałti'go baa nagolni' n'íi, áí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníi baa nagolni'íi begolne'hi at'éé. ¹⁷ Judas nohwitah nliigo bíi bílgo Jesus bá nada'idziidgo baa godet'aą ni'. ¹⁸ Áí nnee nchq'go adzaahíi bidená bich'í' nahesnilíi bee ni' nago-hesni', áíge' ts'iyaa nago'go bibid desdohgo bich'í' haago'. ¹⁹ Díi Jerúsalemgee daagolíníi dawa yídaagoksigo ni'ihíi dabíi biyati' k'ehgo Akéldama daayihni, áí Dil Ni'goz'áni golzeego ágolzee. ²⁰ Naltsoos Psalms holzeehíi biyi' gát'éégo bek'e'eshchii, Golíi n'íígee dénchq'égo yó'ogolne'go, doo hadń gólíi da doleel: la'íi, Na'iziid n'íígee la' nnánólteeh. ²¹ Jesus nohwitahyú naghaná' nnee la' bíl nahikai ni', ²² John nnee baptize ádail'íigé' godezt'i'go Jesus nohwich'á' onábi'doltiizhí', áí nneehíi la' hanábi'doltéeh, án Jesus naadiidzaahíi yo'iiníi bíi aldó' bíl baa nadaagohiilni' doleel. ²³ Áík'ehgo naki hadaizlaa, Joseph, Báršabas holzéhi, iké'yú bizhi'íi Jústus holzee, la'íi Matthías bílgo. ²⁴ Áígee da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, ni nnee bijii dawa bigonksí, díi nnee naki halzaahíi hayii hánktiiníi nohwíl ch'í'nah ánle', ²⁵ Judas dabíi bá goz'aayú dahdidogaalgo, ná na'iziid n'íi, ninal'a'á nlii n'íi yich'á'zhí' adzaa, áík'ehgo nnee hánktiiníi áígee nnaltéeh doleel. ²⁶ Dahadń halteehíi bee bígozihíi ádaizlaa, áík'ehgo Matthías haltii: án nadaal'a'á itah silii, łats'ádah zhágo ni'.

2

1 Péntecost-híí bijjii Jesus daayokaahíí dała'á daabiini'go dałahágee dała'adzaa. 2 Dahıko yaaká'gé' nawode nch'iidhíí k'ehgo áhıts'áago naháztąą yune' dahot'éhé bengonyáá. 3 Kọ' izaad ga'at'éhi ıts'á'go adzaago dała'á daantııgo biká'zhı dahıltı'go bıł ch'ı'nah ádelzaa. 4 Holy Spirit bee baa daagodest'ąągo yati' ıltah at'éhi yee yádaaktı'go nkegonyaa, Holy Spirit áı k'ehgo yádaabiyıltı'. 5 Áıná' Jews daanlıni Bik'ehgo'ihı'nań daidnı'sını, ni'godzán nánel'ąągé' Jerúsalemyú nádaagosdle' lé'e. 6 Díı baa ch'ıniiná' nnee ıáągo dała'adzaago hago ıąą ágodzaa daanzı, dała'á daantııgo bıı biyati' yee yádaaktı'go da'dezts'ąą'hıı bighą. 7 Dázhọ bıł díyagodzaago gádaalıdı'nıı, Sąą'a, aishą' dawa Gálileegé' nneehıı ádaanıı? 8 Áıná' hago'at'éégo dánohwıı daanohwiyaı'ıı yee yádaaktı'go daadiıts'ag? 9 Párthians, Medes, Élamites, ıa'ıı nnee Mesopotámia, Judéa, Cappadócia, Póntus, Asia, 10 Phrygia, Pamphylia, Egypt ıa'ıı Líbya Cyréne bınaayú ı'angé' ıedaadiltıni, ıa'ıı Romegé' dé't'ıh hasta' hikaihi, Jews ıa'ıı nnee Jews bı'okąąhıı k'eh da'okąąh daazlıni, 11 Cretes ıa'ıı Arábians daanlıni, dánohwıı daanohwiyaı' yee yádaaktı'go Bik'ehgo'ihı'nań ızisgo ánat'ııhıı yaa nadaagolnı'go daadiıts'ag. 12 Áık'ehgo dawa bıł díyadaagodzaa ıa'ıı hago ıąą ágodzaa daanzıgo gádaalıdı'nıı, Díıshą' hago ánágot'ııhıı? 13 ıa'ıı daazhógo déyaadaadlohgo gádaanıı, Díı nneehıı wine ániıdehi daayodlaągo ádaanıı. 14 Áıná' Peter ıats'adahıı yıł daahizı'go nnee dała'adzaahıı yich'ı' hadzii, Nnee Judéagé' ıa'ıı Jerúsalemgee daagonolnı, díı ádishnııhıı nk'éégo hodaayısóts'ąągo nohwıł ıdaagozı le': 15 Díı nneehıı bıł nádaagodiyıs ádaanołsı ndi doo ágát'éé da, ánaazhą ngost'ái bik'ehenkééz ıa'. 16 Áıná' Joel, Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú na'iziıdi n'ıı díı ánágot'ııhıı dabı'ıtséná' yaa nagosnı' ni' gánııdgo; 17 Bik'ehgo'ihı'nań gánıı, Ikék'eh nnágodzaayú be'ágodonııł, nnee dawa shıSpirit baa daadish'a' doleek: nohwiye'ke ıa'ıı nohwıtsı'ke dawa ágodonııhıı shá yaa nadaagolnı' doleek, nnee ániı nakaiyehıı bıł ch'ı'nah ádaagol'ıı doleek, hastıyúhıı nadaayeel doleek: 18 Áı benagowaaná' nnee shánada'iziıdıı ıa'ıı ısdzáné shánada'iziıdıı shıSpirit baa daadish'a' doleek; áık'ehgo ágodonııhıı shá yaa nadaagolnı' doleek: 19 Yáá biyi' ızisgo ánágot'ııhıı ch'ı'nah ádeshlııł, ni' biká' godiyıhgo be'ígózinıı, áı díł, kọ', ıa'ıı ııd aad k'ehgo at'éégo áldó' ch'ı'nah ádeshlııł: 20 Dá doo nohweBik'ehń nadáhıı bijjii, dázhọ gonk'ééhıı bijjii biká' ngowaa daná' ch'ı'gona'áıhıı díłhıł doleek, t'é'gona'áıhıı díł doleek: 21 Áıná' hadń Bik'ehgo'ihı'nań bizhi'ıı yee yıká ániıhń hasdádogaal. 22 Israel hat'ı'ıı daanołnı, díı yati'ıı ıdaayesóts'ąą; nohwıı bıdaagonol'sı go'ıı, Jesus Názaırethgé' nlıni, Bik'ehgo'ihı'nań nohwińaál Jesus bınkááyú ızisgo áná'ol'ııhıı ıa'ıı godiyıhgo be'ígózinıı ánáyo'ııłgo nohwich'ı' bee bıgózıgo áyılıaa: 23 Áı Jesus-hıı Bik'ehgo'ihı'nań dabınt'sé yaa natsekeesgo yaa nagoshchııgo nohwaa híıltııgo nnee begoz'aanıı doo yıkısk'eh ádaat'ee dahıı nohwıı ádaabıłdolnııgo tsı'ıhna'áhi yıdaayıheskalgo daayizes-hıı: 24 Áıná' Jesus nezgaigo da'ıtsaahıı Bik'ehgo'ihı'nań nláhyú áyılıaaná' nábihıl'na': da'ıtsaahıı doo dayúweh botą' bık'eh dahıı bighą. 25 David Jesus yaa nagolnı'go gánıı, SheBik'ehń dawahn shádnıyú hish'ıı; shinawod shá ágól'sıhıı bighą shıgan dihe'nazhıneégo nlıı: 26 Áı bighą shıjıı bıł gozhóọ ıa'ıı sizaa gozhóọgo yashtı'; ıa'ıı áń zhą ba'oshkııgo shıts'ı hanayoł doleek: 27 Shıyi'siziıniı ch'ııdntahıyú doo nyinoné' at'éé dahıı bighą, Díızini Nlıni nıy'ééhıı díłdzidihıı bıch'á'zhı' áńsı doleek. 28 Hago'at'éégo ch'ıhınaa doleekıı shıł ch'ı'nah áılaa; shıł nlııgo dázhọ shıł gozhóọgo áshıtsı. 29 Nnee daanołnıı, shık'ııyú, bıch'á'gé' daagosııdılıni David holzéhi, doo siste' dago da'anııgo baa nohwıł nagoshnı',

daztsaago ilch'i'nniltii ni', ilch'i'nniltii n'ii diijii t'ah dzaagee begoz'aa. ³⁰ David Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu na'iziidii nlii ni', la'ii Bik'ehgo'ihinaan bitla dahdidilniigo gabilniid, Nich'age' hadaahishchiinii la', Christ holzehi, benik'eh n'ii yebik'ehgo adishkii, nniigo yigotsi; ³¹ Aik'ehgo ai dabiltsé yigotsigo Christ nabi'dihil'na'hii baa nagolni' ganniidgo, Biyi'siziinii ch'iidntahyu doo yoyoyone' da, la'ii bits'ihii doo didzid da. ³² Dii Jesus-hii Bik'ehgo'ihinaan nabihil'na'hii daanohwigha nohwinaaal agodzaa. ³³ Izisgo at'ee go abidelzaago Bik'ehgo'ihinaan bigan dihe'nazhinéego sidaago, la'ii Holy Spirit highah doleeki bitaa bee bangon'agego dii daa'ijihii la'ii daado'agsii bii ayi'laa. ³⁴ David yaakayuu doo bil ogoyaa da; ndi dabi' gani, Bik'ehgo'ihinaan sheBik'ehn gayikniid, Shigan dihe'nazhinéego sindaa, ³⁵ Ni'ina'ii benik'eh siligo nikel'aa'hyu nininilzhi'. ³⁶ Ai bigha Israel hat'ii dawa da'aniigo dii yidaagosi le', Jesus-hii ts'ikna'ahi bidaahesoka n'ii Bik'ehgo'ihinaan nohweBik'ehn, Christ niigo nohwa ayi'laa. ³⁷ Nnee dii daidezts'agan' bil daagoshch'ii' le'e, age' Peter la'ii la' nadaal'a'ahii yich'i' gadaanii, Nnee daanohinii, nohwik'iiyu, hago adaahii'ne'? ³⁸ Peter gadaabihii, Nohwincho'ii bich'age' yugo adaane'go da'aa daano'ijigee Jesus Christ bizhi' bee baptize adaanohwi'dolne', nohwincho'ii nohwa da'izli' alne'hii bigha, aik'ehgo Holy Spirit bee nohwa godit'aah doleek. ³⁹⁻⁴⁰ Nohwi' dii bee nohwangot'aa la'ii nohwi' nohwich'age' daadidilchihii, la'ii doo daanohwik'ii dahii aldo' bangot'aa, dahadn Bik'ehgo'ihinaan nohweBik'ehn ich'i' yojihii. ⁴¹ Hadii bil daagozhoggo biyati' nadaidne'ii baptize adaabi'deszaa: da'ai bijii nnee taadn doo naholtag dayu shi Jesus daayodlaanii yedikai. ⁴² Ai nnee nadaal'a'aa bee bil ch'idaago'aahii, la'ii kil daanliigo, ban nihi'ne'ii, la'ii okaahii dayuweh ndzilgo yaa nakai. ⁴³ Da'aa daantiiigo daidniggo ndaaldzid: izisgo anagot'ijihii la'ii godiyiggo be'igozinii nadaal'a'aa binkaayuu bee anagot'ijil. ⁴⁴ Jesus daayodlaanii dawa da'ahagee nahazta, dawaha da'ahazhi' daabiyéego; ⁴⁵ Daabiyéehii baa nadaahazniigo hadii yidaadinii yitaada'iznii. ⁴⁶ Dajii biigha da'aa daabiini'go da'ch'okaah goz'aa yune' da'ana'ijih, bil daagozhoggo, doo ilch'i' yaa daagochi'go da daabigowayuu kil nada'idijih le'e. ⁴⁷ Bik'ehgo'ihinaan yich'i' ahedaanzigo nnee dawa bil da'aaabik'ehgo da'at'ee le'e. Age' la' Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu hayii hasdakaiihii dajii biigha inahikah le'e.

3

¹ Ha'iz'age' hayaazhi'yu Peter la'ii John bilgo da'ch'okaah goz'aa'yu dezha'ah le'e. ² Nnee dagozliigé' doo naghaa dahi dajii biigha da'ch'okaah goz'aanii ch'ina'itihii Dénzhoné holzehi bahgee nnadaach'iltéeh le'e, da'ch'okaah goz'aa yune' ha'ahikahii yidokeedgo; ³ Peter la'ii John bilgo da'ch'okaah goz'aa yune' hi'ashgo yiltsaago, Dahat'ihita shaa nohne', niigo yidokeed. ⁴ Peter la'ii John bilgo nnee sitiinii da'as'ah daayiné'jiná' Peter gani, Nohwi'ijii. ⁵ Nnee sitiinii hat'ihita shaa daayiné' nzigo yine'iid. ⁶ Aina' Peter gani, Shihii béshigaiihii la'ii odo doo la' nashné' da; ndi hat'ii bigonshkii'ihii naa nshné': Jesus Christ Nazarethge' golini bizhi' binkaayuu nadnna'ahgo dah nna'ah. ⁷ Bigan dihe'nazhinéé yiltsodgo hadag abii'laa: dagoshch'i' bikee la'ii bikegod bilgo ndzil daazlii. ⁸ Hadag yahilwodgo hizi', age' dahnyaagé' da'ch'okaah goz'aa yune' Bik'ehgo'ihinaan yich'i' ahenzigo higaal la'ii yahilwo'go Peter la'ii John bilgo yil okai. ⁹ Higaal'na' Bik'ehgo'ihinaan yich'i' ahenzigo nnee dawa daabo'ijii. ¹⁰ Da'ch'okaah goz'aanii ch'ina'itih Dénzhoné holzehi bahgee idokeedgo sitii n'ii at'ijigo nnee yidaagosi: aik'ehgo hago'at'ee go bich'i' agodzaahii daanzigo bil diyadaagot'ee le'e. ¹¹ Nnee doo naghahi da

n'íi Peter ła'íi John biłgo dayúweh yota'ná' nnee łaágo bich'í' nádnkjiigo bił díyadaagot'eego baa dała'adzaa ch'ínágohin'áágee, Sólomon's holzéhi. ¹² Peter nnee dała'adzaahíi yiltsaąná' yich'í' yałti' gáníigo, Israel hat'i'i daanołni, hat'íi bigha nohwil díyadaagot'ee? Hat'íi bigha dánohwíi nohwinawodíi bee dagohíi dánohwíi njoohíi bee díi nneehíi naghaago ánáhiidlaa daanołsiigo da'os'ah daanohwineł'íi? ¹³ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham, Isaac, Jacob ła'íi bich'á'gé' hadaakidelchijihíi daayokaąhń, biYe' Jesus ízisgo at'éégo áyíłaa; Pílate baa daadeso'ąągo ch'ínábíiłteeh hat'íi, ndi nohwíi, Doo hádaahiit'íi da, daadołnii, Pílate bińáál. ¹⁴ Dilzini, Nłt'éégo Ánát'ijłíi, Doo hádaahiit'íi da, daabiłdołniiná', Nnee yizes-híni nohwá ch'ínánołteeh, daabiłdołnii ni'; ¹⁵ Áíge' Ihi'naa yeBik'ehń daazesołhijina', án Bik'ehgo'ihí'nań daztsaągé' nábihil'na'; ái dawa nohwináál ánágot'ijł ni'. ¹⁶ Da'án bizhi' yodłąągo díi nnee daal'iinií ła'íi bídaagonołsiníi nłdzilgo ánábiidlaa: bi'odł'íi díi nneehíi doo hayú baa dahgoz'ąą dago ánábiidlaa, daanohwigha nohwináál. ¹⁷ Shik'íiyú, doo bídaagonołsiyú ádaaldzaa dago bígonsi, nohwá nadaant'aahíi alđó'. ¹⁸ Áiná' díi k'ehgo Christ biniigodilně doleeł, nihií Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi dab'íłtsená' yaa nadaagolni' n'íi Bik'ehgo'ihí'nań ye'ilaa. ¹⁹ Áík'ehgo nohwincho'íi bich'á'yúgo ádaalne', áíge' Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' dahdołkáh, áík'ehgo nohwincho'íi nohwá k'ená'ildéh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'á'gé' nohwil gozhóóníi begoldoh ndi at'éé; ²⁰ Áíge' Jesus Christ nohwich'í' náidił'aa doleeł, án al'kıná' baa nohwil na'gosni' ni': ²¹ Án ni'godzáń alzaagé' yushde' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daadilzini dab'íłtsená' yaa nagolni' n'íi begolne'go dawahá ilch'í'nágodle'híi begonyaazhí' yaaká'yú gólíi. ²² Moses daanohwitaa n'íi da'aniigo gáyilnńiid, Nohwik'íiyú bitahgé' Bik'ehgo'ihí'nań nohwe Bik'ehń binkááyú Na'iziidíi nohwá hailteeh, shíi hashiltíinií k'ehgo; án ádaanohwilnihií dawa nłt'éégo ídaayesołts'ąą doleeł. ²³ Díi k'ehgo doleeł, dahadń ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú Na'iziidíi doo iyést'sąą dahń nnee bitahgé' da'izłíi doleeł. ²⁴ Samuel golíige' yushde' godezt'igo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíi dawa yádaakti' n'íi díi bijijiyúgo ánágot'ijłíi dab'íłtsé yaa nadaagolni' ni'. ²⁵ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi bich'á'gé' hadaakikshołchijí, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bich'í' hadzii, Nich'á'gé' daakideshchiinihií ła' binkááyú ni'godzáń biká' il'angé' ledaadilchiinihií dawa biyaa gozhóó doleeł, niigo daanohwitaa n'íi yil lánogdest'ąą n'íi nohwá begolne'. ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biYe', Jesus, hayilłíigo da'łtsé nohwich'í' oyil'a' ni', dała'á nołłigo ncho'go ágot'eehíi bich'á'yúgo ádaanoł'eego nohwiyaa gozhóó doleełhíi bigha nohwich'í' oyil'a' ni'.

4

¹ Peter ła'íi John biłgo nnee t'ah yich'í' yádaakti'ná' okaąh yedaabik'ehi, siláada da'ch'okaąh goz'aaníi yináadaadéz'ini binant'a' ła'íi Sádducees daanłni baa hikai, ² Ái hadaashkee lé'e, Peter ła'íi John biłgo nanezna'íi Jesus binkááyú naadiikáh doleeł, daaniigo, nnee yil ch'ídaago'aahíi bigha. ³ Nnee hadaashkee n'íi Peter ła'íi John biłgo daayiltsoodgo ha'ánezhteezh iskaązhí': al'kıná' o'í'ááhíi bigha. ⁴ Da'ágát'éé ndi nnee łaágo Peter ła'íi John biłgo biyati' daidezts'aaníi daayosdłąad; ashldadn doo náhółtag dayú shi da'osdłąad. ⁵ Iskaąh hik'e Jews binadaant'a'íi, Jews yánazini ła'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'ikchíhi Jerúsalemyú dała'adzaa, ⁶ Okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ánnas holzéhi, Cáiapas, John, Alexándar, ła'íi okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni bik'íi dawa alđó' dała'adzaa lé'e. ⁷ Díi nneehíi Peter ła'íi John biłgo da'ahń'gee daayineskeego nayídaadikid,

Hat'íi binawod, hadń bizhi' bee dıi ádaaldzaa? ⁸ Peter, Holy Spirit bil nliigo yábiyikti'go gádaabihni, Nnee bánadaanot'aahíi la'íi Israel hat'i'íi bánasoziini, ⁹ Nnee doo nagháhihíi bich'osii'ni'íi, dıi nnee hago at'éégo nábi'dilzihiíi bigha dıi jji nanohwídaadołkidyúgo: ¹⁰ Nohwíi la'íi Israel hat'i'íi dawa bídaagonołsi le', Jesus Christ, Názařhgé' gólíni, ts'iłma'áhi bídaahesołkał n'íi, daztsaagé' Bik'ehgo'ihinań nábihil'na' n'íi, án bee dıi nnee nłt'éé nasdliigo nohwidáhyú sizii. ¹¹ Dıi tséhíi křh ádaagołe'íi daanołni yó'odaasołne' n'íi ilhagon'aagee da'ıłtsé si'aaníi silii. ¹² Án ba'ashhahyú doo hadń hasdakołtehií gólíi da, dıi yáa das'aaníi bitł'áahyú hizhiíhií bee hasdáhikáh doleełi dała'á ndi doo ni' biká' nnee baa nádet'aą da. ¹³ Peter la'íi John bilgo nnee doo da'oltag dahi, débaagoch'oba'íi daanlii ndi doo bil daagoyéé dago yádaakti', nnee nadaant'aahíi yídaagołsiidgo bil diyadaagot'ee; áik'ehgo Jesis yił nakai n'íi yínaadaagołsiid. ¹⁴ Nnee nábi'dilzihiíi bit'ahgé' siziiigo daayo'ıhiíi bigha doo hat'íi nádaado'niid da. ¹⁵ Áiná' Peter la'íi John bilgo ch'inoł'aash daayihniidná', dasahn ilch'i' yádaakti', ¹⁶ Dıi nneehíi hago ádaahiidle'? Godiyıhgo ágodzaahíi binkáayú ágodzaago Jerúsalemyú daagolíniíi dawa yídaagołsi; nohwíi doo daahohiidlaą da daan'nihiíi doo bik'eh da, daaniigo. ¹⁷ Nnee bitahyú doo dayúwehyú dididlaadgo da, halaą gádaabıdo'niih, Án bizhi'íi bee hadń bich'i' yánáholti' hela'. ¹⁸ Áik'ehgo yushdé' daayihniigo, Jesus bizhi' bee yánáholti' hela' dagohíi ilch'ínánágonoł'aah hela', daabihniigo bándagoz'aą. ¹⁹ Áiná' Peter la'íi John bilgo gádaabihni, Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nohwíi nohwich'i' idılts'aągo née, dagohíi Bik'ehgo'ihinańgo née, hayíi dábi'ehíi bendaagonoł'aah. ²⁰ Nohwíi hayíi hiit'iniíi la'íi dihiits'agii baa nagohiilni'hi at'éé. ²¹ Nnee nadaant'aahíi, Jesus baa yánáholti' hela', nádaabıdo'niidná' nádołt'aash daabihniid; nnee dawa ágodzaahíi bigha Bik'ehgo'ihinań ba'ahédaanzigo doo hago at'éégo ádaile' da. ²² Nnee nábi'dilzihiíi dizdinhíi bitisyú bil legodzaahi. ²³ Peter la'íi John bilgo ch'ínát'áázhná' yił nakai n'íi yich'i' onát'aazhgo okaąh yedaabik'ehi yánadaant'aahíi la'íi Jews yánazini ádaabihni n'íi yaa nadaagosni'. ²⁴ Ái daidezts'aąaná' Bik'ehgo'ihinań bich'i' da'okaąhgo gádaanii, NohweBik'ehń, yáa, ni'godzán, túnteel la'íi daabiyi' daagolíniíi dawa Bik'ehgo'ihinań nliigo ánláa; ²⁵ David, nánal'a'á, binkáayú yánti'go gánnii ni', Hat'íi bigha doo Jews daanlii dahíi hadaashkee, la'íi nnee dawahá doo begolne' dahíi yaa natsídaakees? ²⁶ Ni'godzán biká' ízisgo nant'án daanliiniíi ilk'izhi' ádaadzaa, la'íi nnee yánadaant'aahíi dała'adzaa, Bik'ehgo'ihinań la'íi Its'áinktíni, Christ holzéhi, bilgo yich'i' náda'nziidgo. ²⁷ Da'aniigo, niYe' Dilzini, Jesus, Its'áinktíni, yich'i' náda'nziidgo Hérod la'íi Póntius Pílate, doo Jews daanlii dahíi, la'íi Israel hat'i'íi bilgo dała'adzaa, ²⁸ Nigan binawodíi la'íi niini' be'ágodoniikíi dabí'ıłtsé bengón'aą n'íi yee ádaane'go dała'adzaa. ²⁹ K'adíi nohweBik'ehń, nowhenadaago'aahíi hóyılts'aą, áik'ehgo nánada'idziidíi niyati' doo daasiite'go bee yádaahiilti' dago bidag ádaant'eego ádaanohwinksi, ³⁰ Dahdnliıhgo na'ılzihi; la'íi niYe' Dilzini, Jesus, bizhi'íi binkáayú godiyıhgo be'ídaagoziníi la'íi ízisgo ánagot'ıhiíi ánán'ıil le', da'okaąhgo daanii. ³¹ Aął da'oskaądná' dała'adzaagee godihes'naa; áigé' Holy Spirit bee baa daagodełt'aągo Bik'ehgo'ihinań biyati' doo daaste'go yee yádaakti' da lé'e. ³² Nnee láągo da'osdlaądíi biini' dała'á, bijii dała'á nasdlii: daabiyéehíi doo dasahn shiyéé daanzi da; ndi dawahá dałaházhi' daabiyéé lé'e. ³³ Nadaal'a'á dayúweh beBik'ehń Jesus daztsaagé' naadiidzaahíi dázho nłt'éégo yaa nadaagolni', Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi zhá bitisgo biká'zhi' at'éé daazlii lé'e. ³⁴ Tédaat'iyehíi bitahyú doo la' da silii: hayíi bini' dagohíi bikřh daagolíniíi baa nadaagohezniigo, bich'á'gé'

daayist'iidíí ³⁵ Nadaal'a'á bádngée ndaayiheznil: áigé' hayíí tédaat'iyéhií hat'íí yídaadinií daantúígee yitah da'iznii. ³⁶ Joses, nadaal'a'á Bárnabas bizhi' bá ádaizlaahi, (Kodag yałtı'ıı ye'at'éhi golzeego ágolzee,) Cýprusgé' Levi hat'i'ıı nlıni, ³⁷ Ni' bíyééhií baa nagohezniigo zhaali baa hi'né'ıı nadaal'a'á bádngée nyiné'.

5

¹ Áiná' nnee ła', Ananías holzéhi, bi'aad, Sapphıra holzéhi, biłgo ni' baa nadaagohezni, ² Bi'aad yígótsigo zhaali baa hi'né'ıı ła' t'aqzhi' yota'na' ła' zhá nadaal'a'á bádngée nyiné' lé'e. ³ Áík'ehgo Peter gánıı, Ananías, hat'ıı bigha ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nanııaago Holy Spirit bich'i' nashıńch'a', ni' bich'a'gé' zhaali naa hi'né'ıı ła'zhı' t'aqzhi' hótta'go nńné'? ⁴ Doo hwahá nahıńıih daná' nıyéé ni' ya'? Nahezniııhıı bikédé'go zhaali naa hi'né'ıı dáni benik'eh ni' ya'? Hago at'éégo tsídınkeezgo dıı bee ándzaa? Doo nnee bich'i' nashıńch'a' da, Bik'ehgo'ııhi'nań bich'i' nashıńch'a'. ⁵ Dıı yati'ıı Ananías yidezts'aqana' nágo'go daztsaa: nnee dawa yaat'ıdaanzıhıı tsıdaadesyız. ⁶ Nnee ániı nakaiyéhiı nádıkaigo ch'id bił daizdis, áigé' ch'adaabizyııyú lehdaabistıı. ⁷ Áigé' taadn ledihikeezıyú shı nnee daztsaanıı bi'aad ágodzaahıı doo yígótsı dago ha'ayaa. ⁸ Peter gáyıńıı, Shił nagolıı', gáhołaaqo izlııgo ni' nohwaa nagohezniı née? Áigé' gánıı, Ha'aa, akohgo izlıı. ⁹ Peter gánábıldo'niid, Hat'ıı bigha Bik'ehgo'ııhi'nań biSpirit nabınołtaahgo bich'i' godeso'aa? Isaa, nıka' lehdaistiıniı ch'ıgót'ı'yú nadaazı, áı ni áldó' ch'ıdaanıkteeh. ¹⁰ Áík'ehgo dagoshch'i' Peter bádnyú nágo'go daztsaa: nnee ániı nakaiyéhiı ha'akaigo isdzán daztsaaqo yıdaagoııııd, áigé' ch'adaabizyııyú bıka' le'sitıı n'ıı bahgee lehdaistıı. ¹¹ Nnee da'osdlaađıı dała'ánat'ııhıı tsıdaadesyız lé'e, ła'ıı hayıı yaat'ıdaanzıhıı áldó' tsıdaadezyız. ¹² Nnee bitahıyú godiyıhgo be'ıdaagozinıı łaqgo, ła'ıı izısgo ánádaagot'ııhıı nadaal'a'á bınkáayú ánágot'ıı; (Sólomon bich'ınágohin'aqagee dała'a daabiini'go dała'ánat'ııh. ¹³ Jesus doo daayodlaa dahıı ndaaldzıdgo doo yéhikai da ndi nnee nł'éégo baa natsıdaakees. ¹⁴ Nnee dayúweh łaqgo ła'ıı isdzáne bıłgo Jesus daayodlaanıı yénáhikai;) ¹⁵ Áík'ehgo daanezgaihıı da'intinyú ch'ınádai'niłgo bıka'da'astıne ła'ıı ch'id bıka' nazhjeed, Peter hıgaalqo bichagosh'oh zhá ndi bıka'zhı' áone' daanzıgo. ¹⁶ Jerúsalem bınaayú kıh nagozıılge' áldó' nnee łaqgo daanezgaihıı ła'ıı nnee spirits daanchı'ıı bıyi' daagolııniı yıł nihıkáh, áı dawa nádaadziıh lé'e. ¹⁷ Okaaqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni yıł nakaihıı dábiłgo (Sádducees daanlıni,) dázhı hadaashkeego, ¹⁸ Nadaal'a'á daayıłtsoodgo ha'ána'ilka'a yune' ha'adaıskaad lé'e. ¹⁹ T'é'yú Bik'ehgo'ııhi'nań bınal'a'á yaaká'ge'hi ha'ána'ilka'agee ch'ıná'ııhıı yá ch'ıntaaqo ákı yıł ch'ıkai, áigé' gábińıı, ²⁰ Tı'i, da'ch'okaaqah goz'aayú dołkáh, áıgee nasozııgo dıı nł'éégo ııhi'naahıı baa yati'ıı dawa nnee baa bıł nadaagoııı'. ²¹ Dıı daidezts'aqana' hayıłkaayú da'ch'okaaqah goz'aa yune' ha'akaigo bıł ch'ıdaago'aah. Okaaqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni yıł nakaihıı bıłgo hıkaigo nnee yánađaaltıhıı ła'ıı Israel hat'ıı yánaziıniı dała'áyıılaana' ha'ána'ilka'ayú nadaal'a'á yıka' o'ıı'a'. ²² Áiná' aasıtıni ha'ána'ilka'ayú okai, n'ıı nadaal'a'á n'ıı doo hwaa da lé'e, áigé' nákaigo nadaagosııı', ²³ Gádaanıigo, Ha'ána'ilka'ayú nł'éégo o'ogęęzná' aasıtıni dáadıııhgee t'ah nazıına' baa nkai ndi ch'ıdaasııtaq hik'e doo hadn ákıne' naháztaa da łaq. ²⁴ Okaaqah yebik'ehi da'tiséyú sitıni ła'ıı siláada da'ch'okaaqah goz'aanıı yınađaadéz'ıni bınant'a' ła'ıı okaaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi dıı daidezts'aqana' hagoshá' at'éégo łaq dayúweh bá daagowáh daanzı lé'e. ²⁵ ła' nyáago gádaabińıı, Nnee ha'adaasıłkaad n'ıı da'ch'okaaqah goz'aa yune'

nazii, nnee yil ch'ídaago'aahgo. ²⁶ Áík'ehgo siláada da'ch'okaqah goz'aanii yinádaadéz'ini la'íi binant'a' nadaal'a'á yíká okaigé' dánt'éhego yil nakai: nnee tséé bee daanohwiñé' doleełhi at'éé daanzigo ndaaldzidhíi bigha. ²⁷ Yil nakainá' nnee yánadaaltihíi naháztaagee yil hikai baa yá'iti'híi bigha: áígee okaqah yebik'ehi dá'tiséyú sitíni nabídaadiłkid, ²⁸ Gáníigo, Díi yízhíihíi bee ilch'ínágonol'aah hela', daanohwiñ'niigo nohwá ndaagosiit'aq ni', n'íi kú lá Jerúsalem dágoz'aq nt'éégo bil ch'ínánágonol't'aah, la'íi ái nnee zesdiiníi nohwíi nohwik'izhí' daadoł'áhgo ádaakt'ii. ²⁹ Peter la'íi nadaal'a'á la'ihíi bilgo hadaas-dziigo gádaañii, Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ da'áníiyú ádaant'eego dávik'eh, doo nnee da. ³⁰ Jesus tsí'ılma'áhi bídaahesołkałgo daazesołhíi n'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahñ daztsaagé' nábihil'na'. ³¹ Án Nant'an la'íi Hasdá'iiníi nliigo Bik'ehgo'ihí'nañ ábíılaago bigan dihe'nazhineégo dahbinesdaa ni', Israel hat'i'i bincho'i bich'á'zhí'go ádaile'go bincho'íi bich'á'gé' baa nádaagodet'aqahíi bigha. ³² Díi ánágot'ııhíi daahiit'ııgo baa nadaagohiilni'; Holy Spirit aldó' yaa nagolni', ái Holy Spirit-híi hayú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yikisk'eh ádaat'eehíi yaa daidez'aq ni'. ³³ Yánadaaltihíi ái daidezts'aqaná' bil daagoshch'iigo, nadaiłtseed hádaat'ııgo yendaagoshchii lé'e. ³⁴ Áiná' Phárisee la' nnee yánadaaltihíi itah nliini, Gamáriel holzéhi, begoz'aanii ilch'ıgó'aahi, nnee dawa nł'éégo baa natsekeesi hizı'go, Díi nneehíi det'ihézhí' nlahyú ch'ínókáh, nniid; ³⁵ Áiná' gánii, Israel hat'i'ıi daanołni, díi nnee hago ádaale'ıi baa daagonołsaq. ³⁶ Doo ániná' nnee la' Theúdas holzéhi ızisgo at'éhi ideshchiiigo nnee láągo díigo nanadínyú shı bėhikai ni': án zesdiigo bikisk'eh ádaat'ee n'ıi dawa ıltanáhosaaqo begoldoh n'ıi doo hat'ıi da silii ni'. ³⁷ Ái bikédé'go Judas, Gálileegé' gólíni, nnee tax nahi'niil doleełhíi bigha daaholtag ni'ná' nyáá, án aldó' nnee láągo ıts'áıniil: án aldó' daztsaa, áigé' bikisk'eh ádaat'ee n'ıi dawa ıltanáhosaaq ni'. ³⁸ K'adıi gánohwiłdishni, Díi nneehíi doo baa nalkai da, doo nadaanołł'og da: díi begoldohíi nnee bich'á'gé' bee ánágot'ııł lé'eyúgo, doo hat'ıi da hileeh: ³⁹ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' lé'eyúgo doo bengowáh ádaale' at'éé da; nohwíi dánko Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ı' nadaagonołkaadgo nohwıgózı. ⁴⁰ Nnee yánadaaltihíi Gamáriel anıhíi bil dádaabik'ehgo nadaal'a'á yushdé' daayihniigo ánakai, áigé' Jesus bizhi'ıi bee yánánáti' hela', daabihiiná' ndaabinestsaz, áigé' onádaabis'a'. ⁴¹ Áík'ehgo yánadaaltihíi yich'á' dahnaskai, Jesus bizhi'híi bigha ádaayagosıhyú ádaats'ızlaa lé'e ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nł'éégo ádaat'eego yıdaagokshíi bigha bil daagozhóó lé'e. ⁴² Dajii biigha da'ch'okaqah goz'aq yune' la'ıi daagowayú Jesus Christ yaa nadaagolni'go yaa ilch'ídaago'aah lé'e.

6

¹ Áiná' Jesus daayokaqahíi láągo siljina' Jews daanliini Greek biyati' yee yadaakti'ıi doo bil daagozhóógo Hebrews daanliini gadaayihniid, Dajii biigha ch'iyán na'niihgee nohwíi nohwitahyú isdzané biká' nanezna'ihíi doo yich'ı' zhineé ádaat'ee da lé'e. ² Áík'ehgo nakits'adahíi nnee Jesus daayokaqahíi dawa yushdé' daayihniid, áigé' gadaayihni, Ch'iyán nadaahii'niihíi bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nadaagolni'ıi doo k'ihzhı' ndaagont'aa bik'eh da. ³ Áík'ehgo, nohwik'ıiyú, nnee gots'ıidi, nł'éégo baa yadaakti'ıi, Holy Spirit ye'adaat'eehíi, daagoyáanıi nohwitahgé' hadaahniil, ái nnee díi na'ıdziidii yedaabik'ehgo ádaahiidle'. ⁴ Áiná' nohwíi dágođest'ıiyú da'ohiikaqah la'ıi Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa yadaahiilti' doleeł. ⁵ Ádaaniihíi nnee dawa bil dádaabik'eh: áík'ehgo Stephen dázhó nłdzilgo odláni, Holy Spirit ye'at'éhi, Philip, Prókorus, Nicánor, Tímon, Pármenas, la'ıi Nicolás, Jews bi'okaqahíi

yenyáhi, Antiochgé' gólíni, hadaihezníl. ⁶ Ái hadaisnílíi nadaal'a'á yidáhzhí' yíl nnikaigee yiká' ndaadesniigo yá da'oskaqad. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dayúweh begodeyaago Jerúsalemgee Jesus daayokaqahíi láágo bínáhiikai; okaqah yedaabik'ehi aldó' láágo odlaaní yikísk'eh ádaat'ee lé'e. ⁸ Stephen, dázho nldzilgo odláni, Holy Spirit bee binawod golíni, ízigo anágot'íhíi lá'íi godiyihgo be'idaagoziníi nnee bitahyú ye'ána'ol'íi. ⁹ Nnee lá', Líbertines daaholzéhi, lá'íi Cyrénegé' lá'íi Alexándriagé' daagolíni, lá'íi nnee Cilíciagé' lá'íi Asiagé' nakaihi ha'ána'séhií bitahgé' Stephen yíl ladaadit'ah nkegonyaa. ¹⁰ Áiná' Stephen goyáágo lá'íi Holy Spirit yábiyik'ti'go nneehíi doo lá' bitisgo hadziih da lé'e. ¹¹ Áik'ehgo nnee lá' yich'í' na'daaheznílgo gáyihíi, Nadaalch'aago Stephen baa yádaakti', áik'ehgo gádaani, Moses lá'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yaakti'go daadihiits'ag. ¹² Áigé' nnee Stephen yik'edaanníihíi, Jews yánazini, lá'íi begoz'aaníi ye'ik'eda'íhíi, lá'íi nnee dawa hadaashkee ádaizlaago Stephen yaa hikaigo daayitsood, áigé' nnee yánadaaltihíi yíl yaa hikai. ¹³ Nnee nadaach'áhi yíl hikai, áik'ehgo gádaani, Díi nneehíi díi godiyihgo goz'aaníi lá'íi begoz'aaníi dawahn ncho'go yaa yaakti'; ¹⁴ Gániigo daadihiits'ag, Jesus Názareshgé' gólíni díi godilzhigo goz'aaníi nagohilkaad, lá'íi Moses nohwá yengon'áá n'íi lahgo anáyidle'. ¹⁵ Nnee yánadaaltihíi dawa Stephen da'is'ah dainel'íiigo binii Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi biniihíi k'ehgo at'éégo daayitsoo.

7

¹ Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni gábihíi, Ádaanilch'iníihíi da'anii née? ² Stephen gáníi, Nnee daanolíni, shik'íyú, nnee báyan daanolíni, shídaayesóts'aq; nohwitaa n'íi Abraham, doo hwahá Chárranyú ngoleeh daná' Mesopotamiayú gólíi ni'ná' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'idindláád nlini bich'í' ch'í'nah ádelzaa, ³ Áigee gábihíi, Nini' lá'íi nik'íi bich'á' dahnnángo ni' níl ch'í'nah áshlé'yú nnaál. ⁴ Áik'ehgo Abraham Kaldéans bini'gé' dahnyaago Charran golzeegee golíi lé'e: bitaa daztsaaná' díi ni' biyi' daagonóhízhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bik'ehgo onágódle' lé'e. ⁵ Áiná' ni' bíyééhíi doo lá' baa gon'áá da, doo ndi dalahndi nch'idel'eezgo da: áiná' bichagháshé doo lá' da ndi bíi lá'íi bich'á'gé' daalideshchiinihíi daabiyéé doleelgo yágon'áá lé'e. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bich'í' hananádziigo gáníid, Nich'á'gé' daalideshchiinií ni' doo yidaagósi da n'íi yiyi' daagolíi doleel; áigee nnee ni' daabiyééhíi isná ádaabidle'go díidn gonenadín legodzaazhí' biniidaagon't'éé doleel. ⁷ Nnee isná ádaabisdlaahíi biniidaagodishlé' doleel; ái bikédé'go áigé' ch'ékángo dzaagee daashokaqah doleel, nii lé'e, Bik'ehgo'ihí'nañ. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ circumcísion bee Abraham yíl lángot'aq: áik'ehgo Abraham biye' Isaac gozliigo tsebíi behiskaaníi bijíi circumcise áyíílaa; áigé' Isaac biye' Jacob gozlii; Jacobhíi biye'ke nakits'adah daagolii, ái bich'á'gé' nakits'adahyú nnee hat'i' silii. ⁹ Jacob biye'kehíi daabidizhé Joseph daayolch'íi'go, yik'edaanníihgo Egyptyú baa nadaaheznii: áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ bíi nliigo, ¹⁰ Bich'í' nadaagont'ogíi bigha dawa yich'á' binlíi, áigé' Phárah, Egypt yánant'aahíi, yíl nzhoggo lá'íi binadzahgee goyáágo Bik'ehgo'ihí'nañ ábítsi; Phárahíi Egypt dahot'éhé lá'íi bikíh biyi' daagolíníi yánant'aago ábíílaa. ¹¹ Egypt lá'íi Cánaanyú dahot'éhé shiná' góyéégo daagodeyaa: áigee daanohwitaa n'íi bich'iyá' n'íi bich'á' ádaasdiidgo biniidaagon't'éé lé'e. ¹² Egyptyú nadá' gólíi láágo Jacob yaat'ínziiná' daanohwitaa n'íi da'ítsé ákú odais'a' lé'e. ¹³ Iké'gee nanákainá' Joseph, Daanohwik'isn nshíi n'íi shíi ánsht'ee, daayihniigo bídaagósiid; lá'íi Joseph

bik'íí Pháraoh yígótsíid. ¹⁴ Áíge' Joseph bitaa la'íí bik'íí dawa bílgo gots'idin ashdla' hilt'eego yiká'o'í'a', ¹⁵ Áík'ehgo Jacob Egyptyú o'íníl, ákú Jacob daztsaa, la'íí daanohwitaa n'íí áldó' da'ílké'go nanezna', ¹⁶ Áí dawa Sýkemyú onádaiheznilgo ílch'í'ndaahi'níil goz'aa yune' da'ílké'go ledaahasnil, áí goz'aaníí Abraham Sýkem biye' Émmor biye'ke bich'á'gé' zhaali bee nagohešnií ni'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań Abraham bángon'áá n'íí begolne'íí alhánégé' goldohná' Abraham bich'á'gé' daalideshchiinihíí Egyptgee láá siljí lé'e. ¹⁸ Áíná' Egyptyú la' nant'án nanásdlíí, án Joseph doo yígótsí da lé'e. ¹⁹ Áń nohwíí hahiit'íí yik'edaanníih lé'e, la'íí daanohwitaa n'íí gádaayíłniigo bándagoz'aa, Mé' daagozłiłhíí da'izłiıyú ch'ídaahołkaadgo da'akú nanne' le'. ²⁰ Áígee Moses gozłiıgo dážhó dénzhóné lé'e, án bitaa golłi yune' nadaach'ilteego taagi daahitaa: ²¹ Áíge' da'izłiıyú ch'ídaach'istııyú Pháraoh bitsi' nábinłtııgo dabíí bizhaazhé k'ehgo yíhıłna'. ²² Egyptyú daagolıınıí bigoyá'íí dawa Moses bíł ch'et'áágo dážhó nł'éégo yałti' la'íí nł'éégo ánát'ııł siljí. ²³ Moses dizdin bíł legodzaaná, shik'ııyú Israel hat'ıı bich'ı' dosháh nzi lé'e. ²⁴ Áík'ehgo la' inaghanaghaago yıltsaa, án yik'izhı' onálwodgo yıl nałts'ıhgo daztsaa: ²⁵ Shıí hat'ıı biniidaagonł'ééhıí biyi'gé' Bik'ehgo'ihı'nań shich'onııgo bíł ch'ıdishkaahıí yıdaagołsı shı nzi lé'e; ndi doo bídaagołsı da. ²⁶ Iskaa hik'e dabíí hat'ıı naki ílch'ı' dahnádıłwo'go yiká nıyáá, nkenágoheltood nziıgo gádaayıłni, İłk'ısyú nołłiıná' hat'ıı bigha íłnı'dołnıh? ²⁷ Áíná' ba'ashhahgé' gólını doo bik'ehyú ánayo'ııł dahn Moses k'ıhzhı' yenyılıná' gánıı, Hadń nohwinant'a' la'ıí nohwaa yałti'ı áníłlaago ánt'ıı? ²⁸ Adaana' nnee Egýptian nłını zıníłhııhıí k'ehgo shıí áldó' shiziniłhéé née? ²⁹ Dıı áníłhıí bigha Moses dabíí hat'ıı yich'á' halwodgo Mádiangee golłi ngohéyáá, áígee biye'ke naki gozłiı. ³⁰ Áíge' dizdin legodzaa bikédé'go Dził Sína holzéhi bınaayú da'izłiıyú ch'ıl dıłti'ı biyi'gé' Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ı' ch'ı'nah ádelzaa. ³¹ Moses yo'ıııná' bíł díyagot'ee lé'e: íłhánégo yınel'ııgo nyáá hik'e Bik'ehgo'ihı'nań bich'ı' hadzii, ³² Gánııgo, Shıí daanitaá n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań daayokaahń nshłiı, Abraham, Isaac la'ıí Jacob Bik'ehgo'ihı'nań daayokaahń nshłiı. Moses tsıdolyizgo dıłkıdgo doo ázhı' nádést'ııd da. ³³ Bik'ehgo'ihı'nań gábilni, Nikee ádaandlee: ni' biká' sızıinıı ni' godiyini at'éé. ³⁴ Egyptyú shichagháshé biniidaagonł'éégo hish'ıı, áí hish'ııgo ik'ıdaadi'nııhıí dısts'ag, áík'ehgo áí bich'á' nshniıyú nıyáá. Tıı, dák'ad Egyptyú nıdeł'a'. ³⁵ Dadıı Moses Israel hat'ıı doo hádaabit'ııgo gádaanıı n'ıı, Hadń nohwinant'a' la'ıí nohwaa yałti'ıı áníłlaa? Da'ái Moses n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi ch'ıl biyi'gé' bich'ı' ch'ı'nah ádelzaa n'ıı binkááyú Bik'ehgo'ihı'nań bides'a', nant'án nłiıgo la'ıí Israel hat'ıı biniidaagonł'ééhıí yich'á' yıınıłgo bides'a'. ³⁶ Áí Moses n'ıı ízisgo ánágot'ııhıí la'ıí godiyıhgo be'ıdaagozınıí Egyptyú la'ıí Red Seayú ánát'ııł ni'ná' Egyptgé' ch'ıinılgo da'izłiıyú nanalse'go dizdin legodzaa. ³⁷ Da'ái Moses-hıı Israel hat'ıı gádaayıłni ni', Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú Na'iziidi hıleehego nohwik'ııyú bitahgé' Bik'ehgo'ihı'nań nohweBik'ehń nohwá habıłteeh, shıí hashıłtııhıí k'ehgo; án hódaayesółts'aa. ³⁸ Da'izłiıyú ha'ánátséh n'ná, dıı Moses-hıı Bik'ehgo'ihı'nań binal'a'á yaaká'gé'hi Dził Sína holzeeyú bich'ı' yałti' n'ıı la'ıí daanohwitaa n'ıı bigızhgee yałti'ıı nłiıgo yałti' hınáhi nohwá baa hi'né' ni': ³⁹ Áń daanohwitaa n'ıı doo bídaayést'saa hádaat'ıı da ni', doo hádaabit'ıı da, áíná' Egyptyúgo nádiıkáhıí zhá bıjııgé' hádaat'ıı lé'e. ⁴⁰ Aaron gádaayıłni, Hat'ıhıta daahohııkaahıı nohwá ánle', áí nohwá go'ıı doleeł: dıı Moses Egyptgé' ch'ınohwinıl n'ıı hago adzaa shıhıı doo bídaagonłzi da. ⁴¹ Áíná' magashi bizhaazhé be'ılzaa'ı ndi ádaizlaago dahat'ıhıta

yiyaadaayihiniilgo daayokaqah, dabii adaiizlaahii yaa bil daagozhogoo. ⁴² Aik'ehgo yaa biyi'ge' dawahahii daayokaqahgo Bik'ehgo'ihinaan dabiini'zhi' ch'idaabiznil; Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu nada'iziidi n'ii binaltsoos biyi' k'eshchihii k'ehgo, Israel hat'i daanokini, da'izliiyuu dizdin nohwee ladaagosdzaa n'na' magashi bizhaazhe, dibekii bizhaazheta nadaaltseedii la'ii dahat'ihita shaa daahoniil la'nee? ⁴³ Gowagolgai biyi' Molo'k holze'hi daayokaqahii nadaanil, la'ii daahokaqahii Remphan holze'hi bits'itsosé k'ehgo be'ilzaahii aldó' nadaanil, dii be'ilzaago adasolaahii daahokaqahgo: aik'ehgo Babilon bitisyuu ch'ino'kakhgo anohwishle'. ⁴⁴ Daanohwitaa n'ii gowagolgai biyi' da'okaqahi Bik'ehgo'ihinaan yil daanliigo bebigozini da'izliiyuu goz'aa, ai hago'at'ee'go alnehii Bik'ehgo'ihinaan Moses yil ch'i'nah ayilaahii k'ehgo alzaa. ⁴⁵ Daanohwitaa n'ii Jesus ba nant'aago Bik'ehgo'ihinaan doo Jews daanlii dahii ba ch'inehehoodna' gowagolgai biyi' da'okaqahii ni' daabiyee gozliiyuu daistsoozgo hikai, ai doo Jews daanlii dahii David danant'aa silii'zhi' Bik'ehgo'ihinaan daanohwitaa n'ii dabiidangee ch'idaanihehood; ⁴⁶ David Bik'ehgo'ihinaan yil nzhoo silii, aik'ehgo Jacob Bik'ehgo'ihinaan yokaqahn yiyi' golii dolee'hi ba agoshle' nzi le'e. ⁴⁷ Ndi Solomon holze'higo Bik'ehgo'ihinaan kih yiyi' golini ba agolaa. ⁴⁸ Aina' Da'tiseyuu At'ehi kih da nnee bigan yee adaiizlaahi doo yiyi' golii da; Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu na'iziidii gani' n'ii k'ehgo, ⁴⁹ Yaakayuu goz'aanii bikah'asdaha bikage' nansht'aahii at'ee, ni'godzahnii bikah' dahnades'isii at'ee: kih hago'at'ehi sha agole'? nu le'e Bik'ehgo'ihinaan: hayusha' hanasolgo aina'? ⁵⁰ Aisha' shigani' doo dawa bee ashlaa da le'e? ⁵¹ Doo nohwee daagondlii dahi, nohwiji' la'ii nohwijeyi' doo circumcise adaanot'e'i dahii k'ehgo doo daagodinokini da, dawahn Holy Spirit bich'a'zhi'go adaanot'ee, daanohwitaa n'ii anadaat'ii n'ii k'ehgo nohwii aldó' anadaat'ii. ⁵² Hagee daanohwitaa n'ii Bik'ehgo'ihinaan binkaayuu nada'iziidi n'ii doo yiniidaagodezlaa da? Nht'ee'go Anati'ihii yighahii dabi'itsena' yaa nadaagolnii nadaistseed; ai Nht'ee'go Anati'ihii nyee'ii biyi'zhi' ch'idaasotiiigo daazesolhii. ⁵³ Bik'ehgo'ihinaan binadaal'a'aa yaakage'hi begoz'aanii nohwaa daidez'aa ndi doo bikisk'eh adaanot'ee da. ⁵⁴ Nnee dala'adzaahii Stephen aniihii daidezts'aana' dazho bil daagoshch'ii'go biwoo nadaagai. ⁵⁵ Aina' Stephen, Holy Spirit ye'at'ee'go, yaakayuu dezghalgo Bik'ehgo'ihinaan bich'a'idindlaadii la'ii Jesus Bik'ehgo'ihinaan dihe'nazhine'ego siziiigo yiltsaa, ⁵⁶ Aige' gani', Yaa ilch'a' adzaago yaakayuu nnee k'ehgo Nyaaahn Bik'ehgo'ihinaan dihe'nazhine'ego siziiigo hish'ii. ⁵⁷ Nadaadidilghaazhna' bijeyi' ndaadeshchidgo dawa bich'i' nahnkii. ⁵⁸ Kih goznili' bich'a'yuu ch'idaabist'e'go nyida'isne': tsee yee da'dilniihii bidiyage' nnee anii naghaha, Saul holze'hi, dees'eezgee ndaayiheznil. ⁵⁹ Stephen t'ah nyida'ime'na' ganiigo oskaad, Jesus sheBik'ehn, shiyi'siziinii nahnne'. ⁶⁰ Hayaa adzaago nawode ganniid, SheBik'ehn, dii ncho'ihii dakoh bik'izhi' adaa'hole' hela'. Anniidna' daztsaa.

8

¹ Stephen daabizilheehii Saul da'aigee bil dabi'k'eh le'e. Aige' godeyaago Jesus daayokaqahii Jerusaleemgee ha'ana'sehii biniidaagonk'ee'go inaghanakai begodeyaa; aik'ehgo dawa itanahosaago Judayuu la'ii Samariayuu oheskai, nadaal'a'aa zha' da'aku nahazta'aa le'e. ² Nnee daagodnini Stephen dat'eego yaa daachagna' ladaistii. ³ Aina' Saulhii Jesus daayokaqahii dayuweh binaghanakai, gowahii dala'aa gon'age'go nantaago, nnee la'ii isdzane' daayiltsodgo ha'ayilkaad le'e. ⁴ Jesus daayokaqahii itanahosa' n'ii dahot'ehé anakahyuu yati' baa gozhoni yaa nadaagolnii. ⁵ Philip Samariayuu oyaaa, ai

biyi' kih goznilgee Christ yaa yil nadaagolni'. ⁶ Nnee la'ago Philip yalti'ihii daidezts'aago la'ii godiyihgo anagot'ihii ye'anan'ihii daayiltsaago, aniihii dalekt'eego yaa natsidaakesgo bidaayests'aa le'e. ⁷ Spirits daanchoti' nnee la'ago biyi' daagolii n'ii daadilwoshna' biyi'ge' hanahesa, la'ii la'ago daadi'il n'ii la'ii doo nadaakai da n'ii nadaabi'dilziih. ⁸ Aik'ehgo ai kih goznilgee dazho kol daagozhoo le'e. ⁹ Ai kih goznilgee nnee la' Simon holzehi dabi'iltse'na' nnee Samariayu daagolii'ni daabo'ni'go k'izeyoniki golii le'e, nnee izisgo at'ehi adil'ijigo: ¹⁰ An nnee dawa bidaayests'aa, nnee doo izisgo adaat'ee dahii, nnee izisgo adaat'eehii ndi gadaaniigo, Dii nnee Bik'ehgo'ihina' binawod bil nlii laa. ¹¹ Daabo'ni'go nzaad ogoyaahii bigha nnee yedaaldzidgo daayidnisi le'e. ¹² Aina' Philip, Bik'ehgo'ihina' bilakt'ahgee begoz'aanii nkt'eego baa na'goni'ii la'ii Jesus Christ bizhi' daayozhii'go yaa nagolni'go nnee la'ii isdzane' daayosdlaadgo baptize adaasaa. ¹³ Simon dabi' ndi osdlaadgo baptize abi'delzaa: aige' Philip yil dahizh'aazhgo godiyihgo be'idaagozini'ii la'ii izisgo ana'ol'ihii yiltsaago bil diyagot'ee le'e. ¹⁴ Jerusalemgoo nadaal'a'a nnee Samariayu daagolii'ni Bik'ehgo'ihina' biyati' nadaagodn'aa yaat'idaanzina' Peter la'ii John bilgo bich'i' odais'a': ¹⁵ Aku n'aazhna' Holy Spirit baa daadot'aah daanzigo ya da'oskaa: ¹⁶ (BeBik'ehni' Jesus bizhi' bee baptize adaasaa ndi doo hwaha hadn la' Holy Spirit bee baa godet'aah da le'e.) ¹⁷ Peter la'ii John bilgo bika' ndaadelniigo Holy Spirit bee baa daagodeest'aa. ¹⁸ Nadaal'a'a nnee yika' ndaadezniigo Holy Spirit bee baa daagodeest'aa'ii Simon yiltsaana' nadaal'a'a zhaali yaa naine', ¹⁹ Ganiigo, Shii ald' dii beshik'ehgo shaa godinot'aah, aik'ehgo dahayii bika' ndaadeshniihii Holy Spirit baa daadit'aah doleel. ²⁰ Aina' Peter gabilnii, Bik'ehgo'ihina' bich'a'ge' aahine'ii nahashnii n'izhii bigha nizhaalihii dabil da'izlii nleeh. ²¹ Bik'ehgo'ihina' binadzahgee nijii doo bik'ehyu at'ee dahii bigha dii anahii'ihii doo hwaa na goz'aa da. ²² Nincho'ii bich'a'yugo anne'go onkaah, aik'ehgo nijii biyi'ge' dencho'ego tsidinkeezi' da'izline' da'anaadolnii. ²³ Ncho'go agot'eehii zha' niyi' begoz'aa'go nincho'ii knest'oo bigosilsiid. ²⁴ Aik'ehgo Simon gadaabilnii, Ashido'niihii doo shich'i' be'agone' dahii bigha Bik'ehgo'ihina' sha' honokaah. ²⁵ Peter la'ii John bilgo daayo'ii' n'ii yaa nadaagosni', la'ii Jesus biyati'ii yaa yil nadaagosni'na' Jerusalemyu onat'aazh; nat'aashyu Samaria biyi' gotahyu yati' baa gozhoni yaa nadaagolni'go anagoldoh. ²⁶ Bik'ehgo'ihina' binal'a'a yaaka'ge'hi Philip yich'i' hadziigo gayilnii, Dahna'ngo yagiyu nna', Jerusalemgoo Gazazhi' intinhii bich'i'go, da'izliiyu. ²⁷ Nadiidzaago dahiyaa: aige' nnee Ethiopian eunuch niini, isdzan Candace holzehi, Ethiopians yanant'aahii yike'gee sitini, dawaha lan ilini Candace biyehii yebik'ehi, Jerusalemyu okaahyu naghaage' ²⁸ Tazazhi' nadaal le'e, bitsinaghai bijad nakihii yiyi' dahsdaago Bik'ehgo'ihina' binkaayu na'iziidi n'ii, Esaias holzehi, binaltsoos yozhii goldoh. ²⁹ Holy Spirit Philip gayilnii, Tsinaghahii alhane'go bich'i' nna'. ³⁰ Aik'ehgo Philip bich'i' nadilwodgo Bik'ehgo'ihina' binkaayu na'iziidi n'ii, Esaias holzehi, binaltsoos yozhiihii yidezts'aago gayilnii, Ya' ai honzhiihii bigonisi' nee? ³¹ Ethiopian gani', Hago'at'eego bigonsini, dahadn shil ch'igo'aahyugo zha' go'ii? Hasiina'ngo shit'ahge' dahndaa, nii. ³² Bik'ehgo'ihina' biyati' bek'eshchiinii dii k'ehgo anihii yozhii le'e, Dibeli' zideeyu ch'oloqosi' k'ehgo, dagohii dibeli' bizhaazhe bilshehii yadngee sitiigo doo hat'ii nii dahii k'ehgo bize' doo ilch'a' agole' da: ³³ Adaayagosiyu adaiizlaage' da doo nzhogo baa ya'iti' da: hadnsha' bich'a'ge' daalideshchiinihii yaa nagolni'? Ni'gosdzan bich'a'ge' bi'ihina' nadiine',

niigo. ³⁴ Áíge' nneehń Philip gánábildo'niid, Nánoshkaqah, díi Bik'ehgo'ihinań binkááyú na'iziidi n'íi aníihí hadń áihniihí? Dabíi ádaayalti' née, dagohíi nnee la' yaa yałti' née? ³⁵ Áík'ehgo da'ái Bek'e'eshchiinií biyi'gé' Philip yałti' nkegonyaago Jesus yaa yił nagolni'. ³⁶ Ch'okahyú tú bich'í' dahch'idikaigo nneehń gáníi, Kú tú la' laq; hat'íi bigha doo baptize áshi'dilne' da doleeł? ³⁷ Philip gáníi, Nijíi dawa bee onđlaayúgo ágáni'dilne'. Nneehń gábilni, Jesus Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nliigo hoshđlaq. ³⁸ Tsinaghái nnólghed, nniid: áíge' tú yiyi' o'áazhgo Philip nneehń baptize áyíílaa. ³⁹ Tú biyi'gé' hanát'aazhgo Bik'ehgo'ihinań biSpirithíi dagoshch'í' Philip onábíiłtíi: nnee Ethiópián nłini doo hwaa nábiltsaq da, ndi bił gozhóogo dahiyaa. ⁴⁰ Philip Azótusgee náhiiltsaq: áíge' kih nagoznilyú yati' baa gozhóni yaa nagolni'go naghaa, áíge' Caesaréa golzeezhi' nnyaa.

9

¹ Saul, Jesus daayokaqahíi nagont'og yá hat'íigo la'íi naotseed yo'niigo okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini yaa nyaá, ² Áígee gáyilni, Damáscusgee Jews ha'ánátséhíi bich'í' naltsoos shá áńle', áík'ehgo nnee la'íi isdzané hayíi Jesus yikisk'eh daahikahíi la' baa niyááyúgo hídaasht'oggo Jerúsalemyú shi-naghadokah. ³ Áíge' Saul Damáscus golzeehíi bit'ahyú higaalgo, dahiko yaaká'gé' bich'í' nke'idindláad lé'e: ⁴ Áígee hayaa nágo'ná' yati' yidezts'aq lé'e, gáníigo, Saul, Saul, hat'íi laq bigha shiniigonł'éégo áshińłsi? ⁵ Saul gáníi, Hadń ánt'íi, shiNant'a'? Áíge' nohweBik'ehń gábilni, Shiniigonł'éégo áshińłsinihíi shíi ásht'íi, Jesus honszéhi: tsidik'iihíi bee níts'i'ishgo'yúgo dayúweh t'aqzhi' hónťalyúgo dayúweh dáni ídída'nłni'. ⁶ Saul bił díyagot'eego ditłidgo gáníi, SheBik'ehń, hat'íi áshłéhgo hánt'íi? Jesus gábilni, Náđndáhgo kih goznilyú nńáh, ákú hat'íi áńléhíi baa nił na'goni' ndi at'éé. ⁷ Nnee yił hikah n'íi doo hadaadzii dago nazijná' yati' daidits'ag ndi doo hadń daayo'íi da lé'e. ⁸ Saul ni'gé' náđidzaago bińáa iłch'á'ágolaa ndi doo go'íi da lé'e: áík'ehgo bigan daach'otq'go Damáscusyú odaach'izłqoz. ⁹ Doo go'íi dago taagi be'iskqaa, dáshiná' la'íi dáđibá'. ¹⁰ Damáscusgee nnee Jesus yokaqahń Ananías holzéhi golíi lé'e; án Jesus bił ch'í'nah ágólaago, Ananías, biłni. Ananías gáníi, Kú sídáa, sheBik'ehń. ¹¹ Jesus gábilni, Náđndáhgo kih bigizhyú itín Ts'ígodezdoh golzeegee nńáh, áígee nnee Saul holzéhi, Társusgé' gólíni, Judas golíigeé biká na'ínłkid: áígee án okaqah laq. ¹² Áígee nnee Ananías holzéhi ha'ayáago, go'íi náđleeh doleełhíi bigha ndelniigo Saul bił ch'í'nah ágolzaa lé'e. ¹³ Ananías gábilni, SheBik'ehń, án nneehń Jerúsalemgee nnee daanokaqahíi nyeego yiniidaagodezlaahíi baat'insí ni': ¹⁴ K'adíi án kú hígháhgo hayíi nizhi'íi yeda'okaqahíi híđaitł'o'go baa godet'aq lé'e, okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi ádaaniigo. ¹⁵ Jesus gábilni, Tíi: án ich'á'nłtíni at'éé, shá na'iziidgo doo Jews daanliđ dahíi, ízigo nadaant'aahíi, la'íi Israel hat'íi shizhi'íi yídaagołsi áiléh doleełgo: ¹⁶ Shíi shigha hago'at'éégo biniidaagonł'éé doleełíi baa bił ch'í'nah ágoshłe'. ¹⁷ Áík'ehgo Ananías dahiyaago kih yune' ha'ayáa; Saul yiká' ndelniiná' gáníi, Shik'isń, Saul, Jesus nohweBik'ehń, itínyú yushdé' híńáálná' nich'í' ch'í'nah áđelzaahń, gon'íi náđleeh doleełgo, la'íi Holy Spirit bee nagodet'aago nich'í' shides'a'. ¹⁸ Dagoshch'í' bińáa biká' siltsooz silíi lé'e n'íi yó'ózhóodgo go'íi náđlıi. Áíge' náđidzaago baptize ábi'delzaa. ¹⁹ Áíge' iyaago nalwod nasđlıi. Damáscusgee Jesus daayokaqahíi yił naházt'aqgo da'kwíishí behiskqaa. ²⁰ Dagoshch'í' Jews ha'ánátséh nagoznil yune' Saul, Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' nlii, niigo yaa nagolni'. ²¹ Nnee daabidezts'aq'íi dawa bił díyadaagot'eego gádaani, Díńshq' nneehń Jerúsalemgee nnee Jesus

bizhi' daayozhíigo da'okaqahí naistseedn át'í; áí bigha kú nyáá ni', hídaitl'o'go okqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi yich'í' yil dikáhgo? ²² Áiná' Saul dayúweh nldzilgo yakti'go Jesus da'anii Christ nlii láá, niigo Jews Damáscusgee daagolíní doo bich'í' hanádaasdzi dago áyílaa. ²³ Láágo hiskaaní bikédé'go Jews daanliiní Saul daizilheego ndaagoshchii: ²⁴ Áiná' ndaagoshchiiní Saul yígoksiid ni': daabizilhee hádaat'íigo dajii biigha, dat'é' biigha kih gozníli binaayú lada'dilt'íhgee dáada'dit'íhí nzhógo yinádaadéz'í; ²⁵ Áiná' Jesus daayokaqahí t'é'yú lada'dilt'íhí bitis yuyaa gódah ch'idaabileeh, táts'aa yiyi' dahsdaago. ²⁶ Saul Jerúsalemyú nyáána' Jesus daayokaqahí yedigháh hát'í' ndi bédaaldzid lé'e, da'anii Jesus yokaqahí silii ndi doo daabodlaa dahii bigha. ²⁷ Áiná' Bárnabas Saul édeidit'íigo nadaal'a'á yaa yil n'ázhgo gáníigo yaa nagolni', Dín nneehí higaayú Jesus yo'íigo bich'í' yakti' ni', lá'í Damáscusgee doo biini' háh dago Jesus yá siziiigo yaa yakti' ni'. ²⁸ Áigé' Jerúsalemyú da'adzaayú yil nkedikai. ²⁹ Áigee doo biini' háh dago Jesus yá siziiigo yaa yakti', Jews daanliiní Greek biyati' yee yádaakti'í yich'í' yakti'go yil lahadaadit'áhná' daabizilhee hádaat'íi lé'e. ³⁰ Áí odlá' bee ilk'íyú yídaagoksiidná' Caesaréayú yil hikai, áigé' Társusyú onádaabis'a'. ³¹ Áík'ehgo Jesus daayokaqahgo ha'ánáshí Judéayú, Gálileeyú, Samáriayú daagolíní bí nkenádaagodez'áago hadag bá nádaagodeyaa lé'e, áí Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksigo dayúweh bá daagowáhgo, lá'í Holy Spirit bidag ádaat'eego, dázhó láá silii. ³² Peter gotah anádaalgo Jesus daayokaqahí Lýdda golzeeyú daagolíní aldó' yaa nyáá. ³³ Ákú nnee Enéas holzéhi yaa nyáá, di'ihí bigha sitiiigo tsebii legodzaahi. ³⁴ Peter gáyihii, Enéas, Jesus Christ nánilzihi: nádndáhgo nitsesk'eh ilch'í' nándle'. Áigé' dagoshch'í' Enéas nádiidzaa. ³⁵ Áík'ehgo Lýddagee daagolíní lá'í Sárongee daagolíní daayiltsaago Jesus yich'í' dahaskai. ³⁶ Áigé' Jóppa golzeegee isdzán Jesus yokaqahí gólí, Tábita holzéhi. Tábita golzeeyú Dórcas golzeego ágolzee: án nlt'éégo at'éhi, tédaat'iyehí yich'oníhi. ³⁷ Áiná' án yóiyahgo ndezgaa'go daztsaa, áigé' bits'í tádaizgizgo ik'éhéyú kih dahnágost'aa yune' ndaistii lé'e. ³⁸ Lýdda golzeehí Jóppa dábit'ahyú goz'aa, áík'ehgo Jesus daayokaqahí Peter akú naghaago yaat'idaanziiigo nnee naki yich'í' odais'a' nádaayokaqahyú, Doo nt'áhgo da, dák'ad akú nñáh, daabihiiigo. ³⁹ Áigé' Peter dagoshch'í' yil onákaigo ik'éhéyú kih dahnágost'aa'yú yil okai. Ákóne' itsaahí Peter yit'ahgé' daachago nazii, íicho lá'í diyagé Dórcas t'ah hinaaná' áyílaa n'íi dahdaayiníigo. ⁴⁰ Áiná' Peter dawa ch'ínokáh yilniiidgo, ch'ékainá' Peter hishzhiihgo oskaad; áigé' its'í siné'zhí' déz'íidná' gání, Tábita, nádndáh. Áík'ehgo ch'ínghalgo Peter yiltsaaná' nádiidzaago nezdaa. ⁴¹ Yich'í' dahdidilniiigo náidnloos; áigé' Jesus daayokaqahí lá'í itsaa daanliiní dawa yushdé' daayihniidgo gádaabihii, Kú Tábita náhi'na'. ⁴² Jóppagee dahot'éhé baa godidezdlaadgo lanihi Jesus daayosdlaad. ⁴³ Jóppa golzeegee Peter, Simon ikagé yildzéhí yil sikeego doo alch'idé hiskaad da.

10

¹ Caesaréa golzeegee nnee Cornélius holzéhi, siláada dalán gonenadín Italian band holzéhi yinant'a' nlii, golíi lé'e. ² Án nneehí godnksini, lá'í yil naháztaaní bílgo Bik'ehgo'ihí'nañ daidnksí lé'e, tédaat'iyehí yich'í' odaagohijáhi, lá'í Bik'ehgo'ihí'nañ dá yokaqah nt'éhi. ³ Ha'iz'aaqé' hayaazhí' taagi ledihikeezyúshí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi bí ch'í'nah ádelzaa, áí baa nyáágo, Cornélius, bíhniid. ⁴ Yine'íidná' tsidolyizgo gání, Hat'íi lááhi, shiNant'a'? Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'áhí bich'í' hadziigo gábihii,

Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee ni'okaahíi la'íi niłgoch'oba'íi bił nelə'. ⁵ Nnee Jóppa golzeeyú daadn'áá, Simon da'án Peter holzéhi, yił nánókáh: ⁶ Simon ikágé yildzahn yił sikee, bigowə túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'əə: hago áñne' shihíi yaa nił nagolni'. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bich'i' yałti' n'íi da'aazhi' ásdijdná' Cornélius binal'a'á naki yich'i' áñniid, siláada godnłsinihi dawahn nail'a'ihhi áldó'; ⁸ Áik'ehgo bił ch'i'nah ágolzaahíi dawa yaa yił nadaagolni'ná' Jóppa golzeeyú odais'a'. ⁹ Áigé' hiskaə hik'e odais'a' n'íi kih goznilií yich'i' alhánégo hikahná' ha'iz'əəzhi' godeyaayú Peter kih biká'yú okaəh lé'e. ¹⁰ Dázhó shina' silijgo dahat'ihíta hoshəə nzi: áiná' áda'ilne'ná' nt'éégo bił ch'i'nah ágolne'go nágodiidzaa, ¹¹ Yaaká'gé' bich'i' ilch'ə' ágodzaago yiłtsəə, hat'íishí ligaihi bich'i' bił nkegonyáá, nadik'ə' ligaihi k'a'at'éhi, dijigé' daayotə'go ni'zhi' yił nkedaistsooz: ¹² Ái biká'gee ba' itah at'éhi, dzilká'yú daagoláni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo yiłtsəə. ¹³ Yaaká'gé' yati' yidezts'əə gáníigo, Peter, nádndáh; la' naktseedgo nnáá. ¹⁴ Áiná' Peter gáníi, SheBik'ehñ, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahidaəgo nohwá goz'əə dahíi doo hwaa hishəə da. ¹⁵ Yati'íi náyidezts'əə gáníigo, Bik'ehgo'ihinañ nkt'éégo áyílaahíi doo da'izlíné biłnii bik'eh da. ¹⁶ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go bich'i' ágodzaa: áigé' nadik'ə' ligaihií yaaká'yú bił onágodzaa. ¹⁷ Peter, shił ch'i'nah ágolzaahíi hagosha' ágot'eego shich'i' ágót'iid, nzina' nnee Cornélius daades'a' n'íi hikai, Simon hayú gólíi? daaniigo na'ódaadilkidgo ch'ítinyú nazí. ¹⁸ Ya' Simon, Peter áldó' bizhi'n kú sidaa née? daaniigo na'ónádaadilkid. ¹⁹ Peter bich'i' ágodzaahíi t'ah yaa natsekeesgo Holy Spirit gábilnii, Nnee taagi níka daantaago kú hikai. ²⁰ Nádnáhgo gódah ch'innáh. Bił nádńkáh, doo t'əəzhi' nt'éégo da: shíi kú odaasil'a'i at'éé. ²¹ Áik'ehgo Peter nnee Cornélius odais'a' n'íi yich'i' gódah ch'inyáago gadaayilnii, Nnee bíka daanołtaahíi shíi ásh't'íi. Hat'íi bighə kú nolkaí? ²² Gádaabilnii, Cornélius, siláada dałán gonenadín yinant'a' nłni, nnee bi'at'e' nzhóni, Bik'ehgo'ihinañ yidnłsini, Jews dawa nkt'éégo baa yadaakt'i, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dilzini yaaká'gé'hi bich'i' hadziigo níka idol'áá niigo, bigowəyú nnáhgo niyati' yidits'ihyú. ²³ Áik'ehgo Peter, Ha'alkáh, yilniiid, áigé' da'akú bedaiskaə. Iskaə hik'e Peter yił onákai, la'íi la' odlə' bee ilk'isyú daanliinií Joppagé'hi áldó' itah onákai. ²⁴ Áigé' náiskaəgee Caesaréa golzeeyú hikai. Áigee Cornélius bik'íiyú la'íi daabit'ekéhíi dała'áyíllaago biba' naháztəə. ²⁵ Peter t'ah bich'i' higaahná' Cornélius bidedeswodgo biyahzhi' hayaa na'ádolt'e'go yokəəh nágodiidzaa. ²⁶ Áiná' Peter nábidnłqozgo, Hizíi: shíi áldó' dani k'ehgo nnee nshłni ánsht'ee, bilnii. ²⁷ Ilch'i' yałti'go ha'a'áazh, áigee láəgo biba' dała'ách'it'éégo yiłtsəə. ²⁸ Peter gadaayilnii, Nnee Jew nłni nnee lahgo hadaazt'i'íi yił na'aashgo, dagohíi yich'i' onadángo doo bee bá goz'əə da nohwíi bídaagonłs; ndi shíi Bik'ehgo'ihinañ gáshilniigo shił ch'i'nah áyílla, Nnee da'izlii ádaat'ee, dagohíi dénchə'go ádaat'ee, doo daabilnii da. ²⁹ Ái bighə shiká odaasoł'a'ná' doo t'əəzhi' ánsht'eego da, dagoshch'i' niyáa: k'adíi nanohwídishkid, hat'íi bighə shiká odaasoł'a' láə? ³⁰ Cornélius gábilnii, Díi hiskaəná' dákojee in'əəzhi' dáshina' oshkaəh ni'; áigé' ha'iz'əəgé' hayaaazhi' taagi ledihikeezyú oshkaəh nt'éégo nnee bidiyagé bich'ə'idindládi shich'i' sizíi ni', ³¹ Gáshilniiid, Cornélius, Bik'ehgo'ihinañ ni'okaahíi yidezts'əə, la'íi tédaat'iyéhíi baa ch'onba'íi yee nínálniih. ³² Áik'ehgo nnee Jóppa golzeeyú daadn'áago Simon, da'án Peter holzéhi, yił nánókáh; Simon, ikágé yildzahn, yił sikee, bigowə túnteel sikaaníi bit'ahyú goz'əə: án nyáago nich'i' yałti' doleeł. ³³ Ái bighə dagoshch'i' níka o'í'aad ni'; nkt'éégo ándzaago nyaa. K'adíi daanohwigha dała'ánt'ee, Bik'ehgo'ihinañ bi-

nadzahgee, Bik'ehgo'ihinañ hago'at'éégo nángon'áá shihíi dawa daadnts'ihíi bigha. ³⁴ Peter yahti' nkegonyaago gánniid, Bik'ehgo'ihinañ nnee dalet'eego yaa natsekees bígosílsjíd: ³⁵ Nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi daantjige da hadn Bik'ehgo'ihinañ yidnksinií la'íi nkt'éégo at'éehíi Bik'ehgo'ihinañ bíl dábik'ehi at'éé. ³⁶ Bik'ehgo'ihinañ biyati' Israel hat'i'i bich'i' bíl o'ol'a'íi bídaagonolsj, Jesus Christ binkááyú nkegohen'áágo yá'iti': (án dawahá yebik'ehn nlii:) ³⁷ Da'ái yati'íi John, Baptize ádaanohwi'dolne', niigo yaa yahti'íi bikédé'go Gálílee golzeegé' Judéa dahot'éhé biyi' baa na'goni'go bídaagonolsj dishni; ³⁸ Bik'ehgo'ihinañ Jesus Náza'reth golzeegé' gólíni, Holy Spirit la'íi binawodíi bee baa godin'áágo its'áyinktjii: áigé' nkt'éégo ánát'ijjgo ánádaal lé'e, la'íi ch'i'idn yisná ádaabíksini n'íi nádaiziih; Bik'ehgo'ihinañ yilnlijhíi bigha. ³⁹ Jews daabini'yú la'íi Jerúsalemyú dawa ye'ánát'ijhíi nohwíi nohwi'naál ánagot'ijj; án ts'i'ina'áhi yídaayiheskałgo daizes-hij: ⁴⁰ Áiná' áigé' taagi jji hileehgo Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na'ná' ch'i'nah hit'ijjgo ábíílaa; ⁴¹ Doo nnee dawa bich'i' da, áiná' nohwíi daahihíiltséh doleełgo Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwihezniíi nohwich'i' Jesus daztsaagé' naadiidzaahíi bikédé'go bíl da'iidaa n'íi Bik'ehgo'ihinañ nohwich'i' ch'i'nah hit'ijjgo ábíílaa. ⁴² Jesus gánohwi'niigo nohwá ndaagoz'aą, Yati' baa gozhóni nnee baa bíl nadaagolni', la'íi bich'i' gáshikdohniih, Daahinaahíi la'íi nanezna'íi yaa Yahti' doleełgo Bik'ehgo'ihinañ haiyiktjii. ⁴³ Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi dawa án yaa nadaagolni'go gádaanniid, Án bizhi'íi bee dahadn bodlaago ba'ohíihn bincho'íi da'izlíné doleeł. ⁴⁴ Peter t'ah díi yaa yahti'go hayíi daidezts'aaníi dawa Holy Spirit bee baa daagodest'aą. ⁴⁵ Círcumcise ádaabi'deszaahíi bitahgé' Jesus daayodlaaníi Peter yil hikahíi bíl díyadaagodzaa, ái nnee doo Jews daanlíni da ndi Holy Spirit bee baa daagodest'aąhíi bigha. ⁴⁶ Holy Spirit-híi yati' la'i yee yádaakti'go ádaabíksigo la'íi, Bik'ehgo'ihinañ bich'i' ahédaandzi, daaniigo daidezts'aą. Áik'ehgo Peter gáníi, ⁴⁷ Hadn díi nnee dánohwíi k'ehgo Holy Spirit bee baa daagodest'aaníi doo tú bee baptize ádaabi'dilne' bik'eh da nzi? ⁴⁸ Áik'ehgo Jesus Christ bizhi' bee baptize ádaanohwi'dolniik, niigo yee yángon'áá. Áigé' gádaabihni, Da'kwíi hiskaązhi' kú nohwi'tahyú sínáa.

11

¹ Nadaal'a'á la'íi Jesus bee ilk'íiyú daanliiníi Judéayú daagolíníi, doo Jews daanlij dahíi Bik'ehgo'ihinañ biyati' aldó' nádaagodn'aągo yaat'ídaanzj. ² Áik'ehgo Peter Jerúsalem yúdag onanádzaago nnee círcumcise ádaaszaa zhíiné daanliiníi doo bíl daabik'eh dago ³ Gádaabihni, Nnee doo círcumcise ádaaszaa dahi bíl da'ináa láá. ⁴ Áik'ehgo Peter hago'at'éégo ánádaagot'ijhíi ilké' nyinilgo yaa yil nadaagolni' nkegonyaa gáníigo, ⁵ Jóppa golzeeyú sídáágo oshkaąhgo shik ch'i'nah ágolneh nkegonyaa: Hat'íishj ligaihi shich'i' bíl nkegonyáa, nadik'a' ligaihi dijgé' daayot'a'go shich'i' yil nkedaistsoozgo hiłtsaą: ⁶ Da'as'ah nel'ijjgo ái biká'gee ba' iltah at'éhi, dziłká'yú daagolíni, ch'osh la'íi dló' nadaakaigo hiłtsaą. ⁷ Yati' desiits'áá gáníigo, Peter, nádndáh, naktseedgo nnáa. ⁸ Áiná' gádéniiid, SheBik'ehni, doodah, da'izlíné dagohíi doo daahiidaago nohwá goz'aą dahíi doo hwaa ízaashné'i at'éé da. ⁹ Yati'íi yaaká'gé' gánáshido'niid, Bik'ehgo'ihinañ nkt'éégo áyílaahíi doo da'izlíné bílnni bík'eh da, ni. ¹⁰ Díi k'ehgo taadn da'ilké'go shich'i' ágodzaa: áigé' nadik'a' ligahíi yaaká'yú bíl onágodzaa. ¹¹ Áigé' dagoshch'i' nnee taagi Caeseréa golzeegé' shich'i' hil'aad lááhi shaa hikai. ¹² Holy Spirit gáshihniid, Ákú bíl nádńkáh, doo t'aązhi' nt'éégo da. Odl'a' bee ilk'isyú daanliiníi gostán aldó' bílonáhiikai, áigee nkaigo nneehíi bigowá

yune' ha'áhiikai: ¹³ Áík'ehgo nohwil nagosni' hago'at'éégo bigowa yune' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi sizijgo yiltsaago gábilnñiid, Nnee la' Jóp pa golzeeyú daadn'áá, Simon, da'án Peter holzéhi, yil nánókáh; ¹⁴ Án ni la'íi bil nahántaaníi bilgo yati' bee hasdáolkahíi yaa niñ nagodolnih. ¹⁵ Áík'ehgo bich'í' yádaashti' nágodiidzaago Holy Spirit bee baa daagodest'aa, ntsé godeyaaná' nohwaa daagodest'aa n'íi k'ehgo. ¹⁶ Jesus ánií n'íi, John tú zhá yee baptize ádaayizlaa; ndi nohwíi Holy Spirit bee baptize ádaanohwi'dolñiil, nohwilñii n'íi bénashñiih. ¹⁷ NohweBik'ehñ Jesus Christ daahosiidlaadná' Bik'ehgo'ihinañ Holy Spirit nohwaa daizné'íi bíi alód' da'ái k'ehgo baa daizné'yúgo, shíi doo hat'íi bee inshñi dago, doo doodah dishñii da ni'. ¹⁸ Ái daidezts'aaaná' doo hat'íi ndaado'nñii da, áiná' Bik'ehgo'ihinañ ya'ahédaanzigo gádaañii, Áík'ehgo nnee doo Jews daanlii dahíi alód' bincho'íi yich'á'zhí' ádaaszaayúgo ihinañ doo ngonel'aa dahíi Bik'ehgo'ihinañ baidin'áá. ¹⁹ Stephen zesdijhíi bikédé'go Jesus daayokaqahíi biniidaagodeszaahíi bigha ilch'á'yú oheskai-híi, la' Pheníce golzeezhí', la'íi Kýprus golzeezhí', la'íi Ántioch golzeezhí' oheskai, dá Jews daanliiníi zhá Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee yich'í' yádaakti'go. ²⁰ La'íi nnee Kýprus golzeegé' la'íi Cyréne golzeegé' daagolíníi Ántioch golzeeyú hikainá' nnee Greek biyati' yee yádaakti'íi yich'í' yádaakti', Jesus nohweBik'ehñ yaa yil nadaagolni'go. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ yil daanliigo nnee láágo da'osdlaadgo Bik'ehgo'ihinañ yich'í' dahaskai. ²² Jesus daayokaqahíi Jerúsalemgee ha'ánátséhíi ái yaat'ídaanzigo Bárnabas Ántiochyú odais'a'. ²³ Ákú nyááyú Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi ye'ánát'íiñi yiltsaago bil gozhó' lé'e, Nohwi'odla' ndzilgo bee nasolsijgo nohweBik'ehñ doo bich'á'zhí' ánadaaholne' da, daayilniigo yidag yádaakti'. ²⁴ Bárnabasñ nnee nlt'éhi nlii, Holy Spirit ye'at'éhi, la'íi bi'odla' ndzili: áík'ehgo nnee láágo Bik'ehgo'ihinañ daayosdlaad. ²⁵ Áigé' Bárnabas Társus golzeeyú Saul yika ntaayú óyáá: ²⁶ Ákú yaa nyáágo Ántiochyú yil nat'áázh. Áigee Jesus daayokaqahíi yil ha'ánátséhgo da'á' legodzaa, áík'ehgo nnee láágo yil ch'ídaagoz'aa. Ántiochgee Jesus daayokaqahíi da'íltse' inashood daahosze'. ²⁷ Ái benagowaaná' nnee Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'íi Jerúsalemgé' Ántiochzhí' hikai. ²⁸ Ái la' Ágabus holzéhi hizí'go, Holy Spirit yábiyilki'go, Ni'godsán dahot'éhé shiná' góyéégo begodigháh, nñiid: Cláudius Caesar nant'án nliiná' díi begolzaa. ²⁹ Inashood daantíigee dayídaanel'aagee Jesus bee bik'íyú Judéayú daagolíníi bich'odaahinñii daanzigo biini' ladaizlaa: ³⁰ Gádaadzaago Bárnabas la'íi Saul yaa daizné'gé' Judéayú inashood yánaziiníi yich'í' odaizné'.

12

¹ Ái benagowaaná' Hérod nant'án nliigo inashood la' yiniidaagonksí nkegonyaa. ² Án bik'ehgo James, John bik'isn, besh be'idiltkishé bee zesdij. ³ Ái Jews daanliiníi bil dádaabik'ehgo yígoksiidná', Peter alód' ha'alt'e'go yee nagoshchij lé'e. (Bán benilzoolé da'adíhgo bán alzaahi daach'iyaaaná' díi be'ánágot'íi.) ⁴ Áík'ehgo Peter Hérod bik'ehgo daayiltsoodgo ha'ádaist'e', áigé' silááda díi'go sinili binádaadéz'ijgo baa neltij; Bitis-hagowáh bee biná'godiníhgo bikédé'go nnee bináál ch'inádishteel nziigo. ⁵ Peter ha'áná'ilka' yune' ásitijná' Bik'ehgo'ihinañ bich'í' inashood ha'ánátséhíi dá bá da'okaqah nt'éé lé'e. ⁶ Iskaq hik'e Hérod Peter ch'inádishteel nzi lágo, ndi da'ái bitl'é' besh hishbizhíi naki bee líbi'destl'oggo silááda naki bigizhyú alhosh: silááda la'ihíi dáadítihgee yinádaadéz'ij lé'e. ⁷ Dahíko Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'gé'hi ch'í'nah ádelzaago ha'ásitij yune' ididezdlaad: Peter bi'ask'ehyú

bedelchidgo, Dahale nádndáh, bilmniid. Besh hishbizhíí bigan bee lestl'óó n'íí nanehesdee. ⁸ Áigé' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gánábildo'niid, Nidiyagé ánágodle'go áde'itl'ó, la'íí nikee na'astl'óné bee ná'íí'ées: áik'ehgo ágádzaa. Áigé' gánábildo'niid, Iká' ninasti'íí ídinántihgo shiké' rñáh. ⁹ Áigé' ch'ínyáago yiké' dahiyaa; Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ánat'íí'íí da'anii bich'í' ánat'íí'íí doo yígólsí da; áiná' daazhógo shíł ch'í'nah ágodzaa nzi l'é'e. ¹⁰ Siláada yinádéz'iiníí iltséhíí la'íí iké'geehíí yitis ch'ín'áázhná' k'ih goznilíí bich'í'zhí'go besh dáádít'hi yaa n'áázh; áí dabínik'eh ch'ínkééz: áigé' ch'ín'áázhgo k'ih bigizhyú itín yuné' o'áázh; áigee dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bich'á' onádzaa. ¹¹ Peter dabíí ídínágoz'iidgo gánniid, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shich'í' yil'aadgo, Hérod bíla'kt'áhgé' la'íí Jews daanliiníí hago áshidilne'go ndaayo'íí n'íí yich'á' ch'íshink'ihgo bigosíls'iid. ¹² Díí yígóls'iidná' John, da'án Mark holzéhi, bima Mary bigowayú óyáá; áigee l'á'ago da'adzaago da'ok'áah l'é'e. ¹³ Peter ch'í'itinyú dáádít'hií n'ynests'igo it'eedn, Rhoda holzéhi, dáádít'hyú n'yáá. ¹⁴ Peter bizhihíí yígóls'iidgo dá doo yá ch'í'ítinhé bíł gozhó'ogo ha'ánalwodgo, Peter dáádít'hgee sizíí, niigo n'nee ákóne' naháztaaníí yil nadaagosni'. ¹⁵ Niini' ádiłh n'é! daabilmniid. Áiná' dayúweh ágáníí. Gánádaabildo'niid, Binádizdo'íí zhá benagowaa. ¹⁶ Áiná' Peter dayúweh dáádít'hi n'yinkts'í: áigé' bá ch'í'ida'izta'ago daabilts'áan'á' bíł díyadaagot'ee l'é'e. ¹⁷ Dant'éhe naházta'á doleehíí bighá nabída'igizh, áigé' hago'at'éégo Bik'ehgo'ihí'nañ ha'áná'ílka'gé' ch'í'bin'ktiiníí yaa nagosni'. Áigé' gánniid, Díí ágodzaahíí James la'íí odlá' bee nohwik'íyú baa bíł nadaago'ni'. Áigé' dahnyaago lahyúgo onanádzaa. ¹⁸ Hayíłk'áq hik'e siláada bitahyú ch'ínii hadndláád, Peter hago adzaa, daaniigo. ¹⁹ Áigé' Hérod bíka ntaa ndi doo hwaa baa nyaa da, áik'ehgo siláada yinádaadéz'íí n'íí baa yá'iti'go natseedgo yándaagoz'áq. Áigé' Judéagé' Caesaréayú óyáágo da'áigee sidaa l'é'e. ²⁰ Hérod, Tyre la'íí Sídongee n'nee daagolíiníí yich'í' hashkee: Blástus, Hérod yáanal'a'á, t'éké ádaisdlaago dálaházhi' da'adzaago Hérod yaa hikai, nkegohen'áq le', daaniigo yich'í' yádaakti', nant'án bini' bich'á'gé' zhá da'iyáq'ahíí bighá. ²¹ Áik'ehgo ch'í'idaagoz'aaníí bijíí Hérod nant'án k'ehgo ík'e'idlaago nant'án dahsdaa n'gee dahnezdaago n'nee hikaihíí nkt'éégo yich'í' yałti'. ²² Áik'ehgo n'neehíí, Díí bich'í' da'ch'ok'áq'ahn' bizhihíí áníí, doo n'nee da! daaniigo ndaadidilghaazh. ²³ Hérod, Bik'ehgo'ihí'nañ zhá daach'idn'sini at'éé, doo nii dahíí bighá dagoshch'í' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'gé'hi kah bik'izhí' áyíílaa: áigé' ch'osh bitsí daiyá'ago bizes-híí. ²⁴ Áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí dayúweh didezdaadgo n'chaa silíí. ²⁵ Bárnabas la'íí Saul bíłgo, bighá daades'a' n'íí aq'á' ádaizlaaná' Jerúsalemgé' John, da'án Mark holzéhi, yil nakai.

13

¹ Antiochgee ínashood ha'ánálséhíí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yádaakti'íí la'íí ilch'í'idaago'aahíí, áí Bárnabas la'íí Símeon, Niger holzéhi, Lúcius, Cyrénegé' gólíni, Mánaen, Hérod nant'án yil daahina'n, la'íí Saul itah ha'ánákah l'é'e. ² Dáshiná' Bik'ehgo'ihí'nañ daayok'áq'ahná' Holy Spirit gábil'ni, Bárnabas la'íí Saul shá nada'iziidgo bich'í' ádéniiid n'íí shá its'ánole. ³ Áik'ehgo dáshiná' náda'osk'áq'ná' Bárnabas la'íí Saul yiká' ndaadesni, áigé' odais'a'. ⁴ Áigé' Holy Spirit odaabis'a'go Seléuciayú n'áázh; áigé' Kýprusyú bíł oda'iz'eel. ⁵ Sálamisgee n'áázhná' Jews ha'ánálséh' nagoz'áq yuné' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yaa yádaakti': John bich'odaanii l'é'e. ⁶ Páphos golzeegee ni' tayi' dahgoz'áni yiká' ch'ín'áázh; áigee n'nee Bar-Jesus holzéhi, Jew n'líni, bena'ich'aahíí iltah at'éégo áná'ol'íí,í,

Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziid ádil'ínihi, Paul la'íi Bárnabas baa n'áázh lé'e. ⁷ Án nnee góyáni, nant'án nlini, Sérgius Paulus holzéhi yił n'áázh; án Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi yidits'ih hát'íhíi bigha Bárnabas la'íi Saul yiká'iił'a'. ⁸ Áiná' Bar-Jesus, da'án Élymas holzéhi, (Élymas golzeehíi bena'ich'aahíi iłtah at'éégo áná'ol'íi golzeego ágolzee) nant'án dánko odląą hileeh nzihíi bigha Bárnabas la'íi Saul yidáhzhí' yakti' lé'e. ⁹ Áiná' Saul, (da'án Paul holzéhi) Holy Spirit yábiyilti'go da'as'ah yineł'íi, ¹⁰ Áigé' gáyilnii, Ni, ch'iidn bik'ehgo ánt'íni, dawahn nnee bich'í' nach'áhi, dawahn nchọ'go ánt'éhi, nkt'éégo ágot'eehíi dawa doo nił nzhọọ dahi, Bik'ehgo'ihinañ bich'í' ts'ígodesdoh itinhíi digizgo ánsini, doo dayúweh ágánt'íi da le'. ¹¹ K'adii Bik'ehgo'ihinañ nich'í' ná'diziidgo dét'ihézhí' niñáá ágodihgo ch'ígona'ái doo hí'íi da nleeh. Dagoshch'í' biná'oh golbaa gozlii, áigé' godilhił bik'egonyáá; áik'ehgo hadn bidilọosn yika nantaa nágodiidzaa. ¹² Áigé' nant'án ánágot'íi hii yo'íiná', Bik'ehgo'ihinañ biyati' yee bił ch'ígót'aah n'íi baa yił díyagot'eego osdlaąą. ¹³ Paul yił nakaihił biłgo Páphosgé' bił oda'iz'eel, ni Pamphýlia golzeehíi biyi' Pérga golzeezhi' hikai: áigé' John bich'á' Jerúsalemyú onádaa. ¹⁴ Áigé' Pérgagé' yúweh ni' Pisidia golzeehíi biyi' Antioch golzeeyú onanáka, Jews daagodnksinił bijii ha'ánátséh goz'ąą yune' ha'ákaigé' dahdinezbih. ¹⁵ Begoz'aanii la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íi biyati' daayozhiihíi bikédé'go Jews ha'ánátséhíi binadaant'a' bich'í' oda'is'a' gádaaniigo, Nnee daanołni, shik'íiyú, yati' la' nnee bich'í' bidag yadaakti' lé'eyúgo dák'ad ágádaadołniih. ¹⁶ Áik'ehgo Paul hizí'go na'ígizhná' gánii, Israel hat'i'i daanołni, Bik'ehgo'ihinañ daadinoksinii, idaayesółts'ąą. ¹⁷ Díi Isreal hat'i'i Bik'ehgo'ihinañ daayokaąhñ daanohwitaa n'íi hayiheznilgo ni' Egypt, doo daabiyéhi biyi' daagolii n'ná' nnee ízisgo ádaat'eego áyíłaa ni', la'íi binawod bee ni' Egyptgé' ch'íinil ni'. ¹⁸ Dénchọ'go ádaat'ee ndi yinádéz'iiigo da'izliiyú dizdinhíi hagee bił legodzaa. ¹⁹ Ni' Cánaan golzeegee nnee gosts'idýú hat'i'i doo hat'íi dago áyíłaaná' bini' n'íi Israel hat'i'i dał'a' daantiiige biyéé doleełi bebigozihiłi yá áyíłago ni' yá iłk'idaahosdzog. ²⁰ Ái bikédé'go aayádaaltihíi bánadaant'aago bá ágólaa, díidn gonenadínyú ashldadin legodzaayú shi, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi, Samuel holzéhi, nyáázhi'. ²¹ Áigé' ízisgo nant'án daayokeed; áik'ehgo Saul, Kish biye', Benjamin hat'íi nlini, Bik'ehgo'ihinañ baa destiiigo bánant'aago dizdin legodzaazhi'. ²² Án k'ihzhí' nnáíntiiiná' David nant'án ánálzaa; án díi k'ehgo ániigo yaa nagolni, David, Jesse biye'híi shił dábik'ehyú át'éehíi la'íi dáhasht'íiyú ánat'íi hii bigosíłsiid. ²³ Díi nnee bich'á'gé' hadaalışchíinihíi bitahgé' Bik'ehgo'ihinañ ngon'áanii k'ehgo Israel hat'i'i bá Hasdá'iiniłi bá yiktii, án Jesus holzee: ²⁴ Doo hwahá Jesus higháh daná' John, Nohwinchọ'íi bich'á'zhí' ádaałne'go baptize ádaanołni' dolne', niigo Israel hat'i'ii dawa yich'í' yakti' lé'e. ²⁵ John binasdziid k'ad ąął áile'ná' gánii, Hadn át'íi daashidołniih? Shił doo án ást'íi da. Ndi shikédé'go higháhíi biket'óol k'e'ish'adgo ndi doo bik'eh sítii da. ²⁶ Nnee daanołni, shik'íiyú, Abraham hat'i'i daanołni, la'íi nohwitahgé' Bik'ehgo'ihinañ daadinoksinii, hasdách'ikáhíi baa na'goni'íi nohwii nohwich'í' alzaa. ²⁷ Jerúsalemyú daagolínii binadaant'a' dábiłgo Jesus doo yinádaagolzi da, la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi ádaanii n'íi, godilzinii bijii dawahn náhóji n'íi doo bił idaagozi dahii bigha ádaanii n'íi begolzaa, da'itsaahíi bee bá ndaagoz'ąągo. ²⁸ Hat'íi bigha daayizilhéehíi doo yídaagolzi da, ndi Pílate nádaayokaąh, zilhéé daayilniigo. ²⁹ Bek'e'eshchiinii ąął begolzaaná' ts'iłna'áhi biká'gé' godah ch'ínadaiztiiigo, tsébi'i'án yune' iłch'í'ndaiztii. ³⁰ Ndi daztsaągé' Bik'ehgo'ihinañ nábihil'na': ³¹ Áigé' láągo

iskaago hayíí Gálileegé' Jerúsalemzhí' yíl hikaihíí yich'í' ch'í'nah ánádil'íí lé'e, áí k'adyúgo bináál' ánágot'íídíí nnee yíl nadaagolní'. ³² Yati' baa gozhóni baa nohwíl nadaagolní', bich'á'gé' hadaalinelt'aaníí Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'áá n'íí k'ehgo, ³³ Jesus nábi'dihil'na'íí, nohwíí bichagháshé daandliníí nohwá ye'ílaa; psalm nakigee aldó' biyi' gáníígo k'e'eshchíí, ShiYe' n'íí, díí j'j'gé' nitaa síl'íí. ³⁴ Doo díldzid nanádleeh dago daztsaagé' náyihilna'íí yaa nagolní'go gáníí, Da'aniigo David bángoni'áání nohwíí nohwaa nshné'. ³⁵ Psalm lá'íí aldó' biyi' gánáadí'nii, Dilzini Nlíni níyééhíí díldzidíí doo bee bángon'áah da. ³⁶ Davidhíí naghaa n'ná' habinoht'ííhíí bá Bik'ehgo'ihí'nañ yighá bin'a'íí aqł' áyíílaahíí bikédé'go, David daztsaago bik'íí n'íí le'sinilíí bitahyú nbi'delt'íí lé'e, áík'ehgo n'ldzid; ³⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nábihil'na'íí doo n'ldzid da. ³⁸ Áí bighá nnee daanołíni, shik'ííyú, bídaagonołs'í le', díí nneehń baa nohwíl nagolní', binkááyú déneh'go ádaanoł't'ee n'íí nzhooníí bee nohwaa nágodit'aahíí bighá; ³⁹ Hayíí án yodlaqhn dawahá biyi'gé' n'ł't'éégo ch'íbil'teehi at'éé, áiná' Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí Moses binkááyú ni'né'í doo dawa bee ch'íkólteehi at'éé da. ⁴⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi ágádaanii n'íí doo bee nohwich'í' ágonéh da doleełhíí bighá baa daagonołs'aa; ⁴¹ Saa, aadaadlohíí daanołíni, nohwíl díyadaagot'ee, doo haada daadołeek: nohwíí yołkaahíí biyi' hat'íhíta ashle', áí ashle'íí lá' nohwíl nagolní'yúgo ndi doo daahodlaq da. ⁴² Jews daanliiníí ch'ínákainá' doo Jews daanlii dahíí, Iké'gee godilziníí bijíí da'áík'ehgo nohwíl nanádaagodołnih, daabilniigo nádaabokaqah. ⁴³ Áík'ehgo dała'ách'ít'ééhíí aqł' tanách'osaqaná' Jews daanlíni lá'íí Jews bi'okaqahíí yédikaihíí daidnłs'ini l'áago Paul lá'íí Bárnabas yiké' dahiskai; áí bich'í' yádaakti' lá'íí, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íí dayúweh n'ł't'éégo baa hołkaah, daabilniigo bidag yádaakti'. ⁴⁴ Áígé' godilziñ hik'e k'ih goznilgee nneehíí dásdozhá dawa dała'adzaa, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' ídaayésts'aayú. ⁴⁵ Jews daanlíni nnee dała'at'ééhíí daayiltsaqaná' dážhó da'olch'ííđ lé'e, Paul án'íhíí doo áígee da, daanii lá'íí nch'og'go yaa yádaakti'. ⁴⁶ Paul lá'íí Bárnabas doo biini' hah dago gádaanii, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí nohwíí iltsé nohwich'í' bee yá'iti'go dábi'eh: ndi daanołwíí k'ihzhí' bídaasoyilgo dahazhí' ihí'naahíí doo bik'eh sitíí da daanołs'í dago, ádándaagosoh'aqahíí bighá doo Jews daanlii dahíí bich'í'go dahsiikai. ⁴⁷ Ágáníígo nohweBik'ehń nohwá ngon'áá, Doo Jews daanlii dahíí bá idindláadíí n'líígo hanik'íí, ni'godzán náhen'ááyú nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í ninkááyú hasdákah doleeł. ⁴⁸ Doo Jews daanlii dahíí díí daidezts'aqaná' bil daagozhógo Bik'ehgo'ihí'nan biyati' ya'ahédaanz'í lé'e: dahazhí' daahinaa doleełgo nábidihesdlaahíí dawa da'osdlaq. ⁴⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' Antioch binaayú dáhot'éhé didesdlaad lé'e. ⁵⁰ Ndi Jews daanlíni isdzané daagodnłs'ini n'ł't'éégo bídaagozini, lá'íí nnee nant'an daanlíni ákú daagolíníí biini' yá ádaagozlaa, Paul lá'íí Bárnabas biniidaagododle', daaniigo, áík'ehgo daabini'gé' ch'ídaayineyood. ⁵¹ Bikee leezh yaa daayilháal, doo hádaabich'it'íí dahíí nnee bee bígózihíí bighá, áígé' Icóniumyú onanát'aazh. ⁵² Hayíí da'osdlaqdíí bijíí dawa yee bil daagozhó, lá'íí Holy Spirit ye'ádaat'ee lé'e.

14

¹ Icónium golzeegee Paul lá'íí Bárnabas bilgo Jews ha'ánálséh goz'aq yune' ha'a'áazhgo yádaakti', áík'ehgo nnee l'áago da'osdlaq, lá' Jews daanlíni, lá' Greeks daanlíni. ² Áiná' Jews doo da'odlaq dahíí, doo Jews daanlii dahíí yíl daagoshkishgo odla' bee il'íyú daanliiníí bich'í' nch'og'go natsídaakeesgo ádaizlaa. ³ Da'áígee sikeego n'zaad ogoyaago, doo biini' hah dago Bik'ehgo'ihí'nañ yá yádaakti' lé'e, áík'ehgo godiyihgo be'ígózini lá'íí ízisgo

áná'ol'ijiki Paul la'íi Bárnabas binkááyú Bik'ehgo'ihina'na'án anát'ijlgo biyati' yee bilgoch'oba'íi da'anii at'éégo bigóziigo áyíílaa. ⁴ Áígee nnee daagolíníi ik'ékai; la' Jews daanliiníi yil daagost'iid; la'íi Paul la'íi Bárnabas yil daagost'iid. ⁵ Doo Jews daanlii dahíi la'íi Jews daanliiníi bindaant'a' bilgo biní'da'dimih la'íi nbída'ihne'go ndaagoshchij, ⁶ Ái yídaagoisjiddná' Lýstra la'íi Dérbe, Lycaónia biyi' kih nagoznilyú la'íi binaayú dahtsidinkij. ⁷ Ákú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'. ⁸ Lýstra golzeegee nnee di'ilihi sidaa lé'e, dágozlijiná' dasa'go doo nagháhi da: ⁹ Án Paul yakti'go yidits'ag: Paul da'as'ah bine'ijigo bi'odla' golijigo nádziigo bigósiid, ¹⁰ Áik'ehgo, Nádnáhgo hizij, bilnii. Nnee di'iln dáhah nádihitahgo dahiyaa. ¹¹ Nnee da'at'éehíi Paul adzaahíi daayiltsaaná' Lycaónia biyati'íi yee nádaadidilghaazhgo gádaanii, Daadinlziníi nohwich'i' nken'áásh, nnee k'ehgo nohwitahyú anát'ash. ¹² Bárnabas Júpiter daayilnii; Paulhíi, itisgo yakti'híi bigha Mercúrius daayilnii. ¹³ Kih goznílii bádngée kih biyi' Júpiter bich'i' da'ch'okáahíi goz'aá lé'e; áígee Júpiter bich'i' okáah yebik'ehn magashi la'íi ch'il hishbizhgo alzaahíi ch'é'itiinzhi' la'ádaizlaa, magashihíi natseedgo Paul la'íi Bárnabas okáahgo baa hi'níi' nzigo, nnee da'adzaahíi binadzahgee. ¹⁴ Áiná' nadaal'a'á, Paul la'íi Bárnabas, díi yaat'idaanzigo doo bil daanzhoo dago ak'e nada'ihidziiz nágodidzaago, nnee da'at'éehíi yitah anákeel lé'e, nawode gádaaniigo, ¹⁵ Nnee daanolíni, hat'íi láá bigha ágádaakt'ij? Nohwíi áldó' nohwíi k'ehgo nnee ndlíni ant'ee; daazhógo ádaat'éhi bich'á'zhi' ádaalne'ná' Bik'ehgo'ihina'na' hináhi daahokáah le', án yáá, ni'gosdzán, túnteel la'íi dawa biyi' daagolínihíi áyíílaahi at'éé: ¹⁶ Án doo aníná' nnee itah at'éégo hadaazt'i'i dabiini'yú nadaakeego áyilsi lé'e. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi be'ígózi doleekíi dawahn nohwich'i' ch'i'nah áyilsi, nt'éégo nohwich'i' at'éé, nanágozihgo la'íi nánt'ihgo nohwá ágósi, ch'iyán la'íi ilgoyilshóoníi bee hwoi daandliigo anohwisi áldó'. ¹⁸ Ái gánniidgo magashi nastseedgo bee daahohiikáah daanzí n'íi t'aazhi' ádaadzaa, ndi dásdohá begolzaa. ¹⁹ Jews daanlíni Antiochgé' la'íi Icóniumgé' hikaihíi nnee la' yiini' yá ádaagozlaago Paul leyída'isne'go, daztsaa láá daanzigo kih goznil bitisyú ch'ídaideshood. ²⁰ Áiná' inashood binaayú naziigo, nádiidzaago kih goznil yune' onanádzaa: áigé' iskaa hik'e Dérbeyú ó'ááz, Bárnabas bilgo. ²¹ Ái kih goznilyú yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go láágo da'osdlaadná' Lýstra, Icónium la'íi Antioch golzeeyú t'aazhi' onákai, ²² Inashood ndzilgo ádaile'go, yidag yádaakti'go, Dayúweh da'odlāa le', daayilniigo, la'íi, Nyé'i daadihiits'ago zhá Bik'ehgo'ihina'na' bilakt'áhgee daanliiníi itah daahiidleeh, daayilniigo áldó'. ²³ Dáshiná' da'okáahgo inashood ha'ánálséhíi dawago yánazini yá hadaiheznílná' Bik'ehgo'ihina'na' yada'okíhíi yaa yidin'áá. ²⁴ Pisidia yiyi' ch'in'áázhná' Pamphýliagee n'ááz. ²⁵ Pérgagee Bik'ehgo'ihina'na' biyati' yee yádaakti'gé' Attália golzee yuyaa onanát'aazh. ²⁶ Áigé' Antiochyú t'aazhi' bil onada'iz'eel, áigé' odaach'is'a' ni', áigé' binasdziidíi aal ládaizlaahíi Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi yee baa daagodest'aá ni'. ²⁷ Ákú nakainá' inashood da'adzaago hago'at'éégo Bik'ehgo'ihina'na' binkááyú nada'iziidíi dawa yaa yil nadaagolni', la'íi doo Jews daanlii dahíi odlāago yá yil ch'ída'iztaaníi áldó'. ²⁸ Da'áígee inashood yil naháztāago nzaad godeyaa.

15

¹ La' nnee Judéa golzeegé' hikaigo odlā' bee ik'íyú daanlíni yil ch'ídaago'aah, Moses yegos'aaníi bik'ehgo circumcise ádaanohwi'deszaayúgo zhá hasdákáh, daaniigo. ² Paul la'íi Bárnabas díi yaa yádaakti'go díyat'eego yil lahada'dit'áh,

áík'ehgo Paul ła'íi Bárnabas, ła'ihíi áldó' Jerúsalem yúdag nadaal'a'á ła'íi ínashood yánazíni díi baa nahódaidílkidyú dołkah, daayíłniigo hadaiznil. ³ Ínashood ha'ánátséhíi daabides'a'go dahdiikai; doo Jews daanlii dahíi Jesus yich'i' dahaskaihií yaa nadaagolni'go Pheníce ła'íi Samária golzeeyú ch'íkai: odlá' bee ilk'íyú daanliinií dawa yaa bił daagozhóó. ⁴ Jerúsalemyú hikainá' ínashood ha'ánátséhíi, nadaal'a'á ła'íi ínashood yánazíni biłgo yaa hikaihií ba'ahédaanzigo hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidíi dawa yaa yił nadaagolni'. ⁵ Ła' ínashood Phárisees zhińéégo daagot'iinií daahizi'go gádaanniid, Da'anii círcumcise ádaal'iigo dávik'eh, ła'íi Moses yegos'aaní bikísk'eh ádaanoł'eego daan'niigo bándagosiit'aq. ⁶ Nadaal'a'á ła'íi ínashood yánazíni díi yaa yádaakti'híi bighá dała'adzaa. ⁷ N'zaad godeyaago łahada'dit'áhná' Peter hizi'go hadzii, N'nee daanołini, shik'íyú, dá'alk'iná' yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, shíi shinkááyú doo Jews daanlii dahíi daidits'ago Jesus daayodłaq doleełgo Bik'ehgo'ihinań nohwitahgé' hanášíłłtji ni'. ⁸ Bik'ehgo'ihinań daakojii dawa yígółsini Holy Spirit nohwíi nohwaa daadest'aaní k'ehgo bíi áldó' baa daadest'aqgo bił'ijóónii yee yił ch'i'nah áyíłsi; ⁹ Nohwíi ła'íi bíi biłgo dáłekt'eego nohwaa natsekeesgo bi'odłá' bee bijii nł'éégo ánádaisdlaa. ¹⁰ Áík'ehgo hat'íi bighá nohwíi ła'íi daanohwitaa n'íi ch'éh ádaahiil'ji n'íi, Jesus daayodłani doo Jews daanlii dahíi ładaile'go ádaakt'iigo Bik'ehgo'ihinań nabídaanołtaa? ¹¹ Jesus Christ nohweBik'ehń dážhó biłgoch'oba'íi bee hasdáhii'niłgo bíi áldó' da'áík'ehgo hasdákáhgo dahohiidłaq. ¹² N'nee dała'adzaahíi dawa doo hat'íi daahilts'ag daná' Bárnabas ła'íi Saul yídaayéstsaq, hago'at'éégo doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihinań binkááyú godiyihgo ánágot'ijii ła'íi ízisgo áná'ol'ijii ánáda'ol'ijii n'íi yaa nadaagolni' lé'e. ¹³ Aqł hadaasdziiná' James hadziigo gánniid, N'nee daanołini, shik'íyú, shídaayelts'aq: ¹⁴ Símeon gánii ni', Da'ıltsená' doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihinań bizhi' yee da'okaqhgo hayinił doleełhíi bighá yaa nyáá lé'e. ¹⁵ Dáłekt'eego Bik'ehgo'ihinań binkááyú nada'iziidi n'íi yaa nadaagosni'; díi k'ehgo k'e'eshchii ni', ¹⁶ Díi bikédé'go nádishdaalgo David bich'á'gé' hadaalışchinihií nadaant'ángo ánadaashdle', kih ánágoch'idle' łehii k'ehgo; nagohezgo' n'íi dawa nágodisht'ijii, nł'éégo nnágodish'aal: ¹⁷ N'nee ła'ihíi áldó' Bik'ehgo'ihinań hádaabit'ijii doleełhíi bighá, ła'íi doo Jews daanlii dahíi shizhi' bee daahojiihií áldó', nii nohweBik'ehń, díi dawa ánat'ijii. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinań ni'gosdzán ágólzaagé' yushde' godezt'i'go binasdziidíi yígółsi ni'. ¹⁹ Ái bighá shíi díi k'ehgo shił dávik'eh, doo Jews daanlii dahíi Bik'ehgo'ihinań bich'i' dahnáhikáhíi doo hat'íi bighá bich'i' nadaagont'og bik'eh da: ²⁰ Díi zhá bee bich'i' k'eda'ilchii, Beda'okaqhíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'nił n'íi doo daalsaq da, doo nant'i' nach'ikai da, ła'íi dawahá bize'da'ist'oonii ła'íi diłihíi áldó' doo daalsaq da. ²¹ Doo ániná'gé' godezt'i'go kih nagoznilií dawagee hadń Moses yaa nadaagolni'íi gólji, Jews daagodnłsinii bijii Jews ha'ánátséh nagoz'aq yuńe' Moses binaltsoos dawahn nádaahojii. ²² Nadaal'a'á, ínashood yánazíni, ła'íi ínashood ha'ánátséhíi dawa biłgo dabii bitahyú n'nee hádaiheznilgo Antiochyú Paul ła'íi Bárnabas yił daides'a'go bił dádaabik'eh; áík'ehgo Judas, Bársabbas holzéhi ła'íi Silas, ínashood bitahyú n'nee ádn nazinihií: ²³ Naltsoos díi k'ehgo k'e'eshchiinií yił odais'a': Odlá' bee nohwik'íyú daandłini, nadaal'a'á, ła'íi ínashood yánazíni biłgo, nohwíi doo Jews daanołii dahíi, Antiochyú, Síriayú, Ciliciayú odlá' bee nohwik'íyú daanołini, Gozhóó, daanohwiłn'ni. ²⁴ Doo hadń ágádaabiln'ni da ndi, nohwich'á'gé' ła' yati' yee nanohwiłt'ogo, Círcumcise ádaanohwi'dilne', ła'íi Jews bich'i' begoz'aaní yikísk'eh ádaanoł'ee, daanohwiłniigo nohwini' nadaidezgeedii baat'ídaandzi ni': ²⁵ Áík'ehgo dała'áhiidzaaná' n'nee ła'

hadaahii'niil, áí Paul la'íi Bárnabas, nohwil daanzhóni, ákú bil nádaadn'aago daanohwigha nohwil dádaabik'eh. ²⁶ Díi nneehíi dásdozhá daabi'distseed, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' bee daabich'ozhiihíi bigha. ²⁷ Áík'ehgo Judas la'íi Silas díi naltsoosíi bil daadel'a', dá díi bek'e'eshchijihíi k'ehgo dabíi nohwil nadaagodolñih. ²⁸ Holy Spirit la'íi nohwíi nohwil dádaabik'eh, doo nohwá nyéé dago, dá díi zhá bee nohwá ndaagosiit'aa; ²⁹ Beda'okaqahíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'niil n'íi, la'íi dił, la'íi dawahá bize'da'ist'ooníi doo daalsaa da, doo nant'i' nach'ikai da aldó': díi bich'á'zhí' ádaanoł'eego nzhoo. Da'ái zhá nohwich'i' k'eda'shiilchij. ³⁰ Dahdes'a'ná' Antioch golzee yuyaa okai: ákú hikainá' ínashood dała'ádaizlaaná' naltsoosíi yaa daistsooz: ³¹ Bek'e'eshchiiníi daayozhi'ná', áí bee hadag ádaat'eehíi bigha bil daagozhóo. ³² Judas la'íi Silas, dabíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'i daanliigo, odlá' bee bik'íyú ląágo yich'i' yádaakti', la'íi nłdzilgo bi'odlā' goleehíi bigha yidag yádaakti' lė'e. ³³ Dėt'ihėzhí' naháztąą hik'e odlā' bee bik'íyú nadaal'a'á bich'i' onádais'a', bil daagozhóogo. ³⁴ Áiná' Silas, Dákú sídáá ndizhoo, nniid. ³⁵ Paul la'íi Bárnabas aldó' Antiochyú sikee, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ídaago'aahgo la'íi yaa nadaagolñi'go, la'ihíi aldó' ląágo ágadaat'ii ni'. ³⁶ Da'kwíi hiskaaníi ch'ígóyáá hik'e Paul Bárnabas gáyilñii, Noo', t'aqzhí' nádot'aash kih goznil n'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nagohiilni' n'íyú, odlā' bee nohwik'íyú baa nanádaanotaa hagosha' ádaat'ee. ³⁷ Bárnabasñ John, da'án Mark holzéhi, yił dikáh hát'ii. ³⁸ Ndi Paulñ doo yił dikáh hát'ii da, dabí'ilténá' Pamphýliagee bich'á' t'aqzhí' ádeheltii ni', doo dayúweh bich'odaaniigo yił okai da ni'. ³⁹ Áí bigha la', Ch'ík'eh, niiná' la'íi, Dah, niigo yigha díyat'eego lahadiťáh, áí bigha ilk'é'áázh: Bárnabasñ Mark bilgo bil oda'iz'eel, Kýprus golzeeyú; ⁴⁰ Paulñ Silas hayiktiiigo dahn'áázh, odlā' bee bik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bilgoch'oba'íi nohwil daanlii, daabilniigo. ⁴¹ Áík'ehgo Sýria golzeeyú la'íi Cilícia golzeeyú ínashood ha'ánátséhíi bi'odlā' nłdzil hileehíi bigha ákú ch'ín'áázh.

16

¹ Áíge' Paul Dėrbeyú nanadzaa, Lýstrayú aldó': áígee Jesus yodlani sidaa lė'e, Timothy holzéhi, isdzán odláni Jew nłini bimaa; áiná' bitaahíi Greek nlii. ² Án Lýstragee la'íi Icóniumgee odlā' bee ilk'íyú daanliiníi nł'ėégo baa yádaakti'. ³ Paul Timothy yił di'aash hat'iiigo círcumcise ábíílaa, bitaa Greek nliigo Jews ákú daagolíníi dawa yídaagokshíi bigha. ⁴ Kih nagoznilyú hikahná' Jerúsalemgee nadaal'a'á la'íi ínashood yánazini begoz'aaníi bá ádaizlaahíi bek'e'eshchíni baa daistsooz, yikisk'eh ádaat'ee doleełíi. ⁵ Áík'ehgo ínashood ha'ánátséhíi bi'odlā' nłdzil daasilii, la'íi dajii biigha bínáhíkah lė'e. ⁶ Holy Spirit, Asia biyi' doo Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee yádaakti' da, bilniigo Phrygia la'íi Galátaiyúgo ch'ėkai. ⁷ Mýsiayú hikainá' Bithýniayú dikáh nt'ėégo Holy Spirit doo hádaabist'ii da. ⁸ Áík'ehgo Mýsiahíi ch'ėkaigo Tróasyú hikai. ⁹ Tł'é'yú Paul bil ch'í'nah ágolzaa: nnee Macedóniagee golini sizii; án gábilniigo náboqaq, Yushdé', kú Macedóniayú nñahgo nohwich'onñii. ¹⁰ Bil ch'í'nah ágodzaaná' dagoshch'i' Macedóniayú nkáh daanidzi, yati' baa gozhóni, Jesus baa yati'íi, baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ ánohwilñii ląá daandzigo. ¹¹ Áík'ehgo Tróasgé' ts'igozdoh Samothráciashí' nohwil dahdez'eeł, iskaq hik'e Neápolisýú nohwil naada'iz'eel; ¹² Áíge' Philíppizhí' ohiikai, áí Macedónia biyi' itisgo kih goznili, Rome yebik'ehi: kú naháataqągo da'kwíi hiskaq. ¹³ Jews daagodnłsiníi bijii túnlini bahgee

kìh goznìlgé' ch'ínkai, ákú náda'ch'okàqah goz'aa; áígee dinebìhgo isdzáné ni-hikáhíí bich'ì' yádaahiilti' ni'. ¹⁴ Isdzán Lydia holzéhi, Thyatíragé' gólíni, nak'á' hìchiigo dot'ìzhíí baa nahiniihñ, Bik'ehgo'ìhi'nañ yokàqahñ, nohwidezts'aa: án Bik'ehgo'ìhi'nañ bijíí ìlch'á' áyíílaago Paul ánííhíí nlt'éégo yidezts'aa. ¹⁵ Án la'íí yìl naháztaaníí bílgo baptize ádaabi'delzaaná' nádaanohwokkaahgo gánohwiñii, NohweBik'ehñ da'anii yodlāago daashidoñiiyúgo, shigowayú nahísóftaa. Dayúweh yushdé' daanohwiñiiyú ohiikai. ¹⁶ Náda'ch'okàqah goz'ayú híikaahná' it'eedn, ch'iidn biyi' golíígo o'ííñ, biyisnahíí zhaali yá ágole'n nohwaa nyáá: ¹⁷ Án Paul la'íí nohwíí nohwiké' naghaa, dilwoshgo gáníígo, Díí nneehíí Bik'ehgo'ìhi'nañ da'tiséyú at'éhi bánada'iziidíí ádaat'ee, hago'at'éégo hasdách'igháhíí yaa nohwil nadaagolñi'. ¹⁸ Da'ágánát'íílgo lāago iskaq. Ái Paul yik'etsézdíidgo t'aaqzhí' adzaago spirit ncho'íí gáyíñii, Jesus Christ bizhi'íí bee gáníldishñii, Biyi'gé' hannáh. Áík'ehgo dagoshch'ì' hayáá. ¹⁹ Biyisnahíí zhaali yá ádaile' n'íí bich'á' ásdíidgo yídaagolñídná' Paul la'íí Silas yìl ndaazdeelgo na'hiniih goz'ayú nadaant'án biyahzhí' ndaideshood, ²⁰ Áíge' nant'ánchañ daanliiníí yaa yìl hikaigo gádaayíñii, Díí nneehíí, Jews daanlíni, kú nadaagont'ogo nadaago'aa, ²¹ Bi'at'e'íí nohwíí Romans daandlíni nádaagodiit'aago doo nohwá goz'aa dahíí yee ìlch'ídaago'aah, ái bikísk'eh ádaant'eego doo nohwá goz'aa da. ²² Áíge' nnee lāago da'adzaahíí bik'ì dahishjeed; áíge' nadaant'aahíí Paul la'íí Silas bidiyáge' baa nadai-hezdjizná' habída'ítsaasgo bá ndaagoz'aa. ²³ Aasiñilíí nádaabinestsazná' ha'áná'ilka' yune' ha'ádaabisdeel, bena'igésé nai'níilíí gádaayíñiiigo, Nlt'éégo binádaadn'íí: ²⁴ Ágábíñiihíí bigha da'íhñ'yú ha'áná'ilka' yune' da'obiláá, bikee o'í'án yune' odaadés'eezgo ádaabizlaago doo nahi'naa da. ²⁵ Áíge' t'é'ís'ahyú Paul la'íí Silas Bik'ehgo'ìhi'nañ daayokkaahgo la'íí ya'ahédaanzigo da'do'aalgo ha'áshijeedíí daabidezts'aa lé'e. ²⁶ Dágosíle ni' godihes'naago, ha'áná'ilka'á biká' goz'aaníí dihes'naago dagoshch'ì' dáádítíh dawa ch'ída'ezkeqez, la'íí bésh hishbizhíí be'ídaahest'óó n'íí k'eda'os'nah. ²⁷ Bena'igésé nai'níilíí ch'ínádzidná' ha'áná'ilka'á bidáádítíhíí ch'ída'astaago yo'íígo ha'áshijeedíí hahizkíí lá nzigo bésh be'idíltkíshé hayíidzízgo ídizíldee niizíí. ²⁸ Áiná' Paul nádidilghaazhgo gáníí, Íní'dólníh hela': daanohwigha t'ah kú naháataq. ²⁹ Bena'igésé nai'níilíí, Kq' shaa no'aa, ñiiigo ha'alwod, áiná' tsídolyizgo ditídná' Paul la'íí Silas yiyahzhí' nágo', ³⁰ Áíge' yìl ch'ékainá' gádaayíñii, Hago ashnéhgo hasdáshidilteeh? ³¹ Gádaabíñii, Jesus Christ nohweBik'ehñ hondlāayúgo hasdánílteeh, la'íí bíl nahántaaníhíí aldó'. ³² Áígee án la'íí yìl naháztaaníhíí dawa Bik'ehgo'ìhi'nañ biyati' bee yich'ì' yádaalti'. ³³ Da'ái bit'é' binída'desñihgee bá tádaizgiz; áíge' dagoshch'ì' án la'íí yìl naháztaaníí dawa baptize ádaabi'deszaa. ³⁴ Bigowayú yìl onákaiyú yá da'dezné', áíge' án la'íí yìl naháztaaníí dawa Bik'ehgo'ìhi'nañ daayosdlāadhíí bigha bíl daagozhóó lé'e. ³⁵ Got'íí gozljíiná' nant'án iké'gee siñilíí aasiñilíí akú odes'a', Nneehíí ch'ínánót'aash, daañiiigo. ³⁶ Bena'igésé nai'níilíí ádaañiihíí Paul yìl nagosñi' gáníígo, Nant'án iké'gee siñilíí in'a', ch'ínánót'aashgo: áík'ehgo ch'ínót'aashgo nohwil gozhóógo nádo't'aash. ³⁷ Áiná' Paul gábíñii, Nohwíí Romans ndlíni dá doo nohwaa yá'iti'é nnee bináál nohwída'ashtlzh, ha'áná'ilka' yune' ha'ádaanohwisdeel; ya' k'adíí dánant'í'é ch'ínánohwiléé née? Dah; dabíí kú nókáhgo ch'ídaanohwinoléé. ³⁸ Aasiñilíí díí yati'íí nant'án iké'gee siñilíí yìl nadaagosñi': ái Paul la'íí Silas Romans daanliiníí yídaagolñídná' ndaaldzid. ³⁹ Áík'ehgo akú hikaigo nlt'éégo yich'ì' hanádaasdzíiná' ch'ínádaabizlaago, Kìh goznìlgé' ch'ínót'aash, daabíñii. ⁴⁰ Áík'ehgo ha'áná'ilka'gé' ch'ínát'aazh, áíge' Lydia bigowayú ó'ááz: odlá' bee

bik'íyú daanliiní daayo'íiná' yidag yádaakti'ná' onát'aazh.

17

¹ Áíge' Amphípolisyú la'í Apollóniyú ch'ékainá' Thessalonícayú nanákai, ákú Jews ha'ánátséh goz'ąą lé'e: ² Ákóne' Paul ha'ayáá, da'át'íhí k'ehgo, áígee Jews daagodnksiní bijji Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiní yaa yándaaltihgo taadn godilzih. ³ Christ biniigodelzaaná' daztsąągé' naadiidzaahí dábik'ehyú adzaa, daayihniigo nht'éégo ch'í'nah ádaayihgo yaa yádaakti'; áíge' gádaayihni, Díí Jesus baa nohwil nagosni'n Christ nlii. ⁴ Áík'ehgo la' da'osdlaąđgo Paul la'í Silas yihikai; Greeks daagodnksini ląągo, isdzané itisyú nandeehí doo ałch'idé ałdó' ádaadzaa da. ⁵ Áiná' Jews daanlíni da'olch'iidgo nnee nch'ogo nadaakaihí dała'ádaizlaago nnee áígee daagolíní yil daagołkizh, Jason bigowa ch'ída'isdziiz, Paul la'í Silas nnee dała'adzaahí bich'í' ch'ídaanendzood daanzigo. ⁶ Doo hwaa da yidaagołsiidná' Jasongo la'í odlą' bee ilk'íyú daanlíni ałdó' la' bilgo nadaant'an bidázhí' ndaineyood, daadilwoshgo gádaaniná', Díí nneehí ni'gosdzán biká' dahot'éhé daagołkizhgo na'aash n'í kú n'áázhgo, ⁷ Jason k'íyóni lé'e: nant'an la'ihí nlii, Jesus holzéhi, daaniigo, áí dawa Caesar yegos'aaní doo yikisk'eh ádaat'ee da. ⁸ Nnee dała'adzaahí la'í nant'an daanliiní díí daidezts'ąąná' doo bil dábik'eh da. ⁹ Jason la'ihí bilgo idánada'hes'ninlá' nańdaabines'iid. ¹⁰ Odlą' bee ilk'íyú daanliiní t'é'yú Paul la'í Silas Beréayú odais'a': ákú n'áázhná' Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' ha'aázh. ¹¹ Jews áígee daagolíní Jews Thessalonícagee daagolíní bitisgo nht'éégo natsídaakees lé'e, Jesus baa na'goni'í dážhó hádaat'iiigo nádaidnne'go Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiní dajji biigha yitah daadéz'iiigo daayozhí lé'e, Jesus baa na'goni'í da'anii shi daanzigo. ¹² Áí bighą ląągo da'osdlaąđ; isdzané Greeks daanlíni itisyú nandeehí doo ałch'idé da, nnee ałdó' ląągo da'osdlaąđ. ¹³ Áiná' Thessalonícage' Jews daanlíni Beréagee Paul Bik'ehgo'ihinań biyati' yee yahti'í yidaagołsiidgo, ákú nánłsąągo, Beréagee daagolíní yil daagoshkizh lé'e. ¹⁴ Áík'ehgo odlą' bee ilk'íyú daanlíni dagoshch'í' Paul túnteel bich'í'go odais'a': Silas la'í Timothy da'áígee sikeená'. ¹⁵ Paul yil okaihí Áthenshí' yil niikai: t'ąązhí' nádesht'aazhná' Paul gábihni, Silas la'í Timothy dagoshch'í' shaa no'aash le'gá shá bilđohni. ¹⁶ Paul Áthensgee biba' sidaaná' beda'aszaahí bich'í' da'ch'okąąhí dážhó ląągo yo'iiigo biyi'siziiní doo bil gozhó da. ¹⁷ Áík'ehgo Jews ha'ánátséh goz'ąą yune' Jews daanlíni la'í nnee daagodnksini yil lahada'dit'áh, la'í na'inih nagoz'ąayú dajji biigha nákaahí ałdó' yil lahada'dit'áh. ¹⁸ Igoyą' yaa nakaihí, la' Epicuréans daaholzéhi, la'í Stóics daaholzéhi baa hikai. La' gádaanii, Díí bizaagolánihí ląą hat'í niih? La'ihí, Bich'í' da'ch'okąąhí doo bigózi dahi yaa nagolni' ngonolní, daanii, Jesus yaa nagolni' la'í nanezna'í naadiikáhí yaa nagolni'hí bighą. ¹⁹ Daabitsoodgo dahisk'id Areópagus golzeeyú yil hikai gádaayihniigo, Ánídego ilch'ígót'aahí baa nohwil nagolní'. ²⁰ Hat'íishí doo bigózi dahi baa nagolni'go da'nts'ag: áí bídaagonłzi hádaahiit'ii. ²¹ (Athensgee dasa' daagolíní la'í nzaadgé' daagolii n'í dawa daazhógo na'goni' ánídehí yaa nadaagolni'go dagohí yidaayést'sąągo naháztąą.) ²² Paul dahisk'idgé' Mars golzeeyú siziiigo gánii, Athensgee daagonolíní, dážhó nohwil daagodiyih ląągo bigosłsiid. ²³ Hishgaalyú dawahá daaholkaąhí daanesh'ii, la'í da'okąąhgee DILZINI DOO BÍGÓZINI BICH'Í' golzeego k'e'eshchiiní hish'ii ni'. Áík'ehgo daaholkaąhí doo bídaagonłsi dahí baa nohwil nagoshni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihinań ni'gosdzán la'í dawahá biká' daagolíní áyílaahn yaaká'yú la'í ni'gosdzán bilgo yeBik'ehni nliigo da'ch'okąąh nagoz'aaní nnee áyílaahí doo yiyi' golii

da. ²⁵ Doo hat'íi yídn nlii dahíi bigha dawahá nnee ádaizlaahíi doo bee daach'okaqah da, dabíi nnee dawa ihi'naahíi, nádidzohíi la'íi dawahá yá ágótsihíi bigha. ²⁶ Nnee da'á bich'á'gé' nnee iltah at'éégo hadaazt'i'i ni'gosdzán biká' dahot'éhé gólíigo yá áyíílaa, la'íi hazhí' daahinaahíi la'íi hayú daagolíníi yá ngon'áá; ²⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ yiká daadéz'íi doleelhíi bigha, baa deshaal daanzigo, dat'éé ndi da'á ntíigo doo nohwich'á' nzaadyú gólíni at'éé da, ²⁸ Bee daahin'naa, la'íi bee nadaahiikai, la'íi binkááyú daagondlii; nohwitahgé' biyati' nzhónihíi la' gádaanihíi k'ehgo, Nohwíi da'anii bichagháshé daandlii. ²⁹ Nohwíi Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daandliigo, nnee dábiini'ihíi yee Bik'ehgo'ihí'nañ ádaile', óodo dagohíi beshlgaii, tséeta bee nht'éégo be'ilzaahíi áyíílaahíi k'ehgo doo baa natsídaahiikees da le'. ³⁰ Nnee Bik'ehgo'ihí'nañ doo yídaagol'si daná' binchó'íi doo yinel'íi da ni': ndi k'adíi Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dahot'éhé gádaayilniigo bá ndaagoz'aa, Nohwinchó'íi bich'á'yúgo ádaalne': ³¹ Nnee háyiltíinií ni'gosdzán biká' nnee dábiik'ehgo yaa yakti' doleelgo la'a jii ngon'áá'íi bigha; ái da'anii ágodoníi'íi da'ái nnee daztsaagé' náyihil'na'íi bee nnee dawa yígótsigo áyíílaa. ³² Nanezna'íi naadiikáhíi yaa da'dezts'aqaná' la' baa daadloh lé'e; la'íi, Baa nohwil nanagolní' ndi at'éé, daanii lé'e. ³³ Áik'ehgo áigé' Paul ch'ínyáá. ³⁴ Nnee la' bíhikaigo da'osdlaqad: Dionýsius, Areópagite nlíni, la'íi isdzán Dámaris holzéhi, la'ihíi bilgo aldó'.

18

¹ Díi bikédé'go Paul Áthensgé' dahnyaago Córinthgee nyáá. ² Áígee Áquila, Jew nlíni, Póntusgé' gólíni yaa nyáá, ái bi'aad Priscílla bilgo da'aníihí Italygé' n'ááz, (Jews daanlíni Romegee daagolíníi, Daanohwigha ch'inólkáh, niigo Cláudius ngon'áá'íi bigha,) áik'ehgo Paul yaa nyáá. ³ Paul aldó' gowaqolgai ágole'íi nliigo yil daagolíigo yil nada'iziid lé'e: (ái gowaqolgai ádaile'íi daanlii.) ⁴ Jews daagodnksinií bijii dawahn ha'ánálséh goz'aa yune' Paul Jews daanlíni la'íi Greeks daanlíni yich'í' yánadaaltihgo biini' yá ádaagozlaa. ⁵ Silas la'íi Timothy Macedóniagé' n'áázhná' Paul dá yakti' nt'éé, Jesus, Christ nlii, niigo Jews daanlíni yil nadaagolni'. ⁶ Jews daanlíni doo hádaabit'íi dahíi bigha dénchó'ego bidázhí' yádaakti'ná' Paul bidiyagé' yilháalgo gádaabikni, Dáhaago ádaaldzaa lé'eyúgo dánohwíi nadaanohwinkt'og; shíi doo nashinkt'og da: kodé' godezt'i'go doo Jews daanlii dahíi bich'í' dahdisháh. ⁷ Áigé' dahnyaago nnee Jústus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahí, bigowayú óyáá; ái gowaqolgai Jews ha'ánálséh goz'aaníi dábit'ahgé' goz'aa lé'e. ⁸ Crípus, Jews ha'ánálséh yinant'a' nlíni, yil naháztaaníi dawa Jesus daayosdlaqad; la'íi Córinthgee daagolíníi Paul biyati' daidezts'aqaná' da'osdlaqadgo baptize ádaasaa. ⁹ Áigé' t'é'yú Jesus Paul bil ch'í'nah ágolaago gábiikni, Doo néndzid da, yánlti', doo t'aqzhí' ánt'éé da: ¹⁰ Shíi nil nshliigo nnee doo la' nni'dolnih at'éé da: dzaqagee shichagháshé láágo daagolíi. ¹¹ Áik'ehgo áígee golíigo daládn legodzaagé' gostán dahitaq, nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yee ilch'ígo'aah lé'e. ¹² Áigé' Akéyagee Gállio nant'an nliiná' Jews daanlíni ledikaigo Paul yich'í' nanakíi, áik'ehgo yáná'itihéyú yil hikai, ¹³ Gádaaniigo, Díi nneehí begoz'aaníi doo yikisk'eh at'éé dago, Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo nnee biini' yá ádaagoléh. ¹⁴ Paul k'ad hadziih nt'éégo Gállio Jews gádaayilni, Nchó'go ánágot'íi dagohíi nyee'yú ádzaahíi baa yádaakti'yúgo nohwíyést's'áágo dábiik'eh doleelni', Jews daano'ni: ¹⁵ Áiná' yati', hizhíi la'íi benagosol'aaníi zhá baa lahada'doht'áhíi bighayúgo, dánohwíi nadaanohwinkt'og; shíi díi k'ehgo ágot'eehíi doo baa yashti' at'éé da. ¹⁶ Áik'ehgo yáná'itihé'ge' ch'íyine'yood. ¹⁷ Greeks daanlíni dawa Sósthenees, Jews ha'ánálséhíi yinant'a', yil ndaazdéelgo yánáltihíi dahnándaahíi

bádngée nyída'ashtlzh. Gállio ánágot'íidí doo yich'í' zhinéé át'éé da ní. **18** Díí bikédé'go Paul da'áígee sidaago nzaad ogoyáá, áigé' odla' bee bik'íyú daanlíni yich'á' bíl o'i'éél Sýriayú, Priscílla la'íí Áquila bílgo; Cenchréagee bitsizíl yilshéég: godnłsigo ngon'áá n'íí bigha. **19** Áigé' Éphesusyú hikai, áígee Priscílla la'íí Áquila sikeená' yich'á' óyáá: áiná' bíhíí Jews ha'ánálséh goz'aq yune' oyáágo Jews daanlíni yich'í' yádaakti' lé'e. **20** Da'anahzhí' síndaa, daabíłniiná', Dah, niigo, **21** Yich'á' dahnanásdzaa, gáyilniigo, Okaqahgo da'idaayú dázhó disháh hásh'íí, Jerúsalemyú: Bik'ehgo'ihí'nań hāt'íyúgo nohwaa nádishdáál. Áík'ehgo Éphesusgé' bíl oná'í'éél. **22** Caesaréayú bíl na'n'éélná' ínashood ha'ánálséh yúdag óyáágo dét'ihézhí' yil yádaakti' lé'e, áigé' yagi Antiochyú onanádzaa. **23** Dét'ih ákú sidaa hik'e dahnaadiidzaa, lahyúgo onanádzaago Galátia la'íí Phrygia golzeeyú ch'ínyáá, ínashood dawa bí'odla' nłdzil ánádaidle'go. **24** Jew nłni, Apóllos holzéhi, Alexándriayú gólíni, Éphesusyú nyáá; dázhó nł'éégo yakti', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní nł'éégo yígółsı. **25** NohweBik'ehń bikísk'eh ch'ogaakí nł'éégo baa bíl ch'ígot'áni; bijíi yune' diltł'go, dawahn nohweBik'ehń yaa yakti'go ilch'ígó'aah lé'e, John baptize ábi'delzaahíi zhá yígółsı ndi. **26** An Jews ha'ánálséh goz'aq yune' doo biini' hah dago yakti' nkegonyaa; Priscílla la'íí Áquila daabidezts'aqaná' dasádneyú yil okaigo Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ch'ogaakí nł'éégo doo hidziih dago bíl ch'ídaago'aah lé'e. **27** Akéyayú shil ido'eel nzıná' odla' bee bik'íyú daanlíni, Apóllos akú deyaa, ndaadołteeh le'gá, daayilniigo ínashood Akéyagee daagolíníi yich'í' k'eda'ashchíi: akú nyááná' ínashood ilgoch'oba'íi bee da'osdlaqdíi nł'éégo yich'onii lé'e. **28** Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní bee Jesus, Christ nłi, bíl ch'í'nah ádaayıłsigo nnee bináál Jews daanliiníi yil lahada'dit'áhgo biini' yá ádaagozlaa.

19

1 Apóllos Córinthgee sidaaná' Paul ní' bidazhinéégo ch'ínyáágo Éphesusyú nyáá; ákú ínashood la' yaa nyáágo, **2** Gádaayilni, Ya' Holy Spirit bee nohwaa daagost'aq lánée da'osodlaqdná'? Gádaani, Dah, Holy Spirit nliiníi doo hwaa baat'ídaandzı da. **3** Paul gáyilni, Hat'íishá' bikísk'eh baptize ádaanohwi'deszaa láá? John ilch'ígó'aahíi bikísk'eh, daani. **4** Paul gánádo'nıid, John, Nohwincho'íi bich'á'zhí' ádaalne'go baptize ádaanohwi'dolne', niigo nnee baptize ádaile' ní', Shiké'gé' híghahíi, Jesus holzéhi, daaholđlaq, daayilniigo. **5** Díí daidezts'aqaná' Jesus nohweBik'ehń bizhi' bee baptize ádaabi'deszaa. **6** Áigé' Paul biká' ndaadesniigo Holy Spirit bee baa daagodest'aqgo yati' la'i yee yádaakti', la'íí Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' lé'e. **7** Nnee nakits'adah shı hilt'ee lé'e. **8** Áigé' Paul Jews ha'ánálséh goz'aq yune' onadáhgo doo biini' hah dago yakti'go taagi dahitaa, Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'aaníi yaa yakti'go la' biini' yá ádaagozlaa. **9** Áiná' la' t'aqzhí' na'ádi'nilgo doo da'odlaq da lé'e, ái dała'at'ééhíi bináál Jesus bikísk'eh da'ch'okahíi ncho'go yaa yádaakti', ái bigha Paul, ínashood bílgo, yich'á' dahdikaigo, Tyránnus holzéhi bida'oltag yune' dajıi biigha ilch'í' yánádaaltih. **10** Díí k'ehgo ádaat'ıigo naki łegodzaa; áík'ehgo Asia biyi' daagolíníi dawa, Jews daanlíni la'íí Greeks daanlíni Jesus nohweBik'ehń biyati' daidezts'aq. **11** Bik'ehgo'ihí'nań Paul binkááyú izisgo áná'ol'ıhíi doo hwaa hit'ıi dahi ye'ánat'ıil: **12** Báyıo dagohíi itil sit-zoozé Paul bich'á'gé' daanezgaihíi bich'í' onádaach'iniil, áík'ehgo kah yaa nakaihíi nádaabi'dilziih, la'íí nnee spirits ncho'i biyi' daagolıi n'ıi hahikáh. **13** La' Jews daanlíni dá nakai nt'éhi nnee biyi'gé' spirits ncho'i hadainiyoodıi

daanlíni, Jesus nohweBik'ehń bizhi' yee ádaaniigo spirits nchọ'íi hadainiyood daanzigo gádaayihńii, Jesus, Paul yaa yałtı'ihı, bee ná ngoni'áá. ¹⁴ Jews bi'okąąh yedaabik'ehı yánant'a'ı, Sceva holzéhi, biye'ke gots'idihıi ádaat'ııd lé'e. ¹⁵ Áiná' spirit nchọ'i gádaabihńii, Jesus bígonsı, Paul áldó' bígonsı; nohwıi hadń ádaat'ıı shı? ¹⁶ Nnee spirit nchọ'i biyi' golınihıi nnee gots'idi yich'ı' yaahilwodgo dawa yich'ı' dahnadilwo'go yıtıs silıı, áık'ehgo gowągé' dádaalichiigo binı'da'deznihgo ch'ınkıı. ¹⁷ Éphesusgee daagolıńıi, Jews daanlíni la'ıi Greeks daanlíni díi yıdaagolsııdná' dawa tsıdaadesyız lé'e; áık'ehgo Jesus nohweBik'ehń bizhi' nnee dawa daidńsı nkegonyaa. ¹⁸ Nnee láągo da'osdlaądıi neheskaigo nchọ'go ánadaat'ııł n'ıi yaa nadaagolńı'. ¹⁹ Bena'ch'aahıi ye'ánadaat'ııł n'ıi la' binaltsoos dała'ádaızlaago nnee dawa bináal daidńkđ: áı da'ızlııhıi daayołtag hik'e zhaali béshligaihıi ashdladin doo náhółtagyú da'ızlıni lé'e. ²⁰ Áık'ehgo Bik'ehgo'ihı'nań biyati' dayúweh binágodaałgo itısigo at'éé silıı. ²¹ Díi ánagot'ııdıi bikédé'go Holy Spirit bik'ehgo Paul Jerúsalemyú déyáągo Macedónıayú la'ıi Akéyayú ch'idishaal nzıgo gánıi, Ákú déyááhıi bikédé'go Romeyú áldó' dishaal. ²² Áıgé' bich'odaaniihıi naki, Timótheus la'ıi Erástus Macedónıayú odes'a'; bíi Asiayú dét'ıhézhi' sıdaa lé'e. ²³ Áiná' Jesus bikísk'eh da'ch'okąąhıi nnee dénchọ'go yaa hagoł'áa nkegonyaa. ²⁴ La' nnee Demétrıus holzéhi, béshligaihıi yıtıdı nlıni, kđ biyi' Diána daach'okąąhıi béshligai bee be'ilzaago áıle'i, án béshligai daayıtıdıi láągo yich'ı' nadaahi'ńııł lé'e; ²⁵ Án áı nnee la'ıi da'ágát'éégo binasdziıdıi bıłgo dała'áyıılaago gádaayihńii, Shik'ısyú, díi nada'idziıdıi bich'á'gé' ızısigo da'ıit'ııhıi bıdaagonolsı. ²⁶ Díi daal'ıı la'ıi daadołts'ag, Dawahá bich'ı' da'ch'okąąhıi nnee ádaile'ıi doo bich'ı' da'ch'okąąh bik'eh da, ńıigo Paul, nnee láągo biini' yá ádaagozlaago nohwıch'á'yúgo ádaadzaa, doo dá Éphesus zhá da, Asia biyi' dák'azhá dahot'éhé áldó': ²⁷ Díi nohwinasdziıdıi nohwıch'á' daayılchọ; doo áı zhá da, ndi Diána, isdzán bich'ı' daach'okąąhıi ızısigo at'éhi, kđ biyi' daach'okąąhıi doo ıııı da hıleeh, áı Asia dahot'éhé la'ıi nı'gosdzán biká' nnee dawa daabokąąh n'ıi bich'á'gé' ızısigo gos'ánihıi bech'ıgowáh doleeł. ²⁸ Díi daidezts'ąąná' díyat'eego bádaagozhchııdgo nádaadılghaazh, Éphesusgee daagolıńıi daayokąąhıi, Diána holzéhi, ızısigo at'éhi nlıni at'éé, daaniigo. ²⁹ Áık'ehgo kđ goznılgee godıkısh gozlııgo, dała'ánách'ıt'ııh goz'ąą yune' nádnkıı, Paul yıł nakaihi Gáıus la'ıi Aristárkus, Macedónıagé' daagolıni, ákóne' odaideshoodgo. ³⁰ Paul nnee láągo dała'adzaahıi bıtahyú dıgháh hát'ıı ndi yıł nakaihıi, Dah, daabihńii. ³¹ Asiagee nant'án, Paul bıt'eké daanlíni, áldó' bich'ı' o'ıı'a', Dała'ánách'ıt'ııh goz'ąą yune' donah hela', daabihńıigo nádaabokąąh. ³² Nnee la' kogo ádaaniiná' la'ıi lahgo ádaaniı: áıgee godıkısh; hat'ıi bıghá dała'ádaach'idzaahıi la' doo yıdaagolsııd da lé'e. ³³ Nnee la' Alexánder holzéhi, Jews daanlíni, Nohwá hadziıh, daabihńıigo ádnyú nadaabızłoos. Án na'ıgızh, nnee yich'ı', Jews daanlíni bá yashtı' nzıgo. ³⁴ Ndi Jew nıııgo yıdaagolsııdná' dála't'ohé, Éphesusgee daagolıni daayokąąhıi, Diána holzéhi, ızısigo at'éhi nlıni at'éé, daaniigo daadılwoshgo nakıdn łedihıkeęz. ³⁵ Áıgé' kđ goznılıı begoz'aanıı yek'e'eshchıni nnee dała'at'ééhıi, Doo hagoł'aa da, yıhńııdná' gádaayihńii, Éphesusgee daagonolıni, díi kđ goznılgee daagolıńıi, Diána, ızısigo at'éhi, daayokąąhgo hadń doo yıgółsı da? La'ıi be'ilzaahıi Júpıter bich'á'gé' nalıı'ıı daayokąąhgo áldó' hadń doo yıgółsı da? ³⁶ Díi doo da'anıi da doo hadń ńıi le' at'éé dahıı bıghá doo daagonolch'aad dago dábik'eh, doo nats'ııkees dahıı doo ádaat'ıı da. ³⁷ Díi nnee kú daanenoyoodıi dílzıhgo nagoz'aanıı doo daılchọh da, la'ıi isdzán be'ilzaahi daahohııkąąhıi doo nchọ'go yaa yádaaktı' da. ³⁸ Áık'ehgo Demétrıus

la'íi da'itsidi yił nada'iziidíi dahadn̄ yaa yádaakti'go hádaat'ııyúgo, yáná'itihé ch'í'otaa, la'íi aayádaakti'ıi gólıı, akú łaa yádaakti' dábik'eh. ³⁹ Dayúweh ła' hádaakt'ııyúgo nnee yándaaltihıi ilch'ı' hilneh̄ ndi at'éé. ⁴⁰ Dıı jıı be'ánagot'ııdhıi bigha nohwaa yáda'iti' ngolnıi, hat'ıi baa daagonch'aadihıi doo ła' da. ⁴¹ Dıı yee gannıidná' nnee dała'at'ééhıi, Náadaołkáh, yılñıid.

20

¹ Godikish n'ıi aahná', Paul ínashood yushdé' daayılñıidná' yinádaadezhchid, áigé' yich'á' Macedónıayú dah nadiidzaa, ² Macedónıa biyi' daagolıınıı yitaaghaago yidag yádaakti'ná' Greeceyú nyáá. ³ Akú taagi bedahıtaa. Jews daanlıni benadaago'aaná' Sýriayú bıł naadez'eel nt'éégo Macedónıayúgo ch'ınánóshdáh nzi lé'e. ⁴ Sópater Beréagé' gólını, Aristárkus ła'ıi Secúndus, Thessalonícagé' daagolını; Gáıus, Dérbegé' gólını, ła'ıi Timótheus; Tıkakus ła'ıi Tróphimus, Asiagé' daagolını, aí dawa yił deskai. ⁵ Aı Tróasyú okaigo áigee nohwiba' naháztaa lé'e. ⁶ Bán benılzoolé da'ádıhgo bán alzaahi daahi'daa ni', áigé' Philıppigé' Tróaszıı' ashđla'i nohwee daızkaa nohwıl dah'o'olgo; áigee naháataago gost'idi nohwee daızkaa. ⁷ Godılzinıı bıjıı ínashood da'okaağgo da'ıyaaago dała'adzaaná' Paul iskaa dahnádışhdáh nzıgo dá yił yádaakti'go t'é'ıs'ah. ⁸ Dá'ık'ehyú dahnágost'aayú dała'adzaa yune' ik'ah koi łaágo daadılthi' lé'e. ⁹ Akú nnee áni nagháhi Éútikus holzéhi biká'got'iné daadentáagee dahsdaago ilhaazh: Paul dá yakti' nt'éégo nneehıi gódah ch'ınenlól, aí taagi nágot'aage' lé'e, áigé' daztsaaago nádaintıı lé'e. ¹⁰ Aık'ehgo Paul gódah ch'ınyáago hayaa adzaago yinazhchidná' gánıı, Doo hago nohwıl ádaagot'ee da le'; t'ah hınaa. ¹¹ Paul wá'yúdag onádzana' bán yehesđlaadgo da'ıyáa, áigé' yił ilch'ı' yánádaakti'go nzaad ogoyáa gost'ııdzıı', áigé' yich'á' dahnadiidzaa. ¹² Nnee áni nagháhá gódah ch'ınenlól n'ıi hınaago yił onákai, dázıı bıł daagozhógo. ¹³ Paul dabı'ıtsé tsina'eehıi sı'aayú nkaigé' Ássosyú nohwıl da'des'eel, akú nkaigo Paul tsina'eehıi yiyi' dahndáah doleeł, daandzıgo: Paul dani' akú higháhgo ngonłchııhıi bigha. ¹⁴ Ássosgee nohwaa nyáána' tsina'eehıi yeh hiyáago Mıtyléneyú bıł nohwıl da'ız'eel. ¹⁵ Áigé' nohwıl dahna'ız'eelgo iskaa hik'e Chıos ba'ashhahyú nohwıl ch'ıda'ız'eel; áigé' iskaa hik'e Sámosyú nohwıl nada'ız'eel, áigé' Trogylliumgee dé't'ıh naháataa; iskaa hik'e Milétusyú nohwıl nada'ız'eel. ¹⁶ Paul Asiahıı biyi' doo nzaad begodıgháh dahıı bigha Éphesus bitis bıł ch'ıda'ı'eelgo ngon'áa: dábik'ehyúgo Pénıecost-hıı bıjıı Jerúsalemyú dáhah hıkáhıı bigha. ¹⁷ Paul Milétusyú sidaago Éphesusyú ínashood yánazını, Kú nółkáh, daabııııgo o'ı'a'. ¹⁸ Akú hikainá' gadaayılñıı, Da'ıtsé Asiagee níyáágé' godezt'ı'go dawahn hago'at'éégo nohwıtahyú gonshıı n'ıi bıdaagonoıı, ¹⁹ Dá shaa goch'oba'go, łağee shınáá túnalııná' Jews daanlıni shenadaago'aahıı bee shich'ı' nagont'ogo Bik'ehgo'ıhi'na'ń bá na'isiid ni': ²⁰ Dawahá nohwá nzhoonıı doo ła' t'aağı' ánsı dago baa nohwıl nadaagoshı'go nohwıl ch'ı'nah ashłaa ni', dała'ánádaakt'ııyú ła'ıi daagotahyú, ²¹ Jews ła'ıi Greeks daanlıni, Nohwinchı'ıı bıch'á'zıı'go ádaağne'ná' Bik'ehgo'ıhi'na'ń bıch'ı'go ádaağneh̄, ła'ıi Jesus Christ nohweBik'ehń daahołđłaağgo bada'ohıı, dıshıııgo baa bıł nadaagoshı' n'ıi ałdó' bıdaagonoıı. ²² Aık'ehgo k'adıı Holy Spirit nashıhınaa'go Jerúsalemyú nádésdzá, akú shıdáhıyú goz'aa doleełıı doo bıgonsı da: ²³ Ndıhıı ha'ánshteeh ła'ıi shıniigonł'éé doleełıı shıba' goz'aağgo Holy Spirit shıł nanáğolñıh, kıh nagoznılyú nashaayú. ²⁴ Áına' aí doo shıł hago'at'éé da, shı'ıhi'na'ıı doo shıł ilıı da, shıł gozhógo shınasđııd łašłé zhá hásht'ıı,

la'íi yati' Jesus nohweBik'ehñ shaa yiné'íi Bik'ehgo'ihinañ bił goch'oba'íi nt'éégo baa na'goni'íi aal baa nagoshni'go hasht'íi. ²⁵ Nohwíi nohwitahyú Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníi baa nagoshni'go nashaa n'íi doo nádaashohtséh dahíi bígonsi. ²⁶ Áík'ehgo díi jii gádaanohwíldishnii, Doo da'dohts'ag daná', ch'a'onesołdeeyúgo doo hat'íi nashinoht'og da. ²⁷ Doo la' t'aazhí' ánsi dago Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'aaníi dawa baa nohwíł nadaagosisni'híi bigha. ²⁸ Ádaa daagonołdzaa, la'íi ínashood dawa bá daagonołsaa, Bik'ehgo'ihinañ daayokaahgo ha'ánatséhíi dabíi bidíł yee yist'íidíi Bik'ehgo'ihinañ bá da'domé'; ái binádaadel'íigo Holy Spirit ádaanohwizlaa. ²⁹ Díi bígonsi, nohwich'á' dahdiyaahíi bikédé'go nnee ba'cho bégodzidi ga'adaat'éhi nohwitahyú hikáhgo ínashood ndi k'izédaidihinił doleel. ³⁰ Nohwíi nohwitahyú ndi nnee la' yati' doo da'anii dahíi yee yádaakti' nkegoniigháh, ínashood daanlíni bich'á'zhí' yaa da'niigo, bíigo bikisk'eh dahikáh doleel. ³¹ Ái bigha ádaa daagonołdzaa, t'é' biigha la'íi jii biigha dá godezt'i' nt'éégo taagi legodzaazhí' shináa túnalíiná' dała'á noht'íigo nohwíł ch'ígonsh'aah n'íi binádaaahniih. ³² K'adíi, shik'íiyú, Bik'ehgo'ihinañ la'íi biyati' biłgoch'oba'íi baa nohwinshnił, ái yati'íi daanołdzilgo ádaanohwile', la'íi Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi bitahyú nohwíyée doleelíi nohwaa yiné'go yinel'aa. ³³ Béshkigaihíi, óodo, dagohíi diyagé la' daabíyééhíi doo áda hásh'íi da. ³⁴ Nohwíi bídaagonołsi, dashíi ídee hinsh'naa ni', la'íi bił nashkaihíi dawahá bá ádaagonsi ni'. ³⁵ Díi k'ehgo nada'ołsiidgo doo daanłdzil dahíi bich'odaaahniigo dávik'eh nohwíł ch'í'nah ashłaa, la'íi Jesus nohweBik'ehñ gáníi n'íi binádaaahniigo nohwíł ch'ígonsh'aah ni', Dahadn hat'íi kaa yiné'yúgo ái doo dá baa gozhóq da, áiná' dahadn hat'íi baa ch'iné'yúgo, ái zhá itisgo baa gozhóq. ³⁶ Díi aal yee yahti'ná' hilzhiizhgo dawa yił da'oskaad. ³⁷ Dawa daachagná' Paul yinádaazhchidgo daazts'os, ³⁸ Doo nádaashohtséh da, nihií bigha itisgo doo bił daagozhóq da. Áíge' tsina'eełi si'aayú yił nakai lé'e.

21

¹ Áíge' bich'á' nohwíł da'iz'eelná' Cóos golzeezhí' ts'igozdoh nohwíł oda'iz'eel, iskaq hik'e Rhodes golzeezhí', áíge' Pátara golzeezhí': ² Phenécia tsina'eełi dez'íli lálá baa nkaigo beh hiikaigo nohwíł dahna'iz'eel. ³ Áíge' Cýprus golzeehíi nohwe'eshganzhinéégo hit'íi siljina' nohwíł ch'ída'iz'eel Sýriazhí', Tyregee nohwíł nda'iz'eel: áígee tsina'eełi yogheelíi nahi'niłhíi bigha. ⁴ Ínashood baa nkaigo áígee gots'idi nohwee da'izkaq: ái Holy Spirit yádaabihilti'go Paul, Jerúsalemyú donáh hela', daabihniigo. ⁵ Gots'idihíi aal nohwee nyínlkáaná' dahnádihiikai; ínashood dawa bi'aad la'íi bichagháshé biłgo kih gozníli bich'á'zhí' bił ch'ínkai: ákú tábaayú daahiilzhiizhná' da'osiikaad. ⁶ Bik'ehgo'ihinañ nohwíł daanlii doleel, daahni'niiná' tsina'eełi beh hiikainá' bíhíi gowayú onákai. ⁷ Tyregé' Ptolemáiszhí' nohwíł da'iz'eel, áígee odla' bee nohwik'íiyú bił ilch'i' yádaahiilti'go dała'á jii bił naháataq. ⁸ Iskaq hik'e Paul bił nahiikaihíi Caesaréazhí' nohwíł onáda'iz'eel; áígee Philip, Jesus yá nagolni'i, gots'idi ha'níli itah níni; bigoway yune' ohiikaigo bił naháataq. ⁹ Bitsi'ke doo ndaane dahíi díi'i, ái Bik'ehgo'ihinañ binkáayú yádaakti' lé'e. ¹⁰ Áígee naháataqago dá'anah godeyaago Bik'ehgo'ihinañ binkáayú yahti'i, Ágabus holzéhi, Judéagé' nyáa. ¹¹ Nohwaa nyáago Paul biziz náidnlaago dabíi bikee la'íi bigan kiyist'oooná' gánniid, Holy Spirit gáníi, Jerúsalemgee Jews daanlíni nnee díi sis bíyééhíi díi k'ehgo lídaabilt'ohgo doo Jews daanlii dahíi yaa daabiltéeh doleel. ¹² Díi da'disiits'aaná' nohwíi la'íi nnee áígee daagolíníi biłgo Paul, Jerúsalem yúdag donáh hela',

daabiln'niigo nádaahohiikaah. ¹³ Paul gánniid, Hat'íi bigha daalchago shijí nniihgo ádaanołsi? Shíi Jesus nohweBik'ehn bizhi'híi bigha Jerúsalemyú ha'anshteeh, la'íi dastaahgo ndi shil dábik'eh. ¹⁴ Ch'éh ádaahn'ni hik'e gádaade'niid, NohweBik'ehn hát'íinií bikísk'ehyú ágodoniil. ¹⁵ Díi bikédé'go ilch'i'da'siidlaago Jerúsalem yúdag ohiikai. ¹⁶ Ínashood la' Caesaréagé' daagolini bil ohiikai, ái Mnáson, Kýprusgé' gólíni, doo ániiná' ínashood silíni, bigowayú bil nkai, án bil naháataa. ¹⁷ Áigé' Jerúsalemyú nkainá' odla' bee nohwik'isyú baa nkaihíi bigha nohwa'ahédaanzii'. ¹⁸ Iskaa hik'e Paul bil ha'áhiikai James bich'i'; áigee ínashood yánazini dała'adzaa. ¹⁹ Ilch'i' yádaakti'ná' Paul binkááyú doo Jews daanlii dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihina' hat'íi áyíilaahíi dała'ágo ikké' gon'áágo yaa yil nadaagosni'. ²⁰ Díi daidezts'aaná', NohweBik'ehn ízisgo at'éhi nlii, daanii, áigé' Paul gádaayimniid, Isaa, nohwik'isn, Jews daanlii bitahgé' láágo doo náhóltagyú da'osdláad; ái dawa Jews bich'i' begoz'aanii dázho nt'éégo yikísk'eh ádaat'ee: ²¹ Áiná' naat'idaanzii, Jews daanlii doo Jews daanlii dahíi bitahyú daagolinihíi, Moses nohwil ch'idaagos'aanii yó'odaado'laago nohwichagháshé doo circumcise ádaak'ii da, la'íi nohwi'at'e' doo bikísk'eh ádaanoł'ee da, biln'niigo bil ch'idaagon'áah, nídaagołsiid. ²² Hago'at'éegoshá' ádaahii'ne'? Nnee láágo dała'ane' doleeł: kú nyaahíi yaat'idaanziih go'íi. ²³ Ái bigha ádaanih'nihií k'ehgo áne': nohwitahyú nnee díi' godnksinií yich'i' hadaagodile'go ndaagoz'aq lé'e; ²⁴ Ni aldó' godnksigo bil ilch'i'da'dóldé'go bil nkáhgo ákú bá nadahíniil, bitsits'in higaigo daiłshéhií bigha: díi bee nnee dawa bich'i' bígózi doleeł, naat'idaanzii n'íi doo da'anii da, ndi begoz'aanii bikísk'eh ánt'éé. ²⁵ Áiná' doo Jews daanlii dahíi da'osdláadíi bich'i' naltsoos ádaasiidlaa gádaan'niigo, Ágádaat'eehií doo be'ádaanoł'ee da nzhoo, áiná' beda'okaahíi nastseedgo nadn'ái yaa hi'nihií, la'íi dił, la'íi dawahá bize'da'ist'oonii doo dałsaq da, doo nant'i' nach'ikai da aldó'. ²⁶ Áik'ehgo Paul nnee díi'ihii yil okaigo iskaa hik'e godnksigo yil ilch'i'áda'desdlaaná' da'ch'okaah goz'aq yune' yil okai, godnksigo ilch'i'ádaach'idle' aqł bengowáhíi bebigozihií bigha, la'íi dała'á ntiiigo dahat'ihíta Bik'ehgo'ihina' bá baa hi'né'hií aldó' bebigozihií bigha. ²⁷ Gosts'idiskaanií k'azhá aqł bengowáhná' Jews Asiagé' daagolinií da'ch'okaah goz'aq yune' Paul daayiltsaana' nnee dawa yil daagoshkishgo Paul yil ndaazdeelgo, ²⁸ Nádaadidilghaazhná' gádaanniid, Israel hat'i'idaanołni, nohwich'odaani: Dín nneeh' nnee dahot'éhé yil ch'ígó'aah ánágoldoh, Israel hat'i' la'íi begoz'aanii la'íi díi goz'aanii bich'á'yúgo ádaanoł'ee, daayilniigo: dayúwehyú Greeks daanlii aldó' da'ch'okaah goz'aq yune' yil okaigo díi godiyihgo goz'aanii daayilchoqd. ²⁹ (Dab'íiltsená' kih goznilyú Tróphimus, Éphesusgé' gólíni, yil na'aashgo daabo'ii ni'go, án Paul da'ch'okaah goz'aq yune' yil o'áázha daanzii ni'.) ³⁰ Kih goznilgee nnee daagolini dawa godikish nagodiidzaa ni', áigé' ilch'i' nádnkiiigo dała'adzaa ni': áigé' Paul yil ndaazdeelgo da'ch'okaah goz'aqé' ch'idaabist'e'ná' ch'íná'itihíi dagoshch'i' daada'deztaq ni'. ³¹ Daabizilhee nkegonyaaná' siláada binant'a' Jerúsalem dahot'éhé godikish gozliigo yaat'ínzi: ³² Áik'ehgo dagoshch'i' siláada la'íi binadaant'a' bilgo nnee dała'adzaahíi yich'i' gódah ch'ínkii: ái nnee daayiltsaana' Paul nyída'iz-haal n'íi dákehégo ádaisiid. ³³ Áigé' siláada binant'a'ii Paul yaa nyáágo biltsodgo, Bésh hishbizhií naki bee libi'dolt'oh, nii; áigé', Hadn' át'ii, hat'íi hago áyíila? niigo yiká na'ódilkid. ³⁴ Nnee dała'at'éehíi la' kogo ádaaniiná' la'íi lahgo ádaanii: áik'ehgo godnch'aadhíi bigha ch'éh yigółsihgo at'iiigo, Siláada sinilyú bil dołkáh, niid. ³⁵ Gódah ch'íitiinzh'i' nyáána' nnee láágo dała'at'éehíi hadaashkeehíi bigha siláada

dahdaabinktjij. ³⁶ Nnee dała'at'ééhíí daadilwoshgo biké' náseeł, Daazołhee, daaniigo. ³⁷ Paul k'ad silááda siñil yuñe' yił ha'akáhná' silááda binant'a'íí gáyilñii, Nich'í' hasdziih née? Silááda binant'a'íí gáníí, Greek biyati' bee yáñtí' née? ³⁸ Ni Egyptgé' nnee níłni née, da'ík'ehéná' nnee godikishgo díđn doo náhółtagyú nada'iltseedíí da'igozłjiyú oyinil n'íí ni née? ³⁹ Paul gáníí, Shíí Jew nshłj, Cilícia biyi' ízisgo kłj gozñilíí Társus golzeegé' gonshłni: nánoshkaąh, ch'ík'eh nnee bich'í' hasdziih. ⁴⁰ Silááda binant'a', Ch'ík'eh hadziih, yiłñiđná' Paul gódah ch'í'itiingé' dahsizjigo nnee dała'at'ééhíí yich'í' na'ígizh. Doo hat'íí náhists'ąą daná' Hebrew biyati' bee yich'í' yałtí' nkegonyaa.

22

¹ Nnee daanołni, shik'íyú, ła'íí nibáyán daanołni, nohwiñáál ádá hasdziihíí ídaayesołts'ąą. ² (Hebrew biyati'íí yee hadziigo da'dezts'ąąná' dayúwehégo doo hat'íí náhists'ąą da: Paul gánñiid,) ³ Shíí Jew nshłj, Cilícia biyi' kłj gozñilíí Társus golzeegee gosilj, ndi dzaągee díí kłj gozñilgee shi'dihiłna', begoz'aaníí daanołwitaa yikísk'eh ádaat'ee n'íí Gamalıel holzéhi shł ch'ígon'ąą, nohwíí ádaanoł'eehíí k'ehgo nđzilgo Bik'ehgo'ihí'nañ bá sızj ni'. ⁴ Nnee ła'íí isdzané Jesus yikísk'eh daayikahíí hídaasht'ó'go ha'áná'ilka'á yuñe' odaahiskaad ni', biniigonł'éégo ádaansj, dak'azhá hishhaągo. ⁵ Díí ánát'jđdíí okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitini ła'íí nnee yándaaltihíí shídaagołsj: áí bik'isyú daanłni, Damáscusyú daagolínihíí, bá naltsoos shaa daizñil, áík'ehgo ákú níyáá, Jesus yikísk'eh daayikahíí áígee daagolíníí hídaasht'ó'go Jerúsalemyú bił nshkáh, biniidaagodilñe' doleełhíí bighą. ⁶ Damáscusyú dak'azhá nsháhgo ha'iz'ąąyú shj, dahjko yaaká'gé' shich'í' nke'idindláád. ⁷ Áígee hayaa nago'ná' yati' gáshilñiigo idisiits'ąą, Saul, Saul, hat'íí ląą bighą shiniigonł'éégo áshilñsj? ⁸ Áík'ehgo gádéniid, Hadn'ánt'j, shiNant'a'? Gánáshilđo'niid, Shiniigonł'éégo áshilñsinihíí shíí ásht'j, Jesus, Názařehgé' gonshłni. ⁹ Bił hishkaahíí ałdó' nke'dindláádíí daayiltsąą ndi izhii shich'í' yałtí'íí doo daidezts'ąą da. ¹⁰ Áík'ehgo gádéniid, Hago ląą áshñe', sheBik'ehñ? Jesus gáshilñniid, Nádnđhgo Damáscusyú nñáh; ákú hat'íí ánléhíí ąął baa nił na'goni' ndi at'éé. ¹¹ Dázhó hgaigo nke'idindláádihíí bighą doo gosh'j da siljigo bił hishkaahíí Damáscusyú odaashizłooz. ¹² ła' nnee Ananíás holzéhi, begoz'aaníí yikísk'eh nłjigo Bik'ehgo'ihí'nañ yidnłsini, Jews áígee daagolíníí dawa nł'éégo baa yádaaktí'í, ¹³ An' shaa nyáągo shit'ahgee hizj'go gáshilñniid, Shik'isn Saul, go'j nándleeh. Áík'ehgo dagoshch'j' gosh'j násisłjigo Ananíás yiltsąą. ¹⁴ Gánáshilđo'niid, Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwitaa n'íí daayokaąhñ, hat'ííni bígonsj doleełgo hanitj, Nł'éégo Anát'jłhíí hłtséhgo, ła'íí bizhihíí dints'jhg. ¹⁵ Hat'íí hí'íni ła'íí hat'íí dints'agíí nnee dawa án bá baa bił nagolñi' doleeł. ¹⁶ Áík'ehgo hat'íí biba' síndaa? Nádnđhgo nohweBik'ehñ bizhi' bee bich'í' áñniigo baptize áni'dolñéh, áík'ehgo ninchj'íí yó'o'eeł. ¹⁷ Jerúsalemyú nánsdzaaná' da'ch'okaąh goz'ąą yuñe' oshkaąh nt'éégo shł ch'í'nah ágolzaago, ¹⁸ Gáshilñiigo hłtsąą, Dahale, Jerúsalemgé' dagoshch'j' ch'í'nnáh: shaa bił nadaagolñi'íí doo hádaat'j da doleełhíí bighą. ¹⁹ Áík'ehgo gádéniid, SheBik'ehñ, Jews ha'ánátséh nagoz'ąą dahot'éhé daanodlaaníí ha'áná'ilka'á baa hiñil, ła'íí nbída'niłhaal n'íí dabíí yídaagołsj: ²⁰ ła'íí Stephen, ná nagolñi'íí nłni, bidil idezjoolná' bit'ahgé' sızjigo shł dávik'eh ni', hayíí daabizis-hiinihíí iká' daabi'íhíí bá biñádesh'j ni'. ²¹ Áíge' gánáshilđo'niid, Dahnnáh: nzaadyú doo Jews daanlj dahíí bich'í' nideł'a'. ²² Nnee dała'adzaahíí bídaayésts'ąą lé'e, ndi díí yee áñniidná' nádaadilghaazhgo gadaanñiđ, Yúwehyú, daazołhee: nnee ga'at'éhíhíí ni'goszán biká' doo hiñaa bik'eh da. ²³ Nádaadilghaazhgo iká' daabi'íhíí

dahnadai'ah, la'íi leezh hadag daiki', ²⁴ Áík'ehgo silááda binant'a' da'tiséyú sitíni, Silááda sinilyú bił nołkáh, biłnñiid, la'íi habída'olhaalگو nahódaadołkid, hat'íi bigha baa daadilwoshíi bígonozíih. ²⁵ Áiná' kidaabist'ooná' Paul silááda dała'á gonenadín binant'a'i bit'ahgee siziiníi gáyilnñiid, Nñee Roman nłini doo baa yá'iti'í habí'íhaalگو ná goz'aqá née? ²⁶ Silááda binant'a'i díi yidezts'aqaná' silááda binant'a' da'tiséyú sitíni yich'í' oyáágo gáyilnñii, Hago áñne'go lán? díi nñeehn Roman nłini laqá. ²⁷ Áík'ehgo silááda binant'a'íi Paul yaa nyáágo gáyilnñii, Shił nagolnı́, ya' Roman nı́ıı née? Paul gánı́ı, Ha'aa. ²⁸ Silááda binant'a'i gánádo'nı́id, Roman nshłiinı́ı laágo bigha nahanı́lıhi at'éé. Paul gánı́ı, Shiı́ dá Roman nshłı́ıgo gosilı́ni ánsht'ee. ²⁹ Áík'ehgo k'ad nabídaadılkid n'ı́ı bich'á' nádnkı́ı: la'íi silááda binant'a'i áldó', Paul khist'oonı́ı, Roman nlı́ıgo yıgolsı́ıdhiı́ bigha tsıdolyiz. ³⁰ Iskaqá hik'e silááda binant'a'i hat'ı́ı bigha Jews daanłini baa dahdaagoz'aanı́ı da'anı́ı yıgolsı́ıh hat'ı́ıgo, k'ena'bí'ahná' okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi la'ı́ı yándaaltıhi, Dała' ałneh, daayılñı́id, áík'ehgo Paul yıl gódał ch'i'áázgho yándaaltıhı́ı biyahzhı́ yıl nn'áázh.

23

¹ Paul yándaaltıhı́ı da'as'ah yinel'ı́ıdná' gánı́ı, Nñee daanołini, shik'ısyú, díi jı́ızhı́ ngont'i'go Bik'ehgo'ıhi'nań shinel'ı́ıgo nłt'éégo ánasht'ı́ı bígonsıgo hınshnaa. ² Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananı́as holzéhi, bit'ahgee naziinı́ı, Bizadaakts'ı́, daayılñı́ı. ³ Áík'ehgo Paul gábilñı́ı, Dá'ıká'gee zhá lıgaigo ánálzaahi nłini, Bik'ehgo'ıhi'nań nıł hayaa naakts'ı́ go'ı́ı: begoz'aanı́ı bee shaa yánłti'go dahsı́ıdaa née, áiná' begoz'aanı́ı doo bikı́sk'eh ánt'éé dago nik'ehgo shı'dolts'ı́? ⁴ Bit'ahgee naziinı́ı gádaabilñı́ı, Bik'ehgo'ıhi'nań bi'okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nchq'go baa yánłti' née? ⁵ Paul gánádo'nı́id, Shik'ısyú, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlı́ı laáhiı́ doo bígonsı da ni': nohwı́ı nohwıhat'i'ı binant'a' doo nchq'go baa yádaaktı' da le', nıigo bek'e'eshchı́ı. ⁶ Nñee la' Sádducees daanlı́ıgo la'ı́ı Phárisees daanlı́ıgo Paul yıgolsı́ıdná', yándaaltıhı́ı yich'ı́' gánı́ı, Nñee daanołini, shik'ısyú, shı́ı Phárisee nshłı́ı, Phárisee nłini biye' nshłı́ı: nanezna'ı́ı naadiıkáh hoshdlaqahı́ı bigha shaa yá'iti'. ⁷ Díi áññı́ıdná' Phárisees daanlı́ıni la'ı́ı Sádducees daanlı́ıni lahada'dit'áh nkegonyaa: áík'ehgo nñee dała'at'éehı́ı nakiyú ilk'ékai. ⁸ Sádducees, Nanezna'ı́ı doo naadiıkáh da, Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi dagohı́ı spirit ta doo la' golı́ı da, daanı́ı: áiná' Phárisees daanlı́ınihiı́ı, Áı gólı́ı, daanı́ı. ⁹ Áík'ehgo nawode hagoldog: begoz'aanı́ı ye'ık'eda'alchı́ıhi Phárisees yıl daagot'iinı́ı daahizı'go gádaanı́ı, Díi nñeehn doo hat'ı́ı nchq'ı́ı ye'adzaa dago bídaagosı́ılzı́ıd: spirit dagohı́ı Bik'ehgo'ıhi'nań binal'a'á yaaká'gé'hi bich'ı́' yałti' lé'eyúgo, doo Bik'ehgo'ıhi'nań bich'ı́' nadaagonkaad da ndizhqo. ¹⁰ Lahada'dit'áh n'ı́ı hagowáh nkegonyaaná' silááda binant'a' Paul dánko ilk'ı́daach'idzijs he'at'éé nzıgo, silááda, Ákú dołkáhgo baa hadaanołteehgo nołjahyú bił nádołkáh, daayılñı́ı. ¹¹ Iskaqá t'é' hik'e Jesus Paul bit'ahgee siziıná' gánı́ı, Paul, bidag ánt'éé: Jerúsalemyú shaa nagosı́ıni'hiı́ı k'ehgo Romeyú áldó' shá nagolnı́ı doleeł. ¹² Jı́ı gozlı́ıdná' Jews daanlı́ıni la' ndaagoshchı́ıgo, Paul daayizes-hı́ızhı́ doo da'ıyaágo, doo da'idlaqágo ádándaagost'aqá. ¹³ Ndaagoshchiinı́ı dizdin bitısyú hılt'ee lé'e. ¹⁴ Okaqah yedaabik'ehi itısyú nadaandeehi la'ı́ı Jews yánazıni yich'ı́' okaigo gádaayılñı́ı, Nłdzilgo ádándaagosı́ıt'aqá, Paul daazeldı́ızhı́ doo da'ııdaqá dago. ¹⁵ Áík'ehgo nohwı́ı la'ı́ı yándaaltıhı́ı biłgo silááda binant'a'i bich'ı́' ch'ını́ı daadoł'aał nohwaa yıl nołkáhgo, dayúweh na'ıdaadołkid k'at'éégo: nohwı́ı ák'iná' biba' naháataqá, daazıldeego dénohwı't'ah dahiyaago. ¹⁶ Paul daazılheego yiba' naháztaanı́ı Paul bilah bizhaazhé yaat'ınziıná' Paul silááda

sinilyú yich'ì' oyáágo yił nagosni'. ¹⁷ Áík'ehgo Paul silááda dała'á gonenadín binant'a' la' yushdé' yilniigo gáyilnii, Dín nnee ání naghahn silááda binant'a' da'tiséyú sitíni bich'ì' bił n'áash: yił nagolni' hat'íhí bigha. ¹⁸ Silááda binant'a' yaa yił n'aazhná' gáníí, Paul, ha'ásitíni yushdé' shilniidgo, Dín nnee ání naghahn hat'íí shi nildishnii niłniigo bich'ì' bił n'áash, shilnii. ¹⁹ Áík'ehgo silááda binant'a' dasahn nabidikid yune' obiilóóz, Hat'íí baa shił nagolnigo lán? biłnii. ²⁰ Paul bidá'áhn gáníí, Jews daanlíni iskaą nnee yándaaltihí bich'ì' Paul bił n'aash daaniln'ni, daaniigo ndaagoshchij, nł'éégo baa na'ódikidí k'a'at'éégo. ²¹ Áíná' baa godeno'áah hela': nnee dizdin bitisyú hilt'éégo daazilheego yiba' naháztaą, Paul daizes-hijzhi' doo da'iyáągo, doo da'idlaągo nldzilgo ádándaagost'ąą: áík'ehgo, Ha'aa, nnihií yiba' naháztaą. ²² Áík'ehgo silááda binant'a' nnee ání naghahn, Shił nagosíní'íí hadn bił nagoln' hela', yilniidná', Nádndáh, yilniid. ²³ Áíge' silááda dała'á gonenadín binant'a' naki yushdé' yilniidgo gáyilnii, Silááda naki gonenadín, la'íí hji bee silááda daanliiní gots'idín, la'íí silááda bésh yee nadaagonlkaadí naki gonenadín dagoshch'ì' Caesaréayú dahnadiłséhgo áhléh, t'é'go ngost'ái bik'ehenkéézo; ²⁴ Paul aldó' hji bił hiltéhí bá ilch'ì'holéh, áík'ehgo Félix, nant'ánchań, baa bił nołkáh. ²⁵ Díí k'ehgo ániigo Félix yich'ì' k'e'eshchij: ²⁶ Shił Cláudius Lysias nshlíni Félix nant'ánchań, ízisgo ánt'éhi, Gozhóó, nildishniigo nich'ì' k'e'eshchiih. ²⁷ Dín nneehń Jews daanlíni la' daabiltsoodgo nabizilhee nt'éégo Roman nnee nlij ląáhí bígosilzjidgo silááda kú bił nshkaigo bich'á' ndaadihiltij. ²⁸ Hat'íí bee baa dahgost'aaní bígonsi hasht'ijigo bá yándaaltihí baa bił ni'ááz. ²⁹ Dabíí yenas'aaní bik'izhi' baa dahgost'ąą ląągo bígosilzjid, ndi ha'ásitiiní dagohí da'itsaahí doo la' bee bąngot'ąą da. ³⁰ Dín nneehń zideego yaa ndaagoshchiiní baa shił nagosni'ná' dagoshch'ì' nich'ì' o'a', hayí baa dahdaagoz'aaní nińáál baa nadaagodolnih bıldishniigo bąndaagosii'ąą. Da'ái zhá nich'ì' k'e'shilchij. ³¹ Áík'ehgo silááda ádaabildoniidhí k'ehgo t'é'yú Antipatrisyú Paul yił okai. ³² Iskaą hik'e siláadahí sinilyú nákiná' hji bee silááda daanliiní Paul yúweh yił okai: ³³ Ái Caesaréayú hikainá' nant'ánchań naltsoos yaa daistsooz, Paul aldó' yaa yił hikai. ³⁴ Naltsoosí yozhi'ná', Ni' hat'íí golzéhi biy' gonlíni, niigo Paul nayidikid. Ciliciagé' góljigo yigokzilzná', ³⁵ Gáyilnii, Naa dahdaagoz'aaní hikaigo naa yashti' ndi at'éé. Hérod yánáltih goz'ąągee Paul silááda bináadaéz'ijigo ngon'ąą.

24

¹ Áíge' ashdlá'iskaaní bikédé'go okąąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni, Ananías holzéhi, la'íí Jews yánazíni biłgo hayaayú hikai, nnee, Tertúllus holzéhi, bá yádaakti'go yił hikai, án Paul bee baa dahgost'aaní nant'ánchań yaa yił nagoln' doleełgo. ² Paul yiká ánniidná' Tertúllus baa dahgo'aa nkegonyaa gánigo, Nigha nohwini' ilch'ì'gont'éé, la'íí nohwitahyú ncho' n'íí nł'éégo ánándlaa, ³ Ái dawahn la'íí dahayú ba'ahédaandzi, Félix, ízisgo ánt'éhi. ⁴ Niłgoch'oba'go ayáhágo nich'ì' hasdzihií idinłts'ąągo nánoshkaąh. ⁵ Dín nneehń baa nagont'ogii nlijgo bídaagosilzjid, Jews daanlíni ni' dahot'éhé biká' daagolíní yił daagołkizh, la'íí Nazarénes daanlij zhinéego yásizini bídaagosilzjid: ⁶ Da'ch'okąąh goz'ąą yune' gołchqoh nt'éégo bił ndaasiideel: nohwí benagosil'aaní bee baa yádaasiłti' doleeł ni'. ⁷ Ndi Lysias, siláada binant'a'ń, nohwaa nyáágo hagoskhéhego nohwilák'e hayidziz ni'. ⁸ Baa dahdaagoz'aaní naa hikángo, niigo ngon'ąą: dá ni nahidnłkidgo hat'íí bigha baa dahdaagosii'taaní dawa bígonłjih doleeł. ⁹ Jews daanlíni aldó' díí ánihií da'anii ánií daanniid. ¹⁰ Nant'ánchań nabí'igizhná' Paul yałti' nkegonyaa

gáníigo, Doo ałch'ídn łegodzaa dago díí hat'i'íi bá yánáltihíi nłíigo bígonsihíi bighą shł gozhóogo ninadzahgee ádá hasdziih: ¹¹ Díí bígónłsłłh, nakits'ádash iskaąná' Jerúsalem yúdag oshkaąhyú nıyáá ni'. ¹² Áígee da'ch'okaąah goz'ąą yune', la'íi Jews ha'ánátséh goz'ąą yune', la'íi kłh goznilyú la' bıl laha'disht'áhgo doo hadn sho'łł da ni', la'íi nnee bıl daagodikishgo doo hadn sho'łł da ni': ¹³ Shaa dahgoz'aanıi daazhógo ágolzéhi. ¹⁴ Áiná' díí nich'ł' ádá nagoshni', Jesus bikísk'eh da'ch'okahıi, okaąah bee sahngo na'ádi'nılıi daabıldı'nıihıi, ái itah nshłłı, bich'ą'gé' nnee silıınıi Bik'ehgo'ihı'nań daayokaąah lé'e n'ıi hoshkaąah, begoz'aanıi bee nohwá ngot'ąą n'ıi la'ıi Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú na'iziidi n'ıi bek'e'eshchiiniı dawa hoshdlaą: ¹⁵ Nłt'éégo ádaat'eehıi la'ıi doo dávik'ehyú ádaat'ee dahıi nanezna'gé' naadiikáh doleełı ái nnee yıká daadéz'łłhıi shıi áldó' Bik'ehgo'ihı'nań binkááyú biká désh'łł. ¹⁶ Áígé' dawahn Bik'ehgo'ihı'nań la'ıi nnee áldó' daashinel'łłgo nłt'éégo ánáshł'łłgo bígonsı doleełı bighą nłdzilgo nabik'ı'isiid. ¹⁷ Da'kwıi łegodzaahıi bikédé'go tédaat'iyéhıi hat'łhıta baa daanshné'go, la'ıi Bik'ehgo'ihı'nań hoshkaąahgo hat'łhıta baa nshné'go bıl nıt'ı'ıi bich'ł' násdzaa. ¹⁸ Díí bee ánáshł'łłná' da'ch'okaąah goz'ąą yune' godnłsłgo łch'ł' áde'dinshdlaago, doo shııaayú nnee łáągo dała'adzaa da, doo godnch'áad dago Jews daanłini la' Asiagé' daagolıınıı shaa hikai ni'. ¹⁹ Áı hat'łhıta bee shaa dahdaago'aayúgo nińáál shaa dahdaago'aago kú hıkáhgo dávik'eh. ²⁰ Dagohıi yándaaltihıi shaa yádaaktı' n'ná' hago'at'éégo nchọ'go ánat'łłdıi shıdaagokłłdıi, nnee kú nich'ł' hikaihıi yaa nadaagolni'go dávik'eh, ²¹ Díí dała'á zhą doo bıl dávik'eh da ni', bitahyú sízłłgo nádidishghaazhgo gádéniid n'ná', Nanezna'ıi naadiikáhıi hoshdlaąahıi bighą díi łłı nohwináál shaa yá'iti'. ²² Áı Félix yidezts'ąąná', Jesus bikísk'eh da'ch'okahıi nłt'éégo yıgokłshıi bighą gánıi, Dét'łhégo Lýsias, silááda binant'a'ıi, kú nıyáágo bá ngonsh'aa ndi at'éé. ²³ Áígé' silááda gonenadın binant'a'ıi gáyıłni, Paul binádıı'łł, ndi łahgee dabıi hat'łlyú naghaa le', la'ıi bit'eké baa nákáh nnizhọ, hat'łhıta yıdn nliınıı baa nádainé'go nnizhọ. ²⁴ Da'kwıi iskaanıi bikédé'go Félix bi'aad Drusılla, Jew nłni, ył n'áázhgo Paul yıká o'ııl'a', áık'ehgo Christ ch'odłąahıi yaa yałtı'go daidezts'ąą. ²⁵ Dávik'ehyú ánách'ot'łłkıi, la'ıi ádaagoch'idzaanıi, la'ıi yunáasyú kaa yá'iti'ıi yaa yałtı'go Félix ditłıdgo tsıdolyizgo gánıi, Dák'ad yúwehyú dahnnáh, dahagee dávik'ehgee niká ánádeshe' ndi at'éé. ²⁶ Ndi yıká oná'ıl'aa nłt'éégo łch'ł' yałtı', Paul ch'ınánshteehıi bighą zhaali shaa yiné' shı nzi lé'e. ²⁷ Naki łegodzaahıi ch'ıgoyááná' Félix nant'ánchań n'ııgee Pórcius Féstus nant'ánchań silıı; áık'ehgo Félix Jews daanłini bıl dádaabik'ehyú ashne' nzıgo Paul dáha'ásitłł nłt'ééná' óyáá.

25

¹ Féstus ni' yánant'aa doleełı biyi' nyááná' taagiskaanıi bikédé'go Caesaréagé' Jerúsalem yúdag oyáá. ² Okaąah yedaabik'ehi da'tiséyú sitıni la'ıi Jews daanłini ádn nazınihıi Paul bee dahdaagost'aanıi Féstus yaa ył nadaagolni'ná nádaayokaąah, ³ Paul Jerúsalemıyú dol'áá, daabıłnıid, hıgaalgo daayizılheego ndaagoshchııńá'. ⁴ Áiná' Féstus gánıid, Paul, Caesaréayú t'ah bi'dotą' ni', shıi dák'adégo ákú nádésdzá. ⁵ Áık'ehgo nohwıahyú nohwá nadaant'aahıi bıl nádóshkáh, áígee nneehń nchọ'go adzaayúgo ch'ık'eh baa nadaagolni'. ⁶ Féstus itah sidaago gonenan bitisyú iskaą, áígé' Caesaréayú onádzaa; ákú iskaą hik'e yánáltihıi dahnándaahgee dahnezdaago, Paul yushdé' bıl nołkáh, nıid. ⁷ Ákú nıyááná' Jews Jerúsalemgé' hikaihıi bııaayú nadaazıı, daazhógo ágolzeego, Doo ałch'ídn dénchọ'go adzaa da, daabıłnıigo baa dahdaagoz'ąą.

8 Paul ádá hadzii gáníigo, Jews yenagos'aanii, dagohíi da'ch'okaqah goz'aanii, dagohíi Caesar ndi doo hago ashlaa da. 9 Áiná' Féstus, Jews daanlíni bíl dádaabik'ehyú áshnéh nzigo Paul gáyihni, Ya' Jerúsalem yúdag nínahgo ákú shináál naa dahgoz'aanii bigha naa yá'iti' hánt'íi née? 10 Paul gáníi, Caesar bá yánáltihíi bidáhgee sízíi, da'áigee shaa yá'iti'go dávik'eh: Jews daanlíni doo dénch'ogó anásh't'íi dahíi nkt'éégo bígonksí. 11 Nch'ogó anásh't'íi lét'eyúgo hat'íi bigha dastsaahgo ásdzaayúgo dastsaahíi doo bich'á' ch'a'oshgheed at'éé da; bigha shaa yá'iti'íi doo hat'íi dayúgo, doo hadn Jews daanlíni yaa shaa dino'aa at'éé da. Caesar shaa yahti'go hasht'íi. 12 Áík'ehgo Féstus, yíi nant'an daanliiníi ílch'í' yádaakti'ná' Paul gáyihni, Caesar naa yahti' hánt'íi, áík'ehgo án bich'í' nnáh dolee. 13 Da'kwíi iskaaníi ch'ígóyáaná' Agríppa, ízigo nant'an nlíni, la'íi Berníce bílgo Féstus, kozh'í' nant'an silíihíi bigha, Caesaréayú yaa n'áázh. 14 Ákú sikeego láágo bedaizkaqaná' Féstus Agríppa Paul yaa yíi nagosni' gáníigo, Nnee la' dá ha'ásitíi nt'ééná' Félix onázaa ni': 15 Jerúsalemyú sídááná' Jews bí'okaqah yebik'ehi itisyú nadaandeehi la'íi Jews yánazíni, áí nneeh'n yaa shíi nadaagosni', Bá ngono'aah, daaniigo. 16 Gádaabíldéniid, Nnee baa dahgost'aanii hayíi baa dahdaagoz'aanii doo baa yádaakti'égo, la'íi baa dahgost'aahíi bigha dá doo ádá hadziihé yó'olt'e'go Romans daanliiníi doo áík'ehgo daagoz'aqá da. 17 Áík'ehgo baa dahdaagoz'aanii kú hikainá' doo nt'ah nsígo da, iskaqá hik'e yánáltihíi dahnándaahgee dahnídáágo, Yushdé' nneeh'n bíl nokáh, déniid. 18 Baa dahdaagoz'aanii daahizí'ná' nch'ogó anágot'íihíi bee baa dahdaago'aa shí niizíi', ndi doo hwaa da: 19 Dabíi daabi'okaqahíi yaa lahada'dit'áh la'íi nnee la' Jesus holzéhi daztsaa n'íi Paul yaa nagolni'yúgo, T'ah hínaa, níihíi áldó' yaa lahada'dit'áh. 20 Díi k'a'at'ééhíi hago'at'éégo baa yashti' shíhíi doo bígonsí dago, Jerúsalemyú nínah hánt'íi née, ákú naa yá'iti'yú? bíldéniid. 21 Áiná' Paul gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitíni zhá shaa yahti'go hasht'íi, áík'ehgo Caesar bich'í' ol'a'zhí' bínádaadel'íi, daabíldéniidgo bá ndaagosii'áá. 22 Agríppa Féstus gáyihni, Nneeh'n dabíi yahti'go dists'íh hásh't'íi. Féstus gáníi, Iskaqágo nts'íh ndi at'éé. 23 Iskaqá hik'e Agríppa la'íi Berníce bílgo baa da'olníigo n'áázh, siláada yánadaant'aahíi la'íi kíh goznílgee nnee itisyú nadaandeehíi bílgo dála'ánách'it'íh goz'aqá yune' yíi onátsáá, áigé' Féstus bik'ehgo Paul yíi ha'ákai. 24 Féstus gáníi, Agríppa, ízigo nant'an nlíni, la'íi kú neheskaihíi daanohwigha, díni nneeh'n daa'íi ako, dzaagee Jews daagolíníi dawa la'íi Jerúsalemyú daagolíníi áldó' daadilwoshgo gádaashihni, Díni nneeh'n doo hínaa bik'eh da. 25 Áiná' bigha da'itsaahíi doo la' yee adzaa da láágo bígosílsíid, la'íi dabíi gáshihniid, Augústus, nant'an da'tiséyú sitíni shaa yahti'go hasht'íi, áík'ehgo ákú bich'í' dish'aago ngoni'áá. 26 Áiná' shinant'a' bich'í' doo hat'íi baa bek'e'eshchii da. Ái bigha nohwaa bíl ni'áázh, ni zhá Agríppa, ízigo nant'an nlíni, naa bíl ni'áázh, áík'ehgo nahídaadelkidíi bikédé'go shinant'a' hat'íhíta baa bich'í' k'e'eshchii dolee. 27 Ha'ásitiiníi hat'íi bee baa dahgost'aanii doo bígoziné dago de'a'go doo shíi bik'eh da, shíi.

26

1 Agríppa Paul gáyihni, Ádá hadziihgo naa godet'aqá. Áík'ehgo Paul na'ígizhná' ádá hadzii, gáníigo: 2 Agríppa, ízigo nant'an nlíni, Jews daanliiníi yee shaa dahdaagoz'aanii dawa díi jii níináál bee ádá hasdziihíi baa shíi gozh'ogó: 3 Jews daanlíni bí'at'e' la'íi lahada'dit'áhíi nkt'éégo bígonksíhíi bigha: nkt'éégo shíyíníts'aqá, nánoshkaqah. 4 Jerúsalemgee bíl nít'i'íi daagolíníi bitahyú ishkiin nshíi ni', áigé' yushdé' godezt'i'go hago'at'éégo hinshnaahíi Jews daanlíni dawa yídaagolsí. 5 Doo áni shídaagolsí da ni', shá hadaadziih

hádaat'íyyúgo, Phárisee nliigo, Phárisees daandliiníí nohwi'okaqah itisgo daidnksiníí yikisk'eh hiṇaa ni', daashikni doleel ni'. ⁶ Daanohwitaa n'íí Bik'ehgo'ihinañ bándaaqoz'aq n'íí hoshdlaqahíí bigha shaa yá'iti'go kú sízj: ⁷ Díí Bik'ehgo'ihinañ ngon'aání begolne'go nohwíí nakits'adáhyú hahiit'i'íí dájji biigha dát'é' biigha ndzilgo Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqah. Díí oshdlaaníí Jews daanlíni shaa dahdaaqoz'aq, Agríppa, ízisgo nant'an rílni. ⁸ Bik'ehgo'ihinañ nanezna'íí naadaayihil'nahíí hat'íí bigha doo daaholdlaq hádaakt'j da? ⁹ Jesus, Názareshgé' gólíni, bizhi' bich'á'zhj'go dashíí anásht'jilgo dávik'eh nsj ni'. ¹⁰ Áik'ehgo Jerúsalemyú ágásdzaa: okaqah yedaabik'ehi yánadaant'aahíí bik'ehgo Jesus daayokaqahíí lággo ha'áhálkaad ni'; la'íí natseedgo bándaaqot'a'íí, Ha'aa, dishniigo bá da'isoh ni'. ¹¹ Jews ha'anáséh nagoz'aq yune' lahgee biniidaagodinsj ni', Jesus nchq'go yaa yadaakti'go ádaashle' ni'; la'íí dázhq bik'edaadinshniigo doo Jews daanlij dahíí bikj nagoznilyú ndi biniidaagodinsj ni'. ¹² Ágánásht'jilgo okaqah yedaabik'ehi itisyú nadaandeehi shaa daagodez'aq, Ti'i ákú nñah, daashilnñiidgo Damáscusyú óyáá. ¹³ Ízisgo nant'an rílni, hishaalyú ha'iz'aqgo shíí la'íí bil hishkaahíí bilgo nohwinayú ch'ígona'ái be'idindláadíí bitisgo yaaká'gé' nohwich'j' nke'dindláad ni'. ¹⁴ Daanohwigha hayaa nandeená' Hebrew biyati' k'ehgo yati' gáshikniigo idisiits'aq, Saul, Saul, hat'íí láq bigha shiniigonkt'éego áshinksj? Tsjdik'ihíí bee nits'ishgo'yúgo dayúweh t'aqzhj' hontalyúgo dayúweh dani idída'nñi'. ¹⁵ Gádéniiid, Hadn ánt'j, shiNant'a? Gáshikniid, Shiniigonkt'éego áshinksinihíí shíí ásh't'j, Jesus honszéhi. ¹⁶ Nádnáhgo hizj: díí bigha nil ch'í'nah ádeshdlaa, shá na'iziidgo hanit'j, hago'at'éego shinksaaníí la'íí hat'íí nil ch'í'nah ádidishliikíí shá baa nagoln' doleelgo; ¹⁷ Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlij dahíí áldó' bich'á' niishteel, doo Jews daanlij dahíí bich'j' nidish'aa, ¹⁸ Bináá got'jigo anádaadle'go chagolheekgé' idindiinzhi' anáda'ne'go, la'íí Satan nadaabilaahíí bich'á'yúgo Bik'ehgo'ihinañ bich'j' anáda'ne'go binchq'íí bich'á'zhj' ádaile', la'íí daashodlaqahíí bee hadaadeszaahíí bitah daanlij doleelhíí bigha bich'j' nidish'aa. ¹⁹ Áik'ehgo Agríppa, ízisgo nant'an rílni, díí yaaká'gé' shil ch'í'nah ágolzaahíí da'áshikniyú ásdzaa: ²⁰ Damáscusyú daagolíníí iltsé, áigé' Jerúsalemyú daagolíníí, la'íí ni' Judéa dahot'éhé biy'yú daagolíníí, la'íí doo Jews daanlij dahíí áldó' gádaaldishni, Nohwinchq'íí bich'á'yúgo ádaakne'go Bik'ehgo'ihinañ bich'j' anádaakne', la'íí nohwinchq'íí bich'á'yúgo ádaaldzaahíí dábeht'eego anádaakt'jil. ²¹ Díí bigha Jews daanlíni da'ch'okaqah goz'aq yune' shil ndaazdeelgo daashizilheego ch'éh ádaat'jil ni'. ²² Díí jji'zhj' ngoñt'i'go Bik'ehgo'ihinañ shich'onniigo kú sízj, nnee doo ízisgo ádaat'ee dahíí, ízisgo ádaat'eehíí bilgo Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí la'íí Moses be'ágone' daanii n'íí zhá baa nagoshni'go gádaabildishni: ²³ Christ biniigodilne' doleel, la'íí da'iltsé daztsaqgé' naadiidáhíí nlij doleel, be'idindíiníí Jews daanliiníí la'íí doo Jews daanlij dahíí yil ch'í'nah áyilksj doleel. ²⁴ Ágáníigo ádá yahti'ná' Féstus nawode gánniid, Paul, niini' édjh laq; lággo ígon'aaníí niini' édjhgo aníílaa laq. ²⁵ Paul gánádo'niiid, Féstus, ízisgo ánt'éhi, doo shiini' édjh da: da'anii ágot'eehíí shiini' goljigo baa yashti'. ²⁶ Ízisgo nant'an rílni, díí baa yashti'íí bígonksj, doo hat'íí t'aqzhj' be'ansht'ee dago nich'j' yashti'; díí dahot'éhé bígonksj; doo la' nagont'i' dayú ba'anágot'jildhíí bigha. ²⁷ Agríppa, ízisgo nant'an rílni, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziidi n'íí hondlaq née? Hondlaqgo nígonksj. ²⁸ Agríppa Paul gáyikni, Ínashood hishkeehgo dásdozhá shiini' shá ágonlaa. ²⁹ Paul gánádo'niiid, Doo dásdozhá da, da'anii odlání nlij doleel, doo dani zhá da, áiná' díí jji' daasidezts'aaníí

dawa da'ánsht'eehíí k'ehgo ágát'ée doleel, dishniigo Bik'ehgo'ihinaán hoshkaah, díí hshi'dest'ooníí zhá dahgo. ³⁰ Paul ánniidná' ízisgo nant'an, la'íí nant'anchaán, la'íí Berníce la'íí yił naháztaaníí biłgo nádiikai. ³¹ K'ihzhì'yú niikaigo gádaakíldi'nii, Díń nneehń bigha datsaahíí dagohíí bigha ha'a'istiiníí doo ye'anát'iid da laa. ³² Agríppa Féstus gáyilnii, Díń nneehń ch'ínádzá doleel ni', Caesar doo yaa ádet'aa dayúgo.

27

¹ Italyú nohwił dahdez'eelgo nagot'aaná' Paul, la' ha'áshijeedíí biłgo siláada dalán gonenadín binant'a', Július holzéhi, bináadaadéz'ii doleelgo baa ni'nii, án siláada Augústus yánant'aahíí itah nlii. ² Tsina'eekíí Adramýttiumgé' Asia bitábaa zhinéeyú k'ad des'éli bih hiikaigo nohwił dahda'n'eel; Aristárkus, Macedónia biyi' Thessalonícagé' gólíni, bił dekaí. ³ Iskaa hik'e Sídon golzeegee nohwił nda'iz'eel; áígee Július Paul yaa ch'oba'go, Nit'eké bich'ì' nnaángo nlt'éégo ádaaniksì le', bilniiid. ⁴ Áígé' nohwił dahnáda'n'eelná' Cýprus bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eel, nohwich'ì'go nch'iidhíí bigha. ⁵ Cilícia la'íí Pamphýlia bit'ahyú túnteel biyi' nohwił ch'ída'iz'eel, áígé' Lýcia biyi' kih goznilí Mýra golzeezhì' nohwił nda'iz'eel. ⁶ Áígee siláada gonenadín binant'a' tsina'eeli Alexándriagé'ihí Italyú dez'éli yaa nyáago, Beh hołkáh, nohwiłniiid. ⁷ Dátaadégo nohwił da'o'olgo doo alch'idn nohweda'iskaa da, nohwich'ì' nagont'ogo, ni' tayi' dahgoz'áni Cnidus golzéhi bit'ahzhì' nohwił ch'ída'iz'eel, nch'iidhíí bigha doo dayúweh nohwił da'o'ol bik'eh dago Salmóne bitis Crete bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eel; ⁸ Nohwich'ì' nagont'ogo tábaa zhinéé nohwił da'o'olgo Fair Havens golzeezhì' nohwił nda'iz'eel, kih goznil Laséa golzeehíí bit'ahyú. ⁹ Nohwich'ì' nagont'ogúí bigha, la'íí daagodnłsigo dáshiná' da'ch'okaahíí al'ká'íná' bitis ch'ígoyááhíí bigha ił'o'olíí bégódzid ni', áík'ehgo Paul gádaabiłnii, ¹⁰ Shik'isyú, díí bígonsì, nohwił da'o'olýú tsina'eekíí la'íí daayogheekíí bich'ì', nohwił dó' nohwich'ì' nadaagont'og doleel. ¹¹ Áiná' siláada gonenadín binant'a'n, o'olíí yebik'ehń la'íí tsina'eekíí bíyéé gólíín zhá óyésts'aa, áiná' Paulń doo óyésts'aa da. ¹² Tsina'eekíí nná'i'olgee doo nohwehai bik'eh dahíí bigha ch'ilaago gádaanii, Nohwił da'o'ol le', dáhago'at'éégo Pheníceyú niikáh, áígee nohwehai doleel, daanzigo; Pheníce áí Crete biyi' goz'aa, áígee tsina'eekíí nna'ol northwestzhì'go la'íí southwestzhì'go ch'ígót'i'. ¹³ Hayaagé' taadégo nch'iidná', nohwá ííts'íid daanzigo, besh ndaazíí tsina'eekíí bee dahast'ò n'íí ihnádaiz'aaná' Crete bibahyú bił ch'ída'iz'eel. ¹⁴ Dét'ihék'e tsina'eekíí hłch'ì'cho bił hayaa, Euroclýdon holzéhi. ¹⁵ Nawode desch'iidhíí bigha tsina'eekíí doo hłch'ì'dáhzhì' dahdi'eel da, dabiini'yú dez'eel lé'e. ¹⁶ Ni' táyi' dahgoz'áni alch'íséhi, Cláudia golzéhi, bit'ahyú isht'agonch'iidyú nohwił ch'ída'iz'eelgo tsina'eekíí alch'íséhíí da'onanta tsina'eekíí nchaahíí bit'ahyú ndaiz'aa: ¹⁷ Áígé' tsina'eekíí nchaahíí biká'yú dahdaiz'aaná' besh hishbizhíí nchaahíí tsina'eekíí bik'idesdiz; gosht'ishcho yédaaldzidgo gowałgai biká' dastsoozíí nadaay-inksoozná' nch'iidíí zhá bee dez'eel. ¹⁸ Nawode nohwił iłch'á' nách'ihíí bigha iskaa hik'e tsina'eekíí yoghélíhíí la' yó'odaiskaad; ¹⁹ Nakiskaa hik'e tsina'eekíí benadziidi dabíí yó'odaiskaad. ²⁰ Ch'ígona'ái la'íí ts'ısqósé doo hwaa bee got'ii dago doo alch'ideskaa da, la'íí díyat'éégo nohwił iłch'á' nách'ih, áík'ehgo doo hago'at'éégo hasdáhiikáh da laa daandzi ni'. ²¹ Dá doo da'iyáné nzaad begodeyaaná' Paul iłn'ígé' hizigo gáníí, Shik'isyú, shich'ì' ídaayesólts'aa'yúgo, Cretegé' doo nohwił dahda'n'eel dayúgo, doo díí k'ehgo nohwich'ì' nadaagont'og da doleel ni', la'íí doo hat'íí ch'a'oné' da doleel ni'.

22 Áíná' gádaanohwĩldishnii, Bidag ádaanoht'ee le': doo ła' daaholtsaah at'éé da, tsina'eekí zhá da'izlǐ́ hileeh. 23 Tǎ'é'ná' Bik'ehgo'ihí'nań, bíyéé nshlǐ́ń ła'íí hoshkaąhń, binal'a'á yaaká'gé'hi shit'ahgé sizǐ́go, 24 Gáshĩnńiid, Paul, doo niini' hah da le'; Caesar bidáhgee sínzǐ́ doleel: ła'íí bił nił da'o'okí dawa daahinaahgo Bik'ehgo'ihí'nań naa godin'áá. 25 Áík'ehgo shik'isyú, bidag ádaanoht'ee le': Bik'ehgo'ihí'nań hoshdlaąhíí bighą da'áshĩnńihíí k'ehgo ágońe'go bígonsǐ. 26 Áíná' ni' táyi' dahgoz'aaníí biká'gee yónohwi'dilkaad doleel. 27 Díjǐ'ts'adah ilkaahíí bitǎ'é' túnteel Ádria holzéhi biyi'gé' tsina'eekí bił ilch'á' nnáĩnńina' tǎ'é'ís'ahyú shǐ nada'il'eekí ni' bich'ǐ'yú nohwĩł da'n'eel daanzǐ lẹ'e; 28 Áík'ehgo hayaa tú yída'nes'ąądgo nadin ilk'ích'idesnńih, k'a'áhosah lágo yídaagołsǐid: yunáasyú tú yínada'nes'ąądgo k'adíí ashdla'adah ilk'ích'idesnńih k'a'áhosah. 29 Dánko tséé biká' hi'eekhíí bighą bił daagoyé'égo bésh ndaazíi tsina'eekíí bedahastǎ'óníi díjǐ' nkedezńil, tsina'eekíí biké'ńńáá yúyaa, áíná' jǐi góleeh, daanǐigo da'okaąh. 30 Nadaaǎ'eekíí tsina'eekíí biyi'gé' hahiikeeh daanzǐgo, tsina'eekíí ałch'íséhií téh daayihezńil, bésh ndaazíi tsina'eekíí bádngé' nkedaayiníił ádaagodil'ǐigo, 31 Paul siláada ła'íí siláada gonenadín binant'a'íi gáyĩnńii, Díi nńeehíi dá tsina'eekíí biyi' naháztaąyúgo zhá daahohńaa. 32 Áík'ehgo siláada tsina'eekíí ałch'íséhií bedahdaahestǎ'ooníi daayiheshgizhgo bił odaagohez'eel. 33 K'ad haiłkaahyú Paul nádaayokaąhgo gádaayĩnńii, Da'oksaągo nzhqo, nda'okhigo dáshina' díjǐ'ts'adahyú nohwıyokkaak. 34 Áík'ehgo nádaanohwoshkaąh, da'oksaą, ái bee daanołdzilgo; nohwitsizil dałá'á ndi doo nohwich'á' ch'a'odeel da. 35 Díi yee ánniidná' bán náidnńé'go dawa bináat Bik'ehgo'ihí'nań áshqod yĩnńiigo oskaądná' ilk'ıyĩłdláadgo yiyąą nágodiidzaa. 36 Áík'ehgo nńee ła'ihíi yidag ádaat'eego dabíi ałdó' da'iyáá. 37 Daanohwighago naki gonenadín iká'yú gosts'idin gostán hiilt'ee, tsina'eekíí biyi'. 38 Náda'isdjǐdzhi' da'iyááná' tǎ'oh naghái téh daayeskaadgo tsina'eekíí dá'ałdzólé silǐ. 39 Got'ǐi gozłǐnńá' ni'híi doo yídaagołsǐ da: ndi tú ónáhıkáągo ténágoħǐ'áá daayo'ǐi, áígee nohwĩł ndaanó'eel daanzǐ. 40 Áík'ehgo bésh ndaazíi tsina'eekíí bee dahastǎ'ó n'íi daazhógo yó'odaiskaadgo be'anáhot'aakí bitǎ'ól k'eda'iz'ahgo, ła'íí tsina'eekíí bit'a' bádń zhĩnéehíi hadag ádaizlaago ńch'iid bich'ǐ'go tábaązhǐ' bił nda'iz'eel. 41 Ndi tú lednłǐge tsina'eekíí lehigo'go doo nahi'naa da silǐ; biké'dinnáágé'íi tú nádidáhíi nbiheztǐ'. 42 Ha'áshjeedíi ła' nada'dilkqo daanzǐgo, siláada nadaabitseedgo ndaagoshchǐi, 43 Áíná' siláada gonenadín binant'a'ń Paul doo zidee hat'ǐi dago, Dah, biłnńiid; Hayíi nada'okqo'íi tsina'eekíí bitisyú'an odaohjago táts'ada'okqo, daayĩnńii: 44 ła'íi gáyĩnńii, Tsǐ nteelíi ła'íi tsina'eekíí baa nahastqo'íi bee hanaazhǐ' nada'okqo. Áík'ehgo dawa ni'zhǐ' nádaaheskai.

28

1 Tást's'askainá' ni' táyi' dahgoz'aaníí Melíta golzee lágo bídaagosiilzǐid. 2 Nńee áígee daagolíníi k'ídaanzǐgo deda'deshjeedná', Yushdé' nádaanołdziil, daanohwĩnńiid, nagoltǐh nkegonyaa, ła'íi gozk'azíi bighą. 3 Paul chizh ła' náyihezlaago dayinnńina' tǎ'iish bik'asda' golini ndoogo áíge' hayáago Paul bigan baa dahisdeel. 4 Nńee áígee daagolíníi tǎ'iishíi Paul bigangé' nahitǐigo daayiltsaąnńá' gádaaħĩd'ńii, Díi nńeehń nńee naitseedíi nłini láá, túnteel bich'á'gé' hína' ndi, doo hĩnaa bik'eh dahíi bighą dat-saah. 5 Áíná' Paul tǎ'iishíi dá kq' biyi'zhǐ' nayíłt'e'ná' Paul doo hago adzaa da. 6 K'ad nilzool shǐ daabo'ńiigo, dagohíi datsaah shǐ daanzǐgo biba' naháztaą; ndi nzaad godeyaago doo hago adzaa dago daayo'ǐinńá' biini' łahgo

ánádaizdlaago, Diyin nlii láá, daanzí. ⁷ Ni' táyi' dahgoz'áayú daagolíníí bi-nant'a', Públius holzéhi áígee la' bini' lé'e; án k'ínoho'níigo bigowayú taago nohweskaá. ⁸ Públius bitaa yóiyahgo nezgaigo chan díé yaa naghaago sitíi: Paul baa nyáágo biká' ndelniiná' bá oskaadgo nábi'dilziih. ⁹ Ágágodzaaná' nnee táyi' dahgoz'áayú daagolíníí la'ihíí kah yaa nakaihíí neheskaigo nádaabi'dilziih: ¹⁰ Daanohwidnísigo dawahá nohwá daayiheznil; la'íí k'ad nohwíl da'dez'eelná' dawahá bídaandinihíí tsina'eekíí yih daiheznil. ¹¹ Taagi nohwedahitaaná' tsina'eekíí áígee behaihi, Alexándriagé'ihíí, Cástor la'íí Póllux beda'aszaahi bádngée nazíigo ádaaszaago bíl nohwíl da'dez'eel. ¹² Síracuse nohwíl nda'iz'eelgo áígee taagi nohweskaá. ¹³ Áígé' nohwíl léda'n'eelgo Rhégium nohwíl nda'iz'eel: áígé' iskaá hik'e hayaagé'go dezhch'iidgo iskaá hik'e Putéoliyú nohwíl nda'iz'eel: ¹⁴ Ákú odlá' bee nohwik'íyú baa nkaigo, Nohwíl nahísóltáá le', daanohwiñiigo, bíl naháataá gots'idiskaá: áígé' Romeyú ohiikai. ¹⁵ Odlá' bee nohwik'íyú ákú daagolíníí hiikahgo nohwaat'ídaanzíiná' Ápiái Forum la'íí Three Taverns golzeezhí' nohwiba' hikai; áí Paul yiłtsaaná' Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ahénzigo bíl gozhógo hadag adzaa. ¹⁶ Romeyú nkainá' siláada binant'a' ha'áshijeedíí binádaadéz'iiníí binant'a' yaa níil: ndi Paulhíí dasahn golíigo baa godet'áá, siláada la' binádez'íigo. ¹⁷ Taagiskaaná' Paul Jews áígee daagolíníí yánazíni, Dała'ahéh, daayiñii: dała'adzaaná' gádaayiñii, Nnee daanohíni, shik'íyú, Jews daanliiníí dagohíí daanohwitaa n'íí bí'at'e' doo hago ashlaa da ndi, Jerúsalemgé' ha'ásítíigo niyáágo Romans daanlíni baa shi'deltíi. ¹⁸ Shaa yádaakti'ná' bighá dastsaahíí doo la' dahíí bighá ch'ínádaashíłteeh hádaat'íi ni'. ¹⁹ Ndi Jews daanliiníí áí doo hádaat'íi dago, Caesar shaa yałti' hasht'íi, dishñii lé'e, bíl ní't'íí doo hat'íí bee baa dahdaagosh'aa da ndi. ²⁰ Áík'ehgo Israel hat'i'íí bángot'áahíí bighá díí bésh hishbizhíí bee líshi'dest'óohíí bighá dała'ánohwishlaa, nohwines'íigo, nohwich'í' yashti'go: ²¹ Gádaabiñniid, Judéage' naltsoos naa nagolní'go doo la' nohwaa hi'níil da, la'íí nohwik'íyú áígé' kú neheskaihíí doo la' naa naagolní' da, doo la' nchó'go naa yałti' da. ²² Dahot'éhé díí okáah bee sahngo na'ádi'nilihíí baa ya'iti'go bídaagonlzi: ni hago'at'éégo baa natsínkeesíí daadihiits'íh hádaahiit'íi. ²³ Bángot'aaníí bijíi nnee láágo Paul dásidaayú dała'adzaa; t'áłbígé' o'i'áázhí' Bik'ehgo'ihí'nañ bilałt'áhgee begoz'aaníí nht'éégo yaa nagosni', Moses yegos'aaníí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidíí k'eda'ashchiiníí bich'á'gé' Jesus yaa nagosni'go bi-ini' yá ádaagole'go nzi. ²⁴ La' yaa yałti'íí daayosdlaáđ, la'ihíí doo daayosdlaáđ da. ²⁵ Łahada'dit'áhgo Paul dałán yee hananádzii'ná' onákai, Esáias, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'iziidi n'íí, Holy Spirit binkááyú daanohwitaa n'íí da'aniigo gáyilñniid, ²⁶ Díí hat'i'íí bich'í' nnáhgo gádaabiñniih, Daadołts'ag ndi doo nohwíl ídaagozi da doleeł; daaneł'íi ndi doo da'anii daal'íi da doleeł: ²⁷ Díí nneehíí biini' daanyee' daazlii, doo da'diits'ag da daazlii, la'íí daaneshch'il daazlii; doo ágádaat'ee dayúgo bináá yee daago'íi doleeł ni', bijeyi' yee da'diits'ag doleeł ni', la'íí biini' yee bíl ídaagozi doleeł ni', áík'ehgo shich'í' ádaane'go nádaasdziih doleeł ni'. ²⁸ Díí bídaagonołsi le', Bik'ehgo'ihí'nañ bich'á'gé' bee hasdách'igháhíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' ol'a', nohwíłdishñii, áihíí ídaadést's'áá ndi at'éé. ²⁹ Díí yee hadziiná' Jews daanliiníí dážhó łahada'dit'áhgo onákai. ³⁰ Paul ákú k'ih yighá na'ihiniłk'íi yiyi' golíigo naki łegodzaa, la'íí baa hikáhíí dawa ya'ahénzi ni', ³¹ Doo nanł'í' dago, nnee doo la' tsíbiłdii dago Bik'ehgo'ihí'nañ bilałt'áhgee begoz'aaníí yaa nagolní' ni', la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ yaa ilch'ígó'aah ni'.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE ROMANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ bána'isiidi, án binal'a'á nshlǵigo shich'í' ánniid, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' yati' baa gozhónihíí baa nagoshní'híí bigha its'áshi'doltǵı, ² (Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziid n'íí binkááyú yakti'go dabıntsé yengon'áá, áı godiyǵigo Bek'e'eshchiiníí biyi' bek'eda'ishchǵı lék'e,) ³ Áı yati' baa gozhóni Bik'ehgo'ihí'nań biYe' Jesus Christ nohweBik'ehń yaa nagolńı', án nnee k'ehgo nyáágo David kınolt'ıǵı nliǵı; ⁴ Jesus Christ daztsaadı' naadiidzaahıí bee Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliǵgo ch'ı'nah alzaa, Holy Spirit bits'á'dí' binawod golıǵgo: ⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ıǵoch'oba'ıı shaa det'aa, binal'a'á nshlǵı doleeǵo, áık'ehgo Jesus bizhi'ıı ba'ihégoǵı doleeǵı bigha baa nagoshní'go, nnee ıltah at'éégo hadaazt'i'ı daabodlaǵigo bikísk'eh ádaat'eego ashle': ⁶ Nohwıı áldó' Jesus Christ bıyéé daanohlǵı doleeǵo nohwich'ı' ánniid: ⁷ Daanohwigha Romeyú daagonohiinıí nohwich'ı' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań bıł daanohshoǵgo báhadaadeszaahıí daanohlǵigo nohwich'ı' ánniid: Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'ıı Jesus Christ nohweBik'ehń bıǵoch'oba'ıı ła'ıı bits'á'dí' ıłch'ı'gont'ééhıı bee nohwich'ı' goz'aa le'. ⁸ Dantsé Jesus Christ binkááyú daanohwigha Bik'ehgohinshnań nohwigha ba'ihénsı, nohwi'odla' ni'gosdzán biká' dahot'éhé baa ch'ıniihıı bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań, biYe' baa yati' nł't'éhi baa nagoshní'go, shııı biyi'dı' bána'isiidıı da'ákozhá nohwá oshkaǵah nt'éé shá yıǵóıı; ¹⁰ Dıınko bigha dá oshkaǵah nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo ániita dáhago'at'éégo nł't'éégo nohwaa desháál. ¹¹ K'azhá daanohwistséh, nt'é Holy Spirit bits'á'dí' shaa hi'né'ıı ła' nohwaa nshné'hıı bigha, áı bee nłdzilgo daahodohsıı doleeǵo; ¹² Dıı áldishnii, nohwiı hik'e shıı bıǵo nohwi'odla' dała'azhı' ıłdenáágo bee hadag ádaakınlǵı doleeł. ¹³ Shik'ııyú, doo alch'ıdndi nohwich'ı' disháh háshıt'ııgo ni' bıdaagonoııgo hasht'ıı, doo Jews daanliǵı dahıı ła'ihıı bitahyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bich'ı' hosıłbaǵahıı k'ehgo nohwitahyú áldó' ła' hodishbııhıı bigha, (ndi nashi'dinkt'ogo t'ahkó goldoh.) ¹⁴ Greeks daanliinıı hik'e nanidı' nnee daanliinıı áldó', daagoyááhıı hik'e doo daagoyáá dahıı áldó' shaa hadais'aahıı k'ehgo t'ah Christ baa bıł nagoshní'go shá goz'aa. ¹⁵ Áık'ehgo ıłk'idá' yati' baa gozhóni nohwił nagoshní'go dázhó háshıt'ıı, Romeyú nadaahisohtaanıı ndi. ¹⁶ Christ baa yati' baa gozhóni doo bik'e ıdaayánsdzı da: áı Bik'ehgo'ihí'nań binawodıı biláhyú behasdách'ıgháhi at'éé, da'odlaanıı dawa bá, Jews daanliinıı dantsé, ła'ıı Greeks daanliinıı áldó'. ¹⁷ Áı yati'ıı biyi' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nnee bich'ı' dáıık'ehyú at'ééhıı ch'ı'nah alzı, odla' begodeyaadı' odla' bengont'ı'zhı': bek'e'eshchiinıı gánııhıı k'ehgo, Hadıı dáıık'ehyú at'ééhıı odla' zhá yee hiınaa doleeł. ¹⁸ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daidnıı dahıı ła'ıı ncho'ıı ye'ánádaat'ııhıı dawa yich'ı' Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yaaká'dı' ch'ı'nah alzı, áı ncho'ıı ye'ánádaat'ııhıı yee da'anıı ágot'eéhıı t'aaazhı' ádaayıı; ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nań bebıǵózı doleełı ch'ı'nah alzaago yıdaagoıı, Bik'ehgo'ihí'nań dabıı bıł ch'ı'nah áyııshıı bigha. ²⁰ Ni'gosdzán alzaadı' godezt'ı'go Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi doo hit'ıı dahıı nł't'éégo bıǵózı, dahazhı' binawod golıııı, ła'ıı Bik'ehgo'ihí'nań nliinıı nt'é áyıılaahıı bebıǵózı; áı bigha áı nnee ncho'go ánaadaat'ııhıı doo nt'é bee bich'ı' ch'ıdaagonowáh at'éé da: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań yıdaagoıı ndi doo daidnıı da, doo ya'ihédaanzı dahıı bigha doo nt'é bee bich'ı' ch'ıdaagonowáh at'éé

da; áídá' da'ílnégo natsídaakees, la'íi biini' doo goyáá dahíi godilhił be-
goz'aa daasiliı. ²² İdił daagodzaago doo daagoyáá da daasiliı, ²³ Nnee
datsaahi, la'íi dló', la'íi dawahá bijad díı'igo nadaakaihiı la'íi nada'nagıı
yeda'ile'go daayokaah lek'e; áı bee Bik'ehgo'ihinań doo datsaah dahi
bits'á'dindláadıı hik'e díı kogan be'adaaszaahıı bıłgo iłdenáago ch'ıdaiznil.
²⁴ Áı bigha bijıı yune' ncho'go zha natsídaakeesgo dázhó ncho'ıı bich'ı'
Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'aa, daabits'ihıı iłdenáago doo daidnıı da:
²⁵ Bik'ehgo'ihinań bits'á'dı' da'anıı ágot'eehiı hik'e lé'ılchoohıı bıłgo iłdenáago
ch'ıdaiznil, la'íi Bik'ehgo'ihinań áyılılahıı zha daidnııgo daayokaahdá' bıhiı
doo daach'okaah da; Bik'ehgo'ihinań zha dahazhi' ba'ihégoıı. Doleelgo
at'éé. ²⁶ Áı bigha bits'ıı bee idaayagosıyú ánadaat'ııł hádaat'ııhiı bich'ı'
Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'aa: isdzané nnee bá alzaa n'ıı isdzané dabıı
hił idaayagosıyú ánadaat'ııł. ²⁷ Da'áık'ehgo áldó' nnee isdzané bá alzaa n'ıı
k'ihzhi' ádaizlaago, dabıı ilch'ı' biini' daama'; nnee dabıı hił idaayagosıyú
ánadaat'ııł, áı bigha nda'ıksihıı dabıı ich'ı' nadaayi'niıł, áı da'áıgee dáıık'eh.
²⁸ Bik'ehgo'ihinań doo dayúweh yıdaagosiı hádaat'ıı dahıı bigha dázhó binat-
sekees daancho'ıı yich'ı' Bik'ehgo'ihinań yó'odaabidez'aa, doo ánách'ot'ııł
dahıı ye'ánadaat'ıı doleelgo; ²⁹ Doo bik'ehyú ágot'ee dahıı behadaak'ıł, la'íi
nant'ı' na'idaahıı, ncho'go ánadaat'ııhiı, dawahá dayúwehégo idáhadaat'ıiniı,
da'o'ni'ıı; la' bıyéehıı idáhadaat'ıiniı áldó' behadaak'ıł, la'íi its'izilheehıı,
lahadaadit'áhiı, nadaach'aahıı, bi'at'e' ncho'ıı, la'íi ch'ıniı daanıihıı áldó' be-
hadaak'ıł; ³⁰ La' yinıda'dilniıhgo ch'ıniı daanıı, Bik'ehgo'ihinań yik'edaanıih,
doo hadıı daidnıı da, idaa da'odlııgo dabıı idaa yadaaktı', dabıı ncho'ı
ádaile'go yıdaago'aah, daabishchıı n'ıı doo daidits'ag da, ³¹ Doo daagoyáá
da, doo da'adaanııyú ádaat'ee da, doo hadıı bıł daanzhoq da, doo hadıı
yaa nádaagode'aah hádaat'ıı da, doo bıł daagoch'oba' da: ³² Bik'ehgo'ihinań
nnee ágánadaat'ııhiı da'itsaahıı bee yandaagoz'aa go yıdaagosiı ndi, doo dabızha
ágánadaat'ııł da ndi nnee ágánadaat'ııhiı bıł dádaabik'eh.

2

¹ Áı bigha nnee nlıni, ni hadıı án't'ee shıhiı, nnee la' baa yánłti'yúgo
doo nt'é bee nł'éégo nich'ı' ch'ıgonowáh át'éé da; nnee la' baa yánłti'yúgo
dani idıł ch'ıgondeehi at'éé, ni dó' da'ágánt'ééhıı bigha. ² Díııko bıdaagonlıı,
ágánadaat'ııhiı Bik'ehgo'ihinań dáıık'ehgo bándago'aah. ³ Áık'ehgo nnee
nlıni, dani áldó' ágánt'ııdá' ágánadaat'ııhiı baa yánłti'yúgo, ya' Bik'ehgo'ihinań
doo nángo'aah da doleel nıızi gá? ⁴ La'ıı Bik'ehgo'ihinań bıłgoch'oba'ıı la'ıı
nidag at'ééhıı hik'e nzaadyú nágoho'aahıı ch'ıda'izkaadıı doo bıł ónłtag da
go'ıı; Bik'ehgo'ihinań bıłgoch'oba'ıı nincho'ıı bits'á'zhi' hińáágo nelnáahıı
doo bıgonıı da gá? ⁵ Áídá' niıı nł'izıı bigha la'ıı nincho'ıı doo bits'á'zhi'
ánneh hánt'ıı dahıı bigha, dani goyéé'ıı bee ich'ı'godnt'áah, Bik'ehgo'ihinań
bihashke' yıł ch'ı'ıtııhiı bıııızhi'; áı bıııı dabıı dáıık'ehyú át'éégo nángo'aahıı
ch'ınah áıdoliı; ⁶ Bik'ehgo'ihinań nnee dała'á daantııgee da'ánadaat'ııł
n'ıı dáıık'ehgo biyaa gozhóonıı dagohıı biniidaagodile'ıı yich'ı' nahıııı:
⁷ Hadıı nł'éégo ánadaat'ııhiı yich'ı' dahdaanldoh nt'éégohiı Bik'ehgo'ihinań
bits'á'dindláadıı la'ıı bıł dáıık'eh doleelıı, la'ıı dahazhi' ihinaahıı yıká
daadéz'ıiniı, ihina doo ngonel'aa dahıı Bik'ehgo'ihinań baa daidi'aah: ⁸ Áídá'
lahadaadit'ángo lanakaihiı, la'ıı da'anıı ágot'eehiı doo yıkısk'eh ádaat'ee da ndi
ncho'go ágot'eehiı yıkısk'eh ádaat'eehiı Bik'ehgo'ihinań bihashke'ıı bee bini-
idaagodilne'. ⁹ Nnee dała'á daantııgee ncho'go ánadaat'ııhiı bich'ı' goyéé'go
godigháh, la'ıı biniidaagonł'éé doleel, Jews daanliııı ntsé, doo Jews daanlıı

dahíí áldó'; ¹⁰ Áídá' dała'á daantúígee nlt'éégo ánádaat'ííhíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádíí bíyéé doleeł, bíł dábik'eh doleeł, ła'íí íłch'í' daagont'ééhíí bíyéé doleeł, Jews daanliiníí ntsé, doo Jews daanlii dahíí áldó': ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee doo ła' itisgo yistii da. ¹² Hadíí Jews bich'í' begoz'aaníí doo bitł'ááhyú ádaat'ee dago nchọ'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí doo bee bándaaagot'aah da ndi da'íííí daaleeh; áídá' begoz'aaníí bitł'ááhyú ádaat'eego nchọ'go ánádaat'ííhíí begoz'aaníí bee bándaaagot'aah; ¹³ (Áí begoz'aaníí dédaidits'agíí zhá doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dábik'ehyú ádaat'ee da, ndi begoz'aaníí yikísk'eh ánádaat'ííhíí zhá dábik'ehyú ádaat'ee daabildi'nii doleeł. ¹⁴ Doo Jews daanlii dahíí Jews bich'í' begoz'aaníí doo yídaagołsı da ndi dabíí ye'ádaat'eehíí bik'ehgo áí begoz'aaníí ánúíhíí yikísk'eh ádaat'eego Jews bich'í' begoz'aaníí doo yídaagołsı da ndi begoz'aaníí dabíí ídá ádaislaa: ¹⁵ Begoz'aaníí bijíí yune' dahgoz'aaníí ch'í'nah ádaayıłsı, nt'é nlt'ééhíí dagohíí nchọ'íí dabíí yídaagołsı, ła'íí binatsekeesíí łaigo ánáyodliił, łaahn nlt'éégo ánsht'ee ni' daanzı, áídá' łaahníí nchọ'go ánsht'ee ni' daanzıgo;) ¹⁶ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yándaago'aahíí bijii yati' baa gozhóni baa nagoshni' n'íí ánúíhíí k'ehgo bí'at'e' nadain'íí' n'íí Jesus Christ biláhyú yándaago'aah doleeł. ¹⁷ Jew niłdi'niihíí, begoz'aaníí bikísk'eh ánsht'eego dábik'ehyú ánsht'ee nńzı, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bee ída'óndlii, ¹⁸ Áń hát'ííńíí bígonsı nńzı, ła'íí begoz'aaníí bee nił ch'ígot'ąąhíí bighą hadíí dážhọ nlt'éégo ágot'eehíí zhá nił dábik'eh, ¹⁹ Bináá ágodiníí yágo'íiníí nshlii nńzıgo, ła'íí godiłhikíí biyi' nakaihíí bá'idindláádíí nshlii nńzıgo ída'óndlii, ²⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí biyi' í'ígózíníí ła'íí da'anii ágot'eehíí begoz'ąąhíí bígonłsıdá' doo daagoyáá dahíí bíł ch'ídaagon'áah, ła'íí mé' daanliihíí k'ehgo doo hwahá yídaagołsıh dahíí bíł ch'ídaagon'áah. ²¹ Ni, ła' bíł ch'ídaagon'áahíí nłíni, dani ídił ch'ígot'áah née? Doo da'noh'íih da nniigo íł ch'ígon'áahdá' in'íih née? ²² Doo nant'í' nahkai da nniigo íł ch'ígon'áahdá' nant'í' nanńaa née? K'eda'ashchín nił nchọ'dá' áí daach'okąąhgo nagoz'ąayú nanńaago in'íih née? ²³ Ni, begoz'aaníí bee ída'óndliihíí, begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'éé dahíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań doo nił ílii da go'íí. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí ánúíhíí k'ehgo doo Jews daanlii dahíí bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bizhi'íí nchọ'go baa yá'iti', nohwíí nohwiğhą. ²⁵ Begoz'aaníí bikísk'eh ánt'ééyúgo circumcise áni'delzaahíí ná ílii: áídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánt'ee dayúgo doo circumcise áni'delzaa dahíí k'ehgo ánt'éé. ²⁶ Da'áik'ehgo nnee ła' doo circumcise ábi'delzaa da ndihíí begoz'aaníí ánúíhíí k'ehgo at'ééyúgo, doo circumcise ábi'delzaa da ndi circumcise ábi'delzaahíí k'ehgo bíł otag ya'? ²⁷ Nnee bits'í bee doo circumcise ádaabi'delzaa da ndi begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eeyúgo, ni, begoz'aaníí bek'e'eshchiiníí bígonłsı ndi doo bikísk'eh ánt'éé dahíí ya' doo ch'í'nah ádaanile' da née? ²⁸ Nnee Jew nliigo gozlii ndi doo áí zhá bighą Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii Jewhi nlii da; ła'íí nnee bits'í zhá circumcise ábi'delzaahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'anii circumcise ábi'delzaa da: ²⁹ Áídá' bijíí biyi'dí' Bik'ehgo'ihí'nań yidnłsiníí, án da'anii Jewhi nlii; ła'íí bijíí yune' circumcise ábi'delzaahíí da'anii circumcise ábi'delzaahi at'éé, biyi' siziiníí Bik'ehgo'ihí'nań bíł goyılshógo áile'híí bighą, doo begoz'aaníí ánúíhíí zhá bighą da; hadín ágát'ééhíí doo nnee zhá nlt'éégo baa yádaakti' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nlt'éé.

3

¹ Áik'ehgo Jew nłíni nt'é bee itisgo at'éé? Circumcise áko'delzaahíí hant'é ílii? ² Dawa bee dážhọ íliihi at'éé: dantségee Jews daanliiníí Bik'ehgo'ihí'nań biyati' baa daadest'ąąhi at'éé. ³ Ła' doo da'odłąą dayúgohíí?

Ya' doo da'odlaḡ dahíi bighḡ Bik'ehgo'ihinañ doo da'álch'iniiyú át'éhi át'éé da nées? ⁴ Dah, da'anii doo ágát'éé da: nnee daantúígee léda'ikchoo ndi Bik'ehgo'ihinañ da'aniihi nliigo bígózi le'; bek'e'eshchiinii Bik'ehgo'ihinañ yich'í' yahti'go gánii, Dábik'ehyú ánt'éégo niyati' bee nígózi doleel, la'íi dahagee dahadín ni'iltahyúgo bitis nnléel, nii. ⁵ Áidá' doo bik'ehyú ádaant'ee dahíi Bik'ehgo'ihinañ dábik'ehyú át'ééhíi ch'í'nah áyílsiyúgo hant'é daan'nii? Bik'ehgo'ihinañ bidenáágo nohwiniidaagodile'yúgo, ya' ái bighḡ doo bik'ehyú nohwich'í' at'éé da daan'nii nées? (Ágádishniigo ni'gosdzán biká' nnee k'ehgo yashti'.) ⁶ Dah, da'anii doo ágát'éé da: Bik'ehgo'ihinañ doo bik'ehyú át'éé dayúgo, hagog'éégo ni'gosdzán biká' nnee yándaago'áah doleel? ⁷ Lé'ishchoohíi Bik'ehgo'ihinañ da'aniiigo at'ééhíi ch'í'nah áyílsigo ízigo at'ééhíi ái bee bígóziyúgo, nt'é bighḡ shíi nshch'í' k'ehgo shaa yahti'go shángo'áah? ⁸ (La' nnee nohwini'daadihniigo nohwaa ch'inii daanii,) Nt'ééhíi bengowáhíi bighḡ nch'ogo ádaahiit'íi le', daan'niigo nohwá ádaagozlaa. Nnee ádaanohwiñiihíi bándagont'aahíi dábik'eh. ⁹ Áik'ehgo hago'at'éé? Ya' nées Jews daandliinii itisgo shinjéed nées? Dah, doo ágát'éé da: nnee dawa, Jews daanliinii la'íi doo Jews daanlii dahíi nch'oi bí'isna' daanliigo ik'idá' ch'í'nah ádaasiidlaa; ¹⁰ Bek'e'eshchiinii gánii, Doo hadín dábik'ehyú át'éé da, dah, da'áa ndi doo la' da: ¹¹ Doo hadín bi' ígózi da, doo hadín Bik'ehgo'ihinañ yiká déz'íi da. ¹² Dawa k'ihzh'igo ádaasdaa, dawa doo da'ílii da daasilii; doo hadín nt'éégo ánat'íi da, dah, da'áa ndi doo la' da. ¹³ Bidayi'híi nnee le'sitíihi bi' ch'í'otaqahíi k'ehgo at'éé; bizaadíi bee k'izéda'dilteehgo yádaakti'; ch'osh bik'asda' yee na'iltseedhi bizé' yune' benagoz'aa: ¹⁴ Yati' be'okáahíi la'íi yati' koni'daadihni'íi bizé' bee hadaalk'ik: ¹⁵ Da'dizo'héézh' daadijaadgo daahikéeh: ¹⁶ Hayú nadaakaiyú biké'dinááyú da'ikchoohíi hik'e iniidaagodile'íi benagoz'aa: ¹⁷ Nkegohen'áanii begoz'aa'ahíi doo yídaagolsi da: ¹⁸ Bik'ehgo'ihinañ doo daidnisi da, doo yaa natsídaakes da, nii, bek'e'eshchiinii. ¹⁹ Jews bich'í' begoz'aanii ániíhíi nnee da'ái bit'áahzh' ádaat'eehíi yich'í' ániigo bídaagonzi: áik'ehgo nnee daantúígee doo hagog'éégo ídaa yánádaalti' da doleel, la'íi ni'gosdzán biká' nnee dawa Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee doo dábik'ehyú ádaat'ee dago bándago'áah doleel. ²⁰ Nnee doo la' Jews bich'í' begoz'aanii yikisk'eh ánat'íi' zh' bighḡ Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú át'éé da: begoz'aanii ániíhíi bighḡ nch'ogo ánach'ot'íi' bígoch'iksi. ²¹ Nnee Jews bich'í' begoz'aanii doo yikisk'eh at'éé da ndi hagog'éégo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú át'éé doleelíi k'adíi nohwil ch'í'nah alzaa, ái doo ánidá' begoz'aanii bek'e'eshchiinii baa na'goni', la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid níi yaa nadaagosni'; ²² Díinko yaa nadaagosni', Jesus Christ ch'odlaḡgo Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé, da'odlaanii dawa ágádaat'ee; nnee la' doo lahgo at'éé da, dawa dálel'ee: ²³ Nnee dawa nch'ogo ádaadzaago Bik'ehgo'ihinañ ízigo ye'at'éhíi dáyich'í' nihikáh; ²⁴ Áidá' binch'oi bits'á'zh' Christ Jesus ch'inádainil, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ baa daach'oba'go dábik'ehyú ádaat'éhi daayilnii, doo nt'é bighḡ nahi'nii da: ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ Jesus zideego bidikíi bee nnee binch'oi yá nahi'nii doleelgo yil'áad, ái daayodlaḡgo binch'oi bighḡ baa nágodet'aa doleelgo; ái bighḡ Bik'ehgo'ihinañ dábik'ehyú át'ééhíi nnee bich'í' ch'í'nah alzaa, án nízaadyú bádaagoho'aa'go nnee nch'ogo ánádaat'íidíi doo yil' otag da; ²⁶ Bik'ehgo'ihinañ dabíi dábik'ehyú át'ééhíi díi goldohíi biyi' nnee bich'í' ch'í'nah alne'go, dishnii: dabíi dábik'ehyú át'éhi nliigo ch'í'nah alne'go, la'íi dahadín Jesus yodlaḡahíi dábik'ehyú át'éé yihni at'éé. ²⁷ Ídaa ch'odliigo yách'ikti'íi hayú begoz'aa? Doo hayú begoz'aa da. Hant'é bighḡ? Ya'

dakó n̄t'éégo ánách'ot'ííhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee dávik'ehyú ách'ít'éé née? Dah, ki'odla'íí zhá bigha. ²⁸ Áík'ehgo díí bídaagosilzjíd, n̄nee Jews bich'í' begoz'aaníí doo yíkisk'eh at'éé da ndi bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú at'éhi bíh̄nii. ²⁹ Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ Jews daanliiníí zhá daabokaqahíí n̄lji née? Doo Jews daanlji dahíí áldó' daabokaqahíí n̄lji ya'? Ha'oh, doo Jews daanlji dahíí áldó': ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ da'á n̄lji, áík'ehgo n̄nee circumcise ádaabi'deszaahíí bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú ádaat'éhi daabih̄nii doleel, la'íí doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí áldó' bi'odla'híí bigha dávik'ehyú ádaat'éhi daabih̄nii doleel. ³¹ Ágádaan'niigo begoz'aaníí doo ílji dago ádaahiidle' née? dah, da'an̄ii doo ágát'éé da, áídá' begoz'aaníí n̄dzilgo ádaanzj.

4

¹ Áík'ehgo Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'íí, nt'é daan'niigo baa nadaago-hiilni' doleel? ² Abraham dabíí n̄t'éégo ánat'ííhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú at'éhi yih̄nii lək'eyúgo, áí bigha ída'odlíí doleel ni'; ndi doo Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee ágát'éé da lək'e. ³ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiníí nt'é n̄ii? Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ yosdlaqad, áík'ehgo bi'odla'híí bigha dávik'ehyú at'éégo bá hótag lək'e, n̄ii. ⁴ Hadín na'iziidi bich'í' na'i'n̄iikíí doo baa ch'oba'go nahi'n̄iil da, ndi binaszdiidhíí bigha bich'í' nahi'n̄iil. ⁵ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí ch'ínáyih̄niilhi at'éé, hadín án yodlaqahíí bi'odla' bee dávik'ehyú at'éégo bá hótag, doo n̄t'éégo ánat'ííhíí bigha da. ⁶ Da'áík'ehgo n̄nee doo n̄t'éégo ánat'ííhíí bigha da Bik'ehgo'ihí'nañ dávik'ehyú at'éégo bá yótagíí biyaa gozhóqo David áldó' yaa k'e'eshchij, ⁷ Gáníígo, Hadín doo bik'ehyú ánadaat'íí dahíí bigha baa nádaagodest'aq, la'íí binchq'íí bá k'e'oldeehíí biyaa daagozhq' le'. ⁸ N̄nee binchq'íí nohweBik'eh̄n doo bá yótag dahíí biyaa gozhq' le', n̄ii, David. ⁹ Ya' n̄nee circumcise ádaabi'deszaahíí zhá ágát'éégo biyaa gozhq' le' bíldi'n̄ii née? Doo circumcise ádaabi'deszaa dahíí áldó' née? Abraham bi'odla'híí bigha dávik'ehyú at'éégo bá hótag lək'e daan'n̄ii. ¹⁰ Dadá' bich'í' ágot'éhi? Doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' née? Née bikédí'go née? Doo bikédí'go da, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá'. ¹¹ Abraham circumcise ábi'deszaahíí biká'skałhíí k'ehgo bi'odla'íí bee dávik'ehyú at'ééhíí bebígózi, áídá' doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golji ni'; da'odlaaníí dawa doo circumcise ádaabi'deszaa da ndi bitaa n̄lji doleelgo; áí áldó' dávik'ehyú ádaat'eehíí bá daahótag doleelhíí bigha: ¹² N̄nee circumcise ádaabi'deszaahíí áldó' bitaa n̄lji, áí doo dá circumcise ádaabi'deszaahíí zhá bigha da, ndi nohwíTaa Abraham bi'odla'ihíí yíkisk'eh hikahíí bigha áldó', án doo hwahá circumcise ábi'dilne' dadá' bi'odla' golíiníí átdishn̄ii. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham la'íí bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí ni'goszán daabíyéé doleelgo yee bángon'áq ni', ndi doo begoz'aaníí yíkisk'eh ádaat'eehíí bigha da, bi'odla'íí biláhyú dávik'ehyú ádaat'eehíí bigha. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yíkisk'eh ádaat'eehíí zhá Bik'ehgo'ihí'nañ yágon'áaníí daabíyéé doleelyúgo, odla'ihíí da'íliné hileeh, la'íí Abraham bángont'áaníí doo ílji da hileeh: ¹⁵ Begoz'aaníí goljiyúgo n̄nee doo yíkisk'eh ádaat'ee dahíí yiniidaagodile': begoz'aaníí da'ádihyúgo begoz'aaníí bíl nach'ighaahíí ádjh. ¹⁶ Áí bigha da'odlaaníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí biláhyú, Abraham bángont'áaníí daabíyéé doleel; Abraham bits'á'dí' hadaalinolt'aaníí dawa Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yágon'áaníí daabíyéé doleel; doo hadíí begoz'aaníí daayotq'híí zhá da, ndi Abraham k'a'at'éégo da'odlaaníí áldó'; án daanohwigha da'ohiidlaaníí daanohwitaa n̄lji. ¹⁷ (Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham gáyih̄niigo bek'e'eshchij, N̄nee íltah at'éégo

hadaazt'i'íí bitaa níígo ánishłaa, yíhni,) Abraham Bik'ehgo'ihí'nań yodlaąhíí bighą áyihniigo yágon'áá lək'e, Bik'ehgo'ihí'nań, nanezna' n'íí nádaayihil'nahíí, ła'íí doo daagoljí da n'íí daagoljígo ádaile'íí nłini: ¹⁸ Abraham hastiin nliigo doo bá ichii da ndi Bik'ehgo'ihí'nań yodlaągo án bits'á'dí' t'ah nyohołíí, Nits'á'dí' łaą doleeł, bildo'niidhíí k'ehgo nnee łaągo iltah at'éégo hadaazt'i'íí bitaa nlii doleełgo. ¹⁹ Abraham dała'á gonenadín hak'e shij biłegodzaago bits'í daztsąhíí k'ehgo adzaa, ła'íí bi'aa, Sarah, doo ilchii da, ágát'éé ndi Abraham aí doo yaa natsekees da, áídá' bi'odla' doo t'ąązhí' bągodeyaa da lək'e: ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bągon'ááníí doo t'ąązhí' natsíná'ikeesgo yodlaą da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihénzigo bi'odla'íí nłdzil silij; ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yee bągon'ááníí ye'ile'go yinel'ąhíí Abraham da'anii yígółsł lək'e. ²² Áík'ehgo bi'odla' goljíhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú át'éhi yíhni. ²³ Áídá' áyihniihíí doo dabíí zhą bee bá k'e'eshchij da; ²⁴ Ndi néé ałdó' nohwá bek'e'eshchij, néé Jesus nohweBik'ehń daztsądí' naadiidzaago ábíłaaahíí daahohiidlaaníí ałdó' nohwá hótag doleeł; ²⁵ Jesus nohwi'at'e' nchọ'híí bighą zesdij, ch'ínánohwiníłhíí bighą naadiidzaago ábi'delzaa.

5

¹ Áík'ehgo da'osiidlaądhíí bighą nohwinchọ'íí bits'á'zhí' ch'ínánohwinilgo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nkegohen'ááníí yee nohwinel'íí: ² Jesus biláhyú nohwi'odla'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí goz'ąą yune' hah'agóót'i'go nohwá alzaa ałdó', aí biyi' yune' nasiidzjij, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí łahdí' nohwíyéé doleełíí ndaahóndliigo baa nohwił daagozhóó. ³ Doo da'ái zhą da, Christ bighą nohwiniidaagonł'éé ndi baa nohwił daagozhóó; koniigonł'ééhíí kóni' k'eh ách'íłsiníí ákółsłhíí bídaagonłzihíí bighą; ⁴ ła'íí kóni' k'eh ách'íłsiníí ko'at'e' nł'éégo áyíłsł, ła'íí ko'at'e' nł'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'ééhíí łahdí' kóyéé doleełíí nch'ółigo ákółsł: ⁵ ła'íí Holy Spirit nohwaidin'ááníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjóqohíí nohwijíí behalk'íłhíí bighą aí ndaahóndliihíí begolne', áík'ehgo doo baa yádaandzj da doleeł. ⁶ Doo hagot'éégo ích'odaahi'nii dadá', Bik'ehgo'ihí'nań t'ah doo daadinłzj dadá', da'áígee biká' ngonyáągo Christ nohwá daztsąą. ⁷ Nnee dávik'ehyú át'ééhíí ndi doo hadín yá datsaah at'éé da; dagohíí ła' nnee nł'éégo at'ééhíí yá datsaah shij. ⁸ Áídá' t'ah nchọ'go ádaant'eedá' Christ nohwá daztsąą, aí bee Bik'ehgo'ihí'nań bił daanjóqohíí nohwił ch'í'nah áyíłaa. ⁹ Áík'ehgo bidíł bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaant'ee daasiidliigo, da'aniiigo án binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee nohwiniidaagodilne' doleeł n'íí bits'á'nohwide'níł. ¹⁰ T'ah Bik'ehgo'ihí'nań bi'ina' daandliídá' biYe' daztsąhíí bee bił k'íí nádaasiidliij lək'eyúgo, aí bitisgo bił k'íí daasiidliigo biYe' nohwiyi' hínaahíí bighą hasdánohwiido'níł. ¹¹ Doo aí zhą da, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań baa nohwił daagozhóó, da'án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasiidliij. ¹² Díí k'ehgo nko ágót'íid, nnee dała'á, Adam holzéhí, bee ni'gosdzán biká' nchọ'íí ła'íí nchọ'íí biláhyú da'itsaahíí bengonyáá; áík'ehgo nnee dawa da'itsaahíí bee bich'í' godeyaa, nnee dawa nchọ'go ánádaat'íłhíí bighą: ¹³ (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí doo hwahá alne' dadá' nchọ'íí ni'gosdzán biká' benagowaa, ndi begoz'aaníí da'ádijhyú nnee nchọ'go ádáát'íid ndi doo bándaaagot'a' da. ¹⁴ Áídá' Adam dehezna'dí' Moses naghaazhij' da'itsaahíí bik'ehgo nagowaa lək'e, nnee Adam íksiihíí k'ehgo doo da'íksiih da ndi; Adam da'itsaah zhińéégo nnee dawa yá sizij lək'e, ndi ła' do-gaał doleełíí ihí'ná zhińéégo nnee dawa yá hizij'. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nań

daazhógo kainé'íi doo Adam iksiihíi bíl le't'ee da: nnee dała'á, Adam holzéhi, iksiihíi bigha nnee láágo da'itsaahíi bee bich'i' godeyaa, áidá' áí bitisgo Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi la'íi áí biláhyú kainé'íi, nnee dała'á Jesus Christ holzéhi biláhyú, nnee láágo ihí'naahíi yaa daidez'aa. ¹⁶ La'íi daazhógo kaa hi'né'íi doo áí nnee nchọ'go adzaa n'íi áile'íi bíl le't'ee da: áí nnee dała'á iksiihíi bíl ch'ígódeehgo áile', ndihíi láágo nda'hesiidá' daazhógo kaa hi'né'íi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú ádaach'it'éégo áile'. ¹⁷ Áík'ehgo nnee dała'á, Adam holzéhi, iksiihíi bigha da'itsaahíi bik'ehgo nagowaa, áí nnee dała'á binkááyú; áí bitisgo nnee dała'á, Jesus Christ holzéhi, binkááyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi dázhó ch'ída'izkaadíi daayit'íih, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi daazhógo kainé'íi áldó' daayit'íih, áík'ehgo dawahá yitis daanlįgo daahinaa doleeł.) ¹⁸ Áík'ehgo nnee dała'á iksiihíi bigha nnee dawa baa yá'iti'go bíl ch'ígódeeh; la'íi nnee dała'á dávik'ehyú át'ééhíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dawa dávik'ehyú ádaat'eego daahinaa doleeł, áí Bik'ehgo'ihí'nań daazhógo nnee yaa daidez'áni at'éé. ¹⁹ Nnee dała'á doo áldi'niiyú át'éé dahíi bee láágo doo bik'ehyú ádaat'ee da daasilįi, da'áík'ehgo nnee dała'á áldi'niiyú át'ééhíi bee láágo dávik'ehyú ádaat'eego ádaadolńiil. ²⁰ Jews bich'i' begoz'aaníi bengonyáágo nda'iksiihíi láá silįi. Áidá' nda'iksiihíi láá silįiyú Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi itisgo láágo begoz'aa: ²¹ Nda'iksiihíi bigha da'itsaahíi bik'ehgo nagowaa lẹk'e, da'áík'ehgo dávik'ehyú ágot'eehíi bee Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi bik'ehgo nagowaa, la'íi nnee Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ihí'na doo ngonel'aa dahíi yee daahinaa doleeł.

6

¹ Nt'é daan'nii doleeł áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íi láágo begoz'aa doleełhíi bigha nchọ'íi dayúwehyú baa nahiikai doleeł née? ² Dah, da'anii doo ágát'éé da. Hagot'éégo nohwinchọ'íi bich'i' dasiitsaađá' dayúwehyú nchọ'íi biyi' nahiikai doleeł? ³ Ya' díi doo bídaagonłsi da née? Daanohwigha baptize ádaanohwi'deszaahíi Jesus Christ bíl dała'á daasiidlįgo, baptism bee án bíl dasiitsaađi at'éé. ⁴ Áík'ehgo lebi'doltįihíi k'ehgo baptism bee bíl dasiitsaađi' bíi bíl lenohwido'nil: áík'ehgo nohwiTaa binawod dák'a'at'éhi bee Christ daztsaađi' naadiidzaahíi k'ehgo née áldó' nohwe'ina' áníidégo ánálzaahíi bikísk'eh hiidaalgo dávik'eh. ⁵ Áík'ehgo Jesus bíl dała'á daasiidlįgo bíl dasiitsaađá' dabíi daztsaađi' naadiidzaagee áldó' dała'á bíl daandlį doleeł: ⁶ Díńko bídaagonłzi, nohwinchọ'íi be'ádaant'eehíi dawa bíl ch'íhideeh doleełgo, la'íi nchọ'íi doo dayúweh bi'isna' daandlį da doleełhíi bigha nchọ'íi be'ádaant'ee n'íi tsį'ina'áhi biká' Christ bíl bínohwi'deskał. ⁷ Hadín daztsaađhíi nchọ'íi doo dayúweh bi'isna' nłį da. ⁸ Néé Christ bíl dasiitsaađyúgo, bíl daahin'naa doleełgo daahohiidlaa: ⁹ Christ daztsaađi' naadiidzaago doo dananátsaah dago bídaagonłzi; da'itsaahíi doo dayúweh botą' da. ¹⁰ Jesus nchọ'go ágot'eehíi bigha daztsaa, dałandigee aał layiilaago: áidá' hínaahíi Bik'ehgo'ihí'nań zhińéégo hínaa. ¹¹ Da'áík'ehgo ídaa natsídaahkees, nohwíi áldó' nchọ'go ágot'eehíi bich'i' dasohtsaa, áidá' Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bá daahinohnaa. ¹² Áí bigha nohwits'í datsaahíi doo nchọ'íi bich'i' bíl ch'ínótįih hela', ágádaanoht'eeyúgo nchọ'íi nohwebik'eh doleeł, nohwits'í nchọ'go hádaat'iiníi doo bikísk'eh ádaanoht'ee da le'. ¹³ Nohwits'í doo la' ndi bee nchọ'go ágot'eehíi bich'i' bídaalnaa da le', doo bee nchọ'go ádaanoht'ee da le': áidá' nnee nanezna'dí' naadiikaihíi k'a'at'éégo nohwinchọ'híi bigha nanesona' ndi k'adíi hasdákkaigo daahinohnaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bich'i' ídídaal'naa le', la'íi nohwits'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań

bich'ì' bídaaknaa le', áí bee dávik'ehyú ádaanoht'ee le'. ¹⁴ Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í nohwebik'ehi at'éé: áík'ehgo nchq'íí doo dayúweh nohwebik'eh da le'. ¹⁵ Hago'at'éé áídá'? Begoz'aaní doo nohwebik'eh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'í nohwebik'ehíí bigha ya' dayúweh nchq'go ánádaahiit'íí née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁶ Ya' díinko doo bídaagonoŋsi da née? Hadín bikísk'eh ádaanoht'ee doleełhíí bigha baa ídaadesoht'aayúgo, áí bánada'ohsiidhi at'éé; nchq'íí baa ídaadesoht'aayúgo da'itsaahíí nohwidahyú begoz'aq, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ baa ídaadesoht'aayúgo dávik'ehyú ágot'eehíí nohwidahyú begoz'aq. ¹⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoŋsi, lah nchq'go ágot'eehíí bánada'ohsiid ni', ndi yati' bee nohwil ch'ígót'áání nohwíídí bikísk'eh ádaanoht'ee daasolij. ¹⁸ Áík'ehgo nchq'íí doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da daasolijhíí bigha dávik'ehyú ágot'eehíí bánada'ohsiidíí daasolij. ¹⁹ Yati' dabígózinéhi bee yashti', doo áík'ehgo yashti' dayúgo doo nohwil ígózí da doleeł ni': nohwits'í la' bee nchq'go na'idáhi la'íí nchq'go ágot'eehíí dayúweh ilk'edaahit'ííhí bich'ì' ídídaak'naa ni'; k'adíí da'ágát'éégo nohwits'í dawa bee dávik'ehyú ágot'eehíí bich'ì' ídídaak'naa le', áík'ehgo nt'éégo hadaanohwidiléh doleeł. ²⁰ Nchq'go ágot'eehíí bánada'ohsiidá' dávik'ehyú ágot'eehíí doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da ni'. ²¹ Ánádaaht'íídíí k'adíí bik'ee ídaayádaanoht'íí n't'é bee daasoht'íí? Ágádaat'eehíí aalgee da'itsaahíí begoz'aq. ²² Áídá' k'adíí nchq'íí doo hagog'éégo be'ádaanoht'ee da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bánada'ohsiidíí daasolij, áík'ehgo nt'éégo hadaanohwidile', áí aalgee yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíí begoz'aq. ²³ Konchq'íí da'itsaahíí bidená nahi'niil, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ dahazhí' ihí'naahíí kaidoné', Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú.

7

¹ Shik'ííyú, (begoz'aaní bídaagonoŋsini nohwich'ì' k'e'eshchii,) begoz'aaní nnee dánehena'zhí' yebik'ehgo bídaagonoŋsi. ² Isdzán bika' t'ah hinaago yiké'zhí' nliigo begoz'aq; áídá' bika'íí daztsaayúgo dábiini'yú at'éé hileeh. ³ Áík'ehgo bika'íí hinaadá' la' nnee yil naná'nááyúgo, nant'ì' naghaa daayihni doleeł: áídá' bika' daztsaayúgo dábiini'yú at'éé; áík'ehgo la' nnee yil naná'nááyúgo doo nant'ì' naghaa da. ⁴ Áík'ehgo shik'ííyú, Christ daztsaahíí bigha nohwíí bíl da'á daasolijgo begoz'aaní doo nohwenábik'eh dago bich'ì' dasohtsaq; la'ihíí bíyéé daanoht'ij doleełgo, án daztsaahíí naadiidzáhi nlii, áík'ehgo nt'éégo ágot'eehíí Bik'ehgo'ihí'nañ bá ádaahiidle'. ⁵ Nchq'go be'ádaant'eehíí nohwebik'ehgo daahi'naadá' begoz'aaní nchq'go hádaahiit'íínií nohwiyi' hizi'go áyíílaahíí nohwits'í yiyi' na'iziid ni', áík'ehgo nchq'go ánádaahiit'ííhíí bigha da'itsaahíí bee nohwich'ì' goz'aq ni'. ⁶ Jews bich'ì' begoz'aaní bi'isna' daandliigo nohwotá' n'íí bits'á'zhí' nane'na'go, k'adíí begoz'aaní bits'á'zhí' ch'ínánkai; doo begoz'aaní ilk'idá' bek'e'eshchij n'íí nanohwííáago Bik'ehgo'ihí'nañ bá nada'idziid da, áídá' Holy Spirit nanohwííáago nada'idziid. ⁷ N't'é daan'ni doleeł áídá'? Begoz'aaní nchq'íí bíl dálet'ee née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Begoz'aaní da'adíhyúgo nchq'íí doo bígoŋsi da doleeł ni': begoz'aaní, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', doo shihni dayúgo, dawahá ídáhách'ít'íínií doo bígoŋsi da doleeł ni'. ⁸ Áí bengot'áání, Doo dawahá ídáhánt'íí da le', shihniigo dayúwehégo ídáhásht'íígo áshíílaa. Begoz'aaní ánííhíí doo hwahá bígoŋsih dadá' nshchq'yúgo ndi doo bígoŋsi dahíí bigha nchq'íí shich'ì' daztsáni k'ehgo at'éé ni'. ⁹ Lah begoz'aaní doo bígoŋsi dago hinshnaa ni': áídá' bengot'áání bígosíłsijdá' nchq'íí híina', áík'ehgo nchq'íí baa nan'naayúgo ndizołhíí at'éé shihniigo shizes-hijhíí k'ehgo

at'éé. ¹⁰ Áík'ehgo bengot'áání, da'ái ihi'naahíí shainé' doleeł n'íí, da'itsaahíí shá áyíílaago bígosíłsıjıd. ¹¹ Bengot'áání nashiłáágo nchọ'íí shich'ı' nashch'a', la'íí bee shidizesdıj. ¹² Áík'ehgo begoz'aaníí dilzıh, la'íí bengot'áání dilzıh, dábík'ehyú át'éé, la'íí nłt'éhi at'éé. ¹³ Áík'ehgo ya' áı nłt'éhihíí da'itsaahíí shá áyíílaa née? Dah, da'anıi doo ágát'éé da. Áídá' nehıłsıídá' begoz'aaníí doo bikísk'eh ánsht'ee da ni', áík'ehgo begoz'aaníí da'itsaahíí shángot'áá, nchọ'íí da'anıi nchọ'íí át'éégo bígózi doleełhıí bigha begoz'aaníí alzaa; áík'ehgo bengot'áání biláhyú nchọ'íí dázhọ itisyú nchọ'go hileeh. ¹⁴ Begoz'aaníí yaaká'dı'hi at'éégo bídaagonłzi: áídá' shıí nchọ'go be'ánsht'eehıí bigha nchọ'íí bich'ı' nashi'dehezıı. ¹⁵ Nłt'é bigha ánáshł'ıjıhıı doo bígonsı da: doo hasht'ıyú ánáshł'ıjı da; áídá' shıł nchọ'íí be'ánáshł'ıjı. ¹⁶ Doo hasht'ıyú ánáshł'ıjı dago begoz'aaníí bee nshchọ'íí bígosíłsıjıd, áík'ehgo begoz'aaníí áńıhıí nłt'éé ląá, dishıı. ¹⁷ Áík'ehgo doo dashıí ánáshł'ıjı da, ndı nchọ'i shiyi' golıınıí ánat'ıjı. ¹⁸ Doo nłt'ééhıí shiyi' golıı dago bígonsı (dashıí she'at'e'ıı áłdishıı:) dábík'ehyú ánsht'eego hasht'ıı ndı be'ánáshł'ıjıhıı doo hagot'éégo be'ánash'ne' da. ¹⁹ Nłt'ééhıí be'ánáshł'ıjıgo hasht'ııhıı doo be'ánáshł'ıjı da: áídá' nchọ'íí doo hasht'ıı dahıı zhá be'ánáshł'ıjı. ²⁰ Doo hasht'ıyú be'ánáshł'ıjı dayúgo doo dashıí ánáshł'ıjı hasht'ııgee nchọ'íí shiyi' golıınıí ánat'ıjı. ²¹ Dıńko be'ánsht'eego bígosíłsıjıd, nłt'ééhıí be'ánáshł'ıjı hasht'ııgee nchọ'íí shidáhgee begoz'áá. ²² Shıjıı yune' Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı nłt'éé, ıdıłdish'ıı: ²³ Áídá' ıdıdistsáágo dıńko bígosíłsıjıd, shıts'ı nchọ'go hádaat'ıınıí shinatsékees nłt'ééhıí yıł nagonłkaad, áík'ehgo shiyi'yú nchọ'íí bı'sna' nshłıjıgo áshıłsı. ²⁴ Nıee débaagoch'oba'ihıı nshııni ląá! Dıı shıjıı bıyi' nchọ'íí shızılheehıı hadıń yıts'á'shıłteeh? ²⁵ Bik'ehgo'ihı'nań zhá, Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú ląá, áı bigha Bik'ehgo'ihı'nań ba'ihénsı. Áík'ehgo dashıí shinatsékeesıı bee Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı bikísk'eh ánsht'ee; áídá' shıts'ı be'ánsht'eehıı nchọ'íí zhá bikísk'eh ánsht'ee.

8

¹ Áík'ehgo k'adıı Christ Jesus bıyi' daanłni, bigha bıł ch'ıgodeeh doleełı da'adıh, áı doo bı'at'e' nchọ'íí yıkísk'eh ádaat'ee da, áídá' Holy Spirit zhá yıkísk'eh ádaat'ee. ² Christ Jesus bıyi' nshłıjıgo, Holy Spirit behınshnaahıı binawodıı nchọ'íí binawodıı bee dastsaah doleeł n'ıı yıts'á' shınlıı. ³ Jews bich'ı' begoz'aanıı nchọ'go be'ádaant'eehıı bigha doo nalwod da silıjı, áík'ehgo begoz'aanıı doo áyóléh át'éé da n'ıı Bik'ehgo'ihı'nań áyíílaa, án dabıı bıYe' nohwıts'ı nda'ıksıihıı k'ehgo at'éégo nohwinchọ'hıı bigha yınł'a', áík'ehgo nchọ'íí nohwıts'ı yiyi' golıınıí bıł ch'ıgodeeh doleełgo bángot'áá: ⁴ Néé doo nohwı'at'e' nchọ'íí bikísk'eh ádaant'ee da, áídá' Holy Spirit zhá bikísk'eh ádaant'eehıı bigha begoz'aanıı dábík'ehgo anııhıı bikísk'eh ádaant'ee. ⁵ Hadıı dabıı bı'at'e' yıkísk'eh ádaat'eehıı bıts'ı hádaat'ıınıí zhá yaa daabiini'; áídá' Holy Spirit yıkísk'eh ádaat'eehıı Holy Spirit hádaat'ıınıí yaa daabiini'. ⁶ Ko'at'e' nchọ'íí bikísk'ehyú ágot'eehıı baa konı'ıı da'itsaahıı bee ká goz'áá; áídá' Holy Spirit bikísk'ehyú ágot'eehıı baa konı'ıı ihi'naahıı la'ıı ilch'ı'gont'ééhıı bee ká goz'áá. ⁷ Hadıń bı'at'e' nchọ'íí yıkísk'ehyú ágot'eehıı yaa bıini'ıı Bik'ehgo'ihı'nań yık'ennıih: Bik'ehgo'ihı'nań yegos'aanıı doo ye'at'éé da, da'anıi doo áonéh át'éé da. ⁸ Áík'ehgo hadıń dabıı bı'at'e'ıı yıkísk'eh ádaat'eehıı doo hagot'éégo Bik'ehgo'ihı'nań yıł daagoyılshónı at'éé da. ⁹ Áídá' nohwıı doo nohwı'at'e' nchọ'i bikísk'eh ádaanoht'ee da, áídá' Holy Spirit yıkísk'eh ádaanoht'ee, Bik'ehgo'ihı'nań bıSpirit da'anıi nohwiyi' golııyúgo. Nıee la' Christ bıSpirit

doo da'anii biyi' golíí dayúgo, án doo Christ bíyéé nlii da. ¹⁰ Christ nohwiyi' golííyúgo, nohwits'í nanne' ndi Holy Spirit biláhyú daahinohnaa, dávik'ehyú ádaanoht'eego ánohwilaahíí bigha. ¹¹ Jesus daztsaádi' naadiidzaago áyílaahíí biSpirit nohwiyi' golííyúgo, Christ daztsaádi' naadiidzaago áyílaahíí biSpirit nohwiyi' golíííí biláhyú nohwits'í datsaah doleekíí áldó' hinaago ánáidle'. ¹² Áí bigha, shik'íyú, doo nt'é bigha nohwi'at'e' nchó'íí bikísk'eh ádaant'ee da. ¹³ Dánohwíí nohwi'at'e' bikísk'eh ádaanoht'eeyúgo nanohne': áídá' nohwi'at'e' nchó'íí Holy Spirit bee nadaaktseedyúgo da'anii daahinohnaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit nadaabiilaahíí dawa, áí da'anii Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanlíni ádaat'ee. ¹⁵ Holy Spirit biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daasiidlii, áík'ehgo k'adíí doo isnah binant'a' yédaaldzidhíí k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bédaahiildzid da, áídá', Ábba, shiTaa, daabiln'nii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo nohwijíí yune' Holy Spirit dabíí nohwíł nadaagolní': ¹⁷ Bichagháshé daandliiyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí nohwíyéé doleel, néé hik'e Christ bílgo; Christ bíł nohwiniidaagonł'ée lék'eyúgo, dabíí bíł dała' ízigo be'ádaant'eego ádaanoht'edolníł. ¹⁸ Yunáasyú baa gozhóóníí nohwádihyú goz'aaníí ch'í'nah ádolníł, áí baa natseskeesgo díí jjiigo nyee'i biyi' nashaahíí doo shíł hago'at'ée da. ¹⁹ Dawa Bik'ehgo'ihí'nań áyílaahíí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé da'anii bíyéégo ch'í'nah ádolníłhíí dázho yiká daadéz'jiigo biba' ádaat'ee. ²⁰ Dawahá alzaahíí doo nt'é da'ílii dago alzaa, doo hádaat'íhíí bigha da, áídá' ágádaat'eego Bik'ehgo'ihí'nań bándagoz'áá, ágát'ée ndi díínko Bik'ehgo'ihí'nań nyohíí; ²¹ Dawahá alzaahíí da'ílii hileeh dí'nii ndi bits'á'zhí' hasdádokah, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé baa gozhóó doleelgo da'itsaahíí yits'á'káhíí k'ehgo dawahá alzaahíí áldó' da'ílii hileehíí yits'á'dokah. ²² Dawa alzaahíí dała' bíł na'dini'go ík'idi'nii, díí jji t'ah ágát'ée go bídaagonłzi. ²³ Áídá' doo áí zhá da, néé dó', Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandliigo ch'í'nah ádaanoht'edolníłgo nohwits'í la'i ánalnéh doleekíí biba' ádaant'eedá' ík'ida'n'nii, néé Holy Spirit nohwiyi' na'iziid nkegonyaahíí ndi ík'ida'n'nii. ²⁴ Díí nł'éhi ndaahóndliigo hasdánohwi'do'níl: nł'éhi ch'o'jiyúgo doo nt'é bigha nnach'ódlíí da: hadín nt'éhéta yiltsaayúgo nt'é bigha dayúweh nyihołí doleel? ²⁵ Áídá' nt'éhéta doo daahiit'ji dahíí ndaahóndliiyúgo, hada'ólniigo biba' ádaant'ee. ²⁶ Ágát'ée go doo daandzil dagee Holy Spirit nohwich'oníih: nt'é bigha da'ohiikaah doleekíí doo bídaagonłzi da ndi Holy Spirit dabíí nohwá okaah, néé ch'éh ádaan'niihíí bigha ík'eda'n'niigo. ²⁷ Holy Spirit nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí yá okaah, Bik'ehgo'ihí'nań há't'íhíí k'ehgo okaahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań, kojíí yune' nantaahíí, Holy Spirit binatsekeesíí yígółsi. ²⁸ Díínko bídaagonłzi, hadíí Bik'ehgo'ihí'nań bíł daanzhooníí, la'íí dabíí ngonłchíígo yiká ádaan'niidíí dawa dała' nł'ée go bá ádaalne'go áyíłsi. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nnee bíyéé doleekíí dabíntségo yídaagółsi, áí biYe' yedaat'ée go ádaabidilne'go dabíntsé yengon'áá, biYe' bik'isyú láágo bíí dantsé nagháa doleekíí bigha. ³⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé doleekíí dabíntsé yídaagółsiníí yiká ádaan'niid: yiká ádaan'niidíí binchó'íí yits'á'zhí' ch'ínádaayiznil: la'íí ch'ínádaayiznilíí ilch'í'daabi'dolníłgo yágon'áá. ³¹ Áík'ehgo nt'é daan'nií áídá'? Bik'ehgo'ihí'nań bíł daagohiit'jiyúgo, hadínshá' nohwich'í' na'iziidgo nohwaa gonnee doleel? ³² Bik'ehgo'ihí'nań dabíí biYe' ndi doo t'aažhí' yotá' dago daanohwigha nohwá nyinłtínií, da'án bíł dała' dawahá daazhógo nohwainé' go'íí. ³³ Nnee Bik'ehgo'ihí'nań yita'hazlaahíí hadín nt'é yik'izhí' yidi'aah? Bik'ehgo'ihí'nań dávik'ehyú ádaat'éhi yiln'niidi at'ée. ³⁴ Hadín nohwíł ch'ídaagógheehgo nohwándaago'aah áídá'? Christ Jesus doo nohwándaago'aah da, án nohwá daztsaá, áídí' daztsaádi' naadiidzaa, án Bik'ehgo'ihí'nań bigan

dihe'nazhineégo dahsdaa, da'án aldó' nohwá ná'okaqahi at'éé. ³⁵ Hadínshá' Christ bił daanjooḥíi yits'á'zhí' ánohwile'? Doo hadín da go'íi. Ya' nyee'íi biyi' hiikahíi Christ bił daanjooḥíi yits'á'zhí' ánohwile' née, ya' nohwich'í' nagont'ogúí née, ya' nohwiniidaagonł'ééhíi née, ya' shiná' góyee'íi née, ya' nohwidiyáge ádiḥíi née, ya' ngodzidíi née, dagohíi ya' bésh be'idiltkíshé bee nohwidizideehíi née? ³⁶ Bek'e'eshchiiníi gáníigo, Níyee daandliḥíi bigha nadaanohwi'ditseedgo o'i'ááh; dibelíi natseedgo bágoz'aqahíi k'ehgo nohwaa natsídaats'ikees. ³⁷ Dah, díi dawa bee nohwich'í' ánágot'íił ndi, Christ bił daanjooḥíi biláhyú doo adzaayú itisgo daagonelnaa da. ³⁸ Da'anii bígonsi, doo nt'é Bik'ehgo'ihí'nañ bił daanjooḥíi yits'á'zhí' nohwinoníił át'éé da, da'itsaahíi ndi, ihí'naahíi ndi, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolíníi ndi, spirits ncho'íi binadaant'a'íi ndi, spirits binawodíi ndi, dák'ad be'ágot'eehíi ndi, yunáásd'í nohwich'í' goldohíi ndi, ³⁹ Yudahyú ágot'eehíi hik'e yuyahyú ágot'eehíi ndi, nt'éhéta alzaahíi ndi, díi dawa doo Bik'ehgo'ihí'nañ bił daanjooḥíi yits'á'zhí' nohwinoníił át'éé da, Christ Jesus nohweBik'ehñ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ bił daanjoo.

9

¹ Christ binadzahgee da'anii ádishnii, doo lélishchoo da, da'anii ádishniigo Holy Spirit shijíi yune' shił nagolni', ² Doo shił gozhóq da, shijíi dázhq nniih nt'éé. ³ Bígonedzaayúgo shik'íyú, bił hat'í'íi, hasdakáh doleehíi bigha Christ bits'á'dí' shił ch'ígódeeh ndi nzhq doleel ni': ⁴ Ái Israel hat'í'íi daanlii; Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé daanliigo baa daagodest'aa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíi yił daanlii, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ bił lándaaagost'aa, yegos'aaníi aldó' baa daidez'aa, hagot'éégo da'okaqah doleehíi baa daadest'aa, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ nt'éégo ágot'eehíi nohwíyee doleel daayihniigo yaa daagodez'aa; ⁵ Israel hat'í'íi ilk'idá' nnee n'íi, Bik'ehgo'ihí'nañ hadaabideznilíi, bits'á'dí' hadaakinolt'aa, ái bits'á'dí' Christ gozliigo nnee silii, án dawa yitis nlii, Bik'ehgo'ihí'nañ nlii, dahazhí' ba'ihégoš le. Doleelgo at'éé. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ Israel hat'í'íi yágon'ááníi doo edelniigo baa natsekees da. Israel holzéhi bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo dawa da'anii Israel hat'í'ihíi daanlii da: ⁷ La'íi Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi doo dawa hadaiheznil da: áidá' Abraham gáyihniid, Niye' Isaac bits'á'dí' lideshchiiníi zhá nichagháshé bild'ni doleel. ⁸ Díinko áldishnii, Abraham bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi doo ái zhá bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé bił otag da: áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yágon'ááníi bik'ehgo hadaakinolt'aaníi, ái da'anii bichagháshé bił otag. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ gáníigo Abraham yágon'áá, Kodí' lenágodzaago kú nánsdzaago ni'aa, Sarah, bizhaazhé ishkiin golíi doleel, nii lék'e. ¹⁰ Doo ái zhá da; áidá' Rebecca aldó' nnee, Isaac holzéhi, bits'á'dí' daadihe'na'i, yá hiltsaq silii, ¹¹ (Bik'ehgo'ihí'nañ dabíi bik'ehgo nnee hadaayinił, doo ánadaat'íiłhíi bigha da, áik'ehgo Rebecca bichagháshé doo hwahá daagoleeh dadá', la'íi doo hwahá nt'éégo dagohíi ncho'go ánadaat'íił dadá', Bik'ehgo'ihí'nañ Isaac hayiltíi bighanigolíiḥíi begolne' doleelgo,) ¹² Rebecca bił nagosni', Dantsé nagháhihíi iké'yú nagmaahíi binal'a'á nlii doleel. ¹³ Bek'e'eshchiiníi gáníigo, Jacob shił nzhq ni', áidá' Esauhíi doo hasht'íi da ni'. ¹⁴ Nt'é daan'ni áidá'? Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ doo dábik'ehyú át'éé da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ Moses gáyihni, Hadíi hádaasht'iiníi baa daach'oshba' doleel, la'íi hadíi hádaasht'iiníi baa tídaasht'ii doleel, nii. ¹⁶ Áik'ehgo nnee nt'é hát'íiníi dagohíi nnee binawodíi doo bigha Bik'ehgo'ihí'nañ habíltíi da, ndi biłgoch'oba'íi ch'í'nah hileehíi bigha. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íi biyi'

Pháraoh gáyilnii, Shinawodíi ninkááyú hit'ijí doleełhíi bigha, ła'íi ni'godzáń biká' dágoz'aą nt'éégo shizhi' bigózi doleełhíi bighá nant'aago ániishłaa, nii. 18 Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań dabíi hát'ijigo ła' yaa ch'oba', áidá' ła' bijíi nt'izgo ádaile'. 19 Gáshilnii áidá', Nt'é bigha Bik'ehgo'ihinań t'ah nnee nch'ogó anát'ijigo yik'izhi' di'aah? Bik'ehgo'ihinań nt'é hát'íini doo hadín hago áyoléh át'éé da. 20 Dah, nnee zhá níni, hago'at'éégo Bik'ehgo'ihinań t'aązhi' bich'i' yánánltih? Ábi'deszaahíi ábíiłaahíi, Nt'é bigha gát'éégo áshiinłaa, yilnii doleeł née? 21 Nnee gosht'ish tús áile'íi gosht'ish dała'á sitłegi yee tús ílinihíi áile', ła'íi da'ái bee tús doo ílji dahíi yee áile', ya' ái doo áile'go goz'aą da née? 22 Bik'ehgo'ihinań bihashke'íi ła'íi binawodíi ch'í'nah áile' hát'ijigo nnee bil ch'ígódeeh doleeł n'íi yá daagoh'aalgo nzaad godeyaa l'ek'eyúgohíi, nt'é daan'nii áidá'? 23 Ła'íi dabíi bits'á'dí' ízisgo ágot'eehíi ch'ída'izkaadíi ch'í'nah áile'híi bigha hadín ái ízisgo ágot'eehíi dabíntsé yá ilch'i'golaahíi yaa ch'oba', 24 Née da'ái daandlij, nohwiká ádaan'niidíi, doo Jews daanliini yitahdí' zhá da, ndi doo Jews daanlij dahíi yitahdí' aldó'. 25 Osee holzéhi binaltsoos biyi' Bik'ehgo'ihinań gáníi, Doo shichagháshé daanlij da n'íi shichagháshé bildishnii doleeł, ła'íi, Doo shil daanzh'og da n'íi shil daanzh'og bildishnii doleeł. 26 Ła'íi, Shichagháshé doo daanoh'lij da, yilnii n'gee, da'áígee, Bik'ehgo'ihinań hinaahíi bichagháshé daanlij bildi'nii doleeł, nii. 27 Esaias aldó' Israel hat'i'íi yaa yadaakti'go gáníi l'ek'e, Israel bits'á'dí' hadaakinolt'aaníi túnteel bahyú sáihíi k'ehgo l'áą ndi ayáhago zhá hasdádokah: 28 NohweBik'ehń dabik'ehyú anát'ijigo binasdziidíi aął áile' doleeł, doo nt'ahgo da, án ni'godzáń biká' nneehíi bándagot'áaníi dáhahgo bándagot'aahgo áile', nii ni'. 29 Esaias dabíntsedá' gánádo'niidgo, Bik'ehgo'ihinań nnee doo náhóltagyú biNant'a'íi doo bichagháshé ayáhago nohwá anáisiid dayúgo, Sódomgee daagolíini k'ehgo ádaant'ee doleeł ni', ła'íi Gomórrah alzaahíi k'ehgo ádaanohwi'deszaa doleeł ni', nniid. 30 Nt'é daan'nii áidá'? Doo Jews daanlij dahíi dabik'ehyú ádaat'ee doleeł doo yiká ádáat'ijid da ndi Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dabik'ehyú ádaat'ee daasilij, bi'odla' daagolijhíi bigha. 31 Áidá' Israel hat'i'íi begoz'aaníi biláhyú dabik'ehyú ádaat'ee doleeł yiká ádáat'ijid ndi ái begoz'aaníi yikisk'eh ádaat'eego ch'éh ádáat'ijid. 32 Nt'ésha' bigha? Doo bi'odla'íi yee yiká ádáat'ijid dahíi bigha, áidá' begoz'aaníi bikisk'eh ádaant'eeyúgo dabik'ehyú ádaant'ee doleeł daanzigo ch'éh yiká ádáat'ijid. Ái Christ doo daayodlaą dahíi bigha tsée bigha nach'igeehíi daineztałhíi k'ehgo ye'ádaat'ee l'ek'e; 33 Bek'e'eshchiini biyi' Bik'ehgo'ihinań gáníigo, Isaa, Sion gee tsée bigha nach'igeehíi, tsée ts'iztałgo nach'ikaadíi nnsh'aah: hadín bodlaąhíi doo hant'é yik'ee ídaayándzi doleeł, nii.

10

1 Shik'íiyú, shijíi yune' dážhó hasht'íi, Israel hat'i'íi hasdádokahgo, ła'íi ái bigha Bik'ehgo'ihinań náhoshkaąh. 2 Díi bigonsigo baa nagoshni', Bik'ehgo'ihinań yich'i' dahdaanld'oggo hádaat'ijí ndi hagog'éégo bich'i' ách'ít'éehíi doo yidaagolsi da. 3 Hagot'éégo Bik'ehgo'ihinań nnee dabik'ehyú áile'íi doo yidaagolsi dago, dabíi dabik'ehyú ídaadilne'go yiká ádáat'ijidgo, hagog'éégo Bik'ehgo'ihinań nnee dabik'ehyú áile'íi doo yaa ídaadest'aą da. 4 Christ ch'odlaąyúgo doo dayúweh Jews bich'i' begoz'aaníi bikisk'eh ách'ít'éehíi bigha dabik'ehyú ách'ít'éé da, áidá' nnee dała'á daant'ijee Christ daayodlaądíi Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dabik'ehyú át'éé doleeł. 5 Begoz'aaníi bikisk'eh at'éehíi bee dabik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'e'eshchijigo gáníi, Nnee begoz'aaníi yikisk'eh anát'ijíi da'ái yee hinaa doo. 6 Odlá'íi bee dabik'ehyú ágot'eehíi Moses yee k'enaashchijigo gáníi, Nijíi

biyi' yune' doo gánnii da, Hadínshà' yaaká'yú digháh? (Christ ádí' bíl godah ch'ínánt'ashgo:) ⁷ La'íí doo gánnii da, Yuyahgo o'i'án yuyaa hadínshà' digháh? (Christ daztsaádi' t'aazhì' yil nat'aashgo.) ⁸ Ádí' bek'e'eshchiiní' nt'é níí? Yati'íí nt'ahdí' nlii, dá nize' yune', la'íí nijíí yune' ndi begoz'aa, nii: áí yati'íí ko'odlâ' bee hasdách'ighah, áí zhâ baa yáhiilti'; ⁹ Nize'dí', Jesus sheBik'ehñ hoshdlâa, nniiyúgo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ Jesus daztsaádi' náyihilna'íí nijíí yune' hondlaayúgo hasdánnaáh doleeł. ¹⁰ Nnee bijíí yune' odlaayúgo dávik'ehyú át'éégo ábi'delzaa; la'íí bizé'dí' oshdlâa niigo hasdayááhi at'éé. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bek'e'eshchiiní' gáníí, Hadín bodlaahíí doo hant'é yik'e ídaayándzì da doleeł. ¹² Jews daanliiníí la'íí Greeks daanliiníí dáleł'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee doo la' lahgo ádaat'ee da: nohweBik'ehñ dała'á nnee dawa yeBik'ehñ nliigo, hadíí bich'ì' ch'oba' ádaaniihíí bílgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí yaa yiné'. ¹³ Áík'ehgo hadín nohweBik'ehñ bizhi'íí yozhíigo yich'ì' ch'oba' ánniidíí hasdádogaal. ¹⁴ Án hagot'éégo yich'ì' ádaanii, doo hwahá daayodlaah dadá'? Hagot'éégo daayodlaah, án doo hwahá ya'ikodaaniizíih dadá'? Hagot'éégo daidits'íh, doo hadín bíl nadaagolni' dadá'? ¹⁵ Hagot'éégo bíl nadaagolni', la' daabi'dol'aadgo zhâ? bek'e'eshchiiní' gáníigo, Dahadín yati' baa gozhóni, bee nkenágoheltoodíí, yaa yałti'go higaahíí ba'ihégoş, áí nt'éégo ágot'eehíí nnee yaa bíl gozhóq doleełíí yaa nadaagolni'! ¹⁶ Ndi doo dawa yati' baa gozhóni yikísk'eh ádaaszaa da. Esaias gáníihíí k'ehgo, NohweBik'ehñ, hadín bíl nagosiilni'íí yodlaa áídá'? ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' dihiits'ago zhâ nohwi'odlâ' goleeł, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa nohwił na'goni'go zhâ dihiits'ag. ¹⁸ Áídá' na'idishkid, Ya' doo daidests'aa da née? Ha'oh, daidests'aa, ni'godzán biká' dágoz'aa nt'éégo baa na'goni'íí begoz'aa, ni'godzán náhin'áayú biyati' daats'idests'aa. ¹⁹ Áídá' naná'idishkid, Ya' Israel hat'i'íí doo bíl ídaagoşì da lék'e née? Dantsé Moses gáníí, Lahgo hat'i'íí, nnee doo bíl da'otag da daabíłch'iníihíí bee daanohwiłch'olch'íigo ádaanohwishłe', la'íí hat'i'íí doo daagoyáá da daabíłch'iníihíí bee hadaashohkeego ádaanohwishłe'. ²⁰ Ádí' Esaias doo biini' hâh dago Bik'ehgo'ihí'nañ yá yałti'go gáníí, Nnee doo shiká hadaantaa da n'íí shídaagosíid; doo shiká nada'ódíłkid da n'íí bíl ch'í'nah ádishdlaa. ²¹ Áídá' Israel hat'i'íí gáyíłnii, Nnee doo daashidits'ag dahíí la'íí shidáhzhì' yádaakti'íí bich'ì' ilts'â' dahdideshniigo o'i'aah.

11

¹ Áík'ehgo na'idishkid, Ya' Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé yó'oyíłkaad née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. Shíí alód' Israelite nnee nshlii, Abraham bits'â'dí'go hashídolchíi, Benjamin hat'i'íí bits'â'dí' gosíłií. ² Bik'ehgo'ihí'nañ bichagháshé dabíntsé yídaagosíníí doo yó'oyíłkaad da. Ya' biyati' bek'e'eshchiiníí Elias yaa nagolni'íí doo bídaagonoşì da née? Bik'ehgo'ihí'nañ yokaahgo Israel yaa yałti'go gáníí, ³ SheBik'ehñ, nnee binkáayú na'izíidíí nadaistseed, la'íí naa hi'né'íí biká' dahi'niihíí nagoz'aa n'íí tadaayoznil; dashízhâ isdziih, la'íí shidizideego nadaagolchi', nii. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ nt'é bíłnii? Nnee gots'idi doo náhóltagyú ídá'ásíłsíid, doo Baal be'ilzaahíí yich'ì' nádaahilzhish dahíí. ⁵ Áík'ehgo díí goldohíí biyi' nnee Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'go da'ayáhago ídá'áyiidlaago hayihezníł. ⁶ Bílgoch'oba'íí bee hayiheznilyúgo, doo nt'éégo ánádaat'íłhíí bighâ da: doo ágát'éé dayúgo Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí yunáasyú doo íłi da doleeł. Áídá' nnee nt'éégo ánát'íłhíí bighâ hayiniilyúgo doo bílgoch'oba'híí bighâ da: doo ágát'éé dayúgo nt'éégo ánát'íłhíí yunáasyú doo íłi da doleeł. ⁷ Hago'at'éégo áídá'? Israel hat'i'íí yiká hádaat'iiníí ch'éh yighâ ádáát'íid;

hayihezníí zhá nádaidné', áidá' la'ihíí bináá ádaagosdjid. ⁸ (Bek'e'eshchiiníí gánííhí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań áí da'alhoshgo nakaihí k'ehgo natsídaakesgo ádaabizlaa, bináá doo yee daago'ij dago, bijeyi' aldó' doo yee da'dits'ag dago;) díí jji t'ah ágádaat'ee. ⁹ Ła'úi David gáníí, Bił daagonedliigo da'iyaaahíí bee bánakí'í'áago daabiljizh le', nt'éhéta bidáh siné'go yitis hakaadhí k'ehgo, da'ái binchó'íí bee bich'í' nanáhi'niile': ¹⁰ Bináá doo nzhógo yee daago'ij dago alnéhgo doo daago'ij da le', biyíl ndaazíí bigha dahazhí' da'isk'id le'. ¹¹ Na'ónádishkid áidá', Ya' Israel hat'í'í nanihezdeehíí doo nádaahidzi da née? Dah, da'anii doo ágát'éé da: ndi nanihezdeehíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí hasdákai, Israel hat'í'í hasdách'ikaihíí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ij doleehíí bigha. ¹² Israel hat'í'í nanihezdee n'íí biláhyú ni'godzán biká' nnee da'it'ijyúgo, la'úi ch'éh ádaát'ijdíí biláhyú doo Jews daanlii dahíí da'it'ijyúgo, áí bitisgo Israel hat'í'í dawa Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' ninábide'niikíí biláhyú nnee dawa da'it'ij doleeh. ¹³ K'adíí doo Jews daanohlii dahíí nohwich'í' yashti', shíí doo Jews daanlii dahíí bich'í' shi'dol'aadgo shinasdziidíí ilíigo ánsi: ¹⁴ Dáhago'at'éégo bił dała' hat'í'í hasdách'ikaihíí danéé zhá daanzigo dayúweh yiká hádaat'ijgo ádaashle'go la' hasdádokah. ¹⁵ Israel hat'í'í yó'olkaadíí biláhyú ni'godzán biká' nnee Bik'ehgo'ihí'nań bił k'íí nádaasdiijyúgo, áí Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' ninábide'niikííshá' hago'at'éé? Da'itsaahdí' nádaahi'nahíí k'ehgo at'éé. ¹⁶ Ná'ast'oodgee dantsé bido'né'ihíí Bik'ehgo'ihí'nań baa nané'íí diyihyúgo, ná'ast'oodíí dawa aldó' diyih: la'úi ch'il bikeghad diyihyúgo, bits'ádaaz'aahíí aldó' diyih. ¹⁷ Jews daanliiníí ch'il olive holzeehí k'ehgo ádaat'ee; ch'il olive holzéhi bits'ádaaz'aahíí la' nehestó'yúgo, áidí' ni, doo Jew níí dahíí, ch'il olive da'ilijyú hadajeehí k'ehgo ánt'éhi, áí naheshch'iizhgee onáni'dotsiiyúgo, áík'ehgo olive bikeghad yenoseehí ni aldó' bee nanlwodgo bee nlsééyúgo; ¹⁸ Olive bits'ádaaz'aahíí doo bich'í' ída'ónldii da. Ída'ónldiiyúgo bínálnih, ni ikeghadíí doo nee hinaa da, áidá' bíí bee hinnaá. ¹⁹ Ya' gánii née, Shíí áígee onáshi'doltsiihíí bigha its'ádaaz'aahíí nahestó'? ²⁰ Da'anii ágát'éé, ndi áí doo da'odlqa dahíí bigha nahestó', áidá' nihíí ni'odlq' zhá bee sínzi. Áík'ehgo doo bee ída'ónldii da, áidá' nzhógo godínsi: ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań doo t'aazhí' at'éé dago its'ádaaz'aahíí nayiheztó', áík'ehgo ídaa gondzáq, ni aldó' dánko ágánidolíí at'éé. ²² Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí la'úi bihashke'íí baa natsínkees: nanihezdeehíí bihashke' yiká'zhí' áile'; áidá' nihíí naa ch'oba', biłgoch'oba'íí da'áík'ehgo biyi' hináályúgo: áidá' doo ágánt'éé dayúgo ni aldó' yó'onidi'aah. ²³ Jews daanliiníí, doo da'odlqa dahíí doo dayúweh ye'ádaat'ee dayúgo, ch'il olive biyi' onádaabi'ditsiih: Bik'ehgo'ihí'nań zhá áík'ehgo ádaabile'go yik'e sitij. ²⁴ Olive da'ilijyú hadajeehíí bits'á' nanideshgizhdá' ch'il olive nkt'ééhíí biyi' onánidotsiiyúgo, ch'il olive nkt'ééhíí dabíí bits'ádaaz'aahíí nahestó' n'íí biyi' onádaitsiihíí itisgo doo bá nyee da. ²⁵ Shik'íyú, doo ídaa da'ohdlíí da doleehgo díí doo bigózi da n'íí bídaagonoksih hádaanohwisht'ij, Israel hat'í'í lahzhí' doo daago'ij da daasilij, doo Jews daanlii dahíí dawa ha'ádokahíí begolzaazhí'. ²⁶ Áík'ehgo Israel hat'í'í dawa hasdádokah: bek'e'eshchiiníí gáníigo, Siondí' Hasdá'iiñiikíí dogaal, án Jacob hat'í'í doo Bik'ehgo'ihí'nań daidnksi da n'íí daidnksiigo ádaabidoliik: ²⁷ Binchó'íí baa nádaagodesii'áqáda', da'ái ilk'idá' bndaagosii'áq' ni' yinádaalñiih doleeh, nii. ²⁸ Yati' baa gozhóni nádaagonoh'aahíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań Israel hat'í'í k'ihzhí' ádaizlaa: áidá' daabita n'íí hadaiyiezhnihíí bigha Israel hat'í'í bił daanzhoo. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań nt'éhéta kaa yiné'yúgo, dagohíí koká ánniidyúgo doo lahgo áná'ne' da. ³⁰ Łah Bik'ehgo'ihí'nań doo daahohdlqa da ni', áidá' k'adíí Israel hat'í'í doo da'odlqa

dahí biláhyú Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aa: ³¹ K'adí Israel hat'íí doo da'odlaa da, ák'ehgo Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwaa daadest'aaní biláhyú bíí aldó' Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í baa daadidot'aa. ³² Bik'ehgo'ihinań nnee dawa doo da'odlaa dahí yich'í ndaayinil, dawa yaa ch'oba' doleełgo. ³³ Bik'ehgo'ihinań bigoya'í hik'e bíł ígózinií bíłgo ląągo ch'ida'izkaad! Hagot'éego nnee yich'í' godi'aahí doo hagot'éego ba'ch'iikáah da, bi'at'e'í doo hagot'éego bígózi da! ³⁴ Hadínshá' nohweBik'ehń binatsekeesí yígósi? Hadínshá' nabineztaad? ³⁵ Dagohí hadínshá' nohweBik'ehń dant'éhéta yaa yiné', t'aaqzhí' dant'éhéta baa náyiné' doleełhí bigha? Doo hadín da. ³⁶ Dawa bits'á'dí' daagolí, la'í dawa biláhyú daahinaa, la'í dawa bá daahinaa, án dahazhí' ba'ihégoši doo. Doleełgo at'éé.

12

¹ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'hí bigha nádaanohwoshkaah, dant'éhéta natseedgo Bik'ehgo'ihinań baa daach'iné'hí k'ehgo nohwí t'ah daahinohnaadá' nohwits'ihí hadaadesdzaago baa daadenoh'aah, áí Bik'ehgo'ihinań bíł gozhóó, ák'ehgo daadinolsigo daahohkaahgo dávik'eh. ² Díí ni'gosdzán biká' doo bik'ehyú ágot'ee dahí doo be'ádaanoht'ee da: ádá' dawa bee nohwinatsekeesí ánídégo ánálné'go lahgo ádaanoht'ee le', ák'ehgo Bik'ehgo'ihinań nohwá hat'ínií nt'éego at'éehí, bíł goyikshóóní, la'í dážhó nzhoní bídaagonolsih. ³ Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í biláhyú báyashti'go shaa godet'aa; ák'ehgo dała'á notijee gádaanohwídishnii, Doo itisgo ídaa daagonohdzaago dała'á notijee Bik'ehgo'ihinań odla' daholaago nohwainé'í dávik'ehgo ídaa natsídaahkees. ⁴ Nohwits'í dała'á ndi ląayú henláá ndi doo dała' dálekt'eego nada'iziid da: ⁵ Da'ágát'éego née hiidlaa ndi its'í dała'á k'ehgo ádaant'ee, Christ bíł dała'á daandlijgo, la'í its'í dała'á ndi ląayú henlááhí k'ehgo daandlijgo ilch'odaahii'nii. ⁶ Nt'éhéta Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'í nohwainé'í iltah ádaat'ee; Bik'ehgo'ihinań nohwinkááyú yałti' nohwaa det'aaýúgo halaą nohwi'odla' daholaago nohwainé'í dávik'ehgo bee yádaahiłti' le'; ⁷ La' bich'odaahii'niigo nohwaa det'aaýúgo halaą ágánadaahił'ijł le'; hadín ilch'ígót'aahgo baa det'aaýúgo nt'éego ilch'ígó'aah le'; ⁸ Hadín idag yałti'go baa det'aaýúgo ák'ehgo nnee yidag yałti' le'; hadín dawahá nayinihí doo yaanchi' dago nayinih le'; hadín dawahá yebik'ehí nt'éego nabi'dinkt'og le'; la'í hadín la' yaa ch'oba'í yaa bíł gozhóógo ánát'ijł le'. ⁹ Da'anii nohwi'ijoo le', doo daazhógo da. Ncho'go ágot'eehí bik'edaadinohnih; nzhoní zhá nđzilgo daahinohta'. ¹⁰ Lił daanohjoo le', ilk'íyú hł daanjoohí k'ehgo; daahidinolsigo nnee la'í ntsé sitijgo ádaanolsi le'; ¹¹ Doo nohwił daagoyé'go nada'ohsiid da; Holy Spirit nohwijí yune' dilti'go ádaanohwisi le'; nohweBik'ehń bá nada'ohsiid; ¹² Nohwáđihyú nt'éehí ndaahóndliihí bigha nohwił daagozhóó le'; nohwiniidaagonł'ééyúgo bidag ádaanoht'ee le'; dáda'ohkaah nt'éé le'; ¹³ Bik'ehgo'ihinań daayokaaahí hant'é yíđih daanliinií bitaadaahnih; nohwista' nakáhí baa nohwił daagozhóó le'. ¹⁴ Nohwik'edaannihí biyaa gozhóó le' daadohniigo bá da'ohkaah; doo yałti' bee daahohkáal da. ¹⁵ Bíł daagozhóóní dába'ashhah nohwił daagozhóó le', la'í daachagí aldó' dába'ashhah daahchag le'. ¹⁶ Dálekt'eego natsídaahkees. Doo itisgo ádaadisołnil da, débaagoch'oba'ihí doo bińáal ídaadołkaah da. Doo ídaa natsídaahkees da le'. ¹⁷ Dahadí doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déna ágánadaahdle' da. Nnee dawa binadzahgee dawahá nt'éehí zhá baa nahkai le'. ¹⁸ Bígonedzaą lék'eyúgo nnee dawa nkegohen'ągo bíł daagonohłi. ¹⁹ Shił daanohshóni, hadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo, doo k'enaahné' da, ádá' Bik'ehgo'ihinań nohwá k'ena'né'í biba' goz'ąago

ádaagonoŋsɪ le': gáníigo bek'e'eshchij, Goyéégo koch'i' godish'aahi ánsht'ee, ík'enashné' ndi at'éé, nohweBik'ehń áníí. ²⁰ Áí bighą, nik'ennihíí shiná' silijyugo bá'rné'; dibá' silijyugo tú bá ná'ílsijh: áík'ehgo ágánt'ijyugo bitsit'á' tsiid dahnásíikaahí k'ehgo ánle'. ²¹ Nchọ'íí doo nohwitis hileeh da le', áídá' nkt'ééhíí bee nchọ'íí bitis daahleeh.

13

¹ Nnee dała'á daantúígee nadaant'aahíí bikísk'eh ádaat'ee le'. Bik'ehgo'ihí'nań nadaant'aahíí dawa yebik'eh: nadaant'aahíí binawodíí Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áá. ² Áí bighą hadín nadaant'aahíí yits'á'zhí' at'ééhíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'ánihíí doo yikísk'eh at'éé da: áí ídándaagot'a'hi at'éé. ³ Nnee nkt'éégo ánádaat'ijhíí nadaant'aahíí doo yédaaldzid da, nchọ'go ánádaat'ijhíí zhá nadaant'aahíí yédaaldzid. Ya' nant'án doo béńldzid hánt'ijí da nées? Nkt'éégo ánánt'ijl, áík'ehgo nzhọqgo naa yałti' doleeł. ⁴ Ninant'a' ná nkt'éé doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań yá na'iziid. Nchọ'go ánánt'ijlyugo béńldzid; doo da'ílíjzhí' besh be'idiltkishé dahyotijl da: án Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidgo nnee doo bik'ehyú ánát'ijl dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' yik'izhí' áile'. ⁵ Áí bighą nadaant'aahíí bikísk'eh ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' doo bits'á'zhí' ánádaat'ijhíí zhá bighą da, áídá' nkt'éégo ánádaat'ijlgo ídídaagonoŋzihíí bighą áldó'. ⁶ Da'ái bighą tax nadaahohniik: tax bich'i' nadaahi'niikíí Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidíí daanlijgo áí nayik'ída'iziid. ⁷ Áí bighą bich'i' nada'ohniik le'at'ééhíí dawa bich'i' nada'ohniik: tribute bich'i' nadaahohniik le'at'ééhíí tribute bich'i' nadaahohniik; tax bich'i' nadaahohniik le'at'ééhíí tax bich'i' nadaahohniik; hadíí bédaaldzid le'at'ééhíí bédaaldzid; hadíí daadiniksɪ le'at'ééhíí daadinołsɪ. ⁸ Nnee doo ła' naa hayil'áa da le', il'ijóóníí zhá łaa hadaasoł'aa le': hadín ła' bíl nzhọqohíí Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí yikísk'eh at'éé. ⁹ Begoz'aaníí gáníí, Doo nant'i' nach'ighaa da, Doo nach'iltsee da, Doo ich'in'ijh da, Doo lé'ch'ilchoo da, Doo dawahá ídáhách'it'ijí da; áí begoz'aaníí ła' áldó' dawa ńnáhi'nilgo díńko begoz'ąą, Nit'ahdí' gólííníí níl nzhọq le', dání ídíl njoqohíí k'ehgo. ¹⁰ Hadín bit'ahdí' gólííníí bíl nzhooníí doo yin'ídilnííh da; áí bighą koł ijóóníí begoz'aaníí ye'iiláa. ¹¹ Ła'íí goldohíí bídaagonołsɪ, k'adíí da'olhoshdí' ch'ínádaanołdziidíí biká' ngonyáá, hasdánohwidi'niikíí alhánídí' begoz'ąą, dantsé da'osiidłąadá' n'íí bitisgo. ¹² Tł'é'híí k'ad bech'igońáh, k'ad haikáah: haląą, áí bighą chagołheel zhinéégo ágot'eehíí nohwits'á'zhí' ádaahiidle', ła'íí besh diyágé idindláad zhinéégohíí ík'e daahiidleeh. ¹³ Nkt'éégo hiidaal le', jįįgo ch'ogaalhíí k'ehgo: doo nchọ'íí bee nohwil daagonedlijgo da, doo nohwil nágodeyisgo da, doo nant'i' nahiidaago da, nchọ'íí doo bich'i' t'ąązhí' ách'ít'éé dahíí doo be'ádaant'ee da, doo ilk'edaan'niihgo da, ła' bíyééhíí doo ídáhádaahiit'ijgo da: ¹⁴ Nohwits'í nchọ'go hádaat'iiníí doo bee da'ohlé' dahíí bighą doo nohwijíí yune' nchọ'íí bágoz'ąągo ádaanołsɪ da, áídá' besh diyágé benagonlkaadíí biyi' nasozijhíí k'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń biyi' nasozij.

14

¹ Hadín bi'odłą' doo nłdzil dahíí bich'i' daanołshọq le', doo bíl łaadaoht'áhgo da. ² Nnee ła' bi'odłą' gólííníí hidán da'adzaahíí yiyąą, áídá' ła' bi'odłą' doo nłdzil dahíí hidán hadaajeehíí zhá yiyąą. ³ Nnee hidán dawa yiyąąhíí ła' nnee doo dawa yiyąą dahíí doo da'ílinégo yaa natsekees da le'; ła'íí nnee doo dawa yiyąą dahíí ła' nnee dawa yiyąąhíí áldó' doo da'ílinégo yaa natsekees da le': bíí áldó' Bik'ehgo'ihí'nań nábinłtíni at'éé. ⁴ Nihíí hant'é nłjįgo ła'i yána'iziidíí baa yánłti'go? Binant'a'íí nkt'éégo yána'iziidyugo

dá na'iziid doleeł, doo nkt'éégo yána'iziidíi ch'ínált'e'. Binawod bá ágolzi doo, Bik'ehgo'ihinań zhá binawod golíigo sizíigo ábile'. ⁵ Nnee la' la'jii la'ihii yitiso yidnłsi: la'ii dawa dałekt'eego yidnłsi. Nnee dała'á daantjige doo bił nagokigo yaa natsekees da le'. ⁶ Hadín la'jii yidnłsihií nohwe-Bik'ehń yidnłsigo at'jii; hadín la'jii doo yidnłsi dahii bíi áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jii. Hadín hidán dawa yiyaańhií nohweBik'ehń yidnłsigo iyaa, Bik'ehgo'ihinań ya'ihénzigo; nnee doo dawa yiyaa dahii áldó' nohweBik'ehń yidnłsigo at'jii, bíi dó' Bik'ehgo'ihinań ya'ihénzigo iyaa. ⁷ Nnee hinaayúgo doo dabii ídebik'ehgo hinaa da, datsaahyúgo doo dabii bik'ehgo datsaah da. ⁸ Daahin'naayúgo nohweBik'ehń daanohwineł'jigo daahin'naa; daahiit-saahyúgo nohweBik'ehń daanohwineł'jigo daahiitsaah: áik'ehgo daahin'naa ndi dagohii daahiitsaah ndi nohweBik'ehń bíyéé daandlii. ⁹ Díi bigha Christ daztsaa, áidi' naadiidzaago naahi'na', nanezna'ii hik'e daahinaahii biłgo yeBik'eh doleełgo. ¹⁰ Nt'é bigha nohwik'isyú baa yadaakti'? Nt'é bigha nohwik'isyú da'ílinégo baa natsídaahkees? Néé Christ ndaago'a'go dahs-daagee daanohwigha bich'i' daahiidził doleeł. ¹¹ Bek'e'eshchiinii gánigo, NohweBik'ehń gánii, Da'anii hinshnaago da'anii gádishnii, dakowa kogod bee shich'i' daach'ilzhiiš, dakowa kozé' bee Bik'ehgo'ihinań ba'ihedaach'inzi doleeł, nii. ¹² Áik'ehgo daanohwigha dała'á daantjige Bik'ehgo'ihinań bich'i' ídaa nadaagohiilni' doleeł. ¹³ Ái bigha kodí' godezt'i'go doo laa yadaahiilti' da le': díi k'ehgo nko nohwiini' laadaahidle', doo nohwik'iiyú yigha nadokalií báđihyú begoz'aago ádaahidle' da, dagohii dant'éhéta yeni'iksiihií doo báđihyú begoz'aago ádaahidle' da. ¹⁴ Díi bígonsi, Jesus nohweBik'ehń shil' ígózigo áshłsi, hidánhií doo nchq' da; áidá' hadín hidán nchq' nzihii bíi bich'i' nchq'. ¹⁵ Nt'é nnaahii bigha nik'isn bini'nihiyúgo doo kolijóonii be'ánt'éé da. Nt'é nnaahii nnee la' bee bił ch'igonoghéeh hela', án Christ bá daztsáni at'éé. ¹⁶ Nt'éhéta nkt'éé nńzi ndi, dénchq'égo baa ya'iti'yúgo, doo be'ánadaah'jil da le': ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee itah ch'iljiiyúgo, doo nt'éhéta ch'yiyaańhií la'ii ch'idlaahii zhá bigha da; áidá' Holy Spirit binkááyú dábikeyú ách'it'éehii, la'ii kił nkegohen'áahii, la'ii kił gozhóóhii bigha itah ch'iljii at'éé. ¹⁸ Hadín díi ye'at'éégo Christ yána'iziidíi, Bik'ehgo'ihinań bił dábikey, nnee áldó' bił dádaabik'eh. ¹⁹ Áik'ehgo halaą nt'éhéta nkegohen'áago áyilsinii biká hádaahiit'jii le', la'ii nt'éhéta daanldzilgo be'ádaahidle'ii biká hádaahiit'jii le'. ²⁰ Doo nt'éhéta daahsaahii bigha Bik'ehgo'ihinań binasdziidii daalchqo da. Hidán dawa nkt'éé; ndi hadín nt'éhéta yiyaańhií bigha la' nanakaadyúgo, ái yee ni'iksiih. ²¹ Itsi' nnaahii dagohii wine ndlaahii dagohii dahago ánánt'jilhií bigha nik'isn nanakaadyúgo, dagohii nt'éhéta nchq'go ánánt'jilgo ábile'yúgo, dagohii nt'éhéta bigha bi'odla' doo nldzil dago ábile'yúgo doo be'ánánt'jil dago nzhqo. ²² Ni'odla' nldzil née? Bik'ehgo'ihinań binadzahgee nkt'éégo ánt'éehii bígonłsi le'. Hadín áik'ehgo ánánt'jilhií doo idángot'aa dago biyaa gozhóó doleeł. ²³ Hadín biini' nakigo da'adzaahii yiyaańhií, ái bigha idángot'áni at'éé, doo bi'odla' ye'at'jii dahii bigha: doo ki'odla' be'ánách'ot'jil dahii nchq'go ánách'ot'jil at'éé.

15

¹ Néé nohwi'odla' daanldzilii, hadii biini' nakigo bi'odla' doo daanldzil dahii bich'odaahi'nii le', doo danéé ídaa natsídaahiikesii bigha da. ² Áidá' néé dała'á daantjige nohwit'ahdi' daagolínii bá nkt'éé doleełii baa natsídaahiikes le', bi'odla' nldzil hileehii bigha. ³ Christ ndi doo dabízhá ídaa natsekees da ni'; bek'e'eshchiinii biyi' biTaa gáyilnii, Hadii bee daanich'o'ni' n'ii shik'izhi' nasdlii, nii. ⁴ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiinii bee nohwil

ch'ígót'aahíí bigha alzaa, nohwi'odla' ndzilgo áile'go hadah ádaanohwílsigo, nohwádihyú nt'éhi goz'aaníí ndaahóndlii doleehíí bigha alzaahi at'éé.

⁵ Bik'ehgo'ihí'nań, kóni' k'eh ách'ílsigo la'íi ko'odla' ndzilgo áyílsinií, dalet'eego natsídaahkeesgo nohwaa daidino'áah, Christ Jesus be'ádaanoht'eego: ⁶ Áík'ehgo nohwinatsekees dała'ágo, nohwiya' dała'ágo Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaahíí, ba'ihédaanoht' doleel.

⁷ Christ k'ínoho'niihí k'ehgo k'ídaaloh'nii, áík'ehgo nnee Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzí doleel.

⁸ Gánohwíldishnii, Jesus Christ nnee circumcise ádaabi'deszaahíí binal'a'á silíí, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' da'aniihíí baa bíł ch'í'nah ágoléhgo, la'íi daanohwitaa n'íi Bik'ehgo'ihí'nań nt'é bee yágon'ááníí begolne' doleelgo: ⁹ La'íi doo Jews daanlií dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi ya'ihédaanzí doleelgo; bek'e'eshchiinií gáníigo, Díi bigha doo Jews daanlií dahíí naa bíł nadaagoshni', la'íi nizhi' baa idish'aalgo na'ihénsi doleel.

¹⁰ Gánádi'nii, Doo Jews daanohlií dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bíł nohwił daagozhó' le'.

¹¹ La'íi gánádi'nii, Doo Jews daanohlií dahíí dawa, nohweBik'ehń ba'ihédaanoht' le'; nnee dawa áldó' ba'ihédaanoht' le'.

¹² Esaias áldó' gáníí, Ch'il bikeghad bits'á'dí' hanajéedíí k'ehgo Jesse bits'á'dí' hanádaalochiinií dała'á doo Jews daanlií dahíí yá nant'aa doleelíí hígháh; án doo Jews daanlií dahíí bada'ohí doleel.

¹³ Holy Spirit binawod biláhyú nt'éhi nohwádihyú goz'aaníí ndaahohkííhíí itis odaazlií doleehíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań, nt'éehíí ndaahohíigo ádaanohwile'íi, daahohdlaago kol gozhóóníi la'íi íłch'í'gont'éehíí nohwee halk'íł le'.

¹⁴ Shik'íiyú, nt'éehíí be'ádaanoht'eego, dázhó daagonohsáago nohwígonsi, la'íi líł ch'ídaanoht'aahgo bídaagonol'áa.

¹⁵ Da'ágát'éé ndi doo shiini' háh dago la' nohwich'í' bek'e'shíłchíí, binádaadohíh doleelgo, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íi shik'izhí' áyílaahíí bigha,

¹⁶ Okaah yedaabik'ehi Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziid n'íi k'ehgo Jesus Christ bá na'isiidgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ya'íi baa gozhóni doo Jews daanlií dahíí bíł nadaagoshni', áík'ehgo doo Jews daanlií dahíí Holy Spirit bee hadaadelzaago Bik'ehgo'ihí'nań baa nánshniilgo naidiiniil doleel.

¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań bána'isiidhíí bigha Jesus Christ biláhyú ída'oshlíí.

¹⁸ Christ shiláhyú ánát'íłhíí zhá doo shiini' háh dago baa nagoshni' doleel, shinkááyú doo Jews daanlií dahíí Bik'ehgo'ihí'nań biya'íi yíkisk'eh ádaat'eego ádaayíłsi, shinkááyú yałti'go hik'e ánát'íłgo, la'íi ¹⁹ Godiyihgo be'ígóziníí hik'e ígozisgo ánágot'íłhíí Christ shinkááyú ánát'íłgo, la'íi Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit binawodíí shinkááyú na'iziidgo Jerusalemdí' Ilirikamzhí' daagotahyú Christ nt'éégo baa na'goni'íi aal baa yásíłti' ni'.

²⁰ Áík'ehgo Christ doo bigózi dayú ya'íi baa gozhóni baa yashti'go nabik'í'isiid ni', Christ íł'idá' bigóziyú baa yashti'yúgo, la' nnee kíł bit'ááh si'aaníí áyílaahíí biká'gee na'isht'íhíí k'ehgo ashne' doleel ni':

²¹ Áídá' bek'e'eshchiinií gáníigo, Hadín doo hwahá baa bíł nagoni' dahíí bíł ch'í'nah daaleeh: hadín doo hwahá ya'íkodaanzí dahíí yídaagołsi doo, nii.

²² Áík'ehgo yashti'go nashi'dint'ogíí bigha ch'éh nohwich'í' disháhgo asht'íi ni'.

²³ Áídá' k'adíí dzaagee doo hayú yánánashtih dago, la'íi doo alch'íde legodzaa da nohwich'í' disháh hásh'íígo,

²⁴ Spainyú déyaágo nohwini'gee ch'ínsháhgo daanohwidistseehíí hásh'íí, áígee dét'íhézhi' nohwił daagozhó'ogo nahétaa hik'e Spainyú naadesdzaago shich'odaadohniil nsí.

²⁵ K'adíí Jerusalemýú Jesus daayokaahíí bich'odaashniihyú déyaá.

²⁶ Macedóniayú la'íi Akéyayú daagolínihíí bíł daagozhó'ogo Jerusalemgee Jesus daayokaahíí tédaat'iyéhíí zhaali yich'í' ádaile'.

²⁷ Da'anii yaa bíł daagozhó'ogo ádaile'; áí da'anii baa hadais'áhi daanlií. Áígee Jesus daayokaahíí yaaká'dí'

begoz'áni daabíyééhíí lahzhí' doo Jews daanlii dahíí yaa daizné'híí bigha ni'godzán biká'gee nandeehíí la' yee yich'odaaniihgo dábik'eh. ²⁸ Díí aal ashlaago zhaali bá lenáhesdlaahíí baa daadeni'áago nohwaa deshaal, Spainyú déyáago. ²⁹ Nohwaa níyáago Christ nht'éégo baa na'goni'íí bee gozhóóníí ch'ída'izkaadgo bee nohwaa nsháhíí bígonsi. ³⁰ Áí bigha shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, la'íí Holy Spirit bee lił daanjóohíí bigha nánohwoshkaah, Bik'ehgo'ihinań shá nádaahohkaahgo dała' nohwil dahdaanshdoh le'. ³¹ Áík'ehgo Judéagee doo da'odlaa dahíí doo hago ádaashile' dago shá da'ohkaah; la'íí zhaali Jerusalemgee Jesus daayokaahíí bá íla'ashlaahíí yaa bildaagozhóogo nádaidoné'go aldo' shá da'ohkaah; ³² Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bik'ehgo shilgozhóogo nohwaa nsháh, la'íí nohwigotahgee dé'tih nohwista' nsháhgo nohwil hanasól. ³³ Bik'ehgo'ihinań be'ilch'i'gont'éehíí nohwil nlii le'. Doleelgo at'éé.

16

¹ Nohwilah, Phoebe holzéhi, bá nohwich'i' k'e'eshchii, Cenchréagee ha'ánátséhíí yitahyú na'iziidihi: ² Áń Jesus daayokaahíí k'ehgo nohweBik'ehń biláhyú k'ídaahoh'ńii, la'íí shich'odaahniih nohwilniiyúgo bich'odaahniih: áń láníhi yich'odaazni', shíí aldo' shich'ozni'. ³ Priscilla hik'e Áquila, Christ Jesus biláhyú shich'odaaníhi, Gozhóó, shá daabilдохnii. ⁴ Áí shigha goyéégo bich'i' nadaagoyaa, dásdozhá shigha nanezna', áí ba'ihénsi; la'íí hayú doo Jews daanlii dahíí ha'ánátséhíí nagoznilyú ínashood dawa ya'ihédaanzí aldo'. ⁵ Áí bigowayú ínashood da'okaahgo íla'ánát'ííki dawa aldo', Gozhóó, shá daabilдохnii. Epenétus, dázho shil nzhónihíí, Gozhóó, shá daabilдохnii, áń Akéyayú dantsé Christ yich'i' dahiyáhi. ⁶ Mary, Gozhóó, shá daabilдохnii, áń nyeego nohwá na'iziid ni'. ⁷ Andronikas hik'e Junia, bil hat'íihi, bil ha'áshjéd n'íí, Gozhóó, shá daabilдохnii, áí Jesus binadaal'a'á itah daanlii, daach'inksini ádaat'ee, áí dashíntsé Christ yich'i' dah hizh'ázhi at'éé. ⁸ Ámplias, nohweBik'ehń biláhyú shil nzhóni, Gozhóó, shá daabilдохnii. ⁹ Úrbane, Christ biláhyú nohwich'odaaníhi, la'íí Stákis shil nzhóni, Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹⁰ Apélles, Christ bil dábik'ehi, Gozhóó, shá daabilдохnii. Aristobulus yil daagolíníí aldo', Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹¹ Heródion, bil hat'íihi, Gozhóó, shá daabilдохnii. Narcíssus yil daagolíníí, nohweBik'ehń daayokaahíí, Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹² Tryfina hik'e Tryfósa, nohweBik'ehń yánada'iziidi, Gozhóó, shá daabilдохnii. Pérsis, bil daach'izhóni, nohweBik'ehń láago yána'iziidíí aldo', Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹³ Rufus, nohweBik'ehń habiltíiníí, Gozhóó, shá daabilдохnii, áń báahíí, shíí aldo' shimaa bildishníhi, Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹⁴ Asýncritus, Phlégon, Hérmes, Pátrobas, la'íí Hérmes, Gozhóó, shá daabilдохnii, nohwik'isyú yil nakaihíí aldo'. ¹⁵ Philólogus hik'e Julia, Nérius hik'e bilah, Olýmpas la'íí Jesus daayokaahíí yil nakaihíí dawa, Gozhóó, shá daabilдохnii. ¹⁶ Daagodinoksigo daalohs'qs le'. Christ daayokaahgo ha'ánátséhíí nagozníí, Gozhóó, daanohwilnii. ¹⁷ Shik'íyú, nadaanohwoshkaah, hadín nohwil ch'igon'áahíí yidaago'aa n'íí délahgota nohwil ch'ídaago'ahgo ilch'inohwińíí la'íí nohwich'i' daagodilkishíí, daat'éhi ádaat'ii shihíí bídaagonoksihgo bits'á'zhí' ádaanoht'ee. ¹⁸ Ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehń doo yánada'iziidihi at'éé da, daabibid zhá yaa natsídaakees; áí nht'éégo ádaanii ndihíí, la'íí nzhóogo hanádaadzih ndihíí doo daagoyáá dahíí k'izédaabidiníí. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań bikísk'eh ádaanoht'eehíí nnee dawa yidaagoksihíí bigha nohwaa shil gozhóó; áidá' nht'éégo ágot'eehíí zhá bich'i' daagonohsaago, la'íí nchó'go ágot'eehíí doo bídaagonoksi dago

hasht'íí. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań be'ılch'ı'gont'ééhíí dak'adégo Satan nohwá yaa gonłneego bıledaado'ées. Jesus Christ nohweBik'ehń bıłgoch'oba'íí bee nohwich'ı' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²¹ Timotheus, bıł na'isiidíí, ła'íí Lúcius, Jason, ła'íí Sosípater, bıł hat'ı'ihı, Gozhóó, daanohwıłńii. ²² Shıí, Tértius, díí naltsoosıí Paul bá k'e'shılchınihi, nohweBik'ehń bıláhyú, Gozhóó, nohwıldishńii. ²³ Gáius golııgee sídáá, dzaągee ínashood ıla'ánát'ııh, án, Gozhóó, daanohwıłńii. Erástus, dzaą kıh goznilgee zhaali yaa sidaahıí, ła'íí Quártus, nohwıksn, ałdó', Gozhóó, daanohwıłńii. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bıłgoch'oba'íí daanohwıgha bee nohwich'ı' goz'aą le'. Doleełgo at'éé. ²⁵ Yati' baa gozhóni baa nagoshńi'ıí, áı Jesus Christ baa na'gonı'ıí bıkısk'ehyú Bik'ehgo'ihı'nań nohwinawod nohwá ánágodléhi at'éé; nı'godzán alzaadı' yushdı' godezt'ı'go na'gonı' doo bıgózı da n'ıí, áı Jesus Christ baa na'gonı'ıí, bee ch'ı'nah silıı, ²⁶ Áı k'adıı bıgózıgo alzaa, Bik'ehgo'ihı'nań bınkááyú nada'iziidi n'ıí bek'e'eshchiinıı k'ehgo nıee ıltah at'éégo hadaazt'ı'ıí dawa bıł na'gonı', daayodlaąhgo yıkısk'eh ádaat'ee doleełhıı bıgha, áı Bik'ehgo'ihı'nań doo benogowáh dahi yegos'aanıı bık'ehgo at'éé: ²⁷ Bik'ehgo'ihı'nań, án zhá goyánihi, Jesus Christ bıláhyú dahazhı' ba'ihégoşı le'. Doleełgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

¹ Shíí, Paul, Jesus Christ binal'a'á nshlǵigo Bik'ehgo'ih'nañ háshit'ǵigo shi'dokéed, la'íí nohwik'isn Sosthenes, ² Ínashood Corinthgee ha'ánátséhíí bich'ǵi' k'e'iilchii, áí Christ Jesus biláhyú godilzǵigo ádaat'eego ádaabi'deszaa, Bik'ehgo'ih'nañ báhadaadeszaahíí daaleehgo daabi'dokéed, la'íí dahot'éhé Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláhyú daayokaahíí dawa bich'ǵi' k'e'iilchii, án dabíí beBik'ehñ la'íí néé nohweBik'ehñ nliǵi. ³ Bik'ehgo'ih'nañ nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'ehñ bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'ǵi'gont'ééhíí bee nohwich'ǵi' goz'aq le'. ⁴ Bik'ehgo'ih'nañ biłgoch'oba'íí Jesus Christ biláhyú nohwaa yiné'híí bighq dábik'ehñ oshkaahgo nohwá ba'ihénsǵi; ⁵ Án dawahá yee nohwich'onii, yati' yee nohwich'onii, nohwigoyá' ndi nohwá ágótsǵi; ⁶ Áík'ehgo Christ baa nadaagohiilni'íí nohwitahyú ndzilgo áyítsǵi; ⁷ Áík'ehgo yaaká'dí' nohwaa hi'né'íí doo la' binohdǵih da; Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí biba' ádaanoht'eedá': ⁸ Bik'ehgo'ih'nañ nolzdilgo ánohwilǵi doleel danágódzáázhi', áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehñ nadáhíí bijǵi doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aq da doleel. ⁹ Bik'ehgo'ih'nañ da'ánííyú át'éé, án biYe' Jesus Christ nohweBik'ehñ bił kił daanohdlǵigo nohwich'ǵi' ánniid. ¹⁰ K'adíí nánohwoshkaah, shik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehñ bizhi' biláyú dátekt'eego yadaakti' doleelgo, nohwitahyú doo ilts'á' ádaanoht'ee da doleelgo: áídá' nohwiini' dátekt'eego la'íí dátekt'eego natsídaahkeesgo dałaházhi' be'ádaanoht'ee le'. ¹¹ Shik'ííyú, ilch'ǵi' nanádaagonołkaad laq, Klóe yił naháztaaní shil nadaagolni'. ¹² Gádishniigo ádishni, la', Shíí Paul zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Apółlos zhinéé nshlǵi; la'íí, Shíí Céphas zhinéé nshlǵi, la'íí, Shíí Christ zhinéé nshlǵi, daadohni láq. ¹³ Ya' Christshá' dákwihi daahohiikaah néé? Ya' Paul tsǵi'ina'áhi nohwá bíheskał néé? Ya' Paul bizhi' bee baptize ádaanohwi'deszaa néé? ¹⁴ Bik'ehgo'ih'nañ ba'ihénsǵi, doo la' baptize ádaanohwishłaa da, Críspus hik'e Gáius zhá; ¹⁵ Baptize ánohwishłaa yúgo dánko dahadíń gánii, Dabíí bizhi' yee baptize ágoł'ǵi. ¹⁶ Áídá' Stéphanas bił daagolíníí baptize ashłaa aldo': ba'ashhah la' baptize ashłaa shǵihí doo bígonsǵi da. ¹⁷ Christ doo baptize ash'ǵigo shin'la' da, áídá' yati' baa gozhóni baa nagoshni'go shin'la': doo yati' goyááníí bee yashti' da, áík'ehgo yashti'yúgo dánko tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí doo nt'é áile' da doleel ni'. ¹⁸ Tsǵi'ina'áhi baa na'goni'íí ch'á'onehezdeehíí bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; áídá' néé hasdáhiikaihíí nohwich'ǵi'yúgo Bik'ehgo'ih'nañ binawod at'éé. ¹⁹ Bek'e'eshchiini' gáníigo, Nnee daagoyáni bigoyá' da'ádǵigo ádaashle' doleel, nnee bił ídaagozini'íí aldo' doo bił ídaagozǵih dago ádaashle' doleel. ²⁰ Nnee goyáni n'íí hayú lán? Begoz'aaníí ye'ik'e'ilchíhi n'íí hayú lán? Ni'godzán biká' ágot'eehíí ye'agodet'áhi n'íí hayú lán? Díí ni'godzán biká' igoyá'íí, Bik'ehgo'ih'nañ doo nt'é dago áyíílaahi at'éé. ²¹ Bik'ehgo'ih'nañ góyá'ágo ngonlchǵi' lék'ehíí k'ehgo ni'godzán biká' nnee dabíí bigoyá'íí bee Bik'ehgo'ih'nañ ch'éh yídaagołsǵih, áídá' yati' baa gozhóni yaa yałti'íí, ni'godzán biká' nnee bich'ǵi'yúgo doo nt'é da ndi, biláhyú da'odlaaníí hasdáhi'niilgo Bik'ehgo'ih'nañ ngon'áq. ²² Jews daanlíni godiyǵigo be'ígózinihíí yiká hádaat'ǵi, la'íí Greeks daanlíni kogoyá' zhá yiká daadéz'ǵi; ²³ Áídá' nééhíí Christ tsǵi'ina'áhi bíheskałíí baa nadaagohiilni', áí Jews daanlíni bidáh sizǵi, Greeks daanlíni bich'ǵi'yúgo déba'odlohé; ²⁴ Áídá' Bik'ehgo'ih'nañ bich'ǵi' ádaanniidíí, Jews daanlíni la'íí

Greeks daanlíni dawa yich'í'yúgo Christ, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí át'éeé, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá' at'éeé. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá'íí, ni'gospdzán biká' nnee bich'í'yúgo déba'odlohé ndi, nnee bigoyá'íí yitigo goyáá; ni'gospdzán biká' nnee bich'í'yúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nalwod da ndi, nnee bina-wodíí yitigo nalwodhi at'éeé. ²⁶ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań nohwich'í' ádaanńiidíí baa natsídaahkees; doo hołáago nnee bigoyá' bee daagonohsą da, doo hołáago dák'a'ádaanoht'ee da, doo hołáago ízisgo ágot'ee zhinéego gosoljí da: ²⁷ Ndi Bik'ehgo'ihí'nań ni'gospdzán biká' nt'é doo góyáá dahíí hayihezníl, daagoyáání ídaayádaandzigo áile'híí bighą; ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań doo daanłdzil dahíí hayihezníl, nadaalwodíí ídaayádaandzigo áile'híí bighą; ²⁸ Ni'gospdzán biká' doo ízisgo ádaat'eego daagozliiníí, ła'íí daach'ich'ólaahíí Bik'ehgo'ihí'nań hayihezníl, doo begonáh dahíí hayihezníl, dzaągee be-goz'aaní doo nt'é dago ch'í'nah áile'híí bighą. ²⁹ Áík'ehgo nnee doo ła' Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ída'odlíí da doleeł. ³⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań ánát'íigo Christ Jesus bił dałá'a daanołhíí, án biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań daagondząągo ádaanołwizlaa, dábik'ehyú ádaant'ee, ła'íí godilzihgo ádaant'eego ádaanołwizlaa, án biláhyú ałdó' hanádaanołwidihez'ńil: ³¹ Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo, Hadín ída'odlííhíí nohweBik'ehń yee ída'odlíí le'.

2

¹ Shik'ííyú, nohwaa niyáádá' Bik'ehgo'ihí'nań baa na'goní'íí ni'gospdzán biká' yati' dénzhone ła'íí kogoyá'íí doo bee nohwich'í' yashti'go niyáá da. ² Áídá' nohwil nashkai n'dá' Jesus Christ zhą, tsí'ılna'áhi bíheskał n'íí, baa yashti'go shiini' łashłaa ni', ła'ihíí doo nt'é da. ³ Doo nłdzil dago, nes-dzidgo, ła'íí dązhó deshtlidgo nohwil nashkai ni'. ⁴ Shiyati'íí ła'íí na'goshńi'íí nnee goyáni biyati' ích'í' gołtsódi doo bee yashti' da ni', ndi Holy Spirit na'iziidgo ła'íí binawod ch'í'nah ánsihgo yashti' ni': ⁵ Áík'ehgo nohwi'odłą' nnee bigoyá'íí bich'í'zhinéego doo bada'ohkíí dago, ndi Bik'ehgo'ihí'nań bina-wodíí bada'ohkíí. ⁶ Nohwitahyú nnee Holy Spirit bee báyán daasiliiníí bich'í' igoyá' bee yádaahiilti', doo díí goldohíí bits'ą'dí' igoyá'íí da, ła'íí ni'gospdzán biká' nadaant'aahíí bigoyá'íí doo bee yádaahiilti' da, áí doo nt'é daaleeh da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bigoyá' doo bigózł da n'íí, nanł'í'íí bee yádaahiilti', áí Bik'ehgo'ihí'nań ni'gospdzán dabintsédá' ngonłchíigo yengon'ąą lek'ehíí, áí bee Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' anáyet'iiníí biyi' bił daandłł doleełhíí bighą: ⁸ Áí díí ni'gospdzán biká' nadaant'aahíí doo ła' yígółsł da: yídaagołsiyúgo nohweBik'ehń bits'ą'dindłáád nłni tsí'ılna'áhi doo yídaayołkał at'éeé da. ⁹ Bek'e'eshchiiníí gánííhíí k'ehgo at'éeé, Końáá doo yo'íi dahíí, kojaa doo id-its'ag dahíí, ła'íí nnee bijíí yune' doo hwahá be'ogowáh dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań hadíí yil daanzhooníí yá łayiiláa, ńii. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bee nohwich'í' ch'í'nah áyíłaa: Holy Spirit dawahá yineł'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí' doo bigózł dahíí ye'at'éeéhíí ndi. ¹¹ Hadín nnee nliiníí nnee ye'at'éhi yígółsł? Nnee biyi'siziiníí zhą; da'áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi nnee doo ła' yígółsł da, dabíí biSpirit zhą. ¹² Áík'ehgo ni'gospdzán biká'gee spirit benagowahíí doo nohwaa hi'né' da, ndi Holy Spirit Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'hi nohwaa hi'né'; dant'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba'go no-hwaa yiné'íí bídaagonłzł doleełhíí bighą. ¹³ Áí ałdó' bee yádaahiilti', doo yati' nnee bigoyá' ilch'ígó'aahíí bee da, ndi yati' Holy Spirit nohwil ch'ígó'aahíí bee yádaahiilti'; Bik'ehgo'ihí'nań bits'ą'dí'go ágot'eehíí yaaká'dí' yati'íí bee nłt'éego ch'í'nah ágohiidle'. ¹⁴ Áídá' nnee Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit doo ye'at'éeé dahíí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bits'ą'dí' ágot'eehíí doo náidiné' da: bíí bich'í'yúgo

déba'odlohé: doo yígonòsì at'éé da, Holy Spirit binkááyú zhà yígòtsìhíí bighà. ¹⁵ Ndi hadín Holy Spirit ye'at'éhi dawahá yígòtsì, áídá' dabíí nñee doo Holy Spirit ye'at'éé dahíí doo yígòtsìni at'éé da. ¹⁶ Hadínshà' nohweBik'ehñ bi-natsekeesíí yígòtsì, bíl ch'ígó'aah doleełgo? Doo hadín da. Áídá' néé Christ binatsekeesíí bídaagonlzi.

3

¹ Shik'íyú, Holy Spirit be'ádaanoht'eehíí k'ehgo doo nohwich'ì' yáoshti' at'éé da ni', ndi ni'godzán be'ádaanoht'eehíí k'ehgo, ánigo ínashood daasolìhíí bighà mé' daanoht'eehíí k'ehgo nohwich'ì' yashti' ni'. ² Ibe' nohwá náda'sìksìd'íhí k'ehgo yati' dabígòzinií bee nohwich'ì' yashti' ni', its'íí dah, áí yati' nyee'íí át'éé: doo hwahá bídaagonòsìh dahíí bighà doo bee nohwich'ì' yashti' da ni', dak'ad ndi doo bídaagonòsì da. ³ T'ah ni'godzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, doo Holy Spirit be'ádaanoht'ee da: nohwitahyú lá' biyééhíí idáhádaaht'ìí, ilch'ì' daashohkee, lá'íí ilts'á'zhì' daahohkah, áí bighà t'ah ni'godzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee, lá'íí ni'godzán biká' nñeehíí k'ehgo t'ah nadaahkai go'íí. ⁴ Ła' gáníídá', Shíí Paul zhinéé nshìí; lá'íí, Shíí Apollos zhinéé nshìí, nñee; áík'ehgo ni'godzán biká' ágot'eehíí be'ádaanoht'ee go'íí. ⁵ Paulhíishà' hadín? Apollosíishà' hadín? Nada'iziidíí biláhyú da'osodl'áadíí zhà ndlìí, nohweBik'ehñ néé dántìígee binasdziid nohwaa din'ááhíí k'ehgo na'idziid. ⁶ Shíhíí k'ediiláá, Apollosíí yiyaa naná'nkt'ish: ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áyíílaa. ⁷ Áík'ehgo hadín k'e'dileehíí dagohíí hadín naná'nkt'ishíí doo nt'é nlií da; ndi Bik'ehgo'ihí'nañ deshjeedgo áile'íí zhà. ⁸ K'e'dileehíí lá'íí naná'nkt'ishíí bílgo dátekt'ee: lá'íí nñee daantíígee binasdziidíí bidená bich'ì' nahi'níí. ⁹ Néé Bik'ehgo'ihí'nañ dała' bíl nada'idziidíí daandlìí: nohwíí Bik'ehgo'ihí'nañ k'e'nlááhíí lá'íí nayik'í'iziidíí daanoht'ee, Bik'ehgo'ihí'nañ bikìh yit'ì'íhíí k'ehgo ádaanoht'ee. ¹⁰ Nñee góyáni k'ìh ágole'íí k'ìh bit'ááh ledn'aahíí áile', ágát'éégo shíí Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íí shaa yiné'íí bik'ehgo nohwi'odl'á' bit'ááh ledn'aahíí ashłaa, áídí' nñee lá' yiká' hadag yit'ì'íh. Áídá' nñee daantíígee hagog'éégo ágole'íí yaa goyáá le'. ¹¹ Nohwi'odl'á' bit'ááh ledn'aahíí ilk'idá' ágolzaa, áíhíí Jesus Christ, nñee doo lá' ánágódle' at'éé da. ¹² Dahadín díí it'ááh ledn'aahíí biká' ágole'íí, óodo, béshligai, tséé l'áá íl'ini, ndilchi', t'oh, dagohíí t'oh náhesgani yee hadag ágole'yúgo; ¹³ Nñee daantíígee binasdziidíí ch'í'nah alñe' doleeł: kaa yá'it'í'íí bíjìígee k'ò' bee ch'í'nah hileeh; nñee daantíígee binasdziidíí hagog'at'ééhíí k'ò' bee bígozìh doleeł. ¹⁴ Nñee lá' hadag ágolaahíí t'ah goz'áayúgo, bidená bich'ì' nahi'níí doleeł. ¹⁵ Áídá' nñee lá' binasdziidíí aqñlid l'ek'eyúgo, nt'é bich'ì' nahi'níí le'at'éé n'íí baa ch'a'one': ndi bíhíí hasdáb'idilteeh, k'ò' biyi' ch'ínyááhíí k'ehgo. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nañ bikìh biyi' daach'ok'ááhíí daanoht'eehíí, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit nohwiyi' golìíhíí bídaagonòsì ya'? ¹⁷ Nñee lá' Bik'ehgo'ihí'nañ bikìh biyi' daach'ok'ááhíí d'ench'ò'go áyíílaa l'ek'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ da'ílíí hileehgo ábile' doleeł, Bik'ehgo'ihí'nañ bikìh biyi' daach'ok'ááhíí godiy'íhíí bighà, áí k'ìhíí nohwíí daanoht'ee. ¹⁸ Nñee doo lá' ích'ì' nach'aa da le'. Nohwitahyú nñee lá' ni'godzán bigoyá' ye'at'éé ngoln'íí l'ek'eyúgo, áí doo nt'é yígòtsìnií k'ehgo ádódle', áík'ehgo goyáá hileeh. ¹⁹ Díí ni'godzán biká' igoyá'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bich'ì' yúgo déba'odlohé át'éé: bek'e'eshchiinií gáníí, Nñee daagondz'áá daanzinií nadaach'aago nadaagolchi'íí bee Bik'ehgo'ihí'nañ daabil'izh. ²⁰ Ła'íí gánádi'níí, NohweBik'ehñ nñee daagondz'áá daanzinií binatsekeesíí yígòtsì, doo nt'é bee alñe' dago. ²¹ Áí bighà nñee doo lá' bada'ohíí da le': dawahá nohwíyéhi ádaat'ee; ²² Paul, dagohíí Apollos, Cephas, dagohíí ni'godzán,

ihí'naahíí, dagohíí da'itsaahíí, dawahá k'adíí daagolíni, dagohíí dawahá be-
gonáhi, dawa nohwíyéhi ádaat'ee. ²³ Áídá' Christ bíyéé daanohtíí; Christ-híí
Bik'ehgo'ihí'nañ bíyéé nlií.

4

¹ Christ yánada'iziidíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' doo bigózi da n'íí
nlt'éégo daineł'íígo yaa nadaagoln'íí daandliígo nohwaa natsí'ikees le'.
² Áík'ehgo nnee nada'iziidíí binant'a' da'ábikniíyú ánát'íígo goz'ąą. ³ Nohwíí
shaa yádaakti'yúgo, la'íí nnee aayanáltihíí shaa yałti' ndi, doo shíł hago'at'éé
da; shíí ndi doo ídaayashti' da. ⁴ Dénchọ'égo asdzaahíí doo bigonsí da, ndi
ái bighą nlt'éégo shich'í' ch'ígowáh doo dishnii da: áídá' nohweBik'ehń
zhá shaa yałti'. ⁵ Áí bighą doo hwahá biká' ngowáh dadá' doo aayádaakti'
da, nohweBik'ehń nádzáágo zhá, án dawahá godilnií biyi' nanl'í' n'íí
got'íizhi' ch'í'nah áidolił, la'íí nnee bijíí yune' yaa natsídaakesíí ch'í'nah áidolił:
áík'ehgo nnee daantíígee nlt'éégo ánadaat'íí lẹk'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ,
Nlt'éégo ánadaat'íí ni', daabiknií doleeł. ⁶ Shik'ííyú, shíí hik'e Apollos
biłgo nohwe'ídaagono'aaah doleełgo nohwich'í' ádaayásiilti'; bek'e'eshchiiníí
ániíhíí bitisgo nnee doo baa natsídaakes da doleełgo, la'íí nohwíí nnee doo
dałá'á bee ídaada'ohdliídá' la'ihíí nohwil daanchọ' da doleełgo. ⁷ Hagot'éégo
ląą lałgo ánt'éégo sínlií? Nt'é ląą níyéhi doo naa hi'né'hi da lán? Naa
hi'né' lẹk'eyúgo, nt'é bighą ída'ónđlii? Doo naa hi'né'híí k'ehgo ląą ánt'ee.
⁸ Ik'idá' dawahá daanohtíí yéé ya', ik'idá' hadaanołdzil ya', nant'án k'ehgo
nadaanoht'aa, daanohtíí ndi: nadaanoht'aaahí dážhọ háshł'íí, néé áldó'
nohwil nadaant'aa doleełhíí bighą. ⁹ Néé, Jesus binal'a'á daandliiníí,
Bik'ehgo'ihí'nañ iké'yú ch'ínohwił shi nsj, nnee natseedgo bándagost'ąąhíí
k'ehgo: ni'gosdzán biká' daagolíníí, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú
daagolíníí, la'íí nnee dawa daanohtíígo ádaanohtíídeszaa. ¹⁰ Néé
Christ bighą nnee déba'odlohé daandlií, nohwihíí Christ binkááyú
daagondząą daanohtíí; néé doo daanohtíí dahíí k'ehgo nohwaa natsí'ikees,
nohwihíí nadaanohtíí daanohtíí; nohwíí nnee daanohtíí, nééhíí
daanohtíí'ich'ółaa. ¹¹ Díí jji t'ah shiná' la'íí dibá' daandlií, nohwidiyágé
ádaadł, da'adzaayú nanohwida'dindzil, nohwigową ádaagodłhgo da'íłł
nahiikai; ¹² Danéé nohwigan bee nada'ídziid: daanohtíí lẹk'eyúgo
bá da'ohiikaąą; nohwiniidaagonsi ndi bich'í' dahdaanohtíí: ¹³ Nchọ'go
nohwaa yádaakti'íí biyaa gozhọ doleełí bá hádaahtíí: ni'gosdzán biká'
dawahá nchọ'i ch'íídeehíí daandliíhíí k'ehgo nohwaa natsí'ikees, díí jji
ndi nohwil ch'ídaagosdinihíí k'ehgo nohwaa natsí'ikees. ¹⁴ Díí doo bik'ee
ídaayádaanohtííhíí bighą nohwich'í' k'e'eshchii da, áídá' shichągháshé shíł
daanzhooníí daanohtíígo nohwil ch'ídaagons'aaahíí bighą ádaanohtíídishnii.
¹⁵ Christ bá nohwil ch'ídaago'aaahíí gonenan doo náhółtag dayú gólłshą'
ndi nohwitaahíí dałá'á: Christ Jesus baa yati' baa gozhóni baa nohwil
nagoshni'go nohwitaa síłł. ¹⁶ Áí bighą nádaanohtííshąą, shedał'íí le'. ¹⁷ Áí
bighą Timotheus, nohweBik'ehń biláhyú shizhaazhé shíł nzhọgo ba'oshłhi,
nohwich'í' o'ła', Christ biláhyú shi'at'e'íí bínadaagonsłzigo áidolił, dáhot'éhé
ha'ánázéhyú be'ikch'ígosh'aaahíí k'ehgo. ¹⁸ Doo nohwaa higháh da daanzhíí
bighą la' ídaada'odlií. ¹⁹ Ndi dét'ihégo nohwaa nsháh doleeł, nohweBik'ehń
hát'ííyúgo, áík'ehgo áí nnee ídaada'odliíhíí doo biyati' zhá bigonsłh da, ndi
binawod gólłyúgo bigonsłh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo
dáyati' zhá yee ch'í'nah hit'íí da, binawodíí yee ch'í'nah hit'íí. ²¹ Hadííhíí
be'ánsht'eego hádaat'íí? Gish be'idiltishé hishtíígo nohwaa nsháh néé,
dagohíí shíł daanohtíígo doo hashishkee dago nohwaa nsháh néé?

5

¹ Nohwitaahyú nant'í' na'ildeehíí be'ádaanoht'eego nohwaa ch'inii, agat'éégo nant'í' na'ildeehíí nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daayokaąah dahíí bitahyú ndi doo hak'e begoz'aą da, kotaa bi'aahíí ko'aago. ² Dážhó ídaadołkaąah laą, baa daahchag le'at'éhi, díí ye'ánát'ííhíí nohwitaahdí' ch'ilt'é' doleel' ni'. ³ Doo nohwitaahyú nashaa da ndi dashiini' zhá bee nohwitaahyú nshłij, áík'ehgo shinaáńl' ánagot'ííhíí k'ehgo ik'idá' díí nnee ánát'íídíí baa yásítí', ⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi'íí bee íla'ádaanoht'eeyú, doo shinaáńl' da ndi shiini' bee shinaáńhíí k'ehgo, Jesus Christ nohweBik'ehń binawod nohwił nłijgo, ⁵ Nnee ágádzaahíí Satan baa daadinoh'aah, bits'í bini'dinih doleel'hií bigha, áík'ehgo biyi'siziinií hasdágháh doleel', Jesus nohweBik'ehń nadahíí bijij. ⁶ Ídaada'ohdlíhíí doo nzhog da. Ya' bán benilzoolé da'ayáhago ik'ań nást'oodíí dahot'éhé daabindiksołíshá' doo bidaagonołsi da née? ⁷ Nchog'go ánadaaht'ííhíí nohwitaahyú begoz'aaníí bán benilzoolé doo ánídá' n'íí yó'odaahné'híí k'ehgo yó'odaagodoh'aah, áík'ehgo ánídégo ná'ist'oodhíí k'ehgo daaleh, bán benilzoolé da'adíhgo bán alzaahíí k'a'ádaanoht'ee doleel'. Bitis-hagowáh n'íí bee binaaahilnihgo dibel'ij bizhaazhé zesdijhíí k'ehgo Christ nohwá zesdij lək'e: ⁸ Áík'ehgo halaą, lenágodáhgo náda'idijhíí da'áík'ehgo begoz'aą le', bán benilzoolé doo ánídá' be'alzaahíí doo daahiidaą dago, dagohíí bán benilzoolíí k'ehgo natsekees o'ni'híí la'íí nchog'go ágot'eehíí bił alzaahíí doo daahiidaą dago; áídá' bán benilzoolé dá'adíhgo bán alzaahíí nádaahidijh le', áí bánhíí nł'éégo la'íí da'aniigo natsíts'ikeesi golzeego ágot'inihi. ⁹ Nant'í' nakaihíí doo bił nahkai da, nohwildishniigo nohwich'í' k'e'eshich'ij ni': ¹⁰ Áídá' nant'í' nakaihíí, dawahá dayúwehégo ídáhadaat'iinií, daan'ijhíí, dagohíí k'e'eshchin' daayokaąahíí doo ínashood daanlij dahíí doo ádaldishni da; áí ádaldishni lək'eyúgo, ni'godzán bits'á' nohkáhyúgo zhá doo bił nahkai da doleel' ni'. ¹¹ Áídá' gánohwidishniigo nohwich'í' k'e'eshchii, Nnee la' ínashood daayilnihií nant'í' naghaa lək'eyúgo, dagohíí dawahá dayúwehégo ídáhát'ínií, k'e'eshchin' yokaąahíí, yati' ye'okáahíí, da'idlaą nt'éehíí, dagohíí ahada'i'niikíí nlij lək'eyúgo, doo bił nahkai da; ágadaat'eehíí doo bił daohsaą da. ¹² Hant'é nashinkt'ogo yánáltihíí ádish'ijgo doo ínashood daanlij dahíí baa yashti' doleel'? Ínashood daanliinií zhá baa yadaakti'go goz'aą. ¹³ Doo ínashood daanlij dahíí Bik'ehgo'ihí'nań zhá yánáltihíí nlijgo yaa yadaakti'. Áík'ehgo nnee nchog'go ánát'ííhíí nohwits'á' nołteeh.

6

¹ Nohwíí la' dahagot'éégo ilch'í' gosol'aą lək'eyúgo, doo ídaa yágosi dago doo ínashood daanlij dahíí binadzahgee laa yałti' née, ínashood daanliinií binadzahgee zhá laa yałti' le'at'éhi? ² Ínashood daanliinií dahagee ni'godzán biká' nnee yaa yadaakti' doleel' doo bidaagonołsi da née? Ni'godzán biká' nnee baa yadaakti'íí nohwidáhyú begoz'aądá', da'ayáhago goz'ánihíí baa yadaakti'go doo bik'eh shohjeed da ya'? ³ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolini baa yadaakti'íí nohwidáhyú begoz'aaníí doo bidaagonołsi da gá? Áí ndi baa yadaahiilti'dá' ni'godzán biká' zhinéégo ágot'eehíí nł'éégo baa yadaahiilti' go'ij. ⁴ Díí ni'godzán biká' zhinéégo dant'éhé bigha laa yadaakti' lək'eyúgo, nnee ínashood daanliini doo daidnłsi dahíí yaa yadaakti'go hanádaahnił née? ⁵ Díí bik'ee ídaa yadaanohdzigo ánohwishłe'go ánohwildishni. Ya' nnee góyáánií nohwitaahyú doo la' da née? Doo la' bik'isyú lił dahnagos'aągee yaa yałti' doleel' yik'eh sitij da née? ⁶ Áídá' nnee la' bik'isn biłgo laa yałti'go, aayánáltihíí doo ínashood daanlij dahíí binadzahgee laa yałti'. ⁷ Áík'ehgo nohwitaahyú

dázhò dégochò'go goz'aa, aayanáltihíí binadzahgee laa yádaakti'híí bigha. Áídá' nt'é bigha doo ch'ík'eh ánánohwi'jil da? Nt'é bigha doo ch'ík'eh nohwich'í' nadaach'aa da? ⁸ Áídá' nda'oksih, Christ biláhyú nohwik'isyú ndi doo bik'ehyú ádaat'jii da, bich'í' nadaach'aa. ⁹ Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh dago doo bídaagonoŋsi da gá? Nohwich'í' na'doch'aa hela': iké' na'idaahíí, k'eshchín daayokaqahíí, nant'í' nakaihíí, nnee daanliiníí nnee yilgo doo bik'ehyú ádaat'jii dahíí, ¹⁰ Da'n'ijihíí, dawahá dayúwehégo ídáhádaat'iiníí, da'idlaa nt'ééhíí, yati' yeda'okáahíí, la'íí ahada'i'niihíí, díí dawa Bik'ehgo'ihinañ bilakt'áhgee begoz'aaníí doo itah býéé daaleeh da. ¹¹ Nohwíí la' ágádaanoht'ee ni': áídá' Jesus nohweBik'ehñ bizhi' bee la'íí Bik'ehgo'ihinañ daahohiikaqahíí biSpirit biláhyú taadaanoht'ee desgiz, bá hadaanoht'ee deszaa, la'íí dávik'ehyú ádaanoht'ee daanoht'ee doo niid. ¹² Dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bil ch'í'otaq ndi doo la' ích'í' shiltsood da áshi'dilne' da. ¹³ Hidán nohwibid bá át'éé, la'íí nohwibid hidán bá át'éé: ndi Bik'ehgo'ihinañ da'ála doo nt'é dago áiléh dolee. Nohwits'íhíí doo nant'í' na'idahíí bá át'éé da, ndi nohweBik'ehñ bá át'éé, la'íí nohweBik'ehñ binawodíí nohwits'í bá át'éé. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ naahi'na'go áyíílaa, née áldó' binawod bee naadaahihii'nahgo ádaanoht'ee. ¹⁵ Ya' nohwits'í Christ bil da'á daanliigo at'ééhíí doo bídaagonoŋsi da gá? Áík'ehgo ya' Christ bil da'á nliiníí isdzán nant'í' nagháhi bil da'á ádíshdléh née? Dah, da'anii doo ágát'éé da dolee. ¹⁶ Ya' nnee la' isdzán nant'í' nagháhi ya'ádidiltjigo isdzánhíí bil bits'í da'á nadleehíí doo bídaagonoŋsi da gá? Gáníigo dahgoz'aa, Nakihíí bits'í da'á nádodlee. ¹⁷ Áídá' hadín nohweBik'ehñ ya'ádidiltjiihíí spirit da'á át'éé. ¹⁸ Nant'í' na'idahíí bits'á' nadohkeeh. Nnee ni'ihíí la'íhíí doo bits'í yee ni'ihíísih da; áídá' dahadín nant'í' nagháhi bits'í yee ni'ihíísih. ¹⁹ Ya' nohwits'íhíí Holy Spirit nohwiyl' golíiníí bikih biyi' daach'okaqahíí ádaat'eehíí doo bídaagonoŋsi da gá? Nohwits'íhíí Bik'ehgo'ihinañ nohwaa yiné'ihí at'éé, doo daanoht'ee nohwíyehi ádaanoht'ee da go'jii. ²⁰ Lán izliigo nadaanoht'ee dehezniihi ádaanoht'ee: áí bigha Bik'ehgo'ihinañ ízisgo at'ééhíí ch'í'nah ádaanoŋsi, nohwits'íhíí la'íí nohwiyl'siziiníí bee, áí Bik'ehgo'ihinañ býéé.

7

¹ Baa shich'í' k'eda'shołchij n'íí bee nohwich'í' k'e'ná'ishchii: Nnee doo nannee dayúgo bá nt'éé. ² Áídá' dánko nant'í' nakáhíí bigha nnee da'á daantjige dabíí bi'aa goljii le', la'íí isdzáné da'á daantjige dabíí biká' goljii le'. ³ Isdzán biká' yil nteesh hat'jiiyúgo nneehíí doo dah nii da le': la'íí nnee áldó' da'áík'ehgo bi'aa áidoliil. ⁴ Isdzán doo dabíí bik'ehgo ánát'jii da le', ndi biká' bik'ehgo: nnee áldó' da'áík'ehgo doo dabíí bik'ehgo ánát'jii da le', ndi bi'aa bik'ehgo. ⁵ Doo ilch'í' a'nohchí' da, dahagee dáshiná' ohkaqageeyúgo zhá daazhógo ngonoh'aah; áí bikédí'go laa naht'aash, doo ágáhoht'jii dayúgo dánko nohwits'í yiká hát'íiníí doo bidag ánoht'ee da dolee. ⁶ Díí nohwil ch'í'ish'aahíí bigha nohwich'í' yashti', doo bee nohwá ngonsh'aahgo da. ⁷ Shíí ánsht'eehíí k'ehgo nnee dawa áldó' ádaat'eego hasht'jii. Áídá' nnee da'á ntjige bi'at'e'ihíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' begoz'aa, la' nadaaneedá' la'íhíí doo nadaanee dago. ⁸ Áík'ehgo doo nadaanee dahíí la'íí isdzáné itsaa daanliiníí gádaabildishnii, Shíí k'ehgo doo nadaanee da ndizhoq. ⁹ Áídá' na'i'neehíí bich'í' doo ích'idildih dayúgo, ch'ík'eh nadaach'inéh ndizhoq: nach'inneehíí

shich'iyúgo doo nt'éé da ndi na'i'neehíí bidáhzhí' ch'ilíyúgo dánko nant'í' ch'idigháhíí itisgo doo nzhqo da. ¹⁰ Áídá' nadaaneehíí gádaaldishñii, doo shíí da, nohweBik'ehñ gáyihñii, Isdzán biká' yil ilk'ínáot'aash hela': ¹¹ Áídá' yil ilk'ínát'aazh lèk'eyúgo, daazhógo naghaa le', dagohíí biká' yaa nánódáh: la'íí nnee bi'aa yil ilk'ínáot'aash hela'. ¹² La'ihíí shíí gádaaldishñii, nohweBik'ehñ doo gáníí da, La' nnee Christ biláhyú nohwik'isn, bi'aa doo da'odlaq da ndi, biká' odláni yil golíyigo bil dábik'ehyúgo, yó'ayóht'e' hela'. ¹³ La'íí isdzán odláni biká' doo odlaq da ndi yil golíyigo bil dábik'ehyúgo yó'ayóht'e' hela'. ¹⁴ Nnee doo odlaq dahíí bi'aa bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa, la'íí isdzán doo odlaq dahíí biká' bi'odla'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go hakodilne'íí bee bich'í' goz'aa aaldó': áik'ehgo nohwichagháshé da'ch'odlaqzhí' bil da'otag doleel, doo ágát'éé da lèk'eyúgo doo da'ch'odlaqzhí' bil da'otag da doleel ni'. ¹⁵ La' doo odlaq dahíí nádilwod lèk'eyúgo ch'ík'eh nádilgheed. Christ biláhyú nohwik'isn dagohíí nohwilah, bi'aa dagohíí biká' bits'á' nyááyúgo doo daabihest'qo da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ, Nkegohen'áago nahkai, daanoht'ñii. ¹⁶ Isdzán, ínashood n'líni, díí baa natsínkees, ninkááyú nika' dánko hasdábí'didooteel. Nnee, ínashood n'líni, díí baa natsínkees, ninkááyú ni'aa dánko hasdábí'didooteel. ¹⁷ Nnee daantúygee Bik'ehgo'ihí'nañ baa daagodez'aaqahíí k'ehgo hikaah le', nohweBik'ehñ bich'í' ánniidíí k'ehgo yikísk'eh hikaah le'. Ádishñiigo ínashood ha'ánátséh nagozníí dawa baa goni'áq. ¹⁸ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' ilk'idá' círcumcise ábi'delzaa lá née? Áí shidíí doo k'ena'óshdéh nzi da le'. Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' doo círcumcise ábi'delzaa da lá née? Án círcumcise ábi'dolne' hela'. ¹⁹ Círcumcise áko'delzaahíí dagohíí doo círcumcise áko'delzaa dahíí doo hago'at'éé da, Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'ááníí bikísk'eh ách'ít'ééyúgo zhá ilíí. ²⁰ Nnee daantúygee Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' ánniidá' nt'é binasdziid lán shí n'íí dayúweh nayik'íiziid le'. ²¹ Ya' nich'í' ánniidá' isnáh n'líni lá née? Áí doo nil hago'at'éé da le': ndi ná ch'í'otaa lèk'eyúgo ch'ínáádáh. ²² Dahadín nohweBik'ehñ bich'í' ánniidá' isnáh n'líni ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee doo isnáh n'líni at'éé da: áídá' dahadín bich'í' ánniidá' doo isnáh n'líni da ndi, Christ bi'isna' silíí. ²³ Lán izlíyigo nadaanoht'ee; nnee zhá bi'isna' nádaahdleeh hela'. ²⁴ Shik'íyú, nohwich'í' ánniidá' daanoht'ee hago't'éégo nohwich'í' goz'aa lèk'eyúgo, da'ágadaanoht'eego Bik'ehgo'ihí'nañ bil daanoht'ee le'. ²⁵ K'adú ch'íkíí doo hwahá nneh dahíí baa yashti', doo nohweBik'ehñ yegos'aaníí bee da, ndi nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí shaa yiné'go shada'okíigo áshíílaahíí bigha bee yashti'. ²⁶ Nagont'ogíí bengonyááhíí bigha dahadín da'at'éehíí k'ehgo naghago bá nzhqo shí nsí. ²⁷ Ya' nannee née? Hagot'éégoshá' bil k'ínásht'aazh doo n'nzí da. Ya' doo nannee da née? Doo isdzán biká' dín'íí da le'. ²⁸ Áídá' n'naayúgo, doo isín'sii da; la'íí na'ilíhn n'naáyúgo doo isiih da. Áídá' hadíí h'íí nnádaasaaníí ni'gosdzán biká' nagont'ogíí bee bich'í' nagoz'aa doleel: áí bits'á'zhí' daanoht'ee hasht'íí. ²⁹ Shik'íyú, goldohgo nohwá ngont'aaníí hileehgo ayáhágo godziih, nohwildishñiigo ádishñii: áik'ehgo kodí' godezt'í'go hadíí bi'aa daagolíníí, bi'aa doo daagolíí dahíí k'ehgo ádaat'ee le', bi'aa doo nohweBik'ehñ bitisgo yaa natsídaakes dago; ³⁰ Hadíí daachagíí doo daachag dahíí k'ehgo ádaat'ee le', nt'é bigha daachagíí doo itisgo yaa natsídaakes dago; hadíí bil daagozhóoníí doo bil daagozhóq dahíí k'ehgo ádaat'ee le'; hadíí nada'ihñihíí doo nt'é daabiyéehíí k'ehgo ádaat'ee le'; ³¹ La'íí hadíí ni'gosdzán biká' ágot'eehíí nabik'íiziidíí, doo áí zhá nabik'íizidhíí k'ehgo ádaat'ee da le', díí ni'gosdzán biká' benagowaahíí bech'ígowáhi at'éehíí bigha. ³² Doo

nohwiini' lą́ą dago nohwá hásht'íí. Hadín doo nanee dahíí nohweBik'ehń bich'í' zhińéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekeesgo, nohweBik'ehń hagot'éégo yíl goyılshóógo áile'íí yaa natsekees: ³³ Áídá' nnee naneehíí ni'gospdzán bich'í' zhińéégo ágot'eehíí zhá yaa natsekees, hagot'éégo bi'aa yíl goyılshóógo áile'go yaa natsekees. ³⁴ Isdzán naneehíí hik'e isdzán doo nanee dahíí bilgo doo lę́t'ee da. Isdzán doo nanee dahíí nohweBik'ehń bich'í' zhińéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo bits'í hik'e biyi'siziiníí godilzihgo at'éégo áyılısı doleełgo: áídá' isdzán naneehíí ni'gospdzán bich'í' zhińéégo ágot'eehíí yaa natsekees, hagot'éégo biką' yíl goyılshóógo áile'íí yaa natsekees. ³⁵ Díí daanohwíí nohwá nzhóogo yashti'; doo nohwishjizhgo da, ndi nohwá nł'éełhíí bighą, doo nakigo nohwiini'go da nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíí bighą. ³⁶ Nnee ła' bitsi' doo nnińéh hát'íí dahíí bighą, doo sitsi' bich'í' nł'éégo ánsht'ee da, nzi lę́k'eyúgo, ła'íí na'ılıhn bayánzhí' dahiyaayúgo, ła'íí na'ńeehíí bá nł'ée nziyúgo, áí doo hago'at'ée da, doo nchó'go ánát'íí da, ch'ík'eh nnińéh ndi nzhóo. ³⁷ Áídá' nnee ła' nłdzilgo tsıdezkeezgo, ła'íí doo nt'é daabini'aayúgo, dabíí hát'íiníí yitis nliigo, bitsi' doo nnińéh dago biini' ła'ııláa lę́k'eyúgo nł'éégo adzaahi at'ée. ³⁸ Áík'ehgo nnee bitsi' ła' nnee yaa yinktíıyúgo nł'éégo adzaa; áídá' doo ła' nnee yaa yinktíı dayúgo itisgo nł'éégo adzaa. ³⁹ Isdzán biką' danihi'ńáázhi' begoz'aaníí bee líbi'deztl'óo, ndi biką' daztsaayúgo daazhógo naghaa, dabíí hát'íiníí yíl nińéh doleeł; nohweBik'ehń bił dábik'ehyúgo zhá. ⁴⁰ Ndi itsaa nliiníí doo nnaná'ńáá dayúgo zhá bił gozhóo shı nsı: Bik'ehgo'ihı'ńań biSpirit áík'ehgo nashıtsiyılkees shı nsı.

8

¹ K'e'eshchín daach'okąąhgo hidán baa hi'ńiıl n'íí baa yashti': daanohwigha hidán doo godiyih dago bidaagonlzi. Ndi shı itisgo gonsąą ch'inziyúgo itisgo da'ich'ıdolteeł, áídá' ilgoch'oba'íí ınashood nłdzilgo ábile'. ² Dahadín shı itisgo gonsąą ch'inziníí, bígoch'ılsı le'at'éhi doo ła' bígoch'ılsı da. ³ Áídá' dahadín Bik'ehgo'ihı'ńań bił nzhóoyúgo, án Bik'ehgo'ihı'ńań bígółsı. ⁴ Áík'ehgo k'e'eshchín daach'okąąhgo hidán baa hi'ńiıl n'íí daach'iyąąhíí baa yashti', k'e'eshchín doo da'anii hınaa dago bidaagonlzi, ła'íí Bik'ehgo'ihı'ńań dała'á zhá gólíiníí aldó' bidaagonlzi. ⁵ Yaaká'yú ła'íí ni'gospdzán biká'yú dant'éhéta daach'okąąhíí, gods daaholzéhi, lą́ą ndi, (bich'í' daach'okąąhíí lą́ągo, ła'íí nadaant'án lą́ągo daagoljí ndi,) ⁶ Née Bik'ehgo'ihı'ńań dała'á nohwá góljí, nohwiTaa, án bits'á'dı' dawa daagoljí, ła'íí án bá daahin'ńaa; ła'íí nohweBik'ehń dała'á góljí, Jesus Christ, án binkááyú dawa daagoljí, ła'íí án binkááyú daahin'ńaa. ⁷ Da'ágát'ée ndi ınashood doo dawa áí yıdaagołsı da: áídá' kú begonyaazhi' ła' k'e'eshchín zhá daach'okąąhíí yıdaagołsı ni'; áí hidán godiyihgo at'ée daanzigo hidán k'e'eshchín daach'okąąhgo baa hi'ńiıl n'íí daayıyaayúgo, yunáasyú itisgo doo daanłzil nazıı da daaleeh. ⁸ Doo hidán Bik'ehgo'ihı'ńań bit'ahgo nohwinonıı at'ée da: daahiidaayúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihı'ńań binadzahgee itisgo daanjóo da, dagohıı doo daahiidaą dayúgo doo áí bighą Bik'ehgo'ihı'ńań binadzahgee itisgo daanchó' da. ⁹ Áídá' ıdaa daagonohdzaą, nohwi'odłą' daanłzilhíí bighą hidán k'e'eshchín baa hi'ńiıl n'íí daahohyaayúgo, dńnko nnee bi'odłą' doo daanłzil dahíí ła' nageehgo ádaahle'. ¹⁰ Ni, hidán doo godiyihgo at'ée da bígonłsini, k'e'eshchín náda'okąąhé yunee' nnaago nnee ła', bi'odłą' doo nłdzil dahíí no'ııyúgo, dńnko doo hago'at'ée ląą nziigo bíı aldó' yıyaą doleeł; ¹¹ Áík'ehgo shı itisgo gonsąą nńzihíí bik'izhi' áí nnee bi'odłą' doo nłdzil dahíí dńnko ch'a'otłızh, án Christ biláhyú nik'isnhi, Christ bá daztsáni. ¹² Nohwik'isn bi'odłą' doo nłdzil dago doo bik'ehyú

ágot'eehíí dábik'ehyú át'ée nzigo ádaabinoksigo bich'í' nchog'o ánádaaht'ííigo Christ bich'í' nchog'o ánádaaht'íí hileeh. ¹³ Áík'ehgo hidán hishaqáhíí bigha shik'isn nanago'yúgo, dánágódzázhí' doo itsí' náoshdaq at'ée da, shik'isn doo nanashgée hasht'íí dahíí bigha.

9

¹ Ya' doo Christ binal'a'á itah nshíí da gá? Ya' doo dawahá shá bíl ch'í'otaa da gá? Ya' doo Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú shinasdziid daanohtíí da gá? ² Ła' bich'í' doo Christ binal'a'á nshíí dayúgo, nohwíí nohwich'í' áí nshíí go'íí: nohweBik'ehń biyati' bee nohwich'í' yashti' n'íí biláhyú hasdánohwido'nílhíí bigha Christ binal'a'á nshíígo shígózi. ³ Díí bee ádáyashti', hadín nashídílkidyúgo: ⁴ Ya' néé Christ binal'a'á daandliiníí da'idaago doo nohwá goz'aa da gá? ⁵ Ya' isdzán ínashood daanlíni bíl ndaan'nehgo bíl nahikaigo doo nohwá goz'aa da gá, ła' nadaal'a'ihíí, nohweBik'ehń bik'isyú, hik'e Céphas ádaadzaahíí k'ehgo? ⁶ Ła'íí ya' shíí hik'e Barnabas zhá behihí'naahíí bigha doo na'idziid da ndi doo hago'at'ée dago nohwá goz'aa gá? ⁷ Hadín dabíí na'iznigoshá' silááda nlií? Hadín dahts'aa k'eidnláago binest'á'íí doo yiyaá dasha'? Hadín dibekíí yinádez'iiníí bibe' doo yidlá dasha'? ⁸ Ya' dashíí zhá ádishnii gá? Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí aldo' aníí go'íí. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Moses binkááyú nohwich'í' alzaahíí gáníigo bek'e'eshchíí, łch'ihgee magashi t'oh naghái nyí'í'eesíí doo bizé' na'íkt'éh da, nii. Ya' díí dá magashi zhá yaa natsekeesgo aníí née? ¹⁰ Dagohíí néé nohwaa natsekeesgo aníí née? Da'anii nohwá bek'e'eshchíí: nnee nágodzizíí nest'án nyohońigo nágodziz, ła'íí łch'ihíí aldo' t'oh naghái nyohońigo at'íí. ¹¹ Áík'ehgo nohwitahyú Holy Spirit bits'á'dí' nkt'éehtíí bee nohwíł ch'ídaagosiit'aa dá', ni'godzán biká' nandeehtíí nohwaa daanohté'yúgo, ya' nohwíł dík'eh ádaagot'ee née? ¹² Ła' nnee dant'éhéta bídaandihíí nohwaa daanohté' daanohtwíniigo bá goz'ayúgo, ya' néehíí doo ágádaan'niigo nohwá goz'aa da gá? Da'ágát'ée ndi doo hak'i ída'ónkeed da ni', Christ baa yati' baa gozhóni bidáhgee doo nadaagonkt'og da doleehtíí bigha dawahá bidag ádaant'ee. ¹³ Kih biyi' da'ch'okáqahíí biyi' dilzihgo ádaagot'eehtíí nayik'ída'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'niiłíí łahzhí' daayiyáqahíí ya' doo bídaagonoksi da née? Ła'íí dawahá beda'okáqahíí biká' dahi'niiłgee nada'iziidíí hidán Bik'ehgo'ihí'nań áígee baa hi'niiłíí łahzhí' daayiyáq aldo'. ¹⁴ Áík'ehgo hadín yati' baa gozhóni yaa nadaagoln'íí da'ái yits'á'dí' yedaahinaago nohweBik'ehń bándagoz'aa. ¹⁵ Shíí aldo' díí bee shá goz'aa ndi doo hak'i be'asdzaa da: k'adíí doo ágádaashohle' dishniigo nohwich'í' k'e'eshchii da: doo shich'í' nahi'niiłgo da yati' baa gozhóni baa yashti'go be'ansht'eehtíí shits'á' náidoné' át'ée da, dahyúgohíí shiná' shizes-híí ndi nzhog. ¹⁶ Yati' baa gozhóni baa nagoshni' ndi doo áí bigha ída'oshdlii da: áí na'idziidíí shaa det'aaqahíí bigha dáshini'aaqyú áshléhgo, yati' baa gozhóni doo baa nagoshni' dayúgo goyéehíí bee shich'í' goz'aa! ¹⁷ Díí na'idziidíí dashíí hasht'íígo anásht'ííyúgo, bigha shich'í' nahi'niił: áídá' dashíí doo hasht'íí da ndi ashle'yúgo, díí na'idziidíí shaa det'aaqahíí bigha ashle'. ¹⁸ Nt'é shich'í' nahi'niił áídá'? Díínko, Christ baa yati' baa gozhóni baa nagoshni'dá' doo áí bigha nahi'niił da, áík'ehgo yati' baa gozhóni yaa yałt'íí nshíígo, áí bigha shich'í' nahi'niiłgo shá begoz'aa ndi doo be'anásht'íí da. ¹⁹ Nnee doo ła' binal'a'á nshíí da ndi, nnee dawa binal'a'á nshíígo ádeshdlaa, nnee łáago Christ bich'í'go honshbiihíí bigha. ²⁰ Jews daanliiníí bich'í' Jew nneehíí k'ehgo ádeshdlaa, Jews daanlíni Christ bich'í'go honshbiihíí bigha; Jews bich'í' begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehtíí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaníí yikísk'eh ádaat'eehtíí Christ bich'í'go

honsbjiíhí bigha; ²¹ Jews bich'í' begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí k'ehgo ádeshdlaa, begoz'aaní doo yikísk'eh ádaat'ee dahí Christ bich'í'go honsbjiíhí bigha, (Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaní doo bikísk'eh ánsht'ee da doo dishńii da, ndi Christ yegos'aaní be'ánsht'ee.) ²² Doo daanłdzil dahí bich'í' doo nłdzil dahí k'ehgo ádeshdlaa, doo daanłdzil dahí Christ bich'í'go honsbjiíhí bigha: nńee dawa bich'í' dabí k'ehgo á'denszi ni', dahagot'éego ła' hasdakáh doleelíhí bigha. ²³ Áík'ehgo be'ánásht'íłł, yati' baa gozhónihí bigha, áí bits'á'dí' shíí áldó' nohwíłgo itah shiyaa gozhóó doleelíhí bigha. ²⁴ Iłhanách'idikahgee dawa hadíi iłhandeskaihíi dała'á aadilwodíi gonńee goz'ąąhíi doo bídaagonłsı da née? Áík'ehgo daagonłńeehíi bigha nádohkeeh. ²⁵ Itah nagolzehíi dawahá bee ídaagodzaą, ch'ah hobjiíhí daayołbjiíhí bigha. Áí ch'ah hobjiíhí da'as'ah hichóphi ndi ágádaat'íłł; áídá' néesíi doo hichóphi daahonłbjiíhí bigha ádaahiit'íłł. ²⁶ Áík'ehgo hayú na'idzogíi doo bígonsı dahí k'ehgo doo hishwoł da; na'ínłts'iníi da'adzaayú dıłts'íhíi k'ehgo doo dists'íłł da: ²⁷ Áídá' shits'í hát'íńi dawa baa gonsąą, na'ínłts'íhíi k'ehgo shits'í ts'íyaa bıł onasts'í beshik'ehíi bigha: doo ágásht'íłł dayúgo yati' baa gozhóni baa yásıłtihíi bikedí'go dánko shíi ndi ch'ínáshı'dıłł'e'.

10

¹ Shik'íyú, díi bídaagonłsı hasht'íłł, daanohwitaa n'íi dawa yaak'os yitł'ááh nalseel lék'e, ła'íi túnteel yiyi' ch'ínálsáą lék'e; ² ła'íi dawa yaak'os yitł'ááh ła'íi túnteel yiyi' ch'ínálsáągee baptize ádaako'deszaahíi k'ehgo binant'a', Moses holzéhi, yıłgo dała'á daazłłi; ³ ła'íi dawa yaaká'dí' hidáni daayiyąą lék'e; ⁴ ła'íi dawa tsee biyi'dí' tú hálíni daayıdłąą lék'e; Bik'ehgo'ihí'nań áí túhíi tsee biyi'dí' hálłigo áyılłaa, Christ áí tseehíi k'ehgo at'éé: Christ áí nńeehíi dá'aanákahyú yıl daanłłi lék'e. ⁵ Áídá' ła'ni Bik'ehgo'ihí'nań doo yıl daagoyıłshóó da lék'e: áík'ehgo da'igolıyú neznaago ádaabi'deszaa. ⁶ Díi ánágot'íłł n'íi yee nohwıł ch'ígó'aahíi bigha ánágot'íłł lék'e: áí nńee nchó'go ágot'eehíi hádaat'íłł lék'ehíi k'ehgo doo hádaahiit'íłł da doleelíhí bigha. ⁷ Áí ła' k'e'eshchín daayokąąh lék'ehíi k'ehgo doo ádaanoht'ee da le'; bek'e'eshchiiníi gánıłhíi k'ehgo, Nńee dah dinezbıłgo da'iyąą, ła'íi da'idłąą, áídí' náádikaahgo gotaal lék'e. ⁸ ła' nant'í' nakai lék'ehíi k'ehgo haląą doo ágádaant'ee da le', nadiin taadn doo náhółtagyú hıłt'eego dała'á jıı neznaa lék'e. ⁹ ła' Bik'ehgo'ihí'nań nayıdaantaah lék'ehíi k'ehgo haląą née doo Christ nabıdaantaah da le', ágádaaszaahíi bigha ch'osh bik'asda' daagolíni nadaabistseed. ¹⁰ ła' Bik'ehgo'ihí'nań yaa daanet'íłłhíi k'ehgo doo ádaanoht'ee da le', ágádaaszaahíi na'aktseedíi nadaabistseed. ¹¹ Áí yee nohwıł ch'ídaago'aahíi bigha bich'í' ádaagosdzaa; ła'íi nohwá bek'e'eshchıı, bits'á'dí' bídaagonł'aah doleelgo, née begoldohíi bengont'íiıi bee nohwaa gonyáá. ¹² Áík'ehgo hadín sızıı nziłhíi ídaagodzaą le', dánko nadokalıhíi bigha. ¹³ Nńee dawa dałahágo at'éégo nabídaadintaah, nohwíi áldó' da'áík'ehgo nanohwídaadintaah: áídá' Bik'ehgo'ihí'nań da'ánıyú at'éé, áík'ehgo nt'é doo dánohwik'eh dahíi bee doo nanohwınotaah at'éé da; ndi nanohwı'dintaahíi biyi'dí' ch'ígót'ı'go nohwá ágoléh, bich'í' dahdaanołdoh doleelgo. ¹⁴ Áí bigha, dązhó shıł daanohshóni, k'e'eshchín daach'okąąhíi bits'á'zhı'go ádaahne'. ¹⁵ Nńee daagoyáni bich'í' yashti'híi k'ehgo nohwıch'í' yashti; daanohwıi díıko baa natsídaahkees. ¹⁶ Idee biyi' sızıidíi bee daach'okąąhíi ba'ihédaandzıgo da'ohııkaąhdá' daahıdłąąhíi, ya' áí doo Christ bıdıł bee itah daandłłi da gá? Bán nadaahı'né'dá' nádaahıdıłhíi, ya' áí doo Christ bits'ıi bee itah daandłłi da gá? ¹⁷ Bán dała'áhíi k'ehgo née hııdłąą ndi dała'á daandłłi, bán dała'áhíi nádaahıdıłhíi bigha.

18 Israel hat'i'íí ánádaat'ííhí baa natsídaahkees: Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahgo baa hi'niiki lahzhí' nádaidííhí, ya' do áí bee itah daanlii da gá? 19 Nt'é dishñii áídá'? K'eshchín da'aníhi nlii nées? Hidán k'eshchín baa hi'niikíi godiyih nées? 20 Dah, ndi gádishñii, doo Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqah dahíi hant'é daayokaqahíi yaa ndaahiniikíi ch'iidn yaa daahiniíi, doo Bik'ehgo'ihí'nañ da: doo ch'iidn bitah daanohlii hasht'íi da. 21 NohweBik'ehñ bi'ide' bee da'ohdlaqadá' lahyúhíi ch'iidn bi'ide' bee doo hagot'éégo da'ohdlaqah da: dilzihggo nohweBik'ehñ bił da'ohsaqadá' lahyúhíi ch'iidn doo hagot'éégo bił da'ohsaq da. 22 Ya' nohweBik'ehñ nohwich'í' hashkeego ádaanzíi nées? Ya' nées bitisgo nadaanlwod nées? 23 Dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa bee shich'ogo'nii da: dawahá shá bił ch'í'otaq ndi doo dawa shi'odla'íi nłdzilgo áile' da. 24 Doo dakózhá nt'éhi idáhách'ít'íi da le', áídá' nnee la'i nt'éhi bá hách'ít'íi le'. 25 Dant'éhéta itsi' nanáhi'niihgee nahiniihíi daahsaq, hishaq shi, dagohíi doo hishaq da shi daanohsiigo doo biká na'ídaadołkidgo da: 26 Ni'godzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ biyééhíi bigha dawa daahiidaqago dávik'eh. 27 Nnee doo da'odlaq dahíi la' shigowayú íinááyú nñáh nohwiñii lék'eyúgo, la'íi akú nohwiini'yúgo, nt'éhéta nohwich'í' nniikááhíi daahsaq, hishaq shi, dagohíi doo hishaq da shi daanohsiigo doo biká na'ídaadołkidgo da. 28 Áídá' la', Díi hidán k'eshchín baa hi'nili at'éé, nohwiñiiyúgo, daohsaq hela', nohwił nagolni'híi nbígha, la'íi ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihíi bigha: ni'godzán la'íi biká' daagolíníi dawa nohweBik'ehñ biyééhíi bigha dawa daahiidaqago dávik'eh: 29 Ch'iyaaqago doo dávik'eh da nñzihií bigha doo dishñiiigo ádishñii da, áídá' nnee nił nagolni'íi ch'iyaaqago doo dávik'eh da nzihíi bigha: gánñii shi, Hidán dawa shá bił ch'í'otaqadá' nt'é bigha la' nnee hidán doo dawa bił ch'í'otaq dahíi shaa néit'íi? 30 Bik'ehgo'ihí'nañ shaa ch'oba'go nt'éhéta hishaqadá', nt'é bigha ba'ihénsigo hishaq n'íihíi bigha nchq'go shaa yá'iti'? nñii shi. 31 Áídá' gánohwiłdishñii, Da'ohsaqagee la'íi dant'é ádaahleehgee Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoši doleełhíi bigha ádaah'íi. 32 Jews daanliinií hik'e doo Jews daanlii dahíi, la'íi Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánáséhíi nohwiğha nanánóhdéh hela': 33 Shíi dawa ánásht'íiíi bee nnee dawa bił goyłshqó hásh'íi, doo dashíi zhá nt'ééhíi idáhásht'íi da, ndi lani nt'ééhíi bá hásh'íi, yee hasdádokah doleełgo.

11

1 Shíi Christ be'esh'íiíi k'ehgo nohwíi aldó' sheda'oł'íi le'. 2 Shik'íiyú, nohwa'ihédaansí, dawa bee shénádaahniihíi bigha, la'íi nt'é nohwił ch'ini'áq n'íi dánohwił nagosisni'híi k'ehgo t'ah bikísk'eh ádaanoht'eehíi bigha. 3 Áídá' díi bidaagonłsi hasht'íi, Christ nnee daantíiígee yá siziiigo bitsits'inhíi k'ehgo nlii; la'íi nneehíi isdzáné yá siziiigo bitsits'inhíi k'ehgo nlii; la'íi aldó' Bik'ehgo'ihí'nañ Christ yá siziiigo bitsits'inhíi k'ehgo nlii. 4 Nnee nłni bitsits'in doo bina'deñtsóozdá' okaqahyúgo, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsi dago ánát'íi. 5 Áídá' isdzáné bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago okaqahyúgo, dagohíi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yałti'yúgo, bitsits'in doo yidnłsi dago ánát'íi: áí isdzán bitsits'in hilzheedhíi k'ehgo at'éé. 6 Áík'ehgo isdzán doo bitsits'in bina'deñtsóoz dayúgo bitsizíl k'ínogéesh: áídá' isdzán bitsizíl k'égizhggo dagohíi hilzheedgo yik'ee ídaayándziyúgo bitsits'in bina'deñtsóoz le'. 7 Nnee nłni bitsits'in doo bina'deñtsóoz bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nañ be'ilzaahíi nliigo ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah áyılıshíi bigha: áídá' isdzánhíi nnee ízisgo ye'at'ééhíi ch'í'nah áyılısi. 8 Nnee doo isdzán bits'á'dí' alzaa da; ndi isdzánhíi nnee bits'á'dí' alzaa. 9 La'íi nnee doo isdzán bá

ábi'delzaa da; ndi isdzánhíí n̄nee bá ábi'delzaa. ¹⁰ Ái bigha isdzán bitsits'in bina'deñtsóoz bik'eh, ái bika' yidits'agíí bebígózhíí bigha, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'dí' daagolíníí daabo'íhíí aldó' bigha. ¹¹ Ágát'éé ndi, nohweBik'ehñ binadzahgee n̄nee doo hagot'éégo hileeh da, isdzán da'ádihgo, la'íí isdzán aldó' doo hagot'éégo hileeh da, n̄nee da'ádihgo. ¹² Isdzán n̄nee bits'á'dí' ábi'delzaa, da'ágát'éégo n̄nee isdzán bits'á'dí' goleehgo ábi'delzaa; ndi dawahá Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' daaleehi ádaat'ee. ¹³ Dánohwíí díí nzhogo baa natsídaahkees: ya' isdzán bitsits'in doo bina'deñtsóoz dago Bik'ehgo'ihí'nañ yokaqahíí dábik'eh n̄nee? ¹⁴ Da'ádaant'eehíí bee nohwił ch'ígót'aah, n̄nee bitsizíl n̄neezyúgo yik'ee ídaayándzì. ¹⁵ Áidá' isdzán bitsizíl n̄neezíí bee ba'oln̄íhi at'éé: bitsizílíí bitsits'in bik'eñtsóoz doleelgo baa hi'né'. ¹⁶ Áidí' n̄nee la' díí bigha lahadaadit'áh hádaat'íyúgo, díínko bee bíl nadaagoñí', ádishñii n'íí k'ehgo ádaant'ee, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhíí dawa aldó' yikisk'eh ádaat'ee. ¹⁷ Áidá' díí bee nohwił nagoshñí'íí n̄t'éégo ánádaaht'íjì doo hagot'éégo nohwiłdishñii da, íla'ánáht'íhíí bits'á'dí' doo n̄t'éé daahleeh da, da'itisgo nchò' daahleeh. ¹⁸ Dantsé baa yashti'íí díínko, ínashood da'okqah yuné' íla'ánáht'íhgeee ílts'á'yú daahohkahgo nohwa'ikonsi; áshihñihíí lahzhì' hoshdláa. ¹⁹ Hadíí da'anii da'odlaaníí nohwhitahyú bebídaagozì doleelhíí bigha ílts'á'yú daahohkahíí nohwhitahyú begoz'aa doo. ²⁰ Dałahágee íla'ánáht'íhgeee nohweBik'ehñ doo da'anii dilzihgo bá da'ohsaq da go'íí. ²¹ Áidá' da'idaagee dahale dánohwíí nohwi'idánéhi daahsaqago nohwa'ikonsi, n̄nee la' doo hwahá da'iyaa dadá': ái bigha la' shiná' daanlii, la'ihíí láágo da'idlāa. ²² Ya' nohwigowā nagoz'aa yuné' doo da'ohsaq da gá? Dagoñíí Bik'ehgo'ihí'nañ daayokaqahgo ha'ánátséhíí doo bíl da'oltag da n̄nee, la'íí nohwhitahyú tédaat'iyéhíí ídaayádaandzigo ádaahle' n̄nee? Nt'é nohwiłdishñii áidá'? Ya' díí bigha nohwa'ihénsigo yashti' doleel gá? Dah, doo áik'ehgo nohwaa yashti' da. ²³ Nohwhitahyú nashaadá' nohwił ch'ígoní'áá n'íí nohweBik'ehñ shil ch'ígon'áni at'éé, ái díínko, Jesus nohweBik'ehñ yik'edaannihíí bílak'edaabistíidá', da'ái bitl'é'gee bán náidn'aa: ²⁴ Áidí' ya'ihéñzigo oskaqadá' ík'édainé'go gánñiid, Nkóh, daohsaq; díí shits'í at'éé, nohwá nehestò'i: díí bee shínádaadoñihgo ánádaaht'íjì. ²⁵ Da'iyaaníí bikédí'go da'ágát'éégo idee beda'iskaaníí náidnkāago gánñiid, Díí idee besikaaníí shidil bee ánídégo Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e n̄nee bílgo lángot'aaníí at'éé: náda'ohdlhgeee bee shínádaadoñihgo ánádaaht'íjì. ²⁶ Díí k'ehgo bán nádaahdlhgeee, la'íí díí k'ehgo idee bee náda'ohdlhgeee, nohweBik'ehñ daztsaaníí ch'í'nah ádaanołsi, nádzáázhi'. ²⁷ Ái bigha hadín doo godnłsi dago díí bán yiyayúgo, dagoñíí díí nohweBik'ehñ bi'ide' bee idlaayúgo, nohweBik'ehñ bits'í la'íí bidil yich'í' nihesíí. ²⁸ Áik'ehgo n̄nee dawa ídinel'íjigo zhá bán yiyaa la'íí idee bee idlāa le'. ²⁹ Hadín doo dábik'ehyú at'éé dadá' iyayúgo la'íí idlaayúgo, ái bee dabíí góyéégo ích'í'godot'áál, da'anii nohweBik'ehñ bits'í doo yidnłsi dahíí bigha. ³⁰ Ái bigha nohwhitahyú láni doo nadaalwod da la'íí kaa yaa nakai, la'íí láni da'ílhosh. ³¹ Néé da'anii ídaadinel'íjì lék'eyúgo doo nohwaa yá'iti' da doleel. ³² Áidá' nohwaa yá'iti' lék'eyúgo nohweBik'ehñ nohwił ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodnłsi, ni'gosdzán biká' n̄nee doo bíl nohwił ch'ígódeeh da doleelhíí bigha. ³³ Ái bigha, shik'íyú, da'ohsaqgee íla'ánáht'íhyúgo ílba' nasóohtaq. ³⁴ N̄nee la' shiná' silíjì lék'eyúgo gowayú iyaa le'; áik'ehgo íla'ánáht'íhíí doo nohwił ch'ígódeeh da. La' biká nadaashídołkid n'íí nánsdzáago hasht'egodeshíí.

12

1 Shik'íyú, k'adí Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í hagot'éégo at'éé shíhí bídaagonoŋsih hasht'í. 2 Bik'ehgo'ihinañ doo daahohkaah dadá k'e'eshchín doo yádaakti' dahi daahohkaahgo ch'a'onátsáá ni'í bídaagonoŋsi. 3 Ái bighá díi bídaagonoŋsih dázho hásh't'í, nnee la' Bik'ehgo'ihinañ biSpirit binkááyú yakti'yúgo doo Jesus bił ch'ígodini at'éé nii da go'í: la'í nnee la' Holy Spirit binkááyú yakti'yúgo zhá Jesus nohweBik'ehñ nli, nii. 4 Holy Spirit bits'á'dí kaa hi'né'í iltah at'éé ndi Holy Spirit dała'áhi at'éé. 5 Bik'ehgo'ihinañ bá na'idziidí iltah ádaat'ee ndi nohweBik'ehñ dała'áhi. 6 Iltah at'éégo nnee Bik'ehgo'ihinañ yá nada'iziid, ndi Bik'ehgo'ihinañ dała'áhi nnee biyéehí dawa biláhyú iltah at'éégo na'iziid. 7 Nnee daantúgee Holy Spirit binkááyú na'iziidí baa daagodet'aa, nnee dawa bá nzhoo doleelgo. 8 Áik'ehgo la' Holy Spirit binkááyú yati' góyáni baa daagodet'aa; la'ihí da'ái Spirit-híi binkááyú yati' bee koł ígózini baa daagodet'aa; 9 La'ihí odla' bee daagodet'aa, da'ái Spirit binkááyú; la'ihí da'ái Spirit binkááyú ná'hilziihgo baa daagodet'aa; 10 La'íi godiyihgo ána'ol'íiigo baa daagodet'aa; la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú yádaakti'go; la'íi spirits hago'at'éhíhí yidaagoŋsi; la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go; la'íi yati' doo bigózi dahíi niigo aníhíi yaa nanádaagolni'go baa daagodet'aa. 11 Díi dawa Spirit dała'áhi bits'á'dí kaa daahi'ne', da'ái Spirit-híi dáhat'íiige nnee daantúgee yaa daagode'a'. 12 Kots'í dała'a ndi laayú henláa, la'íi laayú henláa ndi kots'í dała'áhi at'éé: Christ ałdó' da'ágát'éé. 13 Áik'ehgo Holy Spirit dała'áhi bee daanohwigha dała'ázhi' baptize ádaanohwi'deszaa, Jews daandliini dagohíi doo Jews daandlii dahíi, isnáh daandliini dagohíi doo isnáh daandlii dahíi; Holy Spirit dała'áhihi bits'á'dí daahiidlaago ádaanohwi'deszaa. 14 Kots'í dała'áhi laayú henláa, doo dała'a zhá da. 15 Kokeehí, Shíi doo kogan nshlii dahíi bighá doo kots'í itah nshlii da, nii lek'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? 16 La'íi kojaahí, Shíi doo koŋaa nshlii dahíi bighá doo kots'í itah nshlii da, nii lek'eyúgo, ya' doo kots'í itah nlii da gá? 17 Kots'íhí dawa koŋaa nliiyúgo hagot'éégo ch'idits'ag? Kots'íhí dawa kojaa nliiyúgo hagot'éégo ich'ilchih doo? 18 Áidá' Bik'ehgo'ihinañ dabíi há't'íhí k'ehgo kots'í laayú henláahí daanné'gee kots'í bee hadaadeszaa. 19 Kots'í bits'ádaadehezlaahí dała'áyúgo, hagot'éégo its'í hileeh áidá'? 20 Áidá' kots'í laayú henláa ndi kots'íhí dała'áhi. 21 Áik'ehgo koŋaaahí doo hagot'éégo koganhí, Doo hánesht'íi da, yihni da; la'íi kotsits'inhí doo hagot'éégo kokeehí, Doo hánesht'íi da, yihni da. 22 Doo ágát'éé da, kots'í laayú henláahí doo nalwod da ngolnihíi ákone' itah niigo zhá kots'í gólíi: 23 Nohwits'í laayú henláahí la' dá'ich'í'go baa natsídaahiikes ndi, ái la'ihíi bitisgo nt'éégo bił da'ónltag; nohwits'í laayú henláahí doo hagot'éégo nel'íi bigonedzaa dahíi dayúwehyú nt'éégo bił da'ónltag. 24 Áidá' nohwits'í laayú henláahí daadilkqohyú hit'íiigo alzaahí doo bił da'ónltag da: áidá' Bik'ehgo'ihinañ dawa dała' ladaayiznil, doo bił da'ónltag dahíi dabíi nt'éégo áyísi: 25 Áik'ehgo nohwits'í laayú henláahí doo ilk'edaadi'ni da doleel; áidá' nt'éégo ádaahilzi doleelgo Bik'ehgo'ihinañ dała'ázhi' ladaayiznil. 26 Áik'ehgo dała'a biniigonłt'éé lek'eyúgo dawa yił biniidaagonłt'éé; dagohíi dała'a daach'idnłsi lek'eyúgo dawa yaa bił daagozhó doleel. 27 Áik'ehgo nohwíi itah Christ bits'í daanohlii, la'íi dała'a daanohtúgee laayú henláahí daanohlii. 28 Bik'ehgo'ihinañ díi k'ehgo ínashood daanliini bitahyú nyiinil lek'e, dantségee bindaal'a'á daanliigo, nakigeehí binkááyú yádaakti'go, taagigeehí ilch'ígó'aahgo, iké'geehí godiyihgo ána'ol'íiigo, ná'ilziihgo, ich'oniiigo, nant'an daanliigo, la'íi Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yádaakti'go. 29 Ya' dawa Bik'ehgo'ihinañ

bindaal'a'á daanlii néé? Ya' dawa binkááyú yádaakti' néé? Ya' dawa ilch'ígó'aahíí daanlii néé? Ya' dawa godiyihgo ánáda'ol'ijíí néé? ³⁰ Ya' dawa nná'daahilziihgo baa godet'aa néé? Ya' dawa Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yádaakti' néé? Ya' dawa nt'é niigo aníhíí yaa nanádaagolni'go baa godet'aa néé? ³¹ Áídá' Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí itisgo at'ééhíí zhá hádaah't'ijí le': áídí' díínko itisgo ágot'éhi nohwil ch'í'nah ágóshléh.

13

¹ Nnee daanliinií n't'éégo yádaakti'íí la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolínihíí biyati' bee yashti'shà' ndi, shil'ijóóníí da'ádihyúgo bésh dilwoshé áhiłts'agíí, dagohíí bésh be'idot'alé lídiildilgo áhiłts'agíí k'ehgo ánsht'ee. ² Bik'ehgo'ihí'nañ shinkááyú yakti'íí shaa godet'aashà' ndi, nt'é doo bigózi da n'íí dawa bigonsishà' ndi, dawa shil'ígózi'shà' ndi, la'íí shi'odla'íí bee dzil'láshí godihí'niil'lék'e ndi, shil'ijóóníí da'ádihyúgo shíí doo nt'é nshíí da. ³ Dawa shíyééhíí tédaat'iyéhíí baa hishnił'shà' ndi, la'íí shidi'didlidgo baa ídinsht'aashà' lék'e ndi, shil'ijóóníí da'ádihyúgo shíí doo nt'é bee hisht'ijí da. ⁴ Kol'ijóóníí nyéé lék'e ndi n'zaadhí' bidag ách'ít'éé, la'íí kol'goch'oba'; la' bíyééhíí doo ídáhách'ít'ijí da; doo ída'ch'odlíí da, doo ích'idilkàah da, ⁵ Kol'ijóóníí doo nch'og'go ách'ít'ijí da, doo dashízhà ch'inzi da, doo dágóshch'í' bágoch'ilch'ijí da, doo dénch'og'go baa nats'itsikees da; ⁶ Doo nch'og'go ágot'eehíí baa kol'gozh'og' da, áídá' da'anii ágot'eehíí zhá baa kol'gozh'og'; ⁷ Dawa bidag ách'ít'éé, dawa ch'odlaa, n't'ééhíí dawa nch'ol'íí, dawa bich'í' dahch'idn'ldoh. ⁸ Kol'ijóóníí doo ádíh' da: yunáasyú ágone'íí baa nagolni' lék'e ndi bech'ígonáh; Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí bee yách'ilti' lék'e ndi bengowáh; bee kol'ígóziníí bech'ígowáh. ⁹ K'adií lahzhí' zhá bídaagonlzi, hik'e yunáasyú ágone'íí lahzhí' zhá baa nadaagohiilni'. ¹⁰ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ ngonłch'ííhíí dawa lalzaagee, doo dayúweh lahzhí' zhá bídaagonlzi da doo, áídá' dawa nohwil'ídaagozi doleeł. ¹¹ Chagháshé nsh'ijí'dá' chagháshé k'ehgo yashti' ni', chagháshé k'ehgo doo gonsáá dago natséskees ni': áídá' nnee síl'ijí hik'e chagháshé k'ehgo ánsht'ee n'íí shits'á' bee yó'ogoyáá ni'. ¹² K'adyúgo kát'íné doo nzh'og'go biyi' got'ijí dahíí biyi' daadet'ijíhíí k'a'at'éé, áídá' biká' ngonyáágo daakinél'ijíhíí k'ehgo nzh'og'go got'ijí doleeł: k'adyúgo lahzhí' zhá bigonsi, áídá' biká' ngonyáágo dawa bigonsi doleeł, dashíí shígózi'híí k'ehgo. ¹³ Áík'ehgo ki'odla', hik'e n't'ééhíí nch'ohohíhíí, la'íí kol'ijóóníí bilgo, díí taagihíí begoz'aashà; ndi kol'ijóóníí itisgo at'éé.

14

¹ Il'ijóóníí be'ádaanoht'eego biká' hádaah't'ijí, la'íí Holy Spirit bits'á'dí' kaa hi'né'íí hádaah't'ijí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí itisgo hádaah't'ijí. ² Hadín Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'íí doo nnee yich'í' yakti' da, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ zhá yich'í' yakti': nnee doo la' yígółsi dago; áídá' doo bigózi dahíí biyi'siziinií yee yaa yakti'. ³ Áídá' hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí nnee yich'í' yakti', nnee bi'odla' n'ndzilgo áile' doleełgo, la'íí yidag yakti'go, la'íí yil'goyilsh'og'go ánádaahidle'go. ⁴ Hadín yati' doo bigózi dahíí yee yakti'íí dabíí bi'odla' n'ndzilgo áile', áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí ínashood ha'ánáshéhíí bi'odla' n'ndzilgo ádaile'. ⁵ Daanohwigha Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bigózi dahíí yee yakti'go hádaanohwisht'ijí, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ nohwinkááyú yakti'íí itisgo nohwá hásh't'ijí: hadín Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú yakti'íí hadín yati' doo bigózi dahíí nt'é niigo aníhíí yaa nanáagolni'yúgo zhá n't'éé, ínashood ha'ánáshéhíí bi'odla' n'ndzilgo áile' doleełhíí bighà. ⁶ Shik'íyú, Holy Spirit

shinkááyú yati' doo bigózi dahíi yee yaftigo nohwaa níyááyúgo, doo nt'é bigonołsıh at'éé da, Bik'ehgo'ihinań shıl ch'ı'nah áyılıaahıı nohwıl ch'ı'nah ádaashle'yúgo zhá, dagohıı bigonsıhıı nohwıl nagoshni'yúgo zhá, dagohıı Bik'ehgo'ihinań shinkááyú yafti'yúgo zhá, dagohıı nohwıl ch'ıgonsh'aahyúgo zhá. ⁷ Be'idaadot'ále, áı tsısólta la'ıı béshts'oséta, doo daahınaa da ndi anıhıı dits'ag, áıda' doo áıgee anıı dayúgo, hagot'éégo nt'é idot'álehıı bıdaagoch'ıksı? ⁸ La'ıı siláada bibéshdilwoshé doo áıgee anıı dayúgo, hadınshá' nagonkaadhıı bighá ıłch'ı'ididle'? ⁹ Nohwıhıı ágadaanoht'ee, yati' doo bigózi dahıı bee yádaakti'yúgo, hagot'éégo nt'é daadohniıhıı yádaagoksı doleeł? Daazhógo da'ılıızhı' yádaakti'. ¹⁰ Ni'goszán biká' yati' ıltah at'éégo doo alch'idé da shá' ndi, dawa bigózi go yádaakti'. ¹¹ Áık'ehgo yati' doo bigonsı dayúgo, nnee anıhıı nnee lahgo hadaazt'ı'hıı k'ehgo bich'ı' ánsht'ee doleeł, la'ıı da'áık'ehgo shich'ı' at'éé doleeł. ¹² Áık'ehgo nohwıı Holy Spirit bits'á'dı' kaa hi'né'ıı dázhó hádaah'tııgo, ınashood ha'ánalséhıı bi'odla' nıdzilgo ádaile'ıı itisgo hádaah'tıı, áık'ehgo bee nada'ohsiid. ¹³ Áık'ehgo hadın Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıı yee yafti' lək'eyúgo, nt'é niigo anıhıı yaa nanágołni'hıı bighá okqah le'. ¹⁴ Yati' doo bigózi dahıı bee oshkqah lək'eyúgo, shiyi'siziinıı okqah ndi nt'é dishniigo ádishniıhıı doo bigonsı dago, doo shiini' bee oshkqah da. ¹⁵ Hagolá ashne' áıda'? Shiyi'siziinıı bee oshkqah, la'ıı bigonsıgo oshkqah aldo'; shiyi'siziinıı bee idish'aal, la'ıı bigonsıgo aldo' idish'aal. ¹⁶ Dagohıı niyi'siziinıı zhá bee Bik'ehgo'ihinań ba'ihénzıyúgo, nnee Christ doo hwahá nıt'éégo yıgołsıd dahıı onkqahgo ánnıhıı doo yıgołsı dadá', hagot'éégo, Da'anıı doleełgo at'éé, niı doleeł? ¹⁷ Nıt'éégo ihénzıgo onkqah ndi nidits'agıı doo bich'odaasıni' da. ¹⁸ Daanohwıgha nohwıtisgo Holy Spirit shinkááyú yati' doo bigózi dahıı yee yafti'go Bik'ehgo'ihinań ba'ihénsı: ¹⁹ Ágát'éé ndi ınashood ha'ánalséhgee goneznán doo náhółtag dayú yati' doo bigózi dahıı bee yashti'shá' ndi, yati' ashda' yıdaagołsınıı nnee la' bee bıł ch'ıgonsh'aahıı bighá bee yashti'ıı itisgo shıl nıt'éé. ²⁰ Shik'ııyú, nohwıl ıdaagozi zhinéego doo chagháshé k'ehgo zhá be'ádaanoht'ee da le': áıda' nchı'ıı zhinéego mé'hıı k'ehgo be'ádaanoht'ee, nohwıl ıdaagozi zhinéego nnee báyan' daasilıhıı k'ehgo be'ádaanoht'ee le'. ²¹ Bik'ehgo'ihinań yegos'aanıı biyi' gánııgo bek'e'eshchıı, Nnee biyati' lahgo at'éhi, la'ıı nnee nanıdı'ıı biyati' bee dıı nneehıı bich'ı' yashti' doo; ágát'éé ndi doo daashidits'ag da doleeł, niı, nohweBik'ehı. ²² Áık'ehgo Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıı godiyıhgo be'ıgózınıı at'éé, áı da'odlaanıı doo bá alzaa da, áıda' doo da'odlaq dahıı bá alzaa: ndi Bik'ehgo'ihinań binkááyú yati'ıı doo da'odlaq dahıı doo bá alzaa da, áıda' da'odlaanıı bá alzaa. ²³ Áık'ehgo ınashood dawa ıla'adzaadá' dawa yati' doo bigózi dahıı yee yádaakti' lək'eyúgo, la'ıı nnee la' Christ doo hwahá nıt'éégo yıdaagoksıd dahıı, dagohıı doo da'odlaq dahıı hah'ákaiyúgo, Nohwiini' ádaadıh, daanohwıhıı doleeł go'ıı. ²⁴ Áıda' dawa Bik'ehgo'ihinań binkááyú yádaakti' lək'eyúgo, la' nnee doo odlaq dahıı, dagohıı Christ doo hwahá nıt'éégo yıgołsıd dahıı hah'ayááyúgo, binchı'ıı bıł ch'ı'nah áile', la'ıı ya'iti'ıı yidezts'aqhıı bighá ıdinél'ıı doo: ²⁵ Áık'ehgo bıjıı biyi' nainł'ı' nıı ch'ı'nah áyılıaago, Bik'ehgo'ihinań yich'ı' hishzhıızhgo yokqah doleeł, Da'anıı Bik'ehgo'ihinań nohwıl nlıı lá, niigo. ²⁶ Hagolá ádaahne' áıda', shik'ııyú? ıla'ánah'tııhgee daanohtııgee la' ido'aal, la' ıłch'ıgó'aah, la' Holy Spirit binkááyú yati' doo bigózi dahıı yee yafti', la' bıł ch'ı'nah ágołzıgo yaa nagolni', la' yati' doo bigózi dahıı nt'é niigo anıhıı yaa nanágołni'. Áı dawa ınashood nıdzilgo nazıı doleełhıı bighá ánadaah'tıı le'. ²⁷ Nnee la' yati' doo bigózi dahıı yee yádaakti' lək'eyúgo, naki dagohıı taalt'éégo zhá begoz'qa, áı bitisgo dah, dálıké'go yádaakti' le'; la'ıı nt'é

niigo aníihíí dała'á yaa nanágolni' le'. ²⁸ Áídá' nt'é niigo aniihíí yaa nanágolni'íí doo hak'i dayúgo, doo yádaakti' dago nkt'éé, ha'ánázéh yune', ích'í' yádaakti'go zhá, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' yádaakti'go nkt'éé. ²⁹ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí naki dagohíí taalt'éégo yádaakti' le', la'ihíí nt'é daaniigo yádaakti'íí yaa natsídaakees le'. ³⁰ Ła' itah dahsdaahíí nt'éhéta Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bıl ch'í'nah alzaayúgo, dantsé yałti'íí dant'éheego at'éé le'. ³¹ Áík'ehgo daanohwigha Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti'íí nohwá bıl ch'í'otąą, dátiké'go, daanohwigha bídaagono'aaah doleełgo, la'íí daanohwigha nohwıl daagoyılshóó doleełgo. ³² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí ídaa daagodzaągo dábk'eh. ³³ Godikishíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da, áídá' nkegohen'ááníí zhá, Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaahíí, ínashood daanliiníí, ha'ánálséhgee ágágot'ee. ³⁴ Ha'ánázéh yune' isdzáné dant'éheego ádaat'ee le': doo ákóné' yádaakti' dago bágoz'ąą; da'dits'ago bágoz'ąą, begoz'aaníí áldó' aníihíí k'ehgo. ³⁵ Dant'éhéta yídaago'aaah hádaat'íiyúgo yıl nadaanneehíí gowayú nayídaadiłkid le': isdzáné ha'ánázéh yune' yádaakti'yúgo bik'e ídaayágosı. ³⁶ Ya' ádishniihíí doo nohwıl dábk'eh da née? Ya' Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí nohwíí nohwits'á'dí' begodeyaahi daanohsı née? Dagohíí dánohwízhá nohwaa hi'né'i daanohsı née? ³⁷ Nnee la' Bik'ehgo'ihí'nań shinkááyú yałti', dagohíí Holy Spirit be'ánsht'ee nziyúgo, nohwich'í' k'e'eshchiihíí nohwe Bik'ehń yegos'ánihi at'ééhíí yígótsı doleeł. ³⁸ Ła' nnee díí doo yígótsı hát'íí dahíí, dayúwehégo doo yígótsı da le'. ³⁹ Áík'ehgo shik'íiyú, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú yałti'íí dázhó hádaah'íj, la'íí Holy Spirit nohwinkááyú yati' doo bígózi dahíí bee yałti'íí dah doo daabıłdohnii da. ⁴⁰ Ha'ánázéh yune' doo godikish dago la'íí íłch'í'daagodinółsıgo goz'aaníí k'ehgo ánádaah'íj le'.

15

¹ K'adíí shik'íiyú, yati' baa gozhóni nohwich'í' baa nagosisni' n'íí nohwıl ch'í'nah ánánáshdle'; áí nágodoh'ąą n'íí, áí bee ndaasozıj; ² Da'ái bee hasdánohwidi'niil, baa nohwıl nagosisni' n'íí bínádaahniihgo daahonohtą'yúgo; doo ágádaanoht'ee dayúgo doo da'aniigo da'osohdłąą da. ³ Yati' shaa hi'né'íí itisgo at'éhi nohwaa daasiné' ni', gánohwıłdénıidgo, Christ nohwinchó'híí bighą daztsąą, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo; ⁴ Áídí' łehiiltıj, taagi hileehíí bijıj naadiidzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí k'ehgo. ⁵ Áídí' Céphas bo'ıj lək'e, áídí' binal'a'á nakits'ádahíí áldó' daabo'ıj lək'e: ⁶ Áí bikédı'go nohwik'isyú, ínashood daanlínihíí, ashdla' gonenadın bitisyú dała' daabo'ıj lək'e; áí dásdozhá dawa díí jıj t'ah daahınaa, áídá' la' da'ılhaazh. ⁷ Áí bikédı'go James bo'ıj lək'e; áídí' nadaal'a'á dawa áldó'. ⁸ Da'iké'yú shíí áldó' hiłtsąą ni', doo gonshłeeh dagee gosilıjıhíí k'ehgo. ⁹ Nadaal'a'á dawago shíí doo bıl ótag dahíí nshıj, nal'a'híí k'ehgo doo shido'jıı bik'eh da, Bik'ehgo'ihí'nań daayokąąhgo ha'ánálséhíí góyéégo bich'í' nagosh'áá lək'ehíí bighą. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íí bee ánsht'eehíí k'ehgo ánsht'ee: bıłgoch'oba'íí bee shaa godet'aaníí doo daazhógo shainé' da; áídá' da'des'a'íí dawa bitisgo nyeego nasızıid: áídá' doo shíí ást'ıj da, Bik'ehgo'ihí'nań bıłgoch'oba'íí shıł nliiníí át'ıj. ¹¹ Ágát'éé ndi shíí dagohíí la' da'des'a'íí nohwich'í' yádaakti' ndi, díí k'ehgo yádaahiilti'go da'osohdłąą. ¹² Christ daztsąądı' naadiidzaago baa na'gonı'dá', hagog'éégo nohwitahyú la', nanezna'íí doo naadikáh da, daadohniı? ¹³ Nanezna'íí doo naadikáh dayúgo Christ doo naadiidzaa da: ¹⁴ Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwıl nadaagohıılni'íí doo íłjıj da silıj, la'íí nohwi'odłą'íí áldó' doo nt'é

da silij. ¹⁵ Nanezna'í doo naadikáh dayúgo Bik'ehgo'ihinaán doo Christ naadiidzaago áyílaa da, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaán baa léda'ilchoogo nohwígózi, Bik'ehgo'ihinaán Christ naadiidzaago áyílaa, daan'niihíí bigha. ¹⁶ Nanezna'í doo naadikáh da lèk'eyúgo, Christ áldó' doo naadiidzaa da: ¹⁷ Ła'íí Christ doo naadiidzaa dayúgo, nohwi'odłá' doo ílji da; áík'ehgo nohwinçh'íí t'ah biyi' nahkai. ¹⁸ Áík'ehgo Christ bił dała'á daanliigo da'ilhaazhíí áldó' ch'a'ondéeh. ¹⁹ Dadíí ni'gospdzán biká'gee daahin'naago zhá Christ bee nł'éeego ágot'eehíí ndaahóndliiyúgo, néé nnee dawa bitisgo dénohwaagoch'oba'é. ²⁰ Áídá' da'anii Christ daztsaadi' naadiidzaa, da'ilhoshíí bitahdí' dantsé naadiidzáhi nlii. ²¹ Áík'ehgo nnee dała'á biláhyú da'itsaahi bengonyááhíí k'ehgo nnee dała'á biláhyú nanezna' n'íí naadikáh doo. ²² Adam bits'á'dí' nnee dawa nanne'híí k'ehgo Christ bił dała'á daanliiníí dawa nadaahi'naa doleel. ²³ Áídá' nnee dała'á daantjige naahikáh doleel, Christ dantsé naadiidzaahíí nlii; áí bikédí'go Christ daabíyéehíí áldó' naadikáh, dabíí nádzáago. ²⁴ Nadaant'aahíí dawa, ła'íí yedaabik'ehgo binawod daagolji n'íí dawa Christ da'ilíí yilchiihíí bikédí'go, án bilakt'áhgee begoz'aq n'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinaán, yainádi'aahdá' goldohíí bengodogaal. ²⁵ Christ be'ina'íí dawa bikekt'ááh nni'nilzhí' yebik'eh doleeli at'éé. ²⁶ Da'iké'yú be'ina' da'ilíí yilchiihíí áí da'itsaahi. ²⁷ Bik'ehgo'ihinaán dawahá Christ bikekt'áázhí' nyinnil. Áídá', Dawahá bikekt'áázhí' nni'nil, niidá' hadín bikekt'ááh dawahá nyinnilíí doo itah nlii dahíí nł'éeego bígózi. ²⁸ Dawahá biyahzhí' alzaadá', Bik'ehgo'ihinaán dawahá biYe' biyahzhí' áyílaa n'íí biYe' áldó' dabíí biyahzhí' ádedlaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaán dawa yebik'eh doleel. ²⁹ Doo ágát'éé dayúgo, daztsáni bá baptize ádaabi' — dilne'íí nt'é bigha ádaat'ji? Nanezna'íí doo naadikáh dadá' nt'éshá' bigha bá baptize ádaabi'dilne'? ³⁰ Ła'íí nt'éshá' bigha dawa jji da'o'aalgee négodzidíí bidahzhí' nasiidzji? ³¹ Shik'íyú, Christ Jesus biláhyú nohwee shil gozhóhíí bigha gánohwiłdishnii, Dawa jji da'itsaahíí bee shich'í' goz'aq. ³² Nnee ni'gospdzán biká' zhineehíí yadaakti'híí k'ehgo yashti'go gádishnii, Dziłká'yú bégózdidi daagolíníí Ephesusgee bił nadaagonskkaad lèk'eyúgo, nt'é bee hisht'ji, nanezna'íí doo naadikáh dadá'? Ła' gádaanii, Halaa da'idaq le', da'idlaq le': hiskqa dahiitsaahíí bigha. ³³ Nohwich'í' nadoch'aa hela'; nnee daançh'ihíí bił nach'ikaiyúgo nł'éeego ách'ít'éehíí yilçhoh. ³⁴ Ch'inádaanozdziid, nł'éeego ihinaahíí baa nánohkáh, nch'go ánadaahne' hela'; nohwitahyú ła' Bik'ehgo'ihinaán doo yidaagolji da: bik'ee idaayadaanozdzi doleehíí bigha ádaanohwildishnii. ³⁵ Áídá' nnee ła' na'idaadikid, Hagot'éeego nanezna' n'íí naadikáh? Bits'í hago'at'éhi yee naadikáh doleel? daanigo. ³⁶ Ni, nnee doo gonyáni, nt'éhéta k'edínlaahíí ntsé datsaahíí k'ehgo alne'yúgo zhá hajéeh: ³⁷ Hant'é hajéedíí doo áí ga'at'éhi k'edínlaa da, k'edilzií zhá k'edínlaa, t'oh naghái dagohíí łahgo at'éhíhíí shi: ³⁸ Hant'é hajéedíí Bik'ehgo'ihinaán dabíí hát'íyú áile', áík'ehgo k'edilzií dała'á n'áago hajéedgo iltah at'éego ánołigo áile'. ³⁹ Its'í doo dawa lekt'ee da: ła' nnee bits'í, ła'íí dawahá nadaakaihíí, ła'íí łóg, ła'íí dló' áldó'. ⁴⁰ Its'í ła' yaaká'yú daagolji, ła'ihíí ni'gospdzán biká' daagolji: yaaká'yuhíí be'izisgo at'éhi doo ni'gospdzán biká'yuhíí be'izisgo at'éhi lekt'ee da. ⁴¹ Ya'ái dásahngo bits'á'dindláád, t'é'gona'ái dásahngo áldó' bits'á'dindláád, ts'iksosé dásahngo bits'á'dindláád; ts'iksosé dała'á n'áago łahgo at'éego bits'á'dindláád. ⁴² Nanezna' n'íí naadikáhíí áldó' ágát'éé. Its'í k'edilzií k'ehgo lehi'né'íí hichoh, its'í łahgo at'éhi yee naadikáh, doo daahichohi da. ⁴³ Its'í doo iljiigo lehi'né' n'íí izisgo at'éego nádídahgo alne': doo nalwodgo lehi'né' n'íí binawod goljiigo nádídahgo alne'. ⁴⁴ Dá ni'gospdzán biká'gee kots'ihíhíí lehi'né'

n'íi yaaká'dí'go kots'ihíhíi bee nách'ididáh. Kots'í ni'godzán biká'gee golíi, la'íi yaaká'dí'go kots'í gólíi. ⁴⁵ Gáníigo bek'e'eshchij, Dantsé nnee alzaahíi Adam holzéhi hínaa silij; Adam iké'yúhíi spirit be'ihí'naahíi silij. ⁴⁶ Áidá' its'í yaaká'dí' gólíiníi doo ntsé begonyáá da, ndi its'í ni'godzán biká' gólíiníi ntsé begonyáá, ániita its'í yaaká'dí' gólíiníi begonyáá. ⁴⁷ Dantsé nnee alzaahi ni'godzán bits'á'dí' nlij, leezh bee alzaa: iké'gee nneehíi yaaká'dí' nyáá, án nohweBik'ehíi nlij. ⁴⁸ Ni'godzán biká' nnee leezh be'ádaaszaahíi, dantsé nnee leezh be'alzaahíi k'ehgo ádaat'ee: la'íi yaaká'yú daagolíníi, nnee yaaká'dí' nyááhíi k'ehgo ádaat'ee. ⁴⁹ Nnee leezh be'alzaahíi k'a'ádaandlijigo daagosiidlijihíi k'ehgo yaaká'dí' nnee áldó' k'a'ádaandlij doleel. ⁵⁰ Shik'íiyú, díi nohwil nagoshni, nnee daanliiníi bits'í hik'e dil bilgo Bik'ehgo'ihí'naán bilakt'áhgee daanliiníi doo itah daaleeh da; its'í nanne' doleelíi ihí'naa doo ngonel'aq dahíi doo bíyéé daaleeh at'éé da. ⁵¹ Isaa, doo bígózí da n'íi nohwil ch'í'nah ashle'; doo daanohwigha da'ilwosh da doleel, áidá' lahgo ádaant'eego ánohwí'dilne' doleel, ⁵² Dagoshch'í, ch'inesk'ohíi k'ehgo, iké'yú béshdilwoshé ánniidgee: béshdilwoshé áníi doleel, la'íi nanezna' n'íi its'í doo hichqohíi bee naadikáhgo ádolnii, la'íi néé lahgo ádaant'eego ánohwí'dilne' doleel. ⁵³ Díi its'í hichqohíi its'í áníidéhi doo hichqoh dahíi ik'eyidleeh doleel, la'íi díi its'í datsaahíi its'í áníidéhi doo datsaah dahíi ik'eyidleeh doleel. ⁵⁴ Áík'ehgo díi its'í hichqohíi doo hichqoh dahíi ik'eyiidlaago, la'íi díi its'í datsaahíi doo datsaah dahíi ik'eyiidlaago, gáníigo bek'e'eshchiiníi begolne' doleel, Da'itsaah n'íi baa goneznaago doo nt'é da silij. ⁵⁵ Da'itsaahíi níini, ninawod bee nohwicháq n'íi hayú begoz'aq? Da'itsaahíi níini, gonléé n'íi hayú goz'aq? ⁵⁶ Nohwinchó'híi bigha da'itsaahíi nalwod; la'íi begoz'aaníi biláhyú nchó'íi nalwod. ⁵⁷ Áidá' Bik'ehgo'ihí'naán ba'ihégo, án nohweBik'ehíi Jesus Christ biláhyú da'itsaahíi baa daagonlnéehgo ánohwile'. ⁵⁸ Ái bigha, shik'íiyú, shil daanohshóni, ndzilgo nasozij, doo bits'á' daadiho'náhgo da, da'ákozhá láágo nohweBik'ehíi bá nada'ohsiid, nohweBik'ehíi biláhyú bá nada'ohsiidíi doo da'ílinéhi at'éé dago bidaagonolsihíi bigha.

16

¹ K'adíi nnee Bik'ehgo'ihí'naán báhadaadeszaahíi zhaali bá ndaahohniilíi bee nohwich'í' yashti': Galatiayú ínashood ha'ánálséhíi gábildishnii n'íi k'ehgo nohwíi áldó' ágádaahne'. ² Godilziníi bijijíi dávik'ehíi da'á nohtijgee Bik'ehgo'ihí'naán danelt'eego bee nohwich'ozni'híi k'ehgo zhaali la' k'ihzhí' ndaahohniilgo ilch'í' ndaahohniil, áik'ehgo níyáágee doo zhaali ndaahohniil da doleel. ³ Áík'ehgo akú níyáágo nnee la' nzhqo daadohniihíi naaltsoos baa daanohniil, ái zhaali baa daasoné'íi Jerusalemyú daidiiné'híi bigha akú daadish'aal. ⁴ Shíi áldó' akú disháh dávik'ehyúgo, akú bil dishkah. ⁵ Macedóniayú ch'ínsháh shí: Macedóniayú ch'íníyáágo nohwaa deshaal. ⁶ Akú dét'ihézhí' nohwil nahashtá shí, dagohíi da'akú sheehai shí, áik'ehgo dahayú dahnáádishdáhyú bee shich'odaahnii doleel. ⁷ Akú ch'ínsháhgo doo dét'ihézhí' nohwistsééh hásh't'íi da, áidá' nohweBik'ehíi há't'íiyúgo nohwil nahashtá hásh't'íi. ⁸ Pentecost bengonyáázhí' Éphesusgee siidáa doo. ⁹ Nht'éégo na'isiidíi dahot'éhé bee shá ch'íntáq, la'íi shich'í' nadaagonlkaadíi láq. ¹⁰ Timótheus nohwaa nyáágo doo neldzidgo ádaanolsi da le': nohweBik'ehíi binasdziidíi nayik'íiziid, shíi na'isiidhíi k'ehgo. ¹¹ Doo hadín da'ílinégo baa natsekees da le': áidá' bich'odaahniigo bil gozhóqo shich'í' dowáh: bíi hik'e shik'isyú la' áldó' shaa hikáhíi nhoshíi. ¹² Nohwik'isn Apollos holzéhi, nohwik'isyú la' bilgo nohwaa hikáh dázho hásh't'íi ndi k'adyúgo doo digháh há't'íi da; ndi

bá ch'ígót'i' gozlíígo nohwich'í' digháh ndi at'ée. ¹³ Daadeh'íí, nohwi'odla'íí bee ndzilgo nasozíí, báyán k'ehgo ádaanoht'ee, nadaalwodgo nadaasozíí le'. ¹⁴ Dawa ánádaht'ííí k'í daanojhoogo ánádaht'íí le'. ¹⁵ Shik'íyú, Stéphanas bigowá dágoz'áá nt'éégo Akéyagee dantsé da'osdlaadgo bídaagonoíí, ła'íí ínashood daanliiníí yinádaadéz'íígo yaa ádaadest'áá, ¹⁶ Nnee ágádaat'eehíí hik'e nohwich'odaanííhíí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bánada'iziidíí dawa daadohts'ago nánohwoshkáah. ¹⁷ Stéphanas hik'e Fortunátas ła'íí Akéyas hikaihíí baa shíł gozhóó: nohwíí doo nohkáh dagee aí hikai. ¹⁸ Shiyi'siziiníí hanáyolgo ádaashiilaa, ła'íí nohwíí aldo' ágádaanoht'ee: nnee ágádaat'eehíí daadinoíígo ba'ihédaanoht'ee. ¹⁹ Asiagee ínashood ha'ánálséhíí dawa, Gozhóó, daanoht'eehíí. Áquila hik'e Priscilla ła'íí bigowá yune' ha'ánálséhíí aldo' dawa nohweBik'ehń binkááyú, Gozhóó, daanoht'eehíí. ²⁰ Christ biláhyú nohwik'íyú daanliiníí dawa, Gozhóó, daanoht'eehíí. Daagodinoíígo daadohts'os le'. ²¹ Shíí, Paul, Gozhóó, nohwik'íyú dashíí shigan bee k'eshíłchíí. ²² Nnee ła' doo Jesus Christ nohweBik'ehń bíł nzhoo dayúgo, bíł ch'ígodíni at'ée. NohweBik'ehń nánídáh. ²³ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí bee nohwíł goz'áá le'. ²⁴ Christ Jesus binkááyú shíł ijóóníí bee nohwich'í' goz'áá le'. Doleelgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE CORINTHIANS

1 Shíí, Paul, Bik'ehgo'ihinañ bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, la'íí nohwik'isn Timotheus holzéhi bílgo, Bik'ehgo'ihinañ daayokaqáahíí Corinthgee ha'ánálséhií bich'í' k'e'iilchii, ínashood daanliinií dawa Akéya biyi' dahot'éhé daagolíinií bílgo: 2 Bik'ehgo'ihinañ nohwitaa, Jesus Christ nohweBik'ehni bílgo bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. 3 Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ nohweBik'ehni bíTaa, ba'ihégoşí le', án bits'á'dí' aatét'íi begoz'aa, Bik'ehgo'ihinañ dawa bee hadag ánágodle'íí; 4 Án góyéégo nohwich'í' nagowaagee hadag ádaanohwişí, nnee dant'éhéta bee bich'í' nadaagont'ogyúgo hadag ánádaahiidle'híí bigha, danéé Bik'ehgo'ihinañ hadag ádaanohwişíhíí bee hadag ánádaahiidle'go. 5 Christ bílgo dánohwiniigonkt'éé nt'ééhíí k'ehgo Christ nldzilgo hadag da'ánohwişí nt'éé. 6 Néé nohwiniigodilne' lék'eyúgo, hadag ádaanoht'ee doleelhíí la'íí hasdánohwiñiil doleelhíí bighahi at'éé, áí nohwiniigonkt'ééhíí k'ehgo nohwíí áldó' nohwiniigonkt'ééhíí bee hadag ádaanoht'eego ádaanohwişí, la'íí néé hadag ánohwi'dilne' lék'eyúgo hadag ádaanoht'ee doleelhíí la'íí hasdánohwiñiil doleelhíí bighahi at'éé. 7 Nldzilgo nohwaa da'óndlii, díinko bígonlzihíí bigha, néé nohwiniigodilne'híí k'ehgo nohwíí áldó' nohwiniigodilne' ndi Bik'ehgo'ihinañ hadag ádaanohwişíhíí k'ehgo nohwíí áldó' Bik'ehgo'ihinañ hadag ádaanohwişí doleel. 8 Christ biláhyú nohwik'íyú daanohlíni, Asiyú góyéégo nohwich'í' nagoyaahíí bídaagonoşí háhiit'íi, dázhó góyéégo nohwich'í' nagoyaahíí bigha nohwinawod dásdohzá asdiidgo daahiitsaah laqá niidzi: 9 Da'itsaahíí bee nohwá ngot'aa niidzi, áídá' danéé doo ída'óndlii da, ndi Bik'ehgo'ihinañ nanezna'íí nádaayihii'na'íí ba'óndlii doleelhíí bigha nohwich'í' ágodzaa. 10 Án góyéégo da'itsaahíí yits'á' nohwiñil áídí' yits'á' nánohwiñíí: la'íí ágánánohwidle' doleelgo ba'óndlii; 11 Nohwíí áldó' nohwi'okáahíí bee nohwich'odaahni, áík'ehgo nnee láágo nohwa da'oskaqadgo hagot'éégo Bik'ehgo'ihinañ nohwich'ozni'íí nnee láágo ba'ihédaanzí doleel. 12 Díí baa nohwiłgozhóq, díinko nohwijíi yune' bígonlzi, ni'gospdzán biká' nnee bitahyú la'íí itisgo nohwíí nohwiłahyú Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee da'aniigo, doo daazhógo da ánáhiit'íi, doo ni'gospdzán biká'dí' igoyá'íí bee da, Bik'ehgo'ihinañ bílgoch'oba'íí binkááyú ánáhiit'íi. 13 Daahohshííhíí la'íí dá bee nohwił ídaagoziníí zhá baa nohwich'í' k'e'iilchii; áí dahot'éhé baa nohwił ídaagozi doleelgo hasht'íi; 14 Ilk'idá' lahzhí' nohwiłdaagonoşí n'íí k'ehgo, áík'ehgo néé nohwaa nohwił gozhóq'íí k'ehgo nohwíí áldó' nohwaa nohwił gozhóq doleel, Jesus nohweBik'ehni nádahíí bijíi. 15 Áí da'aniigo bígonsíhíí bigha ntsé nohwaa nsháhgo ni', nakidn nohwił daagoyilshóq doleelgo; 16 Macedóniyú hishaalyú la'íí t'aaqzhí' náshdaalgo nohwaa nsháhgo ni', áídí' Judeayú shich'odaahniigo disháhgo ni'. 17 Ya' daazhógo ádishniigo ágádishni lá néé? Ya' ni'gospdzán biká' nnee k'ehgo nagoshchi' néé, ya' shíł nagokigo, Ha'oh, la'íí, Dah, dishni néé? 18 Dah, áídá' Bik'ehgo'ihinañ da'anii nliihíí k'ehgo doo nohwił nagokigo, Ha'oh, la'íí, Dah, nohwiłnii da. 19 Silvánus la'íí Timotheus hik'e shíí bílgo Bik'ehgo'ihinañ bíYe', Jesus Christ, nohwiłahyú baa nohwił nadaagosiilni'íí doo bíł nagokigo, Ha'oh, la'íí, Dah, nii da, áídá' án dávik'ehn, Ha'oh, nii. 20 Dávik'ehn Bik'ehgo'ihinañ nt'é niigo yengon'áádá' Christ, Ha'oh, da'anii

nii ni', la'íí án binkááyú, Doleelgo at'éé, daan'nii, Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoſi doleelgo. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ néé hik'e nohwíi bilgo Christ bil da'á daandliigo nldzilgo ánohwíſihi at'éé, la'íí da'án hadaanohwidilaahi at'éé; ²² Áñ nohwiká' da'izkałhíi k'ehgo bíyéé daandliigo nohwígóziigo áyíílaa, la'íí nohwíií biyi' Holy Spirit nohwaidin'áá, ái Bik'ehgo'ihinañ nohwíniigo yengon'áání begolne'go ch'í'nah hileeh. ²³ Díí da'anii ádishniigo Bik'ehgo'ihinañ shá yígółſiigo biká ádishnii, doo nohwíł daagozhóqo dago ánohwishle' doo hasht'íi dahíi bigha doo hwahá Corinthyú náshdáh da. ²⁴ Doo nohwe'odla' bee nant'aahíi k'ehgo nohwaa natsídaahkees da, áidá' nohwíł daagozhóqo doleelgo nohwíł nada'idziid; nohwi'odla'íi ilk'idá' nalwod.

2

¹ Nohwaa nánáshdáhgo doo nohwíł daagozhóqo ádaanohwishle'go da shiini' lašłaa. ² Doo nohwíł daagozhóqo ánohwishłaa yúgo hadín lá shíł gozhóqo áshile', nohwíi zhá gónko doo nohwíł daagozhóqo ánohwishłaa n'íi? ³ Ái bigha áik'ehgo nohwich'í' k'eshilchíi, nohwaa niyáago nohwíi shíł daagoyilshóqo le'at'éhi doo shiini' bídaadołniigo da; díi da'anii nohwá bígonsi, nt'é baa shíł gozhóónii nohwíi aldo' baa nohwíł daagozhóqo doleel. ⁴ Nohwich'í' k'eshilchíidá' doo shíł gozhóqo da ni', shijíi doo nkeh'en'áá da ni', la'íí hishchag ni'; doo nohwiini' daadishniihíi bigha da, áidá' dázhó shíł daanohwishóqo baa nohwíł nagoshni'híi bigha. ⁵ Dahadínta bini'nniihyúgo, doo dashízhá shich'í' at'íi da, áidá' daanohwigha nohwich'í' at'íi, ndi doo yóiyáhgo da, doo ídaagosh'a'go ádishnii hasht'íi da. ⁶ Nnee ágát'ééhíi ląágo noł'eego biniidaagodołaa n'íi da'áigeé dávik'eh. ⁷ Áik'ehgo bich'í' ánadaahne'go binchó'híi bigha baa nádaagonoh'aahgo hadag ádaanołsi, doo ágádaanoht'ee dayúgo, dánko dázhó itiségo ts'iyaa ábile'. ⁸ Áik'ehgo nohwíł daanzhooníi bil ch'í'nah ádaahle'go nádaanohwoshkaah. ⁹ Nt'é nohwíł déniidíi bikisk'eh ádaanoht'ee shi bígonsiíhíi bigha nohwich'í' k'eshilchíi. ¹⁰ Dahadínta nchó'híi bigha baa nádaagonoh'aahíi shíi aldo' baa nágodinsh'aah: dant'éhéta baa nádaagoni'ááyúgo nohwíi nohwigha asht'íi, Christ binadzahgee. ¹¹ Doo ágádaant'ee dayúgo dánko ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, nohwitis hileeh: hagog'éégo nohwich'í' na'iziidíi bídaagonłzi. ¹² Troasyú Christ baa yati' baa gozhóni baa yashtiyú niyáadá' nohweBik'ehñ shá ch'íntáá, ¹³ Áidá' shik'isn Titus ákú doo hak'i dahíi bigha shiyi'siziiníi biyi' doo ilch'í'gont'éé da ni'; áik'ehgo áidí' bits'á' dahdiyaago Macedóniyú dahnaadiisdzaa. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinañ ba'ihégoſi, án dákozhá Christ binkááyú nagonł'nehgo ánohwíłsi, la'íí nohwinkááyú bígoziigo ádilzi, ái likagolchihíi k'a'at'éégo da'adzaayú benagowaa. ¹⁵ Hadíi hasdákáhíi la'íi doo hasdákáh dahíi bitahyú Bik'ehgo'ihinañ bich'í' Christ yee likagolchihíi k'a'at'éégo ndlii: ¹⁶ Hadíi doo hasdákáh dahíi bich'í'yúgo golchiníi da'itsaah áidoliikíi k'a'at'éégo ndlii; áidá' hadíi hasdákáhíi bich'í'yúgo hii golchiníi ihinaa áidoliikíi k'a'at'éégo ndlii. Hadín láá díi yinel'aa? ¹⁷ Ląágo Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo da'anii ádaaniigo yaa yádaakti', áidá' néé doo ágánt'ee da; néé Bik'ehgo'ihinañ biyati' da'aniiigo baa yáhiilti', Bik'ehgo'ihinañ nohwin'a'go, da'án binadzahgee Christ binkááyú yáhiilti'.

3

¹ Ya' nohwich'í' ídaayánahiilti'go godeyaa néé? Ya' naltsoos néé nł'éégo nohwaa nagolni'íi hádaahł'íi néé, dagohíi nohwits'á'dí' la' naltsoos ágát'ééhíi háhiit'íi néé, la' ágádaat'íi hii k'ehgo? ² Nohwíi naltsoos nł'éégo nohwaa nagolni'íi k'a'at'éégo ádaanoht'ee, nohwíií biká' bek'e'eshchii, nnee dawa

daayozhígo yídaagolsi: ³ Nohwíí naltsoos Christ yaa nagolní'íí néé áhiidlaahíí daanohíígo bígózí, doo ink bek'e'eshchíí da, ndihíí Bik'ehgo'ihí'nań hínáhi biSpirit bek'e'eshchíí, doo tséé nteelíí biká' da, ndihíí nnee daabijíí biká' k'e'eshchíí. ⁴ Christ binkááyú Bik'ehgo'ihí'nań ba'óndliihíí bighá án'nii: ⁵ Dant'é bínii'qahíí doo néé nohwits'á'dí' benagowaa da; áídá' Bik'ehgo'ihí'nań zhá bits'á'dí' benagowáhi at'éé; ⁶ Áń ánídégo nohwá ngon'áání baa nagohiilní'go bínii'qágo ánohwilaa; doo yati' bee nohwá ngon'áání zhá baa yáhiilti' da, áídá' nt'é níigo aníihíí yaa yáhiilti', Holy Spirit nohwinkááyú yałti'go: Jews bich'í' begoz'aaníí da'itsaahíí bee nnee bángot'aq, áídá' Holy Spirit-híí nnee ihí'naa yaa daidi'aah. ⁷ Begoz'aaníí tséé biká' k'e'eshchiiníí da'itsaahíí áile' ndi dázhó bits'á'dindláádgo bengonyáá, áík'ehgo Israel hat'i'i Moses binii' bits'á'dindláádíí bighá ch'éh daayine'íí, bits'á'dindláádíí bech'ígonáh doleeł ndi; ⁸ Áí ndi ágádaago, Holy Spirit binkááyú begoz'aaníí dázhó itisgo bits'á'dindláád doleeł go'íí. ⁹ Da'itsaah áile'go begoz'aaníí bits'á'dindláád lék'eyúgo, dávik'ehyú áile'go begoz'aaníí itisgo bits'á'dindláadi at'éé. ¹⁰ Da'aníigo begoz'aaníí lah bits'á'dindláád n'íí, k'adíí doo bits'á'dindláád da silíí, la'i bitisgo bits'á'dindláádhíí bighá. ¹¹ Begoz'aaníí bech'ígonyáá n'íí bits'á'dindláád lék'eyúgo, doo bech'ígowáh dahíí bitisgo bits'á'dindláád go'íí. ¹² Áí ndaahóndliigo dabígózigo yáhiilti': ¹³ Doo Moses k'ehgo yáhiilti' da, án Israel hat'i'i nt'é bits'á'dindláádíí éđjhií doo daayiltséh dago binii'zhí' nná'iktsos: ¹⁴ Daabiini' bee doo daago'íí da silíí; áík'ehgo díí jii ndi doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań hik'e bíí bílgo lángon'áni daayozhígo binatsekeesíí biná'isti' n'íí t'ah da'ágát'éé; áí Christ binkááyú zhá yó'oltsoos. ¹⁵ Díí jii ndi Moses binaltsoos daahojíigo binatsekeesíí t'ah biná'isti' k'a'at'éégo t'ah doo yídaagolsíí da. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń bich'í' ách'idzaayúgo konatsekees biná'isti' n'íí k'ihzhí' yó'oltsoos. ¹⁷ NohweBik'ehń Holy Spirit at'éé: hayú nohweBik'ehń biSpirit níjige daanohwigha nohwíł ch'í'otaa. ¹⁸ Daanohwigha, nohwini doo bináda'isti' dago, kát'íné biyi'zhí' daadinéel'íihíí k'a'at'éégo nohweBik'ehń bits'á'dindláádíí daanéel'íí, áík'ehgo án bits'á'dindláádíí nohwits'á'dindláádgo daahiidleeh, dayúweh nohwá goldohgo, áí nohweBik'ehń biSpirit bits'á'dí' begonáh.

4

¹ Áík'ehgo díí na'idziidíí Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'híí bighá nohwaa dain'áágo nyee ndi dahnldoh; ² Nadaant'í'go nchó'go ágot'eehíí doo be'ánt'ee da, doo lé'iilchoogo nahiit'aash da, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo bee nahi-ich'aa da; ndi biyati' da'aníihíí ch'í'nah ánłzł, áík'ehgo nnee dała'á daantíígo Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee da'áígee yáhiilti'go yídaagolsi. ³ Yati' baa gozhóni baa nagohiilní'íí hadín bich'í' bená'isti'yúgo, doo hwahá hasdákáh dahíí zhá bich'í' bená'isti'hi at'éé: ⁴ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yebik'ehi, ch'iidn nant'án, doo da'odlqá dahíí biini' yileda'istsooz, Christ, Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éhi, baa na'goní'íí bits'á'dindláádíí doo bee bich'í' got'íí hileeh dahíí bighá. ⁵ Doo néé ídaanagohiilní' da, Christ Jesus nohweBik'ehń níni zhá baa nagohiilní'; áídá' néehíí nohwá na'idziidíí ndlii, Jesus bighá. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań, Chagołheelyune' idindláád le', nniidíí nohwijíí yune' odaadezdlaad, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dindláádíí bídaagonłzłhíí bighá, áí Jesus Christ binii biká'zhí' hit'íí. ⁷ Néé tus gosht'ish be'alzaahíí k'ehgo ánt'ee ndi áí lán ílínihíí nohwiyi' golíí, ínawod dázhó k'a'at'éhi doo néé nohwits'á'dí' da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi bígózł doleełhíí bighá. ⁸ İłtah at'éédí' nohwich'í' nagont'og ndi doo hayaa ánohwile' da; hagog'éégo

ánágot'ijl shíhí doo bídaagonlzi da ndi biyah daanldq; ⁹ Nohwiniigodnksi ndi doo y'ónohwidi'aah da; nkínohwidest'e' ndi doo nohwizes-hij da; ¹⁰ Jesus bi'ihina'í nohwiká'zhí hit'ij doleełhí bigha, Jesus adzaahí k'a'at'éégo néé ndi dávik'ehn da'itsaahí bee nohwich'ij goz'aa. ¹¹ Nohwits'í dadotsaakí ndi Jesus bi'ihina' bee ch'ínah doleełhí bigha t'ah hin'naa ndi Jesus bigha nohwidi'zodeelgo baa nohwidi'det'aa. ¹² Áík'ehgo Jesus baa yáhiilti'hí bigha da'itsaahí bee nohwich'ij goz'aa, áidá' áí bigha nohwihí ihinaahí nohwaa gode'aa. ¹³ Osisdlaadhí bigha bá yashti', niigo k'e'eshchij; néé alód' da'ágát'éégo ohiidlaa, áík'ehgo ágádi'niigo bá yáhiilti'; ¹⁴ Díí bígonlzi, hadín Jesus naadiidzaago áyílaa n'í, néé alód' Jesus bílgo nádihiikáh ánohwile' doleeł, áidí' dabí binadzahgee nnohwidonil, nohwí bílgo. ¹⁵ Ádaagodzaahí dawa nohwí nohwigha ádaagodzaa, Bik'ehgo'ihina' bílgoch'oba'í an'odaazlihií nnee bitahyú dayúweh nołseełgo ba'ihégo siní alód' dayúweh nołseeł doleeł, Bik'ehgo'ihina' dázho ba'ihégo si doleełgo. ¹⁶ Áí bigha doo hayaa ánohwile' da; nohwits'í ndihit'ood ndi dajij bígha nohwi'isiziiní ániidégo ánalniil. ¹⁷ Dét'ih nohwich'ij nadaagont'ogí dázho nohwaa gozhóoní doo ngonel'aa dahi dawahá bitisgo at'éhi nohwá ilch'iyile'; ¹⁸ Dawahá hit'iiní doo néel'ij dadá' doo hit'ij dahí zhá néel'ij: dawahá hit'iiní bech'igowáh; áidá' doo hit'ij dahí dahazhi' begoz'aa.

5

¹ Díinko bídaagonlzi, ni'goszán biká' nohwits'í bee gowałgai k'ehgo biyi' daagondliiní nankaadgo, gowa doo kogan be'alzaa dahí, Bik'ehgo'ihina' áyílaahí, yaakáyú dahazhi' goz'áni nohwá goz'aa. ² Kogee díí nohwits'í bee nahiikaidá' ik'edaan'ni, yaakáyú biyi' daagondlij doleełí bídih daandlijgo ik'edaahiidléh hádaahiit'ijgo: ³ Ik'eda'idlaayúgo dádaa'inchiiigo doo daanohwi'diltséh le'at'éé dahí bigha hádaahiit'ij. ⁴ Díí nohwits'í gowałgai k'a'at'éhi t'ah biyi' daagondlijgo, nohwich'ij badaagont'ogí bigha ik'edaan'ni: nohwits'í diyagé k'a'at'éégo doo ídaadihi'niilgo da, ndi dayúweh nohwik'ena'izlaa hádaahiit'ijhí bigha, áík'ehgo ihinaahí da'itsaahí yidag hadogáál. ⁵ Bik'ehgo'ihina' dabí áí bigha ilch'ij nohwilaa, la'í Holy Spirit nohwaidin'áá, áí bee Bik'ehgo'ihina' il'idá' ánniidí da'anii begolne'go nohwil ch'ínah hileeh. ⁶ Áí bigha dávik'ehn bidag ádaant'ee, nohwits'ihí nohwigowáhí k'ehgo t'ah biyi' daagondlijgo nohweBik'ehn doo bíl daagondlijgo bídaagonlzi ndi: ⁷ (Nohwi'odla'í zhá bee hiikaah, doo daahiit'iiní bee da:) ⁸ Bidag ádaant'ee, nohwildishni, nohwits'í bits'á'dí' dahdiniikáhgo nohweBik'ehn bíl ndaagondleehgo dázho hádaahiit'ij. ⁹ Áík'ehgo nohwits'í biyi' daagondlijyúgo, dagohí bits'áyú daagondlijyúgo, Bik'ehgo'ihina' bíl daagoyihilzhq doleełhí bigha nada'idziid. ¹⁰ Daanohwigha Christ bidázhí' nkáhgo nohwaa yá'iti' doleeł; nohwits'í biyi' daagondlijdá' ánádaahiit'ijl n'í dávik'ehgo daanohwich'ij nahi'niil, nkt'éehí dagohí ncho'íta. ¹¹ Áík'ehgo nohweBik'ehn bégódzidí bígonlzihí bigha nnee bich'ij yáhiilti'go biini' bá ádaagohiidleeh; hago ant'eehí Bik'ehgo'ihina' yígótsi; nohwí alód' nohwijí naz'aa'dí' nohwídaagonksi shi. ¹² Néé doo daazhógo nohwich'ij ídaayána'hiilti' da, áidá' nohwee ída'ohí doleełhí bigha nohwich'ij k'e'iilchii, áík'ehgo nnee kokáyú hago ádaanoliní zhá yee ídaada'odlí, áidá' kojí yuñe' begoz'anihí doo yee ídaada'odlí dahí bich'ij t'aa'zhí hanádaahdzii doleełhí bigha nohwich'ij k'e'iilchii. ¹³ Nohwiini' ádijh k'a'ánondlijyúgo Bik'ehgo'ihina' bá áhiit'ij: nohwiini' golíyúgo nohwí nohwigha áhiit'ij. ¹⁴ Da'á, nnee dawa yá daztsaa; áík'ehgo nnee dawa

nanezna'hi at'éé bídaagonlzhíí bighą Christ bił ijóóníí nanohwiłaa: ¹⁵ Án nnee dawa yá daztsąą, hadín hińaahíí doo dayúweh dabií ídáhi'naa da doleełgo, áidá' hadín bá daztsąadı' naadiidzaahíí yá hińaa doleełgo. ¹⁶ Ái bighą kodí' godezt'i'go nnee doo ła' nnee at'éé zhińéego baa natsíhiikees da: Christ nnee zhińéego at'éégo baa natsíhiikees ni' ndi, doo dayúweh nnee zhińéego baa natsíhiikees da. ¹⁷ Áík'ehgo hadín Christ yił dała'á nasdljį lęk'eyúgo, nnee ánídégo ánábí'delzaa: dabíntsedá' ye'at'éé n'íí ąął bech'ígoyáá; dawahá ánídégo análzaa go'jį. ¹⁸ Díi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bits'ádí' begoz'ąą, án Jesus Christ biláhyú bik'íí ánádaanohwisdlaa, ła'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bił ilk'íí nádaasdljįhíí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. ¹⁹ Díinko áldishńii, Bik'ehgo'ihí'nań Christ biláhyú nnee ni'godszań biká' daagolíníí bik'íí ánáyiidlaa, doo binchọ'íí bá yił ołtag dago; ła'íí nnee bik'íí ánáyidle'íí baa nagohiilni'go nohwaa godin'ąą. ²⁰ Áík'ehgo Christ binal'a'á ndljįgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwinkááyú nádaanohwokąąh: Bik'ehgo'ihí'nań bik'íí nádaahdleeh, nohwiłn'ńiigo Christ bá yáhiilti'go nánohwihiikąąh. ²¹ Christ biyi' daahiidleehgo Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí be'ádaant'ee doleełhíí bighą Bik'ehgo'ihí'nań Christ, doo nchọ'go at'éé n'íí, néé nohwinchọ'íí biká'zhį' áile'go nchọ'go at'éégo áyíłaa.

6

¹ Néé aldó', Bik'ehgo'ihí'nań bił na'idziidíí ndljįgo, bił goch'oba'íí doo da'íljįzhį' nádaadohné' da le', nohwiłn'ńiigo nánohwihiikąąh. ² (Bik'ehgo'ihí'nań gáníí, Yati' baa gozhóni nágodn'aahíí nił ch'í'otaąee nidesiits'ąą, hasdách'igháhíí bijjį nich'osiiní' ni', ńii: isąą, dák'ad begoz'ąą; díi jįj hasdách'igháhíí nohwá begoz'ąą.) ³ Doo hadín nohwichą nakaadgo da Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziid, bá na'idziidíí doo hadín yik'ígodi'áh da doleełhíí bighą: ⁴ Áidá' néé Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí dáhot'éhé bee nłt'éégo ánt'eego nohwígózi, nyéé ndi bidag ánt'ee, nohwich'į' nadaagont'og ndi, nyéé' nts'ag ndi, goyéégo nohwich'į' nagowaa ndi, ⁵ Hagee hánohwí'dinłtsaas ndi, ha'ánánohwidilka' ndi, nohwik'i dahnádzaa ndi, nyeego na'idziid ndi, doo ilwosh dagee, shińá' góyéé ndi bidag ánt'ee; ⁶ Dilkoąhgo ádinlzhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidíí nłt'éégo ánt'eego nohwígózi, nohwił ígózinií bee, bągohii'aakíí bee, nohwiłgoch'oba'íí bee, Holy Spirit bee, doo ádinl'jį dago nohwił ijóóníí bee nłt'éégo ánt'eego nohwígózi, ⁷ Yati' da'aniihíí áłn'ńii, Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee hin'naa, nłt'éé zhińéego benagonlkaadíí nohwigan dihe'na zhińéego dahiitjįhíí ła'íí nohwe'eshgan zhińéego dahiitjįhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nłt'éégo bá na'idziidgo nohwígózi, ⁸ Hagee nnee daanohwidnłsigeeg dagohíí doo daanohwidnłsį dagee, nnee nłt'éégo nohwaa yádaakti'gee dagohíí dęnchọ'go nohwaa yádaakti'gee nłdzilgo nasiidzjį; nahich'aahíí k'ehgo nohwaa natsídaakees ndi da'aniihíí be'ánt'ee; ⁹ Doo nohwígózi da ndi ła'ihíí nłt'éégo nohwídaagołsį; k'azhá dahiitsaah ndi hin'naa ła'ą; nohwiń'daadeznih ndi doo nanohwí'distseed da; ¹⁰ Doo nohwił gozhóq da ndi nohwjįj biyi'dí' dábik'ehn nohwił gozhóq; tént'iyé ndi nnee ła'ągo hádaaldzilgo áidle'; nohwíyéé da'ádįhgo ndi da'anii dawahá nohwíyéé. ¹¹ Corinthgeeg daagonohkiińí, doo nt'é nohwits'ą' nanl'jį dago nohwich'į' yáhiilti', nohwjįjídí' dawa bee nohwich'į' bił ch'í'otaą. ¹² Néé nohwjįj yuńe' nohwíí nohwá goz'ąą, áidá' nohwíí nohwjįj yuńe' doo néé nohwá goz'ąą da. ¹³ (Shichągháshé bich'į' yashti'híí k'ehgo nohwich'į' yashti',) néé nohwjįj nohwich'į' ilts'ą' át'éé, áík'ehgo bidenągo nohwíí aldó' nohwjįj nohwich'į' ilts'ą' ádaahłe'. ¹⁴ Doo da'odłąą dahíi hik'e da'odłąąhíí doo bił kłdaanohwí'destł'qo da le': dábik'ehyú át'ééhíí ła'íí doo dábik'ehyú át'éé dahíi

hagot'éégo hił t'eké daanlii? ła'íi idindláádíi hik'e chagołheehíi hagot'éégo dała'á nlii? ¹⁵ Hagot'éégo Christ ła'íi ch'iidn nant'án dátekt'eego natsídaakees? Hagot'éégo odlaąhíi ła'íi doo odlaą dahíi dała' natsídaakees? ¹⁶ Kih biyi' Bik'ehgo'ihinań daach'okaąhíi ła'íi k'e'eshchín hagot'éégo dátekt'ee? Nohwíi Bik'ehgo'ihinań hináhi bikihíi k'ehgo daanohlii; Bik'ehgo'ihinań gáníi, Shíi ái biyi'gonshlii, ła'íi bitahyú anáshdaak; shíi Bik'ehgo'ihinań nshłnihi daashokaąh doleeł, ái shichągháshé daanlii doleeł. ¹⁷ Ái bighą bitahdí' hahkáh, sahngo nahkai, nii, nohweBik'ehń, dant'éhéta nchọ'íi doo baa nahkai da; áik'ehgo nánohwidishniil, ¹⁸ Shíi nohwiTaa nshlii doo, nohwíi shiye'ke ła'íi shitsi'ke daanohlii doo, nii, nohweBik'ehń, Dák'a'at'éhi.

7

¹ Shił daanohshóni, ái nohwá ngot'aądá', halaą nohwits'í ła'íi nohwiysiiziiníi yiłchọqohíi dawa ídaadihiilkọqohgo bits'á'yú nihiikáh le', áidí' Bik'ehgo'ihinań bédaahiildzidgo daadinlzigo ilch'í'da'índle'. ² Nohwijíi biyi' nohwá goz'aągo ádaahle'; doo hadín bich'í' dénchọ'go ásiidzaa da, doo hadín dénchọ'go áhiidlaa da, doo hadín bich'í' nahiich'aa da. ³ Díi doo nohwik'ídish'áhíi bighą ádishnií da; Nohwijíi biyi' daanohlii, dała' da'iitsaah doleełgo ła'íi dała' daahin'naa doleełgo, ilk'idá' nohwildishnií ni'. ⁴ Doo shiini' háh dago nohwich'í' yashti', dážhọ nohwaa da'oshlii: nohwiğhą bidag ánsht'ee, néé nohwich'í' goyéégo nagowaa ndi dážhọ shił gozhọq. ⁵ Macedóniayú niit'aazhdá' nohwits'í doo hanáyol da ni', ilch'idí' nagont'og ni'; nohwinaadyú nagonlkaad ni', ła'íi nohwijíi biyi' néhiildzid ni'. ⁶ Da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihinań, doo koł daagozhọq dahíi koł daagozhọqo anádaakodle'íi, Titus nyááhíi bee nohwil gozhọqo anánohwiidlaa; ⁷ Doo án nyááhíi zhá bee da, áidá' án nohwaa bił gozhọqo ádaasolaahíi bee; shaa ch'íná daasoliigo, chaał nahkaigo, ła'íi shaa daanohwiini'go Titus yaa nohwil nagolni'dá' dážhọ itisgo shił gozhọq ni'. ⁸ Naltsoos nohwich'í' ágoshłaa n'íi bighą dét'ihézhí' doo nohwil daagozhọq dago bigosłsiid, ái bighą doo shił gozhọq da ni': da'ágát'éé ndi k'adíi doo shił hago'at'éé da. ⁹ K'adyúgo baa shił gozhọq, doo nohwil daagozhọq da n'íi doo bighą da, áidá' doo nohwil daagozhọq dago nchọ'go anádaah'íi n'íi bits'á'zhí'go anádaasodzaahíi bighą: doo nohwil daagozhọq da n'íi Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí', áik'ehgo doo nt'é nohwits'á'né' da, nohwich'í' k'e'shíłchíi bee. ¹⁰ Doo koł gozhọq dahíi Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'hi konchọ'íi bits'á'zhí' ách'íné' ákole', áik'ehgo hasdách'ígháh, doo koł gozhọq dago anákode' da: áidá' ni'godszań biká' ágot'eehíi zhinéégo doo koł gozhọq dahíi iziłhéhi at'éé. ¹¹ Doo nohwil daagozhọq da n'íi, Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'hi, ídaagonohdzaągo ádaanohwizlaahíi baa natsídaahkees, doo hadín hagot'éégo bił daagosol'aą da hádaah'íiigo ádaanohwizlaa, nchọ'íi bik'ee daasholch'iigo, Bik'ehgo'ihinań bédaakdzidgo daadinol'sigo, shídih daanohliigo, dážhọ baa daanohwiini'go, ła'íi doo bik'ehyú át'éé dahíi biniidaagodołéhgo ádaanohwizlaa! Dawa bee doo nohwaa dahgosiit'aą dago bigózi. ¹² Naltsoos nohwich'í' ágoshłaa ndi nnee doo bik'ehyú át'éé dahíi doo án bighą nohwich'í' k'e'shíłchíi da, dagohíi nnee doo bik'ehyú bich'í' at'éé dahíi bighą, áidá' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dážhọ nohwaa daanohwiini'go bídaagonol'si doleełhíi bighą nohwich'í' k'e'shíłchíi. ¹³ Ái bighą nohwíi nohwil daagozhọqohíi bighą néé alód' nohwil gozhọqo anohwi'deszaa: ła'íi ái bitisgo Titus biyi'siziiníi nohwaa bił nágojọqohíi bighą néé alód' dážhọ nohwil gozhọqo anánohwi'deszaa. ¹⁴ Nohwaa da'oshliigo Titus bił nagoshni'íi doo bik'ee ádaayánsdzi da; áidá' dawa baa nohwil nagoshni'íi da'aniigo ádishniihíi k'a'at'éégo nohwaa da'oshliigo Titus bił

nagoshni'íí áldó' da'aniigo bígózi. ¹⁵ La'íí hagot'éégo da'áníyú ádaahdzaa, la'íí hagot'éégo nohwiini' daaháhgo daadohtidgo nohwaa nyáá yénálniihíí bigha bijí biyi'dí itisgo bíl daanohshoq. ¹⁶ Áí bigha dawa bee nohwaa da'oshlíhíí bigha shíł gozhóq.

8

¹ Shik'ííyú, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí Macedóniayú ínashood ha'ánátséhíí baa godet'aaní bídaagonołsigo háhiit'íí; ² Doo ałch'idéyú bich'í' nadaagont'ogíí bee nabída'dintaahgee dázhq bíl daagozhóqo, la'íí dázhq tédaat'iyé ndi bijí biyi'dí ich'odaazni'go ndaizné'. ³ Díínko bá baa nagoshni', dáyídaanel'ąązhí' la'íí itisgo ndi ich'odaaniigo ndaizné', dabíí hádaat'íígo; ⁴ Nádaanohwokaąhgo gádaanohwińii, Díí ndaasii'né'íí nádohné'go ínashood la'ihíí bee bich'ohńiih. ⁵ Ndaayiné' shí ndzi n'íí bitisgo ndaizné', dantsé Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo nohweBik'ehn yaa ídaadest'ąą, áígeehíí néé áldó' nohwaa ídaadest'ąą. ⁶ Áík'ehgo tédaat'iyéhíí bá zhaali lená'idlaago na'idziidíí nohwitahyú Titus yegodez'áni, da'áík'ehgo nohwitahyú lanle', bíłn'ńii. ⁷ Dawa bee itisgo nanohdee, da'ohdlaaníí bee, nł't'éégo yádaakti'íí, nohwigoyą' golííníí, nyee ndi hohkaahíí, la'íí nohwił daanjooníí bee, áík'ehgo díí ich'odaahńiihgo ndaanohné'íí bee áldó' itisgo nanohdee le'. ⁸ Doo bídaanohwińso'go nohwich'í' k'e'eshchii da, ndi la' nyee go nayik'ída'iziidíí baa nohwił nagoshni'go, nohwíí áldó' be'ágádaaht'eeyúgo, áí bee da'anii nohwił da'ijóq shíhíí bígozih. ⁹ Jesus Christ nohweBik'ehn dázhq bíłgoch'oba'íí bídaagonołs, án dázhq háłdzil ndi nohwiłhą tét'iyé silíí, tét'iyéhíí bíláhyú nohwíí hádaałdzil daahleeh doleełgo. ¹⁰ Díí baa natséskeesíí nohwił ch'ínish'aah: díínko nohwá nł't'éé, dała'á łegodzaadá' begodeyaa n'íí ąął ádaahle', begodeyaadá' dázhq hádaaht'íígo ádaaht'íí. ¹¹ K'adíí ąął ádaahle'h; baa nohwił daagozhóqo begodigháhíí k'ehgo baa nohwił daagozhóqo áldó' ąął ádaahle'h: nt'é daanohwiyéé shíhíí k'ehgo ndaanohné'. ¹² Nnee dabíí há't'ííhíí bigha nyiné'yúgo, bíyéé shíhíí k'ehgo nyiné'íí Bik'ehgo'ihí'nań bíł dávik'eh; nnee bíyéé da'adíhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo nt'é yokeed da. ¹³ La'ihíí biyíl da'áłzolé doleełgo, áídá' nohwíí nohwiyl daandaaz doleełgo doo dishńiiigo ádishńii da: ¹⁴ Áídá' la'ihíí biyíl nohwiyl dáłekt'ee doleełgo dishńiiigo ádishńii, k'adíí nohwíyéé łąągo, la'ihíí yídih daanliiníí áí bee bich'odaahńiih, áídá' dahagee nt'é bídih daanohłiyúgo, bíyééhíí bee nohwich'onáda'ńiih áldó'; áík'ehgo dawahá dáłekt'ee: ¹⁵ Díínko bek'e'eshchíí, Hadín łąągo lenáyehezlaa ndi doo la' ch'ekáad da; hadín da'ayáhągo lenáyehezlaa ndi doo yídih nłj da, ńii. ¹⁶ Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoł, dánohwaa shiini'híí k'ehgo Titus nohwaa biini'go ábíílaahíí bigha. ¹⁷ Titus doo náhohiikaąhíí zhą bigha nohwich'í' deyaa da; áídá' dabíí dázhq há't'íígo nohwich'í' deyaa. ¹⁸ La' nohwik'isn Titus bíł nohwich'í' del'a', án ínashood ha'ánátséhíí dahot'éhé bitahyú yati' baa gozhóni yaa yałti'go dázhq nł't'éégo bígózinihi; ¹⁹ Doo da'ái zhą bigha nohwich'í' del'a' da, áídá' ínashood ha'ánátséh nagozníí bíł anáhiikaahgo hádaabistíí, díí íłch'onńiiigo na'idziidíí nohweBik'ehn ba'ihégołhíí bigha nabik'ída'idziid, la'íí íłch'odaahńiiigo hádaaht'ííhíí nnee bíł ch'í'nah ádaagodle'go ádaahiit'íí: ²⁰ Díí zhaali łąągo lenádaahiídláhíí hagot'éégo nadaahii'ńiihíí bigha doo hadín nohwaa dahgo'aa hádaahiit'íí da: ²¹ Doo nohweBik'ehn binadzahgee zhą da, áídá' nnee dawa binadzahgee áldó' dávik'ehyú ádaahii'ne'go hádaahiit'íí. ²² Nohwik'isn la'ihíí áldó' bíł nádaadel'a', án doo ałch'idndi nabínántaahgo łąągo nł't'éégo ánát'ííhgo bígosiilzjíd, án k'adíí díí na'idziidíí nayik'í'iziidgo dázhq há't'íí, bestso ndaahohnííłgo nohwiłgonsíhíí bigha. ²³ Hadín Titus yiká na'idíłkidyúgo, án shich'onńiihíí át'éé, nohwá na'idziidíí ant'ee: la'íí hadín nohwik'isyúhíí

yiká na'ídaadikidyúgo, iltah at'ééyú ínashood ha'ánálséh nagozníí bá nal'a'á daanlii, áí bee Christ ba'ihégoſi. ²⁴ Áík'ehgo dabíí binaál la'íí ínashood ha'ánálséh nagozníí daabináál nohwi'ijóóníí bił ch'í'nah ádaahle', la'íí nt'é bigha nohwaa óndliihí da'aníihi at'éé aldó' bił ch'í'nah ádaahle'.

9

¹ Ínashood bich'odaahii'niihí doo bee nohwich'í' k'e'eshchii da ndi nzhqo: ² Ik'idá' hádaht'iiní bígonsi, áí bigha nohwaa da'oshlíigo Macedóniayú daagolíníí gádaaldishnii, Dała'á legodzaadá' Akéyagee daagolíníí ik'idá' bestso lenádaaníigo begodeyaa ni', daaldishnii; áík'ehgo ich'odaahniih dážhó hádaht'íihí bigha ágádaane' hádaat'íi nkegonyaa. ³ Ágát'éé ndi shik'isyú nohwich'í' dáál'aad, nohwaa da'óndlii n'íí doo da'ílíizhí' da doleełhí bigha; da'ádaaldishnii n'íí k'ehgo ik'idá' bestso ndaahezonił shi: ⁴ Doo ágádaanoht'ee dayúgo, Macedóniadí' bił nishkaigo doo ich'í' daasolaa dayúgo, nohwee ída'óndlii n'íí néé (hik'e nohwíi biłgo) bik'ee ídaayádaanzí doleeł. ⁵ Áí bigha dávik'ehyú ádishniigo shik'isyú sháđih nohwich'í' daash'aa, t'ah bidáhdá' ndaanohné'íí, dabíntsé ndaadeso'aą n'íí, ndaahohníił doleełgo, áík'ehgo nohwijíidí' dážhó hádaht'íigo ndaahohníił, doo baa daanohchí'go ndaanohné'go da. ⁶ Gánohwidishnii, Hadín ayáhago k'e'dileehí ayáhago inł'aąhi at'éé; áidá' hadín láągo k'e'dileehí láągo inł'aáhi at'éé. ⁷ Nnee daantígeee biini' layiilaago ntsínkéézí k'ehgo nyinoné'; doo nohwił gošch'iigo da, dagohí doo bídaanochwich'inyo'go da: hadín bił gozhógo nyiné'íí Bik'ehgo'ihinań bił nzhqo. ⁸ Bik'ehgo'ihinań dawahá nł'éehí láągo nohwá áile'go yinel'aą; bíđih daanohkíiní láągo dávik'ehn nohwá áyíłš doleeł, nł'éégo na'idziidyú dawa láągo bich'odaahniih doleełgo: ⁹ Gáníigo bek'e'eshchii, Dahot'éhé nayiniih; tédaat'iyéhí yich'onii; nł'éégo at'éehí dahazhí' begoz'aą, nii. ¹⁰ Bik'ehgo'ihinań, k'ediléhí k'edilyíi yaa yiné'íí, da'án bán nohwainé'go daahsaą, áidí' k'eda'dolááhí láągo hadaajeego áile', da'án nł'éégo ádaht'eehí láągo nohwá inł'aą doleełgo áile': ¹¹ Dawahá bee hádaaldzilgo Bik'ehgo'ihinań ánohwidolił, áík'ehgo láągo ich'odaahniih doleeł, áí Bik'ehgo'ihinań ba'ihégoſiníí áidolił, néé nohwiláhyú. ¹² Díi zhaali ndaahohníiłhí ínashood hant'é yídaadił shíhí baa daado'né', áidá' doo áí zhá da, ndi bitisyú an'odaazliihí k'ehgo aldó' nnee láągo áí bigha Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleeł. ¹³ Zhaali ndaahohníiłhí bee Christ baa yati' baa gozhóni nohwił da'aníigo bikísk'eh ádaanoht'eehí nohwígózí doleeł, áí bigha la'íí dabíi hik'e nnee dawa biłgo doo alch'ídn bich'odaasoni' dahíi bigha nnee bich'odaasoni'íi Bik'ehgo'ihinań ya'ihédaanzí doleeł; ¹⁴ Áí nneehí Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi dážhó nohwijíi biyi' golíihí bigha nohwá da'okąągo nohwaa daabiini' doleeł. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinań nohwainé'íi doo hagot'éégo baa nagoch'olni' at'éé dahíi dážhó ba'ihégoſi.

10

¹ Shíi Paul, Christ isht'egodnt'éégo la'íí dawa yich'í' nzhqogo at'éehí k'ehgo ánsht'eego nánohwoshkaąh; la' shaa yádaakti'go gádaanii, Nohwináályúgo dážhó histe', áidá' doo nohwináál dayúgo zhá doo histe' da, daashíinii: ² Áidá' nohwaa nánísdzaago nohwináályúgo doo nohwich'í' siste'go ádaashole' dago nádaanohwoshkaąh, nnee la' ni'godzáń biká' zhińéégo be'ádaant'eego nohwaa natsídaakeesíi doo bich'í' siste' da doleełhí k'ehgo. ³ Ni'godzáń biká' nahiikai ndi doo nnee nadaagonłkaadhíi k'ehgo nagonłkaad da: ⁴ (Benagonłkaadíi doo nnee zhińéégo da, áidá' Bik'ehgo'ihinań binawodíi biláhyú nadaalwodgo nchq'íi binawodíi bił goz'aągeee da'ílíi yiłchii;) ⁵ Dénchq'égo natsíts'ikeesgo

k'izé'ich'idilteehíí da'ílíí hilchii, n̄nee ídaada'odlíigo Bik'ehgo'ihinañ bígonsi daanihíí, daazhógo ádaaniigo bits'á'zhí' ádaabiñsiníí áldó' da'ílíí hilchii, la'íí natsígokeesíí dawa Christ daidits'ag doleełgo áhiidle';⁶ Daanohwidohts'ag daasoljídá', doo daanohwidits'ag dahíí dawa biniidaagondléhgo ndaagoshiilchjii.⁷ Dant'éhéta biká'dí'go hit'iiníí zhá daaneł'íí n̄ee? Dahadíí Christ biyéehíí nliigo ídaanatsekeesyúgo, díí yaa tsínádókees, Christ biyéehíí nliihíí k'ehgo n̄ee áldó' Christ biyéé ndlii.⁸ N̄dzilgo nadaasozjigo ádaanohwidilne', doo hayaa ádaanohwiłsigo dahíí bighá nohweBik'ehñ benohwik'ehgo ánohwilaa: áí dázhó baa ída'oshlíigo díyat'éégo baa yashti' ndi doo ídaayánisdziñh da doleeł.⁹ Naltsoos nohwich'í' k'e'eshchiiníí bee doo tsínahwidishees hasht'íí da.¹⁰ Díí k'ehgo nko ádaashiłch'inii, Naltsoos yee nant'aago la'íí nalwodgo áile'; áídá' nohwitahyú naghaayúgo ye'at'éehíí doo nalwod da, biyati'íí doo nt'é da, daashiłch'inii.¹¹ N̄nee díí k'ehgo áníhíí díí yídaagołsñh, doo akú nahit'aash dadá' nohwich'í' k'e'iilchijihíí k'ehgo áhii'ne' doleeł, akú nt'aashgo.¹² Hadíí n̄t'éégo ídeheshjeedgo ídaayádaakti'íí doo itah daandliigo háhiit'íí da, dagohíí doo bił kishhah áhii'ne' ndi háhiit'íí da: dabíí binatsekeesíí yee ildenáago ídída'nel'aahgo, la'íí ildenáago kishhah ádaane'go doo daagoyáá da.¹³ Nohwá nagoz'aaníí bitisgee doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da doleeł, áídá' nagoz'aaníí Bik'ehgo'ihinañ nohwaidin'áaníí zhá biyi' na'idziid doleeł, áí itah daanohlii.¹⁴ Nohwíí daagonohliiyú dantsé nohwaa nt'aazh, Christ baa yati' baa gozhóni baa nohwil nagohiilni' ni'; áík'ehgo nohwá nagoz'aaníí itah daanohliigo, nohwich'í' det'aazhyúgo nohwá nagoz'aaníí doo bitisyú det'aazh da:¹⁵ Nohwá nagoz'aaníí bitisyúhíí, n̄nee la' binasdziidíí, doo bee ída'óndliigo ídaayáhiilti' da; áídá' nohwi'odlā' nchaa hileehgo nohwitahyú na'idziidíí ndiiséhgo nihóndlii,¹⁶ Ágát'ééyúgo nohwitisyú ni' nagoz'aaníí áldó' biyi' yati' baa gozhóni baa yáhiilti' doleeł, n̄nee la' binasdziidíí danohwintsé alzaa lā shihíí doo bee ída'óndliigo da.¹⁷ Hadíí ída'odlíigo yakti'íí nohweBik'ehñ zhá ye'ída'odlíí le'.¹⁸ N̄nee n̄t'éégo ídaanagolni'íí doo daach'idnłsñhi at'éé da, áídá' n̄nee nohweBik'ehñ bił dábik'ehíí zhá.

11

¹ Ayáhágo lóshgogo yashti' k'a'at'éé ndi nohwich'í' yashti'íí nyee ndi bidag ádaanoht'eego hasht'íí: nánohwoshkaah, bidag ádaanoht'ee. ² Nohwá'íhóshñíí, Bik'ehgo'ihinañ nohwineł'ííhíí k'ehgo: na'ilíhn bi'at'e' nzhooníí doo hwahá niinéhí bikā' dałá'á doleełhíí k'a'at'éégo Christ biyéé daadohleełhíí bighá ilk'idá' baa nohwidini'áá. ³ Áídá' Eve t'iish bich'í' nzhch'a'go k'izé'bidestíí n'íí k'ehgo, Christ da'aniiigo nohwil nzhqo n'íí yits'á'zhí' ádaanohwile' nolj nsigo shiini' háh. ⁴ Dahadííta Jesus la'ihí yaa yánánálti'go nohwaa nyááyúgo, dagohíí spirit nohwaa det'aá n'íí lahgo at'éhi la' nohwaa det'aáyúgo, dagohíí yati' baa gozhóni nagodo'aá n'íí lahgo at'éhi náágodo'aáyúgo, nohwil dádaabik'eh nolj nsj. ⁵ Christ binal'a'á dázhó itisgo ádaat'eego baa natsídaahkees ndi, doo dábich'í'égee nshliigo natseskees da. ⁶ Doo bígonedzaago yashti' da ndi, nt'é baa yashti'íí bígonsi; díí dawahá bee nohwil ch'í'nah ásiidlaa. ⁷ Bik'ehgo'ihinañ biyati' baa gozhóni doo bighá nahi'niil dago baa nohwil nagosisni'híí bighá, nohwíí itisgo ádaanohwiłsigo doleełgo shíí ídaagoch'iyoshba'íí bee isiñh n̄ee? ⁸ Nohwá na'isiid doleełhíí bighá ínashood ha'ánátséhíí nagoznili la'ihíí zhaali bits'á' nádaadiné' ni'. ⁹ Nohwitahyú sídáádá' nt'éhéta bídiñ nshlii ndi doo hadíí bee naniłt'og da ni': ndi Macedóniadí' shik'isyú shich'odaani ni': áík'ehgo doo nt'é bee nanohwiniłt'og da ni', áídí' doo dayúweh nanohwiniłt'og hasht'íí da. ¹⁰ Christ bits'á'dí' da'anii ágot'eehíí shiyi' goljñhíí bighá gádishñii, Akéya golzeehíí biyi'yú díí ídaanagoshni'íí doo

hadín yida'dinotj̄h at'éé da. ¹¹ Nt'é bigha? Ya' doo shīl daanohshoq̄hí bigha da gá? Bik'ehgo'ihí'nañ shá yígótsj̄, shīl daanohshoq̄go. ¹² Áída' áí n̄eehí, danéé nada'idziidhí k'ehgo nada'idziid daanihí, doo da'anii dago ádaanii da ch'í'nah ashle'hí bigha hagot'éégo ánasht'j̄hí dayúweh ágánasht'j̄hí doleeł. ¹³ N̄ee ágádaat'j̄hí doo da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nañ bá daades'a'ihí daanlij̄ da, n̄ee k'izédaidiniigo nada'iziid, Christ binal'a'á gol'j̄go ádaadilzj̄. ¹⁴ Doo bigha nohwil díyagot'ee da le'; ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú gólíní bits'á'dindláadhí k'ehgo ánadil'j̄. ¹⁵ Díí doo nt'é bigha koł díyaagot'ee le'at'éé da, ch'iidn bánada'iziidí ndi n̄t'éé zhinéégo nada'iziidí gol'j̄go ádaadilzj̄; áí ncho'go ánaadaat'j̄hí bigha dáncho'go bee nnádaagodáh. ¹⁶ Gánádaanohwidish'n̄ii, Doo hadín lógohi sho'n̄í da le'; áí k'ehgo natsídaahkees ndi hódashołts'aa, shíí ałdó' dēt'j̄h ídeshkaq̄hgo yashti' le'. ¹⁷ Díí baa hasdziihí doo nohweBik'ehnyegos'aaq̄go hasdzii da, lógohí k'ehgo dážhó ídeshkaq̄hgo yashti'. ¹⁸ N̄ee ląágo ni'godzán biká' ágot'eehí yee ídaadilkaq̄hgo yádaakti', shíí ałdó' ídeshkaq̄hgo yashti' doleeł. ¹⁹ Nohwí, dážhó daagondzaq̄ daanohsigo, lódaagohí nohwil daagozhóq̄go hódayesółts'aa. ²⁰ Hadíi n̄ee isnáh ádaanohwinlzi ndi, bestso nohwits'á' ndaayihiniil ndi, nohwits'á' nda'iláh ndi, itiséyú ídehéstij̄ ndi, dagohí nohwit'á yizka' ndi bidag ádaanoht'ee. ²¹ Néé ágáhiit'j̄yúgo doo bínldzil da ni' dishniigo ídaa yánsdzj̄. Áída' dahadín doo daaste' dago nt'éhéta yee ídaadilkaq̄hgo yee yádaakti'yúgo, (lógohí k'ehgo yashti'), shíí ałdó' doo siste' dago ídeshkaq̄hgo bee yashti'. ²² Ya' Hebrews daanlij̄ née? Shíí ałdó' áí nshlj̄. Ya' Israel hat'i'í daanlij̄ née? Shíí ałdó' áí nshlj̄. Ya' Abraham bits'á'dí' hanádaanolt'j̄hí daanlij̄ née? Shíí ałdó' áí nshlj̄. ²³ Ya' Christ yánada'iziidí daanlij̄ née? Shíí dágóts'iidgo bá na'isiid (koni' áđihí k'ehgo yashti'); daabinasdziidí bitisgo nyeego na'isiid ni', doo holtag dago hashidołtsaz, daabitisgo da'ákozhá ha'ánashi'dilt'eeh, doo ałch'índi dásdozhá daashizes-hj̄ da ni'. ²⁴ Ashdladn Jews daanlíni dízdin doleełzhj̄ dała'á áđihgo hashída'astsaz ni'. ²⁵ Taadn tsj̄ bee hashída'is-haal ni', ładntséé yee daashomé' ni', taadn tsina'eehí shīl nango' ni', dała'á t'é' dąła'á j̄j̄ da'íliné biká' shīl dahna'eeł ni'; ²⁶ Dábik'ehn daadisha'yú, túdaanlij̄yú négodzidí begoz'aa, da'in'j̄hí bigha négodzid, dashíí hat'i'í bits'á'dí' négodzid, doo Jews daanlij̄ dahí bits'á'dí' négodzid, k̄j̄ gozn̄il yuñe' négodzidí begoz'aa, da'igolj̄yú négodzidí begoz'aa, túnteel sikaayú négodzidí begoz'aa, shik'isyú daanlij̄ ádaagodil'ini bits'á'dí' négodzid; ²⁷ Nyeego na'isiidhí bigha dážhó hiyaago ła'í shīna'diiniigo, dadésh'j̄go iilkángo, shiná' náshdleehgo ła'í dibá' náshdleehgo, da'ákozhá doo ishaq̄ dago, ła'í gozk'azí biyi' diyagé da'áđihgo nashaa ni'. ²⁸ Áí ła'ihí shich'j̄' ánaagot'j̄id bilgo dábiká'zhj̄' dawa j̄j̄ ínashood ha'ánátséhí il'aniyú nagozn̄ilí baa shiiniigo nashaa. ²⁹ N̄ee ła' doo n̄dzil da née? Shíí ałdó' ba'ashhah doo niłdzil da. N̄ee ła' ncho'go at'j̄go ábiile' née? Áí bigha shá góchj̄idgo bich'j̄' niidoo. ³⁰ Ída'oshdlígo yashti'yúgo, doo niłdzil dahí bil ch'í'nah daaleehí ída'oshdlígo baa yashti' doleeł. ³¹ Jesus Christ nohweBik'ehñ biTaa, Bik'ehgo'ihí'nañ, án dahazhj̄' ba'ihégozini, doo leshchoo dahí shá yígótsj̄. ³² Damáscusyú nant'ánchaañ, ízisgo nant'án Áretas holzéhi yiké'gee sitini, bik'ehgo k̄j̄ gozn̄ilí Damascus holzéhi binaadyú asinilí yinádaadez'j̄, shíí daashitsood doleełgo: ³³ Áída' táts'aa biyi' dahsidáago k̄j̄ gozn̄ilí binaadyú łedit'j̄hí biyi' ch'í'í'ányú ba'ashhah yúyaa gódah ch'íshíleego bits'á' hasht'ag.

12

¹ Ída'oshdlígo yashti'íí dábik'eh, doo bits'á'dí' nt'é isht'j̄id da ndi. No-

hweBik'ehñ shìl ch'í'nah ágótsiníí, ła'íí shìl ígózìgo áshíílaahíí baa nagoshñi' doleel. ² Nnee ła' Christ bíyéehíí bígonsì, án díí'ts'ádah legodzaadá' yaaká'yú taago nágost'ąayú hadag bíl ogoyáá; (bits'í beego shì, dagohíí bits'í ádíhgo shì, doo bígonsì da: Bik'ehgo'ih'nañ yígótsì.) ³ Áí nneehíí (bits'í beego shì, dagohíí bits'í ádíhgo shì, doo bígonsì da; Bik'ehgo'ih'nañ zhá yígótsì.) ⁴ Ní' gozhóyú, paradise golzeeyú, hadag bíl ogoyáá dá' yati' doo hagog'éego baa nagoch'olñi' at'éé dahi, yati' nnee doo yee yałti' goz'ąą dahi yidezts'ąą. ⁵ Áí nneehíí ba'oshłíigo yashti' doleel: áídá' shíí doo ída'oshłłíigo yashti' da doleel, doo bínłdzil dahíí zhá bee ída'oshłłíigo baa yashti' doleel. ⁶ Ída'oshłłíigo yashti' niizłł ndi doo shiini' ádíhgo ádishñiih da; da'anii ádishñiihíí bighą: áídá' doo ágádishñiih da, shi'at'e' yo'iiníí dagohíí shidits'agíí bitisyú nnee doo ła' yee shaa natsekes da doleelhíí bighą. ⁷ Bik'ehgo'ih'nañ doo alch'ídn shìl ígózìgo áshíílaa da, áík'ehgo doo bee itisgo ídeshkąąh dahíí bighą nt'éhéta diwozhi shighán'ááhíí k'ehgo shits'í baa dahgoz'ąągo alzaa, Satan bits'á'dí' shich'ì' yil'aadi dáshich'ì' nagont'og nt'éego, doo itisgo ídeshkąąh da doleelhíí bighą. ⁸ Díí bighą nohweBik'ehñ taadn ch'éh ch'oba' áłdéniiid ni', Shits'ą' begonowáh, dishñiiigo. ⁹ Áídá' gáshihñii, Shìłgoch'oba'íí ná bínel'ąą: doo bínłdzil dagee shinawodíí ninkááyú itisgo ch'í'nah alzi. Áí bighą doo bínłdzil dahíí bee ída'oshłłíigo shìl gozhógo yashti' doleel, Christ binawodíí shiká'zhì' doleelhíí bighą. ¹⁰ Doo bínłdzil da lèk'e ndi, goláníyú ánádaashłłch'ido'ñii ndi, nt'é hásh't'íiníí bínshđih ndi, shiniidaagonłłsì ndi, shich'ì' goyéego nagowaa ndi, Christ bighą díí bee shich'ì' nagowaayúgo baa shìl gozhó: doo bínłdzil dagee Christ binawodíí bee nanshwod. ¹¹ Biini' ádíhíí yałti'híí k'ehgo yashti' ni' nohwíí bídaashinohso'go ánsht'ee ni': nohwíí nł't'éego shá yádaakti' le'at'éhi: doo nt'é inshłł da ndi nadaal'a'á ła'ihíí ízisgo ádaat'eego baa natsídaahkeesíí ndi doo dábish'ì'égee ánsht'ee da. ¹² Nohwitahyú nashaadá' dawa bidag ánsht'ee ni', godiyłhgo be'ígóziníí, doo ágondziyú, ła'íí ízisgo ánágot'łłkíí bee ánát'łłdíí bee da'anii Bik'ehgo'ih'nañ shides'a'go bídaagonłłsì. ¹³ Ínashood ha'ánátséh ła'ihíí nt'é bee iké'zhì' daasolłi? Shíí doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áí zhá bee iké'zhì' daasolłi. Díí bighą shaa nágodenoh'aa. ¹⁴ Díí taadngee ilk'idá' nohwich'ì' naadishdáh; doo nt'é bee nohwíhóshkeed da doleel: doo nt'é nohwíyéehíí bighą asht'łł da, nohwíí zhá nohwichą asht'łł: chągháshé bąą hik'e bitaa doo yá na'noníí bik'eh da, ndi bíí bichągháshé yá na'noníigo dávik'eh. ¹⁵ Shìł gozhógo nohwichą shíyéehíí nohwá nnishné', dashíí ndi nohwá na'ídihishñii: itisgo shìl daanohshọohíí bighą nohwíí da'ich'ì'go nohwłł daanshọo ndi. ¹⁶ Da'aniiigo doo nt'é nohwíhóshkeed da ni', áídá', Nohwich'ì' lé'ishchoogo ndaanohwitsood ni', daashłłdohñii ląą. ¹⁷ Ya' dahadíí nohwich'ì' onádaash'aahíí bee nohwahani'isdzood née? ¹⁸ Titus akú nnáh bíłdishñii ni', nohwik'isn dał'a'á bíl ol'a'. Ya' Titus nohwahani'isdzood née? Ya' shíí ánsht'eehíí k'ehgo doo Titus at'éé da lán gá? Ya' shíí ásh't'łł n'íí k'ehgo doo Titus at'łł da lán née? ¹⁹ Díí án'ñiihíí bee ídáyáhiilti'go áhiit'łł daanohsì née? Christ bíyéé ndłłigo Bik'ehgo'ih'nañ binadzahgee án'ñii: nohwłł daanohshóni, daanłłdzilgo ádaanohwidle' doleelgo áhiit'łł. ²⁰ Hagoshą' ádaanoht'ee le' nsłłhíí doo bee ágádaanoht'eego nohwaa nsháh hásh't'łł da, nohwíí alđó' doo ndaasholłihíí k'ehgo nohwaa nsháh hádaashoh't'łł da shì: ła'hadaadoht'áh, dawahá ídáhádaaht'łł, ilch'ì' hadaashohkee, itis hishłłeeh daanohsì, k'ida'ol'tah, ch'inii daadohñii, ídaadołkąąh, ła'íí nohwłł daagokish doleel nolł nsigo shiini' hah: ²¹ Nohwaa nánsdzaago Bik'ehgohinshnañ nohwichą ídaayánsdzigo áshłłsì doleel nolł nsì, nohwitahyú lání nchọ'go na'idaago, nant'ì' nakaigo, ła'íí nchọ'íí doo yich'ì' t'ąązhì' at'éé dahíí yee nda'łłsiihíí doo hwahá yits'ą'zhì'

ánádaa'ne' dahíí bigha doo shilgozhóó da doleel nolì nsigo shiini' hah.

13

¹ Díí nohwich'ì' nanáshdaahíí bílgo taadn hileeh. Kaa dahgost'áayúgo naki dagohíí taagi bináál'ánágot'íí dídá da'ádaaniihíí bee bígózi. ² Nakidngee nohwaa niyáadá', nnee nda'íksiih n'íí, la'ihíí áldó', gádaabíldéniid, Nohwaa nánsdzaa lék'eyúgo doo t'áazhí' siitíí dago nohwiniidaagonkt'éégo ánohwishle'; k'adíí doo hanshk'i da ndi da'ágát'éégo ánádaabíldish'nii: ³ Christ shinkááyú yaht'igo bee bídaagonóksííhíí hádaaht'ííhíí bigha ágádishnii, Christ nanohwik'í'iziidgee nldzil, nohwiyi' binawod golíí. ⁴ Án doo nldzil dago tsí'ílna'áhi yiká' daztsaa ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí yee hinaa. Néé áldó' bíl dała'á daandlíigo doo daanldzil da ndi Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee nanohwik'ída'idziidgo Christ bíl daahii'naa doleel. ⁵ Ídaadini'íí, nohwi'odla' daahohtá' shí; ídaadinohtáh. Jesus Christ nohwiyi' golíigo doo bídaagonóksí da née? Nanohwídintaahíí bah nandeeyúgo Christ doo nohwiyi' golíí da bídaagonóksííh. ⁶ Néé nanohwídintaahíí doo bah nandéh dahíí bídaagonóksííh ndi at'éé. ⁷ Doo nda'óksiih da doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hoshkaah; née doo nkt'éégo nohwígózííhíí bigha ádishnii da, áídá' nohwíí nkt'ééhíí be'ádaanoht'ee doleelgo, née nanohwídintaahíí bah nandéh ngolnii ndi. ⁸ Da'anii ágot'eehíí doo hagog'éégo bich'í' na'idziid da, áídá' bá na'idziidyúgo zhá. ⁹ Néé doo daanldzil dadá' nohwíí nohwinawod daagolíí lék'eyúgo nohwíl daagozhóó: la'íí dázhó nkt'éégo ádaanoht'eego nohwá háhiit'íigo ohiikaah. ¹⁰ Doo hanshk'i da ndi díí bek'e'eshchii, nohwaa nánsdzaago doo inníihgo bee nohwich'ì' yashti' da doleelhíí bigha: nohwi'odla' dayúweh nohwá biníiseelgo hasht'íí, doo hayaa ádaanohwíksí dago nohweBik'ehń beshik'ehgo áshíílaa. ¹¹ Shik'ííyú, díí bee aal nohwich'ì' k'e'shilchíí. Christ bíláhyú nldzilgo daanołseel le', hadag ádaanoht'ee le', nohwiini' dała'á le', la'íí nkegohen'áágo daagonohlí le'; áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań, í'ijóóníí la'íí ílch'í'gont'ééhíí bits'á'dí'hi, nohwíl nli le'. ¹² Daagodinołsigo daalohts'os le'. ¹³ Ínashood dawa, Gozhóó, daanohwíknii. ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń bílgoch'oba'íí, Bik'ehgo'ihí'nań bíl'ijóóníí, la'íí Holy Spirit bíl dała'á ánohwíksíhíí bee nohwich'ì' goz'aal le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE GALATIANS

¹ Shíí Paul, des'a'íí nshlíj, (doo nnee shides'a'go da, doo nnee bik'ehgo da, áídá' Jesus Christ la'íí Bik'ehgo'ihina'na'nohwiTaa zhá bik'ehgo, án Jesus daztsa'qdí' naadiidzaago áyíílaahi;) ² Shíí hik'e odlá' bee shik'isyú bíl nashkaihíí dawa, Galátiagee ínashood ha'ánátséh nagoznííí bich'í' k'eda'íilchii: ³ Bik'ehgo'ihina'na'nohwiTaa hik'e Jesus Christ nohweBik'eh'ín bílgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'á' le', ⁴ Bik'ehgo'ihina'nohwiTaa bik'ehgo nohwinch'ó'híí bighá Jesus n'ídel'tíj, díí nch'ó'go nagowaahíí yits'á' nohwinííí doleelgo: ⁵ Kodí' hik'e dahazh'í' Bik'ehgo'ihina'na' dázho ba'ihégo'sí le'. Doleelgo at'éé. ⁶ Nohwiká ánniidgo Christ bílgoch'oba'íí biyi' onohwiníí n'íí dagoshch'í' bits'á'zh'í' ádaasohdzaahíí, la'íí yati' baa gozhóni lahgo at'éhi bich'í'go daahosohkaihíí baa shíí díyagot'éé: ⁷ Díí ba'ashhahyú yati' baa gozhóni doo la' nanást'á'á da; áídá' nnee la' nohwił nadaagokigo ádaanohwile'hi la'íí Christ nkt'éégo baa na'goni'íí lahgo ádaile'go hádaat'íí. ⁸ Áídá' nées dagohíí yaaká'dí' nal'a'á ndi yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosilni'íí lahgo at'éégo nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ⁹ Da'ádaade'niid n'íí k'ehgo gánádish'niih, Nnee la' yati' baa gozhóni nádaagodo'á'á n'íí lahgo at'éégo yaa nohwił nagolni'yúgo, án góyéégo bángodot'aal. ¹⁰ Ágádishniigo ya' nnee bíl daanshoq hileeh née, née Bik'ehgo'ihina'na'na' zhá bíl nshoq hishlee' née? Ya' nnee bíl daagoyikshó'go hasht'íí gá? Dah, t'ah nnee bíl daagoyikshó'go hasht'ííyúgo doo Christ bá na'isiidgo at'éé da. ¹¹ Áídá' shik'ííyú, yati' baa gozhóni baa nagoshni'íí doo nnee bik'ehgo alzáhi at'éé dahíí bídaagono'síj'íhgo hasht'íí. ¹² Doo nnee bits'á'dí' nádiiné'i at'éé da, doo shíí ch'et'á'á da, áídá' Jesus Christ shíí ch'í'nah áyíílaahihi bee bígosí'síj'íd. ¹³ Jews daanlíni bí'oká'ahíí bikísk'eh ánsht'ee n'íí ba'ikodaano'síj, Bik'ehgo'ihina'na'na' daayoká'ahíí ha'ánátséhíí nyeego biniidaagonkt'éégo shinagha nakai ni', da'ííí hishchiigo ch'éh át'íí: ¹⁴ Jews daanlíni bí'oká'ah bíkísk'eh ánsht'eedá' dashíí bíl hat'í'ihíí bíl dátedaahonsdzaahi bitisgo gonsá'á ni', bits'á'dí' hadaalinelt'áni bí'at'e' bikísk'eh ánsht'eego dázho hásh't'íí ni'. ¹⁵ Áídá' doo hwahá goshlee' dadá' Bik'ehgo'ihina'na'na' hashíílt'íí, la'íí shaa ch'oba'íí bee shiká ánniidá', ¹⁶ BiYe' shíí ch'í'nah áyíílaa, nnee doo Jews daanlíj dahíí bitahyú baa nagoshni' doleelhíí bighá shiká ánniid; áídí' doo hadín dagoshch'í' baa bíl nagoshni' da ni': ¹⁷ La'íí Jerúsalemyú dashínktségo Jesus binadaal'a'á'híí doo bich'í' oyáá da; áídá' Arabi-ayú oyáá ni', áídí' Damáscusyú nánsdzaa. ¹⁸ Áídí' taadn legodzaago Jerúsalemyú Peter bich'í' oyáá, ákú ashdla'adah bíl sheiská'á. ¹⁹ Jesus binadaal'a'á la'ihíí da'á' zhá hish'íí ni', nohweBik'eh'ín bik'isn, James holzéhi. ²⁰ Bik'ehgo'ihina'na'na' shá yígó'síj, doo lé'ishchoo dago díí bee nohwich'í' k'e'eshchiihíí. ²¹ Áí bikédí'go ni' Sýria la'íí Cilícia daagolzeeyú níyáá; ²² Judéagee ha'ánázéh nagozníli Christ daayoká'ahíí doo hwahá daashíítséh dadá': ²³ Díí zhá shaa ch'iniigo daidezts'á'á, Án nohwiniidaagodeláa n'íí, odlá' da'ííí yíłchíígo ch'éh át'íí n'íí, da'án k'adíí da'ái odlá' n'íí yaa yánáltih la'á, ch'ini. ²⁴ Áík'ehgo shíí shighá Bik'ehgo'ihina'na'na' ya'ihédaanzí lék'e.

2

¹ Áídí' díj'ts'adah legodzaago Jerúsalemyú Bárnabas la'íí Titus bíl onanáshkai.
² Jerúsalemyú nádishdáh doleelíí shíí ch'í'nah alzaago onásdzaa, doo Jews

daanlii dahíi bitahyú yati' baa gozhóni baa yánáshtihíi ákú baa nadaago-sisni', nnee nkt'éégo daach'idnksinií zhá dasahndi baa bil nadaagosisni', doo ágásdzaa dayúgo dánko da'ilíízhì' na'isiidhi at'éé, dánko da'ilíízhì' na'sízid doleełhi at'éé. ³ Ákú Titus holzéhi bil nash'aashi, Circumcise ánidolne', doo hak'i daabilnñiid da, Greek nlii ndi: ⁴ Nnee la' nohwik'isyú ádaadil'iinií hah ádaabidines'iid, áí Jews bich'ì' begoz'aaníi bee isnáh daandlii n'íi Christ bits'á' nohwinilhií yídaagołsihgo, isnáh ánádaanohwidle'go hah ádaanest'iid: ⁵ Áí doo hodaayéelts'aq da ni', dét'ihézhì' ndi; yati' baa gozhóni da'aniihií dayúweh nohwitahyú begoldoh doleełhií bigha. ⁶ Nnee daach'idnksinií, (ágádaat'eeshá' ndi doo shil hago'at'éé da: Bik'ehgo'ihinañ nnee dawa dálekt'eego yaa natsekees:) áí nnee nkt'éégo baa ch'iniihií díi baa yashti'íi doo hak'i la' baa dahnágóst'áq golzeego shil nagolni' da: ⁷ Ndihií Peter, nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'ì' yati' baa gozhóni yaa yánáltihgo baa det'aqahíi k'ehgo shíi, nnee doo circumcise ádaabi'deszaa dahíi bich'ì' yati' baa gozhóni baa yánáshtihgo shaa det'aqago yídaagosiid; ⁸ (Bik'ehgo'ihinañ, Peter nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bich'ì' yides'a'dá' binkááyú na'iziidíi, da'án shíi áldó' shinkááyú na'iziid, doo Jews daanlii dahíi bich'ì' yánáshtihgo;) ⁹ Áík'ehgo James, Céphas, la'íi John, ndzilgo bi'okaqah yee ínashood yit'ááh nazi-iníi k'ehgo baa natsí'gokeesíi, Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi shaa det'aqahíi yídaagosiidá', bil dała' daasiidliigo Barnabas hik'e shíi li lák'edaadelniigo gádaanohwiñii, Nohwíi doo Jews daanlii dahíi bich'ì' noh'aash, néé circumcise ádaabi'deszaahíi bich'ì' dekaí. ¹⁰ Díi zhá gánádaanohwidó'niid, Tédaat'iyéhií bínadaañiih; áí shijíi dawa bee biká hasht'íi ni'. ¹¹ Áídí' Peter Antiochyú nyaadá' doo bik'ehyú adzaa dahíi bigha dábiniihzi' áldéniid ni'. ¹² James odais'a'íi t'ah doo hikáh dadá', Peter doo Jews daanlii dahíi yił da'iyaa: áídá' áí nneehíi hikaidá' t'aqzhì' áinzigo its'á'ideltii, circumcise zhiéégo daanliinií yénáldzidhií bigha. ¹³ Áídí' Jews daanlii la'ihíi Peter adzaahíi bigha bíi áldó' t'aqzhì' ádaasdzaa lèk'e, Barnabas ndi itah ágát'éé silii. ¹⁴ Áí nneehíi yati' baa gozhóni biyi'dí' da'aniihií doo bikísk'eh ádaat'ee dahíi bígosíisiiidá' dawa bináál Peter gáldéniid, Ni, Jew nlii ndi doo Jews daanlii dahíi ádaat'eehií k'ehgo ánt'éeyúgo, doo Jews k'ehgo da, hant'é bigha doo Jews daanlii dahíi dabíni'aqayú Jews ádaat'eehií k'ehgo ádaanoht'eego nkt'éé, daabilnñii láq? ¹⁵ Doo Jews daanlii dahíi doo bik'ehyú ádaat'ee da, áídá' néé, Jews daandliigo daagosiidliinií, doo áí k'ehgo ádaant'ee da. ¹⁶ Díi bídaagonlzi, doo Jews bich'ì' begoz'aaníi bikísk'eh ánách'ot'iihií bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábi'ehyú ách'ít'éé da, áídá' Jesus Christ ch'odlaqahíi zhá bigha: áík'ehgo danéé ndi Jesus Christ daahosiidlaqad, Christ daahohiidlaqahíi bigha Bik'ehgo'ihinañ dábi'ehyú ádaat'éhi daanohwiñii doleełgo, doo begoz'aaníi bikísk'eh ánádaahiit'iihií bigha da: nnee doo la' begoz'aaníi yikísk'eh ánát'iihií bigha Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee dábi'ehyú át'éé da. ¹⁷ Áídá' Christ biláhyú nkt'éégo ádaat'ee daanohwi'idi'nii hádaahiit'iidá', néé Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi doo bikísk'eh ádaant'ee dago nohwigoziiidyúgo, ya' áí bigha Christ nchq'íi bich'ì' nohwelnáá néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ¹⁸ Dant'éhéta yó'odii'aqago baa yashti' n'íi nkt'éégo baa yánáshtih lèk'eyúgo, shíi nnee iksiihi nshliigo shígózi. ¹⁹ Jews bich'ì' begoz'aaníi doo bikísk'eh ánansht'ee dahíi bigha begoz'aaníi bich'ì' dasitsáq, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ zhá bich'ì' hinshnaa. ²⁰ Tsi'ilna'áhi biká' Christ bil dasitsáq, ndi hinshnaa; áídá' doo shíi hinshnaa da, Christ shiyi' goliiigo án bee hinshnaa: k'adíi shits'í bee nashaahíi Bik'ehgo'ihinañ biYe' hoshdláqago bee nasha, án bil nshqogo bi'ihina' shá nyiné'go shá daztsaq. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íi bee Christ nohwainktíinií

ách'ít'éégo hasdách'igháhyúgo, Abraham ba'det'aaníí doo bits'á'dí da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íí zhá bee hasdách'igháh, áí Christ bee hasdách'igháh golzeego ágolzee. ¹⁹ Áík'ehgo begoz'aaníí nt'é bigha alzaa? Nnee doo bik'ehyú ánadaat'ííł dahíí áí yee yídaagołsıh doleełhíí bigha, Abraham bits'á'dí hadaakishchiiníí dała'á zháhíí ba'det'aaníí hígháh doleełzhí', Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí Abraham hat'í'íí det'ihézhí' yit'ááh nakai doleełgo yágon'áá; Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á yaaká'dí'hi begoz'aaníí yee nohwaa ndaagoz'áá, la'íí nnee hik'e Bik'ehgo'ihí'nań bigizhgee sizini binkááyú nohwaa daizné'. ²⁰ Igizhgee siziiníí doo dała'á yigizhgee sizıı da, nakiyúgo zhá yigizhgee sizıı, ndi Bik'ehgo'ihí'nań Abraham dasahńdi yich'ı' hadzii. ²¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí ya' Abraham bits'á'dí hadaakishchiiníí ba'det'áá n'íí yókáał néé? Dah, da'anii doo ágát'éé da: begoz'aaníí be'ihí'naago nohwainé' lək'eyúgo, áí begoz'aaníí bikisk'eh ádaant'eeyúgo dávik'ehyú ádaant'ee doleeł ni'. ²² Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Nnee dawa nchq'go ágot'eehíí ha'ábisnil, nıi, áík'ehgo Jesus Christ daayodlaqahyúgo zhá Bik'ehgo'ihí'nań ch'ídaabidońııłgo ba'det'áá n'íí begolne'. ²³ Áídá' Christ daahohiidlaqago hasdáhiikáhıí t'ah doo nohwá ch'ı'ótáá hileeh dadá', begoz'aaníí nohwebik'ehgo ádaant'ee ni', odla'ıí nohwá ch'ı'ótáá silıızhı'. ²⁴ Begoz'aaníí lah nohwıł ch'ı'ógó'aahıí nlıı ni', Christ bich'ı' nnohwińıł doleełgo, án daahohiidlaqahıí bigha Bik'ehgo'ihí'nań ch'ınádaanołhıńıł doleełgo. ²⁵ K'adıı odla' nohwá ch'ı'ótáá silııgo ilch'ı'ógó'aahıí doo dayúweh nohwebik'eh da. ²⁶ Christ Jesus daahohdlaqahıí bigha daanołhıgha Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanołhıı. ²⁷ Nohwıı baptize ánohwı'deszaahıí bee Christ bıł dała'á daasolııyúgo, diyágé ádaagoch'idle'hıı k'ehgo Christ ádaagosohdlaa. ²⁸ Jew nlıı dagohıı Greek nlıı doo daadołhıı da, isnáh nlıı dagohıı doo isnáh nlıı da, nnee nlıı dagohıı isdzán nlıı doo daadołhıı da; daanołhıgha Christ Jesus bıł dała'á daanołhıı. ²⁹ Christ bıyéé daanołhııyúgo, Abraham bits'á'dí hałnolt'aanıı daanołhıı, Bik'ehgo'ihí'nań Abraham ya'den'áá n'íí nohwich'ı' begolzaa.

4

¹ Díńko áldishnıi, chagháshé la' bitaa bıyééhıı bıyéé doleeł ndi t'ah doo nnyéehdá' isnáh nlııhıı k'ehgo at'éé, bitaa bıyééhıı dawa yebik'eh doleeł ndi; ² Áídá' bıłch'ı'ógó'aahıı la'ıı bıyéé doleełıı yebik'ehıı bıńadéz'ıı, hagee bitaa yee bągon'áázhı'. ³ Da'ágát'éégo néé chagháshé k'ehgo daandlııdá', díı ni'gosdzán bıká' ágot'eehıı zhińéégo dantsé ilch'ı'ógót'aahıı isnáh ádaanołhıısi ni': ⁴ Áídá' dávik'eh ngonyaágo, Bik'ehgo'ihí'nań bıYe' yides'a' lək'e, án isdzán bishchıı, Jews bich'ı' begoz'aanıı bıł'áázhı' gozlıı, ⁵ Nnee áí begoz'aanıı isnáh ádaabıısinıı bıdıkıı bee nanáyihılńııgo ch'ınáyıńıł doleełgo gozlıı, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daandlıı doleełgo. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé daanołhııhıı bigha, bıYe' bıSpirit nohwıııı yune' yides'a', Abba, shiTaa, nııgo. ⁷ Áí bigha doo dayúweh isnáh nlıı da, ndi Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nlıı; bizhaazhé nlııyúgo Bik'ehgo'ihí'nań bıyééhıı Christ bıláhyú nıyéé doleeł. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bıdaagonołsıh dadá', bich'ı' da'ch'okaqahıı daazhógo ádaat'éhi daahohkaqahgo bı'isna' daanołhıı ni'. ⁹ Áídá' k'adıı Bik'ehgo'ihí'nań bıdaagosołsııdá', án nohwıdaagołsııdá' áldishnıi, hant'é bigha dá ni'gosdzán bıká' ágot'eehıı zhińéégo dantsé ilch'ı'ógót'aahıı t'ąqzhı' bich'ı' ánadaahne'? Áı doo nıdzil da, la'ıı da'ılínéhi ádaat'ee, áí bı'isna' daanołhııgo hánadaah'ıı néé? ¹⁰ Łahgee godılzıgo yołkaahıı, łahgee dahnýit'ıhıı, łahgee goldohıı, łahgee lenágodáhıı daadinołsı ląá. ¹¹ Da'ılıızhı'

nohwitahtyú na'isiid ni' nsigo láágo natseskees. ¹² Shik'íyú, ánsht'eehí k'ehgo ádaanoht'ee doleełgo nádaanoht'eehí k'ehgo ánsht'ee: Doo hagee shich'í' ncho'go ádaahdzaa da ni'. ¹³ Dantsé yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yashti'dá' shits'í baa dahgoz'ąągo nohwaa niyáągo bídaagonołsi. ¹⁴ Shits'í baa dahgoz'aaní bee nanohwí'dintaah ndi, doo da'ílnégo ádaasho'nú da, doo shits'ą'zhí' ádaasohdzaa da; ádá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'dí'hí k'ehgo ndaashidołtji, Christ Jesus ndaadołtjihí k'ehgo ndaashidołtji. ¹⁵ Akú sídáádá' nohwil daagozhóó n'í ya' doo bínadaałniih da née? Dzaą nohwaa nagoshni', bígonedzaąyúgo dánohwí nohwińáa hadaasohniłgo shaa daasohnił doo ni'. ¹⁶ Da'anii ádishniigo nohwich'í' yashti'hí bigha ya' nohwik'edaadinshniihgo ádishni daanołsi née? ¹⁷ Ái nneehí, nohwil ch'idaago'aahgo ádaadil'iní, nkt'éego nohwich'í' yadaakti' ndi, doo da'anii nohwá nkt'éé da; á bee shits'ą' nohkángo ánohwile'go, bí zhinéego ádaanoht'ee daahleehí bigha ádaanohwilni. ¹⁸ Ádá' da'anii nkt'éego ágot'eehí bigha nnee nkt'éego nohwich'í' yadaakti'ihí nzhoo, dávik'ehn, doo dashí nohwil nashkaigee zhá da. ¹⁹ Shichagháshé daanołni, isdzán ilchiigo bí nádi'nnihi k'ehgo nohwá shiniinágonkt'éé, Christ bi'at'e'í beádaanoht'ee daasoliłzi, ²⁰ Nohwí nohwaa shil nagokihí bigha dá'ad hadó' akú nohwil daanshił le' nsi, ák'ehgo iltah at'éego bee nohwich'í' hadaasdzi' doleeł ni'. ²¹ Shil nadaagołni', nohwí, Jews bich'í' begoz'aaní be'ádaanoht'ee hádaht'iní, begoz'aaní ánihi doo bídaagonołsi da gá? ²² Dík'ehgo nko bek'e'eshchij, Abraham biye'ke naki lek'e, dał'a' isdzán isnáh nlinihí bizhaazhé, la'ihí isdzán doo isnáh nlini dahí bizhaazhé bilgo. ²³ Isdzán isnáh nlinihí bizhaazhéhi chagháshé dandaagohileehí k'ehgo gołji, ádá' doo isnáh nlini dahí bizhaazhéhi Bik'ehgo'ihí'nań da'ánihi k'ehgo begołneho gołji. ²⁴ Dí da'anii ángot'ijhi bee nohwil ch'ígót'aahi ádaat'ee: dí isdzáné nakihí Bik'ehgo'ihí'nań hik'e nnee lángot'ąą lek'ehí nakiyú ágot'ehi yá nazij; dał'a' Agar holzéhi, chagháshé isnáh daaleehí nyilchihi, án dził Sinai golzeegee ngot'aaní yá sizini. ²⁵ Agar holzéhi Arabia biyi' dził Sinai yá sizij, án dakú ni' biká' Jerúsalemhí yaa nagolni', án bichagháshé bilgo isnáh daanlini. ²⁶ Ádá' Jerúsalem yaaká'yuhí doo isnáh nił da, á née daanohwimaa nił. ²⁷ Gániigo bek'e'eshchij, Nił gozhóó le', doo ilchi dahí nlini, nichagháshé da'adinihi; nił gozhóógo nnlwosh, doo nił nádi'dini dahí: isdzán biká' da'adini n'í isdzán biká' golni n'í bitisigo bichagháshé láá. ²⁸ Shik'íyú, Abraham ba'det'ąą n'í k'ehgo Isaac gołji, née áldó' da'ái k'ehgo Abraham bichagháshé daandlij. ²⁹ Ádá'go ágot'eehí k'ehgo, chagháshé ndaagoleehí k'ehgo bi'dizhchiini, Holy Spirit binawodí bee bi'dizhchiini yiniigodniłsi, dá'ad ndi da'ágot'ee. ³⁰ Ádá' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hant'é ní gá? Gániigo bek'e'eshchij, Isdzán isnáh nlini bizhaazhé bilgo ch'inenyóod; isnáh nlini yishchinihi bitaa biyéehí doo biyéé hileeh da, isdzán doo isnáh nlini dahí bizhaazhéhi zhá biyéé hileeh. ³¹ Ák'ehgo shik'íyú, née isdzán isnáh nlini doo bichagháshé daandlij da, isdzán doo isnáh nlini dahí bichagháshé daandlij.

5

¹ Christ ch'inánohwiłnihi bigha ndzilgo nasozij, Jews bich'í' begoz'aaní doo bee isnáh náhdleehgo da, doo t'ąązhí' bee ik'inádaadołgisgo da. ² Shí Paul gánohwilshni, Circumcise ádaanoht'eehí lek'eyúgo, nohwí Christ doo nohwil daant'é da. ³ Nnee dał'a' daanohtijgee circumcise ádaanoht'eehí gádaanoht'eehí, Jews bich'í' begoz'aaní dázhó dawa bikisk'eh ádaanoht'eeho goz'ąą, doo lahzhí' zhá da. ⁴ Nohwí dahadínta

begoz'aanii bikísk'eh ánsht'eehíí bighą Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábik'ehyú ánsht'ee daanohsiníí, Christ nohwich'iyúgo doo nt'é dago ádaanołsı; Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'ıı doo hádaahıt'ıı dago bits'ą'zhı' ádaahdzaa. ⁵ Néé Holy Spirit biláhyú daanohwi'odłą' bee dábik'ehyú ádaant'ee doleekıı nohwá łaalnéhıı ndaahóndliigo biba' ádaant'ee. ⁶ Jesus Christ bil dala'á ch'ilııyúgo, circumcise áko'deszaa dagohıı doo circumcise áko'deszaa da ndi doo hago'at'éé da; áídá' ko'odłą'ıı koł'ıjóónıı bee ch'ınah hileehıı zhá ıııı. ⁷ Ihách'ideskaihıı k'ehgo nıt'éégo hohkeel ni'; hadın ląą nohwıl godishkish lán, da'anıı ágot'eehıı doo dayúweh bikísk'eh ádaanoht'ee da k'adıı? ⁸ Hant'é k'ihzhı' ádaanohwizlaahıı Bik'ehgo'ihinań nohwich'ı' ánnııdıı doo bits'ą'dı'gohı at'éé da. ⁹ Bán benılzoolé da'ayáhągo ik'áán nást'ódıı dahot'éhé daabındıłsohıı k'ehgo doo nzhọọ dahıı da'ayáhągo bitah dench'aadgo dawa daayılchọọh. ¹⁰ NohweBik'ehń biláhyú nohwaa da'oshkıı, łahgo ıłch'ıgót'aahıı dá baa natseskeesıı k'ehgo nohwıı alđó' baa natsıdaahkeesgo doo nádaagodoh'aah da doleek: hadın nohwıl daagodikishıı, án baa yádotıh. ¹¹ Shik'ııyú, circumcise ádaanohwi'dolne' dishniigo nashaa lẹk'eyúgo, doo shiniıdaagoch'ınłsı le'at'éé da. Ágádishniigo nashaa lẹk'eyúgohıı, tsı'ılna'áhi doo baa yashtı' le'at'éé da, áık'ehgo Jews daanliınıı doo dayúweh shich'ı' hadaashkee le'at'éé da. ¹² Hadın nohwıl daagodikishıı nohwits'ą'zhı' nó'ńııł dadó'. ¹³ Shik'ııyú, dawa bil ch'ı'ótąąhıı bich'ı' nohwı'dokeed ni'; áídá' doo áı bighą nchọ'go ánadaahiıt'ııłgo nohwá bil ch'ı'ótąą daanohsı da, ndi ıł daanohjóógo ıł ch'odaahniı. ¹⁴ Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii dawa díńko yati' dala'áhi bee łalzaa; Nit'ahdı' gólıınıı nıł nzhọọ le', dani ıdıł njoqohıı k'ehgo. ¹⁵ Áídá' dat'ógo ıłch'ı' daadolghashyúgo, ıłch'ı' nadaagonolkaadyúgo, ıdaa daagonohdzaą, dńko ąął daalolghal ako. ¹⁶ Díı gánohwıłdishniı, Holy Spirit bee hohkaah le', áık'ehgo nohwits'ı nchọ'go hádaat'ıınıı doo beda'ol'ıı da. ¹⁷ Ko'at'e' nchọ'ıı Holy Spirit yich'ı' nagonłkaad, ła'ıı Holy Spirit ko'at'e' nchọ'ıı yich'ı' nagonłkaad: díı doo ıłch'ı' lełt'ee da; áı bighą doo dahádaahıt'ııyú ánadaahıt'ııł da. ¹⁸ Holy Spirit nadaanohwıyılaaayúgo, Jews bich'ı' begoz'aanii doo bitł'áahyú ádaanoht'ee da. ¹⁹ Ko'at'e' nchọ'ıı díńko bebıgozııh, nant'ı' na'ıdaahıı, iké' na'ıdaahıı, nchọ'go natsıts'ıkeesıı, nchọ'ıı doo bich'ı' t'ąązhı' ách'ıt'éé dahıı, ²⁰ K'e'eshchın daach'okąąhıı, ıgonłgaashıı, ik'ech'ınniıhıı, ła'ch'ıdıt'áhıı, dawahá ıdáhách'ıt'ıınıı, ha'ıshkeehıı, ıłch'ı' nagoch'ınłkaadıı, ıłts'ą'zhı' ádaach'ıt'eehıı, ła'ıı da'anıı ágot'eehıı yits'ą'zhı'go ıłch'ıdaago'aahıı, ²¹ Ła' bıyéehıı ıdáhách'ıt'ıınıı, its'ızılheehıı, koł nágodeyisıı, nchọ'ıı baa goch'ınıııınıı, ła'ıı díı ba'ashhah alđó' nchọ'go ánadaat'ııłkıı: da'áda' baa nohwıl nadaagosısni' n'ıı baa nohwıl nanádaagoshni', díı ye'ánadaat'ııłkıı Bik'ehgo'ihinań bilaktł'áhgee begoz'aanii doo bıyéé daaleeh da. ²² Áídá' nest'ą' ch'ıl yıká' nánt'ıhıı k'ehgo díńko Holy Spirit bits'ą'dı'go begoz'áni at'éé, koł ıjóónıı, koł gozhóónıı, koł nkegohen'áanıı, bągoch'oho'aahıı, dawa bich'ı' ch'ızhóónıı, ko'at'e' nıt'ééhıı, kegondlııdıı, ²³ Kojıı yune' isht'egodnt'ééhıı, ıdaa goch'ıdzaanıı: ágádaat'eehıı begoz'aanii bits'ą'dı' doo bńdaagot'aa da. ²⁴ Christ bıyéé daanliınıı bı'at'e' nchọ'ıhıı bil daanzhọọgo yıká hádaat'ıı n'ıı tsı'ılna'áhi yıdaayeskalhıı k'ehgo yó'odaızne'. ²⁵ Holy Spirit bee daahın'naayúgo, da'án bee hiikaah le'. ²⁶ Doo itisyú ıdaadéltıı da le', doo nchọ'ıı bich'ı' daahıl'aa da le', doo ła' bıyééhıı ıdáhadaahiıt'ııgo nchọ'go łaa natsıdaahiıkees da le'.

6

¹ Shik'ııyú, nnee ła' doo bik'ehyú adzaa dayúgo, nohwıı, Holy Spirit bee nasoziınıı, án baa daach'ohba'go bich'ı' yádaaktı'go t'ąązhı' nıt'éégo

nkenánohoŋteeh; ni ałdó' dánko áík'ehgo nanídi'notaahi at'ééhíí baa natsínkees. ² Nyeego nohwich'í' nadaagowaagee lił ch'odaahnii le', áí bee Christ yegos'aaníí beda'ol'íí doleeł. ³ Nnee doo nt'éhi k'a'at'éé da ndi, doo sihgo ánsht'ee da, nziyúgo, ích'í' nach'áhi at'éé. ⁴ Áídá' nnee dała'á daantíígee ye'ánát'ííhí hago'at'ééhíí idineł'íí le', áík'ehgo dabíí bi'at'e' nzhqoyúgo, áí yaa bił gozhóó doleeł, doo la'i nnee ye'ánát'ííhí bigha da. ⁵ Nnee dabíí biyíl dahyoweel'íí k'ehgo nnee daantíígee bi'at'e' doo nzhqo dayúgo dabíí nabilt'og. ⁶ Hadín Bik'ehgo'ihinań biyati' baa bił ch'ígót'aahíí, bíyééhíí nł'éhihíí dawa lahzhi' hadín bił ch'ígót'aahíí yaa yihinił le'. ⁷ Doo ích'í' nadaahch'aa da le'; Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo bich'í' na'ich'áhi at'éé da: nnee nt'é k'edileehíí da'ái náyhigéshi at'éé. ⁸ Hadín bi'at'e' nchq'íí yee k'edileeyúgo ídił ch'ígódeehi at'éé; áídá' Holy Spirit yee k'edileeyúgo Holy Spirit bits'á'dí' yaaká'yú dahazhi' ihinaahíí yinł'áni at'éé. ⁹ Nzhqogo ánadaahiit'ííhí doo bik'e hikkáh da le': dayúweh ágadaahiit'ííyúgo nł'éégo da'inlt'aa. ¹⁰ Áík'ehgo nohwá ch'ígót'aada' halaa nnee dawa bich'í' nł'éégo ánadaahiit'íí le', ndi nnee Bik'ehgo'ihinań daayodlaago bichagháshé daanliiníí itisgo ádaanzí le'. ¹¹ Díí nchaago k'eshchiiníí dashíí nohwich'í' k'eshilchini daah'íí. ¹² Nnee dabíí zhá nł'éégo daabineł'íígo hádaat'iiníí circumcise ádaanohwi'dolnéh daanohwiłnii; Christ bits'í'ina'áhi yaa yadaakti'yúgo dánko biniidaagonł'éé doleeł'íí bigha ádaanohwiłnii. ¹³ Dabíí circumcise ádaabi'deszaa ndi begoz'aaníí doo dawa yikísk'eh ádaat'ee da; áídá' nohwíí da'ádaanohwiłniigo circumcise ádaanohwi'deszaahíí yee ídaa da'odlíigo yadaakti'híí bigha circumcise ádaanohwi'dolniłgo hádaat'íí. ¹⁴ Doo nt'é bee ída'oshdlíigo yashti' da, Jesus Christ nohweBik'ehń ts'í'ima'áhi yiká' daztsaahíí zhá bee ída'oshdlíigo yashti'go Bik'ehgo'ihinań áshíłs'í le', áí bee ni'gosdzán biká' ágot'eehíí daztsaahíí k'ehgo shich'í' at'éé, la'íí shíí ałdó' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí dasiitsaahíí k'ehgo bich'í' ánsht'ee. ¹⁵ Christ Jesus bił dała'á daanohłíyúgo, circumcise ádaanohwi'deszaayúgo, dagohíí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dayúgo, doo ílíí da, ndi ánídégo ánadaanohwi'deszaahíí zhá ílíí. ¹⁶ Díí ádishniihíí yikísk'eh daahikáhíí Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí la'íí biłgoch'oba'íí bee yich'í' goz'aa le', áí da'anii Israel hat'í'íí daanliigo Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daanlii. ¹⁷ Kodí' godezt'igo díí bigha doo hadín nashinł'óg da le': ilk'idá' Jesus nohweBik'ehń bigha shid shiká'zh'í hit'íí. ¹⁸ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí daanohwiyi' yune' begoz'aa le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE EPHESIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshlíni, ínashood Ephesus golzeegee daagolíníí, áí Christ Jesus daayodlaągo bíyéé daanli-
 iníí, bich'í' k'e'eshchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ no-
 hweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aą
 le'. ³ Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, Bik'ehgo'ihí'nań, ba'ihégoş, áń
 yaaká'yú nagoz'aągee nohwiyi'siziiníí bá gozhóógo dawa nohwainé', Christ
 biláhyú: ⁴ Áń biláhyú ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' Bik'ehgo'ihí'nań
 hanánohweznil, bináál godilzigo ádaant'eego doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aą
 da doleelgo: ⁵ Bichagháshé daandlii doleelgo hanánohwidí'ńilgo nohwá
 ngonłchíí, Jesus Christ biláhyú, áí nohwá hát'íígo yaa bił gozhóó, ⁶ Ízigo
 biłgoch'oba'íí ba'ihédaandzi doleelgo, áí nohwiká'zhí' áyíílaago, biYe' bił nzhóni
 biláhyú: ⁷ Áń bidííí bee nchó'íí bits'á'zhí' nanánohwi'diheznii, nohwinchó'
 n'íí bighą nohwaa nágodet'aą, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí
 bik'ehgo; ⁸ Áí ch'ída'izkaadgo nohwiká'zhí' áyíísi, daagondzaągo ła'íí dawahá
 bídaagonlzigo ánohwíłsi; ⁹ Bik'ehgo'ihí'nań hát'ííni doo bígózi da n'íí nohwíł
 ch'í'nah áyíílaa, da'án bił gozhóógo hat'ííhíí k'ehgo áń ngonłchíí: ¹⁰ Goldohíí
 biká' ngonyáago yaaká'yú ágot'eehíí ła'íí ni'godzán biká' ágot'eehíí dawa
 Christ yebik'ehgo dała' áile': ¹¹ Áń biláhyú áldó' nt'é nohwíyéé doleelí
 nohwaa det'aą, dabíí hát'íígo dawa łąił'ííhíí k'ehgo nohwádíhyú nohwá
 ngonłchíí: ¹² Néé dantsé Christ daahosiidlaadíí, nht'éégo daahii'naahíí bighą
 Bik'ehgo'ihí'nań ízigo ye'at'éhi nnee daayidnłsi doleelgo. ¹³ Nohwíí áldó'
 yati' da'anihi, yati' baa gozhóni bee hasdánohweznil daasidohts'aądá' daa-
 hohdlaą ni': daahosohtlaadá' Holy Spirit bee nohwágon'aą n'íí bee no-
 hwiká' izkałhíí k'ehgo bee nohwígózi, ¹⁴ Áí bee Christ bidííí bee nohwá
 nayihesni n'íí nohwíyéé silíłzhí', nt'é yengon'aą n'íí da'aniigo nohwíyéé
 doleelgo bídaagonłzi, áń ízigo ye'at'éhi ba'ihégoş doleelgo. ¹⁵ Áí bighą Je-
 sus nohweBik'ehń daahohdlaągo, ła'íí ínashood dawa nohwíł daanzhóogo
 ba'ikonizíídá', ¹⁶ Da'ákozhá Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nohwa'ihénsi, nohwá
 da'oshkaąhgo; ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń yokaąhíí, Je-
 sus biTaa ízigo ye'at'ééhíí, daagonohsaągo ádaanohwile'go nohwá oshkaąh,
 ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań dabíí nohwíł ch'í'nah ádidle'go bídaagonłsi doleelgo
 áldó' oshkaąh: ¹⁸ Nht'éégo ágot'eehíí daahohłí doleelhíí bighą nohwiká
 ánniidíí bídaagonłsi doleelgo, ła'íí ínashood daanliiníí biłgo ízigo ágot'eehíí
 behaldzili nohwíyéé doleelhíí áldó' bídaagonłsi doleelgo nohwíí yune' no-
 hwíł ch'í'nah ágółsi doleelhíí bighą nohwá oshkaąh, ¹⁹ ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań
 binawod ch'ída'izkaadgo, binawod ízigo at'éhi bee na'iziidhíí k'ehgo, néé
 daahohiidlaaníí nohwá siné'go bídaagonłsi doleelhíí bighą nohwá oshkaąh;
²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binawodíí bee Christ daztsaądí' naadiidzaago áyíílaadá'
 yaaká'yú bigan dihe'nazhińéé dahyinesdaa, ²¹ Spirits binadaant'a'íí, spirits
 binawodíí, dak'a'at'ééhíí, ła'íí yedaabik'ehíí dawa bitisgo, doo díí goldohíí
 zhá biyi' da, ndi yunáasyú goldoh doleelí áldó' biyi', iltah at'éégo daabizhi'
 daawójíhíí dawa bitisgo siłigo áyíílaa: ²² Dawahá yebik'ehgo bilakt'ááh
 nyiné', ła'íí ínashood dawa yá sizigo bitsits'inhíí k'ehgo at'éégo áldó' ábíílaa,
²³ Ínashood dawa, Christ bee dała'á daanliiníí, bits'í nliigo belalzaa, áń bee dawa
 iltah at'éégo łąił'ííh.

2

1 Begoz'aaní doo bikísk'eh ádaanoht'ee dahíí bee, la'íí nohwinchq'íí bee nanasona' n'dá' Bik'ehgo'ihinañ nádaahoh'na'go ánohwilaa; 2 Nohwinchq'íí biyi' ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá bech'ígót'i'yú bikísk'eh hohkaah ni', spirits daanchq'íí binant'a', án Bik'ehgo'ihinañ doo daidits'ag dahíí bitahyú na'iziidíí bikísk'eh hohkaah ni': 3 Néé aldó' lahn' bitahyú nahiikai ni', nohwi'at'e' nchq'go hat'íí níí bikísk'eh ádaant'eego, nohwits'í, nohwinatsekees bilgo hat'íí yú ádaant'ee ni'; da'áik'ehgo gosiidliídá' nchq'go ádaant'ee n'íí bighá Bik'ehgo'ihinañ nohwiniigodilé'íí nohwich'í' begoz'aa ni', nnee la'íí ádaat'eehíí k'ehgo. 4 Áidá' Bik'ehgo'ihinañ, bilgoch'oba' ch'ída'izkaadhi, dázho bil daanjoq lék'ehíí bighá, 5 Nohwinchq'íí bee nane'na' n'dá' Christ bil da'á daasiidliigo daahii'naago ánánohwidlaa, (bilgoch'oba'íí bee hasdákai;) 6 Bil da'á naadihiikaigo ánohwilaa, la'íí Christ biláhyú yaaká'yú nagoz'aaqee bil naháataqago ánohwilaa: 7 Áik'ehgo yunáasyú goldohíí biyi' Bik'ehgo'ihinañ Christ Jesus biláhyú nohwaa ch'oba'go, bilgoch'oba'íí ch'ída'izkaadíí ch'í'nah áidoliik. 8 Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí bee hasdákai, nohwi'odla'íí biláhyú; doo dánohwíí ádaant'íí da: Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' nohwaa hi'né'hi at'éé: 9 Doo nohwinasdziidíí bee da, áik'ehyúgohíí dánko nnee la' ída'odlíí hileeh. 10 Bik'ehgo'ihinañ nanohwik'ída'iziidíí daandlii, Christ Jesus biláhyú nt'éégo ánádaahiit'íí doleelgo ánohwilaa, áik'ehgo bikísk'eh hiidaal doleelgo Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngonlchíí lék'e. 11 Áí bighá díí bénádaanliih, doo Jews daanoht'íí dago daagosoli, circumcise ádaabi'deszaahíí, doo circumcise ádaanoht'íí deszaa dahi daanoht'íí, áí circumcisonhíí nnee bigan zhá bee kots'í nabik'isdziidi; 12 Áidá' Christ doo bídaagonoksi da ni', nanidí' daanoht'íí doo Israel hat'íí daanoht'íí da, Bik'ehgo'ihinañ nt'é yee yágon'áq n'íí doo nohwíí nohwá da ni', doo hayú nohwá ch'ígót'i' da ni', ni'gosdzán biká' nahkai ndi Bik'ehgo'ihinañ doo bil daanoht'íí da ni': 13 Lahn' nzaadyú daanoht'íí ni', ndi k'adíí Christ Jesus bíyée daasoliigo, Bik'ehgo'ihinañ bit'ahgo ánádaanoht'íí, Christ bidíí bee. 14 Án nohwá ilch'í'gont'éehíí nlii, da'án Jews daandliiníí la'íí doo Jews daanoht'íí dahíí da'á ádaanoht'íí, la'íí nohwigizhgee bighá ilts'á'zhí' ádaant'ee n'íí k'ihzhí' áyíílaa, nohwigizhgee tsée bee ilt'íí k'ihzhí' áyíílaahíí k'ehgo; 15 Begoz'aaní biyi' itah at'éégo bikísk'eh ádaant'ee n'íí bighá ilk'edaadin'nii n'íí Christ bits'í bee k'ihzhí' áyíílaa; áidí' nnee naki n'íí da'á ánáyíílaahíí k'ehgo néé Christ bee da'á ánánohwidlaa, áik'ehgo nkegohen'áq nágosdlii. 16 Néé naki hat'íí daandlii n'íí tsí'ikna'áhi biláhyú da'á daasiidliigo, Bik'ehgo'ihinañ bil k'íí nádaasiidlii, áik'ehgo ilk'edaadin'nii n'íí aqal bengonyáa: 17 Nzaadyú daanoht'íí n'íí, ilhánégo daandliihíí bilgo Jesus nkegohen'áaníí yaa nohwi' nagoln'igo nyáa. 18 Án bighá daanoht'íí Holy Spirit da'áhi biláhyú nohwiTaa bich'í' ha'áhiikáhgo ha'ágót'i'go nohwá alzaa. 19 Áí bighá k'adíí doo lahdí' nnee daanoht'íí da, doo nnee lahgo hat'íí daanoht'íí da, áidá' nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí bil da'á hat'íí daasoli, Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daasoli; 20 Jesus binadaal'a'á la'íí Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid n'íí kih bit'ááh ledn'aahíí k'ehgo daanliigo, biká' nohwi'dest'íí k'ehgo ádaanoht'ee, Jesus Christ dabíí hágon'áagee tsée dantsé si'áni nliigo; 21 Án biláhyú dágoz'aa nt'éégo ládaasnilgo alne', nohweBik'eh' biláhyú godiyihgo kih biyi' da'ch'okáahíí goleeh: 22 Án biláhyú nohwíí aldó' itah nohwi'dest'íí, Bik'ehgo'ihinañ yiyi' ngoléehíí bighá ágolne', Holy Spirit biláhyú.

3

1 Áí bigha shí Paul, Jesus Christ bigha, la'í nohwíí áldó' doo Jews daanohtíí dahíí nohwicha ha'ásítíí, 2 Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí nohwíł ch'í'nah ashle'go shaidin'áání ba'ikodaanohtí lán shí; 3 Doo bígózi da n'í shíł ch'í'nah áyílaago shíł ígozíd; (íłk'idá' ayáhágo nohwich'í' bek'eshíłchíígo nohwíł nagosisní' ní'; 4 Áí daahohshíígee Christ ye'at'éehíí doo bígózi da n'í bígosíłsídíí nohwíí bídaagonół doleel.) 5 Áí doo ánídá' goldohíí biyi' ní'gosdzán biká' nnee doo hwahá bíł ch'í'nah ádaalne' da ní, áídá' k'adíí Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á la'í binkááyú yádaaktí'íí daadilzihíí Holy Spirit bee bíł ch'í'nah ádaagoszaa; 6 Doo Jews daanlıí dahíí, Jews daanliiní bíłgo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' ágot'eehíí dała' daabíyéé doleel, dała' Christ bíł dała'á daanlıigo bits'í dała'á daanlıí doleel, la'í Bik'ehgo'ihí'nań Jews daanliiní yágon'áání Christ bíláhyú yati' baa gozhóni bee doo Jews daanlıí dahíí áldó' daabíyéé doleelgo bíł ch'í'nah ádaagoszaa: 7 Áí yati' baa gozhóni baa yashti'go áshí'delzaa, Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa yiné'íí bee, binawodíí shinkááyú na'iziidgo. 8 Nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíí doo ízisgo at'éé dahíí dawa shíí dábič'í'gee siitíí ndi doo Jews daanlıí dahíí bitahyú Christ bee nohwiya daagozhóóníí doo bígonółsíh at'éé dahíí baa yashti'go Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'íí shaa det'ąą; 9 La'í Bik'ehgo'ihí'nań Christ bíláhyú dawa áyílaahíí, ní'gosdzán alzaadí' yushdí' godezt'í'go ngonłchííníí doo bígózi go áyíłsı da n'í, hagog'éégo at'éehíí shíí nnee dawa bíł ch'í'nah ashle'go shaa det'ąą: 10 Áík'ehgo ínashood dawa Christ bee dała'á nłni bíláhyú spirits binadaant'a'íí la'í binawodíí yaaká'yú nagoz'ąągee Bik'ehgo'ihí'nań bigoyą' iltah at'éhi yídaagołsı doleel, 11 Áí dahazhı' goz'áni Bik'ehgo'ihí'nań yengon'áání bik'ehgo łayiilaa, Christ Jesus nohweBik'ehń bíláhyú: 12 Áń daahohiidłąągo doo daasiite'go da, doo nídaahiildzidgo da Bik'ehgo'ihí'nań bič'í' ha'áhiikáhgo nohwá ha'ágót'í'. 13 Áík'ehgo nohwicha goyéégo shich'í' nagoyaahíí bigha doo hayaa ádaanoht'ee da le', áí bee lán da'nohtí. 14 Díńko bigha Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa bič'í' hishzhíızh, 15 Áń bičagháshé yaaká'yú daagolíníí hik'e ní' biká'yú daagolíníí dawa bee daaholzéhi, 16 Da'án ízisgo ye'at'éhi ch'ída'izkaadhíí bik'ehgo biSpirit bee nohwiyi'siziiníí nalwodgo nohwá áile' doleelgo nohwá daahoshkąąh; 17 Nohwi'odł' bee Christ nohwíí biyi' yune' golíı le'; áík'ehgo il'ijóóníí bee nohwiłeghad golíigo nłdzilgo sozıigo, 18 Nohwíí ínashood dawa bíłgo Christ bíł'ijóóníí nanigodí', ts'í'nanigodí', ts'ídagodí', ts'íyaago ádaahosahíí bee nohwíł bígózi doleelgo; 19 La'í Christ bíł'ijóóníí, be'ígózi yitis nel'ąą ndi, bídaagonółsı doleelgo, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi dawa bee ádaanoht'ee doleelgo nohwá da'oshkąąh. 20 Daahókeedíí la'í natsídaahiikeesíí dawa bíı zhá yitis nel'ąągo áile', binawodíí nohwiyi' na'iziidhíí k'ehgo, 21 Dabíı zhá Christ Jesus bíláhyú, goldohíí dawa biyi', ínashood daanliiníí dawa ya'ihédaanzıgo daayidnłsı doleel, doo nnágont'í'go da. Doleelgo at'éé.

4

1 Áík'ehgo shíí, nohweBik'ehń bigha ha'ásítííníí nánohwoshkąąh, nohwíká ánniidíí bikísk'eh nłdzilgo hohkaah le', 2 Ídaa daagoch'iyolba'go, nohwíı yune' isht'egodnt'éégo, nzaad bádaagohoh'aał le', kł daanoht'ee go ilch'í' hadag ádaanoht'ee le'; 3 Holy Spirit bee dała'á ádaanoht'ee go ilch'í'gont'éehíí be'ádaanoht'ee doleelgo nyeego nabik'ída'ohsiid. 4 Christ bíláhyú dała'á daanohtí, Holy Spirit áldó' dała'á, da'áík'ehgo áldó' daanoht'ee go ihí'naa doo ngonel'ąą dahíí ndaaholíí doleelgo nohwíká ánniid; 5 NohweBik'ehń

dała'á, nohwi'odla' dała'á, nohwibaptism dała'á, ⁶ Bik'ehgo'ihinań dała'á, daanohwigha nohwiTaa, án dawa yitismo nłini, dawa yil nłini, daanohwigha nohwiyi' golini. ⁷ Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íi iltah at'éhi dała'á daantijgee nohwaa daizné', Christ nohwainé'íi k'a'áhołaaago. ⁸ Áik'ehgo gádi'nii, Wá'yú bil onágodzaad' isnáh daanlij n'íi ląągo yádih onádzaago, nnee yaaká'di'go yaa daagodez'ąą lęk'e. ⁹ (Wá'yú bil onágodzaa ch'iniiyúgo, łahn' áidi' ni'goszán yuyaa bil nkegonyáhi lán shi. ¹⁰ Bil nkegonyááhíi da'án yaaká'yúhíi nzaadyú dábitiséyú bil onágodzaahi at'éé, ąą łaiile' doleełhíi bighą.) ¹¹ Bik'ehgo'ihinań nnee yaa daizné'íi iltah ádaat'ee: ła' binal'a'á daanlijgo yaa daagodez'ąą; ła' binkáayú nada'iziidgo; ła' yati' baa gozhóni yaa nadaagolni'go; ła'íi ła' ínashood yinádaadéz'ijgo bil ch'idaago'aahgo; ¹² Ínashood hadaadeszaago nł'éégo Bik'ehgo'ihinań yá nada'iziid doleełgo, yati' baa gozhóni baa na'goni' doleełgo, ła'íi ínashood dawa Christ bits'í nliiníi nłdzilgo ádaile'go baa daagodez'ąą: ¹³ Áik'ehgo daanohwigha nohwi'odla' bee dała'á daahiidleeh, Bik'ehgo'ihinań biYe' nł'éégo bídaagonlziijh, nnee báyan' hileehí k'ehgo néé Christ bits'í daandlijgo án bee báyan' daahiidleehgo Christ ye'at'éehíi dawa be'adaant'eego daahiidleeh: ¹⁴ Doo dayúweh chągháshé daanlijhíi k'ehgo ádaant'ee da le', iltah at'éégo ilch'ígót'aahíi bee doo ilts'á' nohwil' ánagoyol da le', nnee nadaach'áhi lėda'ilchoogo ilch'idaago'aahíi yee nohwiká daadihésbih, k'izé'daanohwidilteeh hádaat'iiníi, ái doo idaayilts'ąą da le'; ¹⁵ Áidá' kıl daanjoogo da'anii ágot'eehíi bee yádaahiilti' le', kotsits'in kots'í yebik'ehíi k'ehgo Christ nohwebik'ehgo bil dała'á daandleehgo án biláhyú daandzéeł le': ¹⁶ Nohwits'í ląągo ilghadaadit'ąąhíi ła'íi its'id bee daalota'íi gólíi, dawa nł'éégo nadaalidziidyúgo nł'éégo daandzeel, ágát'éégo néé Christ bits'íhíi daandlijgo dabíi bee daalónłą', ła'íi kıl daanjooníi bee néé Christ bits'íhíi daandliiníi nchaa daahiidleeh. ¹⁷ NohweBik'ehń biláhyú hasdziihgo gánohwidishnii, Kodí' godezt'i'go doo Jews daanlij dahíi da'ilínego natsídaakeesgo hikaahíi k'ehgo doo hohkaah da le', ¹⁸ Binatsekeesíi yee doo daago'ij da, doo bil idaagozi' dahíi bighą Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí' ihinaahíi yits'á'zhí' ádaat'ee, bijíi biyi' chagołheel benagoz'ąąhíi bighą: ¹⁹ Bijíi nł'iz silijgo nchq'íi doo yich'í' t'ąązhí' ádaat'ee dago yaa ádaadest'ąą, nchq'go ánadaat'ijhíi zhą bil daanł'ee daasilij. ²⁰ Áidá' nohwihíi ágágot'eehíi doo Christ bits'á'dí' bídaagoł'ąą da; ²¹ Da'anii ba'ikodaanohsı lęk'eyúgo, Jesus biláhyú da'anii ágot'eehíi nohwil' ch'idaagoz'ąą lęk'eyúgo: ²² Doo ánídá' nchq'íi be'adaanoht'ee n'íi yó'odaagodoh'aah, ái k'izé'idilteehgo nchq'íi zhą hát'ijgo da'ilíi hileeh; ²³ Nohwinatsekeesíi, nohwiyi'siziiníi bilgo ánídégo nohwá ánáolne'; ²⁴ Ánídégo be'adaanoht'eehíi ádaagohdle', ái Bik'ehgo'ihinań k'ehgo dávik'ehyú at'éégo ła'íi da'anii dilzihgo alzaa. ²⁵ Áik'ehgo lėda'olchoohíi yó'odaagodoh'aah, dała'á nohtijgee nohwit'ahdí' daagolíníi da'anii ágot'eehíi yee kıl nadaagołni': nnee bits'í dała'á ndi ląayú henlááhíi k'ehgo néé iltah at'éégo ádaant'ee ndi dała'á hahiit'i'. ²⁶ Dahagee hadaashohkeegee dénchq'égo ágot'eehíi yeh nohok'é' hela': hadaashohkeehíi bil ya'ái owáh hela': ²⁷ Ch'iidn nant'án doo bá goz'ąągo ádaagonłsi da le'. ²⁸ Hadín in'ijhíi doo dayúweh in'ijh da le': áidá' dabíi bigan yee nł'éégo na'iziid le', hadín nt'é yídih nliiníi ła' yaa yiné' doleełhíi bighą. ²⁹ Yati' nchq'íi doo ła' nohwizé'dí' behagohigháh da le', áidá' yati' nł'éhi zhą, hadag ádaakole' doleełgo, hadíi daidits'agíi bee biyaa gozhq' doleełhíi bighą. ³⁰ Bik'ehgo'ihinań biHoly Spirit doo bil gozhq' dago doo ádaanołsi da le', án bee nohwiká'iskał, ch'ínánohwi'nihi' bijijzhí'. ³¹ Nohwil' daagoshch'ihíi, nohwínágochijhíi, hadaashohkeehíi, hagołdohíi, nchq'go yádaakti'íi, ła'íi da'oh'ni'go natsídaahkeesíi dawa bee no-

hwits'á' gonogháh: ³² Łaadaach'ohba' le', łaatédaaht'ii le', Bik'ehgo'ihinań Christ bigha nohwincho'hii bigha nohwaa nágodez'aahii k'ehgo nohwií ałdó' łaa nádaagodenoh't'aah le'.

5

¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań bichagháshé bił daanzhónihii daanołhii go Bik'ehgo'ihinań beda'ol'ii; ² Christ bił daanjoohii k'ehgo lił daanołhjoogo hohkaah, án likagolchinii Bik'ehgo'ihinań daach'okaałhgo baa hi'ne'hii k'ehgo zesdiigo Bik'ehgo'ihinań nohwá ya'ádet'aą. ³ Áída' nant'i' na'idaahii, ncho'go natsíts'ikeesii, dawahá dayúwehégo idáhách'it'iinii, dała'á ndi doo bída'ol'tah da, ínashood Bik'ehgo'ihinań bá hadaadeszaago doo ágádaat'ii bik'eh da; ⁴ Iłkóhgo yati'ii, yati' da'ílnéhii, dawahák'e ách'iniihii doo ádaadołhii bik'eh da: áída' Bik'ehgo'ihinań ahíyi'e daabil'dołhii go nł't'éé. ⁵ Díi bídaagonołsi, hadín nant'i' naghaahii, ncho'go at'ééhii, dawahá dayúwehégo idáhát'íinii, ái da'ílné daayokaałhii, án Christ bilakt'áhgee begoz'aanii, da'ái Bik'ehgo'ihinań bilakt'áhgee begoz'aanii doo itah biyéé da doleel. ⁶ Dahadín biyati' da'ílnéhii izanoł't'é' hela': ái bigha dabii zhá daabik'ehii Bik'ehgo'ihinań biniigodilé'ii yiká'zhi' áile'. ⁷ Áík'ehgo ágádaat'eehii doo itah daanołhii da le'. ⁸ Łah chagołheel zhińéé daanołhii ni': k'adyúgo nohweBik'ehń binkááyú idindláád zhińéé daasolii: áík'ehgo got'ini biyi' hikahii k'ehgo hohkah; ⁹ (Holy Spirit nnee nayik'í'iziidyúgo, nł't'éégo ágot'eehii, dávik'ehyú ágot'eehii, łá'ii da'anii go ágot'eehii biyi' begoz'aągo áile'); ¹⁰ NohweBik'ehń hant'é bił goyilshóq doleehii bídaagonołsih. ¹¹ Doo chagołheel zhińéégo da'ílnégo ánadaat'iiłhii k'ehgo ánadaaht'iił da, áída' ágánałgot'iiłhii nnee bił ch'í'nah ádaanołsi go bigózi le'. ¹² Nagont'i'yú ánadaat'iiłhii bích'iltahyúgo ndi bik'ee idaayagosi. ¹³ Dawahá ch'í'nah alzaahii idindláádii bee bigózi: dawahá hit'iinii idindláádii bee hit'ii. ¹⁴ Áík'ehgo gánii go dahgoz'aą, Iłhoshii, ch'ínándziid, dasínsaąadí' nádndáh, Christ níká'zhi' idindláádgo áile'. ¹⁵ Hagot'éégo hohkahii baa daagonohsaą, nnee doo daagoyáą dahii doo k'ehgo da, áída' daagoyáni hikahii k'ehgo hohkah, ¹⁶ Díi yołkaahii biyi' doo nzhoo dahii zhá begoz'aahii bigha goldohii ilii go ádaanołsi. ¹⁷ Ídaa daagonohdzaą le', nohweBik'ehń nohwá hát'íinii bídaagonołsih. ¹⁸ Wine nohwił nádaagodołhis hela', ái déncho'go kodilteehi at'éé; áída' Holy Spirit nohwee hadaalk'ılgo nłdzilgo bee nasozii le'; ¹⁹ Sinii Bik'ehgo'ihinań biyati' biyi'd'hi, Bik'ehgo'ihinań ba'ihégo sinii, łá'ii ínashood biyini bee ilch'i' da'doh'aal le', nohwił daagozhóogo nohwii biyi'd' nohweBik'ehń bich'i' da'doh'aal le'; ²⁰ Dávik'ehń Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa bich'i' dawahá ba'ihédaanołsi le', Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' biláhyú; ²¹ Bik'ehgo'ihinań daadinołsi go daadołhts'ag le'. ²² Isdzané daanołhii, daanołhika' daadołhts'ag le', nohweBik'ehń daadołhts'agii k'ehgo. ²³ Nnee bi'aa yá sizii go bi'aahii bitsits'ini at'éé, Christ ínashood dawa yá sizii go bitsits'ini at'ééhii k'ehgo: ínashood daanliinii dawa Christ bits'í nliigo ái hasdá'íinii at'éé. ²⁴ Áík'ehgo ínashood dawa Christ daidits'agii k'ehgo isdzané daanliinii ałdó' dawahá bee biká' daidits'ag le'. ²⁵ Da'anii ínashood daanliinii łáą ndihii Christ biláhyú dała'á at'éé, Christ ái bił nzhoo go ya'ídet'aahii k'ehgo nnee daanołhii, daanołhii'aa nohwił daanzho go le'; ²⁶ Tú bee taats'idigisii k'ehgo ái ínashood dała'á at'ééhii Christ biyati' yee taayigisgo idáhaididle'hii bigha ya'ídet'aą, ²⁷ Doo hayú dinojizhgo da, doo hayú baa dahts'idil'ihiko da, dant'éhéta déncho'ehii da'ádih; áída' dilzihgo, dánkt'éé nt'éégo, bits'á' dindláád silii go idaayi'ne' doleehii bigha ya'ídet'aą. ²⁸ Da'ágát'éégo nnee bi'aa bił daanzho go le', dabii bits'ihii k'ehgo. Hadín bi'aa bił nzhoonii dabii idił njóni

at'éé. ²⁹ Nnee doo la' dabíi bits'í bil ncho' da; áidá' nkt'éégo áyílsigo bil nzhoggo yínadéz'ij, nohweBik'ehñ ínashood dawa dabíi bee dała'á nliigo bits'í k'ehgo at'éhi ágát'éégo áyílsj, ³⁰ Néé dała'á daantijgee Christ la' bits'í daandlijhíi bigha, bitsi' hik'e bits'in k'ehgo. ³¹ Ái bigha nnee bitaa hik'e báá bilgo yits'á' dahdigháhgo bi'aa yíhiigháh doleeł, áik'ehgo naki dilt'ee n'íi dała'á nádleeł doleeł. ³² Díi dázho doo bígózini at'éé da: Christ hik'e ínashood láá ndihíi Christ biláhyú dała'á at'éhi áldishñii. ³³ Áidá' dała'á daanohtijgee gádaanohwildishñii, Nohwi'aa nohwil daanzhoq le', dabíi ídił njoqhíi k'ehgo; la'íi isdzané biká' daayidnłsj le'.

6

¹ Chagháshé daanohtíni, nohwitaa nohwimaa bilgo daadohts'ag le', nohweBik'ehñ bil dała'á daanohtijhíi bigha: ágádaanoht'eego nkt'éé. ² Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi dawa bitahyú dantsé nt'éhéta nohwá ádishliil nohwilnñiidíi díinko dahgoz'aa, Nitaa nimaa bilgo dinksi le'; ³ Áik'ehgo niyaa gozhóq doleeł, ni'godzáni biká' nzaadyú hinnaá doleeł. ⁴ Nnee daanohtíni, nohwichagháshé doo bil daadohtehgo bídaagoyolchij da: áidá' nohweBik'ehñ bik'ehgo nohwichagháshé doo dávik'ehyú ádaat'ee dagee bich'i' yadaakti'go bil ch'idaagonoh'aahgo bihołnaa. ⁵ Nada'ohsiidíi, ni'godzáni biká' bánada'ohsiidíi da'áníiyú ádaanoht'ee, daadohtkidá' nohwiini' daháhgo, nohwijíi da'at'éhé bee, Christ bá nada'ohsiidhíi k'ehgo; ⁶ Doo bánada'ohsiidíi binadzahgee zhá ágádaanoht'ee da, doo nnee bil daagonolshóqohíi zhá bigha da; áidá' Christ bánada'ohsiidíi daanohtijgo nohwijíidíi Bik'ehgo'ihinañ dahát'íiyú ádaanoht'ee; ⁷ Nt'éhéta ádaa'iinií Bik'ehgo'ihinañ bá ádaa'ijhíi k'ehgo nohwil daagozhóqogo ádaa'ijj, doo nnee bá ádaa'ijhíi k'ehgo da: ⁸ Díi bídaagonoljsj, nnee nkt'éégo adzaayúgo, Bik'ehgo'ihinañ da'áik'ehgo nkt'éégo bich'i' nahiniil, isnáh nliinií dagohíi doo isnáh nlij dahíi. ⁹ Nohwíi nant'án daanohtíni, nohwá na'iziidíi da'áik'ehgo bich'i' ádaanoht'ee le', doo dayúweh goyéégo bee nadaagoh'aa da: nohwíi áldó' nohwiNant'a' yaaká'yú gólj bídaagonoljsj; án doo nnee il'anigo yaa natsekees da. ¹⁰ Iké'yuhíi, shik'íiyú, nohweBik'ehñ dák'a'at'éhi binawodíi bee nłdzilgo nasozij. ¹¹ Besh diyagé Bik'ehgo'ihinañ nohwainé'íi dawa ádaagohdle', ch'iidn nant'án nohwich'i' nach'aagee nłdzilgo nasozij doleełhíi bigha. ¹² Doo nnee daanliinií bich'i' nadaagonlkaad da, áidá' spirits binadaant'a'íi, binawodíi, díi ni'godzáni biká' chagołhekií binadaant'a'íi, la'íi spirits daanchó'íi yudahyú gólíni bich'i' nadaagonlkaad. ¹³ Ái bigha besh diyagé Bik'ehgo'ihinañ nohwainé'íi dawa ádaagohdle', nagont'ogíi bijj nasozij doleełhíi bigha, áik'ehgo ałł ádaasołaago t'ah nasozij doleeł. ¹⁴ Da'anii ágot'eehíi bee nohwizis ádaagohdle'go nasozij, la'íi dávik'ehyú ágot'eehíi bee besh nohwitil naztaqgo ádaagohdle'; ¹⁵ Yati' baa gozhóni bee nkegohen'ááhíi nohwiikee bee hadaadeszaa le'; ¹⁶ Da'itiséyú nohwi'odla' bee nohwinadłh dahdaadohtijh, ái bee k'aa' diłki'i ch'iidn nant'án yidil'ohíi daanohtsees doleeł. ¹⁷ Áidí' besh ch'ah bee hasdá'ildéhi ádaagohdle', la'íi besh be'idiltkishé Holy Spirit nohwainé'íi dahdaadohtijh, ái Bik'ehgo'ihinañ biyati'hi at'éé: ¹⁸ Holy Spirit biláhyú dáda'ohkaqah nt'éé, nohwijíidíi dahot'éhé bee da'ohkaqahgo Bik'ehgo'ihinañ bída'dohkeed, daadeh'ijgo ínashood dawa doo hagee ngont'ígo da bá da'ohkaqah; ¹⁹ Shíi áldó' shá da'ohkaqah, Bik'ehgo'ihinañ yati' shizayiniil le', doo siste' dago yati' baa gozhóni biyi'dí' doo bígózj da n'íi ch'í'nah ádaashle' doleełgo, ²⁰ Shíi, yati' baa gozhóni bee nagoshni'go shi'dol'aadhíi bigha dahshi'dest'oggo ha'ásitj; doo siste' dago dáyashti' le'at'éehíi k'ehgo yashti' doleeł shá da'ohkaqah. ²¹ Hago

ánásh^t'ííhíí lá'íí hago ánsht'eehíí bídaagonósj doleełgo Tíkikas, nohwik'isn nohwil daanzhóni, begondlįigo nohweBik'ehń yána'iziidi, dawa yaa nohwil nagolņi' doleeł. ²² Áń nohwich'į' hił'áad, hago ádaant'eehíí bídaagonósj doleełhíí bighą, áík'ehgo nohwijíí yil daagoyikshóó doleeł. ²³ Ilk'íyú daanlını ilch'į'gont'éełhíí bee bich'į' goz'ąą le', lá'íí il'ijóóníí odla' bilgo alđó' bee bich'į' goz'ąą le', áí dawa Bik'ehgo'ihí'ńań nohwitaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bits'ą'dí'hi at'ée. ²⁴ Jesus Christ nohweBik'ehń da'anii bil daanzhooníí dawa Bik'ehgo'ihí'ńań bilgoch'oba'íí bee bich'į' goz'ąą le'. Doleełgo at'ée.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE PHILIPPIANS

¹ Shí Paul la'íi Timótheus bilgo Jesus Christ bánaidziidíi, ínashood dawa Philippi golzeegee daagolínihíi bich'í' k'e'iilchii, ínashood yinádaadéz'iiníi la'íi tédaat'iyehíi nkt'éégo áyílsiníi áldó' bich'í' k'e'iilchii: ² Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa la'íi Jesus Christ nohweBik'ehn bilgoch'oba'íi la'íi bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíi bee nohwich'í' goz'aq le'. ³ Dahagee nohwínáshñiihgee nohwicha Bik'ehgo'ihí'nań hoshkaqahń ba'ihénsi, ⁴ Dábik'ehn daanohwigha nohwá oshkaqahgee shil gozhóqo nohwá oshkaqah, ⁵ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqadí' díi jiiizhí' bee shich'odaahñiigo ngohenyááhíi ba'ihénsi; ⁶ Díi nkt'éégo bígonsi, nohwijíi biyi' nkt'éégo nanohwik'í'iziid nkegonyaahíi Jesus Christ nádáhíi bijii aqal laile' doleel: ⁷ Shijíidí' shil daanohshoqahíi bigha daanohwigha díi k'ehgo nohwaa natseskees dábik'eh; ha'ásítíidá' la'íi yati' baa gozhóni yashti'go bá sízídá' shíi hik'e nohwíi áldó' lahdí' Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íi bee nohwiká'zhí' at'éé. ⁸ Jesus Christ bits'á'dí'go il'ijóóníi bee shil daanoh shoqo daanohwigha nohwaa ch'íná nshíiníi Bik'ehgo'ihí'nań shá yígólsi. ⁹ Díi bigha nohwá oshkaqah, nohwil ídaagozigo la'íi daagonohsaqo nohwil'ijóóníi dázhó ch'ída'izkaadyú nohwá bínágohidáh; ¹⁰ Áík'ehgo nkt'éégo ágot'eehíi zhá nohwil dábik'eh doleel; la'íi nohwijíi bil da'aniigo doo nohwaa dahdaagoz'aq dago daahinohnaa doleel, Christ nádáhíi bijiiizhí'; ¹¹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo at'éehíi ch'í'nah hileehgo, la'íi án ba'ihégozi doleelhíi bigha dábik'ehyú ádaanoht'eego Jesus Christ binawodíi bee nkt'éégo áná'ol'íihíi an'odaazliigo ánadaaht'íiigo nohwá oshkaqah. ¹² Shik'íiyú, shich'í' ágódzaahíi yati' baa gozhóni yunáásyú be'ánágon'aq doleelhíi bigha shich'í' ágódzaahíi bídaagonolsi hasht'íi; ¹³ Áík'ehgo Christ bigha ha'ásítíihíi silááda ízisgo nant'an yánada'iziidíi la'íi nnee dahot'éhé dádaagolíi nt'éégo shídaagołsiid; ¹⁴ Ha'ásítíihíi bigha nohweBik'ehn biláhyú shik'isyú daanliiníi láqo bi'odla' daanldzil daasilii, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'itisgo doo nédaaldzid dago, la'íi doo biini' daaháh dago yee yádaakti'. ¹⁵ Láqo shídaayéstsaqahíi bigha shik'edaanniihgo, dagohíi ilch'í' nadaagonkaadgo nnee la' Christ yaa nadaagolni'; la'ihíi nkt'éégo shaa natsídaakeesgo Christ yaa nadaagolni': ¹⁶ Ilch'í' nadaagonkaadgo Christ yaa nadaagolni'íi daazhógo ádaanii, ha'ásítíi ndi dayúweh shich'í' nagont'ogle' daasho'niigo: ¹⁷ Áídá' la'ihíi bil daanshoqahíi bigha Christ yaa nadaagolni', yati' baa gozhóni bá sízigo nshí'deltíihíi yídaagołsihíi bigha. ¹⁸ Hago'at'éégo áídá'? Doo hago'at'éé da, da'ádzaayú ndi, daazhógo ádaaniigo ndi, dagohíi da'aniigo ádaaniigo Christ baa na'goni'; áík'ehgo shíi shil gozhóq, la'íi dayúweh shil gozhóq doleel. ¹⁹ Nohwi'okaqahíi la'íi Jesus Christ biSpirit shich'oniihíi bee shiyaa gozhóq doleelgo bígonsi, ²⁰ Doo ídaayánsdzí da doleel, áídá' doo shiini' háh dago shits'í binkááyú Christ ba'ihégozi n'íi k'ehgo dák'ad ndi ba'ihégozi doleelíi shijíi dawa bee hasht'íigo bikádesh'íi, t'ah hinshnaadá' dagohíi dasiitsaq ndi. ²¹ Shíi hinshnaayúgo Christ bá hinshnaa, dasiitsaqayúgo hii'ihí'naa doo ngonel'aq dahíi hisht'íih. ²² Dayúweh hinshnaayúgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'isiidíi binest'a' golíihíi k'ehgo dayúweh ídaagowa': áídá' hadíi nágodish'aahíi doo bígonsi da. ²³ Díi nakigo goz'aaníi dázhó baa natséskees, dahdisháhgo Christ bil hisht'eehíi dázhó hásh'tíi; ái itisgo shil nzhoo: ²⁴ Áídá' dayúweh hinshnaahíi itisgo nohwá nzhoo. ²⁵ Áík'ehgo díi bígosłsiid, dayúweh hinshnaago daanohwigha nohwil daagonshii doleelgo, nohwil'odla' ndzilgo la'íi bee nohwil daagozhóqo dayúweh nohwá

nadaabi'dintl'ogíi zhá yaa natsídaakees, Jesus Christ binasdziidíi doo yaa natsídaakees da. ²² Ndihií Timótheus nlt'éégo ánat'ijlgo bídaagonoksi, nnee biye'híi k'ehgo yati' baa gozhóni itah bee yáhiilti'go shich'ozni'. ²³ Hagoshá' shich'í' ágot'ee doleeíi bígosítsiidgo, dagoshch'í' nohwich'í' dish'aa doleeí. ²⁴ Ła'íi shíi áldó' déti'hégo nohwich'í' disháhgo nohwe Bik'ehń ba'oshíi. ²⁵ Epaphrodítus, shik'isn, bił na'isiidi, ła'íi Bik'ehgo'ihinań bá siláada bił nshłini, nohwich'í' nádish'aago dábik'eh shi nsi, án shich'í' daadiso'la' n'íi, áik'ehgo hadíi bídiń nshłinií shaa yihiniilgo shich'ozni'. ²⁶ Áń nohwaa ch'ina silij, ła'íi nniihgo ba'ikodaanohsihíi bigha biini' łaá. ²⁷ Yóiyahgo nniih ni', dasdozhá daztsaa, áidá' Bik'ehgo'ihinań baa ch'ozbaad; doo dabíi zhá da, shíi áldó' shaa ch'ozbaad, doo ágát'éé dayúgo doo shil gozhóq dahíi da'itiségo doo shil naagojoo da doleeł ni'. ²⁸ Áik'ehgo dázhq hasht'ijigo nohwich'í' de'la', nádaaholtsaaqee nohwil daagozhóq doleeł, áik'ehgo shíi dá shil dégot'siid doleeł. ²⁹ Ái bigha nohweBik'ehń biláhyú dázhq nohwil daagozhóqgo nádaadolteeh; nnee ágadaat'eehíi daadinoksi; ³⁰ Áń Christ yána'iziidhíi bigha dasdozhá daztsaa, bi'ihina' doo yaa bił goyéé dago, hagot'éégo shich'odaahni doleeł n'íi ąal shá áyíílaa.

3

¹ Iké'zhí'go shik'íiyú, nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhóq le'. Da'ái baa nohwich'í' k'ena'ishchihíi doo shá nyee da, nohwíi nohwá nzhoo. ² Góse k'ehgo daanliinií baa daagonohsaa, ncho'go ánadaat'ijhíi baa daagonohsaa, hadíi bikágé nailgésii, ła'íi nohwikágé nadaaholgéés daanohwihnihií áldó' baa daagonohsaa. ³ Néé da'anii circumcise ádaabi'deszaahíi daandlij, Holy Spirit binkáayú Bik'ehgo'ihinań daahohiikaah, Christ Jesus zhá baa da'ondlii, danée nohwi'at'e'íi doo bee ídaa da'ohiidlii da. ⁴ Áidá' shíi bighane golijgo ída'oshdlíi. Nnee ła' nt'é yee ída'odliiyúgo, shíi itisgo at'éehíi bigha ída'oshdlíi: ⁵ Gosilíidí' tsebiiskáago circumcise áshidelzaa ni', Israelite nshłini, Benjamin hat'i'íi bits'á'dí', Hebrew nshlijgo shimaa hik'e shitaa biłgo Hebrew daanlij ni'; Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii baa yách'ilti'yúgo bikisk'eh ánsht'eego Pharisee nshlij ni'; ⁶ Jews da'okaaquíi dahot'éhé bee oshkaahíi baa yách'ilti'yúgo, ínashood daanliinií biniidaagonkt'éégo ádaansi ni'; Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii bik'ehgo dábik'ehyú ánsht'eehíi baa yách'ilti'yúgo, doo shaa dahgoz'aa da ni'. ⁷ Ndihií ái dawa bee sist'iid n'íi Christ bigha shich'í' doo nt'é da nasdlíihíi k'ehgo baa nateskees. ⁸ Christ Jesus sheBik'ehń bígonsihíi dázhq ilíihíi bigha dawahéhií shich'í' doo nt'é da nasdlíi: án bigha dawahéhií k'ihzhí' nyiiné'híi bigha bił ch'ígódéehíi k'ehgo bił oshtag, bidená Christ hisht'ij doleełhíi bigha. ⁹ Ła'íi Christ bił da'la'á nshlijgo shígózi doleełhíi bigha, doo Jews bich'í' begoz'aanii bikisk'eh ánsht'eehíi bigha dashíi dábik'ehyú ánsht'ee da, áidá' Christ hoshdlaahíi binkáayú zhá dábik'ehyú ánsht'ee, ái dábik'ehyú ách'it'éehíi Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'hi at'éé, ko'odla'íi bee: ¹⁰ Christ bígonsijh hasht'ij, ła'íi binawodíi daztsaadí' naadiidzaahíi bee ch'ina alne'íi bígonsh'aah áldó', ba'ashhadí' shiniigonlt'éé doleełgo, ła'íi án datsaahdá' at'éé n'íi k'ehgo ánsht'eego hasht'ij; ¹¹ Hagot'éégo bígonedzaayúgo zhá nanezna' n'íi naadiikahgee shíi áldó' itah deshleełgo hasht'ij. ¹² Shíi doo hwahá bee shaa gonáh da, doo hwahá dázhq nzhoo hishleeł da, ndi ágánsht'ee doleełhíi bigha dayúweh baa hishaal, Christ yigha hashliitíinií łaashle' doleełgo. ¹³ Shik'íiyú, shíi ái doo hwahá łaashle' dago bígonsi: áidá' shiké' ínaáyú ágot'eehíi baa yishnahdá' da'la'ágo goz'áni zhá baa hishaal, shádihyú ágot'eehíi zhá bich'í' dahnsdohgo,

14 Ngont'i'gee na'desdzogí bich'í' hishwoł, áí Bik'ehgo'ihinań Christ Jesus biláhyú yaaká'dí'go bigha nohwich'í' aníhíí honshbiih doleehíí bigha. 15 Áík'ehgo halaq, Holy Spirit bee bayán daasiidliiníí shíí ánsht'ee dishñiihí k'ehgo baa natsídaahiikes le': áídá' dant'éhéta łahgo baa natsídaahkeesyúgo Bik'ehgo'ihinań nohwil ch'í'nah áile' ndi at'éé. 16 Ágát'éé ndi ilk'idá' bídaagosiilziidíí nłdzilgo daahónta'go bikísk'eh ádaant'ee le'. 17 Shik'íyú, dała' daanołhii'go shedaal'ii, nohwíí bikísk'eh ihinaahíí nohwá ádaasiidlaa, áiyikísk'ehyú ádaat'eehíí daanel'ii'go bídaagonołsı le'. 18 (Nnee łáni Christ bits'ılna'áhi yik'edaanniihgo nadaakaihíí baa nohwilmanágosh'nih, k'adíí shinaátú náłiídá' nagoshni': 19 Áí bendaagoyaago da'ılıí daadoleeł, bibidíí binant'a' ádaayıłsı, bik'ee ídaayágołsı doleeł n'íí yee ídaada'odlií, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí zhá yaa daabiini'.) 20 Áídá' nées nohwini'íí yaaká'yú goz'aa, áídí' Hasdánohwiñiihíí Jesus Christ nohweBik'ehń nádahíí bikádaadét'ii: 21 Dawa dabíí yebik'ehgo áyıl'sigo binawodíí yee yinel'aqahíí k'ehgo, nohwits'í baagoch'oba' n'íí dabíí bits'ı bits'á'dindihíí k'ehgo łahgo ánáidle' doleeł.

4

1 Áík'ehgo shik'íyú, dázhó shil daanołshóni, nohwaa ch'ína nshii, baa shil gozhóni daanołhii, nohwíí ch'ah hobiihíí k'ehgo hosilbaqahíí shá daanołhii, dázhó shil daanołshóni, nohweBik'ehń biláhyú nłdzilgo nasozi. 2 Euódias nánoshkaqah, Síntiki alód' nánoshkaqah, nohweBik'ehń biláhyú nohwini' leł'ee le', dishñii'go. 3 Dani nil naki disht'éhi, ni alód' nánoshkaqah, díí isdzané bich'odaanniih, áí yati' baa gozhóni baa na'goni'gee bil nada'isiid ni'; Clément holzéhi hik'e la'ihíí bil nada'isiid n'íí alód' bilgo, dawa naltsoos be'ihinahi biyi' bizhi' dahnagoz'aa. 4 Dábik'ehn nohweBik'ehń biláhyú nohwil daagozhó'le': ágánanołhii'go, Nohwil daagozhó' le'. 5 Dawa bich'í' daanołshooníí nnee nohwá yidaagołsı le'. NohweBik'ehń alhánedí' nádaal. 6 Doo nt'é bigha nohwini' lla' da le'; áídá' ihédaanołsigo dawa bigha Bik'ehgo'ihinań nádaahokqah, nt'é hádaaht'iinií bil nadaagołni'go bídaahokkeed. 7 Áík'ehgo ilch'igont'éehíí Bik'ehgo'ihinań kaa yiné'íí bígoch'ıłsiníí bitisgo at'éhi nohwijíí hik'e nohwinatsekeesíí biyi' golii'go nł'éégo áyıl'sı, Christ Jesus biláhyú. 8 Iké'yuhíí, shik'íyú, nt'éhéta da'aniihíí, nt'éhéta dilziníí, nt'éhéta dábik'ehyú at'éehíí, nt'éhéta doo ncho' zhinéé dahíí, nt'éhéta dázhó nzhooníí, nt'éhéta nł'éégo baa ch'inihíí; dázhó nł'ééyúgo, ba'ihégołsı bik'ehyúgo, díí baa natsídaahkees. 9 Shits'á'dí' bídaagosıłsı'go nádoné'íí dawa, shits'á'dí' da'desots'aa n'íí alód', la'ı be'ánsht'eehíí daah'ii n'íí, díí k'ehgo ádaanoht'ee le': áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań ilch'igont'éehíí kaa yiné'íí nohwil nlii doleeł. 10 NohweBik'ehń binkááyú dázhó shil gozhó, k'adíí aníta zhá shaa nohwil nádaagoyéé; da'anii shaa nohwil daagoyéé ni', ndi doo hagot'éégo bídaanel'aa da ni'. 11 Doo nt'é bídił nshii dishñii da; hagot'éégo hinshnaahíí shil da'akohgo bígoł'aa. 12 Débaagoch'oba'ágo hinshnaahíí bígosıłsı'go, dawahá shich'í' ch'ída'izkaadgo hinshnaahíí alód' bígosıłsı'go: da'adzaayú la'ı dawa bee, ná'ch'ıłdiihíí la'ı shina', dawahá ch'ída'izkaadíí la'ı dawahá bídił nshiihíí baa shil ch'ígót'aa. 13 Christ shinawod shá ágółsiníí biláhyú dawa ashłéngo bínensh'aa. 14 Ágát'éé ndi shich'í' nagont'ogee shich'odaasoni'íí nł'ééyú ádaahdzaa. 15 Áídá' Philippi'geee daagonohłni, yati' baa gozhóni dantsé begodeyaago Macedóniadí' dahdiyaadá', ínashood ha'ánátséh nagoznilií doo la' shich'ozni' da, nohwíí zhá shich'odaasoni', ildenágo ládaadihi'né'íí zhinéégo. 16 Thessalonica golzeegee sidáadá' ndi bídił nshiihíí bigha zhaali bee shich'onadaahñiih ni', doo dałándi zhá da, nakidn ni'. 17 Doo nt'é shaa hi'né'

hásht'íhí bigha dishnii da: ląągo nohwá ínagodáhgo nohwich'í' goldohíí zhá nohwá hásht'íí. ¹⁸ Bídih nshkíí n'íí shaa hi'né' dázho bitisgo ląągo: da'áígee dáshik'eh, shich'í' ádaasolaa n'íí Epaphrodítus shainnil, áí Bik'ehgo'ihí'nań baa bi'niikíí kıkagolchini at'éégo dá bıl bik'eh, bıl gozhóógo náidnné'hi at'éé. ¹⁹ Bik'ehgohinshnań nt'é bídih daanohiiníí Christ Jesus dawa ch'ída'izkaadgo hágołdzilíí bee nohwá ágoléh. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań da'áí nohwiTaa ba'ihégoşı le', dahazhı' doo ngonel'ąą dayú. Doleełgo at'éé. ²¹ Ínashood daantıígee Christ Jesus biláhyú, Gozhóó, shá daabıłdohnii. Nohwik'isyú bıl naháshtaaníí, Gozhóó, daanohwiknii. ²² Ínashood dawa, Gozhóó, daanohwiknii, Caesar yił daagolíni áí zhá bitisgo. ²³ NohweBik'ehń Jesus Christ bılgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleełgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE COLOSSIANS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihinań bik'ehgo Jesus Christ binal'a'á nshkni, la'íí nohwik'isn Timótheus bilgo, ² Colósse golzeegee inashood daanliiníí la'íí Christ biláhyú nohwik'íyú bada'óndliihíí bich'í' k'e'ülchii: Bik'ehgo'ihinań nohwitaa, Jesus Christ nohweBik'ehń bilgo bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ikh'í'gont'éehíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ³ Bik'ehgo'ihinań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, nohwicha ba'ihéndzigo dávik'ehn nohwá ohiikaah, ⁴ Christ Jesus daahohdlaago la'íí inashood dawa nohwil daanzhoogo ba'ikondzihií bigha, ⁵ Yaaká'yú nohwiba' goz'aaníí ndaahoííhií bigha ágadaanoht'ee; áí ndaahoííhií yati' baa gozhóni, yati' da'aníhi bee ik'idá' daadesots'aa ni'; ⁶ Áí yati'íí nohwitahyú didezdláádhíí k'ehgo ni'godzán dagoz'aa nt'éego didezdláád; nohwíí daadesots'aa go Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí da'anigo bidaagonokshíí bijjídí' godezt'igo nt'éego ádaanohwoliíhií k'ehgo bíí áldó' nt'éego ádaaboliik: ⁷ Áí yati'íí Épaphras holzéhi, nohwil nzhóni, bil na'idziidi, bits'á'dí' bidaago'aa, án nohwá Christ yána'iziidi ba'óndliihíí nlii; ⁸ Án Holy Spirit biláhyú nohwil'ijóóníí áldó' baa nohwil nagolni' n'. ⁹ Áí bigha áí ba'ikonihidziiníí bijjídí' godezt'igo áldó' dá nohwá ohiikaah nt'éego godeyaa, Bik'ehgo'ihinań nohwá hát'íiníí bidaagonokshíí bigha daagonohsaa, la'íí yaaká'dí'go i'ígóziníí dawa bee nohwil ídaagozigo ánohwiléngo nohwá ohiikaah; ¹⁰ NohweBik'ehń dá bil bik'ehyú hohkaahgo, la'íí ánadaaht'ijíhií dawa bee bil daagonokshóogo, nt'éego bá nada'ohsiidgo nest'a' ch'il yiká' nant'íhií k'ehgo nt'éego da'noht'íí, la'íí Bik'ehgo'ihinań baa nohwil'ígóziníí nokseelgo áldó' nohwá ohiikaah; ¹¹ Bik'ehgo'ihinań ízisgo binawodíí dawa bee daanołdzilgo, áí bee nohwil daagozhóogo nyee ndi bidag ádaanoht'eego badaagohoh'aałgo; ¹² La'íí Bik'ehgo'ihinań nohwitaa ba'ihédaanohsigo nohwá háhiit'ijigo ohiikaah, án bits'á'dindláádíí biyi' inashood bíyéé doleekíí néé áldó' nohwíyéé doleelgo ładaanohwezlaa: ¹³ Án chagotheel binawodíí bits'á'zhí' nohwinildí' biYe' bil nzhónihi bilakt'áhgee daanliiníí yitah nohwinil: ¹⁴ Án bidikíí bee nohwincho'íí bits'á'zhí' nanánohwi'dihesni, nohwincho'híí bigha nohwaa nágodet'aahgo: ¹⁵ Án Bik'ehgo'ihinań doo hit'ijí dahń ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, dawahá álzaahíí dabíntségo gozlíni: ¹⁶ Án dawahá áyíílaa, yaaká'yú ágot'eehíí la'íí ni'godzán biká'yú ágot'eehíí, hit'iiníí la'íí doo hit'ijí dahíí, nant'an dahnazdaahíí, dawa yedaabik'ehíí, spirits binadaant'a'íí, la'íí inawodíí ndi; dawahá án biláhyú alzaa, la'íí bá alzaa: ¹⁷ Án dawahá dabíntsé nlii, dawahá án bee daalota'. ¹⁸ La'íí inashood dawa bits'íhií k'ehgo nliigo, án bitsits'inhíí k'ehgo yebik'ehi nlii: án dantsé godeyaahíí nlii nanezna'íí bitahdí' dantsé náhi'na'i nlii; dabíí zhá dawa bee da'tiséyú nlii doleelgo. ¹⁹ BiTaa dabíí ye'at'éhi dawa Christ biyi' golíigo bil dávik'eh; ²⁰ La'íí tsj'ılma'áhi biká'gee bidil idezjoolíí bee nkegohen'áaníí nohwá goz'aa go áyíílaago, ni'godzán biká' ágot'eehíí dawa la'íí yaaká'yú ágot'eehíí dawa Christ bee Bik'ehgo'ihinań dabíí ách'í' nt'éego ányidle'go áldó' bil dávik'eh. ²¹ Áidí' nohwíí lah ncho'go ánadaaht'ijíhií bigha Bik'ehgo'ihinań bits'á'zhí' ádaanoht'ee ni', la'íí nohwinatsekeesíí bee bik'edaadinohnihi ni', ndi k'adíí bik'íí ánadaanohwidlaa ²² Christ bits'í daztsaaníí bee; áík'ehgo nohwíí hadaanohwideszaago, doo nt'é bee nohwaa dahgoz'aa go da, doo hagot'éego nohwil iditehgo da, Christ Bik'ehgo'ihinań binadzahgee daanohwidiyokshik:

²³ Dayúweh da'ohdlaahíí bee nalwodgo nldzilgo nasozijyúgo, hasdách'igháhíí yati' baa gozhóni nohwil nadaagoln'íí ndaahokíhíí doo bits'á'zhì' ádaahne' dayúgo, Christ Bik'ehgo'ihì'nañ binadzahgee ágát'éégo daanohwidiyokšij; áí yati' baa gozhóni daadesots'aaníí yáá bit'ááhgee nnee dawa bee bich'ì' yá'ití'íí; áí yati' baa gozhóni baa nagoshñi'go shíí, Paul, hashi'doltij; ²⁴ K'adíí nohwá shiniigonk't'ééhíí baa shil gozhóq, ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nlni, yá biniigodilne'íí t'ah la' édi'íí shíí shits'í biniigonk't'ééhíí bee laashle': ²⁵ Ínashood dawa, Christ bits'íhíí k'ehgo nlni, bá na'isiidgo hashi'doltij, áí na'idziidíí Bik'ehgo'ihì'nañ nohwich'áá, Bik'ehgo'ihì'nañ biyati' dawa baa nagoshñi'go; ²⁶ Áí doo bigózì da n'íí doo ánídá' goldohíí la'íí daakinolt'ijhíí bits'á'zhì' nanl'ì' ni', ndi k'adíí nnee Bik'ehgo'ihì'nañ báhadaadeszaahíí bil ch'í'nah ádelzaa: ²⁷ Áí bich'ì' Bik'ehgo'ihì'nañ doo Jews daanlij dahíí bitahyú doo bigózì da n'íí dázho lán ílni bigózigo áile'go ngon'áá, áí Christ nohwiyi' goljì, án nohwiyi' goljìgo Bik'ehgo'ihì'nañ baa gozhóqyú itah daahleehgo ndaahokíhi at'éé: ²⁸ Christ Jesus biláhyú nnee da'á daantijgee Holy Spirit bee bayán daazlijgo Bik'ehgo'ihì'nañ bich'ì' bil nkáh doleehíí bigha Christ baa nagohiilni', nnee da'á daantijgee baa daahii'niigo, la'íí dawa bee daagondzaago bil ch'ígont'aahgo: ²⁹ Áí bigha dázho na'isiid, Christ Jesus binasdziidíí nalwodgo shinkááyú na'iziidíí bee dahnshdoh.

2

¹ Dázho nohwaa shiini'híí bídaagonokšigo hasht'íí, Laodicéa golzeeyú daagolíníí aldó', la'íí nnee dawa doo hwahá daashiltséh dahíí ndi baa shiini'; ² Bijíí hadag ádaanzijgo lił daanjooníí bee daalotag'go bá hasht'íí, la'íí doo bil nagoki dago bil'ígózinií ch'ída'izkaad doleelgo, Bik'ehgo'ihì'nañ nohwiTaa, lahn' doo bee bigózì da n'íí, áí Christ at'éhi, yídaagokšijhgo bá hasht'íí; ³ Igoyá' la'íí il'ígózì lán ílni án bilakt'áhzhì' begoz'áá. ⁴ Doo hadín yati' k'izé'idilteehíí bee nohwich'ì' nach'aa da doleehíí bigha ádishnii. ⁵ Doo shits'íhíí bee nohwil nshlij da ndi shispirit bee nohwil nshlij, áik'ehgo dawa daagodinokšigo goz'áahíí k'ehgo ádaal'ijgo, la'íí Christ nldzilgo daahohdlaago bigonsinií baa shil gozhóq. ⁶ Christ Jesus nohweBik'ehñ nádaagodo'áadá' daahosohdlaadhíí k'ehgo bikísk'eh hohkaah le': ⁷ Án bee nohwi'eghad goljìgo bee daano'leel le', la'íí nohwil ch'ígót'áahíí k'ehgo nohwi'odla' nalwod holeehgo dázho ba'ihédaano'hsì le'. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, dá ni'godzán biká'gee kogoyá'ihì, la'íí yati' da'ílnéhi k'izé'idilteehíí yee isnáh ádaanihodléh hela', áí dá nnee bi'at'e' n'íí ye'ádaat'éhi, dá ni'godzán biká' ágot'eehíí zhá bee ilch'ígót'aah n'íí, doo Christ ye'ádaat'éhi da, nnee ágát'éégo ilch'ídaago'aahíí baa daagonohsaá. ⁹ Bik'ehgo'ihì'nañ ye'at'éhi dawa Christ biyi' goljì. ¹⁰ Án, spirits binadaant'a'íí hik'e binawodíí dawa yánant'aahn, bil da'á daanohlijgo hadaanohwi'deszaa: ¹¹ Án biyi' daanohlijgo aldó' nohwíí circumcision doo nnee bigan bee alzaa dahíí bee circumcise ádaanohwi'deszaa, Christ biláhyú circumcise ádaanohwi'deszaahíí bee nohwíí nchog'go be'ádaanoht'ee n'íí dawa nohwaidn'nií at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihì'nañ, Christ daztsaadi' naadiidzaago áyílaahíí, binawod bada'okíhíí bigha baptism bee Christ bil lenohwido'nil, da'ái bee aldó' bil naadohkai. ¹³ Nohwíí nchog'go be'ádaanoht'eego la'íí doo circumcise ádaanohwi'deszaa dago nanesona' lèk'e, ndi nda'ho'ksiihíí dawa yee Bik'ehgo'ihì'nañ nohwaa nágodin'áágo Christ bil daahinohnaago ánánohwidlaa; ¹⁴ Christ tsj'ílina'áhi bíheskalda' Bik'ehgo'ihì'nañ yegos'aaníí doo bikísk'ehyú ádaanoht'ee dahíí bigha naltsoos nohwee nniltsooz n'íí Bik'ehgo'ihì'nañ tsj'ílina'áhi yíheskalgo k'ihzhì' áyílaa; ¹⁵ Áí bee

spirits binadaant'a'íí ła'íí binawodíí yitis siljigo ch'í'nah hit'jigo áyíílaago yaa nágonésnaa. ¹⁶ Áí bigha da'áko hayú dahadín hadíí daahsaaníí bee nohwída'íltah hela', dagohíí godiyiníí bijj dagohíí dahnáyitjijíí dagohíí Jews daagodnksiníí bijj, daadinoksigo nohwihniíí hela': ¹⁷ Áí yunáasyú ágodoníí bichagosh'oh zhá ádaat'ee; áidá' da'anííhíí Christ be'ágodoníí. ¹⁸ Da'áko hayú hadín, ídaagoch'iyolba'go noligo, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daahohkaah le', daanohwihniyúgo daadohts'ag hela', án daahobjij le' at'éé n'íí nohwich'í' nawoch'aa hela', nnee ágát'ééhíí shí ch'í'nah ágolzaa nííhíí, dabíí bi'at'e' nchq'híí k'ehgo binatsekeesíí bee doo nt'é bigha doo sihgo at'éé dahi at'éé. ¹⁹ Nnee ágát'ééhíí Christ, ínashood dawa yebik'ehgo Bitsits'in nliiníí, doo yota' da; ínashood dawa Christ bits'í nlij, áik'ehgo Christ bits'í ndzilgo áyíísi, áí dásizj nt'éégo íghadaadit'aaníí hik'e its'id bee hídaadest'oggo Bik'ehgo'ihí'nań nokseelgo áyíísi. ²⁰ Dá ni'godzán biká' ágot'eehíí dantsé baa ílch'ígót'aah n'íí bits'á'zhí' Christ bilgo nanesona' lék'eyúgo, nt'é bigha t'ah ni'godzán biká' ágot'eehíí nohwebik'ehgo daahinohnaahíí k'ehgo díínko begoz'aaníí bikísk'eh ádaanoht'ee? ²¹ (Bínlchi'ela'; nlijhela'; dahnne'ela'; ²² Áí dawa da'íííí daaleeh;) áí begoz'aaníí dá nnee yegos'áni, nnee bits'á'dí'go ílch'ígót'aahíí ádaat'ee. ²³ Áí ánadaach'it'ijhíí goch'iyáágo noligo dá hádaach'it'ijgo da'ch'okaah, ídaagoch'iyolba'go noligo, ła'íí kots'í biní'ch'idilníhgo da'ch'okaah; áí dázho doo ílíí dadá' dá kots'íhíí zhá bíí ílíí.

3

¹ Christ bíí naadohkai lék'eyúgo, Christ yaaká'yú Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhineégo dahsdaahíí bits'á'dí'go ágot'eehíí zhá hádaah'ijgo bikádaadeh'j le'. ² Yaaká'dí'go ágot'eehíí zhá baa nohwiini' le', doo ni'godzán biká' ágot'eehíí da. ³ Ni'godzán biká' ágot'eehíí bits'á'zhí' nanesona', Bik'ehgo'ihí'nań biyi' nohwi'ina'íí nádes'j, Christ bilgo. ⁴ Christ, nohwi'ina' nliiníí, ch'í'nah nasdlijgo nohwíí aldó' bíí nohwits'á'dindláadgo daanohwidoltseel. ⁵ Áí bigha ni'godzán biká' nchq'go ágot'eehíí hádaah'tiiníí nohwijíí biyi' daagolíníí daazolhee; nant'j' nahkaihíí, nchq'zhineégo be'ádaanoht'eehíí, nohwits'í nchq'go hat'íiníí, nchq'go natsídaahkeesíí, ła'íí dawahá dayúwehégo ídáhádaah'tiiníí, áí da'íííne daayokaahíí át'éé, áí dawa daazolhee: ⁶ Áí nchq'go ágot'eehíí bigha nnee dabíí zhá daabik'ehíí Bik'ehgo'ihí'nań bihashke'íí bee bich'j' goldohi at'éé: ⁷ Lahn' áí k'ehgo nohwíí aldó' nahkai ni', áí k'ehgo daagonohlij n'dá'. ⁸ Áidá' k'adíí díínko dawa yó'odaagodoh'aah; hadaashohkeehíí, nohwágochijhíí, da'oh'ni'íí, nchq'go aayádaakti'íí, yati' dénchq'éhi yee yádaakti'íí, dawa yó'odaagodoh'aah. ⁹ Doo ánídá' nchq'íí be'ádaanoht'ee n'íí, ła'íí nchq'go ánadaah'tijj n'íí bilgo yó'odaasohné'dá' doo ílch'j' léda'olchoo da; ¹⁰ Áníidégo be'ádaanoht'eehíí ánadaagohdlaa, áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ánohwilaahíí dayúwehégo bídaagonoksjh, ła'íí bedaanok'eego ánadaanohwidle': ¹¹ Ágádaach'it'eehíí nnee Greek nííni dagohíí Jew nííni, circumcise ábi'delzaahíí dagohíí doo circumcise ábi'delzaa dahíí, lahdí' nnee dagohíí Síthian holzéhi, isnáh nííni dagohíí doo isnáh nlij dahíí doo í'ánigo baa natsíts'ikees da, áidá' Christ zhá dawa yebik'eh, ła'íí án biyi' dawa da'á daanlij. ¹² Áik'ehgo nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nań hadaanoht'eehíí báhadaadeszaahíí daanohíni ła'íí bíí daanohshóni, íánadaagol'ijhíí k'ehgo díínko ádaagohdle': dawa bich'j' ch'izhóónií, kol goch'oba'íí, ídaagoch'iyolba'íí, kojíí yune' isht'egodnt'ééhíí, ła'íí bágoch'oho'aahíí ádaagohdle'; ¹³ Ílch'j' bidag ádaanoht'ee, nnee ła' nnee

yił híłtahyúgo łaa nádaagodenoh'taah: Christ nohwinchq'híi bigha nohwaa nágodin'aqahí k'ehgo nohwíi áldó' łaa nádaagodenoh'taah. ¹⁴ Díi dawa bitisgo il'ijóóníi ádaagohdle', ái dawahá daahotq'go dawa łaile'. ¹⁵ Áidí' Christ bits'á'dí' ilch'igont'éehíi nohwijíi biyi' yebik'eh le', dała'á nádaasohdliigo ái bich'í' nohwiká ánniid ni'; ła'íi ihédaanohsi le'. ¹⁶ Christ biyati' ch'ída'izkaadgo nohwiyi' golíigo baa hł nadaagolni'go bigoyá'íi dawa bee hł ch'ídaagonoh'taah; ła'íi nohwijíi biyi'dí' nohweBik'ehń bich'í' ihédaanohsigo da'doh'aał, siníi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' biyi'dí'hi, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégosiníi, ła'íi ínashood biyiníi bee da'doh'aał. ¹⁷ Dá yádaakti' shı ndi, dant'éhéta baa nahkai shı ndi, dawahá Jesus nohweBik'ehń bizhi' biláhyú ánadaaht'ijł le', dabíi biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bich'í' ihédaanohsigo. ¹⁸ Isdzané daanohłni, daanohwikq' daadohts'ag le', ágádaanoht'eego nohweBik'ehń bił dábik'eh. ¹⁹ Nnee daanohłni, daanohwi'aa nohwił daanzhqq le', doo bich'í' nohwił daagoshch'ii da le'. ²⁰ Chqgháshé daanohłni, nohwitaa, nohwimaa biłgo da'ánohwiłniiyú daadohts'ag le': ái nohweBik'ehń bił goyilshqó. ²¹ Nnee daanohłni, nohwichqgháshé doo bił daadohtehgo bídaagoyolchij da, ágádaanoht'eeyúgo dńko hayaa ádaat'ee daaleeh. ²² Nada'ohsiidíi, ni'gosdzń biká' bńnada'ohsiidíi da'ánohwiłniiyú ádaanoht'ee le'; doo bńnada'ohsiidíi binadzahgee zhq ádaanoht'ee da, doo nnee biłdaagonokshqóhíi zhq bigha da; áidá' nohwijíi da'at'éhé bee, Bik'ehgo'ihí'nań daadinokshíi bigha ádaanoht'ee: ²³ Dant'éhé baa nahkai shıhíi dahot'éhé bee baa nahkai le', nohweBik'ehń bá ashle' daanohsigo, doo nnee zhq bá ashle' daanohsigo da; ²⁴ Nada'ohsiidhíi bigha nohwíyée doleełi nohweBik'ehń nohwaidoné' doleełgo bídaagonoksi: Christ nohweBik'ehń bá nada'ohsiidhíi bigha. ²⁵ Áidá' hadín doo bik'ehyú át'ée dahíi binchq'íi zhq bich'í' nanáhi'niik: Bik'ehgo'ihí'nań nnee doo il'anigo yaa natsekees da.

4

¹ Nant'án daanohłni, nohwńnada'iziidíi bich'í' dábik'ehyú ánadaaht'ijł, ła'íi doo il'anigo baa natsídaahkees da le'; nohwíi áldó' yaakáyú nohwiNant'a' golíigo bídaagonoksi. ² Dá da'ohkqah nt'éé, ihédaanohsigo daadeh'ij; ³ Néé áldó' nohwá da'ohkqah, Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ch'ígót'i'go nohwá be'ágodoliłhíi bigha, Christ baa na'goni'i doo bigózi da n'íi, bigha ha'ásitíini, baa yáhiilti' doleełgo: ⁴ Ái nnee bich'í' ch'í'nah ashle'go baa yashti' le'at'éehíi k'ehgo baa yashti' doleełgo shá da'ohkqah. ⁵ Doo da'odlqđ dahíi bitahyú ídaa daagonohdzaqgo nadaahkai, goldohíi ilíigo ádaanoksiigo. ⁶ Dábik'ehn nohwił goch'oba'go yádaakti', íshijh k'ehgo bee nohwiyati' daadik'qshgo nnee daantíigeeg hagog'éégo bich'í' hahdzihi bídaagonoksi doleełgo. ⁷ Hago ánsht'eehíi dawa Tíkikas yaa nohwił nadaagolni' doleeł, án nohweBik'ehń biláhyú nohwik'isn nohwił daanzhóni, Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi begondlijhi, bił dała' na'isiidi nlij: ⁸ An nohwich'í' deł'áad, hago ádaanoht'ee shıhíi yígolshijhíi bigha, ła'íi nohwijíi yił daagoyilshqó doleełgo; ⁹ Onésimus, shik'isn shıł nzhóni, begondlijhi, áldó' nohwich'í' deł'áad, án nohwitahdí' nlij. Dzaqgee ánagot'ijhíi dawa yaa nohwił nadaagolni' doleeł. ¹⁰ Aristárkas, bił ha'áshítézi, Gozhqó, daanohwiłni, Marcus áldó', Bńrnabas bilah bizhaazhé nłni, (ńn ilk'idá' ła' nohwił nadaagosni' n': nohwaa nyaayúgo bich'í' k'íi daanohdzi le'gá. ¹¹ Ła'íi Jesus, Justus holzéhi, áldó', Gozhqó, daanohwiłni. Ái zhq nnee circumcise ádaabi'deszaahíi bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań bilakt'áhgee begoz'ánihíi bá bił nada'isiid, ái shıł daagoyilshqó. ¹² Épaphras, nohwitahdí' nłni, Christ yána'iziidi, Gozhqó, daanohwiłni; án dábik'ehn bijíi dawa

bee nohwá okaḡah, n̄dzilgo nasoz̄iigo, Bik'ehgo'ih̄i'nań nohwá hát'íiní be'ádaanoht'eego, ilch'í'daanohwidilne' doleelgo nohwá okaḡah. ¹³ Díí bá bígons̄i baa nagoshni', dázho nohwaa daabiini'go, la'íí Laodicéayú daagolíníí, Hierápolis̄yú daagolíníí ałdó' yaa daabiini'. ¹⁴ Luke, izee n̄l̄ni, nohwil̄ daanzhóni, Demas bilgo, Gozhóó, daanohwił̄nii. ¹⁵ Christ biláhyú ilk'isyú Laodicéayú daagolíníí, Gozhóó, shá daabil̄doh̄nii, la'íí Nímphas ałdó', ínashood bik̄ih̄ yuṇe'íla'ánadaat'íihíí bilgo, Gozhóó, shá daabil̄doh̄nii. ¹⁶ Díí naltsoos nohwitahyú hojíídá' Laodicéayú ha'ánázéh yuṇe' ałdó' hojíí le'; nohwíí ałdó' Laodicéadí' naltsoosíí ałdó' daahohshíí. ¹⁷ Arkípas shá gádaal̄doh̄nii, Hant'é nohweBik'ehń nasdziidi naa yiné'íí ánle' le'gá, doo dahgo da. ¹⁸ Shíí Paul, dashíí shigan bee, Gozhóó, nohwich'í' k'e'eshchii. Ha'ásítíiníí bínadaal̄niih. Bik'ehgo'ih̄i'nań bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, la'íí Timótheus bilgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánátséhíí bich'í' k'eda'iilchii: Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ² Dábik'ehn Bik'ehgo'ihí'nañ bich'í' nohwa'ihédaandzigo nohwá da'ohiikaah. ³ Nohwi'odla'híí bigha nlt'éégo ánádaaht'ííhíí, nohwił ijoo'híí bigha nyeego nada'ohsiidíí, la'íí Jesus Christ nohweBik'ehñ nádáhíí ndaahohííhíí bigha dayúweh dahdaanołdohíí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwíTaa daahohiikaahgee dábik'ehn bínádaahiilniih; ⁴ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bił daanohshóni, Bik'ehgo'ihí'nañ hanánohwehesnilgo bídaagonlzi. ⁵ Yati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni'dá' doo yati' zhá bee nohwich'í' yádaahiilti' da ni', ndi yati' binawod golíigo Holy Spirit nohwinkááyú yakti', áidí' da'aníihi bídaagosolsjíd; nohwitahyú nahiikaidá' nohwíí nohwich'í' hago ánádaaht'íí lán shí n'íí bídaagonolsj. ⁶ NohweBik'ehñ hik'e née bilgo nohwedaanoł'tee daasolij; doo ałch'ídeyú nohwich'í' nagont'og da ndi, Holy Spirit binkááyú nohwił daagozhóogo yati' nádaagodo'aa: ⁷ Áík'ehgo Macedóniagee la'íí Akéyagee Jesus daayodlaaní dawa nohwíí nohwí'at'e' daine'íigo nohwikísk'eh ádaat'ee daasilij. ⁸ Macedóniagee la'íí Akéyagee nnee nohwits'á'dí' Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' yídaagosjíd, doo da'áígee zhá da, ndi ilts'á'yú ałdó' Bik'ehgo'ihí'nañ daahohdlaahíí bígozjíd; áí bigha doo hagot'éégo nt'é daan'nii bik'eh da. ⁹ Hagot'éégo nohwaa nkaihíí dabíí nohwaa nadaagolni', la'íí nohwíí k'e'eshchín bits'á'zhí' ádaasohdzaago Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi hik'e da'aníihi bá nada'ohsiid; ¹⁰ La'íí án biYe' yaaká'dí' nádáhíí biba' ádaanoht'eego nohwaa nadaagolni', án daztsaadi' naadiidzaago áyíílaa, Jesus holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ hashkeego nohwiniidaagodiléhíí yits'á' nohwiñli at'éé.

2

¹ Shik'íyú, doo daazhógo nohwaa nkai dahíí nohwíí bídaagonolsj: ² Philippi golzeegee ilk'idá' nchog'go nohwich'í' na'isdziidgo nohwiniidaagodeszaa bídaagonolsj, ndi áí bikédí'go nnee nohwich'í' nada'iziid ndi Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú doo bédaahiildzid dago Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagosiiłni'. ³ Ilch'í'gont'aahíí doo lé'ichoohíí bits'á'dí'go da, la'íí doo nchog'go natsí'ikesíí bits'á'dí'go da, doo nnee bich'í' nahich'aago da: ⁴ Áidá' yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'go Bik'ehgo'ihí'nañ bídábik'ehgo nohwá ngon'áá, áík'ehgo nnee doo bił daagoyilzhóogo da, áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ nohwijíí nayíntaahíí zhá bił goyilzhóohíí bigha yati' baa gozhóni baa nadaagohiilni'. ⁵ Nohwíí nohwá bídaagonolsj, doo daazhógo ádaan'niigo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti' da, doo dawahá ídáhádaaht'íigo bił yaa na'siiltsooz da: áí Bik'ehgo'ihí'nañ nohwá yígótsj: ⁶ Doo nnee daanohwidnłshíí biká daadéet'íigo da, doo daanohwidinołsigo da, la'íí ałdó' doo daanohwidnłsigo da, Christ binal'a'á daandlijhíí bigha nohwída'dokeed le'at'éhi, áidá' doo ágádaan'nii da, áík'ehgo doo nadaanohwinkł'og da. ⁷ Áidá' nohwitahyú nahiikaidá' nlt'éégo ádaanohwinzi ni', isdzán bichagháshé nlt'éégo áyíłshíí k'ehgo: ⁸ Dázhó nohwił daanohshoohíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' baa gozhóni baa nohwił nadaagohiilni', ndi doo áí zhá da, danée nohwaa ádaadint'aah, nohwik'íí daandzihíí bigha. ⁹ Shik'íyú, nada'iidziid

n'íí, góyéégo nohwich'í' nadaagowaa n'íí bínádaaḡniih: Bik'ehgo'ihinañ biyati' baa gozhóni baa nohwil nadaagohiilni'dá' doo nadaanohwinl'og da doleehíí bigha t'é'gee hik'e jügee nada'idziid ni'. ¹⁰ Akú, Jesus daahohdlaḡhíí, nohwitahyú nahiikai n'dá' daagodinlziigo ádaant'eego, dávik'ehyú ádaant'eego, la'íí doo hadín nt'é nohwik'izhi' yidi'aah dago ádaant'ee ni' nohwá bídaagonoḡsi, Bik'ehgo'ihinañ aldó' nohwá yígóḡsi: ¹¹ Díí aldó' nohwá bídaagonoḡsi, nḡee bichḡgháshé yich'í' yádaakti'hú k'ehgo, néé aldó' daḡa'á notüigo nohwil daagozhóḡgo ádaanohwidle' ni', la'íí nohwil ch'ídaagosit'ḡḡ ni', ¹² Bik'ehgo'ihinañ bik'eh sohtüigo daahinohḡaa le', daanohwiḡn'niid, án bilakt'áhgee la'íí bits'á'dindláádíí goz'ḡḡ yuḡe' daanohwokéed. ¹³ Díí aldó' bigha Bik'ehgo'ihinañ dába'ihédaandzi nt'éé, Bik'ehgo'ihinañ biyati' baa nohwil nadaagohiilni' n'íí nádaago'ḡḡdá', doo nḡee biyati'híí k'ehgo da ndi da'anii Bik'ehgo'ihinañ biyati'híí bigha nádaagodo'ḡḡ, áí yati' daahohdlaḡhíí nohwiyi' nḡ'éégo na'iziid. ¹⁴ Nohwíí, shik'ííyú, Judéayú Christ Jesus binkááyú Bik'ehgo'ihinañ daayokḡḡḡgo ha'ánáshéhií bedaanok'ee daasoliḡ, áí Jews daanliiníí biniidaagodnḡsihií k'ehgo nohwíí aldó' nohwitahyú daagolíníí nohwiniidaagodnḡsi: ¹⁵ Jews daanliiníí bik'ehgo Jesus nohweBik'ehñ zesdji, Bik'ehgo'ihinañ binkááyú nada'iziid n'íí aldó' nadaiktseed, la'íí néé nohwiniidaagodnḡsi; áí Bik'ehgo'ihinañ doo yilgoyikshóḡ da, la'íí nḡee dawa yich'í' nada'iziid: ¹⁶ Doo Jews daanliḡ dahíí bich'í' yádaahiilti'go hasdákáh doleehíí doo hádaanohwit'üi dahíí bigha dabíí binchó'íí láḡḡgo ádaayoliik; áík'ehgo áníta Bik'ehgo'ihinañ hashkeego biniidaagodiléhíí biká'zhi' ádaile'. ¹⁷ Shik'ííyú, dét'ih nohwits'á' ohiikai, k'adíí doo daahit'üi da ndi nohwijíí bee daḡa'á daandliḡ, la'íí k'azhá nádaanohwiḡtséh. ¹⁸ Áík'ehgo ch'éh nohwich'í' nádnkáḡḡgo ádaahit'üi, shíí Paul, doo alch'ídnndi nohwich'í' nádishdáh hásh't'üi, ndi ch'iidn nant'án t'ḡazhi' daanohwotḡ'. ¹⁹ Jesus Christ nohweBik'ehñ nádzáágo bináál nḡ'éhishḡ' ndaahóndlii? Nt'éshḡ' bigha nohwil daagozhóḡ doleel? Nt'éshḡ' bigha dant'é hobijíhií nohwaa hit'áh doo? Nohwíí nohwiḡḡḡ go'üi. ²⁰ Nohwíí nohwiḡḡḡ ídaada'óndlii, la'íí nohwíí nohwiḡḡḡ nohwil daagozhóḡ.

3

¹ Dázhó nohwa'ikodaanihiidziḡ hádaahit'üihií bigha dasahndi Athensgee siikeehíí nohwil dávik'eh; ² Áík'ehgo Timótheus, nohwik'isn, akú odaasiil'a', án Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi, Christ baa yati' baa gozhóni baa yádaahiilti'go bil nada'idziidi, án nohwi'odla' nldzilgo ádaanohwile'go la'íí nohwidag yaḡti'go nohwich'í' odaasiil'a': ³ Goyéégo nohwich'í' nagowaahíí bigha nḡee doo la' bi'odla' yits'á'zhi' anḡe' da doleehíí bigha nohwich'í' odaasiil'a': dánohwíí bídaagonoḡsi goyéégo nohwich'í' nagowaago nohwá goz'ḡḡ. ⁴ Da'anii akú nohwil naháataḡḡdá' nohwil nadaagohiilni' n', goyéégo nohwich'í' nagowaa doleelgo; áí begolzaago bídaagonoḡsi. ⁵ Na'íntaahíí dánko nanohwíneztaḡḡ nolḡ dant'éhéta bee, áík'ehgo nohwitahyú nohwinasdziidíí da'ílüi'zhi' hileeh nolḡ nsigo dázhó nohwa'ikoniisijí hasht'üigo nohwi'odla'íí bigonsijíhií bigha la' nohwich'í' o'a'. ⁶ K'adíí Timótheus nohwits'á'dí' nohwaa nadzáágo nohwi'odla'íí, nohwil'ijóóníí bilgo dázhó nḡ'éégo yaa nohwil nagolni', nḡ'éégo dávik'ehn nohwínádaaḡniih láḡ, la'íí néé k'azhá nádaanohwiḡtséhíí k'ehgo nohwíí k'azhá nádaanohwiḡtséhgo nohwil nagolni': ⁷ Áík'ehgo shik'ííyú, néé nohwich'í' nadaant'ogee la'íí góyéégo nohwich'í' nagowaagee nohwíí nohwiḡḡḡ nohwil nádaagojḡḡh, nohwíí nohwi'odla'híí bigha: ⁸ K'adíí da'anii daahin'ḡaa, nohweBik'ehñ binkááyú nldzilgo nasozijíhií bigha. ⁹ Bik'ehgohin'naahíí binadzahgee dázhó nohwiḡḡḡ nohwil daagozhóḡ, áík'ehgo hagot'éégoshḡ' Bik'ehgo'ihinañ nohwiḡḡḡ ba'ihédaandzi doleel?

10 Tl'é'gee hik'e jige dáda'ohiikaqah nt'éé, nádaanohtwilséh hádaahiit'ijhí bigha, nohwí'odla'íi la' t'ah doo be'ádaanoht'ee da shíhíi nt'éégo nohwá ánalne'go hádaahiit'ij. 11 Bik'ehgo'ihí'naán dabíi, án nohwíTaa nlíni, la'íi Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwich'í' nkáhíi nohwá ilch'í'gole' ndi at'éé. 12 Lił daanoht'ooníi la'íi nnee dawa nohwil daanzhooníi nohweBik'ehń dayúweh nohwá ígohiighángo áyísi le', nées nohwich'í' ádaant'eehíi k'ehgo: 13 Jesus Christ nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahíi yil nakángo, Bik'ehgo'ihí'naán nohwíTaa binadzahgee nohwíjii doo baa dahgoz'aa dago, la'íi ncho'íi da'ádihgo godilzihgo ánohwile' doleelíi bigha ágádaanoht'ee.

4

1 Díi aldó', nohwik'íiyú, nádaanohtwohiikaqah, la'íi Jesus nohweBik'ehń biláhyú nohwidag yádaahiilti', nohwil ch'ídaasiit'aqahíi bikísk'ehyú ádaanoht'ee le', la'íi Bik'ehgo'ihí'naán bil daagonolshóqo dayúwehyú ágádaanoht'ee le'. 2 Jesus nohweBik'ehń nohwinkáayú yati' bikísk'eh ádaanoht'eego nohwil ch'ídaasiit'aqahíi bídaagonol'si. 3 Bik'ehgo'ihí'naán hadaanohtwidile'go hádaanohtwit'ij, doo nant'í' nahkaigo da: 4 Dała'á notjige nohwits'ihíi daadinol'sigo, la'íi ncho'íi doo bee ánádaaht'ijl dago ídaa daagonohdzaq; 5 Doo Jews daanlij dahíi, Bik'ehgo'ihí'naán doo yídaagol'si dahíi, ádaat'ijhíi k'ehgo ncho'go hádaat'iiníi doo baa ádaadinoht'aah da: 6 Nnee doo nt'é bee la'ihí yich'í' na'iziid da le': díi k'ehgo doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi dawa nohweBik'ehń yiniidaagodile'go ilk'idá' nohwil nadaagosiilni'. 7 Bik'ehgo'ihí'naán doo ncho'go ádaant'ee doleelgo daanohtwokéed da, áidá' daagodinlzj doleelgo daanohtwokéed. 8 Hadín díi yati'íi doo iljí dago yaa natsekeesíi, doo nnee yich'í' at'éé da, áidá' Bik'ehgo'ihí'naán, Holy Spirit nohwaa daidez'aaníi, án doo iljí dago yaa natsekees. 9 Bik'ehgo'ihí'naán dabíi ilk'idá' hl daanoht'jooqo nohwil ch'ídaagoz'aa: áik'ehgo nohwik'isyú nohwil daanzhoqo doo hagog'éégo ágánánohtwidish'niigo nohwich'í' k'e'eshchii bik'eh da: 10 Macedóniagee nohwik'isyúhíi da'anii dawa nohwil daanzhoq; dayúweh ágádaanoht'eego nádaanohtwohiikaqah; 11 La'íi nkegohen'áqo daagonohljigo bídaagonol'aah, nohwinasdziidíi dánohwíi nádaanohtwínt'og le', dánohwíi nohwigan bee nohwinasdziidíi ádaat'ij le', ádaanohtwíln'ni n'íi k'ehgo; 12 Ágádaanoht'eeyúgo doo nohwitahyú daanlij dahíi daanohtwidn'sj doleel, la'íi doo nt'é bídih ádaanoht'ee da doleel. 13 Shik'íiyú, da'ilhoshíi hagog'ádaat'ee shíhíi bídaagonol'sijhgo hasht'íi, doo daachag da doleelíi bigha, dahazh'í' ihí'naa doo ndaayohíi dahíi daachagíi k'ehgo. 14 Jesus daztsaqad'í' naadiidzáhi daahohiidlaayúgo, da'ái k'ehgo aldó' hadíi Jesus daayodlaqo da'ilhoshíi Bik'ehgo'ihí'naán Jesus bilgo yil nakáhi at'éé. 15 Díi nohweBik'ehń ádaanohtwíln'niigo ágádaanohtwíln'ni, nohweBik'ehń nádzáqo nées t'ah daahin'naago kú naháataaníi nanezna'íi doo dabíntse nkáh da. 16 NohweBik'ehń ádjid hadodzhigo dabíi yaaká'dí' bil nkegowáh, Bik'ehgo'ihí'naán binal'a'á yaaká'yú da'tiséyú sitínihíi hadziigo, Bik'ehgo'ihí'naán béshdilwoshé yee ánniidgo: áígee Christ daayodlaqo nanezna'ihíi da'itse naadikáh: 17 Áidí' nées t'ah daahin'naago kú naháataaníi, ái bil dała' yaak'os biyí'zhí' nánohwidí'do'nił, áígee nohweBik'ehń baa nkáh, áidí' godezt'í'go dahazh'í' nohweBik'ehń bil daandlij doleel. 18 Ái bigha díi yati'íi bee ildag yádaakti' le'.

5

1 Shik'íiyú, hagee goldohíi, hagee yolkaahíi Jesus nádaahíi doo bigha nohwich'í' bek'e'eshchii da. 2 Dánohwíi ilk'idá' nt'éégo bídaagonol'si, nohwe-

Bik'ehń nádaakíi bijj in'ijhíi t'é'go nagmaahíi k'ehgo nadáh. ³ Nkegohen'áá, daaniidá' isdzán bizhaazhé goleehego bił nádi'diníhíi k'ehgo dágosile goyéego goldohíi bee baa godogaak; doo bee bits'á' gónáhgo da. ⁴ Áidá' nohwíi shik'íiyú, doo chagołheelyú nahkai da, áik'ehgo ái bijjijhíi doo in'ijhíi k'ehgo bee nohwaa godogaak da. ⁵ Nohwíi dawa idindláád zhinéego, jji zhinéego ádaanoht'ee: doo t'é' zhinéego da, doo chagołheel zhinéego ádaant'ee da. ⁶ Ái bigha halaa, doo da'ilwosh da le', la' ádaat'eehíi k'ehgo, áidá' daadéet'ijgo ídaa daagondzaa le'. ⁷ Hadíi da'ihshíi t'é'go da'ihsh, hadíi bił nádaagodeyisíi t'é'go bił nádaagodeyis. ⁸ Áidá' néé, jji zhinéego daandliiníi, halaa, ídaa daagondzaa le', nohwi'odla' la'íi nohwi'ijóóníi bésh nohwitil naztaahíi k'ehgo ádaagohiidle' le'; hasdáhiikáhíi ndaahóndliihíi bésh ch'ahíi k'ehgo ádaagohiidle' le'. ⁹ Nohwiniidaagodile'íi Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwá hát'íi da, áidá' nohweBik'ehń Jesus Christ biláhyú hasdánkaahgo nohwá ngon'áá, ¹⁰ Áń nohwá daztsaaahíi bigha daahin'naa dagohíi nane'na' ndi dabíi bił daagondlij doleeł. ¹¹ Ái bigha dayúweh nohwił daagozhóogo ádaalinołzigo hadag ádaalinołzi le', ilk'idá' ágádaanoht'eehíi k'ehgo. ¹² Nohwik'íiyú, díńko nádaanohwohiikaah, nohwitahyú nada'iziidíi nohweBik'ehń biláhyú nohwá nazijgo nohwił ch'ídaago'aahíi daadinolsi le'; ¹³ Nada'iziidhíi bigha daadinolsigo nohwił daanzhoq le'. Nkegohen'ááníi nohwitahyú begoz'aa le'. ¹⁴ Shik'íiyú, bił daagoyehíi, nada'ohsiid daabiłdohńii, bijj doo ndzil dahíi bidag yádaakti', doo ndzilgo nazij dahíi bich'odaahńii, la'íi nnee dawa bich'í' nł'éego ádaanoht'ee, daanohwilńii. ¹⁵ Dahadín doo bik'ehyú ádaanohwizlaa dayúgo doo iké'déńá ágánádaahdle' da, áidá' ilch'í' nł'éego ádaanoht'ee, la'íi nnee dawa bich'í' nł'éego ádaanoht'ee. ¹⁶ Dá nohwił daagozhóq nt'éé le'. ¹⁷ Dá da'ohkaah nt'éé le'. ¹⁸ Dawahá bigha ihédaanohsj: díi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań nohwá hát'íi, Jesus Christ biláhyú. ¹⁹ Holy Spirit doo t'aaahj' daahonohta' da. ²⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yałt'íi, yaa yádaakti'íi doo da'ílinégo baa natsídaahkees da. ²¹ Dawa ntsé bídaanohtáh; nł'éego ágot'eehíi ndzilgo daahonohta'. ²² Áidá' doo bik'ehyú ágot'ee dahíi dawa bits'á'zhj' ádaanoht'ee le'. ²³ Bik'ehgo'ihí'nań, bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíi, dabíi hadaanohwidóle'; nohwispirit-híi, nohwiyi'siziiníi, nohwits'í bilgo dahot'éhé doo hagog'éego nohwaa dahnagoz'aa dago nohweBik'ehń Jesus Christ nádaalzj' Bik'ehgo'ihí'nań ádaanohwisj doleełgo nohwá oshkaah. ²⁴ Nohwíká ánniidń da'áníiyú át'éhi nlij, áń dawa layile'. ²⁵ Shik'íiyú, nohwá da'ohkaah. ²⁶ Nohwik'íiyú dawa daagodinolsigo daahohts'os le'. ²⁷ NohweBik'ehń shinkááyú gádaanohwilńii, Díi naltsoosíi nohwik'íiyú, ínashood daanlíni, dawa bich'í' daahohshíi. ²⁸ NohweBik'ehń Jesus Christ bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleełgo at'éé.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO THE THESSALONIANS

¹ Shíí Paul, Silvánus, ła'íí Timótheus biłgo, Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biláhyú Thessalonícagee ínashood ha'ánálséhíí bich'í' k'eda'iilchii: ² Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí ła'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'ąą le'. ³ Shik'ííyú, dávik'ehn Bik'ehgo'ihinań bich'í' nohwa'ihédaandzi doleełgo at'éé, áí dávik'eh, nohwi'odla' nchaa holeeł, ła'íí dała'á notíjgee dayúweh kıl daanojhjoghíí bighą; ⁴ Áík'ehgo ínashood Bik'ehgo'ihinań daayokaąhgo ha'ánálséhíí nagoz'ąą yune' nohwaa da'óndliigo nohwaa nadaagohiilni', iltah at'éégo bee nohwich'í' nada'idziidgee ła'íí nohwich'í' nadaagont'ogee bidag ádaanoht'eehíí ła'íí nohwi'odla' nkdzilgo bee nasozijhíí bighą: ⁵ Díí bee Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú nohwaa yałti'go bígózi, bíí bilakt'áhgee goz'ąą yune' ohkáhíí bik'ehgo sohtijgo nohwił ołtag, áí bá nasozijhíí bighą nohwiniidaagont'éé: ⁶ Díńko Bik'ehgo'ihinań bił dávik'eh, hadíí nohwich'í' nada'iziidíí, da'ágát'éégo Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí'go bich'í' naná'hi'níí at'éé; ⁷ Áídá' nohwíí nohwich'í' nadaagont'ogíí ła'íí néé biłgo dała' hadá'hiidzoł doleeł, Jesus nohweBik'ehń binal'a'á yaaká'yú daagolíni, dáka'ádaat'éhi biłgo yaaká'dí' yił ch'í'nah ádelzaahíí bijji, ⁸ Hadíí Bik'ehgo'ihinań doo yídaagołsi da lán shíhíí, hadíí Jesus Christ nohweBik'ehń nł'éégo baa na'goni'íí doo yikisk'eh ádaat'ee da lán shíhíí, Bik'ehgo'ihinań ko' dahdinahíí biyi' yiniidaagodoliik: ⁹ Doo nnágot'i' dago biniidaagodilne'go bił ch'ígódeeh, nohwe Bik'ehń ła'íí binawod bits'á'dindláadíí bits'á' bida'dentáągo biniidaagodilne'; ¹⁰ Nádáhíí bijji hadíí báhadaadeszaahíí binkááyú Christ ízisgo ye'at'ééhíí ch'í'nah alne', ła'íí daabosdlaądíí dawa bił díyadaagot'ee doleeł, (baa nohwił nadaagosiilni' n'íí daayosdlaądhíí bighą). ¹¹ Díńko bighą dávik'ehn nohwá da'ohiikaąh, Bik'ehgodaahii'naahíí nohwiłká ánniidíí bik'eh sohtijgo nohwił ołtag doleeł, ła'íí nł'éégo ágot'ee zhińéégo hádaaht'iiníí ła'íí nohwi'odla' bee nada'ohsiidíí dabíí binawodíí bee nohwá łaidoliik: ¹² Áík'ehgo nohwiláhyú Jesus Christ nohweBik'ehń bizhi' ba'ihégołsi doleeł, ła'íí nohwíí aldo' Jesus biláhyú nohwa'ihégołsi doleeł, Bik'ehgodaahii'naahíí ła'íí Jesus Christ nohweBik'ehń biłgoch'oba'íí bik'ehgo.

2

¹ Nohwik'ííyú, Jesus Christ nohweBik'ehń nádáhíí ła'íí bich'í' íla'ádaahi'ne' doleełíí baa yádaahiil'ti'go nánohwohiikaąh, ² Spirit at'éé daach'iniihíí bee, yati' bee, dagohíí naltsoos nohwits'á'dí' daach'iniihíí bee, Christ nádáhíí bijji ilk'idá' bee nohwaa gonyáá ba'ikodaanohsiyúgo, doo nohwił nagoki da le', doo łaągo natsídaahkees da le'. ³ Doo hagogt'éégo nnee ła' nohwich'í' nach'aa da le': áí bijji doo hwaa baa gowáh da, ntsé nnee láni nanánihidéh doleełgo zhą, ła'íí nnee dázhó ncho'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án da'ílií hileeh doleełgo gozłini; ⁴ Áń Bik'ehgo'ihinań daabidi'niihíí ła'íí dawahá daach'okaąhíí dawa yich'í' na'iziidgo yitigo ídéstji doleeł, Bik'ehgo'ihinań daach'okaąh goz'ąą yune' Bik'ehgo'ihinań idiłdi'niigo dahsdaa doleeł. ⁵ Ya' doo bínadaaąniih da, t'ah nohwił nashkaidá' díí baa nohwił nagoshni' ni'? ⁶ Dázhó ncho'i ye'at'éhi t'ah nt'é t'ąązhi' botą'íí bídaagonołsi, ch'í'nah alne'íí t'ah doo hwahá biká' ngonáh da. ⁷ Ncho'go ágot'eehíí doo bígózi da n'íí ilk'idá' na'iziid: t'ąązhi' botą'íí

k'ihzhì' alzaazhì' t'aazhì' botà' doleel. ⁸ Áníita dázho ncho'i ye'at'éhi ch'í'nah hileeh, án nohweBik'ehn biyol bee bidizolheel, nádaalgee bits'á'dindláádíí bee bidizolheel. ⁹ Áí ncho'i ye'at'éhi, ch'iidn nant'án, Satan holzéhi, highángo ábile', án binawod golíigo godiyihgo be'ígóziníí la'íí ízisgo ána'ol'ííhíí k'ehgo ána'ol'íí ágodil'íí doleel, ¹⁰ Áí ncho'i ye'at'éhihíí na'ich'aahíí yil higháh, áí bee nnee nadaach'aa doleelgo; áí nneehíí da'anii ágot'eehíí bíl daanzhooyúgo hasdakáh le'at'éhi, doo hádaat'íí dahíí bighá da'íí hileeh. ¹¹ Doo hádaat'íí dahíí bighá Bik'ehgo'ihí'nañ natsekees k'izé'idilteehíí biká'zhì' ádaile', áík'ehgo k'éichoohíí daayodlaa doleel: ¹² Áík'ehgo nnee da'anii ágot'eehíí doo daayodlaa dago ncho'go ágot'eehíí bíl daanzhooníí dawa ch'iidn bikò' diltki' yuyaa bándagodot'aa. ¹³ Shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nañ bíl daanohshóni, Holy Spirit hadaanohwihezníigo la'íí da'anii ágot'eehíí daahohdlaago dantsé godeyaadá' Bik'ehgo'ihí'nañ hasdánohwiníigo nohwá ngon'áá, áí bighá dávik'ehn nohwhighá Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihédaandzi doleelgo at'éé: ¹⁴ Jesus Christ nohweBik'ehn bits'á'dindláádíí bíl daanohwíyée doleelgo yati' baa gozhóni bee nohwich'í' yádaahiilti'íí bee nohwiká ánniid. ¹⁵ Áík'ehgo shik'íyú, ndzilgo nasozíí, nohwiya'ti' bee dagohíí nohwinaltsoos bee nohwil ch'et'ááníí daahohota'. ¹⁶ Jesus Christ nohweBik'ehn dabíí, Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa bílgo, bíl daanjoghíí, la'íí bílgoch'oba'íí biláhyú dávik'ehn hadag ádaanohwísiníí la'íí nzhoggo ágot'eehíí nihóndliigo ádaanohwísiníí, ¹⁷ Án nohwíjii yune' nkeghen'áágo ádaanohwísi, la'íí nlt'éégo ánaadaht'íí hik'e nlt'éégo yádaakti' doleelgo nadaanohwodgo ádaanohwile'.

3

¹ Iké'yuhíí, shik'íyú, nohwá da'ohkaah, nohweBik'ehn biyati'íí dagoshch'í' dahot'éhé nnee bitah dididlaadgo ya'ihédaanzí doleelgo, akú nohwitahyú ágot'eehíí k'ehgo bá da'ohkaah; ² La'íí nnee dabíí zhá bik'ehgo ádaat'eehíí, la'íí doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bits'á' nohwide'níí doleelgo bá da'ohkaah aldó': nnee doo dawa bi'odla' daagolíí da. ³ NohweBik'ehn da'áníyú at'éhi nlií, án ndzilgo nasozíigo ánohwísi, la'íí ncho'íí bits'á'zhì' ánohwísi. ⁴ Hadíí bee nohwá ndaagosiit'áahíí bikísk'eh ádaanoht'ee, la'íí dayúweh begoldohgo ágádaanoht'ee doleelgo nohweBik'ehn biláhyú nohwaa da'óndlii. ⁵ NohweBik'ehn nohwíjii dawa bee Bik'ehgo'ihí'nañ nohwil daanzhoq ánohwísi le', la'íí bidag ádaanoht'eego Christ biba' ádaanoht'eego ánohwísi le'. ⁶ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehn bizhi' biláhyú ndzilgo nohwich'í' hahiidziigo gádaanohwíln'nií, Nohwik'isn, ínashood níni, doo na'iziid dahíí, nohwil ch'ídaagosiit'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bits'á'zhì'go ádaanoht'ee. ⁷ Dánohwíí bidaagonósi, nohwedaanoht'eego nzhog: nohwitahyú nahiikaidá' néé nada'idziid ni'; ⁸ Dá doo bich'í' nadaahi'nííle doo hadín bíl da'iidaa da ni'; áidá' t'é'gee hik'e jiiíge nyeego nada'idziid ni', doo la' nadaanohwínt'og da doleelhíí bighá: ⁹ Doo nohwá goz'aa dahíí doo áí bighá ágádaahiit'íí da, ndi nohwedaanoht'ee doleelhíí bighá nohwinááládaahiit'íí ni'. ¹⁰ Nohwitahyú nahiikaidá' gádaanohwíln'nií ni', Hadín doo na'iziid dahíí doo iyaá da le'. ¹¹ Nohwíí la' doo nlt'éégo ádaanoht'ee dago nohwa'ikodaandzi, doo nada'ohsiid dago, doo nohwidildoo dahíí nadaanohwínt'og laa. ¹² Nnee ágádaat'eehíí Jesus Christ nohweBik'ehn biláhyú ndzilgo bich'í' hahiidziigo gádaan'niigo bidag yádaahiilti', Nlt'éégo nada'ohsiidgo dánohwíí nohwihidán daahsaá. ¹³ Nohwíí shik'íyú, nlt'éégo ádaanoht'eehíí bik'e hohkáh hela'. ¹⁴ Díí naltsoosíí biyi' nohwiya'ti'íí nnee la' doo yikísk'eh at'éé dayúgo, áí nneehíí dabídaagonohsiigo bits'á'zhì' ádaanoht'ee, áí bighá ídaayándzi doleel. ¹⁵ Ágát'éé ndi doo

bik'edaadinohñihgo baa natsídaahkees da, ndi nohwik'isnhíí k'ehgo bich'í' yádaalti'go bil ch'ídaagonoh'aah. ¹⁶ NohweBik'ehñ, bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí, dabíí dábik'ehn dawa bee ilch'í' gont'ééhíí nohwiká' áyíłsí le'. Daanohwigha nohweBik'ehn nohwil daanlii le'. ¹⁷ Shíí Paul, Gozhóó, daanohwíłdishñihgo dashíí shigan bee k'e'eshchii, díí k'ehgo shinaltsoos dawa biká' daaszoh: áí k'ehgo k'e'eshchii. ¹⁸ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí daanohwigha bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

1 Shíí Paul, Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwinií, la'íí Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ shendaagoz'aahíí bigha binal'a'á nshíí; Jesus Christ biláhyú ihinañ doo ngonel'aá dahíí ndaahóndlii; 2 Timothy, odla' bee da'anii shiye' nliini, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinañ nohwiTaa la'íí Jesus Christ nohwe-Bik'ehñ bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' aatét'íí la'íí ilch'igont'éehíí bee nich'i' goz'aá le'. 3 Macedóniayú déyáadá' ánikdéniiid n'íí k'ehgo nanánoshkaahgo gánánidish'nii, Éphesus golzeeyú síndaadá' la' nneehíí lahgo at'éégo ilch'ígó'aahíí doo bee ilch'ídaagonoh'aah da le', ndzilgo daabilnñii, 4 Yati' daazhógo alzaahíí la'íí hadín hadaalinest'aaníí doo aalzhi' baa na'gozñi' dahíí doo ídaayelts'áá da le', daabilnñii áldó', áí láágo lahadaagoch'idit'ángo áile', áí Bik'ehgo'ihinañ kángon'áaníí doo layolé' át'éé da, áí ko'odla' zhá bee laile'. 5 Áidá' kojíí biyi' nzhóqgo, nt'éégo ánách'it'ijl bígoch'iksigo, la'íí da'anii ch'odlaahíí bigha kol ijoo doleelgo kol ch'ídaagont'aah: 6 Áí la' nnee k'ihzhí' ádaaszaago lahadaadit'áhíí doo nt'é be'alnéhi yaa yádaakti'íí daasilíí; 7 Bik'ehgo'ihinañ yegos'áni yaa ilch'ídaago'aahíí daanliigo hádaat'íí; ndihíí nt'é daaniihíí la'íí nt'é ndzilgo yaa yádaakti'íí doo yídaagoisí da. 8 Áidá' begoz'aaníí nt'éhi áile' bídaagonlzi, dávik'ehyú ilch'ígót'aahyúgo, la'íí bikísk'eh ánadaach'it'ijlyúgo; 9 Díí áldó' bídaagonlzi, begoz'aaníí nnee dávik'ehyú ádaat'eehíí doo bá álzaa da, ndi hadíí doo begoz'aaníí yikísk'ehyú ádaat'ee dahíí bá álzaa, doo da'dits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihinañ doo daidnksí dahíí, nchó'go ádaat'iinií, doo bíldaagodiyih dahíí, ni' biká' nandeehíí zhá bíldaanzhóqhií, bitaa hik'e báá nadaitseedíí, la'íí nnee nadaitseedíí bá álzaa, 10 La'íí nant'i' nakaihíí, nnee dabií ilch'i' biini' daamba'íí yee ídaadilchóqhií, nnee ch'a'odaayihiyeehíí, léda'ilchoohíí, yáná'iti' yune' nadaach'aahíí, la'íí dahadínta da'anii ilch'ígót'aahíí yits'á'zhí' ádaat'eehíí, áí dawa begoz'aaníí bá álzaa; 11 Áí da'anii ilch'ígót'aahíí Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' baa gozhóni, biyati' nt'éhi ba'ihégoosini at'éé, áí baa nagoshni'íí shaa godet'aá. 12 Christ Jesus nohweBik'ehñ bich'i' ihénsi, án díí bigha bínensh'aágo áshíílaa, sha'ohííhíí la'íí bána'isiidgo áshíílaahíí shil ótago ba'ihénsi; 13 Shíí dabíntségo Jesus nchó'go baa yashti' ni', biniigodeshlaa ni', la'íí hoshch'iid ni': áidá' Bik'ehgo'ihinañ shaa ch'ozbaad, doo bígonsí dayú, la'íí doo oshdlaá dayú ásh'íí lèk'ehíí bigha. 14 NohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí shich'i' an'odaazlii, odla' la'íí il'ijóóníí Christ Jesus biláhyú nohwíyéehíí áldó' shich'i' an'odaazlii. 15 Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi, nnee dawa daayodlaágo dávik'eh, Christ Jesus nnee nchó'go ánadaat'ijhíí hasdáyihiniíhíí bigha ni'gosdzán biká'zhí' nyáá; shíí áí itah dázho itisgo nchó'ihíí nshíí ni'. 16 Shíí dantsé shiláhyú Jesus Christ dázho shágoho'aahíí ch'i'nah áile'híí bigha Bik'ehgo'ihinañ shaa ch'ozbaad, áik'ehgo bikédí'go hadíí da'odlaahgo ihinañ doo ngonel'aá dahíí yee daahinaa doleehíí áldó' yágoho'aal doleehíí shágoho'aal n'íí bee bígózi doleehíí bigha Bik'ehgo'ihinañ shaa chozbaad. 17 Áik'ehgo ízisgo Nant'án, dahazhi' golínihi, doo datsaah dahi, doo hit'ij dahi, Bik'ehgo'ihinañ dabízhá goyánihi, doo ngonel'aá dayú dahazhi' daabich'idnksí la'íí dázho ba'ihédaach'inzi le'. Doleelgo at'éé. 18 Timothy shiye', dabíntségo Holy Spirit binkááyú naa yahti' n'íí k'ehgo naa godensh'aahgo gánánidishnii, Áí naa nagolni' n'íí k'ehgo nt'éégo nagonlkáad le'; 19 Ni'odla' ndzilgo hótá', la'íí nt'éégo ánánt'ijhíí ádígonlzi le'; la' bí'odla' doo daayotá' dago daabi'odla' doo nt'é da silíí, tsina'eehíí nihiltóqdhíí

k'ehgo: ²⁰ Ái Hyméneus la'íi Alexánder daaholzéhi itah; ái Bik'ehgo'ihina'na' doo nchq'go yaa yadaakti' dago yidaago'aah doleelhi' bigha ch'iidn nant'an, Satan holzéhi, bich'i' bidéchid, yiniidaagodilne' doleelgo.

2

¹ Áik'ehgo dantségee, nnee dawa ya da'dohkéedgo, ya náda'ohkaqahgo, Bik'ehgo'ihina'na' yi' daanliigo ya da'ohkaqahgo, la'íi ba'ihédaanohsiigo ya da'ohkaqah le', daanohwi'dishnii; ² Ízigo nadaant'aahii hik'e nnee yedaabik'ehii dawa ba' da'ohkaqah le'; nkegohen'áágo k'idaalón'niigo daahii'naa doleelhi' bigha, Bik'ehgo'ihina'na' bikisk'eh ádaant'eego la'íi dawa daadinlzigo. ³ Ágát'éégo da'ohiikaqahii Bik'ehgo'ihina'na' Hasdánohwi'niilii bil nkt'éé la'íi bil dávik'eh; ⁴ Án nnee dawa hasdáyihiniil hik'e da'anii ágot'eehii yidaagolsi hat'íi. ⁵ Bik'ehgo'ihina'na' da'áa nlii, Bik'ehgo'ihina'na' hik'e nnee bigizhgee siziinii da'áa, án Jesus Christ, nnee siliiigo nyáhi; ⁶ Án nnee dawa ádaidet'áago ya nada'iznil, nnee binchq'íi yits'áyiniilgo, Bik'ehgo'ihina'na' ngon'áa n'íi biká' ngonyáago ch'i'nah silii. ⁷ Ái baa yánashti'go hik'e ba' shides'a'go, la'íi doo Jews daanlii dahi odla' hik'e da'anii ágot'eehii bil ch'igonsh'aahgo háshi'doltii; (Christ biláhyú da'anii ádishnii, doo lé'ishchoogo da.) ⁸ Ái bigha dahayú nnee da'okaqahgo hasht'íi, bil daagodiyihgo bigan ts'idag yee dahdaadolnih, doo hadaashkeego da, la'íi doo biini' nakigo da. ⁹ Isdzané daanlii áldó' da'áakohgo ik'eda'asdlaa le', doo idaada'odliigo da, la'íi biini' daagoliiigo ídaa daagodzaago; doo dábitsizil zhá binasdziidgo da, doo óodo hik'e dilqohé la'íi diyágé lán ilíinii yee ik'ena'asdlaa go da; ¹⁰ Áidá' nkt'éégo ánadaat'iiilii yee ik'eda'asdlaa le', (ágadaat'iihii isdzané Bik'ehgo'ihina'na' bikisk'ehyú ádaant'ee daanliihii dávik'eh.) ¹¹ Isdzán nlii dant'éheego ígo'aah le', idits'ago. ¹² Isdzán doo la' nnee yi' ch'ígó'aahgo baa godensh'aah da, nnee doo ya nant'aa da doleel áldó', ndi dant'éhee at'éé le'. ¹³ Adam dantsé ábi'delzaa, Evehii ikédí'go ábi'delzaa. ¹⁴ Bich'i' na'dishch'a'íi doo Adamhii da, áidá' isdzánhii bich'i' na'dishch'a'go Bik'ehgo'ihina'na', Dah, bilniihii dáytisyú ádzaa. ¹⁵ Ágát'éé ndi isdzané daanlii ilchiigo biniigodilne' ndi dá yi' ch'ihikáh, dayúweh da'odlaago, dawa bil daanzhoogo, bil daagodiyihgo, la'íi biini' daagoliiigo daahinaayúgo.

3

¹ Díi da'anii ágolzéhi, Nnee la' ínashood yinádéz'iinii binasdziidii hat'íiyúgo ái na'idziid nkt'éhi hat'íi. ² Ínashood yinádéz'iinii, bishop holzéhi, doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahii nlii le', bi'aa da'áahi, ádaagodzaa, biini' golíni, bi'at'e' nkt'éhi, bista' nakáhi bil nzhóni, la'íi nkt'éégo ilch'ígó'aahii nlii le'; ³ Doo idlaa dahii, doo dagoshch'i' bágochii dahii, bestso doo yidánzhii' nlii dahii; áidá' kóni' k'ehgo at'éehii, nzhogo at'éehii, doo dawahá idáhát'íi dahii nlii le'; ⁴ Án bigowagee bichagháshé nkt'éégo ya nant'aa le', bichagháshéhi daabidits'ago, la'íi daabidniisigo; ⁵ (Nnee bichagháshé doo nkt'éégo ya nant'aa dayúgo, hagot'éégo Bik'ehgo'ihina'na' daayokaqahgo ha'ánáséhii nkt'éégo áyilsi doleel?) ⁶ Doo áni ínashood siliihii da, ágát'éhi nliiyúgo, itisdo da'idolteelgo ida'odlii lék'eyúgo, dánko ch'iidn nant'an bángot'aahii k'ehgo bángodot'aa. ⁷ Dayúwehyú áldó' doo ínashood daanlii dahii nkt'éégo yaa nadaagolnii' nlii le', doo ágát'éhi nlii da lék'eyúgo, dánko baa dahgot'aah doleel, ch'iidn nant'an biljizh yune' odotish. ⁸ Tédaat'iyéhi nkt'éégo ádaayilsiinii, deacons daaholzéhi, áldó' biini' daagolii le', doo nakiyú yadaakti' dahii, bestso doo yidánzhii' nlii dahii daanlii le'; ⁹ Nkt'éégo ánadaat'iiilii yidaagolsigo ilch'ígót'aahii

da'ohiidlaaní doo bígózi da n'íi daayotá' le'. ¹⁰ Ái ałdó' dantsé nabída'dintaah le'; áidí' doo baa dah daagost'áni da lék'eyúgo, deacons daanlii doleeł. ¹¹ Da'ágát'éégo daabi'aahíi biini' daagolii le', doo ch'inii daanii dahíi daalii le', ídaa daagodzaągo dawa bee daagondlii le'. ¹² Deacons daanlii bi'aa dała'á le', bichagháshé ła'íi bigowaąee dawa nłt'éégo yá nant'aa le'. ¹³ Deacons daanliigo nłt'éégo nada'iziidyúgo, nnee nłt'éégo baa natsídaakesihíi ła'íi Christ Jesus bits'á'dí' odla'íi doo biini' daaháh dago yá sizihíi daayosbaą. ¹⁴ Dět'ihégo nich'í' hisháál doleełii bikádesh'iiigo díi nich'í' k'e'eshchii: ¹⁵ Ndi doo hwahá da lék'eyúgo, Bik'ehgo'ihinań bichagháshé bitahyú hago'at'éégo nłt'éégo ách'ít'éehíi bígonłs'iihíi bigha nich'í' k'e'eshchii; ái Bik'ehgo'ihinań hińahi daayokaąhgo ha'ánálséhé at'éé, ái da'anii ágot'eehíi bee bíyah tsí n'áhi k'ehgo ła'íi bee nłdzilgo begoz'áni at'éé. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań bee da'ohiidlaąhi dážhó doo bígózi da n'íi da'anii daan'nii, doo hadín yigha na'idíkidgo da: Bik'ehgo'ihinań nnee k'ehgo nyáá, Holy Spirit biláhyú dávik'ehyú át'éehíi ch'í'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíinií daabo'ii, doo Jews daanlii dahíi bich'í' yádaach'ilti', ni'gosdzán biká'zhí' bi'dodlaą, ízisko idindláadıi biyi' yúdag obi'doltii lék'e.

4

¹ Holy Spirit dábigóziigo gánii, Iké'yú goldohyú ła' odla' yits'á'zhí' ádaane' doleeł, spirits k'izéda'dilteehíi ła'íi ch'iidn bits'á'dí' ilch'ígót'aahíi hodaayéstsaą; ² Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi ínashood ídaadil'iiigo léda'ilchoo; binatsekeesíi besh sidogíi bee bída'dinlidhíi k'ehgo ádaat'ee, áik'ehgo nłt'éégo ádaat'eehíi dagohíi doo nłt'éégo ádaat'ee dahíi doo yídaagoksi da silii; ³ Ágát'éégo ilch'ídaago'aahíi nnonéhela' daayihii, ła' hidán doo daahsaą da, daayihii ałdó', áidá' Bik'ehgo'ihinań ái hidánhíi áyíilaago nnee da'anii ágot'eehíi yídaagoksiigo daayodlaaníi ya'ihédaanzigo daayiyaąyúgo Bik'ehgo'ihinań bil dávik'eh. ⁴ Bik'ehgo'ihinań áyíilaahíi dawa daanłt'éé, áik'ehgo doo k'ihzhí' ádaile'go da, áidá' ya'ihédaanzigo daayiyaągo dávik'eh: ⁵ Bik'ehgo'ihinań biyati'íi hik'e okaąhíi bee nzhogo alzaahíi bigha. ⁶ Jesus bee nohwik'íiyú daanlii díi ilch'ígót'aahíi bee bich'í' yánánthiyúgo, Jesus Christ nłt'éégo yána'iziidíi nlii doleeł, yati' daahohiidlaąhíi ła'íi nłt'éégo ilch'ígót'aahíi bikísk'eh hińaahíi bee nłdzilgo ánłsi doo. ⁷ Yati' Bik'ehgo'ihinań doo bik'eh dahíi, ła'íi saan yati' daazhógo ádaagole'íi doo óyínłtsaą da: Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ánt'éé doleełii bigha idínántaahgo bígonł'áah. ⁸ Kots'í nłdzil doleełii bigha idínách'intaahíi ayáhago ilii, áidá' Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ách'ít'éé doleełgo idínách'intaahgo bígoch'il'aahíi, ái dážhó dawa bee ilii, díi ihinaahíi biyi' nłt'éégo nohwá ngon'áą, ła'íi iké'gee ihinaahíi biyi' ałdó'. ⁹ Díi ágolzeehíi da'anii ágolzéhi, nnee dawa daabodlaągo dávik'eh. ¹⁰ Ái bigha nada'iidziid, ła'íi nchogo nohwaa yádaakti'híi bigha nohwiniidaagonłt'éé, da'anii Bik'ehgo'ihinań hińahi bada'ondliigo, án nnee dawa hasdáyihiniíi nlii, dahadíi da'aniigo daabodlaaníi zhá itisgo. ¹¹ Díi ádishniihíi nłdzilgo ádaahnii, ła'íi bee ilch'ígon'áah. ¹² Áni nannaahíi bigha doo sínte' da le'; niyati'íi, ni'at'e'íi, ni'ijóónii, ninatsekeesíi, ni'odla'íi, nijii biyi' nzhoníi bee nłt'éégo ánt'éé le', da'odlaaníi nedaał'ii doleełgo. ¹³ Akú níyáázhi' Bik'ehgo'ihinań biyati' nnee bich'í' dayúweh daahónzhii, baa yánłti', ła'íi bee ilch'ígon'áah. ¹⁴ Dabíntségo ínashood yánadaazinií níká' daadesniidá' niyi' golii doleełgo naa hi'né'íi dayúweh bee na'izid le'. ¹⁵ Ániłdishniihíi dá baa natsínkees nt'éé; ái dá sínzii nt'éégo ánánt'ii le'; áik'ehgo dayúwehégo ná goldohíi nnee dawa daano'ii doleeł. ¹⁶ Ídaagondzáą, ilch'ígon'áahíi baa

gonyáá: áí k'ehgo dayúwehégo ánánt'ijlyúgo hasdánnáh, hadín nidits'agíí áldó' hasdádogaal.

5

¹ Báyaán nlíni doo bił ntéh da, áídá' nitaa nlíni k'ehgo baa natsínkeesgo bidag yánti'; nnee ání nakaiyeehíí nik'isyú k'ehgo bidag yánti'; ² Sáan daanlíni nimaa k'ehgo ádaahón'niih, dilkoqohgo ádinlziggo isdzáné ání nakaiyeehíí nilahkíí k'ehgo ádaahón'niih. ³ Sáan itsaa daanlíni, doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíí daadínksiggo bich'onni le'. ⁴ Sáan itsaa nlíni bichagháshé, dagohíí biwóyeta, bich'ínéta daagolíyúgo, áí bigowaqee Bik'ehgo'ihinaán k'ehgo ihinaahíí yídaago'aah le', áík'ehgo bishchiiníí bidená nanáda'ahi'niil le'; áí Bik'ehgo'ihinaán bił nkt'éé la'íí bił dávik'eh. ⁵ Itsaa nlínihií, dasahndi nagháhi, Bik'ehgo'ihinaán ya'ohíigo dayúweh na'okeedgo na'okaqah, t'é'gee la'íí jjiígee. ⁶ Áídá' gonediijhíí zhá hádez'ijhíí, hinaa ndi daztsáni k'ehgo at'éé. ⁷ Díí ndzilgo bee bił ch'igon'áah le', áík'ehgo doo baa dahdaagot'aah da doleeł. ⁸ Dahadín bik'íí, dabíí bichagháshé zhá itisgo, doo nkt'éégo áyíłsi da lək'eyúgo, doo oshdlaq da nihií k'ehgo at'éé, doo odlaq dahíí bitisgo ncho'go adzaa. ⁹ Isdzáné la' doo hwahá gostádin bił legodzaa dahíí, itsaa daanlíni, doo itah bizhi' bá ágóle' da, la'íí biká' dała'á n'íyúgo zhá itah bizhi' bá ágóle', ¹⁰ Nkt'éégo binasdziidíí bee baa na'goni' le', chagháshé daayinesaqayúgo, baa hasta' nách'ikah hat'íyúgo, ínashood bikee yá tádáigisyúgo, bich'í' goyéégo nadaagowahíí yich'odaaniyúgo, la'íí na'idziid daanzhooníí dawa nayik'íiziid lək'eyúgo itah bizhi' bá ágóle'. ¹¹ Áídá' itsaa ání nakaiyeehíí doo itah bizhi' bá ágóle' da: áí dánko nniinéh hádaat'ijgo Christ yits'á'zhí' ádaane'; ¹² Áík'ehgo dantsédá' Bik'ehgo'ihinaán bá na'isiid doleeł daanii n'íí k'ihzhí' ndaizné'híí bigha biniidaagodilnéhíí bee bándagodot'aal. ¹³ Gotahkaigo daazhógo anákeehíí yídaago'aah áldó'; doo áí zhá da, ch'inii daanii la'íí dawahá yaa yádaakti', doo bidildoo dahíí ndi, doo yaa yádaakti' da le'at'éé n'íí ndi yaa yádaakti'. ¹⁴ Áík'ehgo díí hásh'tíí, itsaa ání nakaiyeehíí nnádaakse' le', bichagháshé ádaagole', bigowa nkt'éégo ádaayıłsi, áík'ehgo nohwits'á'zhí' ádaat'eehíí doo nohwaa ch'inii ádaile' da doleeł. ¹⁵ İlk'idá' la' Satan yich'í'go ádaasdzaa. ¹⁶ Nnee la' dagohíí isdzán ínashood nlíni bik'íí itah itsaa nliyúgo yich'onni le', ínashood daanliiníí doo nadaabinkt'og da doleełhíí bigha; áík'ehgo itsaa daanlíni doo hagot'éégo bich'ogo'nii dahíí yich'odaanii doleeł. ¹⁷ Ínashood yánadaaziiníí nkt'éégo yikísk'eh nadaaziiníí nakidn da'ágánelt'eego daidínksiggo bich'í' na'ihiniil, hadín yánadaaltihíí la'íí ikh'ígó'aahíí nayik'ída'iziidíí da'ái zhá itisgo. ¹⁸ Bik'ehgo'ihinaán biyati' bek'e'eshchiiníí gáníí, Magashii t'oh naghái hay'ıl'eesdá' bizé' doo bik'en'áah da. La'íí áldó' gáníí, Hadín na'iziidíí bich'í' na'iniilgo goz'aa. ¹⁹ Ínashood yásizini baa dahgosit'aahíí doo óyénłts'aa da le', naki dagohíí taagi hilt'eego daayo'ij lək'eyúgo zhá. ²⁰ Ncho'go ánadaat'ijhíí dawa bináál bił ntéh, la'ihíí biini' daaháh doleełhíí bigha. ²¹ Bik'ehgo'ihinaán la'íí Jesus Christ nohweBik'eh'n, la'íí Bik'ehgo'ihinaán binal'a'á yaaká'yú daagolíníí bitahasdlaahíí binadzahgee nawode bee gánıłdishnii, Díí baa nich'í' yashti' n'íí bənánłniihgo baa nannaa, nnee doo dała'á itisgo nił nzhog da, doo il'anigo baa natsínkeesgo da. ²² Bik'ehgo'ihinaán biyati'íí yee yánáltih doleełgo nnee da'adza'íí doo dagoshch'í' biká' ndenłmíłh da; nnee ncho'go adzaahíí doo bił dała'á ánt'éé da; dilkoqohgo ádinlzi. ²³ Kodí' godezt'igo doo tú zhá nidlaq da, áídá' ayáhágo dahts'aa bitoo nidlaq, nibid bich'í' nzhoghíí bigha, la'íí da'ákozhá dinniihíí bigha. ²⁴ Nnee la' ch'í'nah nda'ıłsih, áík'ehgo dagoshch'í' baa yá'iti'

doleeł; áídá' ła'ihí binchq'í doo dagoshch'í daahiiltséh da. ²⁵ Da'ágát'éégo nnee ła' nht'éégo ánát'íhí bik'izhí' hit'í; doo hit'í da ndi, doo hagot'éégo nádil'í da.

6

¹ Isnáh daanliiní binant'a' daanliiní daidnłsı le'; doo ágádaat'í dayúgo Bik'ehgo'ihinań bizhi' ła'í bee ilch'ígot'aahí doo dilzı dago ádaile'. ² Ła' binant'a' ínashood daanliiyúgo, odlą' yee bik'isyú daanliihí bighą doo yitisyú ádestı da le', áídá' na'idziidí bee bich'odaaniihí ínashood Bik'ehgo'ihinań bił daanzhooní daanliihí bighą dayúweh nht'éégo yá nada'iziid le'. Díi dawa ilch'ígon'áah, ła'í bee bidag yadaankti'. ³ Ła' nnee łahgo ilch'ígó'aah lęk'eyúgo, ła'í Jesus Christ nohweBik'ehń biyati' da'aniihí ła'í Bik'ehgo'ihinań k'ehgo be'ách'ít'éégo ilch'ígot'aahí doo bił dábik'eh da lęk'eyúgo; ⁴ Áń doo nt'é yígółsı da ndi idilkąąh, ła'í na'idíkid ła'í agodit'áhí zhą bił nht'éé, ái ła' biyééhí idáhách'it'iiní áile', ła'í ilch'í' nagonłkaadí, dénchq'égo aayá'iti'í, ła'í nchq'go łaadaagoch'odliihí aldó' áile', ⁵ Nnee ágádaat'eehí biini' daachqodgo da'anii ágot'eehí bits'ą'zhı'go ádaaszaahí dayúweh łahadaadit'áh, daazhógo Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ách'ít'ééhí bee ich'it'í daanzı: ágádaat'eehí doo bił nahkai da. ⁶ Ndihił Bik'ehgo'ihinań k'ehgo ách'ít'ééhí ła'í koł dábik'ehyú ch'ihinaahí da'anii bee łaągo ich'it'í. ⁷ Doo nt'é ni'godzán biká' bił daagosi-idliı da, áídı' da'aniiigo daan'niigo doo nt'é ch'ídaan'né' da doleeł. ⁸ Nohwihidán ła'í nohwi'í daagoliihí bighą nohwił daagozhq' le'. ⁹ Áídá' hádaaldzil hádaat'iiní nabídaadintaahí ła'í bánakı'í'áahí yee nihidéh, ła'í doo daagoyąą dago ła'í inı'da'dilni'go nchq'go hádaat'iiní yee nihidéh, ái daabilchqoh, ła'í da'itsaahí begoz'ąą yune' odaabilkaad. ¹⁰ Bestso bidáhzhı' ch'iliihí nchq'go ágot'eehí dawa bikeghad at'éé: ái ła' idáhádaat'iiigo odlą' yits'ą'zhı' ádaane', ła'í łaągo doo bił daagozhq' dahí yee inı'da'dilni'. ¹¹ Ndihił ni, Bik'ehgo'ihinań bána'iziidí nłni, ágádaat'eehí dawa bits'ánlyeed; dábik'ehyú ánt'éé le', Bik'ehgo'ihinań be'ánt'éé le', ni'odlą' golii le', ni'ijq' le', nini' k'eh áńłsı, ła'í nijii yune' isht'egodnt'éé le'. ¹² Nohwi'odlą' bá nagonłkaad le', dahazhı' ihinaahí nłdzilgo hónąą, ái bich'ı' ni'dokéed ni', áídı' ch'iláni bináál ni'odlą' bee hándzii ni'. ¹³ Díi nawode bee ágániłdishni, Bik'ehgo'ihinań dawahá daahi'naago áyłsiní binadzahgee, ła'í Christ Jesus, Pontius Pilate holzéhi bináál bi'odlą' nht'éégo yee hadzii n'í aldó' binadzahgee; ¹⁴ Díi begoz'aaní bikísk'eh ánt'éé, doo hayú naa daats'idilhił dago, doo naa dah-gosit'aah dago, Jesus Christ nohweBik'ehń nádzáazhı': ¹⁵ Ái bijii biká' ngonyáágee Bik'ehgo'ihinań ch'í'nah áile' ndi at'éé, án zhą Nant'án baa gozhóóní, ízisgo nant'ánhí bitisgo Nant'án, yedaabik'ehí bitisgo yeBik'ehń; ¹⁶ Ihi'naa doo ngonel'ąą dahí da'án zhą bits'ą'dí'hi at'éé, án idindláádı yiyi' golii, doo hadin ákone' nowáhi at'éé da; án doo hak'e nnee bo'ii da, doo daabołtséh at'éé da: án dahazhı' dilzı le', ła'í dahazhı' dawa yebik'eh le'. Doleełgo at'éé. ¹⁷ Nnee ni'godzán biká' hádaaldzilí gádaabilni, Doo itisgo ídaadisohłil da le', ła'í yee hádaaldzilí dá doo ba'olnízhı' doo ba'ohí da le', áídá' Bik'ehgo'ihinań hináhi bada'ohí le', án bilgoch'oba'go dawahá nohwił dábik'ehyú doleełi ch'ída'izkaadgo nohwaa yihiníł. ¹⁸ Nht'ééhí baa nahkai le', daabilni, łaągo nht'éégo ánádaht'iił, ła'í nohwíyééhí ła'dí' nadaahniih, ła'í ich'odaahnii le'; ¹⁹ Kih bit'ááh ledn'aahí nłdzilyúgo kihí nłdzilgo goz'ąą, da'áik'ehgo nht'éégo ánádaht'iiyúgo yunáasyú goldohyú nłdzilgo nasozii doleeł, áik'ehgo ihinaa doo ngonel'ąą dahí bee daahinohnaa doo, daabilni. ²⁰ Timothy, bee na'osdli'í baa gonyąą, yati' Bik'ehgo'ihinań doo bik'eh dahí, ła'í yati' da'ilniigo nadaagoch'ijaahí bits'ą'zhı' ánt'éé, ła'í ígołąągo bił'ígóziní

ga'ánolini, Bik'ehgo'ihinań biyati' bits'á'zhì' ìch'ígót'aahíí, áldó' bits'á'zhì' áít'ée. ²¹ Ła' áí ì'ígóziníí daayodlaągo da'anii odlá'íí yits'á'zhì' ádaane'go nda'ahísiih. Bik'ehgo'ihinań bíłgoch'oba'íí bee nich'ì' goz'ąą le'. Doleelgo at'ée.

THE SECOND EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TIMOTHY

¹ Bik'ehgo'ihinaan bik'ehgo shii Paul, Christ Jesus binal'a'a nshkni, Christ Jesus biyi' ihinaahii nohwá ngon'aanii bik'ehgo, ² Timothy, shiye' dázhó shil nzhóni, bich'i' k'eshchii: Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa, Christ Jesus nohwe-Bik'ehñ bilgo bilgoch'oba'ii, la'ii bits'a'di' aatét'ii la'ii ilch'i'gont'éehii bee nich'i' goz'aq le'. ³ Nt'éégo anasht'ijigo bigonsigo, daashitaa n'ii adaadzaa n'ii k'ehgo Bik'ehgo'ihinaan ba na'isiid; an ba'ihensigo shi'okaaahii bee ninádishniigo, t'égee hik'e jigeé dá'oshkaah nt'éé; ⁴ Nináa tú n'ii bináshniigee k'azhá naniistséh, dázhó naa shil gozhóq doleehii bigha; ⁵ Dantsé niwóyé, Lois, áidi' nimaa, Eunice, da'anii bi'odla'ii binádishnih, hik'e ni aldó' odla' da'agát'éhi niyi' begoz'aago bigonsi go'ii. ⁶ Ái bigha díi binánih hasht'ii, níká' ndinshniidá' niyi' golii doleelgo Bik'ehgo'ihinaan naa yiné' n'ii ko' nádnktaadgo dilti'hii k'ehgo dáhinaa nt'éégo ántsi. ⁷ Bik'ehgo'ihinaan nohwiini' háhgo natsekees doo nohwaidin'aq da; áidá' natsekees nalwodii, kol'ijóonii, la'ii idaagondzáanii nohwaidin'aq. ⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehñ baa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da, shii an bigha ha'ásitíinii aldó' shaa nagolnigo doo bik'e idaayándzi da: áidá' ni aldó', Bik'ehgo'ihinaan binawodii bee, yati' baa gozhónihii bigha nyee'i niniigonk'éé le'; ⁹ An hasdánohwiheznil, la'ii godiyihgo bá na'idziidgo hanohwiheznil, nt'éégo anadaahiit'ijii doo bigha da, áidá' dabií bighanigolijihii la'ii bilgoch'oba'hii bigha, ái Christ Jesus bee nohwaidin'aq lek'e, ni'godzán doo hwahá begodigháh dadá'; ¹⁰ Ái k'adii ch'inaah silii, Jesus Christ Hasdánohwiheznilii hit'ii silijihii bee; an da'itsaahii nohwá yó'oyiné', la'ii ihinaahii la'ii doo da'itsaah dahii yati' baa gozhóni bee got'ijzhii' nyiné': ¹¹ Ái yati' baa gozhónihii baa yánashtihgo, la'ii doo Jews daanlii dahii bich'i' yides'a'ii la'ii bil ch'ígó'aahii nshijigo hashi'doltii. ¹² Ái bigha goyéé'go shich'i' nagowaa, ndi doo idaayánszi da, hadín hosisdlaadii bigonsihii bigha, la'ii nt'é bee ba'oshkiihii Jesus nadáahii bijijzhii' shá yinádéz'ijigo yinel'aago bigonsi. ¹³ Yati' baa gozhóni shits'a'di' idesínits'aq'ii ágádishnii n'ii k'ehgo hótá', Christ Jesus bil da'a'á níijigo odla' hik'e il'ijóonii bee hináalgo. ¹⁴ Nt'éégo ágot'eehii naa hi'né' n'ii, Holy Spirit nohwiyi' golíinii bee nt'éégo binádín'ii. ¹⁵ Asia golzeedí' daagolíinii dawa shits'a'zhii' ádaadzaa bigonsi, Phygéllus la'ii Hermógenes aldó' itah. ¹⁶ NohweBik'ehñ Onesíphorus bichagháshé bilgo yaa ch'oba' le'; an da'ilhané shil gozhóqgo anáshil'ii, besh hishbizhii bee daashidest'óq ndi doo yik'e idaayándzi da: ¹⁷ Áidá' Romeyú nagmaadá' dázhó shikáhantaago shaa nyáa. ¹⁸ Áik'ehgo nohweBik'ehñ nadáahii bijii baa ch'oba' doleel; an Éphesus golzeeyú doo alch'idé shá ayíilaa n'ii nt'éégo bigonsi.

2

¹ Áik'ehgo shiye' nílinihii, niyi'siziinii nanlwod le', Christ Jesus bilgoch'oba'ii nainé'ii bee. ² Nnee la'ágo bináat ilch'igoni'aanii, ni aldó' nnee bada'ónihii bil ch'igon'aahgo, bíi aldó' nnee la'ihii yil ch'idaago'aah le'. ³ Jesus Christ bisiláada nt'éehii níijigo lahdí' nyé'i niniigonk'éé le'. ⁴ Hadín nagonkaadii, siláada ábiilaahii yil goyikshóq doleelgo hat'ijihii bigha doo siláada zhinéego ágot'ee dahii doo nanábin'ogi at'éé da. ⁵ Hadín nadaagolzéégee itah níijigo, begoz'aanii bikisk'ehyú at'éeyúgo zhá gonkeego ch'ah hobijihii baa

dot'aal. ⁶ K'e'dileehí nyeego na'iziidíí, dantsé inot'ííhí bíyéé doleelgo goz'aa. ⁷ Ádishñiihí baa natsínkees; áík'ehgo nohweBik'ehñ dawa nił ígózigo ánilé'. ⁸ Jesus Christ bínáññiih, án David bits'á'dígo nłni daztsaądí' naadiidzaa, yati' baa gozhóni baa nagoshñi'hí k'ehgo: ⁹ Ái yati' baa gozhóni bigha shini-igonk't'éégo bésh hishbizhi bee da'shidehestł'q ndi, nchq'go at'ínihi k'ehgo; ndihí Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'íí doo lestł'q da. ¹⁰ Nñee Bik'ehgo'ihí'nañ yitahaslaahíí áldó' Christ Jesus binkááyú hasdáyidoñiilgo bits'á'idindláádíí bíyéé doleelhíí bigha dawa bee shich'í' ágot'ee ndi bich'í' dahnshdqh. ¹¹ Díí ágolzeehíí da'anii ágolzéhi: Jesus bił nane'na' lęk'eyúgo bił nádaahii'naa doo áldó': ¹² Nohwiniigonk't'éé lęk'eyúgo bił nadaant'á doleel: áídá' doo bídaagonłzi da daabiłn'niiyúgo, bíí áldó' doo nohwígonsi da nohwilñii doleel. ¹³ Néé doo da'ohiidłaa da lęk'e ndi, bíhíí t'ah da'ágát'éégo da'áníyú at'éé: áníhíí doo lahgo at'éégo nádleeh da. ¹⁴ Ániłdishñiihí nñee bił nanádaagoln'i, áíd' nohweBik'ehñ binadzahgee nłdzilgo gádaabiłnñii, Yati' da'íliné doo bigha lahada'doht'áh da le', ái doo nł't'éé holeeh at'éé da, ndihí ódaayést'saaníí daabiłchqohíí zhá hileeh. ¹⁵ Nł't'éégo baa nanñáh, Bik'ehgo'ihí'nañ binadzahgee nł't'éégo ánt'éé doleelhíí bigha, na'iziidíí doo ídaayándzi bik'eh dahíí nłji le', yati' da'aniihíí dábił'ehyú bee ilch'ígon'áah le'. ¹⁶ Yati' Bik'ehgo'ihí'nañ doo bik'eh dahíí la'íí da'ílinégo nagoch'ijaahíí doo óyénłts'aa da: ái dayúweh doo daach'idnłsi dago ádaakoliil. ¹⁷ Ái biyati'íí lóod kots'í yiyaaahíí k'ehgo at'éé: Hymenéus la'íí Philétus daaholzéhi, ái ágádaat'ee itah; ¹⁸ Ái da'anii ágot'eehíí yił ndaahilsih, naneznadí' naach'idiikáhíí ilk'idá' bech'ígonyáa daañiigo; áík'ehgo lani bi'odłq' yił nadaagodesgeed. ¹⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ baa ilch'ígót'aahíí nłdzilgo begoz'aa, kłh bitł'áah iz'aaníí nłdzilgo si'aaahíí k'ehgo, díí k'ehgo nkó biká' dahgoz'aa, NohweBik'ehñ hadíí bíyéehíí yígółsi, la'íí, Hadín Christ bizhi' yozhíihíí doo bik'ehyú ágot'ee dahíí yits'á'zhí' at'éé le'. ²⁰ Nñee hałdzilíí bigowa yune' doo ts'aa óodo la'íí bésh ligai bee ádaaszaahíí zhá siñil da, tsj la'íí leezh bee ádaaszaahíí áldó' siñil; la' nł't'éégo bighanigolłigo ádaaszaa, la'ihíí da'ádzaahíí bigha ádaaszaa. ²¹ Dahadín ái nchq'go ágot'eehíí yits'á'zhí' at'éégo dilkqohgo ádilziyúgo, ts'aa nł't'éégo bighanigolínihíí k'ehgo ábi'dolñiil, Bik'ehgo'ihí'nañ bá hadelzaago, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bił nł't'éégo yił na'iziid doleel, nł't'éégo na'izidíí dawa bigha ilch'í'hilzaa. ²² Nchq'go ágot'eehíí áni nakaiyehíí hádaat'ini bits'á'zhí'go ánnéh: áídá' dábił'ehyú ágot'eehíí, odłq', koł'ijóóníí, la'íí ilch'í'gont'ééhíí be'ánt'éé, bijíí biyi' daagozhóníí nohweBik'ehñ yich'í' ádaañiihíí bił hikáh. ²³ Doo goyáa dago, doo nt'é yígółsi dago na'ídíkidíí doo bił laha'dnt'áh da, ágádaat'eehíí ilch'í' hadaashkeego ádaabiléhgo bígonłsi. ²⁴ NohweBik'ehñ yána'iziidíí doo hashkeego goz'aa da; áídá' nñee dawa yich'í' nzhooníí, la'íí nł't'éégo ilch'ígó'aahíí, la'íí bini' k'eh nłji le': ²⁵ Bits'á'zhí' ádaat'eehíí yich'í' nzhqoggo yił ch'ígó'aah le'; Bik'ehgo'ihí'nañ, nchq'go ágot'ee n'íí yits'á'zhí' ádaabile' ndi at'éé shj, áík'ehgo da'anii ágot'eehíí yídaagołsi ndi at'éé; ²⁶ Áík'ehgo yídaagodokłjil, ch'iidn nant'an áníyú ánádaat'ííhíí bigha isnáh ádaabisdlaadá' daabishjizh n'íí yiyi'dí' hadokah doleel shj áldó'.

3

¹ Díí áldó' bígonłsi le', nnágodáhyú négodzidíí begodigháh doleel. ² Nñee dabízhá ídił daanjóq doleel, bestso ídáhádaat'ij doo, ída'odłigo ídaayádaakti' doo, ídaadilkaąh doo, nchq'go aayádaakti' doo, bizhchiiníí doo daidits'ag da doo, doo ihédaanzj da doo, doo bił daagodiyh da doo, ³ Doo k'ídaanzj da doo, ádaañiihíí doo ádaane' da doo, daazhógo aadahdaago'aa doo,

nchọ'íi yisna' daanlii doo, bédaagodzid doo, nnee nzhọogo ádaat'eehíi bíl daanchọ' doo, ⁴ Nada'ich'aahíi daanlii doo, dabízhá daabik'eh doo, itisgo na'ídi'níl doo, Bik'ehgo'ihinań bíl daanzhọ le'at'éhi gonedliiníi zhá itisgo bíl daanzhọ doo; ⁵ Dábiká'yú zhá ínashood daanliigo Bik'ehgo'ihinań binawod doo biká'zhí' daahit'íi da: nnee ágádaat'eehíi bits'á'zhí' ánt'ee. ⁶ Ái bitahyú nnee lá' nadaach'áhi daanliigo gotahyú nadaakaigo isdzáné doo daagoyáá dahíi, nchọ'íi láágo ye'ádaat'éhi, isnáhgo ádaile'go ádaanliihíi da'anii daanzigo ádaile', ái dabíi íltah at'éégo nchọ'go natsekeesíi ch'a'odaabihiniil, ⁷ Dábik'ehn ídaago'aah, ndihíi da'anii ágot'eehíi ch'éh yídaago'aah. ⁸ Jánnes lá'íi Jámbrés daaholzéhi Moses yich'í' nadaagonkaad ádaat'ee n'íi k'ehgo, ái nneehíi da'anii ágot'eehíi yich'í' nadaagonkaad, ái biini' daanchọ'go odlá' yits'á'zhí' ádaat'ee. ⁹ Áidá' doo láágo ládaayile' da: Jánnes lá'íi Jámbrés doo goyáá dahíi nnee dawa bich'í' ch'í'nah ádaaszaa n'íi k'ehgo, ái nnee doo daagoyáá dahíi áldó' dawa bich'í' ch'í'nah ádaadolniil. ¹⁰ Áidá' shíi shígósíníisíi, ílch'ígonsh'aahíi, she'at'e', bighá hinshnaahíi, she'odlá', nzaadyú bágohish'aahíi, shil'íjóníi, shíni' k'eh ánksiníi, bígonksí, ¹¹ Shini'goch'idile' n'íi, lá'íi góyéé'go shich'í' nagowaa n'íi, Antioch lá'íi Icónium lá'íi Lýstra daagolzeeyú shich'í' ágodzaa n'íi; shini'daagoch'idile' n'íi bitis síljiíhíi dawa bígonksí: ái dawa biyí'dí' nohweBik'ehń ch'íshinkíi. ¹² Da'aniiigo gádishnii, nnee dawa Bik'ehgo'ihinań bikisk'ehyú, Christ Jesus binkááyú daahinaa hádaat'iiníi bini'daagoch'idile' doleel. ¹³ Áidá' nnee daanchọ'íi lá'íi k'izéda'dilteehíi dayúwehégo ádaanlii, nadaach'aago lá'íi dabíi áldó' bich'í' nadaadi'ch'aa. ¹⁴ Áidá' nihíi, bígon'áá n'íi lá'íi nkdzilgo osíndláádíi dayúweh be'ánt'ée, hadín bits'á'dí' bígon'aaníi bínálniihgo; ¹⁵ Lá'íi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi godilzini hosíndláádgo hagog'éégo Christ Jesus binkááyú hasdánnáhíi níl ch'ígó'aahíi t'ah áhíts'ísédá' bígosíníisíi áldó' bínálniih. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi dawa nnee Bik'ehgo'ihinań binkááyú k'eda'ashchii, ái ílch'ígót'aahíi bee ílji, konchọ'íi kol ch'í'nah alne'íi bee, ílch'í'kole'íi, lá'íi dábik'ehyú ágot'eehíi kol ch'ígó'aahíi bee ílji: ¹⁷ Ái bee nnee Bik'ehgo'ihinań bíyéehíi ílch'í'ílné', lá'íi nkt'éégo ánádaat'íiíi dawa yitis nel'áá doleel.

4

¹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinań lá'íi Jesus Christ nohweBik'ehń, hit'iiigo nadzáágo nant'aa doleelíi, daahinaahíi hik'e nanezna'íi yádołtihi, án binadzahgee gáníldishnii; ² Bik'ehgo'ihinań biyati' bee yánłti'; doo ngonáhgo da, da'adzaayú bíl ch'ída'ití'yú lá'íi doo bíl ch'ída'ití' dayú; nchọ'go ágot'eehíi ch'í'nah áńksí, bíl daadntéhgo bidag yánłti', nyee ndi dayúweh bágó'ááłgo bíl ch'ígon'áah. ³ Nnee da'anii ílch'ígót'aahíi dážhó doo hádaat'íi dago bengodogaak; áidá' yati' da'ílnéhíi dabíi bi'at'e' nchọ'íi bik'ehgo yíká na'ódaayilts'í'go, ái bíl ch'ídaago'aahíi yíká daadéz'íi doleel; ⁴ Da'anii ílch'ígót'aahíi yits'á'zhí'go ndaalyis doleel, yati' daazhógo ágolnéhi zhá hádaat'íi doleel. ⁵ Áidá' nihíi dawahá bich'í' ídaagondzáá, nyéé'go nich'í' nagowaa lék'e ndi bich'í' dahńdoh, yati' baa gozhóni baa yánłti'go na'izíid, na'idziid nainé' n'íi lanléh. ⁶ Shíi ílk'idá' da'itsaahíi k'ad baa shi'dilteeh, k'ad dah disháhíi kodí' begoz'áá. ⁷ Shi'odlá'híi bighá nkt'éégo nagonełkaad, ílhach'idikáhgee hishwołhíi k'ehgo nasdziid shaa hi'né'hi dawa łashłaa, da'anii odlá'íi ílch'ígoní'áá: ⁸ K'adíi dábik'ehyú ách'ít'ééhíi bighá ch'ah hobijíhíi shá k'ihzhí' nnit'á, ái nohweBik'ehń dábik'ehyú át'éégo kaa yánłtíhíi shaa yí'aah, nadáhíi bijii: doo dashízhá shaa hit'aah da, nohweBik'ehń ch'í'nah ádilne'íi

bił daanzhōogo yiká daadéz'iiníi dawa yaa daayiníił ałdó'. ⁹ Dáhadnlñíhgo shaa nñáh: ¹⁰ Démas holzéhi yó'oshił'e', díi ni'gōsdzán biká' ágot'eehíi bił nzhōogo Thessaloníca golzeeyú óyáá; Créscens holzéhi Galátaiyú óyáá, Titus holzéhi Dalmátaiyú óyáá. ¹¹ Luke zhá kú sidaa. Dahagee nñáhgee Mark bił n'ásh: án shinasdziidíi bee dázhō shich'oníhi at'éé. ¹² Tíkikas holzéhi Éphesusyú oł'a'. ¹³ Áidí' dinyaago shi'ícho Tróas golzeeyú Cárpus bigowágee niiltsooz n'íi shá nłtsóos, naltsoos ałdó', ikágé biká' k'eda'ashchijigo ádaaszaa n'íi, ái dázhō hásh't'íi. ¹⁴ Alexándér holzéhi, béshłitsogi nayiziidi, dázhō nchō'go áshíílaa: nohweBik'ehń án ánát'ijłhíi bich'í' na'iníił ndi at'éé: ¹⁵ Ni ałdó' án baa gonyáá; nohwiya'ti' yich'í' nagonłkaad ni'. ¹⁶ Dantsé shaa yá'iti'dá' doo hadín sha'ashhah sizij da ni', nnee dawa yó'odaasidez'ąą ndi, Díi nchō'ihíi doo biká'zhí' daaleeh da, dishñiigo Bik'ehgo'ihí'nań bá náhoshkąąh. ¹⁷ Da'ágát'éé ndi nohweBik'ehń sha'ashhah sizij ni', shinawod shá ágółsigo; ya'ti' dawa yídaagodolsijł, ła'íi doo Jews daanlij dahíi dawa daididots'ijł doleelhíi bighą: áik'ehgo ndóicho bizé'dí' háshí'doltij ni'. ¹⁸ NohweBik'ehń nchō'go ádaat'ijłhíi dawa bits'á'dí' hashłteeh ndi at'éé, áidí' yaaká'yú yebik'ehíi bengonyáázhi' shinádéz'ij doleel: án dázhō ba'ihégoł le' doo ngonel'ąą dayú dahazhi'. Doleelgo at'éé. ¹⁹ Prísca hik'e Áquila daaholzéhi, Gozhóó, shá bilññii, Onesíphorus bichągháshé bilgo ałdó'. ²⁰ Erástus holzéhi t'ah Corinthgee sidaa: Tróphimus holzeehíi Milétum golzeegee nñihgo sitijdá' dahdiyáa ni'. ²¹ Dáhadnlñíhgo doo hwahá hai nágodleeh dadá' shaa nñáh. Eubúlus, Púdens, Línus, ła'íi Claudia daaholzéhi, Gozhóó, daaniññii, odłą' bee nohwik'íyú dawa ałdó'. ²² Jesus Christ nohweBik'ehń niyi'siziiníi yil nlij le'. Bilgoch'oba'íi bee nohwich'í' goz'ąą le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO TITUS

¹ Shíí Paul, Bik'ehgo'ihinaan banaanisiidíí la'íí Jesus Christ binal'a'á nshlíni k'e'eshchii; díínko bigha shides'a', nnee Bik'ehgo'ihinaan yitahaslaahíí bi'odla' nldzil doleelgo la'íí dayúwehégo da'anii ágot'eehíí yídaagolsíih doleelgo, áí bee nnee Bik'ehgo'ihinaan yikísk'eh ádaat'eego alne'; ² Áí bee dahazhí' ihinaahíí yiká daadéz'íí, áí Bik'ehgo'ihinaan, doo lé'ílkhóhi da, yee nohwá ngon'áá lək'e, ni'gosdzán doo hwahá nnit'aa dadá'; ³ Áík'ehgo baa gonyáágee biyati' yaa yánáltihíí yee ch'í'nah ágólaa, áík'ehgo Bik'ehgo'ihinaan Hasdánohwiñiikíí yengon'áágo biyati' baa yashti'go shaa det'aa; ⁴ Titus bich'í' k'e'eshchii, nohwi'odla' dała'áhíí bee shiye' nlíni: Bik'ehgo'ihinaan nohwiTaa la'íí nohwe-Bik'ehñ Jesus Christ Hasdánohwiñiikíí bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' aatét'íí la'íí ílkh'í'gont'éehíí bee nich'í' goz'aa le'. ⁵ Díí bigha Crete golzeegee nniníltíí ni', dawahá doo ílkh'í'hilzaa dahíí ílkh'í'nle'go, kñh nagozníííí dawago ínashood yá nazíí doleekíí hahíníí, áníkdishnii n'íí k'ehgo: ⁶ Áí nnee doo hagot'éégo baa dahdaagosit'aa dahi daanlíí doo, bi'aa dała'áhi, bichagháshé da'odlaago, nchq'íí dagohíí doo daadits'ag dahíí doo daabíldi'nii dahi zhá hahíníí. ⁷ Ínashood yínádéz'iiníí, bishop holzéhi, Bik'ehgo'ihinaan yána'iziidíí nliígo doo hagot'éégo baa dahgosit'aa dahíí, doo dabízhá bik'eh dahíí, doo hashkee dahíí, doo idlaa dahíí, doo dagoshch'í' bágochííh dahíí, bestso doo yidázhí' at'éé dahíí nlií le'; ⁸ Bahasta' nakahíí bíł nzhooníí, nnee daanłt'éehíí bíł nzhooníí, biini' golííníí, dávik'ehyú át'éehíí, godnksíníí, dabíí ádaagodzaaníí nlií le'; ⁹ Bíł ch'ígót'áá n'íí k'ehgo yati' ba'olñiíhíí nldzilgo yotá' le', áík'ehgo da'anii ílkh'ígót'aahíí bee nnee yidag yałtí' doleel, la'íí yits'á'zhí' ádaat'eehíí da'anii ílkh'ígót'aahíí yíł ch'í'nah ágole' doleel. ¹⁰ Nnee lani yati' yíł nakaihi, yati' da'íílné la'íí k'izé'idíłteehíí yee yádaaktí', circumcise ádaanohwi'dolne', daanohwiñiíhíí itisgo: ¹¹ Nnee ágádaat'eehíí doo dayúweh yádaaktí' dago ádaabi'dilne'go dávik'eh; áí nneehíí doo bee ílkh'ígót'aah bígonedzaa dahíí bestso hádaat'ííhíí bigha yee ílkh'ídaago'aahgo nnee bichagháshé bíłgo yíł nadaagodesgeed. ¹² Ła' itah nlíni, yunáasyú ágone'íí báyo'iiníí gáníí, Cretedí' daagolíni dávik'ehn léda'ílkhóhi, dziłká'yú daagolíni bégódzidíí k'ehgo ádaat'éhi, bíł daagoyéé'go daadichiníí daanlíí, nii. ¹³ Díí yaa nagolñi'íí da'anii. Áík'ehgo bíł daadntéh, da'anii ílkh'ígót'aahíí zhá daayodlaa doleehíí bigha; ¹⁴ Jews daanlíni yati' daazhógo ádaagole'íí, la'íí nnee da'anii ágot'eehíí yits'á'yúgo ádaat'eehíí yendaagos'aaníí doo daidits'ag da doleehíí bigha bíł daadntéh. ¹⁵ Nnee biini' daanzhooníí nłt'éégo ágot'eehíí zhá yaa natsídaakees: áídá' daanchq'íí la'íí doo da'odlaa dahíí nchq'go ágot'eehíí zhá yaa natsídaakees; biini' daachq'odgo nt'é nłt'éégo at'éé dagohíí nchq'go at'éé doo yídaagolsí da daasilíí. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinaan bídaagonłzi daanii ndi ánádaat'ííhíí bee doo hádaat'íí dago bígózi, bik'edaach'inniih, la'íí doo da'dits'ag da, la'íí nłt'éégo ánádaat'ííhíí dawa doo yik'eh shijeed da.

2

¹ Áídá' nihíí, dawahá da'aniiigo ílkh'ígót'aahíí bikísk'eh ílkh'ígon'áah: ² Nnee bádaayánhíí gádaabiłnnii, Nohwiini' daagolíí le', daanohwich'idnłsi le', ídaa daagonohdzaa le', nohwi'odla', la'íí nohwił'ijóóníí, la'íí nohwíni' k'eh ádaanołsiníí bee nldzilgo nasozíí le'. ³ Isdzáné bádaayánhíí gádaabiłnnii, Nohwíí ałdó' nt'é ánádaat'ííhíí bee Bik'ehgo'ihinaan daadinołsi le', doo ch'inii daaniihíí

daanoŋŋi da le', idlaq̄hí doo bik'e isnáh daanoŋŋi da le', nzhooní zhá bee iłch'ídaagonoh'aah le'; ⁴ Isdzáné ání nakaiyehí biini' daagoljigo bika' ła'í bichagháshé bił daanzhoq̄go yil ch'ídaagonoh'aah le', ⁵ Daagoyáq̄go, biini' ła'í ánadaat'ijłi daanzhoq̄go, gowa zhá yaa daabiini'go, bika'í daidits'ago, Bik'ehgo'ihinañ biyati' doo ncho'go baa yati' da doleehí bigha, áí dawa yil ch'ídaagonoh'aah, daabiłnii. ⁶ Nnee ání nakaiyehí ałdó', Nohwiini' daagoljile', daabiłnii. ⁷ Dawahá bee nł'éego ánách'ot'ijłi bikisk'eh ch'ogaahí bee ch'inañ ádinłi le': da'áígee iłch'igon'áah, gonyáq̄go ła'í da'anii ánniigo, ⁸ Yati' dábił'ehí doo bee naa dahgosit'aa dahí bee yánłti'; hadín yits'á'zhí' at'éehí yik'e idaayándzi doo, doo hagog'éego ncho'í yee naa yałti' dahí bigha. ⁹ Na'iziidi daanoŋłni, nohwinant'a' daadohts'ag le', ła'í dawahá adaahle'gee nohwinant'a' bił dábił'ehyú ánadaat'ijł le', daabiłnii; doo nohwinant'a' t'aq̄zhí' bich'í' yánadaakti'go da; ¹⁰ Doo da'noh'ijh da, dawahá bee nohwaa daach'okíhí ch'inañ adaanołsi; dawahá bee Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiñiłi baa iłch'igót'aahí nzhq̄go nohwik'izhí' hit'ij doleehí bigha, daabiłnii. ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'í bee nnee dawa hasdákáh doleelgo bich'í' ch'inañ alzaa. ¹² Áí Bik'ehgo'ihinañ doo bikisk'eh ihinañ dahí ła'í ni'godzán biká' dawahá ncho'í hadaahit'iini yó'odaant'aahgo bee nohwil ch'igót'aah, ła'í dí ni'godzán biká'gee daagondzaq̄go, dábił'ehyú adaant'eego, ła'í Bik'ehgo'ihinañ bikisk'eh daahii'naa doleelgo nohwil ch'igót'aah; ¹³ Bik'ehgo'ihinañ ízisgo at'éhi ła'í Jesus Christ Hasdánohwiñiłi bits'á'idindláadgo ch'inañ hileehí bikádaadet'ij, áí ndaahóndliigo nohwiya gozhq̄; ¹⁴ Án bidihí bee nanánohwesniigo ncho'í dawa bits'á'dí' hanánohwihes'niłhí bigha Jesus nohwá n'ádelłi, ła'í bíyé daahidleehgo nasdziid nł'éehí bich'í' dahdaandq̄ doleelgo nohwincho'í da'adihgo adaanoŋwilehí bigha ałdó' nohwá n'ádelłi. ¹⁵ Dí bee biłnadaagolni', bidag yánłti', dawahá bee nik'ehgo bił daadntéh. Nnee doo ła' hayaa ánole' hela'.

3

¹ Binant'a' ła'í daabił'ehí da'adaaniyú adaat'eego yinádaalñihgo adaanłsi, binadaant'a' daadits'ago, ła'í nł'éego ánadaat'ijłi dawa dagoshch'í' adaile'go, ² Doo hadín ncho'go yaa yadaakti'go da, doo iłch'í' hadaashkeego da, áídá' nzhq̄go adaat'eego, ła'í nnee dawa bich'í' nł'éego adaat'eego yinádaalñihgo adaanłsi. ³ Néé ałdó' doo daagondzaq̄ da ni', doo daadihiits'ag da ni', nohwich'í' na'deshch'a' ni', ncho'í biká hagog'iini ła'í gonedliini iłtah at'éehí bik'eh isnáh daandlii ni', iyodaandziq̄ daahii'naa ni', ła' bíyéehí idáhadaat'ij ni', nnee bik'edaan'nił ni' ła'í ił'edaadin'nił ni'. ⁴ Áídá' Bik'ehgo'ihinañ Hasdánohwiñiłi nnee yaa ch'oba'í ła'í bił daanzhooní ch'inañ siljidá', ⁵ Nohwaa ch'oba'go hasdánohwiñil, doo nł'éego ánadaahit'ijłhí bigha da, áídá' nohwincho'í nohwá nal'eeldá' nadaagosiidlii, ła'í Holy Spirit ánidégo ánadaanoŋwisdlaa, áí bee Bik'ehgo'ihinañ hasdánohwiñil; ⁶ Bik'ehgo'ihinañ, Jesus Christ Hasdánohwiñiłi biláhyú Holy Spirit ch'ida'izkaadgo nohwaa daidez'aq̄; ⁷ Áik'ehgo biłgoch'oba'í bee dábił'ehyú adaanoht'ee nohwilniidgo, dahazhí' ihinaahí bee daahin'naa doleehí ndaahóndlii. ⁸ Dí ágolzeehí da'anii ágolzéhi, dí ádishniłhí dayúweh baa yánánłtiq̄ hasht'ij, áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ daayosdlaqdí nł'éego ánadaat'ijłi dayúweh ye'ánadaat'ij doleel. Áí nł'ée ła'í nnee bá nzhq̄. ⁹ Doo daagoyáq̄ dago ła'adit'áhí, hadaahshchiini baa na'goni'í, hł nadaagonłkaadi, ła'í begoz'aq̄hí bigha hadaashkeego ła'adit'áhí doo baa nanáa da; áí doo ilji da, doo nt'é bee alneh da. ¹⁰ Nnee dabí hát'ijyú odlaani nakidn bich'í' yásłłti'dá', doo

nidits'ag dayúgo yó'odn'áah; ¹¹ Nnee ágát'ééhíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' dahiyaago, doo bik'ehyú at'éé dago, dabíí ídángot'áni at'éé bígonłsí. ¹² Ártomas dagohíí Tíkikas nich'í' deł'a'dá' dáhadnłńihgo Nicópolisyú shaa nńáh: akú shehaigo ngoni'áá. ¹³ Zénas, begoz'áni nłt'éégo yígółsini, ła'íí Apółlos biłgo dahdi'aashyú bich'onıihgo doo nt'é yídih daanłıı da le'. ¹⁴ Bił ínashood daandliiníí nłt'éégo nada'iziidgo yídaagoł'aah le', áık'ehgo dabíí ídeedaahi'ńaa, ła'íí dawahá yídih daanliiníí yich'odaanıı doleel. ¹⁵ Nnee bił nahashtáánıı dawa, Gozhóó, daanıłıı. Bił dała' da'ohiidłaaago bił daanjoonıı, Gozhóó, shá biłıı. Daanohwigha Bik'ehgo'ihı'ńań biłgoch'oba'ıı bee nohwich'ı' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE OF PAUL THE APOSTLE TO PHILEMON

¹ Shí Paul, Jesus Christ bigha ha'ásítini, la'í Timothy nohwik'isn, Philémon, dážhó nohwil nzhóni, bil nada'idziidi, bich'í k'e'ilchii, ² La'í Ápphia nohwil nzhóni, Arkípas, Christ bigha bil siláada daandlíni, la'í ínashood nigowagee íla'ánát'íhíí áldó' bich'í k'e'ilchii: ³ Bik'ehgo'ihí'nañ nohwiTaa la'í Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'í la'í bits'á'dí' ílch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi, dávik'ehn nénashñiih oshkaahgee, ⁵ Jesus nohweBik'ehñ la'í ínashood dawa nil daanzhóogo bada'óniigo na'ikonsihíí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihénsi; ⁶ Ni'odla'íí baa nagolnígo Christ bíyéé daandlíhíí bigha n't'éégo ágot'eehíí daanohwíyééhíí dawa nnee dayúweh yidaagosi doleel, dishniigo ná'oshkaah. ⁷ Ni'íj'óhíí bigha dážhó nohwil gozhóó, bidag ant'ee áldó', shik'isn, ínashood bijíí yune' bil daagozhóogo ánadaasíndlaahíí bigha. ⁸ Áik'ehgo Christ biláhyú doo siste' dago, Dávik'ehyú ánléh, nildishniigo nich'í' hasdzii doleel ni', ⁹ Ndihií shil nzhóhíí bigha nánoshkaah, shí Paul, nnee báyan sílíni, k'adíí Jesus Christ bigha ha'ásítini. ¹⁰ Shizhaazhé, Onésimus, bá nánoshkaah, án ha'ásítíígo odla' bee shizhaazhé k'ehgo baa natséskees sílíí: ¹¹ Doo áníidá' nich'í'go doo ílíí da ni', ndihíí k'adíí nich'í'go la'í shíí áldó' shich'í'go lán ílíni sílíí: ¹² Dážhó shijíí sí'aa'dí' shil nzhóni nich'í' nádé'a'; áik'ehgo naadn'teeh: ¹³ Dashíí bil sikeego shil gozhóó doleel ni', yati' baa gozhónihíí bigha ha'ásítíígee ni dahdá' shich'onii doleel ni': ¹⁴ Ndihií hago ánasht'ííhíí doo nil n't'éé dayúgo, doo ágáshne' da, shaa ch'onba'íí doo bíniso'go da, áidá' dani hánt'íyúgo zhá. ¹⁵ Dasa' naa nadáhíí bigha dét'íh nits'á' dahnyaa lán shí; ¹⁶ Doo dayúweh ni'isna'híí k'ehgo baa natsínkees da, áidá' áí bitisgo nik'isn nil nzhóhíí k'ehgo baa natsínkees; shíí ndi áik'ehgo baa natséskees, nihíí shitisgo áik'ehgo baa natsínkees, nohweBik'ehñ biláhyú nik'isn nlií. ¹⁷ Nit'ekéhíí k'ehgo shil óntag'yúgo, naashídn'teehíí k'ehgo án naadn'teeh. ¹⁸ Doo bik'ehyú nich'í' at'éé da lék'eyúgo, dagohíí naa hayik'áayúgo, áí shíí shiká'zhí' ánle'; ¹⁹ Shí Paul, dashíí naltsoos ash'íí, dashíí na'hishniik: nihíí niyi'siziiníí da'anii bee shaa hán'aa ndi, áí doo bí'ishtah da. ²⁰ Da'anii, shik'isn, nohweBik'ehñ biláhyú shil gozhóógo áshííle', Christ biláhyú shijíí yune' ágoniidégo ánáshíídle'. ²¹ Díí nich'í' k'e'eshchiihíí bikísk'eh ánné'ngo nígonsi, la'í bitisgo ndi ánné'ngo nígonsi. ²² Shíí áldó' akú hayú nshdaayú shá ílch'í'gole': shá da'ohkaahíí biláhyú ch'ínánshdáhgo nohwaa nánshdáh nsí. ²³ Épaphros holzéhi, Christ Jesus bigha bil ha'áshítézhí, Gozhóó, nohwik'ni; ²⁴ Marcus, Aristárkas, Demas, la'í Lucas daaholzéhi, bil nada'isiidi, áldó' ágádaanohwííni. ²⁵ Jesus Christ nohweBik'ehñ bilgoch'oba'íí bee niyi'siziiníí bich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'éé.

THE EPISTLE TO THE HEBREWS

¹ Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidíí biláhyú daanohwitaa n'íí doo ałch'idn iltah at'éégo yich'í' yałti' da lək'e, ² Áídá' díí iké'yú yołkaakíí biYe' binkááyú nohwich'í' yałti', án dawahá bíyéé doleełgo nyinktini, án binkááyú ałdó' ni'gosdzán áyíllaahi; ³ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á' idindláádíí bee án ałdó' bits'á' idindláád, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi da'áiyihíí ye'at'éé, biyati' nalwodíí bee dágoz'aą nt'éégo nt'éégo áyíłsigo hadag áyíłs; dabízhá nohwinçq' íí nohwá yidnłkqodá', da'itisé goz'aąyú Ízisgo At'éhi bigan dihe'nazhińéégo dahnesdaa; ⁴ Christ, Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nliłhíí bigha bizhi' baa yin'áá, bizhi'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí daabizhi'íí ndi bitisgo at'éé; da'ágát'éégo dabíí yaaká'yú nadaal'a'á bitisgo at'éégo ábi'delzaa. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyılñniid da go'íí, Shiye' níłíí, díí jjiđ' nitaa síłíí. Ła'íí doo hak'i gánñiid da ałdó', Bitaa nshłji doleeł, bíihíí shiye' nlił doleeł. ⁶ Ła'íí dantsé gozłinihíí ni'gosdzán biká'zhí' nanáides'a'go Bik'ehgo'ihí'nań yaa yałti'go gáníí, Shinal'a'á yaaká'yú daagolíníí dawa daabokąąh le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yaa yałti'go gánádo'niid, Binadaal'a'á spirits daanliłigo ánáyiidlaa, bá nada'iziidíí kq' dahdinahíí daanliłigo ánáyiidlaa. ⁸ Áídá' biYe'híí gáyılñni, Bik'ehgo'ihí'nań níłíí, doo ngonel'aą dayú dahazhi' nant'áá doleeł; dázhq' nt'éégo nant'áá. ⁹ Nzhqogo ágot'eehíí nił nzhq, nçq'go ágot'eehíí nił nçq'; áí bigha Bik'ehgo'ihí'nań, Bik'ehgohinñaahíí hadín nił nakaihíí bitisgo nił goyılshq'ohíí bee hanidilaa. ¹⁰ Ła'íí gánábiłdo'niid, NohweBik'ehń, ni dantsé godeyaadá' ni'gosdzán níń'aą; yááhíí nigan bee ánlaa. ¹¹ Áí bech'igowáh; nizhá da'áík'ehgo ánt'éé; áí dənçq' daaleeh, diyágé dənçq' hileehíí k'ehgo; ¹² Áí ch'id ilhanéilzaahíí k'ehgo ilhaníłléeh doleeł, ła'íí łałgo ádaat'ee daaleeh: áídá' nihíí da'ágánt'éé, ła'íí doo ngonel'aą dahíí bee hińnáá doleeł, yılñni. ¹³ Áídá' binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo hak'i ła' gáyılñniid da go'íí, Shigan dihe'nazhińéégo síndaa, ni'ina'íí nikelł'aáhyú niníłilzhí'. ¹⁴ Áí dawa yaaká'dí' nadaal'a'áhíí daanliłshá', nñee hasdádokahíí yinádaadéz'ji doleełgo odaas'a'ihí?

2

¹ Áí bigha nt'é daadisiits'aaníí dawa baa daagondzaągo dábił'eh, dahyúgohíí danko baa daadihi'nah. ² Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí binkááyú hasdziłhíí da'anii dázhq' nłdzilgo, ła'íí nçq'go ádaach'it'eehíí ła'íí doo da'ch'idits'ag dahíí da'ái bee koch'í' nanáhi'niłłgo; ³ Hagot'éégo bits'á' hahiikeeh, hasdách'igháhíí itisgo nt'ééhíí doo hádaat'ji dayúgo; áí hasdách'igháhíí nohweBik'ehń dantsé áñniid ni', ádí' hadín daabi'dists'aaníí ałdó' da'anii daanliłgo yaa nohwił nanádaagolni'; ⁴ Bik'ehgo'ihí'nań ałdó' da'anii niigo godiyłłgo be'ígóziníí ch'í'nah ágólaa, Ízisgo áná'ol'jiłíí, iltah at'éégo godiyłłgo áná'ol'jiłíí ałdó', ła'íí dabíí bik'ehgo Holy Spirit kainé'íí bee hasdách'igháhíí yaa nanágołni'. ⁵ Ni'gosdzán begonáhíí baa nagohiłłni'íí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí doo yedaabik'eh doleełgo yaa godin'aą da. ⁶ Łah dahgoz'aągee ła' gánliłgo yaa nagolni', Nñee daat'éégo nt'é bigha baa natsínkees nt'éé, nñee nliłnií daat'éégo nt'é bigha bináđin'ji? ⁷ Ninal'a'á yaaká'yú daagolíníí déł'ihézhí' dábił'ihí'yú át'éégo ánlaa; izisgo at'éégo ła'íí daach'idnłsigo bá ágonlaa, nant'ánch'ah

bik'edín'aaḥí k'ehgo, ła'í dawahá ánlaahí yebik'ehgo nńtj: ⁸ Dawahá yebik'ehgo bit'ááhyú nńné' ni'. Dawahá yebik'ehgo nyintjídá', dała'á ndi doo ágodjḡgo da yebik'ehgo nyintj ni'. Áídá' k'adí dawahá yebik'ehí doo hwahá daahiiltséh da. ⁹ Áídá' Jesus daanéel'j, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní dėt'ihézḡ' dábich'iyú át'éégo alzaa, Bik'ehgo'ihí'nań biłgoch'oba'í bee nńee dała'á daantjgee bá da'itsaahí yilḡ doleełgo biniigonł'éégo daztsaa; áí bigha nant'ánch'ah bik'edot'aaḥí k'ehgo ízisgo át'éégo ła'í daach'idnłsigo bá ágólzaa. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań bigha dawahá daagolíní, dawahá áyílaahí bichagháshé ląágo bits'á'idindláád goz'aa yune' ha'áyhiniłgo, hasdách'igháhí begodeyaago yebik'ehí biniigodilněhí bee dážḡ nł'éégo ábidoliłgo dábik'eh. ¹¹ Hadile'í ła'í hadaadeszaahí dała'á yits'á'dí daanlj: áí bigha doo yik'e ídaayándzigo shik'íyú daayilni, ¹² Gánígo, Shik'íyú naa bił nadaagoshni' doo, daanokaḡhí lła'at'ééyú na'ihénsigo ha'dish'aah. ¹³ Áídí gánádo'niid, Dabízḡ ba'oshlí. Áídí hananádzii, Kúnko, shíi hik'e chagháshé Bik'ehgo'ihí'nań shaa yinilí bił daansḡj. ¹⁴ Áík'ehgo áí chagháshéhí bidil hik'e bits'í daagoljḡhí k'ehgo bíi aldó' ágádelzaa; bíi datsaahí bee, da'itsaah yebik'ehń, ch'iidn nant'án, da'ílí dołchił doleełhí bigha; ¹⁵ ła'í hadín da'itsaah yeneldzidhí bigha bi'ihí'na' danes'aaḡzhí' isnah daanliiní hasdáyidonłgo. ¹⁶ Da'aniigo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíní ye'ádaat'éhi doo ye'at'éégo ádelzaa da; áídá' Abraham bits'á'dí hadaalışchiiní ye'at'éégo ádelzaa. ¹⁷ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań bá na'idziidgee okaḡh yebik'ehi da'tiséyú sitíni biłgoch'oba'go ła'í begondljđgo hileehí bigha bik'isyú ye'at'éhi dawa bee ábidilne'go dábik'eh, nńee binchḡ'í bá bidil yee nahinił doleełgo. ¹⁸ Dabíi biniigodelzaagee nabídinestaaḡdhí bigha, hadíi nabída'dintaahí yich'odaanijhi at'éé.

3

¹ Áí bigha shik'íyú, Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahí daanoḡlíni, yaaká'dí itah nohwiká ánńidí, Christ Jesus, da'ohiidłaa daahiidleehí bigha des'a'í nłini, ła'í nohwi'okaḡh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nzhḡḡgo baa natsídaahkees; ² Áń habiktíni begondljđgo yá na'iziid, Moses Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé nł'éégo yinádéz'iiní k'a'at'éégo. ³ Kḡh ágole'í kḡh ágolzaahí bitisgo daach'idnłshí k'ehgo Moses bitisgo Jesus daach'idnłshí yik'eh sitj. ⁴ Kḡh dała'á gon'aaḡgo nńee ła' ádaagozlaahi at'éé; áídá' Bik'ehgo'ihí'nańhí dawahá áyílaahi at'éé. ⁵ Moses Bik'ehgo'ihí'nań yána'iziidi nlijgo, Bik'ehgo'ihí'nań bigowa biyi' nł'éégo na'iziidgo yunáasyú ch'í'nah doleełí dabínsédá' yaa nagolni' lək'e; ⁶ Áídá' Christ-híi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlijgo Bik'ehgo'ihí'nań bigowa dágoz'aa nł'éégo nł'éégo yinádéz'j; dąngont'izḡ' doo nohwiini' ḡh dago ła'í nohwił daagozhḡḡgo yaaká'yú dahazḡ' ihí'naahí ndaahóndliihí daahóntayúgo, néé Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé itah daandlj. ⁷ Áí bigha Holy Spirit gáníhí k'ehgo ádaanoht'ee, Díi jji biyati'í daadohts'ago, ⁸ Da'igoljyú Israel hat'íi nabídinestaaḡd n'dá' Bik'ehgo'ihí'nań doo bikisk'eh ádaadzaa da n'í k'ehgo doo nohwijí nł'izgo ádaanoḡsđ da le': ⁹ Áígee daanoḡwita n'í nashídaanestaaḡdgo shídaagołsjđ, dizdin łegodzaahí biyi' iltah at'éégo ánasht'jłkí daayiltsaa. ¹⁰ Áí bigha áí daanolt'jłkí doo baa shł gozhḡ dago gádėniid, Dábik'ehn bijí biyi'dí ndaahłsih, shikisk'eh ch'ogaakí doo yídaagołsđ da. ¹¹ Áí bigha shágóchjđgo shit'a dahdidishniidá' gádėniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh at'éé da. ¹² Áík'ehgo ídaa daagonohdzaa, shik'íyú, dah lək'eyúgo nchḡ'í hik'e doo odłaa dahíi nohwijí yune'

bengonyáá lèk'eyúgo, Bik'ehgo'ihinañ hináhi dánko bits'á' dahdidohkahi at'éé. ¹³ Dawa jji idag yadaakti', díi jji t'ah nohwich'i' bił ch'í'otaqáda'; dah lèk'eyúgo ncho'íi k'izé'idilteehii bee dánko nohwijii nt'iz hileeh. ¹⁴ Dantsé Christ bada'osiidli'íi danes'aqdzhi' daahónta'yúgo Christ ye'at'éhi bee itah daahiidleeh; ¹⁵ Gánohwiłdi'niidá', Díi jji biyati'íi daadohts'ago doo nohwijii nt'izgo ádaanohtsi da le', Israel hat'i'íi Bik'ehgo'ihinañ doo yikisk'eh ádaadzaa da n'íi k'ehgo. ¹⁶ Ła' daidezts'aqáda' doo yikisk'eh ádaat'ee da ni', áidá' Moses Egyptdi' ch'innilii doo dawa ágádaadzaa da lèk'e. ¹⁷ Daa daat'éhi Bik'ehgo'ihinañ doo bił gozhógo dago ádaayilsiigo dizdin łegodzaa lán? Nnee ncho'go anádaat'ijigo da'igoliiyú nanezna' n'íi shi ya'? ¹⁸ Daa daat'éhi bich'i' Bik'ehgo'ihinañ bit'la dahdidilniidá' gánniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da? Doo da'odlaq dahii zhá ayilii. ¹⁹ Áik'ehgo bídaagonlzi, doo da'odlaq dahii bigha doo akóne' okáhgo da.

4

¹ Ái bigha halaq baa daagondzaq le', dah lèk'eyúgo Bik'ehgo'ihinañ bihá'idzoł yune' nkáh doleełgo nohwaa det'aq n'íi t'ah bił ch'í'otaqáda', nohwii la' dánko dábič'i' ndohkahi at'éé. ² Yati' baa gozhóni bee nohwich'i' yá'iti'; daanohtwita n'íi aldó' bich'i' yá'iti' ndi daidezts'aanii doo daayosdlaq dahii bigha doo bich'odaazni' da. ³ Hadii da'osiidlaqadii zhá ái há'idzołii yune' ohiikáh, ái há'idzołii Bik'ehgo'ihinañ ániigo gánniid, Shágóchiidgo shit'la dahdidishniidá' gádéniid, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da: ni'gosdzán nni'taqáda' Bik'ehgo'ihinañ anát'ijii qal łalzaa ndi ánniid. ⁴ Łahgee gots'idiskaanii bijii yaa yakti'go dahgoz'aq gániigo, Gots'idiskaanii bijii Bik'ehgo'ihinañ binasdziid n'íi ni'inziidgo hanayoł lèk'e. ⁵ Áidí' kú dahnagost'aq gániigo, Shihá'idzoł yune' doo okáh át'éé da. ⁶ Áik'ehgo la' t'ah akóne' okáhii bá goz'aq; áidá' nnee dantsé bich'i' yá'iti' n'íi doo daayosdlaq dahii bigha doo hak'e ha'ákai da: ⁷ Áik'ehgo nzaad ogoyáahii bikédigo łah jji Bik'ehgo'ihinañ nnágon'aq, David binkáayú gánniidgo, Díi jji biyati'íi daadohts'ago doo nohwijii nt'izgo ádaanohtsi da le'. ⁸ Há'idzołii Jesus bee baa daagodez'aayúgo, bikédigo Bik'ehgo'ihinañ łah jji doo gánadi'ni da doleeł ni'. ⁹ Ái bigha Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé daanliinii há'idzołii t'ah bá goz'aq. ¹⁰ Dahadii há'idzołii yune' ha'ayáahii dabii binasdziid n'íi ni'inziid, Bik'ehgo'ihinañ binasdziid n'íi ni'inziidhii k'ehgo. ¹¹ Ái bigha halaq, ái há'idzołii yune' ha'áhiikáhii bich'i' dahdaandq le', doo ágáhiit'ii dayúgo, doo da'odlaq da n'íi k'ehgo dánko nanádnkaai at'éé. ¹² Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi hináhi la'íi dázhó nalwodi at'éé, bésh be'idiltishé dá'ikts'a' deniihii bitisigo denini at'éé, dagózhó yuyahyú na'gizh, koyi'siziinii, kospirit łenehenláayú, la'íi ilhadaadit'aanii iwoł łenehenláagee, akú aná'ogish, konatsekeesii la'íi kojii biyi' ágot'eehii koł ch'í'nah ayilsi. ¹³ Ni'gosdzán biká' daahinaahii dała'a ntiiige Bik'ehgo'ihinañ doo bits'aq nant'i'hi at'éé da, áidá' bił ilk'ídaandqohii doo nt'é binadzahgee bił le'eskaad dago, dawahá bił ch'í'nah daanlii. ¹⁴ Áik'ehgo Jesus, Bik'ehgo'ihinañ biYe', yaaká'yú bił onágodzaahii, nohwí'okaaq yebik'ehi da'tiséyú sitini izisgo at'éhi nohwá siziiigo, halaq da'ohiidlaq daan'niihii ndzilgo daahónta' le'. ¹⁵ Nohwi'okaaq yebik'ehi da'tiséyú sitini doo nadaanlwod dagee nohwaa tét'ii; nanohwínada'dintaahii k'ehgo bíi aldó' dawa bee nabí'dinetaq ndi doo hak'e ni'isii da. ¹⁶ Ái bigha halaq doo t'aqzhi' daashi-ijeed dago Bik'ehgo'ihinañ biłgoch'oba'íi dahsdaagee nnáhiikah le', nohwaa nách'obah doleełgo, la'íi dawahá doo bídaanel'aq dagee biłgoch'oba'íi bee nohwich'onii doleełgo.

5

1 Okaḗh yebik'ehi da'tiséyú sinilíí dala'á ntíígee nnee bitahdí' haltínihíí, Bik'ehgo'ihí'nań zhinéego ágot'eegee nnee yá sziigo, Bik'ehgo'ihí'nań ye'okaḗhgo dant'éhéta yaa yihiniilgo, la'íí nchọ'go ánách'ot'ííhíí bigha ye'okaḗhíí nayiltseedgo yaa yihiniilgo nniltíí; 2 Áń hadín doo goyáá dahíí la'íí doo ndzilgo daahikáh dahíí yaa ch'oba'go nayik'íziidgo yígótsí; dabíí ndi doo ndzil dago bich'í' nágodidáhíí bigha. 3 Áík'ehgo nnee nda'íksihíí bigha ye'okaḗhíí nadaitseedgo Bik'ehgo'ihí'nań yaa hiniilhíí k'ehgo bíí ndi ni'íksihíí bigha ágánát'ííhgo goz'áá. 4 Nnee doo la' dabíí ízisgo at'éégo okaḗh yebik'eh nliigo ha'ídilteeh da, áídá' Bik'ehgo'ihí'nań habiltííyúgo zhá, Aaron hayiltííhíí k'ehgo. 5 Áík'ehgo Christ ałdó' dabíí ízisgo at'éégo okaḗh yebik'ehi da'tiséyú sitíni hileehgee doo ha'ídoltíí da, áídá' hadín, ShiYe' nlií, díí jiid' nítaa silíí, bihniidíí án habiltíí. 6 Lahgee dahnágost'áagee gábihniid, Melkizedek okaḗh yebik'eh n'íí k'ehgo doo ngonel'áazhí' okaḗh yebik'ehi nlií. 7 Christ ni'godzán yiká' naghaadá' dážhọ' chaal okaḗhgo bináa tú nadaazlii lẹk'e, da'itsaahíí bits'á'zhí' hasdábilteeh yínel'áahíí náyokaḗhgo yich'í' okaḗh, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań yidnksihíí bigha bidiits'ag; 8 Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nlií ndi goyéégo bich'í' nagoyááhíí bee biTaa anííhíí yikísk'eh at'éégo yígótsíid; 9 Áík'ehgo dážhọ' nł'éégo ábi'delzaago hadíí daabi'dits'agíí hasdách'igháhi doo ngonel'áá dahíí begodeyáhi silíí; 10 Áń, Melkizedek n'íí k'ehgo okaḗh yebik'ehi da'tiséyú sitíni nlií doo, bihniigo Bik'ehgo'ihí'nań habiltíí. 11 Áń láágo baa nadaagohiilni' ndi nohwil' nagoch'ilni'híí nyee, doo nł'éégo daadohts'ag da daasolííhíí bigha. 12 K'adyúgo ilch'ígó'aahíí daanohlii le'at'éhi, da'ágát'éé ndi Bik'ehgo'ihí'nań biyati' dabígózinéhíí dahadín nohwil' ch'ínágonot'áah; mé' k'ehgo ibe' zhá daidlaaníí nádaasohdlii, daanesoyáá ndi hidán nł'izíí doo daahsáá da láá. 13 Dala'á daantíígo hadín ibe' zhá yidlaaníí dávik'ehyú ágot'ee zhinéego ilch'ígót'aahíí doo nł'éégo yígótsí da, mé' k'ehgo at'ééhíí bigha. 14 Áídá' hidán nł'izíí bádaayánhíí bá álzaa, áí nł'éégo ánadaát'íídhíí bigha hadíí nzhooníí hik'e hadíí nchọ'íí yídaagótsíid.

6

1 Áí bigha halaá, Christ baa ilch'ígót'aahíí dantséhíí godezt'i'dí' yunáasyú dahnádihiikáhgo bádaayán bil' ch'ígót'aahzhí'go dahdihikáhgo nohwí'odla' ndzil hileeh; ánadaahiit'ííhíí da'ílinéhíí bits'á'zhí' ádaahíí'ne'dá' nohwí'odla' bee Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' dahsiikáhíí kih bit'ááh ni'it'aahíí k'ehgo at'éé, áík'ehgo it'ááh nda'sit'aaníí k'ehgo doo dayúweh áí zhá bee ilch'ídaagont'aah da le'. 2 Okaḗh k'ehgo tach'idígisíí, okaḗh k'ehgo koká' ndaach'idilniihíí, nanezna'íí nádikáhíí la'íí Bik'ehgo'ihí'nań nnee dahazhí' yándaago'a'íí, áí zhá bee doo dákozha ilch'ídaagont'aah da le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań yee nohwaa godin'ááyúgo, bádaayán bil' ch'ígót'aahíí k'ehgo ilch'ídaagont'aah. 4 Nnee yati' baa gozhóni lahn yídaagótsíid n'íí, yaaká'dí' kaa hi'né'íí daizlii n'íí, Holy Spirit baa godet'áá n'íí, 5 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' nł'éhi, la'íí binawodíí bee ízisgo ánágot'ííhíí yunáasyú begoz'aaníí daizlii n'íí, 6 Bits'á'zhí' ádaadzaa lẹk'eyúgo doo hagot'éégo binchọ'íí yits'á'zhí' ánadaa'ne'zhí' bil' nnách'ikáhi at'éé da; bijíí yune' Bik'ehgo'ihí'nań biYe' tsí'ílna'áhi biká'zhí' yínáadaayiheskał la'íí baa yágosigo ánadesdlaahíí bigha. 7 Ni' biká' nanágot'ííhgee ledihich'aadí' hadín nł'éégo ádaayísiníí bá hajéedyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' baa gozhóóníí hileeh: 8 Áídá' hosh hajéedyúgo ni'ihíí yó'odit'aah, dénchọ'go bá ha'idziizhí' zhá bá goz'áá; didlidzhí' zhá bá onágót'í'. 9 Nohwil' daanohshóni,

áik'ehgo yádaahiilti' lèk'e ndi, nohwihíi doo áik'ehgo ádaanoht'ee dago nohwídaagosilzjíd, hasdách'igháhíi bíl goz'áni be'ádaanoht'ee. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ dábik'ehyú át'éégo, bá nada'ohsiidíi doo yaa dinah da, la'íi bizhi'íi nohwíl nzhqohíi bigha bichagháshé bich'odaasoni'íi áí ałdó' doo yaa dinah da; áí t'ah ágádaaht'íi. ¹¹ Díinko nohwá hádaahiit'íi, dała'á notjige da'áik'ehgo ágádaaht'íigo doo nohwíl nagoki dago yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaa-holíi le', nohwi'ihí'na' bengonyáázhi': ¹² Áidí' doo nohwíl daagoyéé da le', áidá hadíi bi'odla' daagoljigo la'íi nyee ndi yił dahildóhgo Bik'ehgo'ihí'nañ bángon'ááníi bíyéé doleełi beda'ol'íi le'. ¹³ Bik'ehgo'ihí'nañ Abraham yich'í' hadziigo yágon'ááđá', dabíi bitisgo at'ééhíi doo la' dahíi bigha dabíi bee bit'a dahdidilniigo, ¹⁴ Gábilniiid, Da'anii dayúweh niyaa gozhóó doleełgo ánihosh'nii, la'íi nits'á'dí' ląágo hanálinolt'ijlgo ádishlił. ¹⁵ Áik'ehgo Abraham nzaad godezt'igo yidag at'éédá' nt'é bee bángot'aaníi begolzaa lèk'e. ¹⁶ Nnee da'anii dabíi bitisgo at'ééhíi biláhyú bit'a dahnádaadidilnih: hagee lahada'dit'áhge da'anii ch'iniiigo kot'a dahch'idilniiyúgo lahada'dit'áh n'íi ben-gonáh. ¹⁷ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ, nnee yee yágon'ááníi bá begolne'íi yenagoshchiiníi doo lahgo ánáidle' dago dábígóziigo bíl ch'í'nah áyisł hat'jigo, áí da'anii ánúigo bit'a dahdidilni ni': ¹⁸ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nnee nt'é yee yágon'ááđo, la'íi da'anii ánúigo bit'a dahdidilniigo, áí naki goz'ánihi doo lahgo ánáidle' da; áí bee hadag ánohwi'dilzi, néé Bik'ehgo'ihí'nañ bit'ááhzi' daatsídihiikjiihíi hasdáhiikáhíi nohwáđihyú begoz'aaníi ndaahóndliihíi ntł'izgo daahónta' doleełgo: ¹⁹ Áí ndaahóndliihíi bigha yaaká'yú godiyihgo goz'aą yune' bigizhgee da'denbáalıi bine'yú beha'ágót'i'i: ²⁰ Jesus áđih ákone' nohwá ha'ayáá, án Melkizedek okaąh yebik'eh n'íi k'ehgo okaąh yebik'ehi da'tiséyú sitíni siljii.

7

¹ Melkizedek holzéhi, Salem golzeegee ízisgo nant'án nłini, Bik'ehgo'ihí'nañ da'tiséyú át'éhi bi'okaąh yebik'ehi nlij lèk'e; án Abraham ízisgo nant'án daanłini yich'í' nagonłkaadgo yaa gonesnaadí' nádaaldá' yidedeyaago, Niyaa gozhóó le', yilniiid; ² Áígee ayihe'nilií goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñiliií Abraham Melkizedek yaa yinil ni'; dantségee bizhi'íi, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' nł'éégo ágot'éhi, golzeego ágolzee, iké'geehíi, Salemgee ízisgo Nant'án, áí, Bíi nant'aahíi bits'á'dí' ilch'í'gont'éhi, golzeego ágolzee; ³ Bitaa, báądoo bígózi da, yits'á'dí' dihezna'íi la'íi hadí' dihezna'dí', hazhí' nehena'zhí' ałdó' doo bígózi da; áidá' Bik'ehgo'ihí'nañ biYe' k'ehgo dahazhí' okaąh yebik'ehíi nlij. ⁴ Díi baa natsídaahkees, áí nneehíi dážhó dák'a'at'éhi lèk'e, Abraham, bits'á'dí' daadihe'na'i, ayihe'nilií goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñilii yaa yinil lèk'e. ⁵ Levi bits'á'dí' hadaalışchiiníi bitahdí' okaąh yedaabik'ehi ádaabi'deszaahíi, bik'íi daanłini bíyéehíi goneznányú ilk'í'nilií dała'ágo siñilii, tithes holzéhi, bich'í' nadaayiniłgo begoz'aaníi bikisk'eh bánagoz'aą lèk'e, bik'íi daanłini ałdó' Abraham bits'á'dí' hadaalışchijii ndi: ⁶ Áidá' Melkizedek, Levi bits'á'dí' hadaalışchiiníi doo bitahdí' nlij da ndi Abraham tithes yaa yihinił lèk'e, la'íi Abraham Bik'ehgo'ihí'nañ ba'den'ááhíi Melkizedek, Niyaa gozhóó le', bilniiid. ⁷ Díinko doo baa lahach'it'áhi at'éé da, dahadín itisgo at'ééhíi, da'ich'í'go at'ééhíi, Niyaa gozhóó le', yilnihi at'éé. ⁸ Díi jjiyúgo nnee nanne'go bágoz'aaníi tithes bich'í' nadaahi'nił, áidá, Melkizedek t'ah hiñaadá', dahazhí' hiñaago baa na'goni'íi, tithes bich'í' nadaahi'nił. ⁹ Gádishnii le'at'éhi, Levi, tithes bich'í' nahi'niikíi, Abraham Melkizedek tithes yich'í' nayiheznilií bee tithes nayiheznilií ga'at'éé. ¹⁰ Melkizedek Abraham yidedeyaadá', Levi itah

nliiní ga'at'éé, doo hwahá golee da ndi Abraham bits'á'dí'go hinaahí bigha. ¹¹ Áík'ehgo Levi hat'i'í bitahdí' okaḡah yedaabik'ehí bee dawa n't'éé silí l'ék'eyúgo, (áígee Jews daanliiní begoz'aaní bee bángot'aḡ ni') hant'é bigha okaḡah yebik'ehí la' nanádleeh, Melkizedek bik'ehgo at'éhi, doo Aaron at'éehí k'ehgo da? ¹² Okaḡah yebik'ehi dabíntsego golíiní k'ihzhí' nánálteeh l'ék'eyúgo hagog'éégo goz'aaní áldó' laḡo anánálne'hi at'éé. ¹³ Hadín díí bee baa na'goni'í laḡo hat'i'í nlii, áí hat'i'í bitahdí' dant'éhéta be'okaḡahí Bik'ehgo'ihina'na' baa ch'iniil goz'aḡee doo la' na'iziid da. ¹⁴ NohweBik'ehí Juda hat'i'í nliigo bígózí; áí hat'i'í Moses doo hak'i yaa hadzii da ni', okaḡah yedaabik'ehi yaa nagosni'dá'. ¹⁵ Díínko dayúwehyú n't'éégo bígózí, okaḡah yebik'ehi Melkizedek k'ehgo at'éhi nánásdlíí, ¹⁶ Án doo ni'gosdzán biká' begoz'aaní bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silí da, áídá' ihinaa doo ngonel'aḡ dahí binawodíí bik'ehgo okaḡah yebik'ehi silí. ¹⁷ Án baa na'goni'igo gání, Doo ngonel'aḡ dazhí' okaḡah yebik'ehi nlii, Melkizedek okaḡah yebik'eh n'í k'ehgo. ¹⁸ Begoz'aḡ n'í doo nldzil dago, doo nt'é bee análnéh dago k'ihzhí' bengot'aḡ. ¹⁹ Begoz'aḡ n'í doo nt'é n't'éégo layiila da ni', áídá' itisgo n't'éhi begodeyaa, áí bee Bik'ehgo'ihina'na' alhánégo bit'ahgo daahiidleeh. ²⁰ Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilnihií zhá bee Jesus okaḡah yebik'ehi silí: ²¹ (La'i okaḡah yedaabik'ehi'í Bik'ehgo'ihina'na' doo bit'a dahdidilniigo okaḡah yedaabik'ehi daasilí da, áídá' Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilniigo Jesus okaḡah yebik'ehi silí; Bik'ehgo'ihina'na' gábilniid, Shiini' doo laḡo anáshdle' da doleeḡo shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo ngonel'aḡ dazhí' okaḡah yebik'ehi nlii, Melkizedek okaḡah yebik'eh n'í k'ehgo.) ²² Áík'ehgo aníidégo nohwángot'aání, Bik'ehgo'ihina'na' hik'e Jews daanliiní bit'go lángot'aḡ n'í bitisgo n't'éhi, Jesus bee nohwá hizí'. ²³ Okaḡah yedaabik'eh n'í nanne'go doo dayúweh okaḡah yebik'ehi daanlii dahí bigha láḡo daanlii ni': ²⁴ Áídá' Jesus dahazhí' hinaago dahazhí' okaḡah yebik'ehi nlii. ²⁵ Áí bigha bíí binkááyú Bik'ehgo'ihina'na' yaa hikáhií dāngonel'aḡzhí' hasdáyihinií, dá' bik'ehni yá ná'okaḡahgo dahazhí' hinaa. ²⁶ Okaḡah yebik'ehi da'ágát'éhi nohwá n't'éé, dilzini, doo k'izé'át'éhi da, dázhó n't'éhi, nchó'go ádaat'eehí yits'á'zhí' nlii, yaaká'yú ágot'eehí bitisyú ízisgo at'éégo ábi'delzaahi; ²⁷ Áí okaa yebik'eyi da'tiséyú daanlii dawa jii, ntsé dabí nchó'go anádaat'ihí áídá' nnee nchó'go anádaat'ihí bigha dant'éhéta nadaitseedgo yeda'okaḡahgo Bik'ehgo'ihina'na' baa nanádaahi'niik, áídá' Jesus doo ágánát'ihí bik'eh da, dabí Bik'ehgo'ihina'na' ya'ideltidá' dalahndigee dawa layiilaahí bigha. ²⁸ Nnee doo daanldzil dago nda'iksih ndihí okaḡah yebik'ehi da'tiséyú daanlii daaleehgo begoz'aaní bik'ehgo hahi'niik; áídá' begoz'aaní bikédí'go bengonyáágo Bik'ehgo'ihina'na' bit'a dahdidilniigee anniidí k'ehgo biYe' haltíí, án hadelzaa dahazhí'.

8

¹ Baa yádaahiilti'í díínko ádaaldi'ni: Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú sitíni ágát'éhi nohwá nlii, án yaaká'yú Ízisgo At'éhihi nant'áago dahsdaagee dihe'nazhineégo dahnezdaa; ² Yaaká'yú godiyihgo goz'aaní, gowaḡgai biyi' da'ch'okaḡahí da'aniihí án yiyi' na'iziid; áí biyi' da'ch'okaḡahí Bik'ehgo'ihina'na' ngonáni, doo nnee ngon'áni da. ³ Okaḡah yebik'ehi da'tiséyú daanliiní da'á ntíigee Bik'ehgo'ihina'na' dant'éhéta baa hiné'go la'í dant'éhéta nadaitseedgo ye'okaḡahgo baa hiniilgo hahi'niik: áí bigha díí okaḡah yebik'ehi'í áldó' nt'éhéta Bik'ehgo'ihina'na' yaa yiné'hi at'éé. ⁴ Díí ni'gosdzán biká' naghaayúgo doo okaḡah yebik'ehi nlii da dolee ni', begoz'aaní bik'ehgo okaḡah yedaabik'ehi ik'idá' Bik'ehgo'ihina'na' yeda'okaḡahí yaa daayihinií bigha. ⁵ Áí yaaká'yú

da'ch'okaqahgo goz'aanii bił dálekt'eego yiyi' nada'iziid, yaaká'yú ágot'eehí bichagosh'ohí k'a'at'éé: Moses k'ad gowałgai biyi' da'ch'okaqahí ngo'áahdá' Bik'ehgo'ihinań bił ch'ígó'aahgo gábiłnńiid, Dził biká'yú be'elzaago nił ch'í'nah ashłaa n'íi da'áik'ehgo ádníił. ⁶ Okaqah yedaabik'eh n'íi binadaasdziid n'íi bitisgo at'éégo Jesus baa det'aq, Bik'ehgo'ihinań hik'e Jews daanliiní bił lángot'aq n'íi k'adíi la'ihíi itisgo at'éhi Jesus bee nohwá hizí', ái lángot'aq n'íi yee nohwágon'aq n'íi k'adíi itisgo at'éhi bengot'aq. ⁷ Dantsé lángot'aq n'íi iłch'í'zaa lək'eyúgo, iké'geehíi doo bannagóst'aah da doleeł ni'. ⁸ Israel hat'i'i doo dawahá nkt'éé áiléh dago Bik'ehgo'ihinań yígoksiidá' gánńiid, Israel hat'i'íi Judah hat'i'íi biłgo áníidégo bándaağonsh'aahíi begonáh ndi at'éé: ⁹ Bits'adí' daadihezna' n'íi báđih hishaałgo Egypt golzeedí' bił ch'ínánkséhíi bijji bągone'aq n'íi doo ga'at'éhi da; áidá' bągone'aq n'íi doo dayúweh ye'adaat'ee dahíi bigha doo dayúweh binádaadesh'íi da ni', nńi, Bik'ehgo'ihinań. ¹⁰ Ái bech'ígóyááhíi bikédí'go Israel hat'i'íi bił lánadaağonsht'aah doleeł gádishńiigo, Begosil'áanii biini' biyi' odaahishńiil doleeł, la'íi bijji biká'adaağoshłe' doleeł, Bik'ehgo'ihinań bá nshłji doleeł, la'íi bíi shichagháshé doleeł: ¹¹ Nnee dała'á ntíige bit'ahdí' gólíiníi la'íi bik'isn doo yił ch'ídaago'aah da doleeł, Bik'ehgo'ihinań bígonsí, daanigo: nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi la'íi ízisgo ádaat'eehíi shídaağoksi doleełhíi bigha. ¹² Doo bik'ehyú ánadaat'ijł da ndi baa ch'oshba' doleeł, nda'iksihíi la'íi nchog'go ánadaat'ijłhíi doo dayúweh binádaashńiih da doleeł, nńi, Bik'ehgo'ihinań. ¹³ Áníidégo lángont'aanii begodeyaa, nńiidá' dantséhíi k'ihzhí' nńiiné'. Nt'é k'ihzhí' nńiiné'híi la'íi sá'á hileehíi bech'ígowáhi at'éé.

9

¹ Dantségee lángot'aanii ndi hagot'éégo Bik'ehgo'ihinań ch'okaqahíi dahgoz'aq, la'íi ni'gosdzán biká'gee da'ch'okaqah goz'aanii gólji lək'e. ² Gowałgai biyi' da'ch'okaqahíi alzaa; dantsé goz'aq yune' ik'ah kq'íi biká' dahnásikt'áhíi, la'íi biká'idané, la'íi bán Bik'ehgo'ihinań bidáhgee nna'né'ihíi biká' dahsinil, ái godiyihgo goz'áni holzee. ³ Nakigee dáádiltosíi bine'zhinéego biyi' da'ch'okaqahíi nągost'aq, ái da'tiséyú godiyihgo goz'áni holzee; ⁴ Ái biyi' its'aa óodo be'alzaahi biyi' hkağolchini didlidíi si'aq, la'íi tshón dahot'éhé óodo biká' alzaahi Bik'ehgo'ihinań bengon'áanii besi'áni akdó' si'aq, ái biyi' tús óodo be'alzaahi bán manna holzéhi biyi' siné'hi, la'íi Aaron bigish bihitsoo gozłini, la'íi tséé nteelíi Bik'ehgo'ihinań yegos'aanii biká' dahgoz'áni sinil ni'; ⁵ La'íi bit'a' gólíiníi óodo be'alzaahi bits'á'idindláadíi tshón nel'aqđi' nadaazi, ái Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba' begoz'aanii biká'zhí' bit'a' bitisgo odaaheznilgo; ái k'adíi doo dawa nkt'éégo baa nadaağohiilni' bik'eh da. ⁶ Ái dawa iłch'í'hilzaadá' okaqah yedaabik'ehi gowałgai dantsé goz'aq yune' onakáh, Bik'ehgo'ihinań da'ch'okaqah zhinéego nada'iziidgo. ⁷ Áidá' iké'gee nągost'aq yune' okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitini zhá dała'á lenągodáhgee ákone' onadáh, dił da'áđih lək'eyúgo doo hagot'éégo ákone' owáh da; ái diłi Bik'ehgo'ihinań yich'í' nnáyikáhgo ye'okaqah, dabíi idá'okaqah la'íi nnee nda'iksihíi yá ná'okaqah: ⁸ Ái bee díinko Holy Spirit bił ch'í'nah áyíiłaa, gowałgai biyi' da'ch'okaqahíi dantséhíi t'ah goz'aqđá', yaaká'yú godiyihgo goz'aanii da'aniihíi ha'ágót'i'íi doo hwahá ch'í'itijh da: ⁹ Ái benagowaadá' ái gowałgai biyi' da'ch'okaqah n'íi yaaká'yú da'anii da'ch'okaqah goz'aanii be'elzaa lək'e; áigee nt'éhéta yeda'okaqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinań yaa nádaayihí'niil lək'e ndi hadín áik'ehgo okaqahíi doo hagot'éégo nkt'éégo ábile' da, doo hagot'éégo nkt'éé ch'ileehíi yígoksih da; ¹⁰ Díi dahgoz'anihíi da'ch'iyaaníi,

da'ch'idlaaní, da'okaqahgo tá'dígis yee iltah ánada'ol'ijhí ni'godzán biká' ágot'éhi ye'ánada'ol'ijhí dahgos'aq lək'e, dawahá nt'éé hileeh bengonyáázhi'.
11 Áídá' Christ, okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni nliigo, nzhoqogo ágot'éhi begonáhíi yil nyáá, yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aq itisgo at'éhi, itisgo nt'éhi, doo nnee áyíílaa dahi, ni'godzán biká'gee doo nt'é bee alzaa dahi yiyi' okaqahíi yee bik'eh; **12** Ái godiyihgo goz'aq yune' Christ dalañdi ha'ayáá gee dawa layiilaa, doo gant'íze bidikí, magashi zhaazhé bidikí ha'áyííkáá da, dabíi bidikí bee hasdách'igháhi doo ngonel'aq dahíi nohwá ágólaa. **13** Dóoli bidil, gant'íze bidil, la'íi magashi zhaazhé bi'aadihíi bi'ilch'iih nnee dancho'íi biká' nas'nílii hadakodile' lək'eyúgo; **14** Dázhó itisgo Christ, doo hayú baa daats'idilhi dago Holy Spirit dahazhi' nliinií biláhyú Bik'ehgo'ihinañ yaa ídedet'aqahíi, án nohwinatsekeesíi nohwá náidiilkqoh, áik'ehgo doo nt'é bee alneh dahíi doo dayúweh beda'ol'ij da, áídá' Bik'ehgo'ihinañ hináhihíi bá náda'dohsiid. **15** Díi bigha Bik'ehgo'ihinañ hik'e nnee bil lánqot'aaníi áníidéhi Christ nohwá siziinií nlii, án daztsaaníi bee lánqot'aaníi dantséhi begoz'aaníi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi hasdáyihiniil, hadíi yich'i' aníihíi bíyéé nyidin'áaníi doo ngonel'aq dahíi yaide'aah doleełhíi bigha. **16** Hadín bíyéé gólíinií hadín nt'é yaidi'aahíi naltsoos yá áyíílaa lək'eyúgo, hadín áyíílaahíi daztsaqyúgo zhá bíyéé doleeł. **17** Ái naltsoos áyíílaahíi daztsaqáda' begodolniik; áídá' hadín áyíílaahíi t'ah hinaayúgohíi naltsoos doo nt'é da. **18** Bik'ehgo'ihinañ nnee dantsé yágon'áaníi dil begodeyaa lək'e. **19** Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníi dágon'aqagee Moses nnee dawa yaa yil nagosni'dá' magashi zhaazhé la'íi gant'íze bidil, tú bil nadesziidgo, ighaa kichi'i dasdisgo ádaaszaahíi, ch'il hísop holzéhi beda'istl'qogo dil bee naltsoos la'íi nnee dawa yiká' yilta', **20** Gáníigo, Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'áaníi ik'idá' begodeyaahíi díi dilíi be'ígózi. **21** Da'ágát'éégo Moses gowalgai biyi' da'ch'okaqahíi la'íi its'aa beda'okaqahíi dawa dilíi biká' yilta'. **22** Begoz'aaníi bik'ehgo dásdozhá dawahá dil bee hadaadelzaa; doo nt'é ye'okaqahíi zesdij da lək'eyúgo koncho'híi bigha doo kaa nágodet'aahi at'éé da. **23** Yaaká'yú goz'aaníi k'ehgo yeda'il'iinií ágát'éégo hadaadelzaago dávik'eh; áídá' yaaká'yú ágot'eehihíi nt'é yedaokaqahíi ái bitisgo nt'éhihíi behadaadelzaago dávik'eh. **24** Godiyihgo goz'aaníi nnee ádaagozlaahi yaaká'yú da'anii godiyihgo goz'aaníi be'elzaahíi yune' Christ doo ha'ayáá da; áídá' yaaká'yú goz'aq yune' zhá ha'ayáá, k'adíi áígee Bik'ehgo'ihinañ binadzahgee nohwá sizij; **25** Okaqah yebik'ehi da'tiséyú sitíni doo dabíi bidil dahíi yozilgo godiyihgo goz'aq yune' dala'á lenágodáhgo onadáh, áídá' Christ doo ágát'ij da, doo Bik'ehgo'ihinañ ya'ánadidit'áh da; **26** Ágánát'ijh lək'eyúgo ni'godzán alzaadí yushdí' godezt'i'go biniinágodil'ijh doleeł ni': áídá' goldohíi ngonyáágee dalañdigege datsaahíi bee ncho'íi yaa gonnee doleełgo nyáá. **27** Nnee dalañdi datsaahgo bágoz'aq, ái bikédí'go baa yá'iti'go; **28** Áik'ehgo Christ dalañdi Bik'ehgo'ihinañ ya'ideltij, nnee láágo bincho'íi yá daidigheehgo; iké'gee nadáh doleeł, doo ncho'híi bigha da, áídá' bikádaadéz'iinií hasdáyiniilgo.

10

1 Adihyú nt'éégo goz'aaníi Jews bich'i' begoz'aaníi doo da'anii begoz'aq da, bichagosh'oh k'a'at'éégo zhá, ái bichá hadíi dalenágodáhgee yeda'okaqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ yaa nádaayihiniíi begoz'aaníi doo hadaadeszaago ádaabole' at'éé da. **2** Ágázaayúgo doo dayúweh baa hi'né' da doleeł ni'; da'okaqahíi dalañdigege hadaadeszaayúgo bincho'íi ádihgo yidaagoksj doleeł ni'. **3** Áídá' ái yeda'okaqahíi nadaitseedgo Bik'ehgo'ihinañ

baa nádaahi'niihíí dálenágodáhgee nnee binchọ'íí yénádaalniihgo ádaabilsi.
 4 Dóoli ła'íí gantf'íze bidil konchọ'íí doo yó'ine' át'éé da. 5 Ái bigha Christ ni'godzán biká' nyáadá' gánniid, Ye'okaahíí natseedgo naa hi'niihíí ła'íí dant'éhéta ye'okaahgo naa hi'niihíí doo hánt'íi da, áídá' shits'í shá ánlaa:
 6 Didlidgo nich'í' nihi'niihíí, ła'íí konchọ'híi bigha na'itseedgo naa hi'niihíí doo baa nil gozhóó da, nniid. 7 Áík'ehgo gádéniid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'íinií łaahléhgo niyáá (naltsoos yisdisí biyi' shaa k'e'eshchíi'hií k'ehgo.) 8 Gánniid, Begoz'aaníi bik'ehgo na'itseedgo naa hi'niihíí, dant'éhéta ye'okaahgo naa hi'niihíí, didlidgo nich'í' nihi'niihíí, ła'íí konchọ'híi bigha naa hi'niihíí doo hánt'íi da, doo baa nil gozhóó da, nniid bikédí'go 9 Gánado'niid, Bik'ehgo'ihí'nań, hadíi hánt'íinií łaahléhgo niyáá. Iké'yú nohwá ngot'áaníi begodigháhíi bigha Bik'ehgo'ihí'nań hik'e Jews daanliinií bilgo dantsé łańgot'aą n'íi k'ihzhí' ngoden'áą. 10 Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jesus Christ dałahńdigege dawa łayiilaago bits'íhií Bik'ehgo'ihí'nań yaa ídeltíi'hií bee hadaanohwidezlaa. 11 Okaaah yedaabik'ehi dałá'á ntíigege dawa jíi Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' zhińéégo na'ídziidi nada'iziidgo nadaazi, dáhant'é nadaitseedgo bidilíi yeda'okaah; da'ágádaat'íi ndi konchọ'íi doo yó'ine' át'éé da: 12 Áídá' Christ dałahńdigege Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídel'tíi: nohwinchọ'íi yá daztsaa'hií bikédí'go dahazhí' Bik'ehgo'ihí'nań dihe'nazhińéégo dahnezdaa; 13 Kodí' godezt'í'go bik'edaanniihíi bikekt'ááhzhí' nni'nilzhí' yiba' sidaa. 14 Dałahńdi Bik'ehgo'ihí'nań ya'ídel'tíi'hií bee nnee hadaadeszaahíi dąngonyáázhi' dązhó nń'téégo áyílaa. 15 Holy Spirit ái nohwil ch'í'nah ágółsi, gánniidgo, 16 Ái yołkaahíi bikédí'go díi ngot'aaníi nnee bil ádaashle' doleeł, nii, Bik'ehgo'ihí'nań; begosi'áaníi bijíi biyi' odaahishniil, ła'íí biini' biká' ádaagoshle' doleeł; 17 Binchọ' n'íi ła'íi doo bik'ehyú ádaat'ee da n'íi doo dayúweh bínashniih da doleeł. 18 Konchọ'híi bigha kaa nágodet'aąyúgo doo dayúweh konchọ'híi bigha be'okaahíi Bik'ehgo'ihí'nań baa ch'ine' da. 19 Ái bigha shik'íiyú, itisgo godiyihgo goz'aą yune' doo daasiite' dago Jesus bidilíi biláhyú ha'áhiikáh le', 20 Da'denbáálíi ilk'índlaadgo binkááyú Jesus nohwá ch'ígót'íi ágólaa, ániidégo ła'íi hińáhi, da'denbáálíi dishniigo Jesus bits'í dishniigo ádishni; 21 Áídí' Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé bi'okaah yebi k'ehi da'tiséyú sitini nohwá silíi; 22 Áík'ehgo nohwíi' dił biká' hista'go nchọ'go ánáhiit'íi' n'íi nohwá nádilkóógo, ła'íi tú nzhóni nohwits'í bee tánásgizgo, halaą nohwíi' dawa bee doo nohwil nagoki dago da'ohiidlaągo Bik'ehgo'ihí'nań ałhánégo bit'ah daahódeleeh. 23 Halaą doo nohwiini' nakigo da yaaká'yú dahazhí' ihí'naahíi ndaahóndliihíi nńdzilgo daahónta'go dayúweh baa nadaagohiilni' le'; hadíi nohwá ngon'áaníi da'ańiigo aníi; 24 Łaa daanohwiini' le', ılı daanjoq doleełgo ła'íi nń'téégo ánadaahitt'íi' doleełgo ildag yádaahiilti' le': 25 Ha'ánázéhyú ıla'ánáhiit'íi'hií doo t'aązhí' bits'á' shiijéed da le', nnee ła' ágádaat'íi'hií k'ehgo; áídá' ildag yádaahiilti' le': ałhánédí' goldohgo bídaagonółsidá' dayúweh ildag yádaakti'. 26 Da'ańii ágot'eehíi bídaagosiilzjidá' nchọ'go bídaagonlzi' ndi be'áhiidzaayúgo nohwinchọ'híi bigha doo dayúweh nohwaa nágodit'áhgo goz'aą da, 27 Áídá' bee kaa yá'iti'íi dązhó bégódzidi, ła'íi Bik'ehgo'ihí'nań bihashke' kọ' k'ehgo dil'ti' bik'edaanniihíi daabidilidíi zhá nohwá goz'aą. 28 Hadíi Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi Moses binkááyú ni'né'i doo yikisk'eh át'éé da n'íi, nnee naki dagohíi taagita binadzahgee ánágót'íi' yaa nadaagolni' lẹk'eyúgo, doo hadíi yaa ch'oba' dago zesdii lẹk'e: 29 Áík'ehgo hadíi Bik'ehgo'ihí'nań biYe' doo nt'é dago áyíłsi'go yiká' nayaahíi, ła'íi dił bee Bik'ehgo'ihí'nań nnee yąngon'áaníi nńdzilgo alzaahíi, dił bee hadelzaahíi, doo yidnłsi' dahíi, ła'íi Holy Spirit bits'á'dí' ilgoch'oba'íi begoz'aaníi nchọ'go

áihñihíí, nnee Moses binkááyú begoz'aaníí doo yikísk'eh at'éé dahíí bighą zesdłihíí bitisgo goyéégo bich'í' godigháhgo bágoz'ąą shı daanohsı née? ³⁰ Gánñiidíí bídaagonłzı, Goyéégo koch'í' godish'aahi ánsht'ee, shíí ík'enash'né' ndi at'éé, ñii, Bik'ehgo'ihí'nań. Gánádo'ñiid, Nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyééhíí yaa yałti'go yándaago'a' doleeł. ³¹ Bik'ehgo'ihí'nań hińahi bilák'e ch'intłizhyúgo négódzid. ³² Bínádaaħñiih, doo áníidá' Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'go nohwijíí yune' odaadezdlaadá' góyéégo nohwich'í' nagowaago nohwiniigodelzaa ndi bich'í' dahdaanołdoh ni'; ³³ Łahgee nnee daanoħwineł'jıgee daanihóh'íid ła'íí góyéégo nohwich'í' nagowaa ni'; łahgee biniidaagonł't'ééhíí bich'odaaħñiihgo nohwíí ąłdó' nohwiniigonł't'éé ni'. ³⁴ Ha'ásit'ıdá' shaa tídaaht'ii ni', ła'íí nohwíyéé n'íí nohwaa hayi'ñiıl ndi nohwıl daagozhóó ni', yaaká'yú nohwíyééhíí itisgo nł't'éhíí, ła'íí doo ngonel'ąą dahíí gól'jıgo bídaagonołsıhíí bighą. ³⁵ Áı bighą Bik'ehgo'ihí'nań bada'okíihíí doo bits'á'zhı'go ánáhne' da, daahonohtą'yúgo nzhooníí nohwich'í' nanáhi'ñiıl. ³⁶ Nohwini'k'eh ádaanołsı le', áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań áníihíí ádaaħdzaadá' nohwa'det'aaníí nohwíyéé doleeł. ³⁷ Dét'ihégo hadín hígháhíí dogaał, dáhah dogaał. ³⁸ Hadín dávik'ehyú át'ééhíí odlá zhá yee hińaa doo, áídá' nnee t'ąązhı' at'ééhíí shiyi'siziiníí doo baa bił gozhóó da doleeł. ³⁹ Ndi néé t'ąązhı' ádaat'eego ch'a'ondéh zhińééhíí doo itah daandłjı da, áídá' hadíí da'odłągo biyi'siziiníí hasdákáh zhińééhíí itah daandłjı.

11

¹ Bench'ohokíihíí da'anii begolne'go bigózi'go, ła'íí hadíí doo hit'jı dahíí da'anii át'éégo bigózi, áı odlá' golzeego ágolzee. ² Doo áníidá' bádaayán n'íí daabi'odłá' gól'jıhíí bighą nł't'éégo baa ch'inii lęk'e. ³ Ni'gosdzán Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bik'ehgo ádaalzaago nohwi'odłá' gól'jıhíí bighą bádaagonłzı, áık'ehgo dant'éhéta hit'iiníí doo hit'jı dahíí bee ádaaszaa. ⁴ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą Abel, Cain bitisgo nł't'éhi Bik'ehgo'ihí'nań yaa nainé', Abel baa nainé'íí Bik'ehgo'ihí'nań yaa nagolni'go, Da'áıgee ándzaa, ñii lęk'e; áı bee Abel daztsąą ndi t'ah nohwich'í' yałti'. ⁵ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą Énoch da'itsaahíí doo yígodołsıł dahíí bighą yaaká'yú onábi'dolłtjı; doo hak'i nádaach'ot'jı da, Bik'ehgo'ihí'nań onábıłtjıhíí bighą; doo hwahá nábidı'dilteeh dadá' Bik'ehgo'ihí'nań yił goyılshóógo baa ch'inii lęk'e. ⁶ Ko'odłá' da'ádıhyúgo Bik'ehgo'ihí'nań doo hagot'éégo bił goch'inłshóó da: hadín Bik'ehgo'ihí'nań bich'í' nsháh nzıyúgo da'anii Bik'ehgo'ihí'nań gól'jıgo yosdłąąđgo zhá yich'í' nigháh, ła'íí hadín nzhoógo haintaahíí nł't'éégo ágot'eehíí bíyéé áıdoliıłgo yosdłąąđgo zhá yich'í' nigháh. ⁷ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą Noah hagot'éégo godegháhíí doo hwahá yígolsıł dahíí Bik'ehgo'ihí'nań bił ch'ı'nah ágolaago tsıdolyiz, áık'ehgo bichągháshé hasdáyiniıłhat'ıhíí bighą tsina'eehíí áyılłaa; áı bee ni'gosdzán biká' nnee nchọ'go ádaat'eehíí ch'ı'nah áyılłaa, ła'íí ko'odłá'hıı bighą nł't'éégo ách'it'ééhíí bíyéé siljı. ⁸ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą Abraham ła' ni' nágost'ąąyú bíyéé doleełyú obi'dol'a'dá' bikisk'eh adzaago oyáá, hayú deyaa shıhíí doo yígotsı da ndi. ⁹ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą ni' baa got'ąą n'yú dét'ihézhı' Isaac ła'íí Jacob biłgo gowałgai yee daagoljı, ni' doo yıdaagołsini n'íí yıká' daagoljıhíí k'ehgo; Abraham baa det'ąą n'íí da'ái Isaac ła'íí Jacob baa daadest'ąą: ¹⁰ Abraham báđıhyú yaaká'yú kıh nagoznılıı bitł'ááhgo izł'ini golıınıı yıká' déz'jı, áı kıh nagoznılıı bik'ehgo'ihí'nań nagoshchjıgo ágółaa. ¹¹ Bi'odłá' gól'jıhíí bighą Sarah ndi binawod gozłjıgo hıltsąą siljı, áıdı' bił łegodzaahíí bitisyú ch'ígóyáá ndi bi'ime' gozłjı, hadín baa yidin'ąáhıı ya'okíihíí bighą. ¹² Áık'ehgo nnee dałá'á hastiin siljıgo k'azhá datsaahi ga'anolı ndi bits'á'dı' hadaałishchiiníí yáá biyi' ts'ıksóqsé ła'íí tábaħyú sái

dahdijahíí ga'áhołáągo daagozlii, doo nách'oltağ at'éé dayú. ¹³ Ái dawa t'ah da'odlaągo nanezna', baa daadest'aaníi doo hwahá begolne' da ndi bi'odla' bee nzaadzhí' daayo'jigo yaa bił daagozhógo begolne'go yidaagolsi lək'e, áik'ehgo gádaanniid, Ni'gosdzán biká' nahiikai ndi nnee doo bigóziini daandlii, dá nakai nt'éhi. ¹⁴ Ágádaaniihíi bee nkt'éégo ndaagoléehíi yiká hadaantaago bigózi. ¹⁵ Ni' yits'á' dahdikai n'íi dá yaa natsídaakes nt'éyúgo t'ąązhí' nakáhgo bá ch'í'otaą doleeł ni'. ¹⁶ Áidá' k'adíi yaaká'zhí'go ndaagoléehíi hádaat'jii: ái bighą Bik'ehgodaahi'nań biłdi'niigo Bik'ehgo'ihí'nań doo bik'e ádaayándzi da, akú kih goznilíi bá ilch'j'golaahíi bighą. ¹⁷ Bi'odla' goljiihíi bighą Abraham, da'anii bi'odla' bighą nabidineztaądá', Isaac Bik'ehgo'ihí'nań yaa yinktjii, Abraham bee det'ąą n'íi biye' dała'áhi Bik'ehgo'ihí'nańyá yizilhee nkegonyaa, ¹⁸ Áń yaa yakti'go Bik'ehgo'ihí'nań Abraham gáyimniid, Isaac binkááyú nits'á'dí' handóot'jii: ¹⁹ Abraham Bik'ehgo'ihí'nań nnee daztsąą ndi náhi'naago ánáidléh yígósi, áik'ehgo biye' daztsąądí' nábi'dihil'na' ngonoljigo baa naltjii. ²⁰ Bi'odla' goljiihíi bighą Isaac, Jacob la'íi Esau bich'j' ágone'íi yee yá oskaądgo, Nohwiya gozhó le', yimniid. ²¹ Bi'odla' goljiihíi bighą Jacob datsaahdá' Joseph biye'ke naki da'al'ango yá da'oskaąd; la'íi bigish bik'izhí' hayaa at'éedá' Bik'ehgo'ihí'nań yoskaąd. ²² Bi'odla' goljiihíi bighą Joseph datsaahdá' Israel hat'i'íi dahdekáh doleełi t'ah bidáhdá' yígósiigo yaa nagolni' lək'e; la'íi bits'in hago ádolniihíi yee yágon'ąą lək'e. ²³ Daabi'odla' goljiihíi bighą, Moses gozliidá' bitaa hik'e báą biłgo mé' dénzhonéhi nliihíi bighą nadaayink'j'go taagi daahitąą; nant'an yengon'áaníi doo yédaaldzid da lək'e. ²⁴ Bi'odla' goljiihíi bighą Moses báyan siljigo, Pháraoh bitsi'híi bizhaazhé bił idi'niigo doo hat'jii da lək'e; ²⁵ Nch'go ágot'eehíi begonedliihíi det'j' itah at'éhi k'ihzhí' nayiné' lək'e, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehíi biniidaagonkt'éézhí'go itah nágodin'ąą lək'e; ²⁶ Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' bich'j' nahi'niihíi yiká déz'jigo, Christ bighą bik'edaach'iniihíi Egypt biyi'gee hágołzil goz'aaníi yitigo iljigo yaa natsekees. ²⁷ Bi'odla' goljiihíi bighą Egyptdí' halwod, nant'an hashkee ndi doo yénaldzid da: doo ch'o'jii dahíi yo'jiihíi k'ehgo nyeehíi yich'j' dahnldoh. ²⁸ Bi'odla' goljiihíi bighą Moses bik'ehgo dáádítihíi yiká' dił yilta', la'íi bitis-hagowáh golzéhi ágolzaa, chagháshé dantsé nakaiihíi naitseedíi nliinií Israel hat'i'ihíi bichagháshé dantsé nakaiihíi doo naitseed da doleełihíi bighą. ²⁹ Daabi'odla' goljiihíi bighą Israel hat'i'íi túsikaaníi Red Sea holzéhi hanaayú nanádnksąą, ni'gosgaąhíi k'ehgo ndi ch'inánksąą, nnee Egyptdí' daagolíníi áldó' hanaadnkáh daanzj ndi ąął odaaz'eel. ³⁰ Daabi'odla' goljiihíi bighą Israel hat'i'íi kih goznilíi Jériko golzeegee binaad tséé hist'iníi ledn'aahíi dała'á jiiigo dałahn lenadiłséh gots'idiskąązhí', áik'ehgo gots'idiskąąhíi bijjii ąął nandéeh lək'e. ³¹ Ráhab, isdzán nant'j' nagháhi n'íi, bi'odla' goljiihíi bighą anadaal'izi baa n'áázhgo nzhónigo yich'j' ádzaago, doo da'odlaą dahíi natseedgee doo itah zesdij da lək'e. ³² Nt'é baa nanagoshni' doleeł? Gídeon, Bárak, Sámson, Jéphthah, David, Samuel áldó', la'íi Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íi biłgo dawa baa nagoshni' hasht'jii ndihíi doo binel'ąą da: ³³ Ái daabi'odla' goljiihíi bighą lahgo nnee hat'i'íi daayisnaa, dávik'ehyú ádaaszaa, bángot'ąą n'íi bich'j' begolzaa, ndóicho bizé' bá ilch'j' ágolzaa, ³⁴ Kq' doo sidog dago bá álzaa, bésh be'idiltshé doo bee naztseed da, doo nadaalwod da ndi nadaalwod daasiljii, nagonlkaadgee k'a'ádaat'ee daasiljii, la'íi yil nadaagonlkaadíi bik'e dahtsidnkjii. ³⁵ Isdzané bits'á' nanezna' n'íi bá nádaabi'dihilna'go baa na'nil; la'ihíi dahazhí' ihí'naahíi yenaadiikáhíi itisgo nkt'éégo yidaagolsihíi bighą doo daazhógo benádaadichiid hádaat'jii dago goyéégo bich'j' godest'ąągo naztseed: ³⁶ La'ihíi baa daach'odloh, la'íi

dá habída'ch'iltsaas nt'éé, ła'ii hídaach'ist'oo, ła'íi ha'ádaach'ist'e': ³⁷ Ƙa'ihíi daach'omé', ła'ihíi ilk'ídaabidich'iish, ła'ihíi nabídaadi'nestaąd, ła'ihíi bésh be'idiltłshé bee naztseed; ła'ihíi dibelji hik'e gantł'izé bikáge bidiyáge yee nakai lək'e; tédaat'iyégo, nyéé'i daidits'ago, ła'íi biniidaagodeszaago; ³⁸ Ái nneehíi ni'godzán biká' nneehíi bitisgo da'ilji: da'igoljiyú ła'íi dziyú, dził bini'i'ányú ła'íi łeyi' da'o'ányú nakai lək'e. ³⁹ Ái dawa daabi'odłá' goljihi bighą nt'éégo baa na'goni' ndi baa det'aą n'íi doo hwahá begolne' da lək'e: ⁴⁰ Néé Bik'ehgo'ihinań nohwáđihyú itisgo nt'éhi yaa nohwá nagoshchji, da'ádaandihyúgo ái doo hadaabi'dilne' da.

12

¹ Nnee łani doo náhóltagyú nohwinaadyú nzhogo daanohwinełjiigo, nt'é ndaazgo daahiideelii halaą nlázhji' ndaano'né', ła'íi nchó'ii dayúweh be'ánahiit'ijii nlázhji' ndaano'né' ałdó', áidi' bidag ádaant'eego Bik'ehgo'ihinań nohwá ngon'aání bikisk'eh hiikeel le', ² Jesus, nohwi'odłá' begodeyáhi ła'íi aął laile'i halaą án zhá bich'i' daadéet'ij le'; án gozhóónii báđihyú goz'aahii bighą ts'iłna'áhi biká' biniigodelzaa ndi yidag at'éégo yitis silji, bik'e idaayagosigo dahstij ndi doo bił hago'at'éé da, áidi' Bik'ehgo'ihinań nant'aago dahsdaagee dihe'nazhińéégo dahnezdaa. ³ Nnee nchó'go ádaat'eehii bich'i' nada'idziid ndi yitis siliinii, án baa natsídaahkees le', dah lək'eyúgo dánko hohkáh hileeh, ła'íi nohwinatsekees doo ndzil da hileeh. ⁴ Nchó'ii bich'i' nadaagonolkaad ndi doo hak'i dił nohwiká' ndaashchii da. ⁵ Ƙa'íi chagháshé baa de'níihii k'ehgo nohwaa de'nii n'ii baa daadisonah, gánigo, Shiye', Bik'ehgo'ihinań doo alch'idéyú ánáno'ijil dayúgo, nt'éégo baa natsínkees, ła'íi Bik'ehgo'ihinań nił destehyúgo nanákaad hela': ⁶ Bik'ehgo'ihinań hadii bił daanzhoonii ni'łsihgee yiniidaagodniłsi, yił ch'ígó'aahii bighą, bizhaazhé náidniłjihi dałá'a ntjiige ni'łsihii bighą nádainłsas. ⁷ Bik'ehgo'ihinań nda'olsihgee nohwiniidaagodniłsiyúgo, bichagháshé daanohłjihi bighą ágádaanohwiłsi; hadin biye' golíinii, biye' yiniigodniłsi, yił ch'ígó'aahii bighą. ⁸ Áidá' nda'olsihgee Bik'ehgo'ihinań nohwil ch'ígó'aahii bighą doo nohwiniinagodil'ijh dayúgo yútashchii nliinii k'ehgo ádaanoht'ee, doo da'anii bichagháshé daanohłji da, nnee dawa doo da'dits'ag dayúgo bił ch'ídaago'aahgo yiniidaagodniłsi. ⁹ Áidi' ni'godzán biká'gee daanohwitaahii nt'éégo nohwil ch'ídaago'aahgo nohwiniidaagodniłsiigo daadinłzi; yaaká'digo nohwiTaahii itisgo daadinłziigo bikisk'eh ádaant'eego nt'éé go'ii, áik'ehgo zhá nt'éégo daahin'naa. ¹⁰ Ni'godzán biká' nohwitaahii dabii hádaat'ijyú déťihézhji' hagee nda'iilzihgee zhá ádaanohwiłji, áidá' yaaká'digo nohwiTaahii nohwá nt'ééhii bighą ágádaanohwidniłsi, án godiyini ye'at'ééhii k'ehgo néé ałdó' godiyini be'ádaant'ee hileehii bighą. ¹¹ Kol ch'ígó'aahgo ákol'iinii doo kol gozhóógo ákolłsi dago kol na'dini' ndi bikédigo hadin baa bił ch'ígót'aání nt'ééhii biyi' nołseelgo binest'a' goljihi k'ehgo ilch'i'gonł'ééhii be'at'éégo nt'éé hileeh. ¹² Áik'ehgo nohwigan nadaahezdaahii hadag ánadaahdle', nohwigod daaditidii nt'iz ánadaahdle'; ¹³ Áidi' ilk'idézdoh intínhii biká' ch'inohkáh, hadin na'niłhodii doo ch'a'odokał da doleehii bighą; áidá' nalwod nasdljiigo dahnadidáh. ¹⁴ Nnee dawa bił t'eké daanohłjiigo, ła'íi dážó nt'éégo ádaanoht'eego dahdaanołdoh, doo ágádaach'it'ee dayúgo Bik'ehgo'ihinań doo hagot'éégo ch'iłtséh da: ¹⁵ Ídaa daagonohdzaą, dánko Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'ii dábiłh'i' ndohkahi at'éé; dánko kol goshch'iihi bikeghad nohwiyi' bengonyááyúgo ndéesaągo nagont'og hajéedgo, ái bee

láni daabilchog; ¹⁶ Ídaa daagonohdzaa, dánko nant'í' nagmaahí nohwitahyú hileeh, dagohí Esau holzéhi, dantsé nagmaahí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' bíyéé doleel n'íi dałahńdi iyaąahí bigha baa na'hazniihí k'ehgo dánko Bik'ehgo'ihí'nañ doo yidnłsı dahí nohwitah hileeh. ¹⁷ Bídaagonłsı, Esau ágádzaahí bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí' nt'éhi bíyéé silıi doleel n'íige, Dah, bildo'niid; hichago yókeedgo ná'okaąah ndi doo hagot'éégo łahgo ánýidléh da lęk'e. ¹⁸ Doo díńko bich'ı' neheshokai da, dził da'ańii si'ánihi, kọ' bee dilthi'ı, dagohí godilhií, chagołheehí, yat'ógo nyolhi, ¹⁹ Besh dilwoshé áńihi, bizhi áńihi, ái bizhi daidezts'aani, Doo dayúweh nohwich'ı' yáńti' da, daayilniigo nádaayokaąah lęk'e, doo bich'ı' neheshokai da: ²⁰ (Tsétahgo nakaihi ndi dzihi yídahi'naayúgo bił nda'tsilne'go dagohí k'aa bee nabidi'tseedgo goz'aa, niigo yee hadzii n'íi doo hagot'éégo yidag ádaat'ee da lęk'e: ²¹ Daayo'ıi n'íi dázhó bégódzidhi bigha Moses gání lęk'e, Dázhó nésdzidgo dishtid:) ²² Áída' díńko bich'ı' neheshokai, dził Sion golzéhi, la'ı Bik'ehgo'ihí'nañ hińahi bikh goznıi yaaká'yú goz'ani Jerúsaalem holzéhi, la'ı Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yaaká'yú daagolıni lenáhiłséhı, ²³ Dantsé daagozliini yaaká'yú bizhi' ádaagoszaahí bił daagozhógo ha'ánałséhı, Bik'ehgo'ihí'nañ nnee dawa yaa yałti'go yándaago'a'ihı, la'ı yaaká'yú nnee nt'éégo ádaat'eehi hadaadeszaahí bispirits bich'ı' neheshokai, ²⁴ La'ı Jesus, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e nnee biłgo łangot'aani áńidéhı nohwá sizini, la'ı dił kok'e hiłta'ı, Abel bidihı yitısigo nt'éégo ágot'eehi yaa nagolni'ı áldó' bich'ı' neheshokai. ²⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ, nohwich'ı' yałti'ı, doo dah daadohni dago baa daagonohsaą: ni'goszán biká'gee bich'ı' yałti'ihı, dah yilniidı doo hagot'éégo bits'á' hakee da lęk'e, ák'ehgo yaaká'dı' nohwich'ı' yałti'ihı hodaayelst'aa doo hádaat'ıi dayúgo, itısigo doo bits'á' haokee at'éé da: ²⁶ Da'áída' bizhihi bee ni'goszán nagoh'naa, k'adyúghı gánígo ngon'aa, Yunáasyú goldohgo dałahńdi doo ni'goszán zhá nagohish'naa da, yáá áldó' nagohish'naa doleel. ²⁷ An ágánniidi, Yunáasyú goldohgo dałahńdi, hadıi alzaahı nadaaha'naahı k'ihzhı' ni'ne', golzeego ágolzee, ák'ehgo hadıi doo hagot'éégo dihi'náh dahı zhá godziih doleel. ²⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ bilakt'áhgee nohwiinıgo doo hagot'éégo k'ihzhı' nohwiinıi dahı bigha halaa ba'ihédaandzi le', ák'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ daadnlzıgo la'ı bédaahildzidgo bił daagohilzhógo bá nada'iidziid le': ²⁹ Bik'ehgodaahin'nañ kọ' ndi'ıłk'áhi nłni at'éé.

13

¹ Ik'isó hił daanjoghı k'ehgo dayúweh hił daanojhog le'. ² Nnee doo bídaagonłsinihi nohwaa hikaiyúgo baa daa ch'ohba'go baa daayonah hela': nnee la' ágádaadzaago Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á yaaká'dı'hi doo yıdaagokı dago yá da'dezné' lęk'e. ³ Ha'ánshijeedi bínadaańiih, bił ha'ánshojeedhi k'ehgo; hadıi bits'ı biniidaagonł'éehı bínadaańiih, nohwıi áldó' nohwits'ı gólıgo bedaahinohnaa. ⁴ Na'i'neehı nnee dawa daayidnłsı le', doo ilst'á' nant'ı' na'aashgo da: ch'a'o'i'nehı la'ı nant'ı' nakaihi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa yádaaktı'go yándaago'áh. ⁵ Bestso doo bidázhı' ádaanoht'ee da le'; nt'éhéta ayáhahi nohwıyéé lęk'e ndi baa nohwıł daagozhó le': Bik'ehgo'ihí'nañ gánohwiłniid, Doo nits'á' dahdosháh at'éé da. ⁶ Ák'ehgo doo t'aazhı' daasiitı dago gádaan'ni, NohweBik'ehı shich'onıhi nıi, nnee hago ádaashidolihi doo bee nésdzid da. ⁷ Nohwá naziini bínadaańiih, Bik'ehgo'ihí'nañ biyati' bee nohwich'ı' yádaaktı' n'ıi: da'odłahı k'ehgo da'ohdłaa le', nt'é ádaizlaahı baa natsídaahkees. ⁸ Jesus Christ, adaađá' at'éehı k'ehgo díi jıi t'ah ágát'éé dahazhi' ágát'éé. ⁹ Yati' iltah at'éégo, yati' doo bígózini da k'izédaanohwidonıi hela':

Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí bee kojiídí' ko'odlq' nalwodgo áyílsigo nlt'ée, doo hagot'éeego ch'iyaañíí bee da, áí bikísk'eh ánáda'ch'ol'ijl ndi doo nt'é bee ádaach'izlaa da. ¹⁰ Jews bich'í' begoz'aaníí bitl'ááhyú daanliiníí da'ch'okaañ goz'aaqee Bik'ehgo'ihinañ baa naltéehíí la' áígee nada'iziidíí daayiyaaqgo dávik'eh; áí na'idziidíí bee Bik'ehgo'ihinañ nohwá ch'ígót'i' daanzí; áídá' Christ tsí'íma'áhi biká' nohwá daztsaañíí bigha néé Bik'ehgo'ihinañ bich'í' nohwá ch'ígót'i'. Nnee Jews bich'í' begoz'aaníí zhá yikísk'eh ádaat'eehíí doo áík'ehgo bágoz'aa da. ¹¹ Magashi, dibelíí, gantl'ízeta nnee nda'iksiihíí bigha nadaistseedá' bidikíí okaañ yebik'ehi da'tiséyú sitíni da'ch'okaañ goz'aa yune' áyikaah, áídá' bits'íhíí kih goznííí anahyú daayidiid lək'e. ¹² Áík'ehgo Jesus aldo', dabíí bidikíí bee nnee hadaadilne' doleelíí bigha kih goznííí binaadyú ledn'aahíí dááditíhíí anahyú biniigodelzaa. ¹³ Áík'ehgo néé aldo' nnee Jesus daayo'ni' n'íí k'ehgo daanohwich'o'ni'go bidag ádaant'eego halaa da'anahyú bich'í' dokáh. ¹⁴ Dzaaqee doo nohwá dahazhí' daagondlií goz'aa da, áídá' dahazhí' daagondleehíí biká daadéet'íí. ¹⁵ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinañ dákozhá baa náda'né'ihíí k'ehgo Jesus binkááyú dayúweh daahohiikaqñgo ba'ihédaandzí le', bizhi' ba'ihégoşigo behagohiigháh le'. ¹⁶ Nlt'éeego ádaanoht'eego la'íí nohwíyéehíí iltahoh'niigo baa daayohnah hela': áí k'ehgo baa náda'né'ihíí Bik'ehgo'ihinañ yaa bil gozhóq. ¹⁷ Hadín nohwá naziiníí bikísk'eh ádaanoht'eego hayú ádaaniyú ádaanoht'ee le', nohwiyi'siziiníí yinádaadéz'íhíí bigha; áí Bik'ehgo'ihinañ nohwá yil nanágodohnihi at'ée bil daagozhóqgo ádaat'íyyúgo nlt'ée, áídá' doo bil daagozhóq dayúgo doo nohwá nzhóq da. ¹⁸ Nohwá da'ohkaqñ: nlt'éeego ádaahiit'íigo bídaagonlzi, dawa ánádaahiit'íhíí bee da'aníigo ánádaahiit'íígo hádaahiit'íí. ¹⁹ Shá da'ohkaqñ doleelgo itisgo nánohwoshkaqñ, dák'adégo nohwaa nádishdaahíí bigha. ²⁰ Bik'ehgo'ihinañ, bits'á'dí' nkegohen'ááníí, Jesus nohweBik'ehñ daztsaañí' naadiidzaago áyíílaa, bidikíí nohwá ngon'ááníí dahazhí' nldzilgo bee áile'íí biláhyú: nanyoodíí bidibehíí nlt'éeego yinádez'íhíí k'ehgo Jesus, Nanyoodíí ízisgo at'éhi, bichagháshé nlt'éeego yinádez'íí. ²¹ Bik'ehgo'ihinañ hadaanohwidile', áík'ehgo nt'é bil dávik'ehíí dawa nlt'éeego baa nahkaigo, binadzahgee hant'é bil dávik'ehíí nohwiyi' na'iziid le', Jesus Christ binkááyú; án dázho ba'ihégoşí le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleelgo at'ée. ²² Nánohwoshkaqñ shik'íyyú, Díí ádaanoht'edéniidíí doo bik'edaasholch'iigo da ndaagohoh'aah: ayahágo bee nohwich'í' k'eshilchíí. ²³ Nohwik'isn Timothy ch'ínadzaa láq; détt'ihégo nyáá lək'eyúgo, akú bil nánsht'aashgo nádaanoht'wístéh ndi at'ée. ²⁴ Nohwá naziiníí dawa, la'íí Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé dawa, Gozhóq, shá daabilohni. Ítalyú daagolíníí, Gozhóq, daanoht'wihni. ²⁵ Bik'ehgo'ihinañ bilgoch'oba'íí bee nohwich'í' goz'aa le'. Doleelgo at'ée.

THE GENERAL EPISTLE OF JAMES

1 Shíí James, Bik'ehgo'ihí'nań la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń binal'a'á nshkńni, nnee nakits'adahyú hat'i'i ilch'á'yú odaagohele'ihíí nohwich'í' k'e'eshchii, Bik'ehgo'ihí'nań nohwił nlii le', nohwiłdishnii. 2 Shik'íyú, iltah at'éégo nohwich'í' nagont'ogyúgo, baa nohwił daagozhóq le'; 3 Díí bídaagonołsigo, nohwi'odla'íí nayídntaahgo nyee ndi dahdaanołdoh daaleeh. 4 Áí dayúweh nohwiyi' na'iziid le', áík'ehgo nohwi'at'e' nzhooníí zhá be'adaanoł'ee doleel, doo hat'íí bee dábich'í'go da. 5 Nohwitaahyú dahadń doo goyáá dayúgohíí Bik'ehgo'ihí'nań yíyókeed le', áík'ehgo baa hi'né' doleel; Bik'ehgo'ihí'nań dánzhog at'éégo nnee dawa daazhógo yaa yiné'hi at'éé. 6 Áń nneehń odlaago aníí le', doo biini' nakigo da: dahadń biini' nakihń, nch'iigo túnteel nádidáhíí k'ehgo at'éé. 7 Nnee ágát'éhń nohweBik'ehń bich'á'gé' doo hat'íí ich'í' nyohodlíí da le'. 8 Nnee biini' nakihíí doo bígózigo nagháhi at'éé da. 9 Nnee ádaagoch'iyolba'ń Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee ízisgo at'éégo ábi'delzaahíí bighá bil gozhóq le': 10 Áiná' nnee ízis it'íjń ádaagoch'iyolba'go ábi'delzaahíí bighá bil gozhóq le': t'oh dénzhonéhíí ánadaasdíjdhíí k'ehgo bee ch'ígowáh doleelhíí bighá. 11 Ch'ígona'ái sidogo haghágo, t'oh yinih'éégo dénzhonéhíí nandéh, áík'ehgo dénzhone' n'íí ádih: áí k'a'at'éégo nnee ízis it'íjń t'ah dá'it'íjgo bech'ígona'áh doleel. 12 Nnee nabídi'nestaad lé'e ndi aal yitis ch'ínyáahn biyaa gozhóni at'éé: nabídi'nestaadíí aal yitis ch'ínyáago dahazhí' ihí'náhi, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bil daanzhóni yaa yiden'ááníí, baa didot'aal, gonneegee ch'ah hobíjhi k'ehgo. 13 Nnee la' nabídi'nestaad lé'eyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nashínestaad, doo nii da le': Bik'ehgo'ihí'nań doo nchó'íí bee nahóntaah goz'aq da, la'íí án doo hadń nayíntaah da: 14 Nnee daantíígee dénchó'go ágot'eehíí yiká hát'íínií, ídíbiiltso'go nabídintaah. 15 Dénchó'go ágot'eehíí hágot'iinií iltsaq hileehíí k'ehgo nchó'íí yilchii: áigé' nchó'íí nchaa silijgo da'itsaahíí yilchii. 16 Shik'íyú, shil daanołshóni, nda'olsii hela'. 17 Dawahá nł'ééhíí la'íí dawahá nzhooníí yaaká'gé' nohwaa hi'né'hi at'éé, Bik'ehgo'ihí'nań idindlaadíí Áyílaahn bich'á'gé' nke'né', án doo lahgo áná'dol'ijhi da, hat'ihíta léhídáhgo chagosh'oh nágodleehíí doo áí k'a'at'éé da. 18 Bik'ehgo'ihí'nań dabíí hát'íjgo dawahá daahinaago áyílaahíí bitahgé' da'iltse' nest'án begodeyaahíí k'ehgo biyati' da'aníhi bee nádaagosiidlijgo ánohwilaa. 19 Áík'ehgo shik'íyú, shil daanołshóni, nnee daantíígee nł'éégo íyésts'aq le', yati' t'aqzhí' goz'aqgo, la'íí ha'ashkeehíí t'aqzhí' goz'aqgo: 20 Nnee bihashke'híí Bik'ehgo'ihí'nań binzhó'íí doo áile' da. 21 Áí bighá nchó'zhinéégo ágot'eehíí la'íí doo bik'ehyú ágot'eehíí dawa k'ihzhí' ndaanołmé'ná', yati' nohwijíí biyi' k'ená'dilzéhíí nohwijíí yune' isht'egodnt'éégo nádaagodoł'aah, áí nohwiyi'siziinií hasdáyiiniigo yinel'aq. 22 Bik'ehgo'ihí'nań biyati' da'aníyú ádaanoł'ee le', doo daazhógo dédaadołts'ago da, doo ách'í' nadaalch'aago da. 23 Dahadń yati' daazhógo yidits'agn doo yikísk'eh at'éé dahń, nnee la' biká'got'iné' biyi' binii' da'at'ééhíí yinel'íjhi k'ehgo at'éé: 24 Áń nneehń ádinél'íjhd hik'e dahiyaa, áigé' dagoshch'í' ánołih n'íí yaa yisnah. 25 Dahadń Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníí dázho nł'éehi, begoz'aaníí nnee ch'ínáyihí'nií, biyi' déz'iinií dayúweh yaa higaahn, doo daazhógo íyésts'aqgo dagoshch'í' yaa yinah daná', yati' yikísk'eh at'ééhń, án nneehń dawahá áile'íí bee biyaa gozhóq doleel. 26 Dahadń nł'éégo oshkaqah nzina' biyati' doo yaa goyáágo

yałti'ń ách'ì' nach'aa, áń nneehń bi'okaańhí doo bá begolne' da. ²⁷ Chagháshé bitaa la'íi bimaa ádaadiní, la'íi isdzáné itsaa daanliiní bich'ì' nadaagont'ogíi bich'och'iniigo bitaach'ighaago, la'íi ni'godzán biká'gee nchq'go ágot'eehíi doo hayíi be'ách'ít'éeego da, ái Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa'ń bińááł okaań da'aniihi, la'íi dánzhq' at'éhi at'éé.

2

¹ Shik'íyú, Jesus Christ nohweBik'ehń, bich'á'idindíni, daaholdlaago nnee doo il'anigo baa natsídaalkes. ² Nnee la' óodo bee bigan bik'en'áné gólíni, la'íi bidiyagé nł'éhi bik'isilaago dała'adzaagee ha'ayááyúgo, la'íi nnee tét'iyéhi bidiyagé dénchq'éhi yee ha'ayááyúgo: ³ Nnee bidiyagé nł'éhíhíi zhá bich'ì' ádaanoł'eego ágádaabildońii, Dzaagé' nł'éegee dahńdaa; áiná' nnee tét'iyéhíi ágádaabildońii, Da'áígee sínzi, dagohíi, Shikeeyú ndaa: ⁴ Ágádaanoł'eeyúgoshá' la' dá'ich'ì'go, la'íi itisgo lanatsídaalkes, nchq'go natsídaalkesgoshá' aayádaakti'ihíi daaleeh? ⁵ Shik'íyú, shíł daanołshóni, ídaayesółts'aa, Bik'ehgo'ihinań ni'godzán biká' ágot'ee zhineégo tédaat'iyéhíi da'odlaahíi yee ízisgo da'it'ij' doleelgo haiyińil, la'íi bilakt'áhgee begoz'aaníi daabíyée doleelgo haiyińil, ái Bik'ehgo'ihinań yił daanzhooníi yaa goden'áá. ⁶ Áiná' nohwíi tédaat'iyéhíi doo bił da'oltag da laa. Nnee ízis it'iiníshá' isná daanołwidil'ij' Da'ái yána'ti'hé yune'shá' odaanołwinihiyood? ⁷ Da'ái nł'éeego bee nohwi'dojíihíshá' dénchq'go yaa yádaakti'? ⁸ Nant'an yegos'aaníi Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi gáníígee, Na'ashhahgé' gólíiníi nił nzhq' le', dáníi ídił njoq'hi k'ehgo, niihíi da'anii bikisk'eh ádaanoł'eeyúgo nł'ée: ⁹ Áiná' nnee il'anigo baa natsídaalkesyúgo nchq'go akt'ij', begoz'aaníi yitis hadaadiltaakíi k'ehgo ádaakt'ij' bídaagonołsi. ¹⁰ Dahadń begoz'aaníi dawa yikisk'eh at'éé ndi dała'ágo íksiihyúgo, begoz'aaníi dawa yiłsih hileeh. ¹¹ Ch'a'o'nehíi bee ałneh hela', niihíi, Dahadń zołhée hela', nii ałdó'. Ch'a'o'nehíi doo bee áłdzaa daná' dahadń zeezołhij' lé'eyúgo, begoz'aaníi yitis hadiltaakíi nleeh. ¹² Begoz'aaníi nnee ch'ináyihiniłhíi nnee bee baa yáda'iti' doleekíi k'ehgo yádaakti', la'íi ái k'ehgo ádaanoł'ee. ¹³ Doo bił goch'oba' dahń doo baa goch'oba' dago baa yá'iti' doleek; áiná' ilgoch'oba'íi aayá'iti'íi yee itisgo at'éé. ¹⁴ Shik'íyú, nnee la', Oshdlaa, niiná' Bik'ehgo'ihinań biyati' doo yikisk'eh at'éé dayúgo, hat'íi yit'ij' áiná'? Ya' ái odlaahíi hasdábiłteeh née? ¹⁵ Kok'isn dagohíi kolah bidiyagé éđihná' dajij' biigha dáshiná'naghaaná', ¹⁶ Nohwíi la' bich'ì' gádołhiiyúgo, lch'ì'gont'ééhíi bee nanńaa, sínzilgo, la'íi násínłđijidgo nanńaa; áiná' dawahá yidn nliihíi doo baa nné' dayúgo; hat'íi bee nzhq'? ¹⁷ Áík'ehgo ko'odla' zhá gólíiyúgo, doo bikisk'eh ách'ít'ée dayúgo, doo hat'íi ká áile' da, daztsáni k'a'at'éé. ¹⁸ Dahadń gáníi doleek, Ni ondlaa, áiná' shihíi shi'odla' yikisk'eh ánásht'ij'ih: ondlaahíi shíł ch'í'nah ánle' yikisk'eh ant'ij'ihíi da'áđihgo, áík'ehgo shíi oshdlaahíi yikisk'eh ánásht'ij'ihíi bee nił ch'í'nah áshle'. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań dała'á nliigo hondlaa; ái nł'ée: ch'iidn daanlíni ałdó' da'odlaahána' ndaaldzidgo daadithid. ²⁰ Áiná' nnee doo goyáá dahi nłíni, ko'odla' golíi ndi doo bikisk'eh ách'ít'ée dayúgo doo begolne' da, daztsáni k'a'at'éé, ya' ái doo bígonołsi da née? ²¹ Hat'íhíta be'okaańhíi biká' dahi'niłgee Abraham, nohwitaa n'íi, biye' Isaac Bik'ehgo'ihinań yaa yinktijná'shá', ánát'ij'idi bee Bik'ehgo'ihinań, dábikeyú at'éhi bilnńiid? ²² Bígosínłsiid née, bi'odla'íi la'íi yikisk'eh at'ééhíi dała' na'iziid, bi'odla'íi yikisk'eh at'ééhíi bee łalzaa. ²³ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiníi, Abraham Bik'ehgo'ihinań yosdlaad, áík'ehgo bi'odla'híi bighá dábikeyú at'éégo bá hótag, nii lé'ehíi begolzaa: áígee Bik'ehgo'ihinań

bit'eké daabilch'iniigo daach'ozhíí lé'e. ²⁴ Áík'ehgo bídaagosokšiid, doo bi'odla' zhá bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nnee dávik'ehyú át'ée da, áiná' yikísk'eh ádaat'eehíí aldó' bee Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee dávik'ehyú át'ée. ²⁵ Da'ágát'éeego Ráhab, isdzán nant'í' nagháhi n'íí, ch'inií nai'aahíí ha'áyíílaa, áigé' lahyúgo ch'ínádais'a'ná', ánát'íidííshá' bee dávik'ehyú át'ée bíldo'niid? ²⁶ Kots'í koyi'siziiníí ádihyúgo daats'iztsaa, áí k'a'at'éeego ko'odla', bikísk'eh ách'ít'éehíí ádihyúgo, doo hat'íí ká áile' da.

3

¹ Shik'íiyú, hołąągo ilch'ígó'aahíí daaleeh hela', ilch'ídaagont'eehíí itisgo nyeeego nohwaa yá'iti' doleel bídaagonokšihíí bighá. ² Daanohwigha ląągo ndaahiilziih. Dahadń yałti'gee doo ilsih dahń nnee dázhó nł'éhi nlii, nł'éeego áyíłsi, bits'í dawa da'áníiyú ánát'íił. ³ Lłi bizaa'áh bá ádaagohiidle' nohwik'ehgo nagmaahíí bighá; áík'ehgo bits'í dawa bee daahiidlo'. ⁴ Tsina'eekíí aldó' baa natsídaalkees, dázhó nchaa ndi, la'íí nawode nch'íidíí aná'ol ndi, benal'eełi dázhó ách'íséhi bee na'il'eełi dahát'íiyú yidił'eeł. ⁵ Da'ágát'éeego kozaadíí ách'ísé ndi ízigo ágot'eehíí yee áda'odliigo yałti'. Gochaago godnlch'il goz'áni kq' alch'íséhi bee bikq' do'nil ląą! ⁶ Kozaadíí kq' do'nilí k'a'at'ée, ni'goszán biká' nchq'íí dawa bik'ehyú át'éhi k'a'at'éeego nohwits'í biyi' itah nlii; kots'ihíí dawa yilchqoh; ch'iidn bikq' dilłi'íí bich'á'gé' kq' bee bikq' do'nilgo ch'idehezna'gé' nch'ihenna'zhí' yikq' da'dinil. ⁷ Tsétahgo daagolíiníí ilłah at'éhíhíí, dlq', ł'iish, túnteel biyi' daagolíiníí daabi'dilzhq, ni'goszán biká' nnee daabilshq: ⁸ Áiná' doo hadń kozaad yokshqoh at'ée da: nchq'go doo nehe'náhi at'ée da, la'íí dázhó bik'asda' nchq'. ⁹ Kozaad bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa'ń áshqod daabiln'ni; da'ái bee nnee, Bik'ehgo'ihí'nań k'ehgo ádaaszaahi, yati' bee daahónkaal. ¹⁰ Da'ái kozé'íí bich'á'gé' yati' nł'éhi la'íí yati' nchq'i bee hagohiigháh. Shik'íiyú, díí doo ágát'ée da le'at'éhi. ¹¹ Ya' ni'gé' túháłłiigeé tú nzhoqhií la'íí tú nk'qozhíí dała' halłi née? ¹² Shik'íiyú, ya' tsi, figs holzéhi, olives náyink'í, dagohíí dasts'aa figs náyink'í née? Áí k'a'at'éeego tú nk'qozhíí háłłiigeé tú nzhooníí doo háłłi da. ¹³ Nohwitahyú hadń goyáągo bil ígózł? Bi'at'e' nł'éełi be'ánát'íiłi ch'í'nah áyíłsi le', igoyá' doo t'ąqzhí' yáná'iti' dahíí ye'at'ée. ¹⁴ Nohwijíí yune' nohwil daagoshch'í'go dánohwízhá nł'éełi ádá hádaakt'íiyúgo, la'íí dashízhá itisgo ánsht'eego daanołsiyúgo, doo ádaa da'olłií da le', doo ách'iniiyú ách'ine' dayúgo lé'ilchoohi at'ée. ¹⁵ Ídiłgo ch'idzaaníí doo yaaká'gé' nke'ne' da, dá ni'goszán biká' benagowaahi, dakó ko'at'e'íí bik'ehgo, ch'iidn binant'a' bich'á'gé'hi at'ée. ¹⁶ Dabízhá nł'éełi ádá háłłi, la'íí dashízhá itisgo ánsht'eego nzihíí golłiigeé doo nkegohen'ąą da doleel, la'íí nchq'go ágot'íihíí dawa begoz'ąą. ¹⁷ Áiná' yaaká'gé' igoyá'íí díí k'ehgo at'ée, dázhó nł'ée, bil nkegohen'ąą, dawa bich'í' ch'izhóq, doo ádił k'a'ách'ít'ée da, dázhó kol goch'oba', la'íí nł'éeego ánáda'ch'ol'íiłgo, doo il'anigo baa nach'itsikeesgo da, doo koká' zhá gózhóqgo da. ¹⁸ Nnee nkegohen'ąągo ádaagosiníí k'eda'dile'go dávik'ehyú ách'ít'éełi binest'ą' goleeh.

4

¹ Hat'íí bighá ilch'í' nadaagonokšaad, la'íí nohwitahyú ilch'í' hadaashkeed? Nohwiyi' dawahá nchq'íí biká hádaakt'iiníí nohwiyi' ilch'í' na'iziidhíí bighá go'íi. ² Hat'ihíta nchq'íí ch'éh hádaakt'íihíí bighá nada'oltseed: hat'ihíta naaniyú daabíyéehíí ádá hádaakt'íiná' doo nádaadolné' dahíí bighá ilch'í' hadaashokšeed, la'íí ilch'í' nadaagonokšaad: doo daahokšeedgo da'olłąąh dahíí bighá doo nádaadolné' da. ³ Dánohwízhá ádá hádaakt'íihíí biká da'olłąąhíí bighá doo nohwaa hi'ne' da. Ágát'éeego da'okąąhíí doo bik'eh

da. ⁴ Nant'í' nakaiyí k'a'at'éégo ádaanoł't'éhi, ni'godzán biká' ágot'eehí nohwił daanzhoqoyúgo Bik'ehgo'ihinań yik'edaanniihi ádaanoł't'ee, ya' doo bídaagonołsi da née? Áík'ehgo dahadń ni'godzán biká' ágot'eehí zhá bił nzhooní Bik'ehgo'ihinań yik'enniihi ádilne'. ⁵ Ya' Bik'ehgo'ihinań biyati' bek'e'eshchiiní áńíhí doo bighani goljí dago gání daanołsi née, Ya' Holy Spirit nohwiyi' golíiní ncho'íi hát'íi née, dawahá ádá hát'íi née? Dah, da'anii doo ágát'éé da. ⁶ Áiná' Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi itisgo nohwaa daihiné'. Ái bigha gání, Ádaa da'odlíhí Bik'ehgo'ihinań bich'á'zhí' at'éé, áiná' ádaa goch'iyolba'íi Bik'ehgo'ihinań biłgoch'oba'íi bee daayich'onii. ⁷ Ái bigha Bik'ehgo'ihinań baa ádaa deinok'aah. Ch'iidn nant'an bidah ádaanoł't'ee, áík'ehgo nohwich'á' nádilyeed. ⁸ Bik'ehgo'ihinań ałhánégo bit'ahgo daanołji, áík'ehgo bíi áldó' ałhánégo nohwił'ahzhí' nłini at'éé. Ncho'go ádaanoł't'eehí, nohwigan tádaałgis: nnee biini' nakihí daanołini, nohwijí daanzhoqogo ádaale'. ⁹ Doo nohwił daagozhóq dago daałchag, chaal nahisółtaq le': nohwił n'íi daałchago ánádaaldle', nohwił gozhóóní doo nohwił anii dago ánádaaldle'. ¹⁰ NohweBik'ehń binadzahgee ádaa daagoch'olba', áík'ehgo hadag ádaanoł'wile'. ¹¹ Shik'íiyú, doo aayanáltihí ádaadoł'jigo dENCHQ'ÉGO łaa yadaakti' da. Hadń bik'isn yí'iltahyúgo, dagohí bik'isn dENCHQ'ÉGO yaa yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihinań yegos'aaní yí'iltah ła'íi dENCHQ'ÉGO yaa yakti': Bik'ehgo'ihinań yegos'aaní baa yánti' lé'eyúgo, begoz'aaní doo yikisk'eh ánt'ee da, áiná' aayakti' ihí nłí. ¹² Begoz'aaní áyílaahí dała'á nłji, da'an áldó' hasdáhinihí yinel'aq, ła'íi da'íli yilchiigo yinel'aq: áiná' hat'íi nłziigo aayanáltihí ádnł'jigo nnee ła'ihí baa yánti'go? ¹³ Sáq'a, nohwíi gádaadoł'nihi, Díi jji dagohí iskaq akú kih goznilyú nkáh, akú dała'á nohwełegodáh, nada'iłni ła'íi nohwaa nada'iłniigo, áík'ehgo bestso nohwá igowáh, daadoł'ni: ¹⁴ Ndi iskaq ágonéhí doo bídaagonołsi daná' ádaadoł'ni. Nohwi'ihina' hat'íi at'éé? Áád nahinago dé't'ih hiłtséhgé' da'ádihí k'ehgo ádaanoł't'ee. ¹⁵ Áiná' gádaadoł'niigo nkt'éé, NohweBik'ehń hat'íiyúgo daahii'naa doleeł, áík'ehgo díi ádaahiidle', dagohí ái ádaahiidle', daadoł'niigo. ¹⁶ Doo ágádaadoł'ni dayúgo ádaa da'odłiigo yadaakti': ágát'éégo yá'iti'íi ncho'íi at'éé. ¹⁷ Dahadń áigeé ách'ít'ééhí yígółsi ndi doo ágát'éé dahń ncho'íi bá hileeh.

5

¹ Sáq'a, ízis da'okt'iiní, daałchag ła'íi daadoł'wosh, iniigodilnéhí bee nohwiłká' ngowáhíi bigha. ² Bee ízis da'okt'iiní daanłdzid, ła'íi nohwiłdiyágéhí doolee daayiyaa. ³ Nohwi'óodo ła'íi béshkigai daadichii; ái bidichiihí nohwaa nagolni' doleeł, ái ko' diltki'hí k'ehgo nohwitsi' yiyaa doleeł. Dawahá łań da'ílihí iké'yú náhilkaahí bigha ilch'i' nadaasomé'. ⁴ Sáq'a, daanoł'wini' biyi' ihigeshgo nnee nada'iziidí daayół'bił n'íi t'aqzhí' bich'á' daahónołta'íi nohwich'á' daadilwosh: nnee daahigeshí daachagíi Bik'ehgo'ihinań, nnee doo náhółtagyú biNant'a'íi, yidezts'aq. ⁵ Ni'godzán biká' ízis da'okt'iiní ła'íi gonediiní zhá bee daahinoł'naa ni'; ádeenisołk'ah, magashi bidinesk'ahgo siideehí k'ehgo, k'adíi na'itseedíi biká' ngonyáa. ⁶ Nnee dávik'ehyú at'ééhí zideego bá nadaagoso'aqgo daazesołji; do nohwiłdag at'éé dago. ⁷ Áík'ehgo shik'íiyú, nohweBik'ehń nadázhí' biba' nohwił nkedaagohez'aq le'. Sáq'a, k'edileehí ni'godzán bich'á'gé' nest'a' łań ílini bił nkegohen'aqgo yiba' sidaa, da'íłtsé ła'íi iké'zhí'go nanágołtaqzhí'. ⁸ Nohwíi áldó' nohwił nkedaagohez'aq le'; nohwijíi nłzilgo ádaale': nohweBik'ehń nadáhgee ngowáhíi bigha. ⁹ Shik'íiyú, doo ła'da'oktah da, doo nohwá ndaago'aah da doleełhí bigha; sáq'a, ndaago'a'íi ch'é'itiingee sizij. ¹⁰ Shik'íiyú, Bik'ehgo'ihinań binkáayú

nada'iziidíí nohweBik'ehń bizhi' bee yádaakti' n'íí, biniidaagonkt'ééhíí bíł nkedaagohez'ąąhíí nohwíl ch'ídaago'aahgo bikísk'eh ádaanołt'ee le'. ¹¹ Sąą'ą, nłdzilgo nazijj n'íí bíł daagozhóóníí baa natsídaahiikees. Job holzéhi nłdzilgo sizijj n'íí baat'ídaanołsij, biniidaagodelzaahíí bikédé'go nohweBik'ehń baa nách'ozbaadíí yídaagołsij; nohweBik'ehń dázhó aatét'íi ła'íí bíł goch'oba'hi at'éé. ¹² Shik'ííyú, díínko bee itisgo ádaanołt'ee le', doo yaaká' bee nohwit'ła dahnádaadidołniih da, doo ni'gosdzán bee da, doo ła'ihíí bee da; áiná', Ha'aa, daadołniigo da'anii ádaadołni le'; dahyúgohíí dńnko nohwaa yá'iti' doleeł. ¹³ Nohwitaahyú ła' biniigonkt'éé née? Áń okaąą le'. Ła' bíł gozhóó née? Bik'ehgo'ihinań ya'ahéńzigo ido'aał le'. ¹⁴ Nohwitaahyú ła' nezgai née? Ínashood yánazíni yiká ádaanii le'; ái nohweBik'ehń bizhi'íi binkááyú ik'ah yil yedilnńiigo bá da'okaąą le': ¹⁵ Áík'ehgo odlaągo okaąąhíí bee nezgaihíí nadzích, áík'ehgo nohweBik'ehń hadag ánábidołlńi; ła'íí nchó'go adzaa lé'eyúgo, binchó'íi bá da'izlíné ánadołniil. ¹⁶ Nda'olsiíhíí baa ılı nadaagołni', ła'íí ildenáągo ła'da'okąąą, áík'ehgo nádaanołwi'dilziih. Nńee dá'abik'ehyú at'ééhíí bijíi dawa bee okaąągo dázhó bedelńi. ¹⁷ Elías nńee dá nohwíi k'a'at'éhi nlijj lé'e, áń, Doo nagołtijj da le', niigo bijíi dawa bee oskaąą: áík'ehgo ni'gosdzán biká' dá doo nagołtijjé taadn łegodzaagé' gostán dahiitąą. ¹⁸ Áígé' ná'oskaąągo yaaká'gé' nkegonłtąą, áík'ehgo ni'gosdzán biká' nest'ą' nádaagozdńi. ¹⁹ Shik'ííyú, nohwitaahyú ła' da'anii ágot'eehíi yich'ą' nyááyúgo, ła' t'ąązhij' yil nnat'áázhyúgo; ²⁰ Díínko yígolsijh le', nchó'go at'ijhń bi'at'e' nyihesiíhgé' dahadń t'ąązhij' yil nnat'áázhń, áń da'itsaah bich'ą'gé' biyi' siziiníi hasdábidolteel, áík'ehgo nchó'íi ła'ągo yilegodihozil.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Peter, Jesus Christ binal'a'á nshlíni, nnee nanidí' daanliigo iks'á'yú Póntus, Galátia, Cappadócia, Asia, la'íí Bithýnia daagolzeeyú odaagohele'ihíí bich'í' k'e'eshchíí, 2 Nohwíí, Bik'ehgo'ihí'nań nohwitaa dabíntse nohwídaagolsigo hanohwiheznil, la'íí Holy Spirit hadaanohwidezlaago, Jesus Christ bikísk'eh ádaanoht'eego, la'íí bidil' bee nohwik'í daidilka' doleelgo hanohwiheznil: Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'éehíí dayúwehégo bee nohwá ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań, Jesus Christ nohweBik'ehń biTaa, ba'ihégoş le', án bilgoch'oba'íí an'odaazliiníí bee Jesus Christ daztsaądí' naadiidzaahíí biláhyú ánídégo nádaagosiidlii, áík'ehgo yaaká'yú gózhóóníí ndaahóndliihíí doo nohwits'á' bech'ígowáh dago biká daadéet'íih. 4 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daanoht'íyee doleeki, doo da'ííí hileeh dahi, doo hichóqoh dahi, doo bech'ígonáh dahi, yaaká'yú nohwá nano'níí, 5 Nohwi'odla' golj'íhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań binawod bee nt'éégo nohwinádéz'íi, hasdáhiikáhíí aął łalzaazhí', áí nohwá ilch'í'ılzaago nnágodzaago ch'í'nah ádolniił. 6 Áí bigha, k'adíí dét'ihézhí' iltah at'éégo nanohwi'dintaahgo nohwiindaagonkt'éélek'e ndi dázhó nohwıl daagozhóq: 7 Nanohwi'dintaahíí bee nohwi'odla' nłdzil shíhíí nabí'dintaah; óodo kq' bee bitádil'eel, óodo da'ííí hileeh, áídá' nohwi'odla'íí óodo bitisgo ilj'í; áík'ehgo nohwi'odla' nłdzil bígóziyúgo, Jesus Christ nádzáágo nohwa'ihéndzigo, daanoht'íyee, la'íí nohwits'á'idindláád doleek: 8 Christ doo hwahá daahołtséh da ndi nohwıl daanzhóq; k'adíí án doo daah'íi da ndi daahohdlaągo nohwıl daagozhóq, nohwıl gozhóóníí doo hagot'éégo baa na'goni' dago yaaká'yú idindláádíí k'a'at'éé: 9 Dayúweh nohwi'odla' bee nasozijyúgo nohwiyi'siziiníí hasdakáh. 10 Áí hasdách'igháhíí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwaa ch'oba' doleeki, dabíí binkááyú nada'iziidi n'íí yaa nadaagosni'; áí hasdách'igháhíí yiká na'ódaadilkid, la'íí dázhó yídaagolsiijh hádaat'ijgo nadaayilkaah lek'e: 11 Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí Christ biSpirit daayigoyilni dabíntsedá' Christ biniigodilne'íí yaa nagosni', la'íí bikédí'go bits'á'idindláádíí aldo' yaa nagosni', áík'ehgo hagot'éégo ágodoniikíí, la'íí da'os'ah ágodoniikíí yiká na'ódaadilkid lek'e. 12 Holy Spirit yaa nagosni' n'íí, doo áí goldohíí biyi' anágot'ijl da doleelgo, áídá' díí goldohíí biyi' ágone' doleelgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi n'íí bich'í' ch'í'nah ágolzaa, áík'ehgo k'adíí da'ái bee nohwıl na'goni', nnee Holy Spirit yaaká'dí' nkenł'a'íí biláhyú yati' baa gozhóni yee nohwich'í' yadaakti'íí, da'ái yee nohwıl nanádaagolni', áí Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí yídaagolsiijhgo hádaat'ij. 13 Áí bigha nohwiini' ładaahle', ídaa daagonohdzaą le', Jesus Christ nádzáágo Bik'ehgo'ihí'nań bilgoch'oba'íí nohwíyee doleeki dąngont'izhí' ndaahołi; 14 Chagháshé da'dits'agíí k'ehgo ádaanoht'ee le', Bik'ehgo'ihí'nań doo hwahá bídaagonolsiijh dadá' ncho'íí zhá hádaat'ij n'íí doo dayúweh be'ádaanoht'ee da le': 15 Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, nohwich'í' anniidíí, godilziijhgo at'éehíí k'ehgo nohwíí aldo' nohwi'at'e'íí dawa bee daagodinolsi le'; 16 Gáníigo bek'e'eshchíihíí bigha, Shíí dilzinihíí nshlii; áík'ehgo nohwíí aldo' daagodinolsi le'. 17 Bik'ehgo'ihí'nań doo hadín yik'izhí' at'éégo da, nnee daantijgee hagot'éégo adáat'iidíí yee yándaago'a, án nohwitaa daabilohniigo nádaahokqaahyú bédaaldzidgo daadinolsi le', ni'gosdzán biká' daagonohjidá': 18 Díí bídaagonolsi le', doo ánídá' daanoht'íyee n'íí bi'at'e' nohwıl ch'ídaiz'ąą n'íí doo nt'é da, áídá'

ái biyi'dí nanánohwi'diheznii, Beshkigai la'íí óodo da'íí hileehi doo bee nanánohwi'diheznii da; ¹⁹ Áídá' Christ bidil lán ílíní bee, án dibelí bizhaazhé doo baa dahgoz'áni da, doo hayú baa daats'idilhił dahí k'a'at'éégo nlii: ²⁰ Án ni'godzán doo hwahá nnit'aa dadá' habi'doltij, áík'ehgo da'iké'yú ngonyáágee nohwá ch'í'nah alzaa, ²¹ Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaq; Christ daztsaadi' Bik'ehgo'ihí'nań naadiidzaago ábúlaa, la'íí bee bits'á'idindláadí baidin'áá, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań daahohdlaqago bits'á'dí nł'éehí ndaahohí doleeł. ²² Doo daazhógo da, áídá' da'anii go nohwik'isyú nohwil daanzhoq doleełgo Holy Spirit biláhyú da'anii ágot'eehí bikisk'eh ádaanoht'eehí bee nohwiyi'siziiní nzhógo ádaahlaa, áík'ehgo nohwijííd' dážhó kł daanojhóq le': ²³ Da'íí hileehi doo bee ánídégo nádaagosohdlij da, áídá' doo da'íí hileeh dahi bee nádaagosohdlij, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' hińahi la'íí dahazhí' begoldohi bee nádaagosohdlij. ²⁴ Nnee dawa t'oh k'ehgo ádaat'ee, la'íí nnee zhińégo ízigo ágot'eehí ch'il dénzhonéhí k'ehgo ádaat'ee. T'ohí daaniké, la'íí ch'il dánzhonéhí n'íí nanihidéh: ²⁵ Áídá' nohweBik'ehń biyati' dahazhí' begoldohi at'éé. Díi yati'íí bee nohwich'í' yána'itihí, yati' baa gozhóni at'éé.

2

¹ Da'oh'ni'íí, nadaach'aahí, nzhóni ádaado'iiní, la' bíyéehí ídáhadaht'iiní, la'íí ncho'go yadaakti'íí dawa k'ihzhí' ndaagodinoh'aahgo, ² Mé' ání gozlíni ibe' yidih daanlijhí k'ehgo, Bik'ehgo'ihí'nań biyati', ibe' nł'éhi, bídih daanojhí, bee daanołseeł doleełhí bigha: ³ NohweBik'ehń bilgoch'oba'íí ilk'idá' daasolihgo. ⁴ Án bich'í' nnohkáh, án tséé hińaahí k'ehgo nlii, nnee doo hádaabit'ij da ndi lán ílíggo Bik'ehgo'ihí'nań habiltij. ⁵ Nohwíí áldó' tséé hińahi daanojhíhí k'ehgo kih godiyini doo hit'ij dahí nohwee ágólne', okqah yedaabik'ehí daadilzini daahleehgo, Bik'ehgo'ihí'nań baa hi'niłhí k'ehba'ihédaansigo daahohkqah, áí Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bil dábik'eh. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiní biyi' gání, Isaa, Siongee hágon'áágee tséé dantsé si'aaní nnish'aah, lán ílíggo haktini, áí tséehí Christ nlii: áík'ehgo dahadín bosdlaqadí doo hant'é yik'e ídaayándzi da doleeł, nii. ⁷ Áí bigha án daahohdlaaní nohwich'í' lán ílíg: áídá' doo da'odlaq dahí bich'í'go tséé kih ádaagole'íí yó'odaisne'i n'íí hágon'áágee dantsé si'aaní silij, ⁸ Doo da'odlaq dahí yséé bigha nach'igeehí, tséé ts'iztałgo nach'ikaadí silij, Bik'ehgo'ihí'nań biyati' doo daach'idits'ag dahí bigha nach'iniidéh; díi yee bángon'qahi ádaach'it'ee. ⁹ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nań, godilhidí' dabí bits'á'dí diyat'éégo idindláadzhi' nohwiká ánniidí, ízigo ye'at'éehí ch'í'nah ádaanołsi doleełhí bigha nohwíí daalinolt'ijhí hanohwi'dihesnilhi ádaanoht'ee; nadaant'án okqah yedaabik'ehí daanojhí, nohwinant'a' dala'ahí daanojhígo daagodinołsini, Bik'ehgo'ihí'nań bíyéé daanojhí: ¹⁰ Lahn doo Bik'ehgo'ihí'nań bíyéehí daanojhí da, n'íí k'adí bíyéé daanojhí: lahn Bik'ehgo'ihí'nań doo nohwaa ch'oba' da, n'íí k'adí nohwaa ch'oba'. ¹¹ Shił daanohshóni, díi ni'godzán biká'zhí' nanidí' nakaihí la'íí dé't'ihézhí' kú nakaihí k'ehgo daanojhígo, nádaanohwoshkqah, nohwits'í bich'í' zhińégo ncho'i zhá hádaht'iiní bits'á'zhí' ádaanoht'ee, nohwijí yune' nł'éhíhí ncho'íí bich'í' nagonlkaad; ¹² Doo Jews daanlij dahí binadzahgee nohwi'at'e' nł'éégo ádaanołsi: áík'ehgo doo bik'ehyú ánadaht'ij da, daanii go nohwída'iltah ndi nł'éégo ánadaht'ijhí daayo'ijgo Bik'ehgo'ihí'nań ya'ihédaanzí doleeł, án baa nyááhí bijij. ¹³ NohweBik'ehń bíyéé daanojhíhí bigha nnee yenagos'aaní dawa bikisk'eh ádaanoht'ee: ízigo nant'án, án ízigo at'éhi nliigo daadohts'ag; ¹⁴ Nant'ánchań daanliiní

aldó' daadohts'ag, aí doo bik'ehyú ánadaat'ijl dahíi biniidaagodilne'go, la'íi dábik'ehyú ánadaat'ijl nlt'éégo ánadaaht'ijl daayilniigo ízisgo nant'an nohwich'í' yil'aa. ¹⁵ Dii Bik'ehgo'ihina'na' nohwá hát'ij, dábik'ehyú ádaaht'iiníi bee nnee doo daagoyáá dahíi, nt'é yaa yádaakti'íi doo yídaagolsi dahíi, doo nt'é daanii dago ádaahle': ¹⁶ Jews bich'í' begoz'aaníi doo dayúweh bi'sna' daanoht'ij da; da'ágát'éé ndi dawa nohwá bil ch'í'otqahíi doo nohwinchó'íi bil yaa nadaasoltsooz da, áidá' Bik'ehgo'ihina'na' bánada'ohsiidíi daanoht'ijigo daahinoht'aa. ¹⁷ Nnee dawa daadinolsi le'. Odlá' bee nohwik'isyú daanliiníi nohwil daanzhoq le'. Bik'ehgo'ihina'na' daadinolsigo bédaaldzid le'. Ízisgo nant'anhií daadinolsi le'. ¹⁸ Nada'ohsiidíi, nohwinant'a' daanliiníi dawa bee daadinolsigo daadohts'ag; daanzhooníi la'íi doo hago ádaat'ij dahíi doo aí zhá da, áidá' hadaashkeehíi aldó' daadohts'ag. ¹⁹ Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee nlt'éégo ách'idzaago idégoch'ilziyúgo, áidá' doo ncho'go ách'idzaa da ndi koniigodilne'go nye'i ch'idits'ago bidag ách'ít'éeyúgo, Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee dábik'ehyú ách'ít'éé. ²⁰ Ncho'go ádaahdzaahíi bighá nohwiniigodelzaahíi bidag ádaanoht'eeyúgo, ya' aí Bik'ehgo'ihina'na' bil nzhqo nee? Dah. Áidá' dábik'ehyú ádaaht'ij ndi nohwiniigodelzaago bidag ádaanoht'eeyúgo, aí Bik'ehgo'ihina'na' bil nzhqo. ²¹ Ágát'éégo nohwiniidaagonkt'éehíi bighá Bik'ehgo'ihina'na' nohwich'í' anniid: Christ nohwá biniigodelzaa, áik'ehgo shedaanoht'ee le', nohwilni: ²² An doo ncho'go adzaa da, nach'aago yá'iti'íi doo bizé'dí' diits'ag da: ²³ An nnee yati' bee daabokáal ndi bíi doo t'áazhi' yati' yee okáal da: an biniigodelzaa ndi goyéégo nohwich'í' godish'aah doo nii da; ndihíi Bik'ehgo'ihina'na' dábik'ehgo aayakti'ihíi yaa ídet'aq lék'e: ²⁴ An nohwinchó'íi dabií bits'í ída'áyiidaago tsil'na'áhi yiká' daztsaq, néé nohwinchó'íi bich'í' dasiitsaqadá' dábik'ehyú ágot'eehíi bich'í' daahin'naa doleehíi bighá: nohwá habi'doltsazíi bighá nohwinchó'íi bits'á'zhí' nádaahdzii. ²⁵ Dibehíi ch'a'onaksáahíi k'ehgo ádaanoht'ee ni'; k'adíi t'áazhi' dibehíi Nanyoodihíi baa nánokkai, an Christ nliigo nohwiyi'siziiníi Yinádéz'iiníi nlii.

3

¹ Da'ágát'éégo isdzané daanoht'ini, nohwika' daadohts'ag; áik'ehgo Bik'ehgo'ihina'na' biyati' doo yikisk'eh ádaat'ee dayúgo, doo nt'é daabildohnii da ndi, nlt'éégo ádaanoht'eehíi bee da'odlaq daaleehgo daahonoht'ijh doleeh; ² Nlt'éégo ánadaaht'ijlgo la'íi Bik'ehgo'ihina'na' daadinolsigo daayo'ijhíi bighá da'odlaq daaleeh. ³ Doo nohwiká'yú zhá ídaadoht'zhq da, daazhógo nel'ijhíi bighá doo nohwitsizil itah at'éégo daashbizh da le', la'íi dawahá óodo ádaaszaahíi doo nohwaa dahnaznilgo da, la'íi diyágé lán ilíiníi doo nohwik'isilaago da: ⁴ Áidá' nohwijíi yune' nlt'éégo ágot'eehíi bee dénzhonego ádaahle', nohwijíi yune' isht'edaagodnt'éégo, la'íi dant'éheego be'ádaanoht'eego, aí be'ídaadoht'zhooníi doo da'ilíi daaleeh dahi, la'íi Bik'ehgo'ihina'na' binadzahgee lán ilíni. ⁵ Da'ágát'éégo doo anídá' isdzané daagodnksiníi Bik'ehgo'ihina'na' yaa da'ohíhíi ídaadilzhq lék'e, bika' daidits'ago: ⁶ Sarah ágát'éégo Abraham yidits'ag lék'e, shinant'a' yilniigo: da'osodlaqadhíi bighá an bich'eke'yú k'ehgo daasolij, nlt'éégo ádaanoht'eeyúgo, la'íi doo nt'é bik'e nadaalyiz dayúgo. ⁷ Da'ágát'éégo nnee daanoht'ini, nohwi'aa baa natsídaahkeesgo bil daagonohij, bits'í doo nldzil dahíi bighá daadinolsi, Bik'ehgo'ihina'na' bilgoch'oba'íi nohwi'ihina' nohwá ágolsiníi da'ánoht'aa nohwíyéehíi bighá; áik'ehgo da'ohkaqahgee doo nohwich'í' nagont'og da. ⁸ Da'iké'yú goz'aaníi, daanoht'igha nohwinatsekees da'á

ádaanołsi, łaa daach'ohba' le', odlą' bee ilk'isyú daanołhijgo lił daanołhjoq le', nohwijídi' nohwil daagoch'oba' le', k'édaanołsi le': ⁹ Ƙa' doo bik'ehyú ádaanołwizlaa dayúgo doo ik'édéná ágánádaahdle' da, daanołwóch'iid lẹk'eyúgo doo t'aązhi' daahóhch'iid da: áídá' gozhóóníi bá hádaaht'ij; díi bighą Bik'ehgo'ihinań nohwich'i' ánniid bídaagonołsi, ła'íi ái bee gozhóóníi nohwíyée doleeł. ¹⁰ Hadín ihinań bił nzhooníi, ła'íi nł'éeego bíyołkaal hat'íiníi, án doo nchọ'go yałti' da le', doo lé'ılchoo da le': ¹¹ Án nchọ'íi yits'ą'zhi' anne'go nł'éeéhíi ye'at'íi le'; ilch'i'gont'éeéhíi yiká hat'íiigo nłdzilgo yikádéz'ij le'. ¹² NohweBik'ehń nnee dábił'ehyú ádaat'eehíi yik'idéz'ij, ái bi'okąąhíi yíyést'sąą: áídá' nnee doo bik'ehyú ánádaat'ijl dahíi yits'ą'zhi'go dahnot'aal. ¹³ Nł'éeego ádaanołt'eedá', hadínshą' nohwini'dihíh? ¹⁴ Dánzhọqogo zhą ágot'eehíi bighą nohwiniidaagonł't'ée ndi, nohwá gózhóq doo: nnee nohwik'edaanníihíi doo bédaalđid da, doo nohwil nadaagont'og da le'; ¹⁵ Áídá' nohweBik'ehń, Bik'ehgo'ihinań nlijgo, nohwijíi yune' daadinolįi le': nł'éeéhíi nohwádihyú goz'aaníi nohwijíi biyi' yune' nda'olíihíi nnee ła' yighą nanohwídilkiđyúgo, hagot'éeego bich'i' hahdziihíi t'ah bíntse bídaagonołsi le', tąądego ła'íi daadinolįigo baa nadaagołni' le': ¹⁶ Nł'éeego ánádaat'ijlgo ídeđaagososijđgo, Christ biláhyú nohwi'at'e' nł'éeé ndi léda'ılchoogo nchọ'go ánádaat'ijl daanołwihíihíi ídaa yádaandzi doleeł. ¹⁷ Bik'ehgo'ihinań bik'ehgoyúgo nł'éeego ánádaat'ijl ndi nohwiniidaagonł't'éeéhíi dábił'eh, áídá' nchọ'go ánádaat'ijl zhinééhíi bighą nohwiniidaagonł't'éeýúgohíi doo nzhọq da. ¹⁸ Christ dałahńdi nohwinchọ'híi bighą biniigodelzaa, án dábił'ehyú át'éeéhíi doo bik'ehyú ádaat'ee dahíi yá biniigodelzaa, Bik'ehgo'ihinań yaa nnohwiniłhíi bighą, bits'í zhą zesđij, áídá' biyi'sizini doo zesđij da, ái bee naadiidzaa: ¹⁹ Ái bee spirits ha'áshijeedyú nyáágo yich'i' yałti'; ²⁰ Ái spirits-híi doo ánídá' dabízhą daabik'eh ndi Bik'ehgo'ihinań bągoho'aal lẹk'e; Noah hinaadá' tsina'eehíi áile'dá' tsina'eehíi biyi' tsebú hilt'eego zhą hasdakai, tú biláhyú. ²¹ Ái túhíi tú bee baptize ánohwi'delzaago Jesus Christ daztsąądí' naadiidzaahíi biláhyú hasdahiikaihíi bee nohwil ch'í'nah ágolzaa, (baptism doo koká' chiníi naił'eełgo ágolzee da, áídá' Bik'ehgo'ihinań binadzahgee dábił'ehyú ách'ít'éeego ídegoch'ıłsigo ágolzee.) ²² Christ yaaká'yú onádzaago Bik'ehgo'ihinań bigan dihe'nazhinéego dahsdaa; Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi, ła'íi yedaabik'ehíi, ła'íi spirits binawodíi dawa daabidits'ago ádaabi'deszaa.

4

¹ Christ bits'í bee nohwá biniigodelzaahíi k'ehgo nohwíi alđó' binatsekeesíi k'a'at'éeego nohwinatsekeesíi ádaahłe'go nohwíi alđó' bá nohwiniigodilne'go dábił'eh: hadín bits'í bee biniigodelzaahíi nchọ'íi yits'ą' nyáá; ² Áik'ehgo neheńa'zhi' kots'í zhinéégo nchọ'i ánádaat'ijl doo yaa biini' da, áídá' Bik'ehgo'ihinań hat'íiníi zhą ánát'ijlgo yaa biini' doleeł. ³ Bik'ehgo'ihinań doo daayokąąh dahíi bił daanzhọqogo ánádaat'ijl k'ehgo ánádaahiit'ijl n'íi ąął bech'ígoyáá; díinko be'ánádaahiit'ijl ni': nchọ'íi doo bich'i' t'aązhi' ádaant'ee da ni', nohwits'í zhinéégo nchọ'íi zhą hádaahiit'ijl ni', nohwil nádaagodeyis ni', da'iidłąągo daagodnlch'aad ni', da'iidłąągo nohwil daagonedłij ni', ła'íi da'ílinéhíi daahohiikąąh ni': ⁴ Bił nchọ'go ánádaat'ijl n'íi, k'adíi nchọ'go ánádaat'ijlyú doo bił aanáhkeel dahíi bighą nohwída'iltah: ⁵ Bik'ehgo'ihinań, nnee daahinaahíi hik'e nanezna'íi biłgo ilk'idá' yaa yałti'go siziiníi, bińáál ái nneehíi ánádaat'ijl n'íi dabíi ídaa nadaagołni' doleeł. ⁶ Nnee nanezna' n'íi t'ah daahinaadá' nt'é bighą yałti' baa gozhóni bee bich'i' ya'íiti'? Yałti' baa gozhóni daayodłąągo biyi'siziiníi Bik'ehgo'ihinań yił daadoleełhíi bighą, dabintsédá'

góyéego bándaagost'aa ndi. ⁷ Ágot'eehíi dawa k'ad bengonáh: áí bigha nohwiini' daagoljigo, ídaa daagonohdzaago da'ohkaah le'. ⁸ Díínko itisgo begoz'áni, dázhó líl daanohjoo le': íl'ijóóníi nohwitah begoz'aayúgo, lá' ni'íksih ndi nohwil'ijóóníi áí bee bíl ya'istsooz. ⁹ Íldeháago hasta' nahkáh, doo bik'e daasholch'iigo da. ¹⁰ Nnee bána'iziidíi nt'é bíyééhíi yá yínádéz'ijgo yita'iníihíi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bílgoch'oba'íi da'á daanotijgee nohwaa daizné'íi íltah ádaat'eehíi bee líl ch'odaahniih. ¹¹ Nnee lá' yakti'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'íi zhá yee yakti' le'; nnee lá' ich'oníiyúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ nldzilgo ábítsigo ich'oníi le': Jesus Christ biláhyú Bik'ehgo'ihí'nañ ba'ihégoşí doleełgo, án dázhó ba'ihégoşí le', lá'íi dawa yebik'eh le', doo ngonel'aa dayú dahazhí'. Doleełgo at'éé. ¹² Shił daanohshóni, nohwi'odla' bee bígodzjijgo nanohwíntaahi nyé'i bee nohwich'í' godeyaayúgo, dilidgo nniihíi k'ehgo, doo nohwil díyadaagot'ee da le', doo ágondzjijú bee shich'í' ágodzaa doo daanohşí da le': ¹³ Ndi Christ biniigodelzaagee nohwíi áldó' itah daanohljíihíi bigha nohwil daagozhóo le'; áik'ehgo án bits'á'idindláádíi ch'í'nah alzaago dázhó nohwil daagozhóo doleeł. ¹⁴ Christ bizhi'híi bigha ncho'go nohwaa yádaach'ilti'yúgo, nohwá gózhóni at'éé; Bik'ehgo'ihí'nañ biSpirit, bee bits'á'idindláádíi, nohwiká'zhí' nlijhíi bigha: ncho'go nohwaa yádaakti'íi Bik'ehgo'ihí'nañ ncho'go yaa yádaakti', áidá' nohwich'í' zhinéego Bik'ehgo'ihí'nañ dázhó ba'ihégoşí. ¹⁵ Áidá' nohwiniidaagonkt'ééyúgo, nnee naitseedíi doo daanohljigo da le', in'ijhíi dagohíi ncho'go at'íiníi, dagohíi doo bidildoo dahíi nabinkt'ogíi áldó' doo daanohlíigo da le'. ¹⁶ Áidá' nnee lá' Christ yodlaahíi bigha biniigonkt'ééyúgo doo yik'e ídaayándzj da le'; áidá' áí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ ya'ihénzj le'. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ nnee yándaago'aah doleełíi biká' ngonyáa, bichagháshéhíi dantsé begodigháh: dantsé nohwegodeyaa lék'eyúgo, nnee Bik'ehgo'ihí'nañ baa nkt'éégo na'goni'íi doo yikisk'eh ádaat'ee dahíi hagot'éégoşá' bendaagonáh doleeł? ¹⁸ Nnee dávik'ehyú ádaat'éhi nyeego hasdákaí lék'eyúgo, áidá' nnee doo daagodnksj dahíi lá'íi ncho'go ádaat'iiníi hagoşá' ádaane'? ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ hát'ijgo biniidaagonkt'ééhíi nzhooogo ánádaat'ijlgo biyi'siziiníi Bik'ehgo'ihí'nañ yaa daide'aahgo binádaadéz'ij le', án dawa áyílaahíi lá'íi da'áníiyú at'éhi nlij.

5

¹ Nohwitahyú ínashood yánaziiníi daanohlíni, nohwich'í' yashti', shíi áldó' áí itah nshlj, Christ biniigodelzaahíi hish'ijgo baa nagoshni', lá'íi ízisgo at'ééhíi ch'í'nah alne' doleełíi shíi itah nshlj doleeł; díínko nádaanohwoshkaah: ² Ínashood daanliiníi, Bik'ehgo'ihí'nañ bidibekjí daanlijgo bá da'dohné'go binádaadeh'íi, doo bídaanohwi'dindzo'go da, ndi hádaah'tijgo; doo bestso bigha da, ndi nohwil daanzhoqohíi bigha ánádaah'tij; ³ Ínashood Bik'ehgo'ihí'nañ daanliiníi bedaanohwik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ nohwaa daidez'aaníi doo nant'án ádaado'ijgo binádaadeh'íi da, ndi nkt'éégo ádaanoht'eego nohwedaakt'ee doleełhíi bigha. ⁴ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ bidibekjí Nanyoodíi itisgo at'éhi ch'í'nah silijgo, yaaká'yú ch'ah hobijhíi bits'á'idindláádíi, doo da'ílii hileeh dahi, nohwaa dot'aal doleeł. ⁵ Da'ágát'éégo áni nahkaiyehíi, ínashood yánazini daadinolsigo daadohts'ag le'. Daanohwigha ídaa daagoch'iyolba'go daakidohts'ago lánada'ohsiid le': Bik'ehgo'ihí'nañ nnee ídaa da'odlíihíi yits'á'zhí' áyíłs, áidá' bílgoch'oba'íi bee ídaa daagoch'iyolba'íi yich'odaanii. ⁶ Áik'ehgo ídaa daagoch'iyolba'go ádaadinolziggo Bik'ehgo'ihí'nañ binawodíi bit'ááhzhí' ádaanoht'ee le', áidí' dabíi hát'ijgee hadag daanohwidokteek: ⁷ Nohwich'í'

nadaagont'ogíí dawa Bik'ehgo'ihí'nań baa daidenoh'aah; ńń zhá nohwaa bíł goyéé. ⁸ Nchọ'go nohwich'ị' na'iziidíí, ch'iidn nant'ńń, ndóicho ńńíigo k'azhá iyáágo anń́'isí k'ehgo nohwitahyú leehidń́híí bighń́ nohwiini' daagolíí le', ń́daa daagonohdzaa: ⁹ Nohwi'odla' ńńdzilgo ńń bidag ń́daanoht'ee, odla' bee nohwik'íyú ni'gosdzń́ń bikń́' da'ń́k'ehgo goyéégo bich'ị' nadaagowaa bídaagonoń́sigo. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań, dawa bee nohwaa daach'oba'ńń, dahazhị' ń́zisgo ń́got'ń́hi goz'ń́ayú Christ Jesus bilń́hyú nohwich'ị' ńńńiíd, ń́k'ehgo dń́t'ń́hń́zhị' nohwiniidaagodilń́e'ńń bikń́d'ń́go ńń'ń́égo hadaanohwidile', daanoń́dzilgo ńń'ńń nohwinawod golíígo doo t'ń́azhị' ńńńadotłish dago ń́daanohwile'. ¹¹ ńń doo ngonel'ńń dayú dahazhị' ń́zisgo at'ń́e le', dahot'ń́e yebik'eh le'. Doleń́go at'ń́e. ¹² Silvń́nus, nohwik'isn begondlińńdńń bígonsini shich'ńńiigo shńń da'ayń́hń́go nohwich'ị' k'e'shńńchńń ni', Bik'ehgo'ihí'nań bíłgoch'oba'ńń da'at'ń́egee baa nohwńń nagoshńńi', ńńdzilgo bee nasozńńigo nohwidag yashti'. ¹³ Bń́bylongee ńńashood ha'ńńńńsńńhńń, Gozhń́o, daanohwńńńi, danohwńń Bik'ehgo'ihí'nań hanń́nohwihesńńhńń k'ehgo bíńń ńńdń́' hanń́daabides'ńń; ńń'ńń shiye' Mń́rcus holzń́hi ńńdń́', Gozhń́o nohwńńńi. ¹⁴ Łńń daanojhńńo go daagodinońńsigo dańńohts'ńńs le'. Christ Jesus bíyń́e daanohtńńńi ńńch'ị'gont'ńńhńń bee nohwich'ị' goz'ńń ńń'. Doleń́go at'ńńe.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF PETER

1 Shíí Simon Peter, Jesus Christ yána'iziidíí lá'íí binal'a'á nshlíni, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí biláhyú hik'e Jesus Christ Hasdánohwiłteehíí biláhyú bi'odla' daa golínií bich'í' k'e'eshchii, áí bi'odla' hik'e néé nohwi'odla' ílíni bíl dálet'ee: 2 Bik'ehgo'ihí'nań lá'íí Jesus Christ nohweBik'ehń bídaagonósiníí biláhyú Bik'ehgo'ihí'nań bílgoch'oba'íí lá'íí bits'á'dí' ílch'í'gontééhíí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. 3 Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'idindláádíí hik'e binzhó'íí yich'í' nohwiká ánniidíí bídaagosiilzjíd, áí biláhyú dabíí binawodíí bee dabíí bik'ehgo dábik'ehyú daahin'naago bídaanel'aągo ádaanohwizlaa: 4 Áń biláhyú ízisgo hik'e ílíigo nohwaa hi'né'íí nohwaa det'aą; áí bee ni'gosdzán biká' nnee nchó'i zhá hádaat'íhíí bighá daagołchóqíí bits'á'zhí' hasdádohkah, lá'íí Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'ééhíí k'ehgo be'ádaanoht'ee doleel. 5 Áík'ehgo dážhó dahdaanołdohgo dawa bee nohwi'odla', nł'éégo ihí'naahíí bílgo da'ílké' ndaahní; nł'éégo ihí'naadí' nohwił'igoziníí ałdó'; 6 Ła'íí nohwił'igozídí' ídaa gonohdzaaníí ałdó'; ídaagonohdzaadı' nohwíni' k'eh ádaanołsiníí ałdó'; lá'íí nohwíni' k'eh ádaanołsídí' Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eehíí ałdó'; 7 Ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eedí' k'eh k'ehgo ładaach'ohba'íí ałdó'; lá'íí k'eh k'ehgo ładaach'ohba'dí' nohwił'ijóóníí bílgo. 8 Áí dawa nohwiyi' begoz'aągo dayúweh nohwiyi' nołseelyúgo, nohweBik'ehń bídaagonósiníí bee doo da'íliné daahinoħnaa dago nest'a' ch'il yiká' nant'íhíí k'ehgo nł'éégo ánádaaht'íhíí daanoł'íł doleel. 9 Áídá' hadín díí ye'adíhíí binaá ágodíhíí k'ehgo at'éé, doo anahyú go'íj da, lah binchó'íí bá k'é'ol'eel n'íí yaa yiznah. 10 Áí bighá nko, shik'íyú, nohwiká ánniidgo hanohweznilí nł'éégo ádaanoht'eehíí bee ch'í'nah ádaanołsigo dahdaanołdoh; díí dawa be'ádaanoht'eeyúgo doo nahkaad at'éé da: 11 Áík'ehgo Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiłiíhíí bilakt'áhgee goz'aaníí dahazhí'i nohwich'í' bíl ch'í'dotíjł. 12 Áík'ehgo díí dawa ílk'idá' bídaagonósj ndi, lá'íí da'aniigo nohwił ch'ídaagost'ááníí bee nadaasozij ndi dayúweh bínádaadołhíh hásh't'íj. 13 T'ah hinshnaadá' díí bínádaaħniihgo ádaanohwinsihíí shił dábik'eh; 14 K'adégo dastsaahgo bígonsihíí bighá, Jesus Christ nohweBik'ehń shił ch'í'nah ágolaahíí k'ehgo. 15 Ła'íí nohwits'á' dasiitsááhíí bikéd'igo díí dawa dábik'ehń bínádaaħniih doleelhi bighá ádaanohwiłdishni. 16 Jesus Christ nohweBik'ehń binawodíí lá'íí nádaakíí baa nohwił nadaagosiilni'dá', doo nach'áhágo na'goni'íí baa nadaagohiilni' da, áídá' Jesus bits'á'idindláádíí danéé nohwińáá bee daahiit'íjhi baa nadaagohiilni'. 17 Bik'ehgo'ihí'nań nohwiTaa bits'á'dí' dilziníí lá'íí anáyet'iiníí bee Jesus haidiinlaa, yaaká'dí' idindláádíí bits'á'dí' la' hadzii'go gánniid, Díńko shiYe' shił nzhóni, áń baa shił gozhóq. 18 Díí yaaká'dí' ánniidíí daadihiits'ag, dził dilzini biká' áń bíl nahiikaidá'. 19 Áí bee Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti'íí ádaanii n'íí da'aniigo nohwich'í' alzaa; áí yati'íí kq' godiłhił yune' dilth'íhík'ehgo at'ééhíí nzhógo baa natsídaahkeesgo nł'éé, ya'ái k'azhá hagháhzhí', lá'íí ts'íksoqsécho hagháhzhí', áík'ehgo daanohwijí yune' be'idindláád doleel. 20 Ntsé díí nohwił ídaagozj le', Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' yunaásyú ádaagone'íí baa na'gozni' n'íí doo la' nnee dabízhá binatsekeesíí bee ch'í'nah áile' at'éé da. 21 Doo ánídá' Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú yádaakti' n'íí doo dabíí hádaat'íjyú yádaakti' da:

áidá' nnee hadaabi'deszaahíí Bik'ehgo'ihí'nań yánada'iziidi, Holy Spirit yá daabiyíłti'go yádaakti' ni'.

2

1 Áidá' nnee bitahyú Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí ádaadil'jigo nakai ni', da'ágát'éégo nnee Bik'ehgo'ihí'nań biyati' yaa ilch'ídaago'aah ádaadil'jigo nohwitahyú nakai doleel, ilch'ígót'aahíí nnee da'ílíí daidesnilíí léda'ilchoogo nohwil ch'ídaago'aahgo nakai doleel, áí nohweBik'ehń bidihíí bee nadaabihesńii ndi án doo bídaagonlzi da daayilńii doleel, áík'ehgo biká' ngonyáágee dabíí dagoshchí' da'ílíí daaleehíí yee ách'í' daagodit'aah doleel. 2 Áík'ehgo ncho'go ánadaat'jilíí nnee ląágo yikísk'eh daahikáh doleel; déncho'go ágádaat'eehíí bighą da'anii ágot'ee zhinééhíí ncho'go yaa yádaakti' doleel. 3 Dawahá dayúwehégo idáhádaat'jigo nach'aago yati'íí bee nohwee hádaaldzil daaleeh doleel: áí doo ánídá' góyéégo bá ndaagost'aą n'íí t'ah íł, ła'íí bil ch'ígodeehíí biba' t'ah bągoz'aą. 4 Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníí ncho'go ádaadzaa n'íí biniidaagodilne'íí doo t'aązhi' yota' da, áidá' ch'iidn biko' dilti' yuyaa obi'dolkaad lék'e, chagołheel dązhó diltiigo oda'i'án yuyaa bésh hishbizhíí bee bídaast'qoogo ígozisgo baa yá'iti'zhi' ákúyaa biba' isht'eni'nil; 5 Doo ánídá' ni'godzán biká'gee nnee biniidaagodilne'íí Bik'ehgo'ihí'nań doo t'aązhi' yota' da, ndi ni'godzán biká'gee doo daagodnłsi dahíí bil tú idesjoolgo áyíłaadá' Noah, dávik'ehyú ágot'eehíí yaa yałti'ihí bilgo tsebú hilt'eego hasdáyíłnil lék'e; 6 ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań kih goznil, Sodom ła'íí Gomórrah daaholzéhi, da'ílíí daaleehgo yilch'ígonyíí, ilch'ii zhą silijzhi', áík'ehgo yunáásyú nnee Bik'ehgo'ihí'nań doo daagodnłsi da doleehíí áí kih goznilíí hagot'éégo bich'í' daagodigháhíí bee bil ídaagozi; 7 Áidá' Lot, nnee dávik'ehyú át'éhi, hasdáyíłtíí, án nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí dązhó ncho'go bi'at'e'íí yaa nant'og lék'e: 8 (Lot, dávik'ehyú át'éhi, áí nnee yitahyú gólíidá', begoz'aaníí doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí yo'jigo ła'íí yidits'ago, bits'á'dí' bijíí dązhó bil na'dini' dawa jji.) 9 Áík'ehgo nohweBik'ehń nnee Bik'ehgo'ihí'nań yikísk'eh ádaat'eehíí nabídintaahyúgo, hagot'éégo binkááyú ch'éyíníłíí yígółsi, áidá' nnee doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí Bik'ehgo'ihí'nań nnee yándaago'aahíí bijijzhi' biba' ádaayilłigo yígółsi, biniidaagodilne' doleelgo: 10 Nnee bits'í ncho'go hádaat'iiníí yikísk'eh daahinaahíí, ła'íí binadaant'a'íí doo daidits'ag dahíí, Bik'ehgo'ihí'nań hagot'éégo itisgo yiniidaagodile'go yígółsi. Áí ídaa da'odlíigo ádaat'jii, ła'íí dabízahą daabik'eh, yaaká'yú daagolíníí daach'idnłsini doo biini' daahąh dago ncho'go yaa yádaakti'. 11 Áidá' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolini, binawodíí hik'e binldzilíí itisgo ádaat'éhi, doo ła' da'okáalgo nohweBik'ehń binadzahgee baa dahdaago'aah da. 12 Ndi áí nneehíí dzilká'yú gólíiníí k'a'ádaat'ee; áí dzilká'yú gólíiníí doo natsídaakees da, dabínik'eh ánadaat'jilíí zhą ye'ádaat'ee, bil nda'dideelgo natseedhíí bighą daagozłji: áí nneehíí doo yídaagołsi dahíí déncho'go yaa yádaakti'; áí dabíí ncho'go ánadaat'jilíí bighą da'ílíí daaleeh doleel; 13 Doo bik'ehyú ádaat'ee dahíí bighą biniidaagonłt'ééhíí bich'í' nadaahi'niil, got'jigo daagodnłch'aadíí gonedłji daanzj. Da'ilchqohíí ła'íí bik'e ídaa yągosiníí daanłji, bil da'ohsaągee nohwich'í' nadaach'aahíí yee ídaa da'odlíí; 14 Nant'í' na'idahíí zhą hadaadéz'jii, ncho'go ánadaat'jilíí doo ádaikłjih da; biini' doo daanłdzil dahíí k'ize'daidihiníł: dawahá hádaat'iiníí ladaile'go dązhó yídaagołsi; bil ch'ídaagodeehgo bá ha'odzíihi ádaat'ee: 15 Nłt'éégo ágot'eehíí bits'á'zhi' dahdikaigo ch'a'okai; Bálaam, Bósor biye', ánát'jilíí k'ehgo yikísk'eh ánadaat'jil, án doo bik'ehyú adzaa dahíí bighą bich'í' nahi'niłł bil nzhqo

léké; ¹⁶ Áídá' nchọ'go ánat'jìhíí bigha n̄dzilgo bich'ì' ha'odzii: túlgayé doo yakti' da n'íí n̄nee bizhihíí bee bich'ì' hadziigo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidin'íí doo goyáá dayú ane' n'íí áisjíd. ¹⁷ Áí n̄nee Bik'ehgo'ihí'nań biyati' ilch'ídaago'aahgo ádaadil'íni, leyi'dí' tú hadaazlji n'íígee tú ádíhíí k'ehgo ádaat'ee, yaak'os bił nadaagoyolhíí k'ehgo ádaat'ee; áí aad nahinagíí k'ehgo godil̄híí bádihyú dahazhì' bágoz'ąą. ¹⁸ Ídaa da'odlúigo yati' nchaahíí yee yádaakti'go n̄nee nda'iksiihgo daahinaahíí bitahdí' dánane yits'á'heskaihíí k'izébidihiniíł, bits'í nchọ'íí zhá hádaat'jigo, la'íí nchọ'íí doo yich'ì' t'ąązhì' ádaat'ee dago k'izébidihiniíł. ¹⁹ Dawa bee nohwich'ì' bił ch'ída'ntjìh daabih̄nii ndi dabíí nchọ'íí bi'isna' daanljídá' ádaanii: hant'é n̄nee bidag hagháhíí, da'ái bi'isna' hileeh. ²⁰ Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwiñiihíí, yídaagolsiníí bee ni'gospdzán biká'gee nchọ'go ágot'eehíí bits'á'dí' haheskaihíí bikédí'go, da'ái nchọ'íí bee ák'inanáda'ist'óógo, áí bitis nádaasdljijyúgo, ntsédá' ádaat'ee n'íí bitisgo nchọ'go ádaat'eego nádaadleeh. ²¹ Dábik'ehyú ágot'eehíí doo yídaagolsi dago zhineehíí doo bá n̄t'ée da, ndi yídaagolsjídíí bikédí'go dilzjìhgo bengot'aaníí baa daadest'ąą n'íí yits'á'zhì' ádaaszaa zhineéhíí itisgo doo bá n̄t'ée da. ²² Da'aniigo goyáágo yati'íí gánííhíí k'ehgo ádaat'ee, Gósé dabíí bikwih n'íí yaa nadáhgo néidaą; la'íí góchi tánásgizihí gosht'ish yiyi' nanáhasghal, ñii.

3

¹ Díí nakidn nohwich'ì' k'ená'ishchii, shìł daanohshóni; díí naltsoos da'ála biyi'dí' ik'ídá' bídaagonolsi n'íí nohwil ch'í'nah ánashdle' ' bínádaahniihgo n̄t'éeego baa natsídaahkees doleelgo: ² Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú nada'iziidi daagodn̄sini yunáásyú ádaagone'ihí yaa nadaagoln̄i' n'íí bínádaahniih doleelgo, la'íí nohweBik'ehń Hasdánohwiñiihíí binal'a'á daandliiníí nohwinkááyú yegos'aaníí ałdó' bínádaahniih do leelgo nohwich'ì' k'ená'ishchii: ³ Díí ntsé bídaagonolsi le', iké'yú yolkaatyú okąąh yaa daadlohií dabíí nchọ'go hádaat'iiníí ye'at'éeego nadaakai doo, ⁴ Áí gádaanii doo, Da'os'ah ląą Jesus nadáhíí begoz'ąą? Doo áníidá' daanohwitaa n'íí nanezna'dí' godezt'igo dawahá alzaadá' ágot'ee n'íí k'ehgo t'ahágot'ee, daanii doleel. ⁵ Díínko doo yínádaalniih hádaat'jì da, doo áníidá' yáá Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bee alzaago goljì ni', ni'gospdzán ałdó', áí tú bits'á'dí' góljì, la'íí tú bee alzaa: ⁶ La'íí áí túhíí bee ni'gospdzán n'íí tú bił idezjoolgo, ni'gospdzán biká' dawahá ásdjíd: ⁷ Da'ái Bik'ehgo'ihí'nań biyati'íí bee yáá la'íí ni'gospdzán biłgo díí jji t'ah goljìhíí didlid doleelgo biba' goz'ąą, Bik'ehgo'ihí'nań n̄nee yándaago'aahíí bijjizhì', la'íí n̄nee Bik'ehgo'ihí'nań doo yikísk'eh ádaat'ee dahíí da'ílíí daaleehzhì' biba' goz'ąą. ⁸ Díí dałá'á baa yonah hela', shìł daanohshóni, nohweBik'ehń dałá'á jji, doo náhóltag dayú legodzaahíí k'ehgo yaa natsekees, la'íí doo náhóltag dayú legodzaahíí, dałá'á jji k'ehgo yaa natsekees. ⁹ N̄nee la' nohweBik'ehń yengon'ááníí doo laile' da daanzì ndi da'aniigo laile'; n̄zaadyú nohwá goho'aał, doo hadín da'ílíí hileeh hat'jì da, áídá' n̄nee dawa binchọ'íí yits'á'zhì' ádaane'go hat'jì. ¹⁰ In'jìhíí t'é'yú nadáhíí k'ehgo nohweBik'ehń ngon'ąą'híí bijjì biká' ngonyáágo, yáá yat'éeego áhils'ago bech'igonáh, la'íí dawa be'alzaahíí kọ' dážhó sidogi bits'á'n̄doogo hiyjh, ni'gospdzán la'íí biká'gee n̄nee ádaizlaahíí dawa ałdó' nnádik'ąh. ¹¹ Díí dawa da'ázhì' ádíhíí bigha, n̄nee hago'at'éhi daanohjji doleelgo baa natsídaahkees, daagodinolsigo, la'íí Bik'ehgo'ihí'nań bikísk'eh ádaanoht'eego, ¹² Bik'ehgo'ihí'nań ngon'ąą'íí bijjì ndaahohkíigo la'íí bikádaadeh'jigo, áí bijjì biká' ngonyáágo yáá ditláádgo, hiyjhgo edjìh, la'íí yáá hik'e ni'gospdzán be'alzaahíí kọ' dážhó sidoogo bits'á'n̄doogo hiyíh. ¹³ Áídá' néehíí, nohwá ngon'ááníí bik'ehgo yáá áníidéhi la'íí ni'gospdzán áníidéhi

bikádaadéet'ij, áí biyi' dábik'ehyú ágot'eehíí zhá begoz'aq doleel. ¹⁴ Áí bigha, shil daanohshóni, ágát'éehíí bikádaadeh'ijgo, dahdaanołdohgo nkegohen'áání be'ádaanoht'eego, doo hayú nohwaa daats'idilhił dago, la'íí doo nohwaa dahgoz'aq dago nohweBik'ehń daanohwidołtséel. ¹⁵ La'íí nohweBik'ehń dayúweh kágoho'aalhií bigha hasdách'igháhíí ká ch'í'otaq daanohsigo nht'éé; Paul, nohwik'isn nohwił daanzhóni, alđó' bigoyaq' baa det'aqahíí bik'ehgo, da'áik'ehgo nohwich'i' k'eda'ashchij; ¹⁶ Binaltsoosíí dawa biyi' díí yaa nagolni'; áí biyi' la' nyeehi ye'aníhíí doo bigózi da; áí yati'íí nnee doo bil ídaagozi dahíí, bi'odla' doo nłdzil dahíí, nádaayogisgo; la' Bik'ehgo'ihí'nań biyati' bek'eda'ashchiiníí alđó' ágádaayi'ij, ágádaat'ijhíí bee dabíí ídił ch'ídaagodéeh. ¹⁷ Áí bigha nohwíí, shil daanohshóni, dabíntsé díí bídaagosoljijdhíí bigha ídaa daagonohdzaq, doo ídaa daagonohdzaq dayúgo, dánko nnee daanchq'íí nda'iksiihíí bee da'anii ágot'eehíí yits'q'zhí' ádaanohwile', áidí' nłdzilgo nasozij n'íidí' nadohkałi at'éé. ¹⁸ Áidá' Jesus Christ nohweBik'ehń, Hasdánohwinííhíí, dayúweh bídaagonoljigo bilgoch'oba'íí binkááyú daanołseeł le'. K'adíí la'íí dahazhí' án ba'ihégosł le'. Doleelgo at'éé.

THE FIRST GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Dantsé godeyaadá' nlíni, áń daadesiits'aaní, nohwińáá bee daahiit'iiní, daahihiiltsaaní, nohwińan bee nabik'ídaadenlñihí, áń Yati' be'ihí'ńahi, Christ nli; ² (Ihi'ńaahí ch'í'ńah alzaa, áń daahihiiltsaa, baa nadaagohiilni', ihí'ńaa doo ngonel'aa dahí, nohwiTaa yił nlíni, nohwich'í' ch'í'ńah alzaahí nohwił baa nadaagohiilni';) ³ Daahihiiltsaaní ła'í daadesiits'aaní nohwił baa nadaagohiilni', nohwí ałdó' nohwił ła' daanjoo doleełhí bigha: nohwiTaa ła'í biYe', Jesus Christ, bił da'anii ła' daandli. ⁴ Dázhó nohwił daagozhó doleełhí bigha dí nohwich'í' baa k'eda'ilchii. ⁵ Díńko Christ bits'á'dí' daadesiits'aa, ák'ehgo nohwił nadaagohiilni', gádaanohwił'niigo, Bik'ehgo'ihí'ńań idindláadí nli, godiłhíkí dázhó doo ła' biyi' golí da. ⁶ Godiłhíkí biyi' nahiikaidá, bił ła' daandli daan'niiyúgo léda'ilchoo, da'anii ágot'eehí doo bikísk'eh ádaant'ee da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'ńań idindláadí yi' nlihi k'ehgo nee ałdó' idindláadí biyi' nahiikaayúgo, ła' daanjoo, ák'ehgo biYe' Jesus Christ bidikí nohwinchó'í dawa nohwá yidiłkoo. ⁸ Nohwinchó'í da'ádih daan'niiyúgo, ích'í' nadaahiich'aa, ák'ehgo da'anii ágot'eehí nohwi' da'ádih. ⁹ Nohwinchó'í baa nanádaagohiilni'yúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań nohwinchó'hí bigha nohwaa nágode'aah, áń da'áníyú át'ée, dávik'ehyú át'ée, ák'ehgo doo bik'ehyú ádaasiidzaa dahí dawa nohwá nail'ee. ¹⁰ Doo hak'i nchó'go ádaahidzaa da daan'niiyúgo, Bik'ehgo'ihí'ńań lé'łchóhi nliigo ádaahidle', ák'ehgo biyati'í doo nohwi' golí da.

2

¹ Shichagháshé, dí nohwich'í' k'eshchii, doo hak'i nchó'go ádaah'í da doleełhí bigha. Ndi dahadín nchó'go adzaayúgo, nohwiTaa yich'í' nohwá yał'í golí, Jesus Christ, dávik'ehyú át'ehi: ² Áń nohwinchó'hí bigha bidil idezjoolí yee na'aznilhi nli: doo danée zhá da, ni'gosdzań dagoz'aa nt'éego biká' nnee binchó'í ałdó' bá. ³ Christ yengon'áaní bikísk'eh ádaant'eyúgo zhá áń bídaagonlñihí bee nohwił ídaagoz. ⁴ Dahadín, Shí áń bígonsi, niidá' áń yengon'áaní doo bikísk'eh át'ée dahí, lé'łchóhi nli, da'anii ágot'eehí doo biyi' golí da. ⁵ Áídá' dahadín Bik'ehgo'ihí'ńań biyati' yikísk'eh át'eehí bił nzhooní dayúweh nłzil hileehí bigha ła'zaa: dí bee da'anii biyi' daandliigo nohwił ídaagoz. ⁶ Dahadín, Christ biyi' nshli, nihi, higaal n'í k'ehgo higaalgo dávik'eh. ⁷ Shik'íyú, begoz'aaní doo ánidéhi bee nohwich'í' k'eshchii da, áídá' begoz'aaní doo ánidá'hi, doo ánidá' bídaagonłsini. Doo ánidá'hi begoz'aaní, yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aadí' godezt'i'go daadohts'agi át'ée. ⁸ Áídá' godiłhíkí bech'ígonyáadá' da'anii idindláadí k'adí be'idindláadhí bigha begoz'aaní ánidéhi át'ée, Christ biláhyú da'anii, nohwí ałdó' nohwich'í' da'anii: á' begoz'aaní bee nohwich'í' k'ená'ishchii. ⁹ Dahadín, Idindláadí biyi' nashaa, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, áń t'ah godiłhíkí yi' nagháhi át'ée. ¹⁰ Dahadín bik'isn bił nzhooní, idindláadí yi' golí, ák'ehgo bigha nach'igeehí da'ádih. ¹¹ Áídá' bik'isn yik'enniihí godiłhíkí yi' golí, godiłhíkí yi' nagháhi át'ée, hayú deyaa shíhí doo yígósi da, godiłhíkí bińáá áyisdjídhi bigha. ¹² Shichagháshé, Christ bizhi'í biláhyú nohwinchó'hí bigha nohwaa nádaagost'aa hí bigha nohwich'í' k'eshchii. ¹³ Nnee báyan daanołni, Bik'ehgo'ihí'ńań, dantsé godezt'i'go golíni, bídaagonłshí bigha nohwich'í'

k'e'eshchii. Nnee ání nahkaihíí, nchọ'i nlihhń bitis daasolijhíí bigha nohwich'i' k'e'eshchii. Chagháshé daanohkíni, nohwiTaa bídaagonokshíí bigha nohwich'i' k'e'eshchii. ¹⁴ Nnee báyán daanohkíni, dantsé godeyaadí godezt'i'go golííní bídaagonokshíí bigha nohwich'i' k'eshilchíí ni'. Nnee ání nahkaihíí, nadaanołwodíí, Bik'ehgo'ihinań biyati' nohwiyi' golííhíí, la'íí nchọ'i nlihhń bitis daasolijhíí bigha nohwich'i' k'eshilchíí ni'. ¹⁵ Ni'gosdzán biká' ágot'eehíí, dagohíí ni'gosdzán biká' nandeehíí doo nohwil daanzhọọ da le'. Dahadín ni'gosdzán biká' ágot'eehíí bil nzhọọyúgo, nohwiTaa bil'ijóóníí doo biyi' golíí da. ¹⁶ Ni'gosdzán biká' be'ágot'eehíí dawa, kots'í nchọ'i hat'ííníí, konáá bee nts'i'ikshíí, kohi'na' be'ída'ch'odlíhíí, díí dawa doo nohwiTaa bits'á'dí' da, ni'gosdzán bits'á'dí'hi ádaat'ee. ¹⁷ Ni'gosdzán la'íí nchọ'go hách'it'iíníí bech'ígowáh: áídá' hadín Bik'ehgo'ihinań dahát'íyú ánát'íhíí dahazhí' golíí. ¹⁸ Shichagháshé, nnágodzaahíí biká' ngonyáá: Christ yich'i' nagonkkaadíí hináh doleekí ba'ikodaanołsi; ik'ídá' Christ yich'i' nadaagonkkaadíí láágo neheskai; áí bee nnágodzaahíí biká' ngonyáá bídaagonłzi. ¹⁹ Áí nohwits'á' dahiskai ni', áí doo bil daandlii dahíí bigha nohwits'á' dahiskai; bil daandlii lék'eyúgo, t'ah bil nahiikai doo ni': áídá' nohwits'á' oheskai, áí bee bígózi, doo bil daandlii dago. ²⁰ Áídá' nohwíí Holy Spirit nohwiyi' golíí, áík'ehgo dawa nohwil ídaagozi. ²¹ Da'anii ágot'eehíí doo bídaagonokshíí dahíí bigha nohwich'i' k'e'eshchíí da, áídá' bídaagonokshíí bigha, la'íí lé'ichoohíí doo la' da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' dago bídaagonokshíí. ²² Hadín lé'ikchóhi nlii? Jesus doo Christ nlii da, niihíí, án lé'ikchóhi nlii. Bik'ehgo'ihinań doo nohwiTaa at'éé da, niihíí la'íí, Christ doo Bik'ehgo'ihinań biYe' at'éé da, niihíí Christ bich'i' nagonkkaadíí níni at'éé. ²³ Hadín, Christ doo Bik'ehgo'ihinań biYe' at'éé da, niihíí Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa doo yígółsi da: áídá' hadín, Christ Bik'ehgo'ihinań biYe' at'éé, niihíí Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa áldó' yígółsi. ²⁴ Yati' baa gozhóni dantsé daadesots'áadı' godezt'i'go daadesots'aaníí dayúweh nohwiyi' golíí le'. Ágádaah'íyúgo Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa la'íí biYe' dała' bil daanohłji doleel. ²⁵ Ihi'naa doo ngonel'áá dahíí yaaká'yú bee daahinołnaa doleel, nohwilniiidgo nohwá ngon'áá. ²⁶ Dahadín k'izénohwidilteeh hádaat'iíníí díí baa nohwich'i' k'eshilchíí ni'. ²⁷ Bik'ehgo'ihinań Holy Spirit nohwiká'zhí' áyíílaa, t'ah nohwiyi' golíí, doo hadín nohwil ch'ídaago'aah da ndi nzhọọ: da'án dawa nohwil ch'ígó'aah, án da'anii, doo lé'gochoo da, dánohwil ch'ígon'ááhíí k'ehgo Christ biyi' daanohłji le'. ²⁸ Shichagháshé, án biyi' daanohłji; áík'ehgo án hiltsehíí bijji doo bédaahiildzid dago nasiidzi doleel, nyáágee doo bináál ídaa yádaandzi dago. ²⁹ Bik'ehgo'ihinań dávik'ehyú at'éégo bídaagonokshííyúgo, nnee daantíígee da'áígee ánadaat'íhíí Bik'ehgo'ihinań bichagháshé ádaat'eego bídaagonokshíí.

3

¹ Bik'ehgo'ihinań nohwiTaa ntsolaá bil daanjọọ, bichagháshé daanohwid'niigo: ni'gosdzán biká' nnee doo bídaagonokshíí dahíí bigha néé áldó' doo nohwidaagonokshíí da. ² Shił daanohshóni, k'adíí Bik'ehgo'ihinań bichagháshé daandlii, hago ádaant'ee doleekí doo hwahá bígozih da: ndi díí bídaagonłzi, án hiltsehíí bijji án ga'ádaant'ee doleel; da'át'ééhíí k'ehgo daadidiiltséh doleekí bigha. ³ Nnee daantíígee áík'ehgo Jesus yich'i' biini' tédaat'iiyúgo, Jesus dázhọ nzhọqhíí k'ehgo nzhọqgo ádilzi. ⁴ Dahadín doo bik'ehyú at'éé dahíí, Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí áldó' doo yee ik'í da: doo bik'ehyú ágot'ee dahíí Bik'ehgo'ihinań yegos'aaníí doo be'ch'íłsi dahíí at'éé. ⁵ Díínko bídaagonokshíí, Jesus nohwinchọ'íí yó'oyidi'aahgo nyáá; la'íí nchọ'íí doo la' ye'at'éé da. ⁶ Dahadín án biyi' nliiníí doo nchọ'go at'íí da: la'íí dahadín nchọ'go at'ííníí

doo hak'i biltsaa da, doo bigólsj da. ⁷ Shichagháshé, hadín nohwich'í' naoch'aa hela': dahadín da'áígee ánat'íhíí dábik'ehyú át'éé, Bik'ehgo'ihí'nań dábik'ehyú át'ééhíí k'ehgo. ⁸ Dahadín nchọ'go ánat'íhíí ch'iidn nant'án bits'á'dí'hi at'éé; ch'iidn nant'án godeyaad'í godezt'í'go nchọ'go at'íí. Ch'iidn nant'án ánat'íhíí ídołdijíhíí bigha Bik'ehgo'ihí'nań biYe' nyaá. ⁹ Dahadín Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliiní doo nchọ'go at'íí da; Bik'ehgo'ihí'nań ye'at'éhi biyi' nliihíí bigha: doo hago'at'éégo nchọ'go at'íí da, Bik'ehgo'ihí'nań bizhaazhé nliihíí bigha. ¹⁰ Díí Bik'ehgo'ihí'nań bichagháshé dagohíí ch'iidn nant'án bichagháshé bee bigózj doleek: dahadín doo dábik'ehyú át'éé dahíí, ła'íí doo bik'isn bíł nzhọọ dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi at'éé da. ¹¹ Díí na'goni'íí yati' baa gozhóni dantsé daadesots'aqad'í godezt'í'go daadesots'aqahíí át'éé, daanohwigha kł daanjọọgo dábik'eh. ¹² Doo Cain k'ehgo ádaant'ee da, nchọ'í nliihń yits'á'dí' nliigo bik'isn náizesdij. Nt'é bigha yizes-híí? Dabíí bi'at'e' nchọ'dá' bik'isn dábik'ehyú át'ééhíí bigha. ¹³ Shik'íyú, ni'gosdzán biká' nnee nohwik'edaanniihyúgo, doo nohwíł diyadaagot'ee da le'. ¹⁴ Nohwik'isyú nohwíł daanzhọọhíí bigha da'itsaah bits'á'dí' ihí'naazhí' daasiikaihíí bídaagonlzi. Dahadín doo bik'isn bíł nzhọọ dahíí, da'itsaahíí yiyi' goljí. ¹⁵ Dahadín bik'isn yik'enniihń ik'idá' nnee yizes-hííhíí k'ehgo at'éhi at'éé: dahadín nnee yizes-hííhíí 'ihí'naa doo ngonel'aq dahíí doo yee hinaa dago bídaagonlzi. ¹⁶ Jesus bi'ihí'na' nohwá nyinné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań bíł'ijóóníí bídaagonlzi: áík'ehgo néé aldó' nohwí'ihí'na' nohwik'isyú bá ndaan'né' dábik'eh. ¹⁷ Dahadín ni'gosdzán biká' be'ihí'naahíí dawa yígoyíłjídá', bik'isn tét'iyéégo yígólsj ndi doo yaa ch'oba' dayúgo, hagog'éégo Bik'ehgo'ihí'nań bíł'ijóóníí bijíí biyi' goljí? ¹⁸ Áídá' shichagháshé, da'aniiigo kł daanjọọgo íłch'odaahi'nii le', doo daazhógo ádaan'niigo da, doo daazhógo baa nadaagohiilni' da. ¹⁹ Díí bee da'anii ágot'eehíí bits'á'dí' daandliigo bídaagonlzi doleek, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee nohwijíí biyi' nkegohen'ááníí begoz'aq doleek. ²⁰ Nohwijíí yune' doo bik'ehyú ádaant'ee da daandziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań nohwijíí bitisgo at'ééhíí dawa yígólsj. ²¹ Shił daanohshóni, nohwijíí yune' dábik'ehyú ádaant'eehíí bídaagonlziyúgo, Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo ndaahiildzid da. ²² Áík'ehgo nt'éhéta bídaahónkeedíí nohwaa yiné', ngon'ááníí bikísk'eh ádaant'ee, ła'íí dábił bik'ehyú ádaant'eehíí bigha. ²³ Díínko ngon'áni at'éé, BiYe', Jesus Christ, daahohdlaq le', ła'íí kł daanohjọọ le', Bik'ehgo'ihí'nań nohwá ngon'ááhíí k'ehgo. ²⁴ Hadín Bik'ehgo'ihí'nań ngon'áni yikísk'eh at'ééhń, Bik'ehgo'ihí'nań biyi' goljí, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nań yiyi' goljí. Holy Spirit nohwaa daizné'íí bee Bik'ehgo'ihí'nań nohwiyi' goljígo bídaagonlzi.

4

¹ Shił daanohshóni, spirits doo dawa daahohdlaq da, áídá' spirits bídaanohtahgo bídaagonlzi, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' daanlii shíhíí, dagohíí doo bits'á'dí' daanlii da shíhíí: Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'ini łaqgo ni'gosdzán biká' niheskaihíí bigha. ² Díí bee Bik'ehgo'ihí'nań biSpirit bídaagonlzi: Spirit daantíígee, Jesus Christ nnee k'ehgo nyaá, niihíí Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nliini at'éé: ³ Áídá' spirit daantíígee, Jesus nnee k'ehgo nyaá, doo nii dahíí doo Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí' nliini at'éé da: díí Christ bich'í' nagonłkaadíí bispirit at'éé, híghángo ba'ikodaanohsı n'íí; da'ái ik'idá' ni'gosdzán yiká' nlii. ⁴ Shichagháshé, Bik'ehgo'ihí'nań bits'á'dí'hi daanohlii, áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidi ádaadil'ini bitis daasolii: nohwiyi' goljíhń ni'gosdzán biyi' goljíhń bitisgo at'ééhíí bigha. ⁵ Ni'gosdzán bits'á'dí' daanlii: áí bigha ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yaa

yádaalti', áík'ehgo ni'gospdzán biká' nnee daabidits'ag. ⁶ Néé Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi daandlii: dahadín Bik'ehgo'ihinañ yígólsinií nohwidits'ag; áídá' dahadín doo Bik'ehgo'ihinañ yits'á'dí'hi nlii dahíi doo nohwidits'ag da. Díi bee spirit da'aniihíi nlii shíhíi, dagohíi spirit lé'íkchoohíi nlii shíhíi bídaagonlzi. ⁷ Shił daanohshóni, lił daanjoo le': il'ijóónii Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí'hi at'éé; dahadín bil'ijóónii Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliini at'éé, la'íi Bik'ehgo'ihinañ yígólsi. ⁸ Dahadín doo bil'ijoo dahíi, doo Bik'ehgo'ihinañ yígólsi da; Bik'ehgo'ihinañ il'ijóni nliihíi bigha. ⁹ Díi k'ehgo Bik'ehgo'ihinañ bil'ijóónii nohwil chí'nah alzaa, Bik'ehgo'ihinañ biYe' dała'áhi ni'gospdzán biká'zhi' nkeyin'a', án bee daahin'naa doleełgo. ¹⁰ Díinko il'ijóónii at'éé, doo néé Bik'ehgo'ihinañ nohwil daanzhoohíi bigha da, ndi bíi bil' daanjooohíi bigha biYe' nohwá yin'a', bidikíi bee nohwincho'híi bigha nohwá nahiniil doleełgo. ¹¹ Shił daanohshóni, Bik'ehgo'ihinañ dázhó bil' daanjooohíi bigha, néé aldo' lił daanjoo le'. ¹² Doo hak'i hadín Bik'ehgo'ihinañ yo'ii da. Néé lił daanjoooyúgo Bik'ehgo'ihinañ nohwiyi' golíi, nohwil nzhooníi dayúweh ndzil hileehíi bigha lalzaa. ¹³ Díi bee Bik'ehgo'ihinañ biyi' daagondliigo, la'íi bíi nohwiyi' golíigo bídaagonlzi, dabíi biSpirit nohwaa yiné'híi bigha. ¹⁴ NohwiTaa biYe' ni'gospdzán biká' nnee hasdáyiniilgo yin'a'íi daahihiltsaago baa daagohiilni'. ¹⁵ Dahadín, Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' at'éé, nihiíi Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíi, bíi aldo' yihi' golíi. ¹⁶ Bik'ehgo'ihinañ bil' daanjooníi bídaagonlzi la'íi daahohiidlaa. Bik'ehgo'ihinañ il'ijóni nlii; áík'ehgo hadín il'ijóni yihi' golíinií, Bik'ehgo'ihinañ yihi' golíi, la'íi bíi aldo' Bik'ehgo'ihinañ biyi' golíi. ¹⁷ Ái bigha nohwil'ijóónii ndzilgo nohwá lalzaa, Bik'ehgo'ihinañ nnee yándaago'aahíi bijii doo daasiite' dago nasiidzii doleełgo ni'gospdzán biká' daagondlii ndi án ye'at'éehíi néé aldo' be'adaant'eehíi bigha. ¹⁸ Hadín bil'ijóónii doo neildzid da; il'ijóónii lalzaahíi bee négodzidíi nain'i: hadín neildzidíi biniigodilne'. Hadín neildzidíi bil'ijóónii doo lalzaa da. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinañ dantsé bil' daanjooohíi bigha nohwil daanzho. ²⁰ Dahadín, Bik'ehgo'ihinañ shil' nzhoo, niidá' bik'isn yik'enniihyúgo, ái lé'íkchóhi nlii: dahadín bik'isn yo'ini ndi doo bil' nzhoo dadá', hagog'éégo Bik'ehgo'ihinañ, doo yo'ii dahíi, bil' nzhoo doleeł? ²¹ Díi Bik'ehgo'ihinañ nohwá ngon'áni at'éé, Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bil' nzhooníi bik'isn aldo' bil' nzhoo le'.

5

¹ Nnee daantíige Jesus, Christ nliigo yodlaaníi, Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nlii: áík'ehgo dahadín nohwitaa bil' nzhooníi, bizhaazhé aldo' bil' nzhoo. ² Bik'ehgo'ihinañ nohwil daanzhoogo, ngon'aáníi bikísk'eh ádaant'eeýúgo, ái bee Bik'ehgo'ihinañ bichagháshé nohwil daanzhoogo bídaagonlzi. ³ Bik'ehgo'ihinañ ngon'aáníi bikísk'eh ách'ít'éehíi, án kol' nzhóni at'éé: án ngon'aáníi bikísk'eh ách'ít'éehíi doo nyee da. ⁴ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ bizhaazhé nliinií ni'gospdzán biká' ágot'eehíi yitis nlii: nohwil'odla'íi bee ni'gospdzán biká' ágot'eehíi bitis daandlii. ⁵ Hadín ni'gospdzán biká' ágot'eehíi yitis nlii? Dahadín Jesus Bik'ehgo'ihinañ biYe' nliigo yodlaaníi zhá. ⁶ Jesus Christ tú hik'e dil' bilgo bee nyáa, doo dá tú zhá bee da; tú hik'e dil' bilgo bee nyáa. Holy Spirit da'anii nliihíi bigha da'aniigo baa nagolni'. ⁷ Taagi yaaká'yú da'aniigo baa nadaagolni', nohwitaa, hik'e Yati' nliini, la'íi Holy Spirit: ái taagihíi dała'áhi at'éé. ⁸ Taagi ni'gospdzán biká' da'aniigo baa nadaagolni', Holy Spirit, hik'e tú, la'íi dik: díi taagihíi dátekt'eego ádaanii. ⁹ Nnee nadaagolni'íi hodaayélts'aqa, áídá' Bik'ehgo'ihinañ nagolni'íi itisgo ádaanzigo hodaayélts'aqa ngo'le: ái nagolni'íi dabíi biYe' yaa nagolni'híi at'éé. ¹⁰ Dahadín Bik'ehgo'ihinañ biYe' yodlaaníi, dabíi da'anii na'goni'go yígólsi: dahadín

Bik'ehgo'ihinań doo yodlaa dahii, le'ikchoogo ayilsi; biYe' yaa nagolni'ii doo yodlaa dahii bigha. ¹¹ Diinko yaa nagolni'ii at'ee, Bik'ehgo'ihinań ihinaa doo ngonel'aa dahii nohwaa daidez'aa, dii ihinaahii biYe' yiyi' golii. ¹² Dahadiń Bik'ehgo'ihinań biYe' yigoyikihii ihinaa doo ngonel'aa dahii yee hinaa; dahadiń Bik'ehgo'ihinań biYe' doo yigoyikii dahii doo aik'ehgo hinaa da. ¹³ Dii k'eshchiinii nohwii, Bik'ehgo'ihinań biYe' daahohdlaanii nohwich'i' k'eshchii; ihinaa doo ngonel'aa dahii bee daahinohnaa bidaagonlzi doleehii bigha, la'ii Bik'ehgo'ihinań biYe' bizhi' dayuweh daahohdlaa doleego. ¹⁴ Diinko bee bada'ondlii, nt'eheta bika da'ohikaah, bii hat'iniii bik'ehgoyugo, nohwidits'ag: ¹⁵ Nt'eheta bika da'ohikaahgee nohwidits'ago bidaagonlziyugo, bika da'ohikaahii daasiit'iidgo bidaagonlzi. ¹⁶ Dahadiń bik'isn ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii ye'at'iiigo yo'iiyugo, yigha okaah le', aik'ehgo ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii ye'adaat'iniii Bik'ehgo'ihinań ihinaahii ba baa daide'aah doleeh. Ncho'hii bigha da'itsaahii golii: ai bigha hadin okaah le' doo dishnii da. ¹⁷ Doo bik'ehyu' anach'ot'ii dahii dawa ncho'ihii at'ee: aida' ncho'ii doo bigha da'itsaah dahii golii. ¹⁸ Dahadiń Bik'ehgo'ihinań bizhaazhe nliinii doo ncho'go at'ii dago bidaagonlzi; Bik'ehgo'ihinań biYe' nt'eeego bistii, aik'ehgo ncho'i nliihn doo bihi'nah dago abisi. ¹⁹ Bik'ehgo'ihinań bits'a'di' daandliigo bidaagonlzi, aida' ni'godzan dagoz'aa nt'eeego ncho'i nliihn yebik'eh. ²⁰ Bik'ehgo'ihinań biYe' nyaago nohwil' idaagozigo adaanohwizlaahii bidaagonlzi, Bik'ehgo'ihinań da'anii nliini bidaagonlzi doleego; dabii da'anii nliini biyi' daagondlii, biYe', Jesus Christ biyi' daagondlii. Dii Bik'ehgo'ihinań da'aniihi, la'ii ihinaa doo ngonel'aa dahii at'ee. ²¹ Shichaghahé, nadn'ai bee daach'okaahii bits'a'zhi' adaanoh't'ee. Doleego at'ee.

THE SECOND GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, isdzán Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíí, bichagháshé bílgo bich'í' k'e'eshchii, áí da'aníigo shíł daanzhọọ, doo shí zhá da, nnee da'aníi ágot'eehíí yídaagọksiníí dawa aldó'; ² Da'aníi ágot'eehíí nohwíjii biyi' goljiihíí bigha k'e'eshchii, áí da'aníi ágot'eehíí dahazhí' nohwíł nlii doleel. ³ Bik'ehgo'ihí'nań nohwíTaa la'íí Jesus Christ nohweBik'ehń, nohwíTaa biYe' nlińi, bits'á'dí' aatét'íi la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aa le', da'aníi ágot'eehíí la'íí il'ijóóníi bílgo. ⁴ Nichagháshé la', nohwíTaa nohwá ngon'ááhíí k'ehgo da'aníi ágot'eehíí yikísk'eh hikahgo baa niyááhíí bigha shíł gozhọọ. ⁵ Shilah, begoz'aaníí doo ánídéhi bee nich'í' k'e'eshchii da, áídá' yati' baa gozhóni dantsé daadesiits'aadá' bee nohwá ngot'aa n'íí, baa nánoshkaah, díńko, Łil daanjóó le'. ⁶ Díí bee nohwíł'ijóóníi bígózi, Bik'ehgo'ihí'nań yegos'aaníi bikísk'eh hiikahyúgo. Díńko begoz'áni, Bił'ijóóníi biyi'zhí'go hohkah le', dantsé daadesots'aa n'íí k'ehgo. ⁷ K'izé'idilteehíí ląągo ni'godzáń biká'yú daadeskai, áí Jesus Christ nnee k'ehgo nyáá, doo nii da. Hadín doo ánii dahíi k'izé'idilteehíí la'íí Christ bich'í' ngonlkaadíí át'éé. ⁸ Ídaa daagonohdzaa, nohwitahyú nada'siidziidíi doo da'ílii daanoł'ii da doleelgo, áídá' áí bigha nohwich'í' nahi'níił doleel. ⁹ Dahadíń, Ilch'ígonsh'aah, niidá', Christ ániiyú doo ánii dayúgo, Bik'ehgo'ihí'nań doo bíł nlii da. Áídá' dahadíń Christ ániiyú ániihíi nohwíTaa hik'e biYe' bílgo yił nlińi at'éé. ¹⁰ Hadín nohwaa nyáągo díi ilch'ígot'aahíi doo yee nohwich'í' yakti' dayúgo, nohwigową yune' nohwíł ha'áowáh hela', doo k'ébıldohńi da: ¹¹ Hadín k'eyilniihíi nchọ'go na'iziidíi yich'oníi at'éé. ¹² Ląągo nohwich'í' k'e'eshchii hasht'ii ndihíi doo naltsoos biká' la'íi bek'e'echihé bee nohwich'í' k'e'eshchii hasht'ii da, ndi nohwaa nsháhgo daakiit'iiigo ilch'í' yádaahiilti'íi zhá hásh'ii, áik'ehgo zhá dawa bee nohwíł daagozhọọ doleel. ¹³ Nidee Bik'ehgo'ihí'nań bita'hazlaahíi bichagháshé, Gozhọọ, daanińii. Doleelgo at'éé.

THE THIRD GENERAL EPISTLE OF JOHN

¹ Shíí, ínashood básízíni, Gaius shíł nzhóni bich'ì' k'e'eshchii, án da'aniiigo shíł nzhòq. ² Shíł nzhóni, niyi'siziiní dá nł'ée nt'éeqo át'éehí k'ehgo dawa ná nzhòqgo ła'íi doo nígol'ìh dago ná hásh'íi. ³ Nohwik'isyú ła' kú hikaigo, da'anii ágot'éhi bikísk'eh hínááqgo yaa nadaagolnì'híi bigha dázho shíł gozhóq. ⁴ Odlá' bee shichagháshé daanlíni da'anii ágot'eehíi yikísk'eh hikaahíi ba'ikonsigo dázho shíł gozhóq, bitisgo baa shíł gozhóóníi she'ádìh. ⁵ Ni, shíł nzhóni, nohwik'isyú ła'íi anahdí' nadaakaihíi bich'odaanniihíi da'anii nł'éeqo ánt'íni at'ée; ⁶ Hagot'éeqo bich'odaanniihíi ha'ánázéh yune' yaa nadaagolnì': Bik'ehgo'ihì'nań yá nada'iziidgo nadaakaihíi dahnáikáhgee bich'odaanniigo dawa bá łaadalé'go nł'éeqo ánt'íni at'ée, Bik'ehgo'ihì'nań yánada'iziidíi ái k'ehgo bá ách'ít'íi'go nzhòq. ⁷ Christ yaa nadaagolnì'híi bigha dahiskai, nnee Bik'ehgo'ihì'nań doo daayokaqah dahíi doo nt'é yídaayokéedgo da. ⁸ Bik'ehgo'ihì'nań yánada'iziidíi nł'éeqo ádaanzì le', ágádaahiit'íiyúgo néé áldó' da'anii ágot'eehíi yánada'iziidíi bich'odaahi'nii. ⁹ Ínashood ha'ánálséhíi bich'ì' k'eshełchíi: ndi Diótrephe, itah nlíni, ínashood binant'a' hishłeeh nzìgo ádest'íni, doo nohwídaayéstsaq da ni'. ¹⁰ Ái bigha shíi níyáqgo bi'at'e'i bínashniih doleeł, yati' nchò'i yee nohwich'ì' yałti', daanohwoch'íidgo: ái doo bil'hwoi dago, dabíi nohwik'isyú doo yich'onii hát'íi da, ła'íi hadíi hádaat'iiníi, Dah, yihni, áidí' doo itah hileehi yá hát'íi da. ¹¹ Shíł nzhóni, nchò'íi doo be'ì'íi da, nł'éeehíi zhá be'ì'íi. Hadín nł'éeqo ánát'íi'kíi Bik'ehgo'ihì'nań bits'á'dí'hi at'ée: áidá' doo bik'ehyú ánát'íi' dahíi Bik'ehgo'ihì'nań doo yígółsì da. ¹² Demétrius nnee dawa nł'éeqo baa yałti', da'anii ágot'eehíi ye'at'éhi ch'í'nah áyíłsì, néé áldó' nł'éeqo baa nagohiilnì', baa nagohiilnì'íi da'anii, bídaagonołsì. ¹³ Łáqgo k'e'eshchii doleeł ni', ndi bek'e'echíhé doo bee nich'ì' k'e'eshchii da: ¹⁴ Áidá' déł'ihégo nándestséel ndi at'ée, lihít'íigo ilch'ì' yáhiilti' doleeł. Ilch'ì'gont'éehíi bee nich'ì' goz'aq le'. Nohwit'ekéhíi, Gozhóq, daanilnii. Akú nohwit'ekéhíi dała'á daantú'gee bizhi' daahónzhiigo, Gozhóq, shá daabilnii.

THE GENERAL EPISTLE OF JUDE

¹ Shíí Jude, Jesus Christ bána'isiidíí, James bik'isn nshlíni, nnee Bik'ehgo'ihinań nohwitaa hadaidezlaahíí bich'í' k'eshchii, áí Jesus Christ ídédaaboltá'í la'íí Bik'ehgo'ihinań bich'í' ádaanniidi: ² Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí, la'íí bits'á'dí' ilch'í'gont'ééhíí la'íí bil'ijóóníí dayúwehyú bee nohwich'í' ígohigháh le'. ³ Shił daanohshóni, odla' bíł dała'á da'ohiidlaaahíí bee hasdá'iildéhi dázho hasht'íigo baa nohwich'í' k'eshchíigo ni', áídá' odla' nnee Bik'ehgo'ihinań báhadaadeszaahíí baa daadest'aa n'íí bá nadaagonolkaad doleełgo nohwidag yashti' doleełhíí bigha nohwich'í' k'eshchii. ⁴ Nohwitaahyú nnee la' ha'adaanihest'íí, áí doo anídá' díí bigha ch'ídaagodeehgo bá nagoz'aa lək'e, nnee doo daagodnłsı dahíí, Bik'ehgo'ihinań bilgoch'oba'íí k'ihzhı' ádaizlaadá' nchọ'íí zhá dahot'éhé yaa ídaadest'aa lək'e, la'íí Bik'ehgo'ihinań dała'áhi hik'e Jesus Christ nohweBik'ehń gádaabihni, Doo án zhá da'ch'okaa at'éé da, daanii. ⁵ Díí ilk'idá' bídaagonłsı ndi bínadaaahni nohwildishni, nohweBik'ehń nnee Egypt golzeedí' hayínil n'íí bikédí'go, áí bitahyú doo da'odlaa dahíí da'ílíí ádaizlaa lək'e. ⁶ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á la' yaaká'yú daagolıı n'íí dantsédá' yedaabik'eh n'íí yits'á'zhı' daaheskai, áík'ehgo godilhił yuyaa bésh hishbizhıí bee dahazhı' dahdaahest'óogo ígozısgo baa yá'iti'íí bijjızhı' Bik'ehgo'ihinań bishnil. ⁷ Sódóm la'íí Gomórrah la'íí binaayú kih nagoznılíí biyi' nnee daagolıni n'íí da'ágát'éégo nant'ı' na'idaahíí yaa ídaadest'aa, la'íí ilch'ı' biini' daama', áí bich'ı' nahi'niilgo dahazhı' ch'iidn bikọ' dilthi' yee biniidaagodeszaa; díinko bee nnee bíł ch'ídaagot'aahi at'éé. ⁸ Da'ágát'éégo díí nnee nchọ'go nadaayeehíí bee bits'ı dailchọqoh, yedaabik'ehı doo daidnłsı da, la'íí yaaká'yú daagolıni daach'idnłsıni nchọ'go yaa yádaakti'. ⁹ Míkael, Bik'ehgo'ihinań binal'a'á yaaká'yú daagolınií da'tiséyú sitinihi ndi, ch'iidn nant'an yihagonlkaadgo Moses bits'ı n'íí bigha lahadit'áhdá' biini' hahgo doo yati' ye'okáalgo yaa dahgoz'aa da, áídá' gáyihni, NohweBik'ehń nił diteh ndi at'éé. ¹⁰ Áídá' díí nneehıí, nt'é doo yidaagołsı dahíí nchọ'go yaa yádaakti': ndi dzilká'yú gólınií doo natsídaakees dahíí k'a'at'éégo dabınik'eh yidaagołsinií ánadaat'ııhı zhá ye'adaat'ee, áí bee ídaadilchọqoh. ¹¹ Áí nnee bá góyéé doleeł! Cain holzéhi adzaa n'íí k'ehgo ádaadzaa, Bálaam holzéhi bich'ı' nahi'niilhıí bigha nihesıí n'íí k'a'at'éégo zhaali yidázhı' ádaane'go ndaahısih, la'íí Córe holzéhi, Bik'ehgo'ihinań yich'ı' nagonlkaadgo da'ílíí silıhıí k'ehgo áí da'ílíí daadoleeł. ¹² Díí nneehıí Bik'ehgo'ihinań binadzahgee lił daanohjooogo náda'ohdijhıí dailchọqohgo ádaat'ııh, doo daaste' dago itısgo náda'idijh bíł náda'ohdijhgee: yaak'os tú da'ádijhgo bíł nagoyolhıí k'ehgo ádaat'ee; ch'il náhásgani binest'á' ádini, nakidn da'ilké' náhásgani, bikeghad dá bíł hádodzıızıí k'ehgo ádaat'ee; ¹³ Túnteel bighán hashkeego nadiidáhıí k'ehgo ádaat'ee, tú bizhol hayıl'eehıí k'ehgo bí'at'e' bik'e ídaayágosinií hit'ıı hılee; ts'ıksqqsé da'adzaayú nadaahi'nahgo dahnaznilhıí k'ehgo ádaat'ee, chagołheel dázho dilhıhıí dahazhı' bá begoz'aa. ¹⁴ Adamdı' godezt'ı'go gosts'id ilké' hanátolchııgee Énoch naghaa lək'e, án díí nneehıí yunáasyú ágone'ıí yaa nagolni' lək'e, gánniidgo, Isaa, nohweBik'ehń nnee báhadaadeszaahıí goneznan doo náhóltag dayú hilt'eego yil dokah, ¹⁵ Nnee dawa yándaago'aahıí bigha hígháh, áí nneehıí bitahyú hadıı doo daagodnłsı dahíí doo daagodnłsı dago ánadaat'ııd n'íí bíł ch'ı'nah ádaagole'go, la'íí Bik'ehgo'ihinań daayokáalgo yaa

yádaakti' n'íí áldó' nda'íksiihíí bíl ch'í'nah ádaagole'go hígháh. ¹⁶ Díí nneehíí aadaanét'íí, ła'íí dawahá yída'iltah, nchọ'i hádaat'iiníí yikísk'eh daahinaa; ídaa da'odlígo yati' dázhó nchaahíí yee yádaakti', daazhógo ádaaniigo yati' baa gozhóni bee nnee yich'í' yádaakti', da'it'ííhíí bigha. ¹⁷ Ndi shíł daanohshóni, Jesus Christ nohweBik'ehń binadaal'a'á yunaásyú ágone'íí dabintsédá' yaa nadaagolni' n'íí bínadaakniih; ¹⁸ Gádaanohwińii n'íí, Iké'yú goldohíí biyi' aadaadlohíí doo daagodnłsi dago nchọ'íí hádaat'iiníí yikísk'eh ádaat'eehíí daahikáh doleel. ¹⁹ Díí nneehíí da'anii ágot'eehíí yits'á'zhí' ádaane'íí daanlii, ni'gosdzán biká' ágot'eehíí yikísk'eh ádaat'ee, Holy Spirit doo biyi' daagolii da. ²⁰ Áídá' nohwihíí, shíł daanohshóni, nohwi'odla' dilzini bee nłdzilgo ádaadohdle', Holy Spirit biláhyú da'ohkaąhgo, ²¹ Bik'ehgo'ihí'nań bíl'ijóóníí biyi' daagonohłiigo ádaadinolzi, Jesus Christ nohweBik'ehń nohwaa ch'oba'go dahazhí' ihí'naahíí nohwaide'aahíí biká daadeh'íí. ²² Áí nnee nchọ'go ánádaat'ííhíí ła' baa daach'ohba'go łahgo bich'í' ádaanoht'ee: ²³ Ła'ihíí binchọ'íí baa daagonohsaągo, kọ' biyi'dí' hadaahohdziiigo hasdádaahníí; nchọ'go ánádaat'ííhíí bigha bidiyágé bits'á' ıkizhgo alzaahíí ndi nohwił daancho' le'. ²⁴ Dánkota nanánohdéh doleelíí yits'á'zhí' Bik'ehgo'ihí'nań ánohwisigo yinel'ąą, ła'íí doo nohwaa dahgoz'ąą dago dabíí bits'á'idindláádgee, bidáhzhí' dázhó nohwił gozhógo nasoziiigo ádaanohwidoliiigo yinel'ąą, ²⁵ Áń Bik'ehgo'ihí'nań dała'á góyáni, Hasdánohwiniihíí, ihégosiníí, ízisgo at'ééhíí, dahot'éhé yebik'ehíí, ła'íí nawodíí biyéé le', dák'ad, ła'íí dahazhí'. Doleelgo at'éé.

THE REVELATION OF SAINT JOHN THE DIVINE

¹ Bik'ehgo'ihinañ yunaásyú hago ágonéh shihíí Jesus yil ch'í'nah ágólaa, Jesus bánada'iziidií bich'í' ch'í'nah áiléhíí bigha; bána'iziidi, John holzéhi, yich'í' na'ágole'go yaaká'dí binal'a'á John yich'í' oyii'á': ² John, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí, la'íí Jesus Christ hant'é nii lán shihíí, la'íí hadíí dahot'éhé yo'íí lán shihíí yaa nagosni'. ³ Hadín yunaásyú hago ágonéhi baa na'goni'íí yozhííhíí, la'íí hadín daidezts'aaníí biyaa daagozhóq doleel, la'íí díí k'e'eshchiiníí daayotá'íí aldó' biyaa daagozhóq doleel: ilk'idá' biká' nagowaahíí bigha. ⁴ Shíí, John nshlíni, Asiayú ínashood ha'ánátséhíí gots'idiyú nagoznili bich'í' k'e'eshchii: Nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, án bits'á'dí' ilgoch'oba'íí la'íí ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq le'; la'íí Spirits gots'idi Bik'ehgo'ihinañ nant'aago dahsdaagee bádh nadaaziiníí bits'á'dí'; ⁵ La'íí Jesus Christ da'aníigo aanagoln'íí, nanezna'íí bitahdí' dantsé nágosdlíni, ni'gosdzán biká' nnee nadaant'aahíí yá nant'áhi aldó' bits'á'dí', ilgoch'oba'íí hik'e ilch'í'gont'ééhíí bee nohwich'í' goz'aq le'. án bil daanioogo nohwinch'í' qq nohwá táyizgiz bidihíí bee, ⁶ Án nant'án ádaanohwizlaa, la'íí biTaa, Bik'ehgo'ihinañ, bi'okqaah yebik'ehgo ádaanohwizlaa; án dázho ba'ahégoš le', dawa yebik'eh le', doo ngonel'aq dayú dahazhí'. Doleelgo at'éé. ⁷ Isaa, yaak'os biyi'dí' nádáh; dakówa daach'íłtséh, hadín bighádaach'isgeedíí aldó': ni'gosdzán biká' nnee dahot'éhé iltah at'éégo hadaazt'í'íí án yik'e natídaadindlii doleel. Da'anii. Doleelgo at'éé. ⁸ NohweBik'ehñ, nliiníí, nlií n'íí, dogáhi, Dák'a'at'éhi, gáníí, Shíí Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'í'í nshlíí. ⁹ Shíí John, nohwik'isn, Jesus binkááyú nohwil daa' nohwich'í' nadaagont'ogi, hik'e Jesus Christ bilakt'áhgee nohwil daanshíni, la'íí nyee ndi dayúweh bil dahikahi, ni' táyi' dahgoz'aq Pátmos holzeegee sídáá, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íí hik'e Jesus baa nagoshni'íí bigha. ¹⁰ Godilziníí bijíí Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, shine'dí' kozhii dázho adíid dilwoshgo disiits'áq, besh dilwoshé ánííhíí k'ehgo, ¹¹ Gáníigo, Shíí Álpha hik'e Oméga nshlíí, dantséyúhi hik'e iké'yúhi: áidí' gánadí'niigo, Hant'é hí'íiníí naltsoos biyi' bak'e'íłchíigo Asiayú ha'ánázéhe gots'idiyú nagoznilií bich'í' ánléh; Éphesus, Smýrna, Pérgamos, Thyatíra, Sárdis, Philadélphia, Laodicéa, díí dawa bich'í' ádaanle'. ¹² Hadínshá' áshihíi nsigo t'aqzhí' nánishne'. Akú ik'ah k'í'í biká'dahnásikt'áhi óodo be'alzaahi gots'idiyú odaaz'aago hiltsaq; ¹³ Ik'ah k'í'í biká' dahnásikt'áhi gots'idiyú odaaz'aahíí ihí'dí' la' nnee ga'ánolini sizíí, bidiyágéhíí bikets'inyú nel'aq, bizis óodo be'alzaahi dázho nteeli bitilyú nel'aqgo bínást'í'. ¹⁴ Bitsits'in hik'e bitsizil ligai, dibelíí bighaa dázho ligai lehíí k'ehgo, zas k'ehgo ligai; binááhíí k' yaadiinahíí k'ehgo at'éé. ¹⁵ Bikeehíí besh brass holzéhi, k' biyi' hibeezhgo dázho bik'ena'didlaadhíí k'ehgo at'éé; bizhihíí tú dázho láqgo dits'ag lehíí k'ehgo ailt'sag. ¹⁶ Bigan dihe'nazhinéégo ts'íłsoosé gots'idi dahyonik: besh be'idiltshé dá'íłch'izhinéé deníni bizé'dí' há'áá; la'íí binii'íí ya'ái dázho bits'á'idindláád lehíí k'ehgo at'éé. ¹⁷ Hiltsaqadá' biyahzhí' nágo' dasiitsaqahíí k'ehgo. Áidí' bigan dihe'nazhinéé bee shiká' ndelñih, gáníigo, Doo nénldzid da; shíí dantseyúhi hik'e iké'yúhi nshlíí: ¹⁸ Shíí dasiitsaq n'íí naahi'naahíí nshlíí; saq, dahazhí' hinshnaa, Doleelgo at'éé; ch'iidntahíí la'íí da'itsaahíí bá be'igéşé nashnil. ¹⁹ Hant'é hí'íiníí hik'e hago ágót'íí shihíí, la'íí kodí' godezt'í'go hago ágóne' shihíí bak'e'íłchíí; ²⁰ Ts'íłsoosé gots'idi shigan dihe'nazhinéégo dahishñilgo hinłtsaaníí, hik'e

ik'ah kọ'íi biká'dahnásílt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idiyú odaaz'aahíi, doo baa nił ígózì dahíi bígosínłsìjìh. Ts'ìłsqósé gosts'idihíi Bik'ehgo'ihì'nań binadaal'a'á ha'ánázéh gosts'idi yánazíni ádaat'ee: ik'ah kọ'íi biká'dahnásílt'áhi gosts'idihíi ha'ánázéh gosts'idihíi ádaat'ee.

2

¹ Bik'ehgo'ihì'nań binal'a'á Éphesusgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'ì' k'e'ìłchíi gánñiihgo: Ts'ìłsqósé gosts'idi bigan dihe'nazhìnéégo dahyonìkíi, ik'ah kọ'íi biká'dahnásílt'áhi óodo be'alzaahi gosts'idi yitah naghaahi gáníi, ² Ánánt'ìjìkíi, nyeego na'izíidíi, nyee ndi bidag ánt'ééhíi bígonsì, nnee nchọ'go ádaat'eehíi nił daanchọ': ła'íi Bik'ehgo'ihì'nań binal'a'á daandlìjì, daanii ndi doo áí daandlìjì dahíi, ła'da'ìłchoogo ádaaniigo bídaagosínłsìjìdgo bígonsì áłdó': ³ Nyee ndi binenl'áá, ła'íi bidag ánt'ee, ła'íi shizhi'híi bigha nyeego na'izíid ni', t'ah doo hwahá baa nakaad dago bígonsì. ⁴ Da'ágát'éé ndi díi dała'á be'ánt'ééhíi doo shìł nzhọq da, dantsédá' nił'ijóq n'íi bits'á' ńnyaahíi bigha. ⁵ Hadí' gódah ch'ínkaad láń shì bínánłñhgo t'ąązhì' nádndáhgo, dantsédá' ánt'ee n'íi k'ehgo ánánłléh; dahyúgohíi dagoshch'ì' naa nsháhgo, ni'ik'ah kọ'íi biká'dahnásílt'áhi naadíshtìjìh, doo t'ąązhì' nádndzaa dayúgo. ⁶ Áídá' díi zhá nł't'éhi be'ánt'ee, Nicoláitans daanłini bi'at'e' nił daanchọ', shíi áłdó' shìł nchọ'. ⁷ Hadín bijeyi' golíini, Spirit ha'ánázéh nagoznìlìi hant'é yìłñiihíi yíyésts'ąą le'; Hadín dawa yitis siliini Bik'ehgo'ihì'nań bidázhọ gózhọq goz'ąą yuné' ch'il be'ihì'náhi sikaadíi baa dahnazñlìi yiyaągo baa godidish'aał. ⁸ Bik'ehgo'ihì'nań binal'a'á Smýrnagee ha'ánázéhíi yásizíni bich'ì' k'e'ìłchíi gánñiihgo; Dantséyúhi hik'e iké'yúhi nłini, daztsąą ndi naahi'na'i nłini gáníi; ⁹ Ánánt'ìjìkíi, nich'ì' nadaagontł'og, ła'íi ténł'yégo bígonsì, (ndi hánłdzil); ła', Jews daandlìjì, daanii ndi doo áí daandlìjì da, daazhógo ádaadil'ìjìgo bígonsì, áí Satan yá áła'ánát'ìjìhi daandlìjì. ¹⁰ K'ad bee niniigodilne'íi doo béńłdzid da: nohwíi ła' ch'iidn nant'án ha'ánohwìlkaad, nanohwídaantaago; goneznan iskaązhì' goyéé'go nohwich'ì' nagowaa doleek: ni'odłá'íi bee sínzìjì dasínłtsąązhì', áik'ehgo dahazhì' ihì'ná naa dish'aał, gonñeegee ch'ah hobìjìhíi k'ehgo. ¹¹ Hadín bijeyi' golíini, Spirit ha'ánázéh nagoznìlìi hant'é yìłñiihíi yíyésts'ąą le'; Hadín dawa yitis siliini nakidngee danáá'itsaahíi doo bee baa gowáh da. ¹² Bik'ehgo'ihì'nań binal'a'á Pérgamosgee ha'ánázéhíi yásizíni bich'ì' k'e'ìłchíi gánñiihgo; Bibéshbe'idilłtishé dá ilch'izhìnéé deníni golíinihíi gáníi; ¹³ Ánánt'ìjìkíi, hayú gonłini bígonsì, Satan nant'áągo dahsdaayú: shizhi'íi nł'éégo hónłtą'go bee nannaa ni', Ántipas, nł'éégo shá át'éhíhi, nohwitahyú, Satan golíiyú, zesdìjìdá' ndi shondlaaníi doo yó'ogodín'ąą da ni'. ¹⁴ Da'ágát'éé ndi díi zhá be'ánt'ééhíi doo shìł nzhọq da, aigee ła' Balaam ilch'ìgon'áni bił daanzhọqgo daayotą', án Bálak Israel hat'ìi nchọ'go ádaane'go doleeki yìł ch'ìgó'aahgo da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasnìl n'íi daayiyąą doleelgo, ła'íi nant'ì' nadaakaigo yìł ch'ìgon'ąą. ¹⁵ Aigee áłdó' ła' Nicoláitans bił ch'ídaagos'áni bił daanzhọqgo daayotą', áí dážhọ shìł nchọ'ì. ¹⁶ Ninchọ'íi bits'á'zhì' ádnłne'; dahyúgohíi dagoshch'ì' naa nsháhgo sizé'dí' béshbe'idilłtishé bee bił nadaagonskaad. ¹⁷ Hadín bijeyi' golíini, Spirit ha'ánázéh nagoznìlìi hant'é yìłñiihíi yíyésts'ąą le'; Hadín dawa yitis siliini bán, máanna holzéhi, nanł'ì' n'íi ła' bá daadi'dishné', tséé ligai bizhi' ánídéhi biká' dahgoz'áni baa dish'aał, áí dahgoz'aaníi baa hit'ááníi zhá yígótsì. ¹⁸ Bik'ehgo'ihì'nań binal'a'á Thyatíragee ha'ánázéhíi yásizíni bich'ì' k'e'ìłchíi gánñiihgo; Bik'ehgo'ihì'nań biYe', bińáá kọ' yaadiiñahíi k'ehgo at'éhi, bikeehíi bésh, brass holzéhi, dážhọ bik'ena'didlaadhíi k'ehgo at'éhi gáníi; ¹⁹ Ánánt'ìjìkíi bígonsì, nił'ijóóníi, shána'izíidíi, ni'odłá'íi, nyee ndi bidag

ánt'ééhíí; ntsedá' ánánt'íidíí bitisgo ánánt'íilgo nígonsí. ²⁰ Da'ágát'éé ndi díí zhá be'ánt'ééhíí doo shíł nzhqo da, isdzán, Jézebel holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nań binkááyú na'iziidíí ádiłdi'níhi, shánada'iziidi nant'í' nadaakaigo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnii da, la'íi shánada'iziidíí da'okąąhgo hidán nadn'ái yaa hasnilií daayiyąą doleelgo yił ch'ígó'aah ndi doo nt'é biłnii da. ²¹ Nant'í' nagmaahíi yits'ągháhgo baa godini'ąą; ndi doo yits'ąnyáá da. ²² Ái bighą án dińiıłhgo ashle', la'íi hadíi yił nant'í' naskaihií dązhqó góyéé'go bich'í' nagowaago ashle', nant'í' nakaihií doo yits'ąkáh da lęk'eyúgo. ²³ Bichągháshé nadaanne'go ashle'; la'íi ha'ánálséhíi dawa shídaagołsi doleel, shíi konatsekees yígółsiníi hik'e kojii yuńe' go'iinií nshkii: dała'á notiiigo hant'é ádaasolaahíi dábik'ehyú nohwich'í' nada'ishniil doleel. ²⁴ Áidá' nohwihíi hik'e Thyatiragee daagonohkiińi la'ihíi, ái ilch'ígót'aahíi doo bikisk'eh ádaanoht'ee dahíi, Satan bi'at'e' k'ehgo áná'ol'iihíi dązhqó nchq'go daalch'inihií, nohwíi la' t'ah doo hwaa bídaagono'laah dahíi, doo nt'é be'ánadaahne' nohwildishnii da. ²⁵ Díi zhá, hant'é bee nohwil ch'ígót'aanii nłdzilgo daahohtą', nánsdzaazhi'. ²⁶ Hadín dawahá yitis siliinií, la'íi nnágódzázhi' hago ánasht'iihíi bikisk'eh at'ééhíi, nnee binant'a' dała'áhíi il'aniyú naznilií yebik'ehgo baa godidish'aak: ²⁷ ShiTaa shaa godin'ąghíi k'ehgo yá nant'aa doo, besh ilii bee; gosht'ish idee daasits'ilgo ts'iltaąhíi k'ehgo ts'idokiił. ²⁸ Ts'iksqsésecho baa dish'aak. ²⁹ Hadín bijeyi' goliińi, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yiłniihíi yiyésts'ąą le'.

3

¹ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Sárdisgee ha'ánázéhíi yásizini bich'í' k'e'ilchíi gánniıłhgo; Bik'ehgo'ihí'nań Spirits gots'idi la'íi ts'iksqsése gots'idi yegoy-ilińi gánii; Ánánt'iihíi bígonsi, hinńáago daanilch'ini ndi dasińtsáni ánt'ee. ² Ch'ínándziidgo, hadíi nádaagodzihií dák'azhá nanne'ii nalwodgo ánandle': hago ánánt'iihíi Bik'ehgo'ihí'nań binadzahgee doo nzhqo da laą bígosıłsiid. ³ Áik'ehgo hant'é naa hi'né' la'íi dasińts'ąą laą shihíi bínánłnıł, ái bikisk'eh ánt'ee, ninchq'ii bits'ą'zhí' ánán'ne'. Doo ch'ínándziid dayúgohíi, in'iihi higháh lehíi k'ehgo nsháh, hagee hokosii biyi' nsháhíi doo bígonłsi da doo. ⁴ Sárdisgee nnee da'akwiyé godziih, doo hwahá bidiyagé chih ádaile' da: ái dá ligai nt'éégo bik'enada'izlaago bił hishkah doo: ái yik'e shijeedhií bighą. ⁵ Hadín dawahá yitis siliinií dá ligai nt'éégo bik'e'izlaa doo; ihí'na naltsoosii biká' bizhi' doo k'ená'ishdéh da doo, shiTaa hik'e binal'a'á yaaká'yú daagoliińi binadzahgee bizhi'ii hodishiil. ⁶ Hadín bijeyi' goliińi, Spirit ha'ánázéh nagoznilií hant'é yiłniihíi yiyésts'ąą le'. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Philadélphiagee ha'ánázéhíi yásizini bich'í' k'e'ilchíi gánniıłhgo; Godiyıłhgo at'éhi, da'aniigo at'éhi, be'ohigeęsé David biyéé n'ii naitiihi, ch'íntááyúgo doo hadín dená'ditiihi da; dagohíi de'dintááyúgo doo hadín ch'íná'itiihi da, án gánii, ⁸ Ánánt'iihíi bígonsi: isąą, dáádítıł ch'í'otąągo ná áshłaa, doo hadín da'dinótiihi at'éé da: doo nńłdzil da ndi shiyati'ii hónłtą', la'íi, Ái doo bígonsi da, doo hak'i shildinniid da. ⁹ Satan yá ila'ánadaat'iihíi, Jews daandlii, daanii ndi doo ái daanlii dago lęda'ilchoogo ádaaniihíi; niyahzhi' hayaa ádaane'go, shił nzhonii yidaagołsiıłhgo ádaashle' doo. ¹⁰ Nye ndi bidag ánt'ee, nıłdéniiđií bikisk'eh ánt'ééhíi bighą ni'godzán dahot'éhé biká' nakıda'dintaahíi begowáhíi bits'ą'zhí' áninsi doo, ni'godzán biká' nnee nabıda'dintaahíi. ¹¹ Isąą, dák'adégo nánsndaak: nłt'éégo ánt'ééhíi nłdzilgo hónłtą', yaaká'yú ch'ah hobiihíi niba' si'aanii doo hadín nits'ą' náidi'aah da doleelhií bighą. ¹² Hadín dawahá yitis siliinií Bik'ehgohinshnaahíi bikih biyi' da'ch'okąąhíi yuńe' bíyahdahn'aahíi k'ehgo ashłéh, dahazhi' doo ch'ínádąhgo

da: án Bik'ehgohinshnaahíí bizhi'íí biká' ágoshle', Bik'ehgohinshnaahíí kih nagoznili bíyéhi nt'é holzee shihíí áldó' biká' ágoshle', áí Jerúsalem ánídéhi holzee, yaaká'dígo bee kegonáhi, Bik'ehgohinshnaahíí bits'á'dí; dashíí shizhi' ánídéhi ndi biká' ágoshle' áldó'. ¹³ Hadín bijeyi' golííí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yíhíí yíyésts'áá le'. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á Laod-icéagee ha'ánázéhíí yásizini bich'í' k'e'íłchíí gánñihgo: Doleełgo at'éé nliiníí, nt'éégo da'añiigo nagoln'íí, Bik'ehgo'ihí'nań dawahá áyílaahíí begodeyáhi gáníí; ¹⁵ Anánt'ííhíí bígonsí, doo sínk'az da, doo síndog da: dážhó sínk'az le'at'éhi, dagohíí dážhó síndog le'at'éhi. ¹⁶ Da'ákugo síndog, doo sínk'az da, doo síndog dahíí bighá hanídishkoh. ¹⁷ Shíí hásdzil, shíyééhíí ląá, doo nt'é bínshdih da, ádiłn'íí; ndi díyaant'éé, naa goch'oba'á, tént'iyé, nińáá ágodih, dá łinchíí doo ádígonzı dahíí bighá: ¹⁸ Óodo kọ' be'alzaahi shaa nahíłniih, hánłdzil doleełhíí bighá; diyágé ligaihíí ák'ihidleeh doleełgo shaa nahíłniih, dáłinchíí'íí bik'e ídaa yágondziníí doo hit'íi da doleełhíí bighá; ik'ah nińáá bínzhish, nt'éégo go'íi doleełhíí bighá, nıłdishnii. ¹⁹ Shił daanzhooníí bił daadishteh, ła'íi biniidaagodishle', bił ch'ígonsh'aahgo: áik'ehgo dahńdohgo nincho'íi bits'á'zhı' áñne'. ²⁰ Isąą, dáádítłhdí' sézıigo nınsts'ı: hadín shizhii yidezts'ąągo shá ch'í'ıntááyúgo, ha'ádishaalgo bił idishıił, bíi áldó' shił idoyıił. ²¹ Shíí dawa bitis síłıigo shiTaa bił nansht'aahíí k'ehgo hadín dawa yitis siliiníí bił nansht'aa doleełgo baa godinsh'aah. ²² Hadín bijeyi' golííí, Spirit ha'ánázéh nagozníí hant'é yíhíí yíyésts'áá le'.

4

¹ Díi bikedí'go dé'ıid, yaaká'yú dáádítłh ch'í'otaą ląágo hiłtsąą: dantsé kozhii bésh dilwoshíí k'ehgo añiigo disiits'áá n'íi shich'ı' hananadzii gáshıiıigo, Yushdé' shich'ı' hasiná, kodí' godezt'ı'go hago ágonéh shihíí nich'ı' ch'ı'nah ashłéh. ² Dagoshch'ı' Holy Spirit shiká'zhı' adzaago nant'án biká'dahsdáhi yaaká'yú dahs'ąągo hiłtsąą, ła' yiká' dahsdaago. ³ Áń dahsdaahn tséé íłni, jasper hik'e sardine holzéhi, ga'ánolih: nant'án biká'dahsdáhi iłtsąátł'ól tséé íłni, émerald holzéhi, ga'ánolihgo binazt'ı'. ⁴ Áí nant'án biká'dahsdáhi si'aaníi binaayú nadindıı'ı' biká'dahsdáhi lédn't'ı': áígee bádaayányú nadindıı'ı' ligaigo bik'e nadaahezlaago dahnaháztąą; ch'ah óodo be'alzaahi bik'e daadez'ąągo. ⁵ Nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' hada'didla' hik'e idi'nii ła'íi kozhii daadits'ag: ła'íi bidáhgee gosts'idgo daadiltı', áí Bik'ehgo'ihí'nań biSpirits gosts'idihi ádaat'ee. ⁶ Nant'án biká'dahsdáhi bidáhgee dolyíni, crystal ga'at'éhi, sikąą: ła'íi binaayú díı'yú nt'éshı hińáhi nadaazi, bitıldí' hik'e bighánt'aadí' dá bináá zháhi. ⁷ Áí daahináhi ntséhihíí ndóicho ga'ánolih, nakigeehíí magashi bizhaazhé ga'ánolih, taagigeehíí nnee binii'híi binii'hi, díı'igeehíí itsaa na'niihíi ga'ánolih. ⁸ Áí díı'ı' daahináhiihíi dawa bit'ą' gostán daagolıı: dá bináá zhá naz'áni: jııgee, t'é'gee, Dilzini, dilzini, dilzini, daanii nt'éé, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń Dák'a'at'éhi, nliı n'íi, nliiníi, dogáhi. ⁹ Dahagee daahináhiihíi nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn, doo ngonel'ąą dayú, dahazhı' hińáhi, Ízigo ánt'ee, yíhıigo, daidnłsigo, yich'ı' ihédaanzigo, ¹⁰ Bádaayányú nadindıı'ı' nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn yiyahzhı' hayaa ánadaat'ıi, án doo ngonel'ąą dayú dahazhı' hińaahíi daayokąąhgo, yaaká'yú daabich'ah daayosbaąhíi yiyahzhı' hayaa ánadail'ıih gadaañiigo, ¹¹ NohweBik'ehń, Ízigo ánt'ee, daanılch'iniigo bik'e síntıi, daanılch'ínłsigo, ła'íi dawa nebik'eh daanılch'iniigo bik'e síntıi: dawa ánlaa, hánt'ıihíi bighá dawa daagolıı, hánt'ıihíi bighá dawa alzaa.

5

1 Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinehi naltsoos yisdisi dahyo'algo hiłtsaa, biyi' hik'e biká'dígo k'e'eshchini, gots'idiyú bidá'doljeég. 2 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'a dázhó nalwodihi hiłtsaa, án ádiid dilwoshgo gáníi, Hadín láá naltsoos bidá'doljeegú ch'í'ízóqsgo iłts'á' áile'go yik'e sitij? 3 Áidá' yaaká'yú, ni' biká'yú, dagohú ni' bit'ááhyú ndi doo hadín naltsoosú iłts'á' áile'íi dagohú yinel'íi ndi yik'e sitij da. 4 Doo hadín naltsoos iłts'á' áile'go yozhíhi, dagohú yinel'íi ndi yik'e sitij dahú bigha yat'éego hishchag ni'. 5 Bádaayányúhi dała'á gáshii, Doo nchag da: dín'íi, Juda hat'íi bits'á'dí Ndóicho, án David Bikeghadi, dawa yitis silijhi bigha, án zhá naltsoos bidá'doljeegú gots'idi ch'í'ízóqsgo iłts'á' áile'íi yik'e sitij. 6 Akú dé'iidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'eshi daahinahi ihí'gee, bádaayányú bitahdí dibehíi biZhaazhé nlíni zesdij n'íi ga'anolini sizijgo hiłtsaa, án biyeshdee gots'idihi, biñáá gots'idihi, ái Bik'ehgo'ihinañ biSpirits gots'idihi ni'godzán dágoz'aa nt'éego biká'zhi' odaas'a'i. 7 Án nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn bigan dihe'nazhinedígo naltsoosú náidnné'. 8 Naltsoos náidnné'dá' díi' daahinahi lá'íi bádaayányú nadindíi dibehíi biZhaazhé nlíni biyahzhi' hayaa ádaasdaa; daantíi gee tsibe'idot'ále dahdaayotij, lá'íi its'aa óodo be'alzaahi, dilthi'go likagolchinihi bee halk'ilgo dah daayokaal, ái nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi bi'okaahíi ádaat'ee. 9 Si' anidéhi daido'aał gádaaniigo, Naltsoosú náidnné'go bidá'doljeegú ch'í'ínzóqsgú bik'e sínij: nnee il'aniyú hadaazt'íi, iłtah at'éego yadaakt'íi, nnee daanliiníi, lá'íi nnee binant'a' dała'áhi il'aniyú naznilíi biyi'dí' nidi'zesdijgo nidikíi bee Bik'ehgo'ihinañ bá hanánohwihén'nil. 10 Nant'án daandlijgo, lá'íi okaah yebik'ehi daandlijgo Bik'ehgo'ihinañ daahoiikaahñ bich'í' ádaanohwíi laa: áik'ehgo ni'godzán biká' nadaant'aa doo. 11 Dé'iidgo nant'án biká'dahsdáhi hik'e nt'eshi daahinahi lá'íi bádaayányú biñayú Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'a láago: goneznadn doo náhóltagyú dá'ágánałaga goneznadn, doo náhóltagyú áidí' doo náhóltagyú yúweh doo náhóltagyú daabizhii daasiits'áá; 12 Dibehíi biZhaazhé nlíni bidí'zesdij n'íi dawa yebik'ehi, há'ıldzili, góyáni, nalwodi, dilzini, ba'ihégozini, lá'íi biyaa gozhóoníi baa hi'né'hi yik'e sitini at'éé. 13 Áidí' yaaká'yú, ni'godzán biká'yú, ni'godzán biyi'yú, túnteel biyi'yú dahot'éhé daahinaahíi, da'adzaayú dawa daagolíníi gádaaniigo disiits'áá, Nant'án biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn lá'íi dibehíi biZhaazhé nlíni doo ngonel'aa dayú dahazhi' biyaa gozhó'le', dilzi'le', ba'ihégozi'le', lá'íi dawa yebik'eh le'. 14 Díi' nt'eshi daahinaahíi, Doleelgo at'éé, daanii. Bádaayányú nadindíi hadín doo ngonel'aa dayú dahazhi' hinaahíi yiyahzhi' ádaaszaago daayokaah.

6

1 Dibehíi biZhaazhé nlíni naltsoos bidá'doljeegú gots'idihi dała'á ch'í'ínzóqzgo hiłtsaa, áidá' díi' nt'eshi daahinaahíi dała'á bizhihi'idi'nihihi ga'ahilts'ago, Yushdé' dín'íi, shiiniigo disiits'áá. 2 Áidí' dé'iidgo híłgai hiłtsaa: ái yiká' dahsdaahn iłtij dahyotij; lá'íi nant'án bich'ah baa hit'aa: án gonolneelgo gonleehgo híi bil dahiswod. 3 Nakigee idá'doljeegú ch'íná'nzóqzdá' nakigee nt'eshi hínáhihi, Yushdé' dín'íi, shiiniigo disiits'áá. 4 Áidí' híi lichíi' ch'ínánálwod: ái yiká' dahsdaahn ni'godzán biká' ilch'ij'gont'éé n'íi náidiiné'go baa godet'aa, nnee nanáhtseed doleelgo: lá'íi besh be'idiltkish dázhó nchaahi baa hitaa. 5 Taagigee idá'doljeegú ch'íná'nzóqzdá' taagigee nt'eshi hínáhihi, Yushdé' dín'íi, shiiniigo didiits'áá. Dé'iidgo híi dilhihi hiłtsaa; ái yiká' dahsdaahn bedahnádidlohé dahyo'áál. 6 Díi' nt'eshi daahinaahíi ihí'dí'

kozhiisiits'áá gáníigo, T'oh naghái dałáhn ha'okaągo penny ílji, t'oh naghái diwozhé taadn ha'okaągo penny ílji; áidá' ik'ah hik'e wine nadaanoñní. ⁷ Díidngee idá'doljeegí ch'íná'ńzóózdá' díidngee nt'éshí hináhihí, Yushd'é dín'ji, shiñiigo disiits'áá. ⁸ Dé'jidgo hí déhibáhé hiłtsaa: ái yiká' dahsdaahn Da'itsaahí holzee, áidí' Ch'iidntahí biké' begogáál. Ni'godzán dí'yú ik'é'nilgo dałá'á biyi' bésh be'idiltshé, shiná' góyéego nagowaahí, yóiyahgo ch'innihí, hik'e ni'godzán biká' tsétahgo daagolíni bédaagodzidí bee nnee nadaayiltseed doleelgo binawod baa daagodest'aa. ⁹ Ashdladngee idá'doljeegí ch'íná'ńzóózdá', be'okaąhi biká' dahnási'nikí bit'ááhgee nnee Bik'ehgo'ihí'nañ biyati'hí hik'e yaa nadaagolñi'hí bigha nadaabi'distseedí biyi'sizini hiłtsaa: ¹⁰ Adiid daadilwoshgo gádaañi, NohweBik'ehí, nidilzini, da'anihi níni, da'os'ah láá nnee ni'godzán biká' daagolíni nohwidihí bigha baa yánłti'go nohwá ik'enán'ni? ¹¹ Áidí' daantúgee íłgai bitaadaas'niigo gádaabi'ido'niid, Dé'tihézhí' hanádaaksoł, bił nadaa'a'í hik'e nohwik'isyú nohwí nanohwi'distseedhí k'ehgo nabi'ditseed doleehí nabi'ditseedgo zhá. ¹² Gostángee idá'doljeegí ch'íná'ńzóózdá', dé'jidgo ízigo ni'godes'naa; ya'áhi tsiigha diłhi nanest'oolhí k'ehgo diłhi silji, t'é'gona'áhi dił ga'anolih silji; ¹³ Ch'il, fig holzéhi, bich'í' deyolgo doo hwahá nt'áá dahí nanihezdeehí k'ehgo ts'iksóqsé yaadí' ni'godzán biká'zhí' náłtáá. ¹⁴ Yáá naltsoos hisdisí k'ehgo hisdis siljiigo esdjid; lá'í dzil hik'e ni'táyi' dahnagozníli dawa łahyúgo naznil daasilji. ¹⁵ Ła'í ni'godzán biká' nadaant'aahi, nnee itisyú nadaandeehi, hádaakdzili, siláada itisgo nadaant'aahi, nnee nadaalwodi, lá'í daakówa, daako'desnaahí hik'e doo daako'desnaa dahí ndi, dzil bińida'i'án yune', tséyaa nadaach'int'í'go; ¹⁶ Dzil hik'e tséé bich'í' gádaach'ini, Nohwiká'zhí' ts'iyaa ánné'ego nádaanoñwin'jiih, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahn hik'e dibelji biZhaazhé níni bihashkeehí bits'á' nádaanoñwin'jiih, ¹⁷ Bihashke'hí begodeyaahí bigha; áik'ehgo hadín zhá shá' sizji doleel?

7

¹ Ái bikédí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'godzánzhí' dí'yú nadaazjigo hiłtsaa, ni'godzán biká' dí'yú nyolí t'aaqzhí' daayotą'go, ni'godzán, túnteel, hik'e ch'il doo bich'í' nyol da doleehí bigha. ² Áidí' ya'ái hanadáhdí'go Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á, Bik'ehgo'ihí'nañ hináhi bibe'idinidlidé yoné'go naahiltsaa: án dí'i Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ni'godzán hik'e túnteel daayilchoghgo baa daagodest'aaní adiid yich'í' nádilghaazhgo, ³ Gání, Ni'godzán, túnteel, hik'e ch'ilhí daolchogh hela', Bik'ehgo'ihí'nañ yánada'iziidí bitá'gee bídaadiniidlidgo zhá. ⁴ Da'kwí bídaadiniidlid shíhí disiits'áá: Israel biye'ke bits'á'dí nnee hadaazt'í'í bitahdí' dałá'á gonenadín iká'yú dí'i doo náhóltagyú hilt'éego bídaadiniidlid. ⁵ Juda hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Reuben hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Gad hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁶ Áser hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Néphthalim hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Manáses hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁷ Símeon hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Levi hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Íssakar hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁸ Zábulon hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Joseph hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. Benjamin hat'í'í bitahdí' nakits'adah doo náhóltagyú bídaadiniidlid. ⁹ Díi bikédí'go dé'jidgo nnee doo łá' díi nnee łani yóltagyúhi

daahiltsaa, binant'a' dała'áhíi il'aniyú naznilí, nnee il'aniyú hadaazt'i'íi, nnee daanliiní, hik'e iltah at'éégo yádaakti'íi dawa bitahdí, nant'an biká'dahsdáhi hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni yidáhgee nadaazji, dá ligai nt'éégo bik'eda'izlaa, ch'il, palm holzéhi, bits'ádaaz'aahíi dahdaayiníigo; ¹⁰ Adjíd daadilwosh gádaaniigo, Hasdách'igháhíi Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń, hik'e dibeljí biZhaazhé nlíni bikgo bits'á'dí' begoz'aq. ¹¹ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á nant'an biká'dahsdáhi, bádaayányú, hik'e djí'i nt'éshí daahinaahíi binaayú lédnt'igo nant'an biká'dahsdáhi biyahzhí' hayaa ánadaat'igo Bik'ehgo'ihí'nań daayokaqah, ¹² Gádaaniigo, Doleelgo at'éé: Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń doo ngonel'aq dayú dahazhí' biyaa gozhóq le', ba'ihégosí le', góyáq le', bich'í' ihégosí le', dilzí le', dawa yebik'eh le', la'íi dák'a'at'éé le'. Doleelgo at'éé. ¹³ Bádaayányú dała'a shich'í' gánniid, Díi bidiyagé daaligaihi, hadín ádaat'ii? Hadí' hikaihi? ¹⁴ Gábildéniid, Ni la' bígonksí. Gánashildo'niid, Góyéégo nagoyaahíi yitis ch'ékaihi ádaat'ii: dibeljí biZhaazhé nlíni bidihíi bee bidiyagé tadaizgizgo ligaigo ádaizlaa. ¹⁵ Ái bigha Bik'ehgo'ihí'nań biká'dahsdáhi yidáhgee nán'áa, ái daabich'okaqah goz'aq yune' dawa jii, dawa t'é' daabokaqah nt'éé: nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaahń bitahyú nlii doleel. ¹⁶ Doo shiná' naadaadleeh at'éé da, doo dibá' naadaadleeh at'éé da; ya'ái doo daabidihid da doleel, la'íi doo dant'éhéta bich'í' sidog da doleel. ¹⁷ Dibeljí biZhaazhé nlíni nant'an biká'dahsdáhi ilní'dí' dahsdaahń bá da'diné' doleel, tú hináhi haljyú yádih higaalgo yił onakáh doleel: la'íi bináa túhíi dawa Bik'ehgo'ihí'nań bá k'eda'yildéh doleel.

8

¹ Dibeljí biZhaazhé nlíni gosts'idngee idá'doljeegú ch'íná'ńzqósdá' yaaká'yú doo nt'é hiiłts'ag dago biní'yú hak'e nehenkééz. ² Áidí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á yaaká'yú daagolíníi gosts'idi Bik'ehgo'ihí'nań yidáhgee nadaazjiigo besh dilwoshé bitaas'niigo hiltsaa. ³ Áígee binal'a'á la'ihíi naanádzaa, án be'okaqahi biká' dahnási'niki goz'aqgee hizi', its'aa ódo be'alzaahi biyi' dilidgo likagolchiníi dahyo'aalgo; likagolchiníi láágo baa hi'né', nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi dawa daabi'okaqahíi bił dała' álnéhgo, nant'an biká'dahsdáhi bádihgee, be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' diltkí' doleelgo. ⁴ Áik'ehgo likagolchiníi bits'á'dí' kidíi, hik'e nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahíi daabi'okaqahíi bił dała' Bik'ehgo'ihí'nań yich'í' hadag adzaa, Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á bilakt'áhdí'. ⁵ Áidí' Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á kq' be'okaqahi biká' dahnási'niki yiká' dilidíi la' its'aa biyi' ha'disbigho ni'godzán yiká'zhí' yaa yinil; ái dábilgo yáhiilts'ag, idi'nii, hada'didla', la'íi ni' nagohi'naa. ⁶ Bik'ehgo'ihí'nań binadaal'a'á gosts'idihíi besh dilwoshé dahdaayoniíi k'ad ádaayiniigo nadaazji. ⁷ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á dantséhihíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo hilóí hik'e kq', dił bił nadesgeedgo ni'yú náltáq: ni'godzán biká' ch'il nadaan'aahíi dawa táayú ilk'é'nilgo dała'ághíi aqł daanlid, t'oh daadot'izhíi aldó' aqł nliid. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á nakigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo nt'éhéta dził nchaahíi ga'ánolini diltkí'go túnteel biyi' olgo': áik'ehgo túnteel táayú ilk'é'nilgo dała'ághíi dá dił zhá silji: ⁹ Túnteel biyi' daagolíníi dawago táayú ilk'é'nilgo dała'ághíi aqł nanezna'; tsina'eehíi dawago táayú ilk'é'nilgo dała'ághíi doo nt'é da silji. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á taagigeehíi bibéshdilwoshé áyihniidíi dábilgo ts'iksqsé nchaahi yaaká'dí' naltq', kq' k'ehgo diltkí'go, ái tú daanliiníi dawago táayú ilk'é'nilgo dała'ághíi níká' naltq', la'íi tú hadaazliiníi aldó' biká' naltq'. ¹¹ Ts'iksqséhíi Ilkóhi holzee: tú dawago táayú ilk'é'daasziidgo dała'ághíi dé'ilkó silji; áik'ehgo tú dé'ilkó siljihíi bigha nnee láágo nanezna'.

12 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dji'igeehií bibéshdilwoshé áyikniidíí dábilgo ya'ái, t'égoná'ái, la'íí ts'iksosé tááyú ilk'énilgo dała'ágohíí hagoshí ádaaszaago, bits'á'daadesdiiníí tááyú ilk'énilgo dała'ágohíí dilhił silji, áik'ehgo jjiigo idindláadíí tááyú ilk'énilgo dała'ágohíí doo got'ji da silji, t'é'gohíí ałdó' ágát'ée lék'e. 13 Áidí' dé'jiggo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yáá ikni'yú na'dezniigo ádjid dilwoshgo gániggo hiłtsaa, Ni'gosdzán biká' daagolíníí bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, bá góyéé doleel, Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á taagihíí bibéshdilwoshé k'ad ánadaayikdi'niihíí bigha!

9

1 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ashdlá'igeehií bibéshdilwoshé áyikniidíí dábilgo yaaká'dí' ni'gosdzán biká'zhí' ts'iksosé nalt'go hiłtsaa: o'i'án doo ni'i'ánihi dá bich'ígót'i'gee bá be'igeęsé baa hitaa. 2 O'i'án doo ni'i'án dahíí ch'i'íntáá, áidí' lid yat'éégo hago', k' yat'éégo dilthi'í bits'á'dí' k'ehgo; áik'ehgo ha'i'ándí' lidíí bee ya'ái doo hit'ji da silji, dahot'éhégo godiłhił silji. 3 Lidíí biyi'dí' na'ishchagi ni'gosdzán biká' hanaksáá: ni'gosdzán biká' tsédag histasíí binawodhií k'ehgo binawod daagoljiigo baa daagodest'aa. 4 Ni'gosdzán biká' t'ohíí hik'e dant'éhéta daadot'izhií la'íí ch'ilta daolchogh hela', bi'ido'niid; nnee Bik'ehgo'ihinañ bi'idinlidé doo bitá'gee dahgoz'aa dahíí zhá. 5 Da'ágát'ée ndi doo nadaiktseedgo baa godet'aa da, daazhógo bił nada'diniigo ádaile'go ashldadn dahitaazhi': tsédag histas dilshish lehií k'ehgo nniigo. 6 Ái benagowaadá' nnee da'itsaahíí yiká daadéz'ji doo, ndi doo datsaah da doo; daostsa hadó' daanzidá' dats'itsaahíí doo hak'i da doo. 7 Na'ishchagi hji nagonkaadyú nádesaahíí k'ehgo ikch'i'daasdlaa ga'adaanolih; nant'án bich'ah ódo be'alzaahi ga'anolini bik'edaadez'aa, daabini'íí nnee binii'íí ga'adaanolih. 8 Daabitsizilíí isdzané bitsizilíí k'ehgo ádaat'ee, daabiwoo'íí ndóicho biwoo'íí ga'adaat'ee. 9 Bésh bitil naztaaníí ga'at'ée; daabit'á' ádaaniihíísinagháhi bijád nakihí yat'éégo hilwol, hji ląágo badahsilgo nagonkaadyú dezkił lehií ga'ahilts'ag. 10 Daabitsee'íí tsédag histas bitsee'íí ga'adaat'eehií yee daadiłshish: ashldadn dahitaazhi' nnee yini'da'dilni'go binawod golji. 11 Binant'a' golji, án o'i'án doo ni'i'ánihi yebik'ehi, Hebrew k'ehgo Abáddon holzee, Greek k'ehgo Apóllyon holzee. 12 Dantsé góyéégo godeyaahíí bech'igonyáá; isaa, nakigo t'ah góyéégo bee nohwich'i' naagoldoh. 13 Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gostángeehíí bibéshdilwoshé áyikniidíí dábilgo Bik'ehgo'ihinañ bádjigee be'okaaahi biká' dahnási'nili ódo be'alzaahi biká'dí' iyeshdee dji'í its'adaaz'aahíí bits'á'dí' kozhií disiits'aa, 14 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gostángeehíí béshdilwoshé dahyotijhi yich'i' gániggo, Tú ląágo nliiníí Euphrátes golzeege dji'í Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á dahdaahist'ooníí k'eda'í'ád. 15 Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dji'í k'enádaabi'dost'ah, ái nnee dawa tááyú ilk'énilgo dała'ágohíí dawa nadaiktseedgo da'ái bik'ehenkéézgo, da'ái bijji, da'ái bee dahitaa, da'ái légodzaa ikch'i'ılzaahi. 16 Siláada hji yiká'dí' nadaagonkaadíí nakidn goneznádn doo náhóltagyú da'ágánáholaaago goneznádn doo náhóltagyú hilt'ee: ái hilt'eego disiits'aa. 17 Díí k'ehgo hji daahiltsaa shich'i' ch'i'nah ágolzaago; hji yiká' dahnaháztaaníí bésh bitil naztaaníí k' hik'e tséé ilíni, jácynth holzéhi, la'íí tsélik'oi ga'anolihíí k'ehgo áanolih: hji bitsits'iníí ndóicho bitsits'iníí ga'anolih; áidá' daabizé'dí' k' hik'e lid la'íí tsélik'oi hanádinah. 18 Díí taagihíí ilk'énilgo dała'ágohíí bee nabi'destseed, k'oi, lid, la'íí tsélik'oi, hji bizé'dí' hanádinahíí bee. 19 Lji bizé'dí' hik'e bitsee'yú binawod golji: bitsee'íí ch'osh bik'asda' daagolíníí ga'at'ée, bitsits'in daagoljiigo ái bee koniidaagodile'. 20 Nnee la'ihíí, díí góyéégo bich'i' godest'aaníí doo bee nadaabistseed dahíí, bigan bee ncho'go ádaaszaahíí doo

yits'á'kai da, la'íi ch'iidn hik'e óodo, béshligai, béshlitsog, tséé, tsj bee nadn'ái ádaaszaahíi daayokaqahíi doo yits'á'kai da; áí nadn'áihíi doo daago'jji da, doo da'dits'ag da, la'íi doo nadaakai dadá': ²¹ La'íi nada'iktseedíi, íngashíi, nant'j'go nakaihíi, da'in'j'ihíi áldó' doo yits'á'kai da.

10

¹ Áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ízisgo at'éhi yaaká'dí' bił nkegonyáágo naahiltsaa, yaak'os bee bik'e'izlaago: iltsáqt'ól bitsits'in binazt'i'go, binii'íi ya'ái ga'at'éégo, bijádíi kq' k'ehgo nazjigo: ² Án naltsoos hisdisi alts'íséhi ilts'aa at'éégo dahyoné': bikee dihe'nazhinéehíi túnteel yiká' dés'eez, áídá' lahzhinéégohíi ni' yiká' dés'eezgo, ³ Ndóicho aníhíi k'ehgo ádjid nádidilghaazh: nádidilghaazhíi dábilgo gots'idn ididesni'. ⁴ Gots'idn ididesni'dá', k'ad ágoshke' nt'éégo yaaká'dí' kozhii gáshimniigo disiiits'áá, Gots'idn ididesni'íi ánniidíi bidá'nj'ah, ágóléh hela'. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sizjigo hiltsaaníi, hadag yaa delnihdá', ⁶ Gánniid, Doo ngonel'aa dayú dahazhí' hñaaahñ, yaaká'yú la'íi biyi' daagolíníi, ni'godzán la'íi biyi' daagolíníi, túnteel la'íi biyi' daagolíníi ádaayiilaahíi binkááyú shit'a dahdidishniigo gádishni, Doo dá t'aaqzhí' at'éégo da: ⁷ Áídá' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gots'idngeehíi bibéshdilwoshé áyildonihíi bengonyáágo, Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go doo bigózi da n'íi, yánada'iziidíi, binkááyú nada'iziidi bich'j' ánniid n'íi begolne'. ⁸ Yaaká'dí' kozhiihíi disiiits'áá n'íi shich'j' hananádzii gáníigo, Ti'i, naltsoos hisdisi ilts'aa at'éehíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á túnteel hik'e ni' biká' sziiníi dah yoné'ihíi nádmné'. ⁹ Áík'ehgo Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á baa niyáágo gáldeniid, Naltsoos hisdisíi shaa nné'. Áídí' gáshimniid, Nádmné', nnáá, nibid biyi' dé'ilkó doleel, áídá' nize' yune'híi shúgé gosnih k'ehgo golnii doleel. ¹⁰ Áídí' naltsoos hisdisíi Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á bigan biyi'dí' nádiné'go hiyáá': size' yune' shúgé gosnih k'ehgo golnii: ómágdí' shibid yuyaa dé'ilkó silj. ¹¹ Áídí' gáshimniid, Nnee daanliiníi, nnee binant'a' dała'áhíi il'aniyú naznilíi, iltah at'éégo yádaaktí'íi, la'íi nant'an daanliiníi ląágo, ádjhyú ágodonihíi bee bił nanágolni' doo.

11

¹ Áídí' gish be'ídaanel'aqahíi lók'aa ga'ánolini shaa hitáágo áshikdo'niid, Nádnáh, kñh biyi' Bik'ehgo'ihí'nañ daach'okaqahíi bínén'aa, be'okaqahi biká' dahnási'niki, hik'e nnee áígee da'okaqahjii áldó'. ² Áídá' kñh biyi' da'ch'okaqahíi dadányú tséé lédn'aahíi binoł'aa hela', áí dah nzhq, doo Jews daanljii dahi baa hi'né'híi bigha: áí kñh godiyini goznili dizdin naki dahnáhitaaqzhí' yiká' nakai doleel. ³ Naki shánagolni'i tsiigha nanest'óól bik'edaasilaago shá nadaagolni'go baa godish'aał, dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadínhíi iká'yú gostádin iskaqzhí'. ⁴ Díi naki ch'il, olives holzéhi, la'íi naki ik'ah kq'íi biká' dahnási'áhíi ni'godzán yeBik'ehñ bádjhgee nadaazjiihíi ádaat'ee. ⁵ Hadín yiníidihnihyúgo, kq' bizé'dí' yaadináhíi bee bidilid goz'aa: hadín yiníidihnihyúgo, da'áik'ehgo bidizideego goz'aa. ⁶ Bidáhyú hago ágonéhi yaa nadaagolni'go goldohdá' yáá yida'detj'igo doo nanágołtjii dago baa godet'aa: la'íi tú dilgo ánadaidle', la'íi dabíi hádaat'j'ugee ni'godzán biká' iltah at'éégo góyéégo nágodidahgo ádaal'j'igo baa godet'aa áldó'. ⁷ Aał nadaagosni'íi bikédí'go nt'éshjii bégodzidi, o'i'án doo ni'i'ánidí' hayáhi, yil nagonłkaadgo bitis hileehgo nadaabiltseed doleel. ⁸ Bits'íhíi ízisgo kñh goznili biyi' intínyú shiteezh doleel, áí ízisgo kñh goznilihíi Sódóm hik'e Egypt daazhógo ágágołzéhi, áígee nohweBik'ehñ tsj'ikna'áhi biká' zesdjini'. ⁹ Nnee

daanliiní, iltah at'éégo hadaazt'i'í, iltah at'éégo yádaakti'í, la'í nnee binant'a' dała'áhí il'aníyú naznili bitahdí, taagidí biní'yú iskaągo nneehí bits'ihí daanel'ígo, doo hadín lehdainí dago daagos'ąą doleel. ¹⁰ Nnee ni'godzán biká'gee daagolíní áí naki shánagoln'í góyéego bich'í nadaagoz'ąąhí bigha bíl daagozhógo dawahá laadaayiniil doleel. ¹¹ Taagidí biní'yúhí bijj beNádidzohí Bik'ehgo'ihinań bits'á'dígo biyi' nágosdliigo hinaa nádaasdliigo daahizí; áík'ehgo hadín bináál náadiit'aazhí tsídaadesyiz lék'e. ¹² Yaaká'dígo kozhii ádjid gánígo daidezts'ąą, Yushdé' hashoh'aash. Áidí' bik'edaannihí daabinel'jídá' yaak'os biyi' yaaká'yú bíl odaagoyaa. ¹³ Díí ágodzaahí dábilgo, yat'éego ni'godihes'naago, křh goznili gonenányú ilk'é'nilyúgo dała'ázhińéé nagozgo, ni' godihes'naago gots'idn doo náhóltagyú nnee nabi'destseed: nnee la'í yat'éego tsídaadezyizgo Bik'ehgo'ihinań yaaká'yú dahsdaahn bich'ígo bíl daagodnyjíd. ¹⁴ Nakidn góyéego godeyaahí bech'igonyáá; isaą, taadn góyéego goz'aaní k'ad benágodidáh. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinań binal'a'á gots'idngeehí bibéshdilwoshé ayilnñiidí dábilgo yaaká'yú kozhii yat'éego daadilwosh gánígo, Ni'godzán biká' nnee il'aníyú binant'a' daagolíní, nohweBik'ehń hik'e biChrist yá nant'a' silij; doo ngonel'ąą dayú dahazhí yá nant'aa doo. ¹⁶ Bádaayányú nadindí'í Bik'ehgo'ihinań báđihgee dah naháztaaní hayaa ádaaszaago Bik'ehgo'ihinań daayoskaąd. ¹⁷ Gádaanigo, Bik'ehgo'ihinań nohweBik'ehń, Dák'a'ánt'éhi, nliiní, nlij n'í, dínáti; ilk'idá' ízigo ninawod golígo dawa binant'a' sínlijhí bigha nich'í ihédaandzi. ¹⁸ Nnee binant'a' dała'áhí il'anigo naznilihi nich'í hadaashkee ndi nihashkeehí begonyáágo, nanezna'í baa yá'iti'go, nánada'iziidí náyádaakti'hi, nnee ná hadaadeszaahi, la'í nizhi' daidnłsini doo ízigo ádaat'ee dahi hik'e ízigo ádaat'éhi bílgo bich'í na'i'niilgo biká' ngonyáá; la'í ni'godzán biká' na'iltseedí naltseedgo biká' ngonyáá. ¹⁹ Áidí' yaaká'yú křh biyi' Bik'ehgo'ihinań daach'okaąhí ch'í'ótąą lék'e, áígee Bik'ehgo'ihinań nohwá yengon'áni biká' dahgoz'aaní biyi' si'áni hit'ij lék'e: áidá' hada'didla', kozhii dits'ag, idi'nii, ni' nagohinaa la'í nlóí yat'éego náttąą.

12

¹ Nt'éshj ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah silij; isdzán ya'ái bik'esilaago, t'égona'áhí yiká' sizijgo, ts'ılsoqsé nakits'ádahi bitsits'inyú názt'i' alzaa lék'e: ² Áń hiltsaą, k'azhá ilchihí bigha nñihgo natídindli'. ³ Nt'éshj ígozisgo at'éhi yaaká'yú ch'í'nah nánásdlj; t'iishcho lich'í, gots'idi bitsits'inhi, gonenán iyeshdeehi, gots'idi nant'án bich'ah bik'edaadez'ąągo. ⁴ Yáayú ts'ılsoqsé táayú ilk'é'nilgo dała'ágohí ni'zhí' bitsee yee nayilkáad: t'iishchohí isdzán k'azhá ilchihí binásgee hizí, mé'hí gozlijyúgo hishaą nzigo. ⁵ Isdzánhí ishkiini yishchij lék'e, áń bésh dahyotijgo nnee binant'a' dała'áhí il'anigo naznilihi yá nant'aa hileehi: áidá' ishkiinhí Bik'ehgo'ihinań hik'e biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahí dagoshch'í bich'í hadag bíl ogoyáá. ⁶ Isdzánhí da'igolijyú Bik'ehgo'ihinań nt'éégo bá ágóláayú ot'ag lék'e, ákú dała'á doo náhóltagyú iká'yú naki gonenadín iká'yú gostádin iskaąyú bá di'né' doleelgo. ⁷ Yaaká'yú hagonołkaad lék'e: Míkael hik'e binadaal'a'á t'ąązhí t'iishcho yil nadaagonłkaad; t'iishcho hik'e binadaal'a'á t'ąązhí nanágonłkaad, ⁸ Áidá' baa daagoneznaa lék'e; áidí' yaaká'yú doo hayú bá nágest'ąą da. ⁹ Áidí' t'iishcho gódah ch'ílt'e', doo ánidá' t'iish n'í, Ch'iidn nant'án, da'ái Satan holzéhi, ni'godzán biká'zhí' nalgo', binadaal'a'á bílgo gódah ch'élkaad. ¹⁰ Yaaká'yú ádjid kozhiihí disii's'ąą gánígo, K'adí Bik'ehgo'ihinań bits'á'dí hasdách'igháhí, konawod golíní, hik'e Bik'ehgo'ihinań daahoiikaąhń, la'í biChrist yenant'aagohí bengonyáá:

hadín nohwik'isyú yaa dahdaago'a' n'íí gódah ch'ílt'e'go, Bik'ehgo'ihinañ binaál dawa jji, dawa t'é' yaa dahgoz'aa n'íí. ¹¹ Dibehjí biZhaazhé nlíni bidihí hik'e Bik'ehgo'ihinañ yaa nadaagolní'íí bee yitis daasilíj; Bik'ehgo'ihinañ yá datsaah ndi bi'ihina' doo yaa bil goyéé da ni'. ¹² Áík'ehgo yaaká'yuhí hik'e biyi' yune' daagonohiinií nohwil daagozhó le'. Ni'godzán hik'e túnteel nohwá góyéé le'! Ch'iidn nant'an dázho hashkeego nohwich'í' nkenyáá, da'anahzhí' nágodzii yígólsihíí bigha. ¹³ Áídí' t'iishchohíí ni'godzán biká'zhí' gódah ch'ílt'e' yígólsiidá' isdzán ishkiin yishchiinií yil nádndeeh. ¹⁴ Áídá' isdzánhíí itsaacho bit'á' k'ehgo bit'á' naki baa hi'níl, t'iishcho bits'á' da'igolíyú nádiníh doleełgo, akú det'ihézhí' áídí' yúwehyú da'anahzhí', áídí' yúwehyú da'ihní'zhí' bá di'né' doleełgo. ¹⁵ T'iishchohíí bizé'dí' tú yat'éego ha'ijool isdzán biké', tú yat'éego idezjoolíí k'ehgo, isdzán bil ch'igono'éel nzihíí bigha. ¹⁶ Da'ágát'éé ndi ni'godzán isdzánhíí yich'ozni'go bizé' ilts'á' ágólaago tú t'iishcho bizé'dí' ha'ijool n'íí ałoyimág. ¹⁷ Áídí' t'iishcho n'íí isdzán bich'í' bágóchiidgo bichagháshé la'ihíí yich'í' nágodilkaadyú óyáá, hadíí Bik'ehgo'ihinañ yegos'aaníí daayotá'híí hik'e Jesus yaa yádaakti'híí.

13

¹ Áídí' tábaayú sái biyi' hizí'go, nt'éshí bégodzidi túnteel biyi'dí' ha-gaalgo hiltsaq, bitsits'in gots'idnhi, biyeshdeehíí gonenánihi, biyeshdeehíí biká'gee nant'an bich'ah bik'edaadez'aa, áídí' daabitsits'in Bik'ehgo'ihinañ doo daidnłsı dahíí bizhi' dahnagoz'aa. ² Nt'éshí bégodzidi hiltsaqhíí gidicho biká' daats'idilhihíí, leopard holzéhi, ga'anolini, bikeehíí shash bikee ga'at'éhi, bizé'íí ndóicho bizé' ga'at'éhi: t'iishchohíí dabíí binawod n'íí, nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaa n'íí, la'íí dahot'éhé yebik'eh n'íí baa yidin'aa. ³ Dala'á bitsits'iníí biní'dolnih datsaah ngolníí n'íí násdzı'go hiltsaq: ni'godzán biká' nneehíí dawa nt'éshí bégodzidihíí bil diyadaagot'eego yiké' onaksaa. ⁴ Nnee t'iishcho daayokaah, binawod n'íí nt'éshí bégodzidi yaa din'áni: la'íí nnee nt'éshí bégodzidi daayokaah gadaaniigo, Hadínshá' nt'éshí bégodzidi ga'at'éé? Hadínshá' yil nagonlkaadgo yinel'aa? ⁵ Nt'éshí bégodzidi bizé'dí' yati' ye'idilkaqhíí, la'íí Bik'ehgo'ihinañ ncho'go yaa yakti'go baa godet'aa; la'íí dizdin naki dahitaayú nant'aago aldó' baa godet'aa. ⁶ Áík'ehgo hadzii, Bik'ehgo'ihinañ yich'í' ncho'go hadziigo, bizhi'íí ncho'go yaa yakti'go, hik'e kih biyi' daach'okaqhíí la'íí yaaká'yú daagolíníí aldó' ncho'go yaa yakti'go hadzii nkegonyaa. ⁷ Áídí' nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí yich'í' nagonlkaad' bitisigo hileehgo aldó' baa godet'aa: la'íí nnee iltah at'éego hadaazt'íí, iltah at'éego yádaakti'íí, nnee binant'a' dala'áhíí il'aniyú naznilíí yá nant'a' hileehgo baa godet'aa. ⁸ Dawa ni'godzán biká' daagolíníí dala'á daantı'gee, ni'godzán nnit'aadá' dibehjí biZhaazhé nlíni zesdiinií binaltsoos be'ihinañhi doo hak'e bizhi' bá ágolzaa dahíí daayokaah doleeł. ⁹ Dahadín bijeyi' golíínií iyést'saa le'. ¹⁰ Dahadín yisná áyi'inií isná ábididolnıil doleeł: dahadín besh yee izilhiinií besh bee bidizodeeł. Áí bigha nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíí nyee ndi dahndoh le', la'íí da'odlaq le'. ¹¹ Áídí' ni'godzán biyi'dí' nt'éshí bégodzidi la'ihí hanaanadzaago hiltsaq; dibehjí bizhaazhé biyeshdeehíí k'ehgo biyeshdee naki golíni, t'iishcho k'ehgo yakti'hi. ¹² Dantsé nt'éshí bégodzidi dá binaál yee nant'aa n'íí yee naná'idziid, la'íí ni'godzán hik'e ni'godzán biká' daagolíníí nt'éshí bégodzidi biní'dolnih datsaah ngolníí n'íí nádziihíí daayokaahgo ábi'dilzaa. ¹³ Ígozisigo be'ígózini ánáyol'ııl, nnee binaál yaaká'dí' kó' gódah ch'ínaltó'go áil'ıı, ni'godzán biká'zhí'. ¹⁴ Dantsé nt'éshí bégodzidi binaál godiyihgo ánáyol'ıılı baa godet'aa

n'íi bee ni'godzán biká' daagolíníi ch'a'oyiniíi gáyihniigo, Nt'éshj bégodzidi bésh bee biní'dolnih ndi t'ah hinaahíi be'ilzaago ádaahle'. ¹⁵ Ái be'ilzaahíi náhi'naadí' yakti'go áiléhgo baa godet'aa, la'íi be'ilzaahíi doo daayokaah dahíi nabi'ditseedgo aldó' baa godet'aa. ¹⁶ Nnee dawa, doo ízisgo ádaat'ee dahíi hik'e ízisgo ádaat'eehíi, hádaaldzilíi hik'e tédaat'iyéhíi, doo isná daanlii dahíi hik'e isná daanliiníi, bigan dihe'nazhineégo dagohíi bitá'yú bídaadinidlidgo áile': ¹⁷ Doo hadín baa na'iniihgo dagohíi na'ihniihgo bá goz'aa da, nnee bídaadinidlidíi zhá, dagohíi nt'éshj bégodzidi bizhi' dagohíi bizhi' behotagíi biká' dahgoz'aaníi. ¹⁸ Díinko goch'iyááyúgo zhá bígoch'iksíih. Hadín yígólsiníi, nt'éshj bégodzidi behotagíi yóltag le': nnee behotagi at'éé, behotagíi gostádn gonenadín iká'yú gostádn gostán.

14

¹ Áidá' dé'iidgo dibelíi biZhaazhé nlíni dził Sion holzéhi yiká' dahszjigo hiłtsaa, dała'á gonenadín doo náhóltagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhóltagyú yił nadaazj, dibelíi biZhaazhé nlíni biTaa bizhi'íi daabitá'gee dahnagoz'aa. ² Yaaká'dí' kozhiihíi disiits'aa, tú nalíihíi k'ehgo, ádiid idi'niihíi k'ehgo: nnee tsibe'idot'ále yee da'do'aahíi áhiłts'ago disiits'aa: ³ Nant'an biká'dahsdáhi, díi' nt'éshj daahinaahíi hik'e nnee bádaayányuhíi bádihgee nadaazjigo si áníidéhi daido'aak: gonenadín doo náhóltagyú áidí' iká'yú dizdin díi' doo náhóltagyú ni'godzán biká' nnee bitahdí' hanáhaz'nilíi zhá ái shíi yígolaah. ⁴ Díinko doo isdzané nant'i'go yił naskai da: doo nt'é bee baa dahdaagost'aa da. Ái dibelíi biZhaazhé nlíni dáhayú anádaalyú yiké' anákaihíi ádaat'ee. Ái nnee bitahdí' hanáhaz'nil, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelíi biZhaazhé nlíni bá ntsé nest'aahíi k'ehgo hanáhaz'nil. ⁵ Doo nadaach'aago yadaakti' da: Bik'ehgo'ihí'nañ nant'aago dahsdaahíi bádihgee nadaazjigo doo hayú baa dahdaagoz'áni da. ⁶ La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á yá'íni' ts'ínan oniihgo naahłtsaa, nnee ni'godzán yiká' daagolíníi yati' baa gozhóni doo ngonel'aa dahíi yee yił nagolni'go, nnee binant'a' dała'áhíi ił'anigo naznilíi, nnee iłtah at'éégo hadaazt'íi, nnee iłtah at'éégo yadaakti'íi, la'íi nnee daanliiníi yił nagolni'go, ⁷ Ádiid yich'i' gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ daadinolšigo ba'ihédaanohsi, aayakti'gee biká' ngonyaahíi bigha: yáá hik'e ni'godzán la'íi túnteel hik'e tú hadaazliiníi dawa áyílaahn daahohkaah. ⁸ La' Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á iké' ná'oniih gáníigo, Bábylon, ízisgo kłh goznilíi, nágo', nágo', ái nant'i' na'idaahíi háh'it'jigo ákoléhi, nnee iłtah at'éégo hadaazt'íi daayidlaago áyílaahíi bigha. ⁹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngee iké' ná'oniihgo adiid gáníi, Dahadínta nt'éshj bégodzidi, dagohíi be'ilzaahíi yokaahíi, ái bibe'idinidlidé bitá' dagohíi biganyú bee ídinidlidíi, ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'dí'go koniidaagodilne'íi, doo nt'é bił nadisdziidgo bihashke'íi idee biyi' yaa hidziidíi yidodlii; Bik'ehgo'ihí'nañ binadaal'a'á dilzini hik'e dibelíi biZhaazhé nlíni bináál kq' hik'e tséhkq'i bee dázhq' biniigodidolníi. ¹¹ Biniidaagodilne'íi bits'á'dí' hidíi hadag odihineh, doo ngonel'aa dayú dahazhi': doo hadaayol da, jjiígee, t'é'gee ndi, díi nt'éshj bégodzidi hik'e be'ilzaahi daayokaahíi, hadín ái bizhi'íi bee bídinidlidíi. ¹² Díinko nnee Bik'ehgo'ihí'nañ báhadaadeszaahíi nyee ndi dahndqhgo bígózi: ái Bik'ehgo'ihí'nañ yengon'áaníi daayotá'íi, la'íi Jesus daayodlaaníi ádaat'ee. ¹³ Áidí' kozhii yaaká'dí' gáshihniigo disiits'aa, Díi ágóle', Kodí' godezt'i'go nohweBik'ehni daayodlaago nanezna'íi biyaa gozhq' doleek: Da'anii biyaa gozhq' doleek, nii, Holy Spirit, doo nanádaadziid dago hádaayok; anádaat'jil n'íi biké' bił ogoyáa. ¹⁴ Áidí' dé'iidgo yaak'os ligai hiłtsaa, yaak'os yiká' dahsdaahíi nnee ga'anolini, nant'an bich'ah, óodo be'alzaahi, bik'edn'aa,

la'íi t'oh bená'iltishé deníni dahyotijlgo. ¹⁵ Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á la'i da'ch'okaqah goz'aqadi' ch'inyáá, yaak'os yiká' dahsdaahn ádjid yich'í' dilwosh gáníigo, Nibená'iltishé bee ni'igéesh: ná'igeeshíi ilk'idá' biká' ngonyáá; ni'godzán biká' nest'a'íi ilk'idá' daanest'aq. ¹⁶ Áik'ehgo yaak'os yiká' dahsdaahn bibená'iltishí yee ideshthizhgo ni'godzán yiká' aqal ná'igizh. ¹⁷ Áidí' la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú da'ch'okaqah goz'aqadi' ch'inánadzaa, bíi aldó' t'oh bená'iltishé deníni dahyotijl. ¹⁸ Áidí' la' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á be'okaqahi biká' dahnási'nili goz'aqadi' ch'inánadzaa, án kq' yebik'ehíi; án t'oh bená'iltishé deníni dahyotijlíi yich'í' ádjid gánniid, Nibená'iltishé deníni bee ni'igéesh, ni'godzán biká' dahts'aa nanesdzíi bits'á'dí' dahts'aahíi nahikgéesh, bidahts'aa daanest'aqahíi bigha. ¹⁹ Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á bibená'iltishé yee ideshthizhgo ni'godzán biká' dahts'aahíi nayiheshgizhdí' lenáyihezlaago dahts'aa hahigéesi gochaa'i goz'aq yune' oyihiskaad, Bik'ehgo'ihinañ bihashke' bengonyáágo ágodoníi. ²⁰ Kih goznílii da'anahyú dahts'aa hahigées goz'aqagee dahts'aa biká' nakai, áí bits'á'dí' díl halíi, híi biza'áh nel'aaníi ga'áhosahgo díl nel'aq, nanigohíi da'á doo náhóltagyú áidí' iká'yú gostán gonenadín furlongs ga'áhosahgo nehenkáá.

15

¹ Áidá' be'ígóziníi, dázhó ízisgo at'éhi, kol díyadaagot'éhi, yaaká'yú naahiltsaa, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihí, góyéego nagowaahíi gosts'idyú at'éhi, da'iké'yúhi; Bik'ehgo'ihinañ bihashke'íi bee nnágódáhi dahdaayokaal. ² Áidí' dolyiini náhenkááníi kq' bíl nadisdziidi ga'anolíhgo híltsaa: nt'éshí bégodzidi hik'e be'ilzaahíi la'íi bizhi'íi be'isdzohíi la'íi behotagíi yaa daagonesnaahíi Bik'ehgo'ihinañ bibe'idot'áté dahdaayotijlgo dolyiini náhenkááníi yiká'yú nadaazij. ³ Bik'ehgo'ihinañ yána'iziidi n'íi, Moses holzéhi, hik'e dibelíi biZhaazhé níni biyini daido'áal, gadaaniigo, Bik'ehgo'ihinañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, ánánt'ijíi ízisgo at'éé; nnee ná hadaadeszaahíi bá Nant'ááhíi, gosín'aaníi da'áígee hik'e da'anii. ⁴ Hadínshá' doo nidnlsí da, nohweBik'ehñ, hadínshá' nizhi' doo ya'ihénzi da? Ni zhá dílzini nlíi: nnee íltah at'éégo hadaazt'íi dawa nich'í' níkáhgo daanokaqah dolee; nnee hagot'éégo bá ngon'aq n'íi bee ínlaahíi bigha. ⁵ Díi bikédí'go dé'íidgo, yaaká'yú gowa golgai Bik'ehgo'ihinañ kol nlijgo bee bígoch'ílsiníi biyi' yune' da'ch'okaqah goz'aaníi ílts'á' adzaa: ⁶ Áí biyi'dí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihí góyéego nagowaahíi yil hikai, nak'a'ligai nzhogo bik'etádnláadíi bik'enda'izlaago, la'íi bitilyú óodo bizisgo binast'i. ⁷ Áidí' nt'éshí daahinaahíi díi da'á Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idihí, gosts'idn ídee óodo be'alzaahi bitaadaasnil, áí ídeehíi Bik'ehgo'ihinañ doo ngonel'aq dayú dahazhí' hinaahíi bihashke' halk'íhi. ⁸ Da'ch'okaqah goz'aaníi Bik'ehgo'ihinañ bits'á'idíndláadíi hik'e binawodíi bits'á'dí' lídi bee hadezbih; nnee doo la' ha'aghahgo yinel'aq da, gosts'idn góyéego benagowaahíi Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gosts'idi yil hikai n'íi aqal yeda'iláago zhá.

16

¹ Áidí' kih biyi' da'ch'okaqahíi biyi'dí' kozhihíi dílwoshgo disiits'áá, Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáyihniigo, Ti'i, ídee gosts'idi Bik'ehgo'ihinañ bihashke' halk'íhi biyi' siziidíi ni'godzán biká'zhí' yadaahohkaah. ² Áik'ehgo Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á dantséhíhíi bí'ídee biyi' siziidíi ni'godzán biká'zhí' yayiziidíi dábilgo dahadín nt'éshí bégodzidi bee bídimíidíi hik'e be'ilzaahíi daayokaqahíi lóod ncho'i dázhó nnihi biká'zhí' ádaadzaa. ³ Bik'ehgo'ihinañ

binal'a'á nakidngeehíí bi'idee biyi' siziidíí túnteel biká'zhí' yayiziidíí dábilgo nnee daztsaahíí bidil ga'ánolihgo silíí: ádí' túnteel biyi'yú daagolíí n'íí dawa nanezna'. ⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á taadngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú daanlííníí hik'e tú hádaazliíníí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo díł daasilíí. ⁵ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á tú yebik'ehi gáníígo disiits'áá, Da'áígee ánt'ée, Bik'ehgo'ihí'nañ, nííni, nííí n'íí, nííí doleeíí, áí k'ehgo bá ngón'ááhíí bigha. ⁶ Nnee ná hadaadeszaahíí la'íí binkááyú na'izíidi n'íí nadaaztseedgo bidil da'dezjool, áí bigha díł daahidlaago ánadaasíndlaa; da'ái bich'í' goldoh ni'. ⁷ Ádí' la'íí, be'okaahi biká' dahnási'níli biyi'dí' dilwoshgo, gáníígo nádisiits'áá, Da'aníi gáníi, Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ, Dák'a'ánt'éhi, kándaago'áahíí da'aníi, da'áígee at'ée. ⁸ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á díídngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ya'ái biká'zhí' yayiziidgo dábilgo, nnee kq' bee daadidlidgo baa godet'aa. ⁹ Kq' dázhq' sidogi bee nnee daanlid lək'e, Bik'ehgo'ihí'nañ, díí góyéego nagowaahíí yebik'ehíí, bizhi'íí nchq'go ádaayihíi: ádí' daabinchq'íí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da, la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ doo daidnłsı da. ¹⁰ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á ashdladngeehíí bi'idee biyi' siziidíí nt'eshı bégodzidi biká'dahsdáhi yiká'dí' nant'aahíí biká'zhí' yayiziidíí dábilgo yebik'ehíí dawa díłhı silíí; nnee dázhq' nñihíí bigha bizaa daayi'aał, ¹¹ Łóód hik'e bíł nada'diní'híí bigha Bik'ehgo'ihí'nañ yaaká'yú gólííníí nchq'go ádaayihíi: la'íí nchq'go ánadaat'íłlí doo yits'á'zhí' ánadaasdzaa da. ¹² Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gostádngeehíí bi'idee biyi' siziidíí tú láágo níííníí, Euphrátes holzéhi, biká'zhí' yayiziidíí dábilgo náhisga, ya'ái hanadáhdí'go nant'án daanliíníí bá ilch'í'golne'go. ¹³ Ádí' t'iishcho bizé'dí', nt'eshı bégodzidi bizé'dí', la'íí Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú na'izíidi ádí'íni bizé'dí' taagi spirits nchq'i túshtłhé ga'ánolini hahikángo hıltsaa. ¹⁴ Áí spirits-híí ch'iidn daanlií, godiyihgo ánáyol'íł, áí ni'godzán dágoz'aa nt'éego ízisgo nant'án daanliíníí yich'í' okaigo dawa íla'ánáidle'go, Bik'ehgo'ihí'nañ Dák'a'at'éhihíí ízisgo na'diziidíí bijíi nadaagondíłkaadgo. ¹⁵ In'íihíí k'ehgo nánsháh. Hadín déz'iíníí, bidiyágé gólíígo, doo dáłichiigo hidołtseel dahíí bigha, án biyaa gozhq' doleeł. ¹⁶ Hebrew biyati'íí k'ehgo Armagéddon golzeegee íla'áyíłlaa. ¹⁷ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idngeehíí bi'idee biyi' siziidíí ts'ídag náidezñilíí dábilgo yaaká'yú kñ biyi' da'ch'okaahdí' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dí' kozhíí ádíidgo gáníid, Ałł begolzaa. ¹⁸ Áí dábilgo kozhíí adíid áłłts'ag, idi'níi, hada'didla'; ni' yat'éego nagohi'naa, nnee ni'godzán biká'gee daagolíígo godeyaadí' yushdí' godezt'í'go ni' yat'éego godiis'naa k'ehgo at'éego doo hwaa ágone'i da. ¹⁹ Ízisgo kñ gozñilíí taagiyú ilk'é'nil, ádí' nnee iltah at'éego hadaazt'ííí bikñ nagozñilíí nadaagozgo': ízisgo kñ gozñilíí Bábylon holzéhi, Bik'ehgo'ihí'nañ yínálníiigo idee yat'éego bihashke'íí halk'íli biyi'dí' ałł yidlaago áyíłlaa. ²⁰ Ni' táyi' dahnagozñilíí dawa hayúshı ch'adaagoyáá, la'íí dzilíí doo la' hit'íi da silíí. ²¹ Ádí' hilóí dázhq' nchaahi, dała'á gonenadín dahdidleegohíí, yaaká'dí' nnee biká' náttáá: hilóí náttáá nagont'og dázhq' bégodzidihíí bigha nnee Bik'ehgo'ihí'nañ nchq'go ádaayihíi lək'e.

17

¹ Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á gosts'idi, idee gosts'idi dahdaayonííí dała'á shich'í' nyáágo gáshílníid, Yushdé' kú nñáh; bizhaan ízisgo nant'í' nagháhi, tú láágo iltah at'éeyú nazkaaníí yiká' dahsdaahíí, baa yá'ití'íí nıł ch'í'nah ashłé'; ² Án ni'godzán biká' nnee bánadaant'aahíí yıl nant'í' nadaaskaihi, nant'í' na'idaahíí hách'it'iíníí bich'í' ch'idlaahíí bee bíł nádaagodizyis.

3 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhií, Holy Spirit shiká'zhí' adzaago, da'igolíyú oshíłtí; áígee isdzán hiłtsaa, nt'eshí bégodzidi dážhó lichí'i yiká' dahsdaago, Bik'ehgo'ihinañ ádaadil'iiní dahot'ehé biká' dá bizhi' zháhi dahnagoz'áni, bitsits'in gots'idihidá' biyeshdee gonenáni. 4 Isdzánhíí lichii dotłizhi hik'e dážhó lichii bik'esilaa, óodo hik'e tséé dénzhónéhi ła'íi dilkoqhé baa dahnaznil, ła'íi óodo ideehíi, nchq'i hik'e nant'i' na'idaahi nchq'i dawa yee halk'ilgo, dahyokaak: 5 Bizhi'hi bitá'gee dahgoz'aq, NT'ESHÍ DOO BÍGÓZINÍI, BÁBYLON ÍZISGO AT'ÉHI, NANT'I' NAKAIHÍI HIK'E NI'GOSDZÁN BIKÁ' NCHQ'GO ÁGOT'EEHÍI BÁÁ NLÍNI. 6 Nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahi daabidíí, hik'e ínashood Jesus bighá nabi'distseedi daabidíí bee isdzán bił nágodizyisgo hiłtsaa: hiłtsaadá' dážhó shił díyagodzaa. 7 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gáshíłniiid, Hant'é bighá nił díyagodzaa? Díi doo bígózi dahíi isdzán, ła'íi nt'eshí bégodzidi dahbogheehí bitsits'in gots'idi ła'íi biyeshdee gonenanhi, baa nił nagoshni'. 8 Ái nt'eshí bégodzidi hinłtsaa n'íi, nlii n'íi, k'adí da'adíhi: o'i'án doo ni'i'ánihi dadí' hagháhi, da'ilíi hileehzhí': ni'gosdzán biká' daagolíníi, ni'gosdzán nni'taadá' naltsoos be'ihinahi biká' daabizhi' doo hak'i dahnagoz'aq dahíi, nt'eshí bégodzidi daayiltsaago yaa bił díyadaagot'ee doo, ái nlii n'íi, k'adí da'adíhi, ndi nanádáhi. 9 Goyááníi bee natsekeesíi díi bił ígoziłh. Bitsits'in gots'idihíi dziłgots'idi ádaat'ee, ái isdzán yiká' dahsdáhi. 10 ła'íi ízisgo nadaant'aahíi gots'idi ádaat'ee: ashdla'ihíi nandee, dała'á t'ah nant'aa, ła'íi doo hwaa higháh da; án n'yaágo dét'ihézhí' nant'aa doo. 11 Nt'eshí bégodzidi nlii n'íi, k'adí da'adíhi, tsebídngée nant'aahíi át'ée, ndihíi gots'idi itah nlíni. da'ilíi hileeh yune' diyaa. 12 ła'íi biyeshdee gonenáni hinłtsaaníi, ízisgo nant'an ádaat'ee, ndi doo hwahá nant'an daaleeh da; áidá' dała'á ledihikeezzhí' nt'eshí bégodzidi yił nant'aago baa daagodest'aq. 13 Daabiini'íi dała'á nádleehgo daabinawodíi hik'e yedaabik'ehíi nt'eshí bégodzidi yaa daayiné' doleeł. 14 Ái dibelíi biZhaazhé nlíni yił nadaagodíłkaad, ndihíi dibelíi biZhaazhé nlínihi bitis hileeh: án nant'an daanliiníi yeBik'ehn, ízisgo nant'an daanliiníi biNant'a': án yił nakaihi daabi'dokéed, habi'do'nil, nkt'éégo yiké' nakai. 15 Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á gánáshíłdo'niid, Tú iłtah at'éégo nazkaqahi hinłtsaahíi, bizhaan biká' dahsdaahíi, ái túhíi nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íi, nnee láni, nnee binant'a' dała'áhíi il'aniyú naznilíi, ła'íi nnee iłtah at'éégo yadaakti'íi ádaat'ee. 16 Nt'eshí bégodzidi biyeshdee gonenanhi hinłtsaahíi, ái bizhaaníi yik'edaanñiih doo, yó'odaayilt'e'go dálichiiigo ádaile', bits'i'íi daayiyaa ła'íi kq' bee daayidíid doo. 17 Bik'ehgo'ihinañ hát'íiníi da'ádaane'go bijíi yune' hádaat'íigo áyíłlaa, daabiini'íi dała'á ánádaidle'go, yedaabik'ehíi nt'eshí bégodzidi yaa daidi'aahgo, Bik'ehgo'ihinañ biyati'íi dá begolzaazhí'. 18 Isdzán hinłtsaaníi ízisgo kłh goznili at'ée, ái ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíi yá nant'áhi at'ée.

18

1 Díi bikedí'go Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á ła'i yaaká'dí'hayaa higaalgo hiłtsaa, dážhó binawod golínihi; bits'á'idindláadíi bee ni'gosdzán biká' got'íi silíi. 2 Ádiiid dilwoshgo gáníi, Bábylon, dážhó ízisgo at'ée n'íi nágo', nágo', áígee ch'iidn daagolii silii, spirits daanchq'i dawa áígee ndaagozle', dló' daanchq'i hik'e dló' bik'e daach'isch'ii'íi áígee ndaagozle' alód'. 3 Bizhaan biwine bich'i' nant'i' na'idah há'it'íihíi bee nnee iłtah at'éégo hadaazt'i'íi bił nádaagodizyis, nnee ízisgo nadaant'aahíi bizhaaníi yił nant'i' nadaaskai, ła'íi ni'gosdzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíi bizhaan dážhó háłdzilíi bits'á'dí' hádaalzdil daasilii. 4 Áidí' ła' yaaká'dí'go kozhii nádisiits'áq gáníigo, Shik'íiyú, bizhaan

bits'á' nohkáh, dahyúgohíí nohwíí áldó' binchọ'íí be'ádaanoht'ee, ła'íí bich'ì' góyéégo nagowaahíí nohwíí áldó' itah doo. ⁵ Binchọ'íí yaaká'yú nel'aągo yaa hi'aa, Bik'ehgo'ihí'nańń án binchọ'íí yénálnii. ⁶ Hago ánát'jídíí k'ehgo bíí áldó' ágánádaahdle', hago ánát'jídíí da'ágánáhołąągo nakidn bich'ì' nanáda'ołniik: idee biyi' ha'desbìhíí da'ágánáhołąągo nakidn bá hanáda'dołbìh. ⁷ Ída'odlíigo dawahá yee bíł gonedlíhíí k'ehgo da'ágánáhołąągo koniigodilne' hik'e chaal na'idaahíí baa daadohné': bijíí yune' gádildí'ńni, Shíí íziso isdzán nant'áhi dahsdaahíí nshłj, doo itsaa nshłj da, chaal na'idaahíí áshqod bee shaa godogaalgo. ⁸ Áí bighą dála' jįigo iltah at'éégo góyéégo nagowaahíí bee baa godogaal, da'itsaahíí, chaal na'idaahíí, ła'íí shiná' góyéhi; kọ' bee bidi'dodlik: Bik'ehgo'ihí'nańń nohweBik'ehn baa yałti'íí íziso at'ééhíí bighą. ⁹ Ni'godzán biká' íziso nadaant'aahíí yil nant'ì' naskai n'íí, hik'e yil bíł daagonedlij n'íí, dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'jídá' baa daachag doo, ła'íí natídaadindli'go daachag doo. ¹⁰ Biniigodolne'íí yédaaldzidgo anahdí' nadaazj doo, gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kįh goznil n'íí, Bábylon, dák'a'at'éé n'íí! Dála'á ledihikeezíí biyi' naa yá'iti'íí ilk'idá' bengonyáá. ¹¹ Ni'godzán biká' nnee dawahá baa nada'iniihíí baa daachag doo, ła'íí chaal nakai doo; nnee doo ła' baa naná'ikniih dahíí bighą: ¹² Óodo, beshłigai, tséé ílını, dilkqohé, nak'a'ligai nt'éhi, lichii dot'izhi, masgágo, dážhó lichii'íí, tsj iltah at'éhi ilką daagolchinií, bich'ih yee da'dilo'íí biwoo' ivory holzéhi be'ádaaszaahíí, tsj lán ílını be'ádaaszaahíí, besh, brass holzéhi, hik'e iron holzéhi, ła'íí tséé marble holzéhi be'ádaaszaahíí, ¹³ Cinnamon holzéhi, likągolchini, ch'il bik'ah lán ílını, jeeh didlidgo likągolchini, wine, ik'ah, ik'áan nt'éhi, t'oh naghái, magashi, dibehj, hį, tsinagháhi bijád nakihi, daabi'des'náhi, ła'íí nnee daanliiníí. ¹⁴ Ła'íí nest'a' dážhó hant'jį n'íí nits'a'zhj' bengonyáá, ła'íí dážhó itisgo nt'ééhíí hik'e bee íziso ánt'ééhíí nits'a' da'ilíí silj, dahazh' doo nahinktséhg da. ¹⁵ Nnee áí baa nada'iniihíí isdzánhíí bits'á'dí' hádaaldzil daasiliiníí, isdzánhíí biniigodilne'íí yédaaldzidgo, daachago natídaadindli'go da'anahyú nadaazj doo, ¹⁶ Gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kįh goznil n'íí, nak'a'ligai dážhó nt'éhi, hik'e dot'izhgo lichii'íí, ła'íí dážhó lichii'íí bee bik'e'izlaa ni', óodo, ła'íí tséé ílını, ła'íí dilkqohé bee bik'esinil ni'. ¹⁷ Dawahá bee há'ildzil n'íí dála'á ledihikeezh' doo nt'é da silj laą. Tsina'eehí yiká' nadaant'aahíí, dawa bíł nada'i'eehí, nada'il'eehí, ła'íí dahayú nada'il'eehyú baa nada'iniih ła'íí nada'ikniihíí da'anahyú nadaazj. ¹⁸ Dilidíí bits'á'dí' lidíí daayo'jįgo nádaadidilghaazhgo gádaanii, Díí íziso kįh goznilíí doo ła' ga'at'éé da ni'! ¹⁹ Daachago natídaadindli'go bitsits'in biká'zhj' leezh daiłke' gádaaniigo, Doo gozhóq da, doo gozhóq da, íziso kįh goznil n'íí, yee hádaaldzili bitsina'eehí daagolíníí yee hádaaldzil n'íí! Dála'á ledihikeezh' doo nt'é da silj. ²⁰ Yaaká'yú daagonohłni, nadaal'a'á dilzini daanohłni, ła'íí Bik'ehgo'ihí'nańń nohwinkááyú nada'iziidi, nohwil daagozhóq le'; Bik'ehgo'ihí'nańń íziso kįh goznil n'íí nohwíí nohwighą t'áazh' bich'ì' nanáhesnil. ²¹ Bik'ehgo'ihí'nańń binal'a'á íziso at'éhi tséé be'ik'áhé ga'at'éhi nchaahi náidn'aągo túnteel yiyi' oyimé' gáníigo, Da'ágát'éégo íziso kįh goznili, Bábylon holzéhi, ts'iltągo doo hagee nát'jį da doleel. ²² Tsjbe'idot'ále yee da'do'aahí, bee dot'ále yidaagoksiníí, tsjsól yee da'do'aahí, hik'e beshdilwoshé yee da'do'aahí dawa niyi'yú doo hagee naadiits'jh da doleel; nnee dawahá áiléhi, haget'éégo áiléhi daanliiníí, nitahyú doo hagee nát'jį da doleel; nitahyú tséé ik'aago áhiłts'agíí doo hagee naadits'ag da doleel; ²³ Nitahyú ik'ah kọ'íí bits'á'idindíiníí da'ádih doleel; nnee niinéhíí hik'e isdzán niinéhíí bizhii doo hagee naadiits'jh da doleel; nnee nitahyú baa na'iniihíí íziso nandee ni', ni'godzán biká'; nitahyú iyónziníí nnee iltah at'éégo hadaazt'í'í dawa ch'a'ónil ni'. ²⁴ Bik'ehgo'ihí'nańń binkááyú

nada'iziid n'íi bidil, nnee Bik'ehgo'ihí'nań bá hadaadeszaa n'íi bidil, ła'íi nnee ni'godzán biká' nadaastseedíi dawa bidil ízisgo křh goznílíi bitahyú hit'ij.

19

1 Díi bikédí'go nnee dázhó łáni yaaká'yú daadilwoshgo gádaaniigo disiits'áá, Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń ba'ihégoşı le'; Hasdách'igháhíi, ba'ihégonzinií, goch'idnksinií, ła'íi dawa yebik'ehíi biyéhi at'éé. 2 Da'aniiigo ła'íi dázhó nń'éégo aayałti'; bizhaan, ízisgo nant'ı' nagháhi yee ni'godzán yiłchqodi, yaa yałti', ła'íi bánada'iziidi naistseedhíi bigha yá t'aazhı' nanáhesnil. 3 Áık'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşı le', ánádaado'niid. Áídı' lid křh goznílíi bits'á'dı'hi doo ngonel'aa dayú hahitı'ı' doleeł. 4 Nń'éégo bádaayányú nadindı'ı' ła'íi nń'éshı daahinaahıı dı'ı' biyahzhı' hayaa ádaasdaago Bik'ehgo'ihí'nań nant'aago dahsdaayú daayokaah, gádaaniigo, Doleełgo at'éé; Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşı le'. 5 Áídı' nant'án biká'dahsdáhi bits'á'dı' kozhii dits'ag gánıigo, Bik'ehgo'ihí'nań daahohiikaahń ba'ihédaanoşı le', daanohwigha bánada'ohsiidıi, daanohwigha daabinołsinií, doo ízisgo ádaanoht'ee dahıı ła'íi ízisgo ádaanoht'eehıi. 6 Nnee dázhó łáni ádaanii ga'áhiłts'ago, tú dázhó yat'éégo yaahilni ga'áhiłts'ago, yat'éégo idi'niihıi k'ehgo áhiłts'ago disiits'áá, gádaaniigo, Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşı le': Bik'ehgo'ihí'nań nohweBik'ehń dawa yebik'ehń yee nant'aa. 7 Halaa nohwıl daagozhóq le', nohwıl daagonedliı le', án daadinłzi le': dibelıı biZhaazhé nłini niinéhıi biká' ngonyáago bi'aa hileehıi ilch'ı'adedlaa. 8 Áı nak'a'łigai dázhó nń'éhi, doo chı dahi, dázhó ligaii bik'esilaa doleełgo baa godet'aa: díi nak'a'łigaihıi nnee Bik'ehgo'ihí'nań báhadaadeszaahıi bi'at'e' nzhóni at'éé. 9 Nń'éégo ágáshııni, Díi bee ágóle', Hadın dibelıı biZhaazhé nłini niináago bá da'idaayú daabidokéedıi biyaa daagozhóq doleeł. Ágánáshııdo'niid, Díi Bik'ehgo'ihí'nań da'anii ánihi. 10 Áık'ehgo biyahzhı' hayaa asdaago hosıkáqdı' gáshıınniid, Doo ágánt'ij da: ni hik'e nik'isyú Jesus baa nadaagolni'go dała' nada'idziidi ádaant'ee: Bik'ehgo'ihí'nań zhá honkaah: Bik'ehgo'ihí'nań binkáayú yadaaktı'ıi Jesus baa nagolni'hi dázhó itisyú yaa nagolni' n'íi at'éé. 11 Yáa ilts'á' ádzaago hıılgai hiłtsaa; áı yıká' dahsdaahn Badach'ohıhi hik'e Da'anıhi holzee, án da'áıgee ná'áyáłti' ła'íi nń'éégo ágot'eehıi bigha nagonłkaad. 12 Biıaahıi kq' yadiinahıi ga'at'éé, bitsits'in biká' nant'án bich'ah łáago dahnaznil; bizhi' dahgoz'aa, áı nnee doo ła' yıgólşı da, bıi zhá yıgólşı. 13 Íhiı dił biyi' nastsoozi bik'esilaa: án Bik'ehgo'ihí'nań biYati' holzee. 14 Áık'ehgo yaaká'yú nadaagonłkaadıi hıılgai bił hilwohıi biké' náseeł, nak'a'łigai dázhó nń'éhi, dázhó ligaihi, doo chı dahi bik'enazlaa. 15 Bizé'dı' bésh be'idilłishé denıni há'áá, áı nnee iltah at'éégo hadaazt'ııi yee yihıłłiish doo; bésh dahyotıııgo nant'aa doo: ła'íi dahts'aa bitoo yıká' nagmaago hayigeęesıi k'ehgo Bik'ehgo'ihí'nań Dák'a'at'éhi bihashke' bégodzidi nnee yich'ı' gode'aah. 16 Bi'ıi ła'ıi bik'aizhı' bizhi' bek'e'eshchıı, áı díi k'ehgo dahgoz'aa, ÍZISGO NANT'ÁN DAANLIINIÍ BINANT'A', NANT'ÁN DAANLIINIÍ YEBIK'EHN. 17 Nń'éégo Bik'ehgo'ihí'nań binal'a'á ya'ái yiyi' sizııgo hiłtsaa; án dló' yáa ihıı'yú nada'inıihıi dawa yich'ı' nadidilghaazh gánıigo, Yushdé', Bik'ehgo'ihí'nań ízisgo at'éhi bá da'idaahıi baa ıła'ádaahne'; 18 Ízisgo nant'án daabitsı', siláada binant'a' daanlıni daabitsı', nnee ndaalwodi daabitsı', hıı daabitsı', yıká' dahnaháztaanıi daabitsı', ła'ıi nnee dawa doo isná daanlıı dahıi hik'e isná daanliinií, doo ízisgo ádaat'ee dahıi hik'e ízisgo ádaat'eehıi daabitsı' daahsaa doleełhıi bigha. 19 Áídı' nń'éshı bégodzidi hiłtsaa, ła'ıi ni'godzán biká' ízisgo nant'án daanliinií bisiláada biłgo ıła'ádaasdaa, hıı yıká' dahsdaahn bisiláada biłgo yił nagonłkaad doleełgo. 20 Nń'éshı bégodzidi

yisnáh silij, la'íi Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'ini aldó' yisnáh silij, nt'éshj bégodzidi bináát godiyihgo áná'ol'ijlgo nnee nt'éshj bégodzidi be'ídinidlidé bee bídi'nidlidihíi, la'íi bíi át'éégo be'ilzaahíi daayokqahíi yich'í' nazch'a'i. Díi da'áta dá daahinaago tsétko'i bíl diltki'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. ²¹ La'ihíi hji yiká' dahsdaahn besh be'idiltkishé bizé'dí' há'áahíi yee nadaistseed: áik'ehgo dló' iltah at'éehíi ái daabitsj'íi yee náda'isdjíd.

20

¹ Áidí' Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'dí' hayaa higaalgo, o'i'án doo ni'i'ánihi bá be'igeesé hik'e besh hishbizhíi nchaahi dahyonilgo hiltsaa. ² Án t'iishcho, doo áni da t'iishíi, ch'iidn nant'ánhi, Satan holzéhi, yil ndéelgo da'á doo náhóltagyú legodzaazhí' kiyist'ooqgo, ³ O'i'án yune' yó'olt'e' da'dentáádí' o'ígéé, nnee iltah at'éégo hadaazt'i'íi yúwehyú doo ch'a'onayiniil dahíi bigha, da'á doo náhóltagyú legodzaazhí': ái bikédí'go dé't'ihézhí' nanánt'ih doleel. ⁴ Áidí' nadaant'áhi yiká' dahnaháztaaníi hiltsaago yiká' dahnaháztaaníi aayádaakti'go baa daagodest'aa: Jesus yaa nagolni'íi hik'e Bik'ehgo'ihinañ biyati'híi bigha bik'os nadaahisk'i n'íi biyi' nazji n'íi hiltsaa, ái nt'éshj bégodzidi dagohíi be'ilzaahíi doo daayoskaad dahíi, daabitá' dagohíi daabigan bebídaanidlidé doo bee bídaanidlid dahíi; ái daahinaa násdlijgo, da'á doo náhóltagyú legodzaazhí' Christ yil nádaant'aah. ⁵ Lahzhí' nanezna'íi doo daahinaa násdlij da, da'á doo náhóltagyú legodzaahíi aalgo zhá. Díinko dantsé nanezna'íi naadikáhgee. ⁶ Dantsé nanezna'íi naadikáhgee hadín yitah naadiidzaahíi biyaa gozhóq hik'e bíl godiyini at'éé: ik'égee daná'itsaahíi doo hago ábile' da doo, ndi Bik'ehgo'ihinañ hik'e Christ bi'okqah yebik'ehíi daanlij doleel, da'á doo náhóltagyú legodzaazhí' yil nadaant'aah doo. ⁷ Da'á doo náhóltagyú legodzaahíi aalgo Satan ha'ásitjídí' ch'ínálteeh. ⁸ Áidí' djí'yú ni'gosdzán biká' goz'aayú iltah at'éégo hadaazt'i'íi, Gog hik'e Magog daagolzeehíi, ch'ayiniilyú nagonkaad doleelíi bigha íla'ánálneyú hágháh: ái túnteel tábaq sáihíi k'ehgo da'áhołaa doo. ⁹ Ni'gosdzán nteelíi biká' dahnádnksaa, nnee Bik'ehgo'ihinañ báhadaadeszaahíi daagoljige bináa, hik'e k'ih goznili kol daanzhóni bináa lédn't'i' silij: áidá' yaaká'dí' kq' nkednnaago aal daabi'nkíd. ¹⁰ Áidí' ch'iidn nant'án bich'í' nazhch'a'íi kq' hik'e tsétko'i bíl diltki'go sikáni biyi' yuyaa olt'e', hayú nt'éshj bégodzidi hik'e Bik'ehgo'ihinañ binkááyú na'iziidi ádil'inihíi naháztaayú, áigee jji hik'e t'é'go goyéé bich'í' nagowaa doo, doo ngonel'aa dayú dahazhí'. ¹¹ Áidí' nant'án biká'dahsdáhi ligaihi nchaahi, hik'e yiká' dahsdaahn hiltsaa, án bits'á'dí' ni'gosdzán hik'e yáá bíl ogoyáá; áidí' doo hayú goz'aa da lék'e. ¹² Nanezna'íi doo ízigo ádaat'ee dahíi hik'e ízigo ádaat'eehíi Bik'ehgo'ihinañ bidáhdí' nadaazj'go hiltsaa; áidí' naltsoos ílts'á' ádaadzaa: la'i naltsoos ílts'á' nanádzaa, ái naltsoos be'ihí'náhi: nanezna' n'íi hant'é ádaaszaahíi naltsoos biyi' k'e'eshchiiníi bee baa yáda'iti'. ¹³ Túnteel biyi' nanezna' n'íi naadiikaigo áyíílaa: da'itsaahdí' hik'e Ch'iidntahdí' nanezna' n'íi nanaadiikai: áidí' dawa hant'é ádaaszaa shihíi bigha baa yáda'iti'. ¹⁴ Áidí' da'itsaahíi hik'e Ch'iidntahíi kq' diltki'go sikáni biyi' yuyaa oldeel. Díinko nakidngee daná'itsaahi at'éé. ¹⁵ Áidá' dahadín naltsoos be'ihí'náhi doo hak'i bizhi' biyi' dahgoz'aa dayúgo kq' diltki'go sikaaníi biyi' yuyaa olt'e'.

21

¹ Áidí' yaaká' ánidéhi hik'e ni'gosdzán ánidéhi hiltsaa: dantsé yaaká'híi hik'e dantsé ni'gosdzánhíi bech'igonyáá; áidí' túnteel ésdjíd. ² Shíi, John,

Jerúsalem áníidéhi, k̄ih godiyini gozn̄ili, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' hayaa goldohgo h̄iltsaa, na'ilíhn k'ad nninéhgo bika' hileehíi yiba' ilch'í'ádodlaahíi ga'at'éégo. ³ Yaaká'dí' kozhii ádj̄id áilts'ago disiiits'áá gán̄íigo, Isaa, da'ch'okaq̄ah goz'aaníi Bik'ehgo'ihinañ yiyi' golínií n̄nee bitahyú goz'aa, án̄ bił daagol̄íigo n̄neehíi bichagháshé daanlii doleeł, Bik'ehgo'ihinañ dabíi yił daagol̄íigo, bíi Bik'ehgo'ihinañ daayokaq̄ah̄n doleeł. ⁴ Bik'ehgo'ihinañ bináa tú bá k'eda'ildéh doleeł; da'itsaahíi da'ád̄ih doleeł, doo koł gozhóq̄o dahíi, daach'ichagíi, daach'inn̄iihíi ndi da'ád̄ih doleeł: dantsé ái begoz'aa n'íi bech'ígoyáahíi bigha. ⁵ Nant'an biká'dahsdáhi yiká' dahsdaah̄n gann̄iid, Isaa, dawahá áníidégo ánáshdléh. Áídá' shíi gáshih̄n̄iid, K'e'ılchíi: díi yati'íi da'anii la'íi ba'oln̄ihi at'éé. ⁶ Gánásh̄ldo'n̄iid, Aq̄al̄ lalzaa. Shíi Álpha hik'e Oméga, begodeyáhi hik'e bengont'i'i nsh̄lii. Hadín dibá' nliiníi tú hináhi halíi'hi bá ná'isiih, doo bigha nahi'n̄iił dago. ⁷ Hadín dawahá yitis siliiníi dawa bíyéé doleeł; Bik'ehgo'ihinañ yokaaq̄ah̄n nsh̄lii doleeł, shiye' nlii doleeł. ⁸ Áídá' dawa yee nádaaldzidíi, doo da'odlaq̄a dahíi, nch̄o'go ádaat'eehíi, n̄nee nadaiłtseedíi, nant'í' nakaihíi, iyodaanz̄ihíi, nadn'ái daayokaq̄ahíi, la'íi léda'ılchoohíi dawa tsélikq̄'i bił dilth̄'go sikáni biyi' yuyaa bá goz'aa: ái nakidngee daná'itsaahi at'éé. ⁹ Áígee Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á gots'idihíi dała'á, its'aa gots'idi gots'idn̄ góyéégo banagowaahíi bee halk'ihíi, yee dahikáli shaa nyáágo, shich'í' hadzii gán̄íigo, Yushdé', isdzán áni n̄náhi, dibeh̄lii biZhaazhé n̄líni bi'aahíi nił ch'í'nah ashle'. ¹⁰ Áídí' Holy Spirit shiká'zh̄i' adzaago Bik'ehgo'ihinañ binal'a'áhíi dził dázhó nchaahi yúdahyúhi biká' osh̄lii, áígee ízisgo k̄ih gozn̄ilíi, Jerúsalem godiyini, yaaká'dí' Bik'ehgo'ihinañ bits'á'dí' bił nkegonyáágo shił ch'í'nah áyíílaa, ¹¹ Bik'ehgo'ihinañ bits'á'idindláádíi bee bits'á'idindláád: bits'á'idindláádíi tséé dázhó lán̄ ílíni, jasper holzéhi, déntónégo binkááyú got'íihíi ga'at'éé; ¹² Ái k̄ih gozn̄ilíi binaayú lé'dit'íihíi dázhó nteel áidí' dázhó yúdahgo alzaa lək'e, nakits'adahgo dáádít̄ih, ái da wago Bik'ehgo'ihinañ binadaal'a'á nadaazij, Israel nakits'adahyú hat'íi daabizhi' dahnagoz'aa, dáádít̄ihíi biká'gee. ¹³ Ya'ái hanadáhdí'go taadí' dáádít̄ih; nahokq̄osé dahstaq̄adí'go taadí' dáádít̄ih; na'idí'ahdí'go taadí' dáádít̄ih; ya'ái onadáhdí'go aldo' taadí' dáádít̄ih. ¹⁴ K̄ih gozn̄ilíi binaayú lé'dit'íihíi bit'áq̄ahgo nakits'adahgo ist'íihgo légodnt'i', dibeh̄lii biZhaazhé n̄líni binal'a'á nakits'adah daabizhi' ái biká' dahgoz'aa. ¹⁵ Shich'í' yaht'íi be'ída'nel'aaq̄hé óodo be'alzaahi naitiih, ái k̄ih gozn̄ilíi hik'e bidáádít̄ihíi, la'íi binaayú lé'dit'íihíi yee yí'da'nel'aaq̄hgo. ¹⁶ K̄ih gozn̄ilíi dj̄i'zh̄i' hágodn'áa, naniigo dáne'n̄iiyú dálekt'ee: k̄ih gozn̄ilíi be'ída'nel'aaq̄hé yee yí'da'nel'aaq̄dgo nakits'adah̄n doo náhóltagyú furlongs ga'áhosah. Naniigohíi, dáne'n̄iiyuhíi, hik'e ts'ídagíi bilgo dálekt'ee. ¹⁷ Áidí' binaayú lé'dit'íihíi aldo' yí'nes'aaq̄dgo dała'á gonenadín iká'yú dizdin dj̄i' n̄nee bigan ihadit'aaq̄dí' biganlataházh̄i' ngont'í'go, ái Bik'ehgo'ihinañ binal'a'á yaaká'yú golínií k'ehgo at'éé. ¹⁸ Binaayú lé'dit'íihíi tséé lán̄ ílíni, jasper holzéhi, be'ágołzaa: k̄ih gozn̄ilíi dá óodo zh̄a, dolyiini binkááyú got'íihíi ga'at'éhi, be'ágołzaa. ¹⁹ Binaayú lé'dit'íihíi bitl'ááh̄ ist'íinií tséé il̄tah at'éhi lán̄ da'ilínií bee dénzhónégo alzaa. Da'itségee itl'ááh̄ ist'íinií jasper holzéhi be'ágołzaa; nakigeehíi sápphire holzéhi; taadngeehíi chálcedony holzéhi; dj̄i'geehíi émerald holzéhi; ²⁰ Ashdladngeehíi sárdonyx holzéhi; gostán̄geehíi sárdius holzéhi; gots'idigeehíi chrýsolite holzéhi; tsebígeehíi béryl holzéhi; ngost'áígeehíi tópoz holzéhi; gonenangeehíi chrýsoprasus holzéhi; lats'adahgeehíi jácinth holzéhi; la'íi nakits'adahgeehíi ámethyst holzéhi be'ágołzaa. ²¹ Dáádít̄ihíi nakits'adahíi dilkq̄ohé lán̄ ílíni, pearl holzéhi, nakits'adahgo be'alzaa: dała'á ntáágo pearl dała'á bił ádaasaa: k̄ih

gozñilíí biyi' intínhíí dá óodo zhá dolyiini binkááyú got'jñhíí k'ehgo alzaa. ²² Áígee da'ch'okaqah goz'aaníí doo hish'jñ da: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ Dák'a'at'éhi hik'e dibelji biZhaazhé nlíni bilgo dabíí da'ch'okaqah goz'aaníí daanljí. ²³ Kìh gozñilgee ya'ái la'íí t'é'gona'ái da'ádìh ndi doo daat'éé da: Bik'ehgo'ihí'nañ bits'á'idindláádíí bee got'jñ, la'íí dibelji biZhaazhé nlíni bee got'jñhíí nljí. ²⁴ Nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íí hadíí hasdákaihíí, áí kìh gozñilíí bits'á'idindláádíí yee nakai doo: la'íí ni'gosdzán biká' ízisgo nadaant'aahíí ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnñsiníí yil nihikáh doleeł. ²⁵ Bidáádít'jñhíí jñigo doo daná'det'jñ da: akú t'é' ánágodìh. ²⁶ Nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íí ízisgo ye'ádaat'eehíí hik'e daagodnñsiníí yil nihikáh doleeł. ²⁷ Hadíí daanchq'íí doo hagot'éégo ha'akáh da, nchq'go at'éégo ánát'jñhíí, la'íí hadín lé'ìlchoohíí ałdó' doo hagot'éégo ha'akáh da: hadín dibelji biZhaazhé nlíni binaltsoos be'ihí'náhi bizhi' dahgoz'aaníí zhá ha'akáh doleeł.

22

¹ Áídí' tú be'ihí'náhi dolyiini ga'at'éégo binkááyú got'jñgo, Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelji biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskeed' háljigo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á shil ch'í'nah ayíílaa. ² Kìh gozñilíí ch'í'itinyú ihí'yú, la'íí tú nlííni da'alch'izhineé nel'aqgo tsj'nt'áni be'ihí'náhi nádihikáad, áí nakits'adáhyú at'éégo nánt'jñ, dádaanánt'jñgee nest'a' dał'áyú at'éhi dahnándah: bit'aqahíí nñee iltah at'éégo hadaazt'i'íí yee nádaadziihi. ³ Áígee dénchq'go ágot'eehíí ánádìh doo: áídí' Bik'ehgo'ihí'nañ hik'e dibelji biZhaazhé nlíni nadaant'aago dahskee doo; bánada'iziidíí daabokaqah doleeł. ⁴ Binii daayo'jñ doo; bizhi'íí bitá'gee dahnagoz'aq doo. ⁵ T'é' ánádìh doleeł; ik'ah kq'íí la'íí ya'ái be'idindláádíí doo hagot'jñ da; Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ dabíí bá idindládi nljí doleeł: la'íí doo ngonel'aq dayú dahazhí' nadaant'aa doo. ⁶ Áídí' gánashil'do'niid, Díí yati'íí ba'olnìhi hik'e da'aníhi at'éé: Bik'ehgo'ihí'nañ nohweBik'ehñ binkááyú nada'iziidi n'íí daadilzini daayokaqahñ, k'ad ágonéhíí bánada'iziidíí yil ch'í'nah ágole'híí bigha binal'a'á yaaká'dí'hi bich'j' daades'a'. ⁷ Isaq, dák'adégo nánshdaak: díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí hadín yikísk'eh at'ééhíí biyaa gozhq' doleeł. ⁸ Shíí, John, díí ágot'eehíí disiits'aq la'íí hiltsaq. Áík'ehgo disiits'aqdí' hiltsaqgo, Bik'ehgo'ihí'nañ binal'a'á áí shil ch'í'nah ayíílaahi biyahzhí' hayaa asdzaago hoshkaqah nkegonyaa. ⁹ Nt'éégo gáshil'mniid, Doo ágánt'jñ da: shíí, ni, nik'isyú, Bik'ehgo'ihí'nañ binkááyú nada'iziidi, hik'e díí naltsoos biyi'dí' yati'íí yikísk'eh ádaat'eehíí bilgo dał' nada'idziid. Bik'ehgo'ihí'nañ zhá onkqah. ¹⁰ Gánashil'do'niid, Díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí bida'denljéeh hela', biká' ngonyááhíí bigha. ¹¹ Hadín doo dábik'ehyú at'jñ dahíí, án dayúweh ye'at'jñ le': hadín dénchq'égo at'jñhíí, án dayúweh ye'at'jñ le': hadín nlt'éégo at'ééhíí, án dayúweh nlt'éégo at'éé le': la'íí hadín dilziníí, dayúweh diljé le'. ¹² Isaq, dák'adégo nánshdaak; koch'j' nada'ishñiikíí bil nánshdáh, nñee dał'a' ntjigo hagot'éégo ánánt'jñdhíí bigha bich'j' na'ishñiilgo. ¹³ Shíí Alpha hik'e Oméga nshljí, begodeyáhi hik'e bengont'i'i, dantséyúhi hik'e iké'yúhi. ¹⁴ Bik'ehgo'ihí'nañ yegos'aaníí yikísk'eh ádaat'eehíí biyaa daagozhq' doleeł, áí tsj'nt'áni be'ihí'náhi yaa dokaahgo bá goz'aq, la'íí kìh gozñilíí ch'íná'itjhyú ch'idokaahgo ałdó' bá goz'aq. ¹⁵ Áídá' gósé, ídaanlgashi, nant'j' nakaihi, nñee nadailtseedi, nñee nadn'ái daayokaqahi, la'íí dahadín lé'ìlchoohíí bil nzhoqgo dayúweh lé'ìlchoohi doo ha'ádokaah da. ¹⁶ Shíí, Jesus, shinal'a'á yaaká'dí'hi ha'ánázéh nagozñilyú díí bee nohwil nagoln'igo de'a'. David bikeghad nshljí, hik'e David bits'á'dí'hi nshljí, ts'ìsqósécho bits'á'idindíni nshljí. ¹⁷ Holy

Spirit hik'e isdzán ninéhi, Yushdé', daanii. Hadín idits'agi áldó', Yushdé', nii le'. Hadín dibá' nlijhíí hígháh le'. Hadín hát'ííníí tú be'ihí'náhi yodlaa, doo bigha nahi'niił dago. ¹⁸ Nnee dała'á ntíigo díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí daidits'agíí gádaabíldishnii, Dahadín díí ínagodn'aqahíí, góyéégo ágot'eehíí díí naltsoos biyi' k'e'eshchiiníí, Bik'ehgo'ihí'nañ góyéégo godigháhíí bich'í' ínágodo'aal: ¹⁹ Dahadín díí naltsoos hagot'éégo ágonéhgo benet'aaníí ła' hayiné'yúgo, Bik'ehgo'ihí'nañ áldó' naltsoos be'ihí'náhi biyi'dí', kįh godiyini goznííí biyi'dí', ła'íí díí naltsoos biyi' bek'e'eshchiiníí biyi'dí' bíyéé zhinééhíí bits'á' hayiné' doleel. ²⁰ Díí yaa nagosni'íí gáníí, Da'anii shíí dák'adégo nánshdaal: Doleelgo at'éé. Da'anii Jesus, nohweBik'ehń, de'nnáh. ²¹ Jesus Christ nohweBik'ehń bíłgoch'oba'íí daanohwigha nohwich'í' begoz'aq le'. Doleelgo at'éé.

Read the New Testament daily

January

date	scripture
1	Matthew 1.1-2.12
2	Matthew 2.13-3.6
3	Matthew 3.7-4.11
4	Matthew 4.12-25
5	Matthew 5.1-26
6	Matthew 5.27-48
7	Matthew 6.1-24
8	Matthew 6.25-7.14
9	Matthew 7.15-29
10	Matthew 8.1-17
11	Matthew 8.18-34
12	Matthew 9.1-17
13	Matthew 9.18-38
14	Matthew 10.1-23
15	Matthew 10.24-11.6
16	Matthew 11.7-30
17	Matthew 12.1-21
18	Matthew 12.22-45
19	Matthew 12.46-13.23
20	Matthew 13.24-46
21	Matthew 13.47-14.12
22	Matthew 14.13-36
23	Matthew 15.1-28
24	Matthew 15.29-16.12
25	Matthew 16.13-17.9
26	Matthew 17.10-27
27	Matthew 18.1-22
28	Matthew 18.23-19.12
29	Matthew 19.13-30
30	Matthew 20.1-28
31	Matthew 20.29-21.22

February

date	scripture
1	Matthew 21.23-46
2	Matthew 22.1-33
3	Matthew 22.34-23.12
4	Matthew 23.13-39
5	Matthew 24.1-28
6	Matthew 24.29-51
7	Matthew 25.1-30
8	Matthew 25.31-26.13
9	Matthew 26.14-46
10	Matthew 26.47-68
11	Matthew 26.69-27.14
12	Matthew 27.15-31
13	Matthew 27.32-66
14	Matthew 28.1-20
15	Mark 1.1-28
16	Mark 1.29-2.12
17	Mark 2.13-3.6
18	Mark 3.7-30
19	Mark 3.31-4.25
20	Mark 4.26-5.20
21	Mark 5.21-43
22	Mark 6.1-29
23	Mark 6.30-56
24	Mark 7.1-23
25	Mark 7.24-8.10
26	Mark 8.11-9.1
27	Mark 9.2-29
28	Mark 9.30-10.12

date	scripture
1	Mark 10.13-31
2	Mark 10.32-52
3	Mark 11.1-26
4	Mark 11.27-12.17
5	Mark 12.18-37
6	Mark 12.38-13.13
7	Mark 13.14-37
8	Mark 14.1-21
9	Mark 14.22-52
10	Mark 14.53-72
11	Mark 15.1-47
12	Mark 16.1-20
13	Luke 1.1-25
14	Luke 1.26-56
15	Luke 1.57-80
16	Luke 2.1-35
17	Luke 2.36-52
18	Luke 3.1-22
19	Luke 3.23-38
20	Luke 4.1-30
21	Luke 4.31-5.11
22	Luke 5.12-28
23	Luke 5.29-6.11
24	Luke 6.12-38
25	Luke 6.39-7.10
26	Luke 7.11-35
27	Luke 7.36-8.3
28	Luke 8.4-21
29	Luke 8.22-39
30	Luke 8.40-9.6
31	Luke 9.7-27

date	scripture
1	Luke 9.28-50
2	Luke 9.51-10.12
3	Luke 10.13-37
4	Luke 10.38-11.13
5	Luke 11.14-36
6	Luke 11.37-12.7
7	Luke 12.8-34
8	Luke 12.35-59
9	Luke 13.1-21
10	Luke 13.22-14.6
11	Luke 14.7-35
12	Luke 15.1-32
13	Luke 16.1-18
14	Luke 16.19-17.10
15	Luke 17.11-37
16	Luke 18.1-17
17	Luke 18.18-43
18	Luke 19.1-27
19	Luke 19.28-48
20	Luke 20.1-26
21	Luke 20.27-47
22	Luke 21.1-28
23	Luke 21.29-22.13
24	Luke 22.14-34
25	Luke 22.35-53
26	Luke 22.54-23.12
27	Luke 23.13-43
28	Luke 23.44-24.12
29	Luke 24.13-53
30	John 1.1-28

date	scripture
1	John 1.29-51
2	John 2.1-25
3	John 3.1-21
4	John 3.22-4.3
5	John 4.4-42
6	John 4.43-54
7	John 5.1-23
8	John 5.24-47
9	John 6.1-21
10	John 6.22-40
11	John 6.41-71
12	John 7.1-29
13	John 7.30-52
14	John 7.53-8.20
15	John 8.21-30
16	John 8.31-59
17	John 9.1-41
18	John 10.1-21
19	John 10.22-42
20	John 11.1-53
21	John 11.54-12.19
22	John 12.20-50
23	John 13.1-30
24	John 13.31-14.14
25	John 14.15-31
26	John 15.1-27
27	John 16.1-33
28	John 17.1-26
29	John 18.1-24
30	John 18.25-19.22
31	John 19.23-42

date	scripture
1	John 20.1-31
2	John 21.1-25
3	Acts 1.1-26
4	Acts 2.1-47
5	Acts 3.1-26
6	Acts 4.1-37
7	Acts 5.1-42
8	Acts 6.1-15
9	Acts 7.1-29
10	Acts 7.30-50
11	Acts 7.51-8.13
12	Acts 8.14-40
13	Acts 9.1-25
14	Acts 9.26-43
15	Acts 10.1-33
16	Acts 10.34-48
17	Acts 11.1-30
18	Acts 12.1-23
19	Acts 12.24-13.12
20	Acts 13.13-41
21	Acts 13.42-14.7
22	Acts 14.8-28
23	Acts 15.1-35
24	Acts 15.36-16.15
25	Acts 16.16-40
26	Acts 17.1-34
27	Acts 18.1-21
28	Acts 18.22-19.12
29	Acts 19.13-41
30	Acts 20.1-38

date	scripture
1	Acts 21.1-16
2	Acts 21.17-36
3	Acts 21.37-22.16
4	Acts 22.17-23.10
5	Acts 23.11-35
6	Acts 24.1-27
7	Acts 25.1-27
8	Acts 26.1-32
9	Acts 27.1-20
10	Acts 27.21-44
11	Acts 28.1-31
12	Romans 1.1-17
13	Romans 1.18-32
14	Romans 2.1-24
15	Romans 2.25-3.8
16	Romans 3.9-31
17	Romans 4.1-12
18	Romans 4.13-5.5
19	Romans 5.6-21
20	Romans 6.1-23
21	Romans 7.1-14
22	Romans 7.15-8.6
23	Romans 8.7-21
24	Romans 8.22-39
25	Romans 9.1-21
26	Romans 9.22-10.13
27	Romans 10.14-11.12
28	Romans 11.13-36
29	Romans 12.1-21
30	Romans 13.1-14
31	Romans 14.1-23

date	scripture
1	Romans 15.1-21
2	Romans 15.22-16.7
3	Romans 16.8-27
4	1 Corinthians 1.1-17
5	1 Corinthians 1.18-2.5
6	1 Corinthians 2.6-3.4
7	1 Corinthians 3.5-23
8	1 Corinthians 4.1-21
9	1 Corinthians 5.1-13
10	1 Corinthians 6.1-20
11	1 Corinthians 7.1-24
12	1 Corinthians 7.25-40
13	1 Corinthians 8.1-13
14	1 Corinthians 9.1-18
15	1 Corinthians 9.19-10.13
16	1 Corinthians 10.14-11.1
17	1 Corinthians 11.2-16
18	1 Corinthians 11.17-34
19	1 Corinthians 12.1-26
20	1 Corinthians 12.27-13.13
21	1 Corinthians 14.1-17
22	1 Corinthians 14.18-40
23	1 Corinthians 15.1-28
24	1 Corinthians 15.29-58
25	1 Corinthians 16.1-24
26	2 Corinthians 1.1-11
27	2 Corinthians 1.12-2.11
28	2 Corinthians 2.12-17
29	2 Corinthians 3.1-18
30	2 Corinthians 4.1-12
31	2 Corinthians 4.13-5.10

date	scripture
1	2 Corinthians 5.11-21
2	2 Corinthians 6.1-13
3	2 Corinthians 6.14-7.7
4	2 Corinthians 7.8-16
5	2 Corinthians 8.1-15
6	2 Corinthians 8.16-24
7	2 Corinthians 9.1-15
8	2 Corinthians 10.1-18
9	2 Corinthians 11.1-15
10	2 Corinthians 11.16-33
11	2 Corinthians 12.1-10
12	2 Corinthians 12.11-21
13	2 Corinthians 13.1-14
14	Galatians 1.1-24
15	Galatians 2.1-16
16	Galatians 2.17-3.9
17	Galatians 3.10-22
18	Galatians 3.23-4.20
19	Galatians 4.21-5.12
20	Galatians 5.13-26
21	Galatians 6.1-18
22	Ephesians 1.1-23
23	Ephesians 2.1-22
24	Ephesians 3.1-21
25	Ephesians 4.1-16
26	Ephesians 4.17-5.2
27	Ephesians 5.3-33
28	Ephesians 6.1-24
29	Philippians 1.1-26
30	Philippians 1.27-2.18

date	scripture
1	Philippians 2.19-3.6
2	Philippians 3.7-4.1
3	Philippians 4.2-23
4	Colossians 1.1-20
5	Colossians 1.21-2.7
6	Colossians 2.8-23
7	Colossians 3.1-17
8	Colossians 3.18-4.18
9	1 Thessalonians 1.1-2.9
10	1 Thessalonians 2.10-3.13
11	1 Thessalonians 4.1-5.3
12	1 Thessalonians 5.4-28
13	2 Thessalonians 1.1-12
14	2 Thessalonians 2.1-17
15	2 Thessalonians 3.1-18
16	1 Timothy 1.1-20
17	1 Timothy 2.1-15
18	1 Timothy 3.1-16
19	1 Timothy 4.1-16
20	1 Timothy 5.1-25
21	1 Timothy 6.1-21
22	2 Timothy 1.1-18
23	2 Timothy 2.1-21
24	2 Timothy 2.22-3.17
25	2 Timothy 4.1-22
26	Titus 1.1-16
27	Titus 2.1-14
28	Titus 2.15-3.15
29	Philemon 1.1-25
30	Hebrews 1.1-14
31	Hebrews 2.1-18

date	scripture
1	Hebrews 3.1-19
2	Hebrews 4.1-13
3	Hebrews 4.14-5.14
4	Hebrews 6.1-20
5	Hebrews 7.1-19
6	Hebrews 7.20-28
7	Hebrews 8.1-13
8	Hebrews 9.1-10
9	Hebrews 9.11-28
10	Hebrews 10.1-18
11	Hebrews 10.19-39
12	Hebrews 11.1-16
13	Hebrews 11.17-31
14	Hebrews 11.32-12.13
15	Hebrews 12.14-29
16	Hebrews 13.1-25
17	James 1.1-18
18	James 1.19-2.17
19	James 2.18-3.18
20	James 4.1-17
21	James 5.1-20
22	1 Peter 1.1-12
23	1 Peter 1.13-2.10
24	1 Peter 2.11-3.7
25	1 Peter 3.8-4.6
26	1 Peter 4.7-5.14
27	2 Peter 1.1-21
28	2 Peter 2.1-22
29	2 Peter 3.1-18
30	1 John 1.1-10

date	scripture
1	1 John 2.1-17
2	1 John 2.18-3.2
3	1 John 3.3-24
4	1 John 4.1-21
5	1 John 5.1-21
6	2 John 1.1-13
7	3 John 1.1-14
8	Jude 1.1-25
9	Revelation 1.1-20
10	Revelation 2.1-17
11	Revelation 2.18-3.6
12	Revelation 3.7-22
13	Revelation 4.1-11
14	Revelation 5.1-14
15	Revelation 6.1-17
16	Revelation 7.1-17
17	Revelation 8.1-13
18	Revelation 9.1-21
19	Revelation 10.1-11
20	Revelation 11.1-19
21	Revelation 12.1-18
22	Revelation 13.1-18
23	Revelation 14.1-20
24	Revelation 15.1-8
25	Revelation 16.1-21
26	Revelation 17.1-18
27	Revelation 18.1-24
28	Revelation 19.1-21
29	Revelation 20.1-15
30	Revelation 21.1-27
31	Revelation 22.1-21

The Pronunciation and Meaning of some of the Words in the New Testament

Abíah (Abáiyah) Abíjah ałdó' holzee.

Áchaz (Éíkaz) – Áhaz ałdó' holzee.

Ágar (Éígar) – Hágar ałdó' holzee.

Areópagite (Ariyápagait) – yánáltihíí nliihíí golzeego ágolzee.

Baal (Béyal)

Bar-jóna– Jóna biye' golzeego ágolzee.

Bik'ehgo'ihí'nań báhhadaadeszaahíí– ínashood daanliiníí golzeego ágolzee.

Bitis-hagowáh– Israel hat'i'íí Egyptgee daagolíídá' Bik'ehgo'ihí'nań Egyptians daanliiníí yich'í' hashkeego binal'a'á yaaká'dí' yich'í' oyis'a', ishikín dantsé nakaihíí nadaitseed doleełgo. Áídá' Israel hat'i'íí daanliiníí dáádítíhíí yiká' díł yíłta'yúgo bii biye'ke doo nadaistseed da. Áí bitis-hagowáh holzee. Łenágodáhgee áí yínádaahñihgo da'iyaa. Áígee Jesus daztsaađí' naadiidzaa lék'e. Áí Easter holzee. (Acts 12:4)

Bóoz– Bóaz ałdó' holzee.

Caesar (Sízar)

Caesaréa (Sesaríya)

Cáiaphas (Kéyafas)

Cenchréa (Senkriya)

Cephas (Síifas) – Peter ałdó' holzee.

Ch'ah hobíihíí– ach'idilwodgo díí ga'at'éhi holbííł.

Chárran (Káran) – Háran ałdó' golzee.

Chíos (Káiyos)

Christ– Bik'ehgo'ihí'nań its'áltíni golzeego ágolzee.

Cilícia (Silíshiya)

Círcumcise (sírkamsaiz) – Bik'ehgo'ihí'nań bik'ehgo Jews daanliiníí ishikinihíí tsebíí beiskaągo daabi'diigish lék'e. Díí círcumcise golzee. Shid baa dahnagoz'aaníí Bik'ehgo'ihí'nań hat'i'íí daanliigo bee bígózi lék'e.

Cnidus (Náidas)

Cyréne (Sáiríinii)

Da'iilwosh– da'iilwosh ñihíí nadaan'ne' golzeego agolzee.

Da'ilhosh– da'ilhosh ñihíí nanezna' golzeego ágolzee.

Dibehíí biZhaazhé– Jesus dibehíí biZhaazhé yíłñii, ñnee yá datsaahíí bigħa.

Elías– Elíjah ałdó' holzee.

Emmor– Hámor ałdó' holzee.

Esáias– Isáiah ałdó' holzee.

Eunuch (únik) – ñnee doo nnádaaksé' dago ádaalñe'íí eunuchs daaholzee.

Ezékias– Hezekíah ałdó' holzee.

Furlong– nakidi gonenadín dahgost'ýú shí ga'áhosahgo tsebíí furlongs dałá'á mile ga'áhosah.

Hosánna (hozána) – Bik'ehgo'ihí'nań ba'ihégoşı le', golzeego ágolzee.

Jechonías (Jekonáiyas) – Jechoníah ałdó' holzee.

Jeremías (Jeremáiyas) – Jeremíah ałdó' holzee.

Jéremy– Jeremíah ałdó' holzee.

Jesus– Hebrew biyati' k'ehgo Joshua holzee (Acts 7:45, Hebrews 4:8.)

Jóatham– Jótham ałdó' holzee.

Jónas– Jónah ałdó' holzee.

- Jósaphat**— Jehóshaphat ałdó' holzee.
Josías— Josiah ałdó' holzee.
Júda, Júdas— Júdah ałdó' holzee.
Máđian— Míđian ałdó' golzee.
Manásses— Manásseh ałdó' holzee.
Márcus— Mark ałdó' holzee.
Mnáson (Néisan)
Néphthalim— Náph tali ałdó' golzee.
Niger (Náíjer)
Noe— Noah ałdó' bek'e'eshchij.
Osee— Hoséa ałdó' holzee.
Ozías (Ozáiyas) — Uzziah ałdó' holzee.
Pence— pennies golzeego ágolzee. Penny golzeehíi dała'á jįigo goņeehíi golzeego ágolzee.
Phárisees (Férisiiz) — Phárisees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Jews bich'į' begoz'aaníi itisgo be'ádaant'ee, daanii lęk'e.
Pheníce (Feniíse) — Phenécia, Phoenécia (Feniishiya) ałdó' golzee.
Ptolemáis (Toleméyas)
Robóam— Rehobóam ałdó' holzee.
Sadak— Zádok ałdó' holzee.
Sádducees (Sádsiiz) — Sádducees daanliiníi sahngo ádaat'ee. Nanezna' n'íi doo naadikáh da, daanii lęk'e.
Sína— Sínai (Sáiniyai) ałdó' golzee.
Sion (Sáiyon) — Zíon (Záiyon) ałdó' golzee.
Sýchar (Sáikar)
Talent— dała'á doo náhóltagyú shį bestso golzeego ágolzee.
Timótheus— Timothy ałdó' holzee.
Tribute— Nņee dała'á daantįigo zhaali nadaiheznil lęk'e, da'ch'okąah goz'aaníi bá, ái tribute golzeego ágolzee.
Urías— Uríah ałdó' holzee.
Zábulon— Zébulon ałdó' golzee.
Zacchéus (Zakíyas)
Zeróbabel— Zerúbbabel ałdó' holzee.